

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
Z.M.BÜNYADOV adına ŞƏRQŞÜNASLIQ İNSTİTUTU

ABDULLAH HATİFİ
HƏFT MƏNZƏR

Bakı – 2021

*Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası akad. Z.M.Bünyadov adına
Şərqsünaslıq İnstitutunun Elmi Şurasının (28 sentyabr 2021-ci il, 6 sayılı)
qərarı ilə çap olunur*

Elmi redaktor: **Mehdi Kazımov**
Filologiya üzrə elmlər doktoru, professor

Rəyçilər: **Nüşabə Araslı**
AMEA-nın müxbir üzvü

Məsiğa Məhəmmədi
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

ABDULLAH HATİFİ HƏFT MƏNZƏR
Bakı, "Elm", 2021, - 428 s.

ÖN SÖZ

Nizamini Gəncəvini digər söz ustadlarından fərqləndirən bir cəhət də onun yaratdığı məktəb olmuşdur. Farsdilli ədəbiyyatda Nizami ilə müqayisə olunacaq ikinci şair tapmaq olmaz ki, əsərlərinin hər birinə onlarla – özü də müxtəlif dillərdə – nəzirə, yazılmış olsun. Nizaminin təkcə “Həft peykər” (Yeddi gözəl) əsərinə yazılmış aşağıdakı nəzirlərə diqqət yetirmək deyilən fikrin həqiqətini bir daha üzə çıxarır.

1. Əmir Xosrov Dəhləvi, “Həşt beheşt” (Səkkiz behişt)
2. Əbdürrəhman Cami, “Həft övrəng” (Yeddi taxt)
3. Camali Təbrizi, “Həft övrəng”
4. Əşrəf Marağayi, “Həft övrəng”
5. Xacə Muidəddin Məhəmməd Şirazi, “Həft dilbər” (Yeddi dilbər)
6. Abdullah Hatifi, “Həft mənzer” (Yeddi günbəz)
7. Əbdü bəy Şirazi, “Həft əxtər” (Yeddi ulduz)
8. Fani Kəşmiri, “Həft əxtər”
9. Feyzi Dəkəni, “Həft keşvər” (Yeddi ölkə)
10. Mir Məhəmməd Behkəri, “Həft nəqş” (Yeddi naxış)
11. Mahmud Lahuri, “Həft keşvər”
12. Ruhul-Əmin Şəhristani, “Aseman-e həştom” (Səkkizinci səma)
13. Ətəyi Təkəlu, “Həft peykər”
14. Eyişi “Həft əxtər”
15. Həbibullah Həbib, “Həft gülşən” (Yeddi gülşən)
16. Mir Məhəmməd Şərif Kaşif, “Həft peykər”
17. Seyyid Hüseyn Şah Həqiqət, “Həşt gəlgəşt” (nəslə) (Yeddi gülzar)
18. Nəvizadə Ətəyi, “Həft xan” (türk) (Yeddi xan)
19. Əlişir Nəvai, “Səbe-ye səyyar” (türk) (Yeddi planet)
20. Hidayətullah Rai, “Həft peykər” (türk)
21. Həyati, “Bəhram Gur” (türk)
22. Aşiqi, “Həft peykər” (türk)
23. Seyyid Hüseyn şah Həqiqət, “Həşt gülzar” (urdu dilində)

Gördüyümüz kimi, Əmir Xosrov Dəhləvidən başlayaraq onlarla şair adlarını Nizami adının kölgəsində dünya ədəbiyyatı tarixinə yazdırmağa cəhd göstərmişlər. Əlbəttə, bu qısa yazıda bütün əsərlər haqqında ətraflı söz açmaq mümkün deyil. Ona görə də Nizami Gəncəvinin “Həft peykər”i və Abdullah Hatifinin (1454 – 1521) “Həft mənzer”i haqqında bir qədər danışmaq yerinə düşər.

Hatifinin “Leyli və Məcnun”, “Şirin və Xosrov”, “Həft mənzər”, “Təmnamə” və “Futuhət-i şahı” adlı əsərləri məlumdur. Şairin oxuculara təqdim olunan “Həft mənzər” əsəri isə dahi Nizaminin “Həft peykər”inə yazılmış nəzirə nümunələrindəndir.

Əvvəla, onu qeyd edək ki, Nizaminin “Həft peykər” əsəri şairin digər əsərlərindən daha çox irfani məna kəsb etməsi ilə fərqlənir. Bu əsərdə irfan mövzusu dövrün tələblərinə uyğun təqdim olunsa da, ənənəvi şairlərin təqdim etdiyi formadan fərqli şəkildə verilib. Ənənəvi şairlərin əsərlərində insan seyrü-sulukda addımlayaraq irəliləyir və öz məşuquna qovuşurdu. Nizami isə fərddən çox cəmiyyətin inkişafına diqqət yetirir. Ona görə də Nizaminin əsərlərində ictimai mövzuların çoxluğunu görmək mümkündür. Bəlkə elə buna görədir ki, Nizami Gəncəvinin əsərlərinə onlarla nəzirələr yazılıb və hər bir şair Nizaminin qoyduğu ideyaları öz əsərlərində düşüncələrinə uyğun olaraq təqdim edib.

Nizaminin yaşadığı dövr farsdilli ədəbiyyatda irfani əsərlərin çoxluğu ilə fərqlənir. Nizaminin əsərlərinə diqqət etdikdə onların əvvəlində olan minacat və nətlər öz irfani çəkisi ilə oxucunun marağına səbəb olur. Bunların sayı “Sirlər Xəzinə”sində 9, “Xosrov və Şirin”də 5, “Yeddi gözəl”də 3, “Leyli və Məcnun”da 3, “İskəndərnamə”də ümumilikdə 7-dir.

Bizi belə bir mülahizə irəli sürməyə sövq edən məsələ həm də “həft” (yeddi) rəqəminin “Həft peykər” əsərinin adında və məzmununda müxtəlif məna çalarları üçün işlədilməsidir.

Ümumiyyətlə, farsdilli ədəbiyyatda yeddi rəqəminin müqəddisliyi məlumdur. Yeddi rəqəmi bəzi xalqların düşüncəsində müqəddəs sayılır, bəziləri isə bu rəqəmi sonsuzluq rəqəmi kimi qeyd edirlər. Hətta Qurani-Kərimdə bir neçə dəfə bu rəqəmə rast gəlirik. Yeri gəlmişkən qeyd etmək lazımdır ki, zər-düştilik irfanının məqamlarının sayı da yeddidir.

Nizami Gəncəvinin “Yeddi gözəl”i, Əbdürrəhman Caminin “Həft övrəng”i və Əbülqasim Firdovsinin “Şahnamə” əsərində Rüstəm və İsfəndiyarın “həftxan” adlanan mərhələləri keçməsi bu rəqəmə nə qədər dəyər verildiyini bir daha sübut edir. Düşünürük ki, Fəridəddin Əttar da öz vadilərini məhz Firdovsinin təsiri ilə yeddi sayda seçib. Çünki məlum olduğu kimi, onun “Məntiqüt-teyr” (Quşların söhbəti) əsərində Simurq baş obrazı da qədim əfsanə və dastanların qələmə alındığı “Şahnamə” əsərindəndir. Digər tərəfdən Əttarın “İlahinamə” əsərində də süjet xətti yeddi rəqəmi üzərində, ata və altı oğulun dialoqları əsasında yazılıb.

Bəs Nizaminin əsərində işlədilən yeddi rəqəmi hansı mənəni ifadə edir? Nizaminin müasiri olan Fəridəddin Əttarın “Məntiqüt-teyr” əsərində yeddi eşq vadisindən bəhs olunub. Əttarın təqdim etdiyi mistik yol tələb ilə başlayıb, Allahda əriməklə bitir. Əgər salik bu yolları qət edərsə, həqiqətə çata

bilər. Onun təqdim etdiyi vadilər bunlardır: 1. Tələb, 2. Eşq, 3. Mərifət, 4. Tövhid, 5. İstiqna, 6. Heyrət, 7. Fəqrü-fəna.

Nizami Gəncəvinin “Həft peykər” əsərində də hekayələrin hər biri mü-
hüm irfani məsələyə həsr olunub desək, yanılmazıq. Həmin ardıcılıq “Həft
peykər”də belədir: 1. Peşmançılıq, 2. Sədaqət, 3. Eşq, 4. Mərifət, 5. Pak niy-
yət, 6. Xeyir əməl, 7. Tövbə.

Nizaminin “Həft peykər” əsərində yeddi gün, yeddi planet, yeddi rəng,
yeddi iqlim padşahın qızları, yeddi seyrü-suluk məqamları aşağıdakı kimi öz
əksini tapır:

Yeddi gün	Yeddi planet	Yeddi rəng	Yeddi iqlim padşahının qızı	Yeddi məqam
Şənbə	Keyvan	Qara	Hind	Peşmanlıq
Yekşənbə	Günəş	Sarı	Rum	Sədaqət
Düşənbə	Ay	Yaşıl	Xarəzm	Eşq
Seşənbə	Mərrix	Qırmızı	Rus	Mərifət
Çəharşənbə	Tir	Firuzəyi	Məğrib	Pak niyyət
Pəncşənbə	Müşəri	Səndəl rəngli	Çin	Xeyir əməl
Cümə	Nahid	Ağ	Əcəm	Tövbə

Nizaminin məqamları peşmanlıq qaralığı ilə başlayıb tövbə ağılığı ilə bitir. Nizaminin qurduğu irfan məqamları çox maraqlı olması ilə də fərqlənir. Şair məqamlarına həftənin günləri, planet adları, rəng adları, ölkə adları qatmaqla yeddi rəqəminin qüvvətini daha da artırır. Yəni əsərdə bütün məsələlər yeddi rəqəminin üzərində qurulub. Yeddi rəqəmi sanki kamilliyin simvolidir, insanı xoşbəxt edəcək məqamdır.

“Həft peykər”in dastanları Bəhrəmin süluk hekayəsidir, onun rənglərdə hərəkəti, bir günbəzdən digərinə gedişi, qaranlıqdan işığa, zülmətdən nura keçidini təsvir edir. Sanki Bəhrəm hər gün geyimini dəyişməklə yol qət edir, irfanın yeddi mərhələsindən birini arxada qoyaraq nəhayət ağ günbəzə, yəni kamilliyə çatır.

Abdullah Hatifinin Nizaminin təsiri ilə yazdığı “Həft mənzer” əsəri də Allaha minacatla başlayır. Bundan sonra islam Peyğəmbərinin meracını təsvir edir. Qeyd edək ki, Abdullah Hatifi Əbdürrəhman Caminin bacısı oğlu idi. Ona görə də Hatifi bu əsərində Mövlana Əbdürrəhman Caminin şərinə də gözəl beytlər yazmışdır. Bundan sonra Nizami ənənəsinə sadıq qalaraq öz övladına nəsihət verir. Daha sonra isə kitabının yazılması haqqında söhbət açır. Sonra şair başına gələn müsibətləri sadalayır, həyatda qəm-qüssədən savayı bir şey görmədiyini yazır. Nəhayət, ən sonda dastanın nəqlinə başlayır.

Məsənəvinin adı gözəllər üçün tikilmiş yeddi imarətin adına uyğun olaraq “Həft mənzər” adlanıb. Əsərin süjet xətti Bəhrəmin hakimiyyətə yüksəlib ölkəni tərk etməsinə qədər davam edir. Amma ümumi süjet xəttinin içində haşiyəli təhkiyə üsulu ilə verilən ayrı-ayrı hekayələr vardır. Bu hekayələrin hər biri ibrətəməz mövzuya həsr olunub. Bəhrəm həftənin hər bir günündə bir gözəlin yanında gedir və onların danışdığı əfsanə və hekayələri dinləyir. Amma Bəhrəmin hekayə dinləməsindən əvvəl bir növ müqəddimə hazırlanır. Məsələn, həmin müqəddimələrdən birincisi belə adlanır: “Bəhrəmin qara sarayda məclis qurması”. Yaxud ikinci müqəddimə belə adlanır: “Bəhrəmin sarayda məclis qurması”.

Bəhrəm şah həftənin hansı günündə hansı saraya ayaq basırsa, öz geyimindən tutmuş otaqdakı bütün əşyalara qədər hər şeyin rəngi həmin rəngdə olur. Şair hər bir hekayəyə qısa müqəddimə verdikdən sonra gözəllər əfsanə danışmağa başlayırlar. Məclisə həftənin şənbə günündə bir şahzadənin başına gələn əhvalatı nəql edir. Hekayənin qısa məzmunu belədir: Bir gün ərəb şahzadəsi ova çıxır. O ovunun ardınca olan zaman orada vəhşi bir heyvana bənzəyən cavanı görür. Cavandan nə qədər xahiş edir ki, niyə görə bu vəziyyətə düşməsinə danışsın. Cavan isə onu bir qocanın yanına göndərir və istədiyini ondan soruşmasını bildirir. Şahzadə qocanın yaşadığı şəhərə gəlib çatır. Çox isrardan sonra qocanı həmin gəncin əhvalatını danışmağa məcbur edir. Qoca isə ona yemək verir, həmçinin qüsl almağı tövsiyə edir. Şahzadə qüslənməyə üçün quyunun yanına gəlir. Amma birdən özünü həmin quyunun dibində görür. Qəribə varlıqlarla rastlaşan cavanın canını qorxu bürüyür. Bu vaxt quyunun içinə vedrə salınır və yunan karvançıları onu quyudan xilas edirlər. Şahzadə yuxudan qalxanda ətrafında heç kəsin olmadığını görüb yenə qorxuya düşür. Yolda onun qarşısına vəhşi şir, ifritə qadınlar və başqa-başqa əngəllər çıxır. Cavan bunların hamısından canını qurtarandan sonra cənnət kimi bir bağa çatır. Onların içində olan gözəl xanım hər gün həmin cavana bir qız göndərir. Amma tamah ona güc gəlir və həmən gözəl xanımla eys-ışrətdə olmaq istəyir. Həmin xanım da onun istəyini yerinə yetirəcəyini bildirir. Amma şərti budur ki, əvvəl gərək qüsl alsın. Cavan paltarlarını soyunub qüsl almaq istəyəndə yenə özünü həmin qocanın yanında görür və tamahkarlığından hər şeyin əlindən çıxmasına görə bərk təəssüf hissi keçirir.

Abdullah Hatifi bu hekayənin süjet xəttini çox maraqlı bir şəkildə qurmuşdur. Belə ki, hadisələr şahzadənin quyuya düşüb yenidən quyudan çıxmasına qədər cərəyan edir. Həmin şahzadəyə böyük nemətlər verilir. Amma tamah ona güc gəlir və bir anın içində hər şeyini itirir. Burada əsas qəhrəman ərəb şahzadəsidir. Köməkçi obrazlar isə yunan tacirləri, ifritə qadınlar, şahzadənin gördüyü vəhşi insan və başqalarıdır. Bu hekayədə insanı əyləndirən məqamlar olsa da, çox böyük hikmət gizlənmişdir. Bu da insanın öz tamahının əsiri olmamasıdır.

Hekayənin ideya istiqaməti belə bir sualla bağlıdır. Məqsədə necə çatmaq olar. Hatifinin əsərində bu üstünlük təşkil edir. “Həft mənzər”in hekayələrinin çoxu qəhrəmanların öz istəklərinə çatması ilə bitir. Amma birinci hekayədə şahzadə öz muradına çata bilmir. O öz ehtirasının quluna çevrildiyi üçün böyük çətinliklə əldə etdiyi bütün nemətlərdən məhrum olur.

“Həft mənzər”in ikinci hekayəsində şah qızı zərgərin oğluna vurulur. Zərgərin oğlu da onu böyük məhəbbətlə sevir. Sevgililər bir neçə dəfə görüşürlər. Sonra onların əlaqəsi hamıya məlum olur. Gəncin atası oğlunun şahın qızını sevməsindən xəbər tutanda onu bu sevdadan çəkəndirmək istəyir. Çünki əgər şah bundan xəbər tutarsa, onu məhv edə bilər. O oğlunu ticarətlə məşğul olmaq üçün Yəmənə göndərir. Ordan isə Hindistana yollanır. Gəncin olduğu gəmi dənizdə batsa da, o xilas olur. Həmin gənc çoxlu macərəlarla üzləşsə də, sonda sevgililər bir-birinə qovuşurlar.

Bu hekayədə əsas məqsəd oxucuya həqiqi sevgini aşılamaqdır və belə sevginin müqabilində maneələr olsa da, sonda qəhrəman öz istəyinə çatır. Yəni həqiqi sevgidə istər şah qızı, istərsə də sənətkar oğlu olmaq heç bir əhəmiyyət daşımır. Bu sevginin əlindən Yəmənə, Hindistana, lap dünyanın son nöqtəsinə göndərilərsə də, sonluğu yaxşı olmalıdır.

“Həft mənzər”in üçüncü hekayəsində demək olar ki, didaktik xarakterli bir mövzu yoxdur. Burada qəhrəmanın taleyində sehirləyici yardımçılar mühüm rol oynayır. Belə ki, bu hekayə daha çox sehirləyici nağıl təsiri bağışlayır. Bu qisimdən olan hekayələrdə divlər, əcaib varlıqlar, qərribə yuxular üstünlük təşkil edir.

Əsərin dördüncü hekayəsində isə folklor nümunələri üstünlük təşkil edir. İki gənc bir-birinin təsvirini yuxuda görür və bir könlüdən min könlüə bir-birinə aşiq olurlar. Getdikcə onların hissləri normallaşır. Şahzadəyə sevgilinin təsvirini göstərəndə sonsuz sevinc hiss etmir, ağı başından çıxmır və onu necə tapmaq haqqında araşdırma aparır. Qız da həmçinin özünü adi qaydada aparır. Göründüyü kimi bu hekayənin başlanğıcı sehirləyici nağılları xatırlatsa da, iki gənc yuxu ilə bir-birinə vurulsa da, sonda oğlan divlərə, qərribə heyvanlara yox, monqollara əsir düşür. Bütün bunlar Hatifinin öz əsərində real hadisələrlə möcüzənin sintezini yaratmasından xəbər verir.

“Həft mənzər”in altıncı hekayəsində isə qəhrəman haqqında məlumat verilmir. Burada baş verən hadisələr də o qədər geniş deyil. Amma burda şairin yaratdığı dialoqlar qəhrəman haqqında tam təsəvvür yaradılmasına kömək edir. Şahla ilk danışıqında yeddiyaşlı Qeybzadın dərrakəsi, dərin zəkası məlum olur. Şah söz verir ki, oğlanların davasında hər çıxarılan diş müqabilində bir dəvə hədiyyə edəcək. Amma Qeybzad ona bildirir ki, süd dişləri mirvari qədər dəyərlidir deyil. Onlar töküləndən sonra çıxan dişlərin dəyəri çoxdur. Oğlanın ağına heyran qalan şah onu öz himayəsinə götürür. Sonrakı söhbətlərdə

oğlanın ağı daha da qabarıq şəkildə təqdim olunur. İki xidmətçi qadının hiyləsi ilə şah onu zindana saldırır. Sonradan başa düşür ki, onun günahı yoxdur, onu zindandan azad etdirir.

Göründüyü kimi Abdullah Hatifi də “Həft mənzər” əsərini qələmə almaqla öz adını Nizami məktəbinin davamçıları sırasında yazmışdır. Bu əsərin fars dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə etməklə Azərbaycan oxucusunu Nizami dühasının təkcə öz əsərlərində deyil, həm də yaratdığı məktəbdə də əks olunduğunu göstərmək istəmişik. Yuxarıda adlarını sadaladığımız müəlliflərin əsərlərini bir-bir nəzərdən keçirsək, görürük ki, Nizami ideyaları bütün Şərqi öz əhatəsinə almış və az qala bütün dünyaya əks-səda salmışdır.

f.ü.f.d., dos. Aygün Əlizadə
01.11.2021

“HƏFT MƏNZƏR” MƏSNƏVİSİ مثنوی هفت منظر

(Filoloji tərcümə)

Ey qeyb səhifəsinin yazarı	ای نگارنده صحیفه غیب	۱
Sənin adın La reyb ¹ səhifəsinin başı	نام تو صدر صفحه لاریب	
“Ol” karxanasının nəqşvuranı	نقش پرواز کارخانه کن	۲
Başsız ayaqsız dünyanın işquranı	کارساز جهان بی سر و بن	
İki dünya Sənin qələmindən yaranmış	هان زاده تو از قلمت	۳
İns və cinnə can verən Sənin kərəmindir.	زندگی بخش انس و جان کرمت	
Bütün bu cürbəcür nəqşlər	این همه نقشهای گوناگون	۴
Sənin qüdrət qələmindən çıxmışdır.	آمد از کلک قدرت تو برون	
Bu yeddi fırlanan dünyanın	دارد این هفت گنبد دوار	۵
Sənin hikmət orbitlərindən orbiti vardır.	از مدارای حکمت تو مدار	
Sənin Günəşinin kölgəsi Günəşdir	سایه آفتاب تو خورشید	۶
Sənin Günəşin əbədi kölgədir	آفتاب تو سایه جاوید	
İrəm ² gülüstanının bəzəyənı	چمن آرای گلستان قدم	۷
Kərəm bustanını xurma ağacıyla bəzəyən	نخل پیرای بوستان کرم	
Adəm ³ və pəriyə bilik öyrədən	دانش آموز آدمی و پری	۸
Ay şamını, Günəş məşəlını yandıran	شمع و مشعل فروز ماه خوری	
Bu qarı torpağa fəzilət vermiş	داده فضلت بدین عجزه خاک	۹
Buluddan pambığa, fələklərdən çərxə	پنبه از ابر و چرخ از افلاک	
Ta yağış saplarından toxusun	تا کند رشته های باران را	۱۰
Bustan gəlininə libası.	حله سازد عروس بستان را	
Kövkəb yumurtasından çıxartdı	بدرآرد بیضه کوکب	۱۱
Hər gecə saysız qarğa balası	بچه زاغ بی عدد هر شب	
Xilqətdən şux qarğaları	طرفه زاغان ز صنع پردازی	۱۲
Şahin üçün onları ruzi edirsən.	طمعه بی بازروشان سازی	

Bütün azadələr Sənin bəndəndir	همه آزادگان ترا بنده	۱۳
Elə bəndədirlər ki, Xacədən utanırlar.	بندگان ز خواجه شرمنده	
Qapında asiman parlaq Günəşdən	بر درت آسمان ز مهر منیر	۱۴
Vahidül-eyn ⁴ qoca qozbeldir.	واحد العین کوژپشتی پیر	
Səndən tacidarlar tac almışlar	از تو دارند تاجداران تاج	۱۵
Xanların dəstəsi Sənin süfrənə möhtac.	خیل خانان بخوان تو محتاج	
Uca asimanın bəzəyi Səndən	زین آسمان بلند از تو	۱۶
Bu torpaq Sənə olubdur möhtac.	هست این خاک مستمند از تو	
Gah İsanı ⁵ aparırsan üstün fələyə	گاه عیسی بری بیچرخ برین	۱۷
Gah Qarunu ⁶ batırırsan yerə.	گاه قارون فروبری بزمین	
Səxavət mətbəxindən ağcaqanada verirsən	پشه پی را دهی ز مطبخ جود	۱۸
Nəmrudun ⁷ başının kasasından yemək.	طعمه از کاسه سر نمرود	
Sənin qüvvətindən cəsur olur qarışqa,	مور کز قوتت دلیر شود	۱۹
Aciz, o yırtıcı şir olur.	عاجز او درنده شیر شود	
Gah birini məbəddən çıxarırsan,	گاه یکی را براوری ز کنشت	۲۰
Behiştədən onun üçün bir qapı açırsan.	بگشایی برو دری ز بهشت	
Gah birini yüz minlərlə cəhd ilə,	گاه یکی را بصد هزاران جد	۲۱
Məsciddən cəhənnəmə tərəf qaçırırsan.	سوی دوزخ دوانی ز مسجد	
Çünki itaətə etimadı qalmasın,	چونکه بر طاعت اعتماد نماند	۲۲
Günah edib ümitsiz qalmasın.	معصیت کرده ناامید نماند	
Mən ki, Sənə itaətdən məhrumam,	من که از طاعت تو محروم	۲۳
Məni ümitsiz etmə ki, məzlumam.	ناامیدم مکن که مظلوم	
Mən nadan əgər pis iş etdimsə,	من ناودان اگر تبه کردم	۲۴
Öz naməmi qara etdim.	نامه خویش را اسیه کردم	
Sən kərəmlə günahımı bağışla	تو بخش از کرم گاهم را	۲۵
Qara naməmi Sən parçala	پاره کن نامه سیاهم را	
Yolunu düzgün getməsəm də,	گرچه نیکو نرفته ام راحت	۲۶
Dərgahından məni ümitsiz etmə.	ناامیدم مکن زدرگاهت	

Boyun qaçırmıram pis etdiyimdən	سر نه بیچم از آنکه بد کردم	۲۷
Öz taleyimə pisliyimi mən etdim.	بد زمن سر نوشت خود کردم	
Əzəldə hər nəyi təqdir etmişəm	درازل هر چه کرده بی تقدیر	۲۸
Yalnız onu etmək tədbirdir.	نیود غیر کردنش تدبیر	
Qələmin yazdığından bir tük ucu	سر موی از آنچه رفته قلم	۲۹
Nə ondan çox etmişəm, nə azı.	نی از آن بیش کرده ام نه کم	
Bunu bilirəm ki, pis iş rəva deyil,	دائم این را که کار بد نه رواست	۳۰
Artıq yazılmışın nə faydası var.	قلم رفته را ولی چه دواست	
Demirəm ki, mən yaxşı iş görənəm,	من نگویم که نیک کارم من	۳۱
Öz pisliliklərimlə əziyyət vermirəm.	به بدیها خود نیازم من	
Tövbə ya Rəbb məni görürsən, bu qara işdən	توبه یا رب ارنی سیه کاری	۳۲
Qayıtdım pis işlərdən	بازگردیدم از تبهکاری	
Ey İlahi, öz işimdən xəciləm mən,	یا الهی زکار خود نخلم	۳۳
Öz pisliliklərimdən utanıram mən.	وزبدهای خویش منفعلم	
Mən demirəm sənə nə et, ya Rəbb,	من نگویم ترا چه کن یا رب	۳۴
Xacəyə bəndənin hökmü ədəbdən deyil.	نیست بر خواجه حکم بنده ادب	
Mən kiməm Səndən onu-bunu istəyim	من کیم از تو این و آن خواهم	۳۵
Sən nə istəyirsən, mən canla istəyirəm	هرچه خواهی تو من بجان خواهم	
Sənə dünyanı idarə etməni öyrətmək,	بتو آموختن جهانبانی	۳۶
Xalis cəhalətdir, eyni nadanlıq.	جهل محض است و عین نادانی	
Ümidim bunadır ki, hesab günü,	دارم امید آنکه روز حساب	۳۷
Etməyəsən mənə əzabla xitab.	نکنی با من از عتاب خطاب	
Mənə tərəf mərhəmətlə baxasan,	سویم از مرحمت نگاه کنی	۳۸
İman nurunu yolun چراğı edəsən.	نور ایمان چراغ راه کنی	
Həşr günündə ⁸ məni sayasan,	بشماری پگاه حشر مرا	۳۹
İki dünya xacəsinin qulamlarından.	از غلامان خواجه دو سرا	

Ey merac payəsi səndən üstün	ای بلند از تو پایه معراج	۴۰
Övliyanın, ənbıyanın başının tacı	اولیا را سرانیا را تاج	
Qureyşi ⁹ taxtı, Haşimi ¹⁰ tacı	قرشی تخت هاشمی افسر	۴۱
Əbtəhinin ¹¹ və Yəsrebiyə ¹² baş	ابطحی را و یثربی را سر	
Bəthanın ¹³ şahı, ərəb Məhəmməd ¹⁴	شە بطحی محمد عربی	۴۲
Bu Ləhəbin ¹⁵ odu Səndən şərsiz	بی شرارتو شرار بولهی	
Məğrib ayı, məşriqdə doğan	ماه مغرب طلوع مشرق گیر	۴۳
Parlaq günəş nurunu səndən almış	نور گیر از تو آفتاب منیر	
Misvakı munis bütə çevirdi	کرد مسواک را بت دمساز	۴۴
Hikmət qıfılı taxta ilə açdı.	قفل حکمت بچوب کردی باز	
Ərşin dirəkləri sənin üçün çarıq oldu,	کنگر عرش آمدت نعلین	۴۵
Görmüş o Sədrədə ¹⁶ ayaqdan zinəti	دیده زان پای سدره زینت و زین	
Qabi-qövseyin meydan günündə sənin	قاب قوسین روز میدانت	۴۶
İki kaman gəlmiş sənin yanından.	دو کمان آمده ز قربانت	
Səmadan hər dəvənin ardınca	هر پی ناقه ترا ز سپهر	۴۷
Camal aynası onu günəş etmişdir.	کرده آینه جمالش مهر	
Sənin səccadən niyaz əli olmuş,	شده سجاده تودست نیاز	۴۸
Namaz vaxtı amin üçün açmışdır	پی آمین گشاده وقت نماز	
Bakirə dünya sənə həvəs göstərmədi.	بکر دنیا نکرد ازان ت هوس	۴۹
Ki bir neçə nəfərin nigahında oldu	که بود در نکاح چندین کس	
Adəmin gili sənin arxının suyundan oldu	گل آدم ز آب جوی تو شد	۵۰
Abrı sənin küçənin torpağından oldu.	آبرویش ز خاک کوی تو شد	
Sənin küçənin torpağı hamının abırındır	خاک کوی تو آبروی همه	۵۱
Qapında ölmək hamının arzusudur	بر درت مردن آرزوی همه	
Sənin yanında bütün işlərin çarəsi var	پیشت ای بهر کارهاچاره	۵۲
Nuh ¹⁷ və gəmissi uşaq və beşikdir	نوح و کشتیش طفل و گهواره	
Sənin yanında Süelyman ¹⁸ həşəməti küləkdir	زد تو حشمت سلیمان باد	۵۳

Məlumdur ki, küləyin əsası vardır
 Əgər İsa göylərə çəkildisə,
 Min mərtəbə səndən aşağıda qaldı.
 Sənin süfrəndə, ey bəxşiş dünyası
 Xəlil¹⁹ süfrəsinin qədri xələlsizdir
 Sənin əsana söykəndi Kəlim²⁰
 Səlma²¹ yolunu seçdi və səlim²² yolunu
 Bütün aləm sənin yolunun tüfeylisidir
 Yaxşı və pisin hamısı sənin pənahındadır
 Ey xoş o ki, anaların yeridir
 Əqsaya²³ tərəf Rəxşin²⁴ ayaq qoydu
 Xilas oldun bu müvəqqəti dünyadan
 Yüksəkliyi ölçən ayağın altında qaldı.
 Cəbrayıl²⁵ sənin qulağı sırqalı qulundur
 Şimşəyindən çiyində bir əmmamə
 Mənzil sənin ayının məqamı olanda
 Ayın girdəsi yolunun azuqəsi oldu.
 Sonra ikinci çərx səndən zinətləndi
 Utaridə²⁶ əta çatdı səndən
 Üçüncü fələyə səməndin²⁷ dırnaq atanda,
 Zöhrə asdı quyuğuna möhrəni.
 Dördüncü fələyin başı sənin kandarındır
 Günəşin gözü nuru səndən görmüşdür.
 Adını əncüm sipəhbodu²⁸ qoydu
 Beş dəfə beşinci fələyə
 Müştəri²⁹ beşinci evin şamıdır
 Sənin şamının ətrafında pərvanə olmuşdur
 Zühəldən³⁰ saçının sünbülü gördü
 Qoxundan göbəyə müşk gəldi

هست معلوم باد را بنیاد
 رفت عیسی اگر یچرخ کبود ۵۴
 ماند از تو هزار پایه فرود
 نزد خوان تو ای جهان نوال ۵۵
 قدر خوان خلیل کم ز خلال
 بر عصای تو تکیه کرد کلیم ۵۶
 ره سلمی گزید و راه سلیم
 همه عالم طفیل راه تواند ۵۷
 نیک و بد جمله در پناه تواند
 ای خوش آن کز امهای جای ۵۸
 سوی اقصی نهاد رخشت پای
 بازرسی از این سرای سپنج ۵۹
 زیر ران بادپای علوی سنج
 جبرئیل غلام حلقه بگوش ۶۰
 وز شهابش عصابه بی بردوش
 چونکه منزل مقام ماهت شد ۶۱
 گرده ماه نان راحت شد
 پس دوم چرخ زیب و دید از تو ۶۲
 بعطارد عطا رسید از تو
 بر سیوم زینه زد سمندت سم ۶۳
 زهره آویختش چو مهره زد
 چارمین چرخ را سردر از تو ۶۴
 چشم خورشید دیده نور از تو
 زد بنامت سپهد انجم ۶۵
 پنج نوبت بطارم پنجم
 مشتری شمع پنجمین خانه ۶۶
 گرد شمع تو گشته پروانه
 چون زحل دید سنبل مویت ۶۷
 ناهه مشک آمد از بویت

Savab sənin seyrindən heyran olmuşdur	گشته حیران ثوابت از سیرت	۶۸
O seyr başdan başa sənə xeyir olmuşdur.	شده آن سیر سر بسر خیرت	
Çəkinməkdən yaxşı olan bir səfər,	سفری کان به از حضر باشد	۶۹
Düz deyərəm həmin səfər olsa.	راست گویم همین سفر باشد	
Sənin üçün, ey yaranmışın libası	بهرت ای بر لباس صنع طراز	۷۰
Atlas çarxını ayaqaltı atmışdır	چرخ اطلس فکنده پای انداز	
Elə ki, bu göy tağın gözəlliyindən	چون ازین طرفه لاجوردی طاق	۷۱
Buraq ³¹ parlaq işığı tapdı.	جست بر تابان برق براق	
“Ol” aləmini nurda gördün	عالم کون در نور دیدی	۷۲
Məlikin sərhədini laməkan gördün	سرحد ملک لامکان دیدی	
Qaldılar elə ki, yol uzaq oldu	بازماندند ره چو گشت دراز	۷۳
Cəbrayıl qaçmaqda və Buraq çapmaqda.	جبرئیل از تک و براق از تاز	
Onda Rəfrəf ³² yol yoldaşın oldu	رفرف آنکه رفیق راحت شد	۷۴
Məhəbbət üzündən sənin dayağın oldu.	وز سر مهر تکیه گاهت شد	
Qələm dili ilə söz dedin	بزبان قلم سخن راندی	۷۵
Heç oxunmamış lövhəni oxudun	هیچ ناخوانده لوح را خواندی	
Ərşin yaxası sənin ətəyinə yaxın oldu	جیب عرشت قرین دامان شد	۷۶
Ətəyin ərşin yaxası oldu.	عرش را دامت گریبان شد	
Elə ki ərşdən kənara ayaq qoydun,	چون نهادی ز عرش بیرون پای	۷۷
Sənin nəzərinə Allahın camalı gəldi	در نظر آمدت جمال خدای	
Yeri olmayan yerə baxdın	جای بیجا نظاره گاهت شد	۷۸
İki dünya yolunun tüfeylisi oldu.	دو جهان چون طفیل راحت شد	
Sənə göstərdi görülməliləri	بتو بنمود دیدنیها را	۷۹
Dedi axırda eşidilməliləri	گفت آخر شنیدنیها را	
Lütf üzündən sənə məbud vermişdir	داده از روی لطف معبودت	۸۰
Məqsədin olandan daha çoxunu	بیشتر ز آنچه بود مقصودت	
Qayıtdın necə ki, lazım idi	بازگشتی چنانچه می بایست	۸۱
Ondan daha yaxşı gəldin ki, layiq idi,	به از آن آمدی که می شایست	
Səfərin iki aləmə olsa da,	سفرت گرچه بر دو عالم بود	۸۲

Getməyin və gəlməyin bir anda idi.	رفتن و آمدن بیکدم بود	
Dostları özünlə gətirdiyin süfrədən	دوستان را زخوان راه‌آورد	۸۳
Dərdli canın qidası ilə xüsusi etdin.	خاص کردی بقوت جان پرورد	
Ondan sonra kərəm üzündən verdin	بعد آن از سر کرم دادی	۸۴
Üsyankarlara azadlıq ümidi	عاصیان را امید آزادی	
Hatifi, səndən ya Rəsullahı	هاتفی از تو یا رسول‌الله	۸۵
Ümidi vardır ki, ona yolu göstərəsən	دارد امید کیش نمایی راه	
Mənə tərəf düşdü mərhəmətlə nəzərin	سویم افتد بمرحمت نظرت	۸۶
Olum sənin qapının itləri zümərəsindən.	باشم از زمره سگان درت	

İslam qapısında yalvarış

تضرع بردن بدرگاه اسلام

Ey din aləmi səmasının Ayı	ای مه آسمان عالم دین	۸۷
Və ey yəqin mülkünə tac bəxş edən	وی سه تاج بخش ملک یقین	
Nicat yolunun yolçularının rəhbəri	رهبر رهروان راه نجات	۸۸
Biz ciyəri təşnələr, sən abi-həyat ³³ .	ما جگر تشنگان تو آب حیات	
İşıqlı şəriət yolunun himayəçisi	شرع را راه روشنت حامی	۸۹
Din səmasının günəşi Cami ³⁴ .	آفتاب سپهر دین جامی	
Tövhid xəzinəsinin xəzinədarı	خازن گنج خانه توحید	۹۰
Onun qıfılının kilidi sənin dilindir	قفل آنرا زبان تست کلید	
Sən Məsih ³⁵ nəfəslisən, ölmüş mənəm	تو مسیحی دمی و مرده منم	۹۱
Öz əlindən zəhər içən mənəm.	زهر از دست خویش خورده ام	
Kaş bir nəfəslə mənə can verəsən	کاش از یک نفس دهی جانم	۹۲
Ki, ondan əbədi diri qalım mən.	که از یک نفس دهی جانم	
Afiyəət kuyindən qovulmuşam mən	رانده کوی عافیت شده ام	۹۳
Günah dənizinə qərq olmuşam mən.	غرق دریای معصیت شده ام	
Mənə özünə tərəf yolu göstər	جانب خویشتن نمایی رهم	۹۴
Bəlkə azğınların tələsindən xilas olum mən.	باشد از دام گمراهان برهم	
Saf susan ki, durğunluq qoxun yoxdur	آب صافی که بوی درنگش نیست	۹۵

Heç yerdə bir an onun ləngiməsi yoxdur.	هیچ جا لحظه یی درنگش نیست	
Əgər o bağıın bənövşəsinə yaxın olsa,	شودش گر قرین بنفشه باغ	۹۶
Beyinə və buruna rahatlıq verər.	دهد آسودگی بمغز و دماغ	
Əgər aludə etsə o bir leşi,	سازدش جیفه یی گر آلوده	۹۷
Burun əziyyətdən asudə olar.	هست رنج دماغ آسوده	
Dəmirçi boş dəmiri götürdü	نلت آهن گرفت آهنگر	۹۸
Başqa bir anda düzəltdi ayna.	برداآئینه ساز نلت دگر	
Biri “Ayine-ye Sekəndər” ³⁶ düzəltdi	یکی آئینه سکندر ساخت	۹۹
O birisi qatırın ayağının nalını düzəltdi.	واندگر نعل پای استر ساخت	
Bir qətrə neysandan götürsən əgər	قطره یی کان زنیسانی	۱۰۰
Tələümlü dəniz dürrlər tökər.	ریخت در موج خیز عمانی	
Əgər onun sədəf pənahı olsa,	اگر او را صدف پناه شود	۱۰۱
Padşah qulağına layiq olar.	در خور گوش پادشاه شود	
Əgər sədəf onunla munis olmasa,	ورنگردد باوصدف دمساز	۱۰۲
Su damlası yenə şor olar.	قطره آب شور گردد باز	
Bəs bir ağac ki, meyvəli olsa,	بس درختی که میوه دار شود	۱۰۳
Su içəndə dar ağacı olar.	چون بخورد آب چوب دار شود	
Mənəm o solğun fidan	منم آن نو نهال پرمرده	۱۰۴
Dəclə ³⁷ kənarında su içməmiş	برلب دجله آب نخورده	
Buludun lütfü olan suya nə olar	چه شود ای برآب لطف سبحاب	۱۰۵
Ki səndən bitkinin budağı su ilə doyar.	کز تو شاخ گیجا شود سیراب	
Əgər dənizdən su damlası az olarsa,	کم شود گرز بحر قطره نم	۱۰۶
Dəniz bir damla ilə az olmaz.	بحراز قطره یی نگرده کم	
Əgər xırmandan qarışqa bir dən apararsa,	وربرد دانه یی ز خرمن مور	۱۰۷
Bir xırmana bir dən ilə nə zərər dəyər.	خرمنی را ز دانه یی چه قصور	
Mərhəmətdən mənə tərəf bax	سویمی از مرجمت نگاهی کن	۱۰۸
Dad istəyəne tərəf nəzər sal.	نظری سوی داد خواهی کن	
Əgər lütf üzündən bəzən,	چه شود گرز روی لطف گهی	۱۰۹
Bir nəzər salasan, nicat tapasan.	نظری افگنی بخاک رهی	

Elə ki, bu torpaq tutiya³⁸ olar,
 Gözlərə işıqlıq bəxş edən olar.
 Bu iddiam yoxdur ki, sənin özünəm,
 Ya sənin bu pak dininin dostuyam.
 Ömür olsa, qarının itlərindənəm
 Bu dərgahın torpağı başımın tacıdır.
 Ümidim vardır ki, işin sonunda
 Özünün qonşuluğunda can verəm.

تا که این خاک توتیا گردد ۱۱۰
 روشنی بخش دیدها گردد
 نیست این دعویم که خویش توام ۱۱۱
 یا زیاران پاک کیش توام
 عمر باشد که از سگان درم ۱۱۲
 خاک این درگهت تاج سرم
 دارم امید آنکه آخر کار ۱۱۳
 دهیم در جوار خویشت بار

Övladına öyüdü

Ey camal səmasının yeni ayı
 Bir neçə məsələni deyim eşit
 Üzünün niqabı tük olmayanadək
 Küçədə üzü açıq getməyəsen.
 Hər pis adamla dostluq etmə
 Yalnız özünün iki dizinin üstündə otur
 Dostundan sənə çoxlu əziyyət dəyər
 Qələm kifayətdir dostun olsun.
 Yaşlılarla oyunun ardınca getmə
 Həvəsbaz olsan əgər, bədnam olarsan.
 Əgər bir zaman boş işlə məşğul olsan
 Yalnız ağlayarsan, tam uduzarsan.
 Sonra bir şeyi sənə müftə verərlər
 Can versələr belə almayasan.
 Gözünü onunla qarğa kimi qaraltma
 Hamısı mazağ³⁹ sürməsi olsa belə.
 Heç kəsi öz həmdəmin etmə
 Yaxşı olar ki, öz qəmini özün çəkəsən.

در بیان نصیحت فرزند

ای سپهر جمال را مه نو ۱۱۴
 نکته چند گویمت بشنو
 تا نگردد نقاب رویت موی ۱۱۵
 نروی روگشاده بر سر کوی
 همنشین مکن بهر بد کیش ۱۱۶
 منشین جز بهر دو زانوی خویش
 رسد از همزبان بسی المت ۱۱۷
 همزبان تو بس بود قلت
 پی بازوی بهمقدان مخرام ۱۱۸
 که هوسبازی و شوی بدنام
 گر زمانی بلهو پردازی ۱۱۹
 نکنی جز بکا کلت بازی
 آنکه چیزی برایگان دهدت ۱۲۰
 نستانی اگر چه جان دهدت
 چشم با آن سیه مکن چو زاغ ۱۲۱
 گر همه هست سرمه ما زاغ
 هیچکس را مساز همدم خویش ۱۲۲
 به که هم خویشتن خوری غم خویش

Kölgən yaşd qulamın kimi	سایه ات بس غلام همسالت	۱۲۳
Bəzi vaxtlar ardınca gedər.	که رود گه گهی زدنالت	
Kimsələrin hiyləsi ilə yolunu azma	بفریب کسان زره نروی	۱۲۴
Uşağın mənasız sözünə getməyəsən	بسختن بی رسن بچه نروی	
Yadla tanışlıq etmə	آشنایی مکن به بیگانه	۱۲۵
Ki, danlaqda əfsanəyə dönərsən	که شوی در ملامت افسانه	
Yad kişi səndən yaxşı olsa belə,	مرد بیگانه کز تو به باشد	۱۲۶
Səninlə dostluğu uzaqdan yaxşı olar	دور از صحبت تو به باشد	
Əgər biganələrlə səcdəyə getsən,	گر به بیگانگان روی بسجود	۱۲۷
Düşmən deyər ki, başqa iş idi.	خصم گوید که کار دیگر بود	
Pislərin söhbətindən çəkin	میکن از صحبت بدان پرهیز	۱۲۸
Güclü atəşdən quru çöp kimi.	همچو خاشاک خشک از آتش تیز	
Dünyada ağıllıların yanında heç nə	در جهان هیچ نزد اهل خرد	۱۲۹
Pis müsahibdən daha pis olmadı.	نیود بدتر از مصاحب بد	
Oğlan gözəl təbiətli qızlardan	پسر از دختران نیکو کیش	۱۳۰
Daha çox ismət göstərməlidir.	پیش باید که عصمت آرد پیش	
Üzün sadə və gözəl olarsa,	تا رخت ساده و جمیل بود	۱۳۱
Səlsəbil ⁴⁰ olsa da belə içmə.	می نخور گر چه سلسبیل بود	
Sadəüzlülər badə istəsələr də	ساده رویان که بادə خواه شوند	۱۳۲
Qırmızı meydən üzü qara olarlar.	از می سرخ روسیاه شوند	
Mey, bəng içmə ki, sənə ziyan edər	بخوری بنگ کان زیان کنتد	۱۳۳
Sənin aqibətini bənglilərin xuruşu edər.	غاقبت لوت بنگیان کنتد	
Oğlanları iki iş xarab edər	پسران را کند و کار خراب	۱۳۴
Zinət həvəsi və şərab istəyi.	هوس زینت و هوای شراب	
Vay olsun o oğlana, minlərlə vay	وای بر آن پسر هزاران وای	۱۳۵
Ki meypərəst və özünü bəzəyən olsa.	که شود می پرست خود آرای	
Özünü şahidlər bəzəyərlər,	خویش را شاهدان بیاریند	۱۳۶
Xüsusilə yarı yanında gələndə.	خاصه وقتی که پیش یار آیند	
Qadın üçün qırmızı-sarı paltar yaranmışdır	بهرزن جامه سرخ و زرد آمد	۱۳۷

O rəngdə paltar kişiyyə dar gələr.	آنچنان زنگ ننگ مردآمد	
Kişiyyə layiq olan qırmızı sarılıq	سرخ و زردی که لایق مرد است	۱۳۸
Qırmızı göz yaşı, sarı çöhrədir.	اشک سرخ است و چهره زرداست	
Gözəllik zamanın sona çatanda	چون سرآید ترا زمان جمال	۱۳۹
Sənin gözəllik günəşin zaval tapar.	یابدت آفتاب جس زوال	
Xoş üzlə qürrələnmə, nazlanma	خو برویانه کبر و ناز مکن	۱۴۰
Eyibaxtaranın dilini uzatma.	عیبجو را زبان دراز مکن	
Saqqallı kişi üçün çirkin olar	زشت باشد ز مرد ریشینه	۱۴۱
Əvvəlki sözlərlə naz etmək.	ناز کردن بسخن پیشینه	
Gül ki təzəliyinə görə müşkdən yaxşıdır	گل که در تازگی به لاست از مشک	۱۴۲
Kimsə iyləməz ki, quruyar.	نکند بو کسی که گردد خشک	
Yeni paltar ki, hər qəşəngin zinətidir	جامه نو که زیب هر قشنگ است	۱۴۳
Köhnələrsə, utanmağa səbəb olar.	چون شود کهنه موجب ننگ است	
İri milçəklər kimi oturmaysan	نشینی بسان خر مگسان	۱۴۴
Çağrılmadan kimlərinsə süfrəsində.	بی طلب برکار خوان کسان	
Öz izzətini özün saxlayasan	عزت خویش خودنگه داری	۱۴۵
Ki düşməyəsen çətinlik və zəlalətə.	تا نیفتی بخت و خواری	
Məhəbbət və bağlılıq üzündən etdim	کردم از روی مهر و پیوندت	۱۴۶
Atacasına sənə bir neçə nəsihəti	پدرانه نصیحتی چندت	
Sənə faydası vardır, əgər qulaq assan	دارت سود اگر کنی گوشش	۱۴۷
Onu unutsan çoxlu ziyanlar olar.	بس زیانهاست در فراموشش	

Kitabın nəzminin səbəbi

سبب نظم کتاب

Mən misilsiz Tanrının fəzlindən	من که از فضل ایزد بیچون	۱۴۸
Leyli və Məcnundan ⁴¹ əsər yazdım.	نکته راندم ز لیلی و مجنون	
Elə ki, onun şöhrəti yayıldı,	چونکه گشت آن بلند آوازه	۱۴۹
Ondan aləmin canı tazələndi	شد از ان جان عالمی تازه	

Dedim onda keçmiş hekayə	گفتم آنکه حکایت دیرین	۱۵۰
Hamısı Xosrov və Şirinin vəsfində	همه در وصف خسرو و شیرین	
O gözəl biçimli töhfəni gördü,	دید آن طرفه تحفه چونکه طراز	۱۵۱
Eşqbazlıq ayini yenidən yeniləndi.	نوشد آئین عشق بازی باز	
Fələkdən minlərlə dərdim vardı	داشتم از فلک هزاران درد	۱۵۲
Öz işimdən ürəyim soyuq idi	بودم از کار خویشتن دلسرد	
Mən miskin çoxlu əziyyət gördüm	من مسکین بسی الم دیدم	۱۵۳
Yerin fırlanmasından qəm gördüm	همه از دور چرخ غم دیدم	
Səma mənimlə müharibəyə başladı	بسرمد آمدی سپهر بچنگ	۱۵۴
Ulduzlardan ətəyi daşla dolu	دامنی از ستاره ها پرسنگ	
Bu üç-dörd günlük dünyaya çatmadın,	نرسیدی درین سرای سپنج	۱۵۵
Mənə qüssə və əziyyət nəsib oldu.	بمن از کس بغیر غصه و رنج	
Bir qövm mənim qanıma susamış	شده قومی بخون من تشنه	۱۵۶
Məni sındırmağa xəncəri itiləmişdir.	تیز کرده بکشتم دشنه	
Mən gümüşlə dolu kağız siniləri	من طبقهای کاغذ پر سیم	۱۵۷
Onların yanına apardım dürrlə dolu.	زدشان برده پر ز در یتیم	
Yaxşımı pisdən ayırmaq yox idi	در میانه نبود تمیزی	۱۵۸
Hər şeydə mübahisə etməkdən başqa	غیر کردن مکابره چیزی	
Uzunqulağın möhrəsi gövhər idi	مهره خربزخ گوهر بود	۱۵۹
Bəlkə də gövhərdən daha qiymətli idi.	بل ز گوهر گرانبهاتر بود	
O qövmün yanında hesabı çox idi	پیش آن قوم پیش داشت حساب	۱۶۰
Toyuqların yumurtası dürrdən xoş idi.	بیضه مایکان زدر خوشاب	
Onların yanında qara qanadlı quş vardı	زدشان بود مرغ مشکین بال	۱۶۱
Tutuquşundan daha gözəl danışırdı.	خوشر از طوطی نجسته مقال	
Şirləri yemək üçün çalışır	شیرشان بر طمعه درتک و تاز	۱۶۲
Süfrələrinin pişiyi naz-nemətdədir.	گر به برخوانشان بنعمت و ناز	
Bu dövənin qiyməti daha çox idi	زین شتر گر بها فراوان بود	۱۶۳
Ki, onda ağlın gözü heyran idi.	که دران چشم عقل حیران بود	
O günlərdə bir biçərə var idi,	بود بیچاره بی درآن ایام	۱۶۴

Nəzm töhməti onu bədnam etmişdi.	تہمت نظم کردہ اش بدنام	
O bu işdən çox günahsız idi	او ازان کار بیگاہ بسی	۱۶۵
Onun nəzmə çoxlu yolu var idi.	بود ازو بنظم راه بسی	
Əzminin ayağı axsaq idi	آنچنان بود پای غرمش لنگ	۱۶۶
Ki, on gündə doqquz fərsəng getdi	کہ بدہ روز رفت نہ فرسنگ	
Rəftar meyli və ayağının gücü yoxdur	میل رفتار و قوت پائی	۱۶۷
Bəlkə də yol getməyə ayağı yoxdur.	پای رفتار بلکه اصلا نی	
İddiası odur ki, o Camidən yaxşıdır,	دعویش آنکہ او زجامی بہ	۱۶۸
Yüz yol Xosrov ⁴² və Nizamidən yaxşıdır.	صدرہ از خسرو و نظامی بہ	
Qısa qanadlı ev quşcuğazı	مرغکی خانگی کوتہ پر	۱۶۹
Başında oynamaq həvəsi var idi.	ھوس بازیش بود در سر	
Bir gücsüz qarışqa nadanlıqdan	مورکی ناتوان زندانی	۱۷۰
Süleymanlıq iddiası edir.	می کند دعوی سلیمانی	
Qoca odunçunun ləng ulağı,	حرک لنگ پیر خارفروش	۱۷۱
Dedi: Rəxşlə çiyin-çiyinə qaçıram.	گفت بارخش میدوم ہمدوش	
Dad bu insafsız cahillərdən	داد ازین جاھلان بی انصاف	۱۷۲
Yalnız boş-boş danışrlar.	کہ ندارند غیر لاف و گراف	
Bəzən gülməli fikirlər	گاہ اندیشہ های خندہ گشای	۱۷۳
Zərli kitablarda yer alırdı	برکتب زرنگار کردی جای	
Ciyər boş fikirdən parçalanırdı	جگر از فکر یاوہ کردی ریش	۱۷۴
Elə ki, üç-dörd sözü oxuyurdu	تا کہ کردی سہ چار لفظ سریش	
Nəzmə çəkirdi çox şeyləri	نظم می کرد چیزها سبیل	۱۷۵
Nə qəsidə, nə məsnəvi, nə qəzəli	نہ قصیدہ نہ مثنوی نہ غزل	
Sözlər bütünlüklə namünasib həm	لفظھا جملہ نامناسب ہم	۱۷۶
Mənası yox idi, dolaşıq olsa da.	معنی اش نی و گر بود مبہم	
Dedilər belə nəzmləri xərcləmək	گفتن نظمکی چنان بخرج	۱۷۷
Üsulu layiqsiz nəqşi də əyri.	روشش ناروا و نقشش کج	
O öz boş-boş danışığından şad oldu	اوشد از ژارخوایی خود شاد	۱۷۸
Və öz soyuq nəfəsindən küləkli oldu	وزدم سر و خویشتن پرباد	

Xoş xəttlə gözəl kağızda	بخط خوب و کاغذ زیبا	۱۷۹
İpəyin üzərində nəqş kimi yazırdı.	بنوشتی چو نقش بردیا	
Bütün şəhərlərdə ona cülvə verdi	بر همه شهر جلوه اش دادی	۱۸۰
Ki olmaz belə bir pərizad indi.	که نباشد چنین پریزادی	
Əgər olmasa gəlin pis görünüşlü	نشود گر عروس بدمنظر	۱۸۱
Gözəlliyi zinət və zivəridir.	طرفه از حسن زینت و زیور	
Amma korlar həvəslilər kimi oldu	لیک کوران شدی چو بوالهوسان	۱۸۲
Başqalarının gözü ilə onun gözünə heyran.	واله روی او بچشم کسان	
O ki korluğunda heç bir şübhə yox idi	آن که در کوریش نبود شکی	۱۸۳
Zibilliklə gülşəni eyni görünürdü.	گلخن و گلشنش نمود یکی	
Qulağı bahadurun qulağı idi	گوش ماهیش در بهار بود	۱۸۴
Hörümçək onun üçün dəvə idi.	عنکبوتش برخ اشتهر بود	
Mən bu dastan üçün qələmi yondum	من از این غصه خامه کرده قلم	۱۸۵
Qəlbimə qələmdən min əziyyət verdim.	بردم از قلم هزار الم	
Ürəyimdə mürəkkəbdən düyün vardı	گرهی از دوات داشت دلم	۱۸۶
Həmin düyün cismimin əziyyəti olmuşdu.	وان گره گشته رنج آب و گلم	
Rədif və qafiyədən əlimi üzüb	شسته نیز از ردیف و قافیە دست	۱۸۷
Ki ondan minlərlə məğlubiyyətim vardı.	که از ان داشتم هزار شکست	
O dövrün həriflərindən neçəsi	از حریفان آن زمان چندی	۱۸۸
Mənə bağlılıqları var idi.	که بمن داشتند پیوندی	
Hamı deyirdilər, ey zülm çəkmiş	جمله گفتند کای ستمدیده	۱۸۹
Və zəmanənin cəfasından qəm görmüş.	وز جفای زمانه غمدیده	
Yenə sehirlili qələmi əlinə al	باز برگیر کلک سحرانگیز	۱۹۰
Sehirlili zəmanənin əksinə olaraq.	برخلاف زمانه سحرانگیز	
Birdəfəlik “Həft peykər” ⁴³ tərəf çap	بارگی سوی هفت پیکر تاز	۱۹۱
Onun kimi “Həft mənəzəri” ⁴⁴ yarat.	مثل آن نیز هفت منظر ساز	
Ki olsun yeddi asimanın binası	تا که باشد بنای هفت سپهر	۱۹۲
Çərxi fələk ona günəş gözü ilə baxsın.	چرخ بیند درو بدیده مهر	
Yüz minlərlə dolanan binanı ov tök	صد هزاران بنای گردون سای	۱۹۳

Hamı itsin, yalnız bu bina qalsın.	گم شود وین بنا بود بر جای	
Əksər insanlar, istər xüsus, istər ümum	اکثر مردمان چه خاص چه عام	۱۹۴
İstədilər bunu ki, bu nizama çəkilsin.	خواستند آنکه این رسد بنظام	
Sağdan və soldan mənə üz tutdular	روی کردند با من از چپ و راست	۱۹۵
Ki bu hədisdə nöqsan yaratmaq xətdir.	که تعلق درین حدیث خطاست	
Heyf olar ki, bu gizlin dürr	حیف باشد که این در مکنون	۱۹۶
Mühitin palçığından eşiyyə çıxmasın.	ناید از لجه محیط برون	
Gəlin bağında bu təzə gül olar	گردد این تازه گل بیاغ عروس	۱۹۷
Tikandan çıxmaq o əfsus.	که ناید برون ز خار افسوس	
Bu yaqut şahların tacının bəzəyi olar	شود این لعل زیب تاج شهان	۱۹۸
Pis olar mədənin içində gizli qalsa	زشت باشد درون کان پنهان	
Mən bu söhbətdən xəcalət çəkdim	من ازین گفتگو نجمل گشتم	۱۹۹
O dəstənin yanında utandım.	پیش آن قوم منفعل گشتم	
O kəslər ki, mənim yarım idilər	آن کسانیکه یار من بودند	۲۰۰
Mənim munisim, qəmxarım idilər	مونس و غمگسار من بودند	
Kərəm sahiblərinin hamısı birdəfəlik	آنهمه صاحب کرم یکسر	۲۰۱
Kərəmdən möhtərəm olmuşdular.	وزکرم گشته محرم یکسر	
Kərəm sahibinin hökmü rəvan olar	حکم صاحب کرم روان باشد	۲۰۲
Əgər hamısı canın yaradanı olsalar da.	گر همه بر خدای جان باشد	
Mən də onların xatirinə görə	منهم از بهر خاطر ایشان	۲۰۳
İtidüşünənlər kimi qabağa gəldim	آمدم همچو چابک اندیشان	
Sehrlər yaradan qələm əlimdə	قلم سحرساز در دستم	۲۰۴
Bu yeddi asimanın nəqşini qurdum.	نقش این هفت آسمان بستم	
Elə ki, hazır oldu onun tamaşasında	بتماشای آن چو گشت آباد	۲۰۵
Asiman yüz min göz açdı	آسمان صد هزار دیده گشاد	
Fələk mənə yüz dəfə təhsin dedi	کرد تحسین سپهر صد بارم	۲۰۶
Mənim sözümlən lütfündən heyran qaldı	ماند حیران ز لطف گفتارم	
Bu hündür tağların türfəsi üçün	بهر این طرفه طاقهای بلند	۲۰۷
Fələk və ulduzlar düyünü bəyənən oldular.	چرخ و انجم شدند عقد سپند	

Bəhram Gur dastanı

داستان بهرام گور

Bu gözəl rəvayətin ravisi	روای این روایت زیبا	۲۰۸
İpəyə nəqşi belə vurdu.	ایچنین بست نقش بردیا	
Ki, Əcəm mülkünün başçılarının başçısı	که سر سروران ملک عجم	۲۰۹
Yəzdigerd ⁴⁵ o ki, Cəmə ⁴⁶ camı ⁴⁷ verdi	یزدگرد آنکه داد جام بجم	
Bir oğlu var idi, onun adı Bəhram	پسری داشت نام بهرامش	۲۱۰
Ki, ondan dünyada adı qalmışdı.	که ازوماند در جهاتن نامش	
Xəvərnəqdə ⁴⁸ Nomanın ⁴⁹ çırağı idi	در خورنق چراغ نعمان بود	۲۱۱
Noman bağının laləsi idi.	لاله طرف باغ نعمان بود	
Ən üstün cənnət ona görə Xəvərnəq olmuşdu	شده خلد برین خورنق ازو	۲۱۲
Xəvərnəqdə ondan min rövneq	درخورنق هزار رونق ازو	
Elə ki, atası ona yerini verdi	چونکه بگذاشت جا باو پدرش	۲۱۳
Qapısı xüsus və ümumin qibləsi oldu.	قبله خاص و عام گشت درش	
Atası bu dünyadan köçəndə	رخت بر بست از میانه پدر	۲۱۴
Şahlıqda əfsanəyə çevrildi oğlu	گشت در خسروی فسانه پسر	
Alçaq fələk onu tələf etsə də	کرد اگرچه سپهر دون تلفش	۲۱۵
Mülkünə xəlifə oldu xələfi.	ملکشرا خلیفه شد خلفش	
Hər buqələmunun işi bu idi	این بود کار دهر بو قلمون	۲۱۶
Ki birinə mey, digərinə qan verər.	که دهد می باین بآن یک خون	
Gül əgər getsə, ondan gülab qalar	گل اگر رفت ازو گلاب بماند	۲۱۷
Sübh getsə də günəş qalar.	صبح غایب شد آفتاب بماند	
Cəsurlar nizəsinin səhmini verdi	داد سهم ستان دلیران را	۲۱۸
İran mülkünü öz mülkünə çevirdi.	ملک خود کرد ملک ایران را	
Şahlıq meşəsinin o şirinin qarşısında	پیش آن شیر بیشه شاهی	۲۱۹
Xaqan ⁵⁰ qorxudan tülkülük edirdi.	کرد خاقان ز بیم روباهی	
Yeni kərəmin rəsmi ondan gördü	دید رسم کرم نوی ازوی	۲۲۰
Ədalət bazusu ondan qüvvətləndi.	بازوی عدل شد قوی ازوی	

Aləmin nəzmi ondan nizama düşdü	نظم عالم ازو نظام گرفت	۲۲۱
Ədalət yazısı məşhurlaşdı.	نامه داد و عدل نام گرفت	
Şah yaxşı insafdan təslim oldu	شد زانصاف نیک شاه سلیم	۲۲۲
Dul cəhrəsinin ipi gümüşdən oldu	رشته دوک بیوه رشته سیم	
Kasibin övcü qabarla dolduqda	کف کاسب که بود ز آبله پر	۲۲۳
Əhdinə çatanda əli dürrlə doldu.	چون بعهدهش رسید شد پر در	
Oduğunun beli yaralı olanda	خارکش را که پشت بودی ریش	۲۲۴
Belində şahın xələtini gördü	دید برپشت خویش خلعت کیش	
Çindən bir huri kimi kənzi var idi.	بودش از چین کنیزکی چون حور	۲۲۵
Onun çöhrəsindən günəş tapmışdı nur	کز رخس آفتاب یافته نور	
Adı Aşub ⁵¹ qəribə bir Fintə ⁵² idi	نامش آشوب فتنه عجبی	۲۲۶
Ağzı şəkərlə dolu idi	دهنش از شکر ز نو شلی	
Çöhərsi lalə və gülün rəngini almış	عارضش برده عرض لاله و گل	۲۲۷
Gülə sünbül saplağını vurmuşdu	زده بر گل کلاله سنبل	
Zirək, gözəl, xoşuzlü	زیرک و دلفریب و نیکوروی	۲۲۸
Ağıllı, xoş danışan, şirin söyləyən	واقف و خوش ادا و شیرینگوی	
Nazlı hərifin nazı və şivəsi	ناز و شیوه حریف طنازی	۲۲۹
Xoş avazlığın türfəsini yaradan	طرفه سازنده بی خوش آوازی	
Qanun sazı elə əlində idi ki,	ساز قانون چنان بدستش بود	۲۳۰
Böyüklər onun qarşısında qorxurdu	که مقامات زهره پستش بود	
Gözəllik elmini yaxşı bilirdi	علم صورتگری نکو دانست	۲۳۱
Kimsə bu işdə ona oxşamırdı	کس درین فن باو نمی مانست	
Rəssamlığın kamalına çatan	آنچه بودی کمال نقاشی	۲۳۲
Onun türfəsinin nəticəsi idi.	میشد از کلک طرفه اش ناشی	
Şah bir an onsuz qərar tapmırdı	شاه بی او نمی قرار نداشت	۲۳۳
Ondan başqa qəmxar yarı yox idi	غیر او یار غمگسار نداشت	
Bahar fəslinin günlərindən birində	روزی از روزهای فصل بهار	۲۳۴
Onu özü ilə şikara aparmışdı.	بدره بودش بخویش سوی شکار	
Dünyanın şahı ilə eyni gedirdi	هممعنان باشه سپهر سریر	۲۳۵

Şikar vaxtı ahu onun üçün şir idi.	آهویش شیر در پی ننجیر	
Cəsurların ovunda şiri yıxırdı	ازشکار یلان شیرافگن	۲۳۶
Çölün bədəninə lərzə düşürdü.	لرزه افتاد دشت را بر تن	
Vəhşi eşşək onların zülmündən nalan	خر وحشی ز جورشان نالان	۲۳۷
Palanın zülmünü arzulayırdı.	آرزو کرده محنت پالان	
Onların fəğanından, nazından tarac olmuşdu	شده از جزع و نازشان تاراج	۲۳۸
Göyərçin və turacın yuvası.	آشیان کبوتر و دراج	
Ahulara geniş dünya dar	تنگ برآهوان جهان فراخ	۲۳۹
Dərisi soyulmuş keçiyə həsəd aparırdılar.	رشکها برده بر بز سلاخ	
Ağır ov kəməndindən	از کمند شکاری پروزن	۲۴۰
İnək və maral buynuzlarını kəndir etmişdilər	ریسمان کرده شاخ گاو گوزن	
Elə ki, dovşan başını qaldırırdı	چونکه خرگوش سر برآوردی	۲۴۱
Oxun pərindən pər ona tərəf üz tuturdu.	از پر تیر پر بر آوردی	
O zaman ki, çölün hər tərəfində	آن زمانی که گر صفحه دشت	۲۴۲
Süvari nöqtələrindən dairə düzəldi	نقطهای سوار دایره گشت	
O arada Bəhram mərkəz kimi	همچو مرکز دران میان بهرام	۲۴۳
Gur ovlamaq üçün aramsız idi	از پی صید گور بی آرام	
Aşuba dedi ki, ey dilbər	گفت آشوب را که ای دلجوی	۲۴۴
Ox atmaq fənnində teli yararam.	در فن تیرمیشکافم موی	
Kimsə mənim kimi çevik cəsür görməmiş	کس ندیده چو شست من شستی	۲۴۵
Mənim əlimin üstündə bir əl yoxdur.	نیست بالای دست من دستی	
Hər yerdə ki, deyirsən ov var	هر محل را که گویی از ننجیر	۲۴۶
Birinci dəfədən xətasız ox ataram.	میزنم بی خطا باول تیر	
Güzlülülərin həsəd apardığı o kəs	خواست آن رشک گلرخان چگل	۲۴۷
Şahın iddiasını batil etmək istədi.	دعوی شاه را کند باطل	
Ona dedi: Ey şahlıq mülkünün tacıdır,	گفتش ای تاج بخش ملک سریر	۲۴۸
Arzum vardır ki, oxla sən	دارم آن آرزو که چوبه تیر	
Gurun arxasından elə vurasan	کند آسان ز پشت گور گور	۲۴۹
Başqa bir gurun göbəyindən keçsin.	که براید ز ناف گور دگر	

Şah ona dedi: Hər nə fikrin varsa,
 Sənin xatirin üçün yerinə yetirərəm.
 İnsanların yanından qızmış şir kimi getdi
 Təəssübdən gurların sürüsünə tərəf.
 Dişi bir guru ki, hamilə idi
 Ki, bədəninə bala yükü var idi.
 O sürətlə qaçana tərəf yaxınlaşdı
 O mübarizədən sonra baş barmağını açdı
 Gurun belinə uzaqdan ox sancıldı
 Gurun balasının göbəyindən çıxdı.
 Xoşbəxt şah tərifiylənmək istədi
 O sərv bədənli, gümüş əndamlı ona dedi.
 Bu iş oxunun nöqsansız olmasından deyil
 Yaxşı və tədbirli rəyinə görədir.
 Şah onun dediyindən pərişan oldu
 Ki, onun işinə insafı olmadı.
 Padşahın ağzı xitab zamanı
 Yarısı atəşdir, o biri yarısı su.
 Şahların qarşısında cəsarətlə söz demək
 Şirin qarşısında oynamaq xətdir.
 Onun hacibləri arasında bir zülmkar vardı
 İtdən doğulmuşdu xəbis fikirli idi.
 Hər kim onun ölümünü istəyirdisə,
 Yenə öz cilovunu onun əlinə verərdi
 Kim onun zülmünə düşər olardısı,
 Ölümdən başqa bir yolla xilas ola bilməzdi.
 Ona dedi bunun tənqidinin yeri yoxdur
 Onun sözü və əməli yalnız təkəbbürdür
 Onu Dəclə balıqlarının təamı eylə

شاه گفتش هر آنچه هست رای ۲۵۰
 آورم بهر خاطر تو بجای
 رفت از انسان بسان شیر یله ۲۵۱
 از تعصب بسوی گور گله
 ماده گوری که بود آبستن ۲۵۲
 که بسی داشت بار بچه بتن
 گشت مشرف بر آن دونده تیز ۲۵۳
 شست بگشاد بعد ازان ستیز
 خورد بر پشت گور تیر زدور ۲۵۴
 رفت بیرون ز ناف بچه گور
 جست تحسین بشه نکو فرجام ۲۵۵
 گفتش آن سرو قد سیم اندام
 نیست این کار نغز از تیرت ۲۵۶
 هست از رای نیک و تدبیرت
 شاه آشفته شد ز گفتارش ۲۵۷
 که نه انصاف داد در کارش
 دهن پادشاه گاه خطاب ۲۵۸
 نیمه بی آتش ست و نیمه بی آب
 پیش شاهان سخن دلیر خطا است ۲۵۹
 لهو کردن بنزد شیر خطا است
 بودش از حاجبان جفا کیشی ۲۶۰
 سگ منش زاده بداندیشی
 هر کرا خواستی بجد تلفش ۲۶۱
 باز دادی عنان خود بکفش
 آنکه گشتی بخت او خاص ۲۶۲
 زو نمیشد مگر بمرگ خلاص
 گفتش این را که نقد او سره نیست ۲۶۳
 کار و بارش بجز مکابره نیست
 طعمه ماهیان دجله کنش ۲۶۴

Timsahın qarnında ona olsun yer.	در درون نهنگ حمله کنش	
Onun işinin axırı xarab olsa yaxşıdır	حاصل کار او تباهی به	۲۶۵
Zülfünü balığın ağzı ilə yumaq yaxşıdır.	بشست زلفش بکام ماهی به	
Onun ki, ayini insaf deyil	آن که انصاف نیست آئینش	۲۶۶
Ondan üz çevir və onu az gör.	روی برتاب ازو کم بینش	
Onu peşəsi zülm olan zalım apardı	بردش آن ظالم جفا پیشه	۲۶۷
Onun fikrində heç bir yüksəliş olmadı.	وزو بالش نکرد انیشه	
Kin üzündən onu suya atdı	از سر کین در آب افگندش	۲۶۸
Dostları ilə bağlılığını qırdı.	وزحریفان گسست پیوندش	
Dərddən o səməni suya batırdı	کرد از درد آن سمن در آب	۲۶۹
Üzündən göz yaşını axdı köpükdən.	اشک بر روی خود روان ز حباب	
O gücsüz dalğa ilə döyüşə girdi	کرد آن ناتوان بوج ستیز	۲۷۰
Bir an ölümlə üz-üzə durdu.	لحظه بی آشنای مرگ آمیز	
Qəfildən bir taxta parçası peyda oldu	از قضا نخت چوب شد پیدا	۲۷۱
Ona əl atdı şeyda ürəksiz.	زد برآن دست بیدل شیدا	
Taxta parçası onu sahilə apardı	بردش آن نخت چوب بر ساحل	۲۷۲
Dəhşətli Dəclənin dalğasından xilas oldu	رست از موج دجله هایل	
Xızıra oxşar bir qocanı oturmuş gördü	دید پیری نشسته خضر مثال	۲۷۳
Suda halal ov axtarırdı.	شست درآب بهر صید حلال	
Qoca ovçu bəna idi	پیر صیاد و مرد بنا بود	۲۷۴
Amma ov ruzusu onun təmənnası idi.	رزق صیدش ولی تمنا بود	
Aşub o qocaya tərəf yollandı	رفت آشوب جانب آن پیر	۲۷۵
Ki, öz işi üçün bir tədbir görsün	که کند بهر کار خود تدبیر	
Öz əhvalatını ona danışdı	قصه خویش کرد تقریرش	۲۷۶
O qoca onu öz övladı adlandırdı.	خواند فرزند خویش آن پیرش	
Öz əhli-əyalının yanına apardı	زد اهل و عیال خویش برد	۲۷۷
Yaralı canından dərdi-qubarı apardı.	درد و غربت ز جان ریشش برد	
Bir neçə müddət keçəndən sonra	بعد چندی که در میان افتاد	۲۷۸
O dilin səddində dəlik yarandı.	رخنه درسد آن زبان افتاد	

O büt Bəhramdan hamilə idi	بود آبتن آن بت از بهرام	۲۷۹
O ay kimi bir qız doğdu.	دختری زاد همچو ماه تمام	
Sədəfdən bir gövhər çıxdı	گوهری آمد از صدف بیرون	۲۸۰
Gizli dürr ona heyran oldu.	که شد آشفته اش در مکنون	
Elə ki, yaşı dördü keçdi	چونکه بگشت سال از چارش	۲۸۱
On dörd günlük Ay onun müştərisi oldu	شد مه چارده خریدارش	
Onun qaydaları həsəddən uzaq	بود از حسد اصول او بیرون	۲۸۲
Anası ona qanunu öyrətdi.	کرد تعلیم مادرش قانون	
İşindən agah oldu bir gündə	واقف کارگشت در یک روز	۲۷۳
Günün bəzəyilə anasından daha yaxşı oldu.	شد به از مادرش بازک روز	
Başqa bir gün ki, Bəhramın məhəbbətindən	روز دیگر که مهر بهرامی	۲۸۴
Naməlum fələkdən uzaq gördü.	دید از دور چرخ گم نامی	
Öz işindən elə peşman oldu ki,	از چنان کار خود پشیمان شد	۲۸۵
Gözləri dalğalanan dəniz oldu.	دیده اش موج خیز عمان شد	
Əfsus etdi, heç bir çarəsi olmadı	خورد افسوس و هیچ چاره نداشت	۲۸۶
Ovcunda dostundan bir parça qalmadı.	در کفش غیر حیب پارچه نداشت	
Aşubun həyəcanı onun səbrini, aqlını apardı	شور آشوب صبر و هوشش برد	۲۸۷
Afiyyət xələtini çiyindənə qaldırdı.	حلت عافیت زدوشش برد	
Elə ki, işi hicrana düşdü	چون بهجران او فتاد کار	۲۸۸
Divanəliklə başını itirdi.	سربدیوانگی نهادش کار	
Naibləri əl-ayağa düşdülər	نائبانش ز مویه موی شدند	۲۸۹
Bicarə üçün çarə axtarmağa başladılar.	پی بیچاره چاره جوی شدند	
Elə ki, fikirlərin xurma ağacı bar verdi	نخل اندیشهها چو بار گرفت	۲۹۰
Hamının ürəyi sakitləşdi	همه را دل برین قرار گرفت	
Yeddi ölkə şahlarından	کز شهان بلاد هفت اقلیم	۲۹۱
Gümüşdən daha gözəl olan yeddi qız.	هفت دختر سبیکه سیم	
Onun munisi, qəmxarı olsunlar	مونس و غمگزار او باشند	۲۹۲
Onun qaranlıq gecəsinin şamı olsunlar.	شمع شبهای تار او باشند	
Dağın mərhəmi ola bilən bir şey	بو که گردد یکیش مرهم داغ	۲۹۳

Onun xəyalını bağdan belə çıxarar.	وان خیالش برون برد ز باغ	
Cahanın şahı üçün topladılar	جمع کردند بهر شاه جهان	۲۹۴
Şahlar nəslindən yeddi pərdədə oturanı.	هفت پرده نشین ز نسل شهان	
Dolanan ulduzlar onun üçün doğdu	طالعش را کواکب سیار	۲۹۵
Bir bürcdə qərar tapdı.	در یکی برج کرده جای قرار	
Hər biri ürək yandırmaq üçün onun yanına gəldi	هر یکی آمدش دلا فروزی	۲۹۶
Gözəllik həftəsində bir gün	هفته حسن را شده روزی	
O gümüşbədənli gözəllərlə olsun	بود با آن بتان سیم اندام	۲۹۷
Gecə-gündüz badə və camın xəyalında.	روز و شب در خیال بادە و جام	
Şah hər birinə daha çox meyl edirdisə,	شه بهر یک که میل کردی بیش	۲۹۸
Başqalarının bundan ürəyi yaralanırdı	دیگرازا ازان شده دل ریش	
Ayüzlülərin arasında düşmənçilik oldu	شد خصومت میان مهرویان	۲۹۹
Bir-birinin ölümünü arzulayırdılar.	مرگ هم رابا آرزو جویان	
Şahın adamlarına məlum oldu	نزد اهل خرد بود معلوم	۳۰۰
Toyuqların arasında pis döyüş var.	که بود جنگ ماکیانان شوم	
Bəhrəmın şadlığında rahatlıq qalmadı,	بزم بهرام را حضور نماند	۳۰۱
Sərvərin çırağında nur qalmadı.	در چراغ سرور نور نماند	
Nifaqlı məclis çirkin idi	مجلس پرنفاق زشت بود	۳۰۲
Behiştə huri ilə olsa da,	گرچه با حور در بهشت بود	
Kimsə ilə birlikdə olsə də	گر بمیرد باتفاق کسی	۳۰۳
İnfaqla olan ömür daha yaxşıdır.	بہتر از عمر بانفاق بسی	
Elə ki, şahı bundan qəmgin gördülər	شاه را چون حزین ازین دیدند	۳۰۴
Naiblər məsləhəti belə gördülər	نائبان مصلحت چنین دیدند	
Ki, hər huri üçün düzəltsinlər	که بسازند از پی هر حور	۳۰۵
Bir-birindən uzaq qəslər.	طرفه قصری ز پهلوی هم دور	
Dünyanın şahı həftənin bir günündə	شاه گیتی ز هفته هر روزی	۳۰۶
Diləfruz ayla mey içsin.	می خورد با مه دل افروزی	
Çünki onların arasında uzaqlıq yaranarsa,	چونکه افتد میانشان دوری	۳۰۷
Əziyyət çəkmək arada az olar.	کم شود در میانه رنجوری	

Harda usta bir kişi vardsa,	هر کجا بود مرد استادی	۳۰۸
Ki, həməən işdə səriştəsi vardı	که در آن کار داشت بنیادی	
Həmin iş üçün onları topladılar	بهر آن کار جمعشان کردند	۳۰۹
Yerdə asimanın planını yaratdılar	بر زمین طرح آسمان کردند	
O sənətkarlar düzəltdilər tez	ساختمند آن هنر نمایان زود	۳۱۰
Yeddi göy fələk kimi Yeddi mənzeri.	هفت منظر چو هفت چرخ کبود	
Onlardan biri Zühəl rəngində idi	بود از آنها یکی برنگ زحل	۳۱۱
Ki, hil ənbərindən cila tapmışdı.	که جلا یافته ز عنبر حل	
O fələyin günbəzinin əsası qoyuldu	گشت آن منظر فلک بنیاد	۳۱۲
Şuxgözlü hindunun mənzili oldu	منزل شوخ چشم هندوزاد	
O birisi parlayan günəş kimi idi	آن دگر همچو مهر رخشان بود	۳۱۳
Onun qapısı-divarı zər saçırdı.	درودیوار او زرافشان بود	
Xorasanlı dilbərin hərəmi	هرم دلبر خراسانی	۳۱۴
Qamətinə bəstanın sərvəi həsəd edirdi.	قامتش رشک سرو بستانی	
O birisi Ayın kürəsi kimi yaşıl	وان دگر سبز همچو گوی قر	۳۱۵
Rəngdə qəmərini abırını almışdı.	برده در رنگ آبروی قر	
Bulqar ⁵³ ayı üçün oturacaq düzəltdi	ماه بلغاریش نشیمن ساخت	۳۱۶
Öz üzünün gülündən gülşən düzəltdi.	از گل روی خویش گلشن ساخت	
Mərrix ⁵⁴ kimi o birisi gülgün	همچو مریخ آن دگر گلگون	۳۱۷
Yaqut onun rənginə həsəddən qana batmışdı.	لعل از رشک رنگ وی درخون	
Rum ⁵⁵ lələzlüsünün evi	لاله رخسار روم را خانه	۳۱۸
Müdrək xoşbəxtin yeri idi.	جای فرخنده فال فرزانه	
Utarid kimi göy rəngdə o birisi	چون عطارد کبود آن دگری	۳۱۹
Göy səmadan daha da gözəl idi.	ز آسمان کبود طرفه تری	
İraqılı dilbərin məskəni idi	مسکن دلبر عراقی بود	۳۲۰
Ki, onunla şahın eyşi əbədi idi.	که بآن عیش شاه باقی بود	
O birisi behişt kimi ruhoxşayan	وآن دگر چون بهیشت روح فریب	۳۲۱
Müştəri kimi bəzəkli bir oturacaq.	صندلی همچو مشتری پرزیب	
Yəmən ⁵⁶ gözəlinin hərəmxanası oldu	شد حرمخانه نگار یمن	۳۲۲

Çəmən qönçələrinin ürəyini daraltdı	تنگدل ساز غنچه های چمن	
O birisi Zöhrə ⁵⁷ kimi ağ idi	وان دگر بود همچو زهره سفید	۳۲۳
Ondan hər səhər sabaha nur verirdi.	زان دهد صبح هر صباح نوید	
Xarəzm ⁵⁸ gözəlinin məqamı gəldi	بت خوارزم را مقام آمد	۳۲۴
Ayın ayininə asıman qulam oldu	کیش مه آسمان غلام آمد	
O gözəl Yeddi mənzər oldu	گشت آن هفت منظر زیبا	۳۲۵
Bu yeddi mina günbəzin həsəd apardıği.	رشک این هفت گنبد مینا	
Yeddi gülüzlü orda qərar tutub	هفت گلرخ در آن گرفته قرار	۳۲۶
Bu fırlanan yeddi ulduzdan daha yaxşı	به ازین هفت اختر سیار	
Elə ki, Bəhrəmın imarətinin hədisi	چون حدیث عمارت بهرام	۳۲۷
Aləmin Qafından Qafa ⁵⁹ kimi yayıldı.	قاف تا قاف عالم آمد عام	
Aşub bu sözdən agah oldu	گشت آشوب ازین سخن آگاه	۳۲۸
Həzin ürəyindən bir ah çəkdi	برکشید از دل حزینش آه	
Qocaya dedi: Ey ağıllı insan	پیر را گفت ای سمور هوش	۳۲۹
Sənə bir söz deyirəm yaxşı qulaq as	سخنی گویم نکو کن گوش	
Bəhrəmın qəsr tikmək qissəsi	قصه قصر سازی بهرام	۳۳۰
O gümüşbədənli gülüzlülər üçün	بهر آن گلرخان سیم اندام	
Mənim gözəl üzümün fərağındandır	از فراق رخ نکوی منست	۳۳۱
Onun boynu mənim saçımın bəzəyidir	گردنش طوق دار موی منست	
Mən də onun üzünün hicrindən zaram	منهم از هجر روی او زارم	۳۳۲
Zərurətdən üzümə vurmuram.	از ضرورت بخود نمی آرم	
Dünyada mənim səndən başqa kimsəm yoxdur	در جهانم بجز تو نیست کسی	۳۳۳
Mənə sənın yaxşı olmağın bəsdır.	در حق من نکوئی تو بسی	
Səndən mənim başqa bir təvəqqem də var	از توام یک توقع دگراست	۳۳۴
Ki bu qissədə mənim çox marağım var.	که درین قصه ام بسی نظر است	
Bəhrəmın yanına get ki, ey hakim	زد بهرام رو که ای داور	۳۳۵
Ki olsun sənın himmətin mənə yavər.	که بود همتت بمن یاور	
Düzəldərəm sənın üçün bir mənzər	سازم از بهر تو یکی منظر	۳۳۶
Ki bu binalar sənın gözünə görünməz.	کاین بناها نیایدت بنظر	

Sənə əgər münasib cavab verməzsə	گویدت گر ز روی هزل جواب	۳۳۷
O mənfi cavabdan üz çevirmə	روی ازان حرف ناصواب متاب	
Yenə de bu iş mənim işimdir	بازگو کلین کینه کار منست	۳۳۸
Belə bir iş bəlkə də mənim üçün ardır.	ایچنین کار بلکه عار منست	
Qızıl aldım kənim kimdir zəif	زر خریدم کنیز کیست ضعیف	۳۳۹
Ki olar öz saçı kimi zərif.	که بود همچو موی خویش نحیف	
Sənin üçün bir mənzer düzəldər	منظری سازدت از اینها به	۳۴۰
Onu tərifləyərkən fələk afərin söyləyər.	که تحسین سپهر گوید زه	
Başqasının işi ondan artıq olar	کار دیگر کند زیاده برآن	۳۴۱
Ki, əqli-küll ondan heyran olar.	که شود عقل کل در آن حیران	
Orda xüsusi bir təsvir də çəkər	صورتی هم در آن نگارد خاص	۳۴۲
Ki məclis üçün bir rəqqas olar.	که بود بهر مجلس رقص	
İşdən xəbərdar olan o dünyagörmüş	آن جهاندیده زکار آگاه	۳۴۳
Birbaşa şahın hüzuruna getdi	رفت یکسر نزد حضرت شاه	
Dedi: Aləm sənin məqamın olsun	گفت ای عالمت کمین جای	۳۴۴
Bu qocanın da bir təmənnası vardır	درد این پیر هم تمنای	
Ki tiksən sənin üçün ev	که بسازد بهرت آن خانه	۳۴۵
Ki olsun zəmanədə əfsanə.	که شود در زمانه افسانه	
Şah qocanın hekayəsinə güldü	شاه خندان شد از حکایت پیر	۳۴۶
Dedi: Ey gücsüz, həqiq qoca	گفت کای پیر ناتوان حقیر	
Düz deyirəm ağıldan çox uzaqsan	راست گویم ز عقل بس دوری	۳۴۷
Yəqin ki, Qur vilayətindənsən	غالبا از ولایت غوری	
Ya get saqqal bağlamış təlxəksən	یا برو ریش بسته مسخره بی	۳۴۸
Ya da təkəbbürlü bir kişisən.	یا یکی مردک مکاره بی	
Ya dəlillərdən də ağılsızsan	یا ز دیوانگان بیخردی	۳۴۹
Ya da qocalardan hər zə üzlüsən,	یا ز پیران هرزه گرد روی	
Bu sözü kimsə niyə deyər	این سخن ورنه کس چرا گوید	۳۵۰
Kimsənin dırnağında tük niyə axtarar.	موزناخن کسی کجا جوید	
Hörümçəyin evi məhv olmuş	خانه عنکبوتک نابود	۳۵۱

Göy asimanda necə ola bilər.	چه بود نزد آسمان کبود	
Bəhram onu çox danlandı	سرزنش کرد یچدش بهرام	۳۵۲
Amma qoca öz işindən əl çəkmiirdi.	پیر در کار خویش لیک تمام	
Sonra ona bir-bir cavablar dedi	گفتش آنکه جوابها یک یک	۳۵۳
Həmin sözlərə padşah həsəd apardı.	زان سخنها فتاد شه در رشک	
Onun işində bir yolu görəndə	دید چون یکجهت دران کارش	۳۵۴
O həmin işdə onun yarı oldu.	او در آن کار نیز شد یارش	
Onun adını və evini təyin etdi	کرد تعیین نام و خانه او	۳۵۵
Ki onun əfsanəsi düzgün olsun.	که شود راست آن افسانه او	
Dedi: Aşub əvvəl, ey ustad,	گفت آشوب اول ای استاد	۳۵۶
Sən sütunsuz bir günbəz düzəlt.	ساز کن گنبدی توی بنیاد	
Hazır olanda qapısını aç,	چون شود ساز در درونش باز	۳۵۷
Onun kimi başqa bir günbəz düzəlt	همچو آن گنبدی دگرکن ساز	
O işbilən qoca onu tez düzəltdi	ساخت آن پیر کاردان زودش	۳۵۸
Onun buyurduğundan daha çox gözəl.	بس نکوتر از آنچه فرمودش	
Sonra Aşub qələmi götürdü	آن که آشوب برگرفت قلم	۳۵۹
Divarda qərribə təsvirlər çəkdi.	نقشهای غریب کرد قلم	
Onu yüz min rənglə bəzədi-düzədi	کرد با صد هزار زینت و زیب	۳۶۰
Mani ⁶⁰ tək ruhoşşayan təsvirləri	مانوی نقشهای روح فریب	
Damı müxtəlif lələrlə	سقفش از لاله های گوناگون	۳۶۱
Başıaşağı lələzar ürəyi oxşayırdı	دل فریبنده لاله زار نگون	
Divarda çəkilməmiş yarpaqlar	برگهای کشیده بر دیوار	۳۶۲
Divar gülzarın kölgəsi olmuşdu.	شده دیوار سایه گلزار	
Onunla üzbəüzdə şahın taxtı idi	روی در روی چار بالش شاه	۳۶۳
On dördlük Ay kimi bir ayna düzəltdi	ساخت آئینه چو چارده ماه	
Həmin ayna düzələndən sonra	کرد ازان پس که دید آئینه ساز	۳۶۴
Onun qarşısında bir dəlik açdı.	روزی در برابر آن باز	
Ondan sonra əvvəl hündür sarayda	بعد ازان در نخست کاخ بلند	۳۶۵
Ayüzlünü bir tağın nigarı etsin	ماه صورت نگار طاقی کند	

Qızını o tağın daxilinə qoydu	دخترش را درونه آن طاق	۳۶۶
O dünyanın yeganəsin yerləşdirdi.	جای کرد آن یگانه آفاق	
Tağı qızı üçün sığınacaq etdi	طاق را دخترش و ماوا کرد	۳۶۷
Öz əksini aynada yerləşdirdi	عکس خود را در آئینه جا کرد	
O mahir aşıq nə etdisə	هر چه کردی موله ماهر	۳۶۸
Aynada zahir olurdu.	میشدی اندر آئینه ظاهر	
Ona dedi ki, şah qələbə ilə	گفتش آدم که شه بفیروزی	۳۶۹
Qızılla tikilmiş büsatda yer alsın	جا کند بر بساط زر دوزی	
Ona təzim üçün yerindən qalx	بهر تعظیم او ز جا برخیز	۳۷۰
Ondan sonra rəqslərə başla.	بعد ازان طرفه رقصها انگیز	
Elə ki, həmin gözəl ev hazır oldu	چونکه گشت آن نگار خانه تمام	۳۷۱
Bəhram ona baxmaq üçün ora gəldi.	بهر نظاره آمدش بهرام	
Bir ev gördü ki, İrəm bağı ona həsəd aparırdı	خانه یی دید رشک باغ ارم	۳۷۲
İrəm çırağının pərvanəsi olmuşdu	شده پروانه اش چراغ ارم	
Cürbəcür qəribə təsvirlər	نقشهای غریب گوناگون	۳۷۳
Onda həddini aşmış idi.	بود در وی ز حد و حصر برون	
Dedi: Yüz afərin həmin ustada	گفتد صد آفرین بر آن استاد	۳۷۴
Ki, belə bir gözəl binanı düzəltdi	که بنایی چنین نجسته نهاد	
Elə ki, şah taxt-taca əyləşdi	چونکه بنشست شاه بر دیهیم	۳۷۵
O türfə onun surətinə təzim etdi	کرد آن طرفه صورتش تعظیم	
O ürəkəvsunlayan gözəl	بود آن دلفریب پیکر خوب	۳۷۶
Gözəllikdə Aşubun eyni idi.	در نگویی بعینه آشوب	
O gülüzlü yar onun yadına düşdü	آمد آن سرو گلزارش یاد	۳۷۷
Aşubun həyəcanı başına düşdü	شور آشوب در سرش افتاد	
Divarda təsvirlər rəqs edirdi	رقصها کرد صورت دیوار	۳۷۸
Bəzm əhlinin qəlbindən qərarı aparırdı	کز دل اهل بزم برد قرار	
Hamı o timsala heyran oldular	همه حیران شدند از آن تمثال	۳۷۹
Elə ki, mümkünsüz işləri gördülər	زانکه دیدند کارهای محال	
Şah bənnə qocanı tələb etdi	شه طلب کرد پیر بنا را	۳۸۰

Ki bizə bunun sirrindən xəbər ver	که خبرده ز سر این مارا	
Allah bu dünyanı yaradandan	کرد ایزد چو این جهان بنیاد	۳۸۱
Belə bir şey kimsənin yadına gəlmir	اینچنین چیز کس ندارد یاد	
Qoca ona dedi ki, ey dünyanın tacı	پیر گفتش که ای سپهر سریر	۳۸۲
Sənə deyərəm bu təsviri kim çəkmişdir	گویمت آنکه کرده این تصویر	
Aşub örtülü bir halda gəldi	آمد آشوب بسته برقع ناز	۳۸۳
Ki, o dünyünü işdən açə bilsin	که کند آن گره ز کارش باز	
Şaha dedi: Ey aqibəti xoş	شاه را گفت ای نکو فرجام	۳۸۴
Qalx ki, bu məqsədinə çata biləsən	خیز تا زین غرض بیابی کام	
Arxanı təsvirə çevir və bax	پشت کن سوی صورت و بنگر	۳۸۵
Ki işin sirrindən xəbər tutasan	تا بیابی ز سترکار خبر	
Şah onun dediyi kimi etdi	شاه کرد آنچه آن که فرمودش	۳۸۶
Cəhalət pasını aynadan sildi	ز آئینه زنگ جهل بزودش	
Onun işinin sirri məlum oldu	گشت معلوم سر آن کارش	۳۸۷
Divarda təsvirin rəqsi məlum oldu	شد یقین رقص نقش و دیوارش	
Şahdan çoxlu tərif gözləyirdi	چشم تحسین ز شاه داشت بسی	۳۸۸
O tərif üçün bir nəfəs belə çəkmədi	او بتحسین ولی نزد نفسی	
Dedi: Qələmin burda işi olmamışdır	گفت کلکت نکرد کار اینجا	۳۸۹
Ağıl burda sənin köməyinə gəlmişdir.	عقل گردید با تو یار اینجا	
Ağlın işidir, qələmin işi deyil bu	کار عقلست این نه کار قلم	۳۹۰
Qələmdən deyil bu gözəl təsvir	وز قلم نیست این نجسته رقم	
Dedi Aşub: Ey ağılı çox olan	گفت آشوب ای بعقل سمر	۳۹۱
Sənə bir məsələ deyəcəm, boyun qaçırma	نکته یی گویمت نه پیچی سر	
Ov günündə o fəqir ki dedi	آن فقیری که گفت روز شکار	۳۹۲
Ki, ox gurdan keçdi	که خدنگت ز گور کرد گزار	
Bu ağıldandır, oxundan deyil	این ز عقلست نیست از تیرت	۳۹۳
Bu iş tədbirlə alındı	این جزا آمدت ز تدبیرت	
Ki, onu qəzəbdən Dəclə suyuna atdın	کش فگندی در آب دجله ز خشم	۳۹۴
Ya Rəbb, məndən başqa nə gözləyirsən	یارب از من جز این چه داری چشم	

Şahın yadına Aşub gəldi	شاه را یاد آمد از آشوب	۳۹۵
O xoşagəlməz hekayəni eşidəndə	که شنید آن حکایت ناخوب	
Yaxasını cırdı, dedi əfsus	جیب را چاک کرد و گفت دریغ	۳۹۶
O Günəş buludların arxasında itdi	که شد آن آفتاب گم در میغ	
Birdən o çinli ayüzlü doğdu	ناگه آن ماهروی چینی زاد	۳۹۷
Öz üzündən pərdəni götürdü	پرده از پیش روی خویش گشاد	
Şahın gözü ona dəyəndə	شاه را چون نظر بر او افتاد	۳۹۸
Gözündən yaş axdı	اشک از دیده اش فروافتاد	
Onu ağuşuna alıb zar-zar ağladı	در کنارش گرفت و زار گریست	۳۹۹
Ruzgarın cəfalarından ağladı	وزجفاهای روزگار گریست	
Ki, bu sənsən, ya yuxuda görürəm	کاین تویی یا بخواب می بینم	۴۰۰
Susuz canım ilğım görürəm	تشنه جانم سراب می بینم	
Əgər yuxudadırsa bu vəfadarlıq	گر بخواب است این وفاداری	۴۰۱
Qiyamətə qədər oyanmaq olmaz	تا قیامت مباد بیداری	
Şur və qovğa hər yerə yayıldı	شور و غوغا بشهر و کوی افتاد	۴۰۲
Ki belə bir əhvalat baş verdi	که چنین قصه یش بروی افتاد	
İşin sirri tamamilə məlum oldu	گشت معلوم سرکار تمام	۴۰۳
Axır Bəhram öz muradını gördü	دید آخر مرا و خود بهرام	
Ey xoş ki, bir saat ki darıxırsan	ای خوشا ساعتی که دلتنگی	۴۰۴
Gülün rəngi ilə ürəyin açılısın.	بگشاید دلش ز گلرنگی	
Xoş o il, xoşbəxt o gündür	خرم آن سال و فرخ آن روزی	۴۰۵
Munisin bir diləfruz olsun.	که شود همنشین دلافروزی	
Bəhram şadlıqlar düzəltdi	کرد بهرام شادمانیها	۴۰۶
Gövhərlər nəzir-niyaz verdi	وزنئارش گهرفشانیها	
Şad və gülərək birgə oturdular	شاد و خندان بعیش بنشستند	۴۰۷
Yeni bir əqd bağladılar	بهم آن هر دو عقد نو بستند	
Şahın yeddi alimi var idi	شاه را بود هفت دانشور	۴۰۸
Hər biri digərinin sarayının məhrəmi	هر یکی محرم سرای دگر	
Bütün tarixçilər və aqillər	همه تاریخ دان و عقل گزار	۴۰۹

Hamısı alim və şair	همه شان نکته دان و شعر شعار	
Hər biri bir ölkədən gəlmiş	هر یکی آمده ز اقلیمی	۴۱۰
Ağıl onların təliminə möhtacdır	عقل محتاجشان بتعلیمی	
Məclisara və sonra Xordebin	مجلس آرا و خورده بین آنگاه	۴۱۱
Fərruxpey idi o işdən agah	بود فرخ پی آن ز کار آگاه	
Ondan sonra Huşmənd və Fərzanə	بعد ازان هوشمند و فرزانه	۴۱۲
Xocəstə bilikdə bir əfsanə	بس نجسته بدانش افسانه	
Fərxundə onların yeddincisi idi	بود فرخنده هفتم ایشان	۴۱۳
Çevikdüşünənlər dəstəsinin başçısı idi	سرور خیل چابک اندیشان	
Hamısı şahın məhrəmləri idilər	همه شان محرمان شه بودند	۴۱۴
Ulduzlar kimi ayın ətrafında idilər	چون کواکب بگرد مه بودند	
Şah o nigarla hər bir gündə	شاه با آن نگار هر روزی	۴۱۵
Gözəl bir mənəzərdə olurdu.	بود در منظر دل افزودی	

Bəhram şahın şənbə günü qara günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن شاه بهرام روز شنبه در منظر عنبر فام

Şənbə günü dünyanın şahı Bəhram	روز شنبه شاه جهان بهرام	۴۱۶
Ənbər rəngli hərimə tərəf getdi.	رفت سوی حریم عنبر فام	
Qara ev şəhərin əfsanəsi	عنبرین خانه بی فسانه شهر	۴۱۷
Dünyanın qara gözü ona şahid olmuş.	گشته چشم سیاه شاهد دهر	
Şah onda gözü bəbəyi kimi	شاه در وی چو مردم دیده	۴۱۸
Qara rəngdə paltar geyinmiş	عنبرین رنگ جامه پوشیده	
Huri təbiətli qaralardan	از سیاه پردگان حور سرشت	۴۱۹
Ev behiştin savadına tənə vurdu.	خانه زد طعنه بر سواد بهشت	
Xoşüzlülər onu görməyə oturdular	خوب رویان بعیش بنشستند	۴۲۰
Ona məhəbbət üzündən qoşuldular	بوی از روی مهر پیوستند	
Qara libaslı gümüşbədənli ay	ماه مشکین لباس سیم اندام	۴۲۱

Büllur camdan saf mey töküdü.	صاف میریخت از بلورین جام	
Bülbülavazlı nəğmə oxuyanlar	نغمه سنجان عندلیب آواز	۴۲۲
Bətlə ⁶¹ bərbətə ⁶² saz oldular	به بط می شدند بریط ساز	
Alını Zöhrə tək olan Musiqiçilərin avazı	لحن خنیاگران زهره جبین	۴۲۳
Ağlın qiyamı, dinin afəti oldu.	گشت آشوب عقل و آفت دین	
Udun başı həmnəfəsin kənarında	عود سردر کنار همنفسی	۴۲۴
Bir kəsin fərağında nalə edirdi.	نالە می کرد در فراق کسی	
Sadə müğənni çıxartdı	کرد بیرون مغنی ساده	۴۲۵
Badə şüşəsinin qulağından pambığı	پنبه از گوش شیشه باده	
Qırmızı üzlü bütlərin nəzərində	بنگارین بتان یغمایی	۴۲۶
Axşama qədər badə içirdilər.	کرد تا شام باده پیایی	
Fələk gecənin qara türresindən	چرخ کز طره مغیر شب	۴۲۷
Kövkəbin çöhrəsini cilvələndirdi.	جلوه گر کرد چهره کوكب	
Şah şərəbdən məst oldu	شاه گشت از شراب مست خراب	۴۲۸
Şəbüstana tələsdi yatmaq üçün	بشبستان شتافت از پی خواب	
Məclisara ki, nədim türfəsi idi	مجلس آرا که بود طرفه ندیم	۴۲۹
O yeddi iqlim hökmdarına dedi	گفتش آن تاجدار هفت اقلیم	
Ey peşəsi ağıl, fikri gözəl olan	کای خرد پیشه مرد نیکورای	۴۳۰
Xoş yuxunun ardınca əfsanə qoşan	از پی خواب خوش فسانه سرای	
Ağıllı kişi kəndarı öpdü	آستان بوسه داد دانامرد	۴۳۱
Dedi: Ey dövlət taxtında yeganə olan	گفت کای بر سریر دولت فرد	
Mənim biliyim şahın dövlətinin yanında	دانش من بنزد دولت شاه	۴۳۲
Bitki budağının Sədrəsinə yaxındır	هست نزدیک سدره شاخ گیاه	
Öndə sənsən nə deyə bilər kimsə	پیش همچون تویی چه گوید کس	۴۳۳
Əgər olsa, şahin milçəyin ovu	چون شود شاهباز صید مگس	
Amma əgər şahın rəyi o olsa,	لیک چون رای شاه آن باشد	۴۳۴
Sözdən əlimdə cilov olar	کز سخن در کفم عنان باشد	
Hökmdarın hökmündən boyun qaçırmaram	بر نیچم ز حکم فرمانده	۴۳۵
Hökmdarın hökmü candan daha yaxşıdır	حکم فرمانرواست از جان به	

Qərribə bir əfsanə yadımdadır
Ki, eşitmişdim gecənin gəncliyində.

یاد دارم فسانه عجبی ۴۳۶
که شنیدم که در شباب شی

Məclisənin Bəhram əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن مجلس آرا در حضرت بهرام

Bir zamanlar Şam⁶³ diyarında
Ayüzlü bir şahzadə vardı.
Gözəllikdə dünyanın fitnəsi,
Gözəl xasiyyətdə şəhərin məşhuru.
Fələk ona Rövşənrəy adı vermiş,
Parlaqların başında qərar vermiş.
Laləzarın gözəl qamətliləri ilə
Şikar üçün səhraya tərəf tələsdi.
Novruz fəslə, gövhər tökən bulud,
Topraq qara rəngdə, külək xoş ətir saçır.
Büsat yeni səbzəsini sərmış,
Şəbnəmin lütfü yolun qubarını aparmışdır.
Lalə, gül və nəsrindən,
Gəlin üzünü kimi yer bəzənmişdi.
Şahzadə pəriüzlülərlə idi,
Qaçan ahuları ovlamaq üçün.
Meşədə vəhşilər kimi bir şəxs gördü,
Gurların, ahuların yanından keçirdi.
Vəhşi kimi insana nifrət edirdi,
Vəhşilər kimi insanlardan uzaq olmuşdu.
Şahzadə ona tərəf yollandı,
Onu səsləyib öz yanında oturtdu.

بود وقتی ز وقتها در شام ۴۳۷
طرفه شهزاده یی چو ماه تمام
فتنه دهر در نکوروی ۴۳۸
شهره شهر در نکو خوبی
چرخ نامش نهاده روشن رای ۴۳۹
داده بر فرق روشنائش جای
با سهی قامتان لاله عذار ۴۴۰
سوی صحرا شتافت بهر شکار
فصل نوروز ایر گوهر ریز ۴۴۱
خاک مشکین و باد عالیه بیز
سبزه نوبساط گسترده ۴۴۲
لطف شبنم غبار ره برده
گشته از لاله و گل و نسرين ۴۴۳
همچو روی عروس روی زمین
بود شهزاده با پریرویان ۴۴۴
در پی صید آهوان پویان
دید شخصی چو وحشیان در دشت ۴۴۵
که بگوران و آهوان میگشت
ز آدمی همچو وحشی کرده نفور ۴۴۶
گشته چون وحشیان ز مردم دور
بارگی شاهزاده سوبش راند ۴۴۷
دادنش آواز نزد بنشانند

Gözəl cavanı qəmgin gördü,	دید غمگین جوان زیبایی	۴۴۸
Səbrsizlikdən gözündə yaş gördü.	اشک در دیده نا شکیبایی	
Adəmdən çox üz çevirən idi,	ز آدمی رو گریز بود بسی	۴۴۹
Heç kəslə ünsiyyəti yox idi.	هیچ انسی نداشتی بکسی	
Dedi: İnsanlardan uzaq necəsən sən?	گفت با دام و دد چرایی تو	۴۵۰
Niyə adamlardan ayrısən sən.	بهر چه ز آدمی جدایی تو	
Dedi: Ona görə ki, yoxdur bir adam,	گفت از آنرو که نیست آدمی	۴۵۱
Ondan bir insanlıq görəsən.	کآید از وی طریق مردمی	
Alçaq aləmin davamı yoxdur,	عالم سفله را بقایی نیست	۴۵۲
Xalqın köməyinin vəfası yoxdur.	یاری خلق را وفايي نیست	
Axırda ev gor kimi olacaq,	خانه آخر چو گور خواهد بود	۴۵۳
İlanın, qarışqanın məskəni olacaq.	همنشین مار و مور خواهد بود	
Özümü həyatda qəbrə salmışam,	خوی در زندگی بگور کنم	۴۵۴
Öz munisim ilan və qarışqanı etmişəm.	مونس خویش مار و مور کنم	
Dedi şahzadə: Ey xoş danışan,	گفت شهباده کای نجسته مقال	۴۵۵
Bundan üstün bir hal vardırımı?	هست چیزی و رای این احوال	
Ki, o səni adamdan ayırmışdır,	کان ترا ز آدمی جدا کرده	۴۵۶
Səni belə tələyə salmışdır.	بدد و دامت آشنا کرده	
Mənə öz hekayətini deməyənəcən,	تا نگوئی بمن حکایت خویش	۴۵۷
Mümkün deyil ki, səni yanımdan buraxım.	نیست ممکن که خیزمت از پیش	
Adəmizadlardan hicabı olduğundan,	ز آدمیزادگان حجابش بود	۴۵۸
Adəmin söhbəti onun üçün əzab idi.	صحبت آدمی عذابش بود	
Vəhşi təbiətli qəmdən üzüldü,	دید وحشی نهاد غم فرسود	۴۵۹
Gördü doğruluqdan başqa yolu yoxdur.	که بجز راستی ندارد سود	
Bunu eşitməsən daha yaxşı olar,	به بود گفت ناشنیدن این	۴۶۰
Bunu görməkdə sənə bir fayda yoxdur.	نیست سودی ترا ز دیدن این	
Əgər sənin arzun mənim qissəmsə,	گر ترا آرزوست قصه من	۴۶۱
Sən gərək Yəmən şəhərinə tərəf gedəsən.	بایدت رفت سوی شهر یمن	
Şəhərin yaxınlığında bir dəniz vardır,	هست نزدیک شهر دریایی	۴۶۲

Onun kənarında ağıllı bir həkim var.	بر لب آن حکیم دانایی	
Mənim qissəm ondan məlum olar	قصه من ازو شود معلوم	۴۶۳
Bunun yolunu yalnız o bilir.	او بود راه دان این بر و بوم	
Bu halın sırrını kimsə bilmir,	سر این حال را نداند کس	۴۶۴
İşin müşkülünü yalnız o açar.	گره از کار او گشاید و بس	
Əgər məni qılıncla yüz parça etsən də,	گر بتیغم کنی بصد پاره	۴۶۵
Bundan başqa sənə nəşə deyə bilmərəm.	نبود غیر از این دگر چاره	
Elə ki, bu hekayəni şahzadə eşitdi.	این حکایت چو شاهزاده شنید	۴۶۶
Arzusunun atəşi şölələndi.	آتش آرزو زبانه کشید	
Şəhərə tərəf gəldi, başında hava,	سوی شهر آمد آن هوا در سر	۴۶۷
Ondan başqa heç bir istəyi yox idi.	هوسی غیر آن نداشت دگر	
O işin fikri onu qərrarsız etdi,	فکر آن کار بیقرارش کرد	۴۶۸
İşdən soyuyub işin fikrini etdi.	کار افتاده فکر کارش کرد	
Sonda Yəmənə tərəf üz tutdu.	عاقبت کرد رو بسوی یمن	۴۶۹
Quş qəfəsdən çəmənə tərəf getdi.	رفت مرغ از قفس بسوی چمن	
Bir müddət o beləcə yol getdi,	مدتی راه نوردد راه برید	۴۷۰
Ta yolun pırının yanına çatdı.	تا بنزدیک پیر راه رسید	
Bir qocanı gördü xalqdan biganə,	دید پیری ز خلق بیگانه	۴۷۱
Dənizin kənarında çör-çöpdən evi.	بر لب بحر از خسش خانه	
Camaatdan o üz çevirmiş,	روی برتافته ز خلق جهان	۴۷۲
Pəri kimi gözdən itmişdir o.	گشته همچون پری ز دیده نهان	
Ahu kimi qidası çör-çöpdən,	همچو آهو غذایش از خس خاشاک	۴۷۳
Nəfəsindən müşkün ətri gəlirdi.	در نفس بود از ansh نکهت مشک	
Onun bədəninə ruh quşu gəlmişdi,	مرغ روح آمده همه تن او	۴۷۴
Quş kimi məskəni çör-çöpdən idi.	بود از خس چو مرغ مسکن او	
Gecə gözündən yaş axıdır,	برده اشک ز دو چشم خواب شبش	۴۷۵
Ruzisi kimi iki dodağından su içir.	خوردن روزه آب از دو لبش	
Süsən kimi dili lal olmuş,	مانده چون سوسنش زبان ز مقال	۴۷۶
İlbəil qönçə kimi dil açmış.	غنچه سان لب گشاده سال بسال	

Xidmət üçün kölgəni qulam etmişdir,	پی خدمت ز سایه کرده غلام	۴۷۷
Ki, dili heç vaxt kama çatmamış.	که زبان هرگز نشگته بکام	
Qəzəbdən göz yaşında batmamışdır o,	نه فتادش برآب دیده ز خشم	۴۷۸
Ki, onun kimisi gözə dəyməsin.	زان که بر چون خودیش ناید چشم	
Alçaqların söhbətindən qaçmışdır,	کرده از صحبت خسان پرهیز	۴۷۹
Çöp kimi oddan o qurumuşdur.	همچو خاشاک خشک ز آتش تیز	
Rövşənrəy bütün ili	بود سال تمام روشن رای	۴۸۰
Ona xidmət üçün ayaqda durdu.	از پی خدمتش ستاده پیای	
Ki, qəzəbdən ona bir söz demədi,	که باو یک سخن نگفت ز خشم	۴۸۱
Qəzəbdən ona tərəf gözü ilə baxmadı.	نگشاد از غضب بسویش چشم	
Bir ildən sonra ona dedi o dərviş,	بعد یکسال گفتش آن درویش	۴۸۲
Nə bələdir ki, qarşıya gəldin.	چه بلایی که آمدی در پیش	
Mənimlə tanışlıqdan məqsədin nədir?	چیست مقصود از آشنایی من	۴۸۳
Ki, bir an məndən ayrılmaq istəmirsən.	که نخواهی دمی جدایی من	
Şahzadə danışmağa başladı,	لب بگفتن گشاد شهزاده	۴۸۴
Ey dünyagörmüş azadə kişi	کای جهان دیده مرد آزاده	
Səni görməkdən başqa məqsədim yoxdur,	نیست جز دیدن تو مقصودم	۴۸۵
Sənin ardınca yollar gəmişəm.	راهها از پی تو پیودم	
Birbaşa öz hekayəsini ona söylədi,	گفت یکسر باو حکایت خویش	۴۸۶
Neştrərlə o dilini deşdi.	کرد از نشتر زبانش ریش	
Qoca elə ki, bu sözü ondan eşitdi,	پیر چون آن سخن شنید ازو	۴۸۷
Qəzəbdən qaşlarını o çatdı.	از غضب چین فگند در ابرو	
Dedi: Hey-hey necə xəta dedin,	گفت هی هی عجب خطا گفתי	۴۸۸
Bu sözü niyə mənə sən söylədin?	این سخن را بمن چرا گفתי	
O cavan ki, onu görmüsən,	آن جوانیکه دیده یی او را	۴۸۹
Öz tərəfinə ki, onu çəkmisən	جانب خود کشیده یی او را	
Bizim və onun qissəsi deyiləsi deyil,	قصه ما و او نگفتتی است	۴۹۰
Bu sözün gövhəri deşiləsi deyil.	گوهر این سخن نه سفتنی است	
Tez qalx və burdan sən uzaqlaş,	زود برخیز و رخت خود بر بند	۴۹۱

Bu arzunun qapısını qapı ilə bağla.	در این آرزو برخ در بند	
Bundan artıq da məni incitmə,	بیش از اینم دگر عذاب مکن	۴۹۲
Və ilğımdan su arzusu gözləmə.	وزسراب آرزوی آب مکن	
Rövşənrəy zarıltı ilə ağzını açdı,	لب بزاری گشاد روشن رای	۴۹۳
Ki, məni Allah xatirinə yanından qovma.	که مرا نم ز پیش بهر خدای	
Məni ümitsiz etmə ki, məzlumam	نا امیدم مکن که مظلومم	۴۹۴
Öz lütfündən məni məhrum etmə.	مکن از لطف خویش محرومم	
O təkəbbür etdi, bu zarıldadı,	کرد آن سرکشى و این زاری	۴۹۵
Bu zarıldadı, onunsa rəhmi gəlmədi.	این بزاری و آن به بیزاری	
Axırda qoca ondan təngə gəldi,	عاقبت پیر ازو بتنگ آمد	۴۹۶
Sülhü qoyub cəngə tərəf yönəldi.	صلح بگذاشت سوی جنگ آمد	
Dedi: Şahzadə ki, bu nə göstərişdir?	گفت شهزاده کلین چه دستور است	۴۹۷
Kişilik yolundan bu uzaqdır.	از طریق مروت این دور است	
Kin qılıncını əgər qanıma bulasan,	تیغ کین گر کنی بخونم ساز	۴۹۸
Ümitsiz qapından yenə getmərəm.	نا امید از درت نگردم باز	
Qocanın ciyəri qüssədən parçalandı,	پیر را شد غصه پاره جگر	۴۹۹
Deməkdən başqa bir çarə görmədi.	غیر گفتن ندید چاره دگر	
Ona dedi, əvvəl birgə yemək yeyək,	گفتش اول بهم طعام خوریم	۵۰۰
Ondan sonra biz söhbətə başlayaq.	راه آنکه سوی کلام بریم	
Qoca yemək qazanını dəmə qoydu,	سربدم کرد پیر دیگ طعام	۵۰۱
Dedi: Ey yüyəndən qırılmış avara,	گفت کاواره گسسته زمام	
Qalx əvvəl, suda bir qüsul al,	خیز و اول در آب غسل کن	۵۰۲
Ki, məndən qədim hədisi eşidəsən.	تا زمن بشنوی حدیث کهن	
Bu sözü elə ki, eşitdi şahzadə,	این سخن چون شنید شهزاده	۵۰۳
Qüsul almaq üçün o hazır oldu.	گشت از بهر غسل آماده	
Əlini-üzünü yudu, əlini-başını islatdı,	دست و رو شست و پا و سر تر کرد	۵۰۴
Suya girib, başını çıxartdı.	خورد غوطی در آب و سر بر کرد	
Özünü bir quyunun dibində gördü,	خویش را دید در ته چاهی	۵۰۵
Başının ağrısından bir ah çəkdi.	از سردرد برکشید آهی	

Allah, Allah mən hara düşdüm,	کاله الله کجا فتادم من	۵۰۶
Əjdahanın ağzına düşdüm mən.	در دم ازدها فتادم من	
O quyunun dərinliyi təqribən bir fərsəng,	عمق آن چاه قرب یک فرسنگ	۵۰۷
Cuhud goru kimi qara və dar.	همچو گور جهود تیره و تنگ	
Ondan yoxluğa bir addım qalır,	تنگای عدم از آن قدمی	۵۰۸
Yüz günahsızın canını almış.	کشته صد بیگناه را بدمی	
Quyu deyil, bəlkə o bir bəla idi,	چاه نی بلکه آن بلایی بود	۵۰۹
Yerdən qalxmış bir əjdaha idi.	در زمین رفته ازدهایی بود	
O dərhal bir yer tapıb dayandı,	داشت آن هولناک جای دغل	۵۱۰
Qoltuq iyi kimi pis qoxular gəlirdi.	بویها همچو بوی زشت بغل	
O yerdə heç bir hava yox idi,	ره نبرده در آن هوا هرگز	۵۱۱
Elə bir yeri kimsə hələ görməmişdi.	آنچنان جا ندیده کس هرگز	
Düşdüyü yolda yolunu itirdi,	ماند از ره فتاده گمراه	۵۱۲
Quyunun dibində ürəyi dərdlə, dağla doldu.	دل پر از درد و داغ در ته چاه	
Gördü qəmgin, kimsəsiz və əziyyətli	دید غمگین بیکس ورنجور	۵۱۳
Özünü həyatda ikən gorda o.	خویشتن را بزندگی در گور	
Qəm yeməyin heç bir faydası yox idi,	هیچ سودی نداشت غم خوردن	۵۱۴
Sonda ölməyə o razı oldu.	عاقبت دل نهاد بر مردن	
Heyran oldu ki, birdən qəfildən,	بود حیران که از قضا ناگاه	۵۱۵
Bir vedrə ipiylə quyunun içinə gəldi.	دلوی آمد بریسمان در چاه	
Öz yerindən qalxıb onda oturdu,	جست از جای خود بد نوشت	۵۱۶
Əliylə kəndirindən möhkəm tutdu.	کرد محکم بریسمانش دست	
Elə ki, zindan quyusundan çıxdı,	چون برآمد ز چاه زندانی	۵۱۷
Onun darlığından o xilas oldu.	رست از تنگای حیرانی	
Quyunun ətrafında bir karvan gördü,	دید بر گرد چاه قافله بی	۵۱۸
Onların qapısını döydü, zəlzələ oldu.	زود رایشان فتاد زلزله بی	
Hamı cəm halda yanına gəldilər	همه جمع آمدند در پیشش	۵۱۹
Hamı onun yarasına mərhəm oldular.	همه مرهم شدند بر ریشش	
Onun munisi və yarı olsalar da,	گرچه گشتند مونس و یارش	۵۲۰

Onun dediklərini anlamadılar.	می نکردند فهم گفتارش	
O da onların canının yarı oldu,	گشت او نیز یار جانیشان	۵۲۱
Amma bir dil tapmaqda aciz oldu.	لیک عاجز ز همزبانیشان	
O əcəm idi, qrup isə yunanlı,	او عجم و آن گروه یونانی	۵۲۲
Dil bilməməyin həsrətini o çəkdi.	خورده حسرت پی زیاندانی	
Gecə kafura ənbər saçanda,	شب که عنبر فشانده بر کافور	۵۲۳
Gün samurun qəlbində xoruz oldu	قاصم روز شد بدل بسمور	
Heyvanların üstündən yüklər alındı,	هر که بود از ستور بار گرفت	۵۲۴
Gözlərdə yuxu qərar tapdı.	خواب در دیده ها قرار گرفت	
Rövşənrəy səhər gözünü açdı,	صبح بگشاد دیده روشن رای	۵۲۵
O məxluqlardan əsər-ələmət görmədi.	زان خلاق اثر ندید بجای	
Nə qədər yol, vadi keçdisə,	کرد هر چند راه وادی طی	۵۲۶
O camaatın nə ayağını gördü, nə izini.	زان جماعت نه پای دید نه پی	
Bir səhra idi, heyvanlar, quşlardan xali,	بود دشتی ز وحش و طیر تهی	۵۲۷
Yolun ortasında oldu pərişan halı.	ماند حیران در آن میانه رهی	
Sonsuz xəyallar aləmində,	بی نهایت چو عرصه گاه خیال	۵۲۸
Üzünü şimala tərəf tutdu o.	نگداشته در آن بغیر شمال	
Odlu ahla şad olmadı o,	گشت با آه آتشین ناشاد	۵۲۹
Hər tərəf küləkdən çör-çöplə dolu idi.	همچو خاشاک هر طرف از باد	
Elə ki, fələyin Günəşi şam atlasından	چونکه مهر فلک ز اطلس شام	۵۳۰
Üzünə ənbərdən niqab çəkdi.	بست بر رخ نقاب عنبر فام	
Rum sürüsü gündüz məğlub oldu	گشت مغلوب خیل رومی روز	۵۳۱
Qara zəncilər gecə qalib oldu	زنگیان سیاه شب فیروز	
Birdən uzaqdan bir atəş gördü,	ناگهان آتشی نمود از دور	۵۳۲
Atəşə tərəf külək kimi yüyürdü.	سوی آتش چو باد کرد عبور	
Vadidə gözən od ayaqlı kişi	مرد وادی نورد آتش پای	۵۳۳
Odun kənarında özünə yer seçdi.	کرد چون بر کنار آتش جای	
Öz yanında iki məst zəncini gördü,	دید پهلوئی هم دو زنگی مست	۵۳۴
Hər biri əlində bir xəncər tutmuş	دشنه بی هر یکی گرفته بدست	

Zənci yox, iki qara şirdirlər,	نه دو زنگی دو نره شیر سیاه	۵۳۵
Öz qara bəxtlərindən qara olmuşlar.	همچو بخت سیاه خویش تباہ	
Hər biri qırdan bir minarə kimi	هر یکی چون منارہ بی از قیر	۵۴۶
Qırvuran onlara nifrət edir.	آمده قیروان ازو بنقیر	
Qazan kimi ağızları rəng töküüb,	دهنی همچو دیگ رنگرزان	۵۳۷
Gecənin qaralığı onlardan olub.	شب محنت سیاه رنگ ازان	
Burnu divar tüstüsü ilə dolmuş,	بینیش دور خورده دیواری	۵۳۸
Yer üzü ondan yükü görmüşdür.	دیده روی زمین از و باری	
Gur dodağı kimi dodaqları dəhşətli	چون لب گور هولناکش لب	۵۳۹
Onun altında ilan halqası.	حلقه ماری بزیر آن غبغب	
Günahsızların qanının girdab gözü,	چشم گرداب خون بیگگهان	۵۴۰
Xalqı qətlilə qırmızı etmişdir.	سرخ کرده بقتل خلق جهان	
Dışindən sancan biri kimi	همچو نیش گراز دندانیش	۵۴۱
Zəiflərin canına susamışdır.	تیز در قصد مستمندانش	
Qorxudan Rövşənrey titrədi,	گشت لرزان ز بیم روشن رای	۵۴۲
Ağlı başından çıxdı, qüvvəsi ayağından.	عقلش از سر برفت زور از پای	
Ehtiyac üzündən onlara salam verdi,	کردشان از سر نیاز سلام	۵۴۳
Avara quş tələyə düşdü.	مرغ آواره در فتاد بدام	
Zənci dedi: Ey yoldan çatmış,	زنگی گفت کای رسیده ز راه	۵۴۴
Nə yaxşı qətlgaha sən gəlmisən.	چه نکو آمدی بکشتن گاه	
Hər gecə bizim ruzimiz iki adamdır,	هر شبی رزق ما دو آدمی است	۵۴۵
Bu insanlığın yolu olmasa da.	گرچه نه آن طریق مردمی است	
Otur ki, başqa birisi də gəlsin,	بنشین تا که دیگری برسد	۵۴۶
Səninçün qardaşlıq yolu ilə gəlsin.	بهرت از ره برادری برسد	
Elə ki, bu söz onun qulağına çatdı,	این سخن چون رسید در گوشش	۵۴۷
Birdəfəyə ağlı başından çıxdı.	رفت ییکارگی ز سر هوشش	
Dedi: Ux özünə, nə etdim mən?	گفت آوخ بخود چه کردم من	۵۴۸
Öz əlimlə zəhəri içdim mən.	زهر از دست خویش خوردم من	
Özünə heç kəs belə zülm etməz,	برخود این ظلم هیچ کس نکند	۵۴۹

Öz ölümünə kimsə həvəs göstərməz.
 Bu macəradan bir an keçəndən sonra,
 Başqa birisi onlara tərəf addım atdı.
 Bir zənci dedi ki, bu mənim şikarımdır,
 Bunun xilqəti mənə qurbanlıqdır.
 O birisi dedi ki, yox mənə məxsusdur,
 Mənim ağzıma layiq bir tikədir.
 Sonda aralarında döyüş başladı,
 İş iti qılıncılara gəlib çatdı.
 Səhər açılana kimi onlar döyüşdülər,
 Xəncəri-bıçağı tez-tez vurdular.
 O ikisi bunun üstündə bir-birini öldürdülər
 Bu arada onun üzünə xoşbəstlik güldü.
 Çünki şahzadə əziyyətdən xilas oldu,
 Haqqa şükr edib səhraya yollandı.
 Arxadan gələn biri var idi,
 Nərəsinin dəhşətindən lal olardı.
 Bu səsi eşidəndə arxaya baxdı,
 Öz arsasında div kimi iki qadın gördü.
 Ona qışqırdılar ki, ey quldur,
 Bizi qadın görsən də, döyüş kişisiyik.
 Tutaq ki, nə əhu cəsur olar,
 Döyüşdə dişi şirə aciz qalar.
 Anında başını bədəmindən üzərik,
 Öz ərlərimizin əvəzində biz.
 O iki ifritdən biri qabağa keçdi,
 Öz məskəninə tərəf onu çevirdi.
 O birisi dedi ki, yox mən apararam,
 Öz övladlarım üçün onu apararam.

مردن خویش کس هوس نکند
 چون ازین ماجرا گذشت دمی ۵۵۰
 دیگری سويشان بزد قدمی
 زنگی گفت کاین شکار منست ۵۵۱
 خلقتش از پی نثار منست
 آن دگر گفت نه ازان منست ۵۵۲
 لقمه پی در خور دهان منست
 عاقبت در میان ستیز افتاد ۵۵۳
 کار با دشمنای تیزافتاد
 تا دم صبح راه جنگ زدند ۵۵۴
 خنجر و دشنه پیدرنگ زدند
 کشته گشتند آن دو بر سر این ۵۵۵
 زان میان سعد بود اختر این
 چونکه شهزاده شد خلاص از رنج ۵۵۶
 شکر حق گفت و گشت بادیه سنج
 بود در پویه گامد از دنبال ۵۵۷
 نعره ها کز صلابتش شد لال
 باز پس دید چون شنید غریو ۵۵۸
 دید دنبال خود دو زن چون دیو
 بانگ بروی زدند کای رهزن ۵۵۹
 مرد جنگیم اگرچه بینی زن
 گیرم آهوی نر دلیر بود ۵۶۰
 عاجز جنگ ماده شیر بود
 در زمان برکنیم سر ز تنت ۵۶۱
 عوض شوهران خوشتنت
 زان دو عفریت شد یکی پیشش ۵۶۲
 کرد بر سوی مسکن خویشش
 آن دگر گفت نی که من برممش ۵۶۳
 بهر طفلان خوشتن برممش

İki qadının arasında ixtilaf düşdü,	در میان دو زن خلاف افتاد	۵۶۴
Kin qılınc oldu, qınından ayrıldı.	تیغ کین شد علم غلاف افتاد	
Hər iki ifritə dalaşdılar	هر دو عفریت در هم افتادند	۵۶۵
Əl-qollarımı döyüş üçün açdılar	دست و بازو بچنگ بگشادند	
Gah bu üzünü cırdı, o biri saçını yoldu,	گاه این روی کندش آتش موی	۵۶۶
Gah o saçını yoldu, bu üzünü cırdı.	گاه آن موی کندش اینش روی	
Kindən elə qışqırdılar ki,	آنچنان داد کینه را دادند	۵۶۷
Hər ikisi əldən-ayaqdan düşdülər.	که ز پا هر دو بیخود افتادند	
Qadınların başından ağılları gedəndə	هوش چون رفت از دماغ زنان	۵۶۸
İki nərə çəkən şir peyda oldu.	گشت پیدا دو شیر نعره زنان	
Çünki uzaqdan bir adam gördülər	چونکه از دور آدمی دیدند	۵۶۹
Qara bulud kimi nərilədildilər.	همچو ابر سیاه غریدند	
Dişlərinin sırası iti xəncər kimi	صف دندان چو دشنها پر آب	۵۷۰
Qəssab taxtasına gülürdülər.	خنده زن بر قناره قصاب	
Kəhrəba gözləri sarılıq gətirdi	کهربا چشم آورد یرقان	۵۷۱
O sarılığın əlacı boğulmaq idi.	یرقانی علاج آن خفقان	
Gah əylirdi, gah dağ kimi düzəlirdi,	دم خم گشته در کمرگه کوه	۵۷۲
Belində sanki bir əfi var idi.	افعی بر کمر بفر و شکوه	
Dırnağı almasdan, pəncəsi dəmir,	ناخن الماس و آهنین پنجه	۵۷۳
Üzü pəncəsindən də daş kimi.	روی خار از پنجه شان رنجه	
Şahzadə onların heybətini görəndə,	دید شهزاده چون مهابتشان	۵۷۴
Onların ağırlığından o halsız oldu.	گشت بیحال از صلابتشان	
Miskin kimi dedi, vah bu nə hal idi,	گفت مسکین که وه چه حال بود	۵۷۵
Ya Rəbb, bu yuxu, ya xəyal idi?	یارب این خواب یا خیال بود	
Bu divlərdən necə xilas olum, necə çarə edim?	زین ددان چون رهم چه چاره کنم	۵۷۶
Bu bələlərdən necə mən kənarlaşım?	زین بلاها چسان کنار کنم	
Dedi: Axır ki, çarə bu idi,	گفت آخر که این بود چاره	۵۷۷
Bu qaniçən divlərdən mən xilas olum.	که رهم زین ددان خونخواره	
Ki, hər birinin qarşısına bir qadın atım,	که زنی پیش هر یکی فکنم	۵۷۸

Beləliklə, özümü onlardan xilas edim.	بو که خود را از بمیان بکنم	
Cəsur şirlərə tərəf addım atdı,	سوی شیران قدم نهاد دلیر	۵۷۹
Həmin o iki nərildəyən şirdən üz çevirmədi.	رونه پیچید از آن دو غران شیر	
Hər şirin qabağına bir qadın atdı,	پیش هر شیر نر زنی انداخت	۵۸۰
Şirlərin başı qadınlara qarışdı.	کار شیران بآن زنان پرداخت	
Şir kimi qadınlar ixtiyarsız qaldılar,	مانده بی اختیار شیر زنان	۵۸۱
Bütünlüklə o iki yırtıcı şirin ağzına düşdülər.	دست و پا زیر آن دو شیر ژیان	
Çünkü şirlər öz yeməklərini tapanda,	چونکه شیران بطعمه ره بردند	۵۸۲
Yeməklərini yeməyə çalışdılar.	پای در طعمه خوردن افشردند	
O qadınların saçından zəncir düzəltdi	ساخت از موی آن زنان زنجیر	۵۸۳
Şirlər üçün bir ox kimi atıldı	بهر شیران و جست همچون تیر	
O divlərdən ürəyi yaralı halda qaçdı,	زان ددان میگریخت با دل ریش	۵۸۴
Qarşısına çox qəribə bir meşə çıxdı.	کآمدش پیشه بی عجب در پیش	
Kol-kosu bir-birinə dolaşmış,	خار و خاشاک بافته برهم	۵۸۵
Zəncilərin saçı kimi bir-birinə dolaşmış.	رفته چون موی زنگیان در هم	
İlanın o meşəyə yolu yoxdur,	مار را راه نی در آن پیشه	۵۸۶
Həmin meşədə fikir yolunu azır.	واندر آن پیشه گمره اندیشه	
Əgər ordan külək əsərsə,	باد آنجا اگر گزار کند	۵۸۷
Yüz dəfə o qədəmi incidər.	قدمی صد رهش فگار کند	
Qərib biçərə heyran qalaraq,	ماند حیران غریب بیچاره	۵۸۸
Ürəyi yüz dərdli, canı yüz para.	دل بصد درد جان بصد پاره	
Elə ki, həmin meşəyə tərəf baxdı,	چون بآن سوی پیشه کرد نظر	۵۸۹
Gördü ürəyi bundan da qorxdı.	دید سرگشته حال چاک جگر	
Ona üz tutmuşdur böyük əjdaha,	روباو کرده اژدهای دمان	۵۹۰
Ağzını cəhənnəmin qapısı kimi açmışdır.	چون در دوزخش گشاده دهان	
Daxilindən şölələnen bir atəş,	آتشی از درون زبانه زتش	۵۹۱
Həmin məşəl dil kimi onun ağzında idi.	چون زبان آن زبانه دردهنش	
Yaratikən iynə ondan əyilmiş	گشته قلاب نیش پرخم ازو	۵۹۲
Cəhənnəmdə ondan bir halqa görünmüş	حلقه بی دیده در جهنم ازو	

O qəm dağı elə qıvrılır ki,	زند آن کوه غم چو پیچ و نحی	۵۹۳
Aləmi bir anda o uda bilər.	عالی را فرو برد بدی	
Onun ətrafında qara bəxti kimi vadi,	گرد او وادی چو بخت سیاه	۵۹۴
Onun atəşindən onda bir bitki bitməmişdir.	زآتش او در آن نرسته گیاه	
Ondan onun üzvlərinə lərzə düşdü	لرزه افتاد از آن بر اعضایش	۵۹۵
O dəmdə ayağından qüvvəsi getdi.	رفت از آن هول قوت ازپایش	
Dedi: Bu dəfə canımı qurtara bilməyəcəm	گفت این بار جان نخواهم برد	۵۹۶
Yüz kədər və qəmlə öləcəyəm.	بصد اندوه و درد خواهم مرد	
Arxadan həmin o yırtıcı şirlər	شیر دنبال آن ددان در پیش	۵۹۷
Bu bəla arxadan, bu bəla öndən.	این بلا از پس آن بلا از پیش	
Çarəsiz kişi öz fikrində	مرد بی راهرو در اندیشه	۵۹۸
Əjdaha meşədə özünə yer etdi.	کاژدها جای کرد در بیشه	
Ağzından od püskürən zaman	ازدهانش که بود آتش ریز	۵۹۹
Qamışlığa da od düşdü.	در نیستان فتاد آتش تیز	
Qamışlıqda nə quru, yaş vardı yandırdı,	نیستان را چه خشک و چه تر سوخت	۶۰۰
Meşə və əjdaha başdan başa yandı.	بیشه و ازدها سراسر سوخت	
Yenə həmin o qara bələdan xilas oldu	باز چون رست از آن بالای سیاه	۶۰۱
Şükr edə-edə yola o üz tutdu.	شکرگویان نهاد روی راه	
O biri gecə ki, əyilmiş fələk	شب دیگر که چرخ دولابی	۶۰۲
Öz xələtini sincab rəngində edəndə	خلعت خویش کرد سنجابی	
Avara kişi qəm dövrəsindən üzülürdü,	مرد آواره گرد غم فرسود	۶۰۳
Səhər açılana kimi yol getdi o.	تا بنزدیک صبح ره پیود	
Ağlı başından, huşu beynindən çıxdı,	رفته عقل از سر از دماغش هوش	۶۰۴
Xoruz banlaması qulağına çatdı.	کامدش نعره خروس بگوش	
Şad oldu, yola düşdü o cavan,	شادمان شد زره فتاده جوان	۶۰۵
Xoruz banının ardınca yollandı.	در پی نعره خروس روان	
Yanan Ayın şamı elə ki batdı,	چونکه بنشست شمع ماه سوز	۶۰۶
Günəşin şöləsi dünyanı parılatdı.	شعله مهر شد جهان افروز	
Bir səhər idi, behişt ona həsəd aparardı,	طرفه شهری نمود رشک بهیشت	۶۰۷

Lətif havasından ruh sevinərdi.	همچو جانش هوا لطیف سرشت	
Hər tərəfindən onun zümrüd, yaqut	برج و بار و زمرد و یاقوت	۶۰۸
Cana ona baxmaqdan qüvvət gələrdi.	دیده جان از نظاره آن قوت	
Elə ki, onun darvazasına qədəm qoydu,	چون بدروازه اش نهاد قدم	۶۰۹
Bir qız gördü ki, aləmin fitnəsi idi.	دختری دید فتنه عالم	
Qız ona salam verdi, məhəbbətlə,	داد دختر سلامش از سر مهر	۶۱۰
Dedi: Ey gözəlzlü növcavan.	گفت کای نوجوان زیبا چهر	
Kim bu diyara uzaqdan gəlsə,	هر که آید باین دیار از دور	۶۱۱
Ona yolu mən göstərərəm.	رهنمایش منم سوی دستور	
Yol getdi və onu yoldan apardı,	راه پیود و برد از راهش	۶۱۲
Şahının şadlıq büsatına tərəf.	جانب بزخانه شاهش	
Bir şəhər gördü, cənnət kimi nurlu,	دید شهری چو جنت پر نور	۶۱۳
Adamları huri kimi qızlardır.	مردمش دختران همچون حور	
Yaşları az, camalları kamaldan	خردسالان جمالشان بکمال	۶۱۴
Onların yaşı ya on üç, ya on dörd olar.	سبزه یا چهارده شان سال	
Ondan başqa orda bir kişi yoxdur,	مرد آنجا بغیر او کس نی	۶۱۵
Saf sudur, üzərində bir çöp də yoxdur.	آب صافی بروی او خس نی	
Elə ki, padşahının sarayına apardı,	چون بدرگاه پادشاهش برد	۶۱۶
Astanadan onun hüzuruna apardı.	ز آستان سوی پیشگاهش برد	
Bir bağ gördü ki, üstün behiştədən artıq,	دید باغی به از بهشت برین	۶۱۷
Onun suyuna cənnət bulağı həsəd aparır.	آب آن گشته رشک ماء معین	
Ərğəvanı mərcan ağacı idi,	ارغوانش درخت مرجان بود	۶۱۸
Qönçəsi narın ləli kimi idi.	غنچه اش نار لعل رمان بود	
Arxında firuzədən idi torpaq,	ریگ فیروزه بود در جویش	۶۱۹
Dirlik suyu onun üzərinə qonmuşdu.	آب حیوان دویده بر رویش	
Çiçəyinin budaqları gövhərlə əqd bağlamışdı,	شاخهای شکوفه عقد گهر	۶۲۰
Onun altında təzə müşk və təzə ənbər.	زیر آن مشک تازه عنبر تر	
Qəsrinin binası bir parça ləl	طرفه قصریش لعل یکباره	۶۲۱
Dişikləri ulduzlarla söhbət edər.	کنگرش همزیان سیاره	

Qəsrin aşağısı Əcəm məclisi, Hər tərəfində xoş büsatın cilvəsi. Hamı laləüzlü və qara saçlı, Hamı qönçə ağızlı, nəsrin qoxulu. Hamı qəməzəli, aşiq çəkən Hamı Vamiqi çəkən Əzra ⁶⁴ kimi. O arada bir sərvəyboylu dayanmış, Hamı pərvanə kimi şamın ətrafında. Hamı ona bəndəlik üçün xidmətdə, Hamının başı aşağı, o isə başçı. Ənbərli atlasa o bəzək vurmuş, Çindən ⁶⁵ belə bir atlas gələ bilməz. Paltarı həmişə ənbərdən olar, Boyunbağısı, xalxalı həmişə belə olar. Astananı öpdü Rövşənrey, Məclis hərimində bir yer aldı. Qızların sərvəri yerindən qalxdı, Sağ tərəfində bir yer düzəltdi. Elə ki, öz yanında ona yer verdi, Lalə kimi camından ona kam verdi. Bir məclis gördü ki, gözəllərlə dolu, Ağıl və ürək ondan gilə batar. Mey paylayan saqilərin qəməzəsi, Mütriblərin nəğməsi və neyin naləsi. Qızıl camlar ağzına kimi şərəblə dolu, Xalis meydən parıltı nur saçır. Öz udunu, mizrabını dilə gətirib, Bal dodaqlıların vəsfinə görə. Ney və musiqi şadlıq və eyş üçün	واندران ران قصر مجلس عجبی ۶۲۲ هر طرف جلوه کرد نو شبلی همه لاله عزار و مشکین موی ۶۲۳ همه غنچه دهان و نسرين بوی همه غمزه زنان و عاشق کش ۶۲۴ همه عزرا عزار و وامق کش سرو قلدی در آن میان شده جمع ۶۲۵ همه پروانه وار گردش شمع همه در بند گیش بسته کمر ۶۲۶ همه سریر زمین و او سرور زیورش کرده عنبرین اطلس ۶۲۷ از خطا ناید اینچنین اطلس جامه پیوسته عنبرین بودش ۶۲۸ طوق و خلخال همچین بودش آستان بوسه داد روشن رای ۶۲۹ کرد چون در حریم مجلس جای سرور دختران ز جا برخاست ۶۳۰ کرد پهلوی خویش جانش راست پهلوی خویش چون مقامش داد ۶۳۱ کام از جام لاله فامش داد مجلسی دید پربتآن چگل ۶۳۲ عقل را پای دل از آن در گل غمزه ساقیان تشنه می ۶۳۳ نغمه مطربان و ناله نی جام زرگشته سرگردان ز شراب ۶۳۴ تا لبش پر برآمده می ناب عود و مضراب خویش کرده زبان ۶۳۵ بهر وصف دبان نوشلبان نی و نایی ز بهر عیش و طرب ۶۳۶
---	---

Nəğmənin şahidi, qəsb libası.	شاهد نغمه را لباس قصب	
Ortada şərab camı o qədər dolandı,	گشت یخچد چو دور جام شراب	۶۳۷
Gülzlülərin yuxudan başları dolandı.	گلرخان سر گران شدند ز خواب	
O nazənin ona uyğun olan,	کرد آن نازنین موافق او	۶۳۸
Bir qız verdi ki, ona layiq olan.	دختری را که بود لایق او	
Bir müddət ənbərgəyimli ay	مدتی ماه عنبرین پوشش	۶۳۹
Hər gecə bir bütü ağuşuna göndərirdi.	کرد هر شب بتی در آغوشش	
Ondan sonra özünün həmdəmi edirdi,	بعد از آن کرد همدم خویشش	۶۴۰
Gecədən sübhə kimi öz məhrəmi edirdi.	شام تا صبح محرم خویشش	
Şerti bu idi, gümüşbədənlinin	شرط این داشت سرو سیم اندام	۶۴۱
Ki, ondan gündüz kimsəni kamına almasın.	که ازو روز کس نگیرد کام	
Ona bu işi qadağan etdiyinə görə	منع چون کرد از دل افروزش	۶۴۲
Gündüz də şəhvət başına düşdü.	در سرافتاد و شهوت روزش	
Onun ürəyindən səbr və qərarı apardı,	از دل آن آرزو قرارش برد	۶۴۳
İki əllə onu yanına apardı.	زود دستی بسوی یارش برد	
Ona o ay dedi ki, bu kam deyildir	گفتش آن مه که این نه کام بود	۶۴۴
Sənin başında xam arzu yaranmışdır.	در sert آرزوی خام بود	
Bu təmənnadan tez peşman olarsan,	زین تمنا شوی پشیمان زود	۶۴۵
Və o peşmanlığının faydası olmaz.	وان پشیمانیت ندارد سود	
O yara nə qədər qadağa qoydusa,	کرد از آن یار منع هر چندان	۶۴۶
Heç bir faydası olmadı ona.	هیچ سودی نداشت آن بندش	
Gördü ki, o dedi, faydası yoxdur,	دید کان گفت او ندارد سود	۶۴۷
Hekayə ilə o razı olmur	بحکایت نمیشود خشنود	
Dedi: Qalx ki, səni kamına çatdırım	گفت برخیز تا دهم کامت	۶۴۸
Cama arzuladığın meyi mən verim.	زین می آرزوی دهم جامت	
Hərəmxanada bir hovuzu vardı	بود حوضیش در حریخانه	۶۴۹
Ki, onu bir yadın gözü görməmişdi.	که ندیدیش چشم بیگانه	
Dedi: Həmin suda sən bir qüsul al,	گفت غسلی روان بر آر در آب	۶۵۰
Ki, öz sualından cavab ala biləsən.	تا رسی از سوال خود بخواب	

Rövşənrəy paltarını soyundu	جامه از تن کشید روشن رای	۶۵۱
İşıqlı su hovuzunda o yer tutdu.	کرد در حوض آب روشن جای	
Başını elə ki, suya salıb çıxardı	سر چو در آب برد و کرد بدر	۶۵۲
Gözlərini açıb ətrafa baxdı.	دیده از هم گشاد و کرد نظر	
Özünü bir suyun kənarında gördü	خویش را در کنار آبی دید	۶۵۳
Əvvəl öz bədənindən paltarı çəkdi.	کز تن خود سخت جامه کشید	
Suyun kənarında paltarı yox idi	بر لب جامه اش بقرار	۶۵۴
Sanki başı tələdə idi.	سر بدم و یک همچنان بریار	
Bir nərə çəkdi ki, mən xəta etdim,	نعره بی زد که وه خطا کردم	۶۵۵
Niyə belə bir arzu etdim.	اینچنین آرزو چرا کردم	
Qoca ona dedi: Gəl və fəryad etmə	پیر گفتش بیا مکن فریاد	۶۵۶
Getdi, onlar ki, xatirində vardı.	رفت آنها که داشتی بریاد	
Gördüklərini xəyal və yuxu say	آنچه دیدی خیال و خواب انگار	۶۵۷
Xızır ⁶⁶ bulağını ilğım güman et.	چشمه خضر را سراب انگار	
Bir dövlət idi, əlindən çıxdı,	دولتی بود رفت از دستت	۶۵۸
Murad xurmasının budağı sındı.	شاخ نخل مراد بشکستت	
Daha o su bir daha arxa gəlməz	دیگر آن آب نایدت در جوی	۶۵۹
Heç vaxt bu dağ bir daha görsənməz.	هر گز این داغ برنیارد روی	
O hiyləgər gözəlin varıdır	دارد آن دلفریب عیاره	۶۶۰
Sənin kimi yüz min avarəsi.	هیچو تو صد هزار آواره	
Ənbərdən etdi o qəlbi yaralı paltarını	عنبرین کرد جامه آن دلتنگ	۶۶۱
Ki, öz yarı ilə eyni bir rəngdə olsun.	زانکه باشد پیار خود همرنگ	
Ayaqqabısını, çantasını ənbər rəngli etdi	کفش و دستار کرد عنبر فام	۶۶۲
Gümüşbədənli ənbərpərəstə görə.	بهر عنبر پرست سیم اندام	
Bəzək-düzək üçün olmaz	نبود بهر زینت و زیور	۶۶۳
Ənərdən daha gözəl bir rəngdə.	هیچ رنگی ز عنبرین خوبتر	
Ayüzlü olan gözəllər	گلرخانی که ماه سیمایند	۶۶۴
Üzlərini ənbər xalla bəzəyirlər.	چهره از خال عنبر آرایند	
Gözəllərin zülfü ənbərsaçandır	زلف خوبان عنبر افشانست	۶۶۵

Ağıllıların canının mənzilidir.
 Göz öz bəbəyin ənbərlə örtür
 Elə insanlar belə geyinirlər.
 Dirilik suyu ki, Xızırın kamında idi
 Üzünə ənbər rəngli niqab saldı.
 Huşsuzluq ənbər paltarı geyindi
 Ənbər geyinən yarın qəmindən.
 Ağıllı kişi divanə oldu
 Öz mənzilini viranəyə çevirdi.
 Can verənə kimi viranədə oldu
 Şirin canını cananın hicrindən verdi.
 Elə ki, bu hekayə sona çatdı
 Bir gözəllə Bəhram həmyataq oldu.

منزل جان هوشمند است
 ۶۶۶ مردم دیده عنبرین پوشند
 آنچنان مردم اینچنین پوشند
 ۶۶۷ آب حیوان که خضر باشد کام
 بست بر رخ نقاب عنبر فام
 ۶۶۸ عنبرین جامه گشت بپوشی
 از عم یار عنبرین پوشی
 ۶۶۹ گشت دیوانه مرد فرزانه
 منزل خویش کرد ویرانه
 ۶۷۰ بود ویرانه گرد تاجان داد
 جان شیرین ز هجر جانان داد
 ۶۷۱ این حکایت رسید چون بتمام
 گشت همخوابه با بتی بهرام.

Bəhram şahın yekşənbə günü narıncı günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن شاه بهرام روز یکشنبه در گنبد نارنج

Bazar günü o xoşbəxt
 Paltar və camı narıncı rəngdə etdi.
 Narıncı sarayın günbəzinə getdi
 Ki gözəllərlə əylənsin.
 Sarı günbəz qızılı topu xatırladırdı
 Eyş şahidinin yaxasını axtarırdı
 Hər tərəf sarı idi, gümüşbədənlinin paltarı
 Sarı güldən ev çəmənlik olmuşdu.
 Zəfəran geyinmiş lələzlülər
 Qırmızı gülzar qulağına işvə salmış
 Yeni şadlığın ortaboyluları

۶۷۲ روز یکشنبه آن نکوفرجام
 کرد نارنج رنگ جامه و جام
 ۶۷۳ شد بگنبد سرای نارنجی
 که کند با بتان طرب سنجی
 ۶۷۴ زرد گنبد نمود زرین گوی
 شاهد عیش را گریبان جوی
 ۶۷۵ هر طرف زرد جامه سیم تنی
 از گل زرد خانه شد چمنی
 ۶۷۶ لاله رویان زعفرانی پوش
 سرخ گلزار عشوه تا فتنه گوش
 ۶۷۷ معتدل قامتان نو شادی

Sərvə azadlıq xətti vermişlər	سرورا داده خط آزادی	
Qönçə kimi ağızın dili güldən	دهنی غنچه سان بگل بزبان	۶۷۸
Bağın qönçələrinə gülə-gülə	خنده بر غنچه های باغ زنان	
Sinələr sevincli və kinsiz	سینه ها پر نشاط و بی کینه	۶۷۹
Cümə günündə uşaqların ürəyi kimi	چون دل کودکان بآدینه	
Huri kimi gülüzlülər olan ev	خانه از گلرخان حور سرشت	۶۸۰
Behişt həriminə yüz tənə vurmuşdur	زده صد طعنه بر حریم بهشت	
Badələr saf, saqilər sadə	باده با صاف و ساقیان ساده	۶۸۱
Bütün eys ləvazimatı hazır	همه اسباب عیش آماده	
Şah dünənki badədən məst halda	شاه مخمور باده دوشین	۶۸۲
Yeni badəni içmək qəsdində oldu	کرد آهنگ باده نوشین	
Saqi həmin xoşbəxt anda verdi	داد ساقی در آن نجسته مقام	۶۸۳
Kəhrəbayı camdan sarı mey verdi.	می اصغر ز کهربایی جام	
Cam nəsrin qoxulu gözəlin əlində	جام بر کف نگار نسرین بوی	۶۸۴
Qaratüklü ceyran üçün qəzəl oxudu.	شد غزتلوان غزال مشکین موی	
Gülüzlünün badədən xoşu gəldi	گلرخ باده و دلپذیر آمد	۶۸۵
Şüşə onun üçün ipək xələt oldu.	شیشه اش خلعت حریر آمد	
Cam daxildəkilərin sirrindən əziyyət çəkdi	برد جام زر از درونها رنج	۶۸۶
Şahın əlində narınc oldu.	شد سردست شاه را نارنج	
Günün əvvəlindən gecənin sonuna kimi	زوال روز تا بآخر شب	۶۸۷
Şah şənlik əhli ilə badə içdi	باده پیود شه باهل طرب	
Xoş yuxu arzusunda oldu	زد تمنای خواب خوش چور هوش	۶۸۸
Yataq paltarını onun qərarı oldu.	جامه خواب شد قرار گهش	
Hərəmxanada Xordebini çağırdı	در حریخانه خوردبین را خواند	۶۸۹
Xudrəsəndin qarşısında təzim etdi	کرد تعظیم و پس خود پسند	
Dedi: Ey xırdalıqları bilən alim	گفت کای نکته دان و دانشور	۶۹۰
Sözdən dünyada daha xoş nə var?	از سخن چیست در جهان خوشتر	
Bir sərgüzəşt de ki, yuxu gətirsin	سرگزشتی بگو که خواب آرد	۶۹۱
Ağızda lətifətdən su gətirsin.	در دهن از لطافت آب آرد	

Elə ki, Xordebin şahın hədisini eşitdi	خورده بین چون حدیث شاه شنید	۶۹۲
Əmrə tabe olmaqdan başqa çarə görmədi	جز بر فرمانبریش چاره ندید	
Ədəb büsatına daxil olanda	بر بساط ادب چو پای آور	۶۹۳
Xidmətçilik şərtini yerinə yetirdi.	شرط خدمتگری بجای آورد	
Dedi: Ey əcəm mülkünün sərvəri	گفت کای سرور ملوک عجم	۶۹۴
Səninlə fəxr edir Cəmin taxt-tacı	بتو نازند تخت و افسر جم	
Tac dövlətindən yüksəklik gördü	تاج از دولت بلندی دید	۶۹۵
Taxt sənin bəxtindən əzizlik gördü	تخت از بختت ارجندی دید	
Asiman sənin kandarının torpağı olsun	آسمان خاک آستانت باد	۶۹۶
Yüksək astana sənin asimanın olsun.	آستان فوق آسمانت باد	
Ey sən bütün üstünlərdən üstün olan	ای تو بر جمله فایقان فایق	۶۹۷
Mən nə deyim ki, sənə layiq olsun.	من چه گویم که افتدت لایق	
Sultanın hökmünə çarə olmadığından	چاره نبود چو حکم سلطان را	۶۹۸
Canü-dildən onu eşitmək lazımdır.	باید از جان و دل شنید آترا	
Hər nə desən canımla fərmana tabeyəm	هر چه گویی بجان برم فرمان	۶۹۹
Sənin fərmanına tabe olmaq dərmandır	هست فرمان و رای تو درمان	
Bir böyükdən eşitmişəm bir gün	از بزرگی شنیده ام روزی	۷۰۰
Ürəkoxşayan bir əfsanəni.	طرفه افسانه دل افروزی	

Xordebinin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن خورده بین با بهرام

Dedi bir zamanlar İsfahan ⁶⁷ şəhərində,	گفت وقتی بشهر اصفاهان	۷۰۱
Şahların sərvəri olan bir şah var idi.	خسروی بود سرور شاهان	
Bir qızı vardı, gözəllikdə tağ kimi	دختری داشت در نکویی طاق	۷۰۲
Günəş kimi üfüqlərin məşhuru idi.	همچو خورشید شهره آفاق	
O gülüzlünün adı Mehrəngiz idi,	نام آن گلزار مهرانگیز	۷۰۳
Dodaqları şəkər, zülfü ənbər kimi idi.	لب شکر ریزد زلف عنبرریز	
Ucaboylu sərv idi, xuraman kəklik	سر و بالا بتی تزرو خرام	۷۰۴

Candan aramı apararı idi.	برده از جان گه خرام آرام	
Gözəlin qaşlarından yer və zaman	زبروان آفت زمین و زمان	۷۰۵
Ahuların üstünə kaman çəkmişdi.	بر سر آهوان کشیده کمان	
Ahu gözlərinin bəbəyi ram olmuş,	چشمش آهوی رام با مردم	۷۰۶
Göbəyi sincab kimi idi onun.	ناف سنجاب گون شکم قاقم	
Dar ağzı duzun çoxluğundan,	دهن تنگش از پری نمک	۷۰۷
Şadlıq büsatının şor püstəsi idi.	پسته شور بزمگاه ملک	
Düşüncəsi uzaqgörənin ağılı kimi idi,	تیز بینی چو عقل دوراندیش	۷۰۸
Bəlkə ağıldan, uzaqgörənlikdən də qabaq idi.	بلکه از عقل و دوربین در پیش	
Bir gün həmin o nazlı büt,	بود یک روز آن بت طناز	۷۰۹
Filin üstündə qızıl gül kimi nazlanırdı.	چون گل سرخ در عماری و ناز	
Səhifəsi gümüş bir qəfəs olmuşdu,	گشته سیمین صحیفه اش قفسی	۷۱۰
Gözəl quş o qəfəsdə bir an.	طرفه مرغی در آن قفس نفسی	
Keçiddə gümüşbədənli bir sərv gördü,	در گذر دید سر و سیم اندام	۷۱۱
Zərgərin oğlu bir ay kimi idi.	پسر زرگری چو ماه تمام	
Fələk ona Mahsima ləqəbi vermiş,	ماه سیماش چرخ کرده لقب	۷۱۲
Şux, şirinağızlı və bal dodaqlı.	شوخی و شیریندهان و شکر لب	
Ürəyi ovlayan nazlı baxışı,	دل فریبنده و کرشمه فنی	۷۱۳
Afətli, şux qəmzəli.	آفت انگیز و شوخی غمزه زنی	
Sənubəri qamətiylə arxada qoymuş,	زده با قامتش صنوبر بر بر	۷۱۴
Həmin günahından başına yumruqlar dəymiş.	خورده زان جرم مشتها بر سر	
Baxışı iti, qaşları kaman tək,	دیده اش سخت و ابرویش چو کمان	۷۱۵
Həmin kamandan bütün gözlər amanda qalmış.	زان گرو همه کمان که دیده مان	
Hər kim onu görərdi, mübtəla olardı,	هر که دیدش مبتلا میشد	۷۱۶
Qəmlə, kədərlə tanış olardı.	بغم و درد آشنا میشد	
Bir baxışı adamı aldadardı,	میشد از یک نظر فریفته اش	۷۱۷
Valeh, qərarsız və ona vurulardı.	واله و بیقرار و شیفته اش	
Elə ki, qız onun gözəl üzünü gördü,	دید دختر چو روی زیبایش	۷۱۸
Mədhuş və səbirsiz oldu.	گشت مدهوش و ناشکیبایش	

Əzra bütünün əzizi Vamiq oldu,	بت عزار عزار وامق شد	۷۱۹
O ki, məşuqə idi, aşiq oldu.	آنکه معشوقه بود عاشق شد	
Pərdəni üzündən kənara çəkdi,	پرده از پیش رو روان بگشود	۷۲۰
O cavan nazəninin ürəyini oğurladı.	دل از آن نازنین جوان بریود	
Elə ki, cavanın nəzəri ona düşdü,	چون جوان را بر او فتاد نظر	۷۲۱
Səbri ürəyindən getdi, ağılı başından.	صبرش از دل رمید و هوش از سر	
Bir anlıq özünü o itirdi,	لحظه بی نیک در فتاد و از پای	۷۲۲
Yenidən getmiş ağılı yerinə gəldi.	بازش آمد چو هوش رفته بجای	
Gözlərini yenidən açanda,	دیده را چونکه کرد از هم باز	۷۲۳
O nazəninin kəcavəsinin getdiyini gördü.	رفته چون عمر آن عمارى ناز	
Tündlükdən birdən pərişan oldu,	گشت آزرده ناگه از تیری	۷۲۴
Ki, heç bir əlacı, tədbiri yox idi.	که نبودش علاج و تدبیری	
Min nazla bəslənmiş o kəs,	آنکه پرورده با هزاران ناز	۷۲۵
Ehtiyac yükünü çəkmək çətin gələr.	سختش آید کشید بار نیاز	
Əgər başçidan böyük baş olsa,	سر بزرگ آنکه بوده از افسر	۷۲۶
Qapıçının taxtasını başında görər.	چوب دربان خورد چسان برسر	
Gülün yarpağından inciyən ayaq,	پای کز برگ گل فگار بود	۷۲۷
Yalın tikanın üstündə olar.	چون برهنه بر وی خار بود	
Dedi ki, ax necə çarə edim,	گفت کاوخ چسان کتم چاره	۷۲۸
Mənim qəlbim avarə oldu.	شد دل یاوه گدم آواره	
Nə vaxt üzünə nəzər sala bilərəm,	کی توانم نظر برویش فاش	۷۲۹
Kaş onu yenə görə biləm.	بینم آن را که دیده او را کاش	
Onun nazlanmasını arzu edirəm,	چون کتم آرزو خرامش را	۷۳۰
Kaş uzaqdan evinin damını görə bilim.	کاش بینم ز دور بامش را	
Dildarının həriminə tərəf yollandı,	رفت سوی حریم دلدارش	۷۳۱
Ki, uzaqdan dərini-divarını görsün.	که به بیند ز دور و دیوارش	
Ürəyi dostdan qeyrisindən təmizlənmiş,	دلش از غیر دوست پاک شده	۷۳۲
Sinəsi, yaxası parçalanmışdı.	سینه و جیب چاک چاک شده	
Gördü bir qəsri göyə ucalmış,	دید قصری کشیده سر بفلک	۷۳۳

Mələklə onun günbəzi həmzəban olmuşdur.	مهچه اش گشته همزبان بملک	
Kərpicı xam gümüşdən bişirilmiş,	خشت پخته ز نقره خامش	۷۳۴
Damının üstündə göyərçin oturmuş.	نسر طائر کبوتر بامش	
Şərqiñ Günəşi şəmsəsindən qərarısız,	شمس خاور ز شمسه اش بیتاب	۷۳۵
Nurlu Ay onun ayından qərarısız.	ماه انور ز مهچه اش بیتاب	
Qəsrinin bağı behiştə-bərrindən ⁶⁸ gözəl,	طرفه قصری به از بهشت برین	۷۳۶
Heç kəsin bunda bir sözü olmaz.	هیچکس را سخن نبود درین	
Uzaqdan o behiştə heyran oldu,	گشت حیران آن بهشت از دور	۷۳۷
Ürəyi dağlandı həsrətdən, əzablı oldu.	دل پر از داغ و حسرت و رنجور	
O nigar da qəmindən qərarısız oldu,	بیقرار آن نگار هم ز غمش	۷۳۸
Hərəmi onuncun zindanı oldu.	شده زندان سرا بر او حرمش	
Birdən hərəmin daxilindən gördü,	ناگهش دید از درون حرم	۷۳۹
Yəqini oldu ki, eşqin qəminə düşər olmuşdur.	شد یقینش که خورده ناوک غم	
İstədi qız ki, onu xəbərdar etsin,	خواست دختر که سازدش آگاه	۷۴۰
Ki, məni də sən yoldan çıxartmısan.	که مرا هم توره زدی ناگاه	
Heyran qaldı ki, ona necə xəbər etsin,	ماند حیران که چون دهد خبرش	۷۴۱
Öz qurumuş dodağından və yaşlı gözündən.	از لب خشک خویش و چشم ترش	
Dedi, bir kəsi əgər onun yanına göndərsəm	گفت اگر کس برش فرستم بد	۷۴۲
Birdən qeyrisinə söz gedib çıxar.	زو مبادا سخن بغیر رسد	
Bu da müşküldür ki, özüm gedim yanına	مشکل اینهم که خود روم پیشش	۷۴۳
Öz hekayəmi ona söyləyim.	بازگویم حکایت خویشش	
Dedi: Axır ki, rəmzlər yoluyla	گفت آخر که از طریق رموز	۷۴۴
Onu bu işdən xəbərdar edim.	سازمش کردان و کار آموز	
Ona rəmzlərlə işarətlər edim	کنمش از رموز اشارتها	۷۴۵
Onun vüsəlinə müjdələr verim	بوصالت دهم بشارتها	
Dünyanın rəmzləri bilən kəhrəbası,	کهربای رموز دان جهان	۷۴۶
Ona tərəf kaman atar.	سویش افکند از گرو همه کمان	
Elə ki, kəhrəba onun qarşısına düşdü,	کهربا چون فتاد در پیشش	۷۴۷
Öz qollarını bazubənd etdi.	کرد تعویز بازوی خویشش	

Çünkü biləcək bu kimin müjdəsidir,	چونکه دانست کان بشارت کیست	۷۴۸
Dedi: Ya Rəbb ki, bu kimin işarəsidir.	گفت یا رب که این اشارت چیست	
Nəhayət dedi ki, bu yəqin olsun,	عاقبت گفت کاین یقین باشد	۷۴۹
Kəhrəbanın mənası həmin olsun.	معنی کهربا همین باشد	
O zaman ki, sən üz tutdun,	کان زمانی که رخ نمودی تو	۷۵۰
Əbəs yerə bu samanı oğurladın.	بیخود این کاه را ربودی تو	
Həmin işin sirri elə bu idi,	بود بیشبیه سر کار همان	۷۵۱
O nigarın qərəzi və qəsdı bu idi.	غرض و قصد آن نگار همان	
O pərdədə oturan güldən qoxunu eşidəndə,	زان گل پردگی شنید چو بوی	۷۵۲
Həmin saraydan şad halda qayıtdı.	شادمان بازگشت از ان سر سوی	
O biri gün şəbədəçi fələk	روز دیگر که چرخ شعبده باز	۷۵۳
Hər tərəfdən minlərlə şəbədə düzəltdi.	کرد هر سو هزار شعبده ساز	
Cananın məhəllinə tərəf yollandı,	کرد آهنگ کوی جانانش	۷۵۴
Ki, təzələnsin o havadan canı.	که شود تازه زان هوا جانش	
Yenə əziyyətli hicran çəkən	باز هجران کشیده رنجور	۷۵۵
Yarın qəsrinin heyranı oldu uzaqdan.	گشت حیران قصر یار از دور	
O sənəm də qərarısız idi	آن صنم نیز بیقرارش بود	۷۵۶
Gözü onun intizarında yolda idi.	چشم بر راه انتظارش بود	
Bütün kamanların girovundan yenidən	از گرو همه کمان دگر باره	۷۵۷
O hiyləgər, məkkarə dilbər	دلبر پر فریب عیاره	
Məhəbbət üzündən ən qiymətli gövhəri	گوهر شبچراغ از سر مهر	۷۵۸
Gözəl üzlü yarına işarə etdi.	کرد ایثار یار زیبا چهر	
Ən qiymətli gövhəri götürdü,	گوهر شبچراغ را برداشت	۷۵۹
Öz ayrılıq gecəsinin şamı bildi.	شمع شام فراق خویش انگاشت	
Dedi: Budur, kamal əhlinin yanında	گفت اینست نزد اهل کمال	۷۶۰
Bu incəliyin sirri ki, dillə deyilməz.	سر این نکته بی که نیست مقال	
Bu gövhəri ki, ayrılıq şamıdır,	کاین گهر را که هست شمع فراغ	۷۶۱
Görmək olmaz, yalnız çıraqla.	نتوان دید شب مگر بچراغ	
O gözəl gümüş bədənlinin qəsdı idi	قصد آن گلزار سیمین بر	۷۶۲

Qəsdı bundan başqa heç nə deyildi.
 Elə ki, fələyin şamının işığı söndü
 Pərdə arxasında yeni gün doğdu.
 Yüz minlərlə qara qarğa
 Çıraq kimi gözlərini açdılar.
 Yenə də nurani cahan
 Öz zülmət libasını əyninə geyindi.
 O aləmi yandıran parlaq şam
 Bir daha çırağını yandırdı.
 Elə ki, məşəllə şam yanmağa başladı
 Həmin nurdan gündüz utandı.
 Mahsima həmin o gecə
 Dünyanı nurlandıran məşələ baxdı.
 O ki, ondan dağlanmışdı bağ laləsi
 Özünü onuncun çıraqla etdi.
 O uzaqdan bu cıl vəyə baxdı,
 Heç kəs işdən olmadı xəbərdar.
 Səhərə kimi nazü-niyaz oldu
 Pərvanə yanıb-yaxıldı, şam əridi
 O biri gün aləmi nurlandıran günəş
 Niqabın arxasından çöhrəsini göstərdi.
 Mahsima dünənki adəti üzrə
 Bugünkü səadətin ardınca getdi.
 Dilbərin qəsrini qıbləğah etdi
 Sevgilisinin sarayına tərəf baxdı.
 Dünyanı nurlandıran o gülüzlü istədi
 Ki, bir-birini gündüz görsünlər.
 Tozdan bütün kamanlar dolmuş
 Görünən hər yerə atılırdı

هیچ چیزی جز این نبود دگر
 چونکه شمع فلک ز سوز نشست ۷۶۳
 در پس پرده بکر روز نشست
 صد هزاران هزار مشکین زاغ ۷۶۴
 برگشادند دیده ها چو چراغ
 کرد در بر جهان نورانی ۷۶۵
 بار دیگر لباس ظلمانی
 آن فروزنده شمع عالم سوز ۷۶۶
 در یکی رجه شد چراغ افروز
 مشعل و شمع چون بسوز آمد ۷۶۷
 رجه زان نور رشک روز آمد
 ماه سیما دران شب و میخود ۷۶۸
 کرد نظاره رجه را از دور
 آن کزو داغ داشت لاله باغ ۷۶۹
 خویش را داشت بهر او بچراغ
 کرد این جلوه آن ز دور نگاه ۷۷۰
 هیچکس نه ز سر کار آگاه
 تا دم صبح بود ناز و نیاز ۷۷۱
 کرد پروانه سوز و شمع گداز
 روز دیگر که مهر عالمتاب ۷۷۲
 چهره بنمود از نقاب تراب
 ماه سیما بعبادت دی روز ۷۷۳
 رفت بهر سعادت امروز
 قبله گه ساخت قصر دلبر را ۷۷۴
 کرد نظاره طرفه منظر را
 خواست آن گلرخ جهان افروز ۷۷۵
 که به بینند یکدیگر را روز
 از گرد همه کمان در سیراب ۷۷۶
 کرد سوی نظارگی پرتاب

Zərgər onun məftunluğunu görəndə	دید زرگر چو دلربائی او	۷۷۷
O qiymətli dürrü əlinə aldı.	بر گرفت آن در بهائی او	
Dedi: Ki, bunun sirri nə idi	گفت آیا که سر این چه بود	۷۷۸
Belə himcimin səbəbi nə idi.	باز ایمای اینچنین چه بود	
Ağıl yolu və idrak ilə	از ره عقل و جانب ادراک	۷۷۹
Bundan başqa pak xatirinə heç nə gəlmədi	غیر از این نامدش بخاطر پاک	
Belə ələ düşməyən dürrü	کاین چنین در که بینیش نایاب	۷۸۰
Sudan başqa bir yerdə doymuş görmək olmaz.	نتوان دید سیر جز در آب	
Şəbədəçi dünyanın hünəri ilə	هنر مهره باز شعبده ساز	۷۸۱
Bu dünyünü yenidən o açdı.	این گره بود کو گشادش باز	
Elə ki, işin cilovu əlinə gəldi	آمدش چون عنان کار بدست	۷۸۲
Şahın bağının kənarında əyləşdi.	بر لب غلب باغ شاه نشست	
O nazənin öz yaşıdlarına dedi ki,	گفت آن نازنین بهمزادان	۷۸۳
Xürrəm və şad şəkildə siz gəlin.	که بیائید خرم و شادان	
Badə içək, bağda dolanaq,	باده نوشیم و گشت باغ کنیم	۷۸۴
Qəmsizlikdən bir an biz ayrılacaq.	پیغمی را دمی فراغ کنیم	
O xoşətrli ucaboylular	آن سہی قامتان خلخ زاد	۷۸۵
O gülüzlü sərvə şad etdilər.	کرد آن سر و قد گلرخ شاد	
Bağın hər tərəfinə dolandılar	گرد بر گرد باغ گردیدند	۷۸۶
Bağın gülünə, çəməninə güldülər.	بر گل و باغ و راغ خندیدند	
Sevgili kəkliklər kimi	چون تزروان طرفه دلجوی	۷۸۷
Arxın kənarına yığışdılar.	جلوه گر آمدند بر لب جوی	
Elə ki, o suya nəzər saldı,	ماهرو چون نظر در آب انداخت	۷۸۸
Dildarın əksini suda tanıdı.	عکس دلدار را در آب شناخت	
Dedi: Ey huri simalı qızlar	گفت کای دختران حور سرشت	۷۸۹
Behiştin küncündə siz dincəlin.	بفراغت کنید طوف بهیشت	
O vaxta qədər ki, suya baxıram,	تا زمانی در آب بینم من	۷۹۰
Özümü hicabsız götürəm mən.	خویش را بی حجاب بینم من	
Baxışım suda faydalıdır,	سودمند است دیده ام در آب	۷۹۱

Səbəbi ondan tapılmaz edir.	می کند علتی از آن نایاب	
Saf su elə ki, oldu aynası,	آب صافی چو گشت آینه اش	۷۹۲
Onun müayinəsində müntəzir oldu.	گشت آن منتظر معاینه اش	
Hər ikisi bir-birinin əksini gördülər	هر دو در عکس یکدیگر دیدند	۷۹۳
Ayı və günəşi nəzərdə gördülər.	ماه و خورشید در نظر دیدند	
İki nigar bir-birinə heyran olmuş	گشته حیران یک دگر دو نگار	۷۹۴
Hər biri baxışa divanə olmuş.	پی نظاره چشم هر یک چار	
Axşama qədər orda qaldılar	تا شب آنجا نظاره گر بودند	۷۹۵
Bir-birinə onlar çarə oldular.	بهر هم هر دو چاره گر بودند	
Get-gəl həddini aşan zaman	چون ز حد در گذشت آمد و شد	۷۹۶
O iki nazəninin qıssəsi pis oldu.	قصه ی آن دو نازنین بد شد	
Birdən hər yerdə tanınıdılar	ناگهان طشتشان ز بام افتاد	۷۹۷
Onun söz-söhbəti xalqın arasında yayıldı.	آن صدا در میان عام افتاد	
Eşqi nə vaxt kimsədən gizlətmək olar?	عشق را کی توان ز کس پوشید	۷۹۸
Məşəli nə vaxt çör-çöplə örtmək olar.	شعله را کی توان بجنس پوشید	
Evin atəşi gizlin olsa da,	آتش خانه گر چه پنهان است	۷۹۹
Bacanın tüstüsü onun əlamətidir.	دود روزن علامت آن است	
Öz qönçəsini tikanda gizlədər,	غنچه خود را نهان کند در خار	۸۰۰
Ki, bahar fəslində aşkar edər.	که کند آشکار فصل بهار	
Dillər ondan qısalmayanda,	چون زبانها نگشت کوتاه ازان	۸۰۱
Oğlanın atası oldu agah.	پدر آن پسر شد آگه از آن	
Onu səslədi, öz yanında oturtdu,	دادش آواز و پیش خود بنشانند	۸۰۲
Öyüd gövhərini dürr kimi səpdi.	گوهر پند ز آستین افشانند	
Fəsahtəli dilindən bəndi açdı,	بند بگشاد و از زبان فصیح	۸۰۳
O qıssəni aydın şəkildə ona dedi.	گفت آن قصه را باو بصریح	
Ki, əgər şah bundan xəbər tutsa,	که اگر شاه از این خبر یابد	۸۰۴
Öz qılıncı üçün bir baş tapar.	بهر شمشیر خویش سر یابد	
Sənin və bizim başımızı kindən kəsər	تو و ما را از کین سراندازد	۸۰۵
Bizim nəslimizi yer üzündən silər.	نسل ما از زمین براندازد	

Mahsima atasından xəcalət çəkdi,	ماه سيما نخل شد از پدرش	۸۰۶
Xəcalətdən başı aşağı oldu.	وز نجات پیش ماند سرش	
Ona dedi, axı de, nə çarə edim?	گفتش آخر بگو چه چاره کنم	۸۰۷
Bu bələlardan necə kənara gedim.	زین بلاها چسان کتاره کنم	
Dedi: Bunun çarəsi səfərdir,	گفت این را سفر بود چاره	۸۰۸
Vətəndən uzaq olmalısən sən.	بایدت از وطن شد آواره	
Eşqin çarəsi yalnız səfərdir	چاره عشق جز سفر نبود	۸۰۹
Səfərdən heç nə gözəl deyil.	از سفر هیچ خوبتر نبود	
Qızıldan, maldan səfər tədarükü gördü,	از زر و مال ساخت کار سفر	۸۱۰
Həmin gün o səfərə hazırlaşdı.	در همان روز بست بار سفر	
Ticarət üçün o yola çıxdı,	بتجارت گرفت ره در پیش	۸۱۱
Özü ilə həddindən artıq mal götürdü.	برد با خویش مال از حد پیش	
Bir neçə müddət səfər əziyyəti çəkəndən sonra	بعد چندی که بر در رنج سفر	۸۱۲
Qəfildən səfəri Yəmənə düşdü.	بر یمن ناگهش فتاد گزر	
Yəmən padşahı həməni tezliklə	پادشاه یمن در آن زودی	۸۱۳
Yaxşılıq üçün bir məclis düzəltdi.	مجلسی ساخت بهر بهبودی	
Yəməninin xüsusi, ümumi adamları	خاص و عام یمن در آن مجلس	۸۱۴
Gözə belə bir məclis az görünmüşdür.	دیده کم دیده آتچنان مجلس	
Ürəyi yüz para olan Mahsima	ماه سيما دلی بصد پاره	۸۱۵
Həmin şadlıq məclisinə edirdi tamaşa.	شد در آن بزمگاه نظاره	
Hər tərəfə nəzər salırdı,	در گزر بود هر طرف نظرش	۸۱۶
Sultanın qəsri baxışına tuş gəldi.	قصر سلطان فتاد بر گزرش	
Burda da padşahın qızı	پی نظاره نیز دختر شاه	۸۱۷
Ətrafa pərdə arxasından baxırdı.	کرد در منظری ز پرده نگاه	
Mahsima onun gözünə dəydi,	ماه سیماش در نظر آمد	۸۱۸
Eşqi də ciyərinə tərəf yönəldi.	تیر عشقش سوی جگر آمد	
Eşqin qəməzəsi ciyərinə dəydi,	ناوک عشق خورد بر جگرش	۸۱۹
Ağlını başından bilmərrə çəkdi.	کرد از عقل و هوش بیخبرش	
Digər ipək pərdənin arxasında	در پس پرده دگزر حریر	۸۲۰

Vəzirin daha gözəl bir qızı var idi	دختری بود خوبتر ز وزیر	
Mahsima onun da ağlını apardı	برد از او نیز ماه سیما هوش	۸۲۱
O da ağıl xələtini çiyindənən atdı.	خلعت هوشش او فگند ز دوش	
Oğlan qızların halından qafil	پسر از حال دختران غافل	۸۲۲
Qızların ona görə iki ayağı gildə.	دختران را ازو دو پا در گل	
Elə ki, bu hekayədən bir-iki ay keçdi	چون ازین قصه یک دوماه گذشت	۸۲۳
Qızların ayı ah ilə keçdi.	دختران را از ماه آه گذشت	
Mahsima Hindistana tərəf tələsdi	ماه سیما بسوی هند شتافت	۸۲۴
Onun səfəri yalnız Hindistan oldu.	روی از راه غیر هند بتافت	
Hicrandan gözləri dəniz yağdırır	بودش از هجر دیده دریابار	۸۲۵
Zarıldayan aşiq dəryanın yolunu tutdu.	راه دریا گرفت عاشق زار	
Kisələrinə yüklərlə doldurdu	ساخت از بار جنگها را پر	۸۲۶
Uşaqlar kimi taxtadan dəvə düzəltdi.	همچو طفلان ز چوب کرد شتر	
Karvançun dəvələrin ardınca getdi	شد پی اشتران بحر قطار	۸۲۷
Yelkəni kəcavə, kəndiri cilov.	بادبان محمل و طناب مهار	
Zinətlərini qorumaq üçün	بست از بهر زیب و زینت آب	۸۲۸
Onların ətrafına çoxlu zənglər bağladı.	زنگها گرد جنگها ز حساب	
Bir gecə səmanı nərə bürüdü	یک شبی آسمان خروش گرفت	۸۲۹
İldırımın atəşindən su təlatümə gəldi.	ز آتش برق آب جوش گرفت	
Yağışlı buludlardan	از نمدهای ابر نیسانی	۸۳۰
Havanın yağışı bulud oldu.	شد هوا را لباس بارانی	
Ümman qətrələri göyə qalxdı,	گشت از قطره های عمان خیز	۸۳۱
Yelkən üryan oldu, bulud yağdırın.	بادبان نخت ابر باران ریز	
Dalğa dəvə kimi əl çala-çala gəldi	اشتر موج کفزنان آمد	۸۳۲
Çətinliklə məst halda dərhal gəldi.	بختی مست ناگهان آمد	
Gəmi göz yaşı kimi su ilə doldu	بود کشتی چو دیده پر آب	۸۳۳
Adamların suda halı xarab oldu.	مردمش را در آب حال خراب	
Qərç oldu birdən həmin gəmi	غرق گردید ناگه آن کشتی	۸۳۴
Onun da bəxti belə qara oldu.	دید از بخت واژگون پستی	

Mahsima yarıyolda qaldı,	ماه سیما بنیمه راه بماند	۸۳۵
Bir saman çöpünün üstündə qaldı.	بریکی باردان کاه بماند	
Səhər açılarda dənizin dalğaları yatdı,	روز چون شد نشست بحر ز موج	۸۳۶
Günəş zirvədən başını qaldırdı.	روی بنمود آفتاب ز اوج	
Yüklü tez bir tərəfə atıldı,	باردان جانبی روان شد تند	۸۳۷
Onun bu itiliyində heç bir lənglik yox idi.	هیچ از آن تندیش نمی شد کند	
Birdən bir sahil göründü	ناگهان گشت ساحلی پیدا	۸۳۸
Qəmdən şeyda aşiq kimi xilas oldu.	رست از غم چو پیدل شیدا	
Xurcun yükün altına girəndə	باردانی که زیر بار آمد	۸۳۹
Altından çıxanda daha bərk olar	تیزتر شد چو بر کنار آمد	
Uzaqdan kəhrəba topası göründü	توده کهربا ز دور نمود	۸۴۰
Xurcunlu həmin tərəfə yollandı.	باردان سوی آن عبور نمود	
Elə ki, ora çatdı, ölmədi	چون به آنجا رسید و در نگرشت	۸۴۱
Orda qərar tutdu və qayıtmadı.	کرد آنجا قرار و بر نگذشت	
Bir meşə gördü samanla dolu	بیشه یی دید پر ز کاه ربا	۸۴۲
Orda səba yeli heç nə saxlamamışdı.	نگذشته در آن بغیر صبا	
Mahsima həmin adada qaldı	ماه سیما در آن جزیره بماند	۸۴۳
Hər tərəfə tamaşa üçün baxdı.	بهر نظاره هر طرف میماند	
O ipəküzlü növcavan	دید آن نوجوان زیباچهر	۸۴۴
Başı göyə ucalmış bir bürc gördü.	گرد برجی کشید سر بسپهر	
Onun qapısı və divarı dəmir və daşdan,	در و دیوار آن ز آهن و سنگ	۸۴۵
Möhkəmlikdə o qalanın misli yox idi.	داشت در محکمی ز خیر ننگ	
Amma orda nə bir adam, nə bir pəri var idi	لیک آنجا نه آدمی نه پری	۸۴۶
Nə bir yer də, bir yol var idi.	نه مفتی در آن و نی سفری	
Bir qədər keçəndən sonra axşam düşdü	چون زمانی گذشت شام آمد	۸۴۷
Günün xacəsi getdi, qulamı gəldi.	خواجه روز شد علام آمد	
Mahsima bir kolluğun altında	ماه سیما بزیر سرو بنی	۸۴۸
Qulağına bir səs gəldi.	بود کامد بگوش او سخی	
Həmin ağacın altında,	که بود زیر آن درخت نهان	۸۴۹

Böyük və kiçiklərin gözünün sürməsi vardı.
 Kor gözə işıqlıq verərdi,
 Yorulmuş gözlərin rahatlığı idi.
 Bir daha şərqi günəşi doğdu
 Dünyanı öz nuru ilə nurlandırdı.
 Dirlik suyunu öz bulağından axıtdı
 Zülmət gecənin tozu uzaqlaşdı.
 Başdan başa hər yeri axtardı,
 Sonsuz sürmələri o belə tapdı.
 Həmin sudan xilas olan zaman
 Yoldaşının oxu-kamanı qalmış idi.
 Gördü budağın üstündə bir quş oturub
 Dərhal ona tərəf bir ox atdı.
 Ox qayıtdı və başqa tərəfə getdi
 Başqa bir arzuya tərəf getdi.
 Kamandan ikinci oxu buraxdı,
 Həmin oxdan da eyni işi gördü.
 Bundan səfər edən heyrətdə qaldı,
 Bir an da o yaxşı-yaxşı düşündü.
 Oxların ardınca o yola düşdü,
 Oxları axtardı və o gördü.
 Oxlar daş parçalarına dəymiş,
 Orda çoxlu mədənlər gördü.
 Maqnitdən olan bir dağ idi,
 Əziyyətsiz nəfis xəzinələr gördü.
 Həmin yerə o afərin etdi
 Özünə və öz işinə əhsən dedi.
 Bir qayıq gördü, gəminin arxasında
 Suyun üstündən ona tərəf gəldi.

سرمه دیده کهان و مهان
 ۸۵۰ روشنی بخش دیده کور است
 راحت دیده های رنجور است
 ۸۵۱ بار دیگر که مهر خاور گرد
 دیر و دیرینه را منور کرد
 ۸۵۲ چشمه خور فشاند آب حیات
 دور شد گرد تیره ظلمات
 ۸۵۳ گرد بر گرد سرو بن را کافت
 سرمه یجد و نهایت یافت
 ۸۵۴ دیده بود آزمان کز آب امان
 همرهش مانده بود تیر و کمان
 ۸۵۵ دید مرغی نشسته بر سر شاخ
 تیری افگند سوی او گستاخ
 ۸۵۶ تیر برگشت و سوی دیگر رفت
 جانب آرزوی دیگر رفت
 ۸۵۷ تیر دیگر گشاد هم ز کمان
 دید ازین تیر نیز کار همان
 ۸۵۸ زان سفر کرده در تحیر ماند
 لحظه بی نیک در تفکر ماند
 ۸۵۹ در پی تیرها روان گردید
 جستجو کرد تیرها را دید
 ۸۶۰ رفته در تخته سنگ پیکانها
 دید از آن هر طرف بسی کانهها
 ۸۶۱ بود کوهی تمام مقناطیس
 دید بی رنج گنجها نفیس
 ۸۶۲ رو منزلگه نخستین کرد
 بر خود و کار خویش تحسین کرد
 ۸۶۳ زورقی دید کشتی در پی
 کامد از روی بحر جانب وی

Dedi: Sanki mənzil sahibi	گفت گویا که صاحب منزل	۸۶۴
Mənzilinə görə kəcavə bağlamışdır.	بسته بر عزم منزلش محمل	
Getdi, onun hər tərəfini dolandı,	رفت و در گوشه بی نهان گردید	۸۶۵
Başını aşağı saldı, yolu itirdi.	سرفرو برد و بینشان گردید	
Elə ki, gəmiçi sahilə çatdı,	چون بساحل رسید کشتیبان	۸۶۶
Çirkinliklərindən gəmi üz çevirmişdi.	رخ ز کشتی نمود زشتیشان	
İki qara, eybəcər, qanıçən,	دوسپاه مهیب خون آشام	۸۶۷
Gəmidən kənara ayaq basdılar.	زان دوکشتی زدند بیرون گام	
Bu xəbis çirkinüzlülər	زشت روزیان آدمی آزار	۸۶۸
Divə, şeytana bənzəyirdilər.	دیو و دد سیرتان مردخوار	
O iki zənci qardaş idilər,	آن دوزنگی برادران بودند	۸۶۹
Sonsuz dənizin qulduru idilər.	رهزن بحر بیکران بودند	
Biri gəmidən yükü verirdi,	داد بیرون یکی ز کشتی بار	۸۷۰
O birisi hasara tərəf çəkirdi.	وان دگر میکشید سوی حصار	
Mahsima kamanı aldı əlinə,	ماه سیما کمان گرفت بدست	۸۷۱
Kamandan o bir ox tuşladı.	زد خدنگی از ان کمانش نشست	
Ah çəkdi, yerə yıxıldı o	کرد آهی و درفتاد ز پای	۸۷۲
Yerə yıxılıb ayağa qalxdı o.	چون درافتاد برنخواست ز جای	
O birisi ona tərəf bərk qaçdı,	آن دگر یک دوید سویش تیز	۸۷۳
Oxdan da iti sürətlə onla savaşıdı.	زد خدنگی دگر بر او بستیز	
Hər ikisinin qanı axmağa başladı,	هر دو خونریز گشته گردیدند	۸۷۴
Nə etdilər, özlərinə qarşı gördülər.	آنچه کردند باکسان دیدند	
Meşə qandan lalə rənginə boyandı,	پیشه از خون چو لاله گون آمد	۸۷۵
O gül tikanlıqdan kənara çıxdı.	آن گل از خار بن برون آمد	
Bürçün ətrafında dolandı o	جانب گرد برج گام نهاد	۸۷۶
Öz arzusunu tapmaq üçün addım atdı o.	گام برجستجوی کام نهاد	
Elə ki, həmin qorxulu yerə gəldi,	چون دران جای هولناک آمد	۸۷۷
Ciyəri qorxudan parçalandı.	جگرش از نهیب چاک آمد	
Bir ev gördü qapısı bağlı,	خانه بی دید در فرو بسته	۸۷۸

Bəxti-arzusu kimi bağlı.	چون در بخت و آرزو بسته	
Elə ki, qapını açdı, nə gördü o,	در چوبگشا دید خانه پر	۸۷۹
Lətif, nəcib insanlarla dolu bir ev.	مردمان لطیف بر آخر	
O əsirlər onun üzünü görəndə,	آن اسیران چو روی او دیدند	۸۸۰
Hamı əlinə-ayağına düşdülər.	همه در دست و پاش غلطیدند	
Bədxislətlilərin ölüm müjdəsini	مژده مرگ بد خصالان را	۸۸۱
Verdi, onları azad etdi.	داد و بگشاد خسته حالان را	
Xəstələr bağlılıqdan xilas oldular,	خستگان چون ز بستگی رستند	۸۸۲
Hamı onun xidmətinə tabe oldular.	همه در خدمتش کمر بستند	
O xəzinəlikdə bir viranə var idi,	بود ویرانه یی دران صد گنج	۸۸۳
Pak gövhərlər, cəvahirələr var idi.	پاک گوهر دران جواهر سنج	
Evlər Çin və Firəng ⁶⁹ qumaşı ilə dolu	خانها پر قماش چین و فرنگ	۸۸۴
Sıx, rəngbərəng düzölmüşdülər.	تنگ بر تنگ چیده رنگ برنگ	
Köhnə, təzə nə mal vardısı,	هر متاعی که بود کهنه و نو	۸۸۵
Hamısını bir-birinə bağladı.	بست بر جنگهای در یارو	
O həmin nəfis qumaşlarla,	برد با آن قاشها نفیس	۸۸۶
Sürmə, kəhrəba və maqnit apardı.	سرمه و کهربا و مقناطیس	
Yenə də Yəmən yolunu tutdu,	باز راه یمین گرفت پیش	۸۸۷
Ki, getsin o öz vilayətinə tərəf.	که رود جانب ولایت خویش	
Yəmən şəhərinin şahının qızı,	دختر شهر یار شهر یمین	۸۸۸
Çəməninin o açılmamış gülü	آن گل ناشکفت طرف چمن	
Kor oldu, o qədər onun qəmində ağladı,	کور شد بسکه از غمش بگریست	۸۸۹
Kimsə bilmədi ki, ağlaması nədəndir?	کس ندانست گریه اش از چیست	
Təsadüfən bir gecə vəzirin qızı	از قضا دختر وزیر شی	۸۹۰
Onun üzünün hicranından hay-həşir saldı.	داشت از هجر روی او شغی	
Bihuş olub, taxta yıxıldı,	گشت بیهوش و در فتاد ز تخت	۸۹۱
Qaşının altına bərk dəmir batdı.	زیر ابروش رفت آهن سخت	
Harda nə təbib, cərrah vardısı,	بود هر جا طبیب و جراحی	۸۹۲
Həmin işdə kimin məharəti vardısı,	واندران کار طرفه طراحی	

Hamı onun əlacında aciz qadılar	همه عاجز شدند از آن بعلاج	۸۹۳
Kimsə bir çarə edə bilmədi.	ناوک کس نخورد بر آماج	
Şərt bağladılar padşahla vəzir	شرط کردند پادشاه و وزیر	۸۹۴
Kim bu tükü, xəmirədən çıxarsa,	هر که این مو بر آورد ز خمیر	
O parlaq Yəmən ulduzunu	آن درخشان ستاره یعنی	۸۹۵
Hər ikisini ona ərə versinlər.	هر دو کردند جفت او بزنی	
Kimsə bu işin çarəsini bilmədi	کس نیاورد ره بآن منزل	۸۹۶
Kimsə bu müşkülü həll etmədi.	وزکسی حل نگشت آن مشکل	
Mahsima həmin diyara çatdı,	ماه سیما بآن دیار رسید	۸۹۷
Xəstələrin əlacı gəlib çatdı.	خستگان را علاج کار رسید	
Yolda həmin sözdən agah oldu	گشت واقف از آن سخن در راه	۸۹۸
Ondan sonra şahın hüzuruna yollandı.	رفت از آن پس نزد حضرت شاه	
Dedi: Bu işi mən bacararam,	گفت این کارزار من آید و بس	۸۹۹
Məndən başqa kimsə bunu bacarmaz.	جز من این کار کس نداند و بس	
Ona dedi: Əvvəl vəzirin yanına get,	گفتش اول برد بنزد وزیر	۹۰۰
Onun işinə bir çarə et.	وز پی کار او بکن کار او بکن تدبیر	
Ondan sonra bizim xəstəyə tərəf gəl	بعد از آن سوی خسته ما آی	۹۰۱
Bizim bağlı işimizi açmağa gəl.	وز پی کار بسته ما آی	
Bir azca ahı ələ gətirdi	نلت آهی با بدست آورد	۹۰۲
Qəm ordusunda o yenildi	در سپاه الم شکست آورد	
O gülün üzünə pərdə tutdular,	پرده بستند بر رخ آن گل	۹۰۳
Ki, onun camalını bülbül görməsin.	که نه بیند جمال او بلبل	
Pərdənin sirrini onlar bildilər	آهنگ را ز پرده بنمودند	۹۰۴
İşin üzərindən pərdəni götürdülər.	پرده از روی کار بگشودند	
Daşı onun üzünə yapışdıranda,	سنگ چون شد مقارن رویش	۹۰۵
Qaşından dəmir eşiyə çıxdı.	آهن آمد برون ز ابرویش	
O ayın üzündə ləkə yarandı	برد از روی مه کلف بیرون	۹۰۶
Saxsıdan qırışı o çıxardı	کرد از سلک در خرف بیرون	
Şah həmin qişsədən şadman oldu,	شاه از آن قصه شادمان آمد	۹۰۷

Həmin qonağa tərəf yollandı o.	کش چنان طرفه میهمان آمد	
O iki nazəninin əqdini bağladılar	عقد آن هر دو نازنین کردند	۹۰۸
Zöhrə və Ayı bir-birinə caladılar.	زهره و ماه را قرین کردند	
Qız öz işindən məyus idi	دختر از کار خویش محزون بود	۹۰۹
Ayın hicrindən ürəyi qanla dolu idi.	کش دل از هجر ماه پر خون بود	
Gecə ki, bəy gəlinə tərəf getdi,	شب که داماد شد بسوی عروس	۹۱۰
Təbilin nərə səsi ərşədək qalxdı.	رفت تا عرش بانگ نعره کوس	
Qız bir küncdə məyus oturmuş idi,	بود دختر بگوشه بی ناشاد	۹۱۱
Onun yanında gəldi həmin bəy.	که در آمد پیش او داماد	
Onda ay simasını gördü	دید در وی چو طرفه ماه چگال	۹۱۲
Eşqindən yanıb-yaxıldığını gördü.	بود آن زدست بروش دل	
O nazənin yüz zarıltı ilə dedi	گفتش آن نازنین بصد زاری	۹۱۳
Bu yuxudur, yoxsa ayıqlıq?	کاین بخوابست یا ببیداری	
Bu sənsən, yoxsa qarşında xəyaldır?	این تویی یا خیال در پیشم	۹۱۴
Bu işin olması mümkün deyil.	کاین نماید محال در پیشم	
Öz halını onun üçün danışdı,	حال خود را باوحکایت کرد	۹۱۵
Ondan sonra öz işini danışdı	بعد از آن کار خود کفایت برد	
Ondan sonra şah qızının yanına getdi	پس از آن سوی دختر شه رفت	۹۱۶
Həmin gözəlin yanına getdi.	بتمای مهر آن مه رفت	
Görməni artırən sürmədanı	سرمه دانی ز کل بینایی	۹۱۷
Həmin o gözələ tərəf apardı.	برد سوی نگار یغمایی	
Gecə olanda, nəzərin hicab pərdəsi	شب که شد پرده حجاب نظر	۹۱۸
Qızın evi qaranlıq oldu.	گشت تاریک خانه دختر	
Zülmət qaranlığın tündlüyündə	کرد در تیره شام ظلهمانی	۹۱۹
Nəgrizini sürmədən nurlu etdi.	نرگش راز سرمه نورانی	
İşini görüb eşiyə çıxdı,	کارسازیش کرد و رفت برون	۹۲۰
Çırağı evə o gətirdi.	راز داری چراغ برد درون	
Gördü həmin nazənin dilbər	دید گردیده نازنین دختر	۹۲۱
Nərgisi əvvəlki tək görən oldu.	نرگش از نخست یبنا	

O pərinin də əqdini bağladılar	عقد بستند آن پری را نیز	۹۲۲
Onun gözəlliyini təzələdilər.	تازه کردند و دلبری نیز	
Bilmirdi, o sərvın xəridarı kim	غافل آن سرو از خریدارش	۹۲۳
Dildarının kim olmasından xəbərsiz.	بی خبر زان که کیست دلدارش	
Öz toyunda matəm saxladı,	در عروسی خویش ماتم داشت	۹۲۴
Öz nigarının ayrılığından qəmi var idi.	کز فراق نگار خود غم داشت	
Elə ki, aynada dostlarsız gördü	چون در آینه دید بی احباب	۹۲۵
Girdaba qərq olmuş bir ölü idi	مرده بی بود غرقه در گرداب	
Üzünün ətrafında gözəl örpəyi	معجز طرفه گرد رخسارش	۹۲۶
Yarsız ona kəfən göründü	کفن آمد بچشم بی یارش	
Saçına minlərlə bəzək vurdu	داد مشاطه اش هزاران زیب	۹۲۷
Munisın qəlbini hiylə ilə apardı	که برد دل ز همنشین بفریب	
Bu qissədən qüssələr ürəyində	او از آن قصه غصه ها در دل	۹۲۸
Kimsəyə demədi, amma çətin idi.	بکس اظهار آن دلی مشکل	
Cananın hicrindən əli başına	دست در سر ز هجر جانانش	۹۲۹
Onun qarşısına canı gəldi	که در آمد پیش او جانش	
Dildarı gözü yaxşı görmüşdü	نیک چون دیده بود دلداری	۹۳۰
Rəfarla qəlbini yolunu kəsdi	که زدش راه دل برفتاری	
İxtiyarsız öz yerindədir	هست بی اختیار خویش ز جای	۹۳۱
O da gördü ki, Mahsimadır	داد گریه کسانش بوسه پای	
Sevincdən ürəyi qərarsız qaldı.	دید چون یارو محرم خویشش	۹۳۲
Padşahın bundan başqa yoxu idi,	درد خود گفت یک بیک پیشش	
Nə bir övladı, nə bir uşağı.	پادشه را نبود و پوئندی	۹۳۳
O sərvdən başqa heç bir övladı	غیر از آن سرو هیچ فرزندی	
Mahsimanı öz övladı səslədi,	خواند فرزند ماه سیما را	۹۳۴
Dedi: Ey bizim gözümüzün nuru.	گفت کای نور دیدگان ما را	
Mənim taxtı-tacım sənin olsun	افسر و تخت من از آن تو باد	۹۳۵
Mənim dövlətim-bəxtim sənin olsun.	دولت و بخت من از آن تو باد	
Qəfildən şahın əcəli çatdı,	ناگهان شاهرا رسید اجل	۹۳۶

Ömrünün sonu beləcə çatdı.	یافتش دستگاه عمر خلل	
Mahsima onun taxtına oturdu,	ماه سیما نشست بر تختش	۹۳۷
Ona tərəf getdi, dövləti və bəxti.	سوی او رفت دولت و بختش	
Padşahlıqda o qərar tutdu	پادشاهی بر او قرار گرفت	۹۳۸
Mülkünün şahidini yanında oturtdu.	شاهد ملک در کنار گرفت	
Amma başında Mehrəngizin həyəcanı vardı,	در سرش لیک شور مهرانگیز	۹۳۹
Güclü məhəbbətinin atəşi alovlanırdı.	همچنان آتش محبت تیز	
Gözəl üzlü nigarına tərəf getdi,	رفت سوی نگار نیکو کیش	۹۴۰
Sonsuz ordu çəkdi özünə.	لشکر بیقیاس برد بخویش	
Fəth etdi öz əsgərləri ilə,	فتح می کرد تا با سپاهان	۹۴۱
Şahlar şahının sarayını düzəltdi.	ساختش چرخ خسرو شاهان	
Təsadüfən döyüşçülərin başçısı	از قضا خسرو سپاهانی	۹۴۲
Sultanlıq döyüşünün həvəssiz mərdi	مرد بی شور جنگ سلطانی	
Orduları hər yeri fəth etdi	رایت فتح بر سپاهان زد	۹۴۳
Padşahları hər yerin adına sikkə vurdu.	سکه بر نقد پادشاهان زد	
Səd ⁷⁰ ulduzu Ayın bürcünü axtardı	کوکب سعد برج مه را جست	۹۴۴
Mübarək Süheyl ⁷¹ şahı axtardı	وان سپیل نجسته شه را جست	
Bu ayrılıq dərdindən sarılıq olmuş	شده ایند فراق او یرقان	۹۴۵
Sarılığı boğulmağı ilə qayıtmış.	یرقان بازگشته با خفقان	
Məhrəmləri şahın yanına gətirdilər	محرمانش بشاه آوردند	۹۴۶
Günəşi Aya tərəf gətirdilər.	مهر را سوی ماه آوردند	
Dedi: Əqsiz belə bir iş yaramaz	گفت بی عقد دیدنش نه سزااست	۹۴۷
Mənim yanımda belə bir iş rəva olmaz.	زد من کار اینچنین نه رواست	
Əqd bağladılar yanına apardılar,	عقد کردند و پیش بردندش	۹۴۸
Kama çatan şaha onu tapşirdılar.	بشه کامران سپردندش	
İki insan bir-birini görəndə,	چونکه دیدند آن دو تن هم را	۹۴۹
Yanğıya, matəmə qərq oldular.	بر گرفتند سوز و ماتم را	
Gözlər sevinc yaşları ilə dolu	دیده ها پر ز گریه شادی	۹۵۰

Vüsal evi abadlıq çeşməsi.	خانه وصل دیده آبادی	
O iki nakam kama çatdılar	یافتند آن دو نامراد مراد	۹۵۱
Son anda onlar arzularına çatdılar.	دم آخر مراد ایشان داد	
O ölkələr fəth edən tac sahibi	آن ممالک ستان مالک تاج	۹۵۲
Əlac üçün həkimləri oturtdu.	حکما را نشاند بهر علاج	
İşin düyününü onlar açsınlar	کلین گره را از کار ب باز کنند	۹۵۳
Sarılığa əlac edib onu sağaltsınlar.	یرقان را علاج ساز کنند	
Hamıdan müdrək olan bir həkim	آن حکیمی که بود فرزانه	۹۵۴
Kəhrəbadan bir ev düzəltdi.	ساخت از کهربا یکی خانه	
Onda kəhrəbadan bir taxt qurdu,	سختی از کهربا نهاد در آن	۹۵۵
Şahın qızını orda oturtdu.	دختر شاه را نشاند بر آن	
Bir neçə gün onu müalicə etdi,	چند روزی علاج کارش کرد	۹۵۶
Ondan sonra şəhriyarın yarı etdi.	بعد از ان یار شهریارش کرد	
Həm də orda zəfərandan	هم در آنجای زعفرانی فام	۹۵۷
Şadlığın ardınca məqam qurdular.	ساختند از پی نشاط مقام	
Kəhrəba sonda işə yaradı,	کهربا آخرش بکار آمد	۹۵۸
Kəhrəbası yarının əlacı oldu.	کهربایش علاج یار آمد	
Sarı rəngin qəribə gözəlliyi var	بوالعجب رنگ ز رو زیباست	۹۵۹
Günəşin xələti zərli-zibadır.	خلعت مهر زر دو دیباست	
Eşq ilə alçalan bir aşıq	عاشقی کو بعشق فرد آمد	۹۶۰
Rəngi qızıl kimi saralar.	چون زرش رنگ مهر زرد آمد	
Bu bazarın hər dörd tərəfində	بر سر چار سوی این بازار	۹۶۱
Qızıl sarı rəngdə tam əyarlıdır	زرد آمد زر تمام عیار	
Zəfəran şadlıq yaratdığından	زعفران کو نشاط انگیز	۹۶۲
Bostanın hər yerində sarı olar.	زرد ز اطراف بوستان خیزد	
Əgər dəva qutusu narıncı olsa,	گرچه شد حقه دوا نارنج	۹۶۳
Sarı saman əziyyətsiz çəkilər.	گاه زردی کشانده شد بیرنج	

Elə ki, bu hekayə sona çatdı
Ay şahla həmyataq oldu.

چون باخر رسيد آن لابه ۹۶۴
گشت ماهی بشاه همخوابه

Bəhram şahın düşənbə günü yaşıl günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن بهرام روز دوشنبه در گنبد سبز

Elə ki, yaşıl rəngli səma
Şaha büsat dalınca verdi rəy.
O başıuca padşah
Yaşıl rəngli günbəzi şadlıq büsatı.
O zaman məclisi o bəzədi
Xızır kimi yaşıl paltar geyindi
Yaşıl günbəz şəhərdə məşhur idi
Üzdəki yaşıl xal dəhrin şahidi idi
Şah həmin yaşıl mina sarayında
Budaqda qırmızı gül olan kimi yaşıl xalatda.
Yaşılgeyimlilərdən bir məclis qurdu,
Ev sərv boylulardan bir çəmən oldu.
Yaşılgeyimlilər onda xoşbəxt idilər
Çəmənlikdə tutilər aram tapmışdı.
Şah şadlıq üçün mey tələb etdi,
Çəngin avazı və ney tələb etdi.
Zümrüdrəngli kuzədən verdi,
Ləl rəngli badəni gözəl saqi.
İpək çəng bəm və zir etdi,
İpək paltarı nəğməyə şahid etdi.
Saqilərin işvəsi və udun nəğməsi,

چون دوشنبه سپهر سبز رنگ ۹۶۵
داد شه را پی نشاط درنگ
ساخت آن سر فراز فرزانه ۹۶۶
منظر سبز را طربخانه
کرد هنگام مجلس آرای ۹۶۷
خضر آسا لباس خضرای
سبز گنبد بحسن شهره شهر ۹۶۸
خال سبزی بروی شاهد دهر
شه در آن رشک سبز مینا کاخ ۹۶۹
سبز خلعت چو سرخ گل بر شاخ
کردش از سبز پوش انجمنی ۹۷۰
خانه شد زان سهی قدان چمنی
سبز پوشان در آن نجسته مقام ۹۷۱
کرده در سبزه طوطیان آرام
شاه بهر نشاط می طلبید ۹۷۲
می باواز چنگ و نی طلبید
داد از ساغر زمرد رنگ ۹۷۳
باده لعل فام ساقی شنگ
کرد چنگ از بریشم بم و زیر ۹۷۴
شاهد نغمه را لباس حریر
عشوه ساقیان و نغمه عود ۹۷۵

Rudun ürəyəyatan səsi, mahnının ləhni	صوت دلجوی رود و لحن سرود	
Mütrib bülbülədən bülbül olmuş,	مطرب از بلبله شده بلبل	۹۷۶
Rəngi meydən gülgülə gəlmiş	رنگش از می برآمده گل گل	
Lalə rəngli camı verib məst məstə,	لاله گون جام داده مست بمست	۹۷۷
Lalə kimi əldən ələ getmiş	رفته مانند لاله دست بدست	
Asiman Şamın sadə ipəyindən,	آسمان کز حریر ساده شام	۹۷۸
Ənbər rəngli bir libası bəzədi.	کرد زیور لباس عنبر فام	
Şahı orada yuxu tutdu,	شاه را خواب در دماغ آمد	۹۷۹
Hərəmə dincəlmək üçün gəldi.	بحرم جاگه فراغ آمد	
Yaşıl rəngli taxta kölgə saldı,	سایه بر سبزگون سریر انداخت	۹۸۰
İpək yatağına o söykəndi.	تکیه بر بستر حریر انداخت	
Dedi: Söz ustadı Fərruxpeyə,	گفت فرخ پی سخندان را	۹۸۱
O dünya görmüş, qədim elmləri bilən.	آن جهاندیده کهندان را	
Ey ağıllı, fikri parlaq olan,	کان خرد پیشه مرد روشنرای	۹۸۲
Yuxunun ardınca əfsanə deyən.	از پی خواب خوش فسانه سرای	
Elə ki, dünya şahından bunu eşitdi,	چون شنید این سخن ز شاه جهان	۹۸۳
Dedi: Ey böyüklərin və kiçiklərin sərvəri.	گفت کای سرور کهان مهان	
Günəşdir nazın, sepehrdir adın	ناز مهر و سپهر نام بود	۹۸۴
Ali kölgən davamlı olsun	ظل عالیت مستدام بود	
Asiman sənin ucalığında alçaqdır	آسمان با علو تو سفلی	۹۸۵
Çoxdankı ağıl sənin qarşında uşaqdır	عقل دیرینه نزد تو طفلی	
Sənin döyüşündə Ay ölçü olar	ماه سنجی بود ز رزمگهت	۹۸۶
Zöhrə şadlıq məclisindən çalmağı bilər	زهره خنیاگری ز بزمگهت	
Qapında gecə-gündüz məzlumluqla	بردردت روز و شب بمظلومی	۹۸۷
Zənci və rumlu iki qulam olar	دو غلامند زنگی و رومی	
Mən nə deyim ki, o bəyənilsin	من چه گویم که آن پسند افتد	۹۸۸
Şaha layiq dəyərli olsun	در خور شاه ارجمند افتد	

Amma şahın hökmünə dəva olmaz	حکم شه را ولی دوا نبود	۹۸۹
Onun fərmanının tərki rəva olmaz	ترک فرمان او روا نبود	
Hər nə desən can qulağımla eşidərəm	هر چه گویی بگوش جان شنوم	۹۹۰
Nə olsa, köhnədən və yenidən	آنچه باشد ز کهنه و ز نوم	
Hüzuruna ərz edərəm, ey şah	عرضه دارم بحضرت شاهش	۹۹۱
Sarayda hökmündən boyun qaçırmaram	سر نه پیچم ز حکم درگاهش	
Dünyagörmüş yaşlı aqıldən	ز جهان دیده عاقلی کهنه	۹۹۲
Qəribə bir söz xatirimdə var	هست بر خاطر م عجب سخنی	

Fərruxpeyin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن فرخ پی نزد بهرام

Qədim zamanlardan birində,	گفت وقتی زوقتهای قدیم	۹۹۳
Səbzəvarda səxavətli bir kişi var idi.	بود مردی بسبزاوار کریم	
Qızılı, malı həddindən artıq.	زر و مالش برون ز اندازه	۹۹۴
Cah-cəlalda hamıdan məşhur idi o.	در تجل بلند آوازه	
Öz dövründə qarunluq etmiş o,	کرده در عهد خویش قارونی	۹۹۵
Birdən ondan bəxti üz çevirmiş.	ناگهان بخت کرده واژونی	
Dünyanın günəşi bəxtini işıqlandırmır,	مهر گیتی فروز بختش کاست	۹۹۶
Bədbəxtlik sağdan və soldan ona həmlə etdi.	روباو کرد نکبت از چپ و راست	
Hər nə edirdisə, o ziyan olurdu,	هر چه میکرد آن زیان میشد	۹۹۷
Nə istəyirdisə onun əksi olurdu.	هر چه میخواست غیر آن میشد	
Pərişanlıq vadisində qalmışdı,	ماند در وادی پریشانی	۹۹۸
Öz işinə o heyran olmuşdu.	کرد در کار خویش حیرانی	
Boş mücrüsü əlində qalmış,	درج در خالیش بکف مانده	۹۹۹
Gövhər getmiş, sədəfsiz qalmışdır.	رفته گوهر برون صدف مانده	
Kisələrin nəgdindən xali qalmış,	گشته خالی ز نقد همیانها	۱۰۰۰
Bədəni ruhundan xali qalmış.	رخت بسته ز کالبد جانها	

Bir müddətdən sona barmağından başqa,	بعد چندی بغیر انگشتش	۱۰۰۱
Ovcunda heç bir şey qalmamışdır.	هیچ چیزی نمانده در مشتش	
Xacə möhtac oldu bir dinara,	خواجه محتاج شد بیک دینار	۱۰۰۲
Sonda işi gədəliğa gətirdi.	بگدایی کشیدش آخر کار	
Küçədə bərcalara düşdü,	بر سر کوچه قرض خواهانش	۱۰۰۳
Ətəyi qazının yanına düşdü	سوی قاضی کشیده دامانش	
Evdə arvadından təşvişi vardı,	بود در خانه از زنش تشویش	۱۰۰۴
Pula görə onun saqqalından tutdu.	کز پی نفقه میگرفتش ریش	
Bütün gümüş, cövhər və ipəyi,	زان همه سیم و جوهر و دیبایش	۱۰۰۵
Zümrüd və ipək ona qalmışdı.	بود برجا زمردی زیباش	
Canı kimi gözdən gizli saxlayırdı,	هیچو جاننش زدیده پنهان داشت	۱۰۰۶
Onun üçün canından artıq qədri var idi.	زد او قدر بیش از جان داشت	
Misirdə ⁷² də həmin dövrdə bir padşah vardı,	بود در مصر هم در آن ایام	۱۰۰۷
Səxavətli, kərəmli bir padşah idi.	پادشاهی که داد جم را جام	
Onun qapısında hər kim xahiş edərdi,	بدرش هر که التجا کردی	۱۰۰۸
Onun istəyini rəva edərdi.	حاجتش را روان روا کردی	
Onun çoxlu cövhərləri var idi,	بود میل جواهرش بسیار	۱۰۰۹
Ləl və yaqut əlində meyar idi.	لعل و یاقوت را کفش معیار	
Arvadına dedi xacə ki, ey bibi,	بزنش گفت خواجه کای بی بی	۱۰۱۰
Bununla razılaş ki, vətəndən gedək	دل بر این نه که از وطن کسی	
Vətəni sevmək imandan olsa da,	گرچه حب وطن زایمان است	۱۰۱۱
Kasıblıq onda asan deyildir.	تنگدستی در او نه آسان است	
Bu çox əziyyət, bədbəxtlik verir,	میدهد این زرنج و نکبت پست	۱۰۱۲
Səfərdə söhbət və qənimət var.	در سفر صحبت و غنیمت دست	
Onun evdə olan arvadı,	خنگ شه کو مقیم خانه بود	۱۰۱۳
Bu sözlərdən bərk əziyyət çəkdi.	رنجه زین و تازیانه بود	
Səfərdə olan həyəcan,	خر وحشی که در سفر باشد	۱۰۱۴
Yükdən, yaş taxtadan azad olar.	فارغ از بار و چوب تر باشد	
Ev quşu ki, mənzili vətəndir,	مرغ خانه که منزلش وطن است	۱۰۱۵

Dən üçün qarının mütisidir o.	بهر دانه مطیع پیرزن است	
Yenə kim ki, ov üçün səfərdədir,	باز کز بهر صید در سفر است	۱۰۱۶
Şahın başında, əlində cülvəgərdir.	بر سر دست شاه جلوه گر است	
Qalx ki, Misrə biz üz tutaq,	خیز تا رو براه مصر کنیم	۱۰۱۷
Öz çarəmizi Misir şahından edək.	چاره خود ز شاه مصر کنیم	
Ona layiqdir bizim zümrüdümüz,	در خور او بود زمرد ما	۱۰۱۸
Ona layiqdir bizim bəxtimiz.	زو شود نیک طالع بدما	
Ər-arvad Misirə üz tutdular,	زن و شوهر بمصر رو کردند	۱۰۱۹
Getmiş dövlətlərini arzu etdilər.	دولت رفته آروز کردند	
Arvad o uzaq yolda hamilə oldu,	زن در آن راه دور حامله گشت	۱۰۲۰
Xacə həmin yükədən karvanın ağası oldu.	خواجه زن بار میر قافله گشت	
Bir neçə gün ki, yol getdilər,	چند روزیکه راه طی کردند	۱۰۲۱
Reyin ⁷³ kənarında məqam seçdilər.	جایگه بر کنار ری کردند	
Xacə arvadını oturtdu, Reyə getdi,	خواجه زن را نشاند و رفت بری	۱۰۲۲
Ki, onuncun bir azuqə gətirsin.	که زری توشه آورد سوی وی	
Bu sözü dedi və yola üz tutdu,	این سخن گفت و رو براه نهاد	۱۰۲۳
Küçənin ətrafında o məskən saldı.	بند در طرف کوچه گاه نهاد	
Səfərin əziyyətindən tənqə gəlmişdi,	او بتنگ آمده ز رنج سفر	۱۰۲۴
Daha əziyyətə taqəti qalmamışdı.	طاقت محنتش نمانده گر	
Bənddə bir işarə var idi yalnız,	بود در بند یک اشارت بس	۱۰۲۵
O işarə onun müjdəsi idi.	وان اشارت بشارتش از کس	
Birdən şəhər tərəfdən birisi gəldi,	از قضا آمدش ز جانب شهر	۱۰۲۶
Gözəllikdə dünyada misli olmazdı.	طرفه شنگی بسخن شاهد دهر	
Qadın onu görəni kimi ona meyl etdi,	زن چو دیدش ز دور میلش کرد	۱۰۲۷
Adını, namusunu qurbanı etdi.	نام و ناموس را طفیلش کرد	
O cavan da ona mayıl oldu,	آن جوان نیز گشت مایل او	۱۰۲۸
Onun gözəlliyinə heyran oldu.	شد سراسیمه شمایل او	
Gəlinə tərəf o yollandı,	رفت دامن کشان بسوی عروس	۱۰۲۹
Cütünə tərəf qanad açdı xoruz.	پی جفتش کشید مال خروس	

Hər ikisi bir-biri ilə düz gələndə, İsmət pərdəsi ortadan götürüldü. Onu öz həmdəmi etdi, asanlıqla, Apardı və dərhal onu gizlətdi. Xacə ki, Rey ölkəsindən çıxdı, Arvadını axtardı, nə ayaq gördü, nə iz. Arvadı getmiş zümrüd də onunla, Birdəfəyə onun halı xarab oldu. Saqqalını yoldu, köynəyini cırdı, Müsbətdən başına o kül qoydu. Qüssənin alovundan sinəsi dağlı, İtirdiyini soraqlaşmağa başladı. Onu axtarırdı ki, gecə düşdü, Qır rəngli fələyin günbəzi düşdü. İki-üç əyri əlli oğru, Pulsuzun sirrinə həmdəm oldular. Pərişan kişini düçar etdilər, O itlər ovun valehi oldular. Biri ayaqqabısını oğurladı, biri əmmaməsini O birisi isə paltarını soyundurdu. Bundan insanın halı pis olar, O vaxt ki, bəxt ondan üzün çevirər. Kişi halsız, üryan, yalın halda, Bir atəşi qaldı onu nurlandırdı. Atəşə tərəf biçarə yollandı, Onların halını avara gördü. Ki, qumarbazlar dəstəsidir, Qumarda atdan, uzunqulaqdan oynayırlar. Onların yanına qaçdı və ağladı,	هر دو چون آمدند باهم راست ۱۰۳۰ پرده عصمت از میان برخاست همدم خویش کرد آسایش ۱۰۳۱ برد و فی الحال کرد پنهانش خواجه کامد برون زبلده ری ۱۰۳۲ جست زنانه پای دید نه پی رفته زن زمردش همراه ۱۰۳۳ گشت یچار گیش حال تباہ ریش بر کند و پیرهن زد چاک ۱۰۳۴ کرد بر سر از آن مصیبت خاک ز آتش غصه سینہ داغ کتان ۱۰۳۵ گشت گم کرده را سراغ کتان بود در جستجو که شام آمد ۱۰۳۶ گنبد چرخ قیرفام آمد دو سه دزد مقمر کج باز ۱۰۳۷ از پی رایگان شده همراه مرد سرگشته را دچار شدند ۱۰۳۸ آن سگان واله شکار شدند این یکیش کفش و آن عمامه ربود ۱۰۳۹ آن دگر جامه کند و فوطه ربود حالت کس ازین بتر گردد ۱۰۴۰ آن زمانی که بخت برگردد مرد بیخان و مان برهنه و عور ۱۰۴۱ ماند کز آتشی نمودش نور سوی آتش دوید بیچاره ۱۰۴۲ دید سرگشته حال آواره که گروهی قمار بازاند ۱۰۴۳ اسب و خر در قمار تازاند پیش ایشان دوید گریان شد ۱۰۴۴
---	--

Yandırıcı atəşdən sinəsi büryan oldu.	ز آتش سوز سينه بريان شد	
Onlara bir-bir öz hekayəsini söylədi,	گفتشان يکيک حکايت خویش	۱۰۴۵
Onların yanında çoxlu şikayətlər etdi.	کردشان سينه زان شکايت ريش	
Bir qumarbaz onun dərdindən məyus oldu,	يک مقامر حزين شد از دردش	۱۰۴۶
Ayaqqabı və paltarını ona bağışladı.	فوطه و جامه سی کرم کردش	
Səhərə kimi onların yanında qaldı	بود تا صبحدم باوباشان	۱۰۴۷
Onların ayaqlarının altında xidmət etdi.	سرخدمت نهاده برپاشان	
Sübh çağı gül üzlü səma,	صبح کان گلرخ سپهر خرام	۱۰۴۸
Bu göy tağı kama çatdırdı.	زد براین طاق لاجوردی کام	
O pərişan kişi yola üz tutdu,	رو بره کرد مرد بی ره دروی	۱۰۴۹
Bəlkə o yarının ətrini tapsın.	بو کران گلزار یابد بوی	
Həmin o paltarı qumarbaz,	بود آن فوطه کش بچندین رخت	۱۰۵۰
Bir bədbəxtin evindən aparmış idi.	برده از خانه یکی بدبخت	
Paltar gözətçinin qardaşının idi,	جامه بود از برا در عسسی	۱۰۵۱
Onun tikişlərini kimsə sökmüşdür.	که تلف کرده درزهیش کسی	
Oğrutəbiətli, amma naməlum,	دزد خونی و لیک نامعلوم	۱۰۵۲
O qərib zülm çəkən idi.	وان ستمکش غریب آن بر و بوم	
Elə ki, gündüzün işığı nurlandı,	روز چون شد بلند آواز	۱۰۵۳
Xacə darvazadan içəri daxil oldu.	خواجه آمد درون بدروازه	
Əyri dolanan çərxin məkrindən,	خورد از مکر چرخ کورفتار	۱۰۵۴
Paltarın sahibi birdən onu gördü.	صاحب فوطه ناگهیش دوچار	
Başında papağı gördü tanıdı,	فوطه را دید در سرش بشناخت	۱۰۵۵
Üstünə məlamət atıyla çapdı.	بر سرش توسن ملامت تاخت	
Elə ki, öz malından bir nişan gördü,	چون ز کالای خویش دید نشان	۱۰۵۶
Onun gözətçinin yanına apardı.	بعسسخانه اش کشید کشان	
Gözətçi qardaşının paltarını görəndə,	چون عسس جامه برادر دید	۱۰۵۷
Özünü ondan azarda gördü.	خویشتن را از دور آذر دید	
Yaxasını yırtdı ki, əynindən,	چاک زد جیب تا بدامنش	۱۰۵۸
Yaxasını qəzəblə o cüt etdi.	جفت کرد از غضب گریانش	

Üzünə vurdu ki, bu mənim qardaşımdır,	زد برویش که کو برادر من	۱۰۵۹
Əcəl səni mənə yaxınlaşdırmışdır.	چون رسانیده ات اجل بر من	
Gah sillə vurdu, gah yumruqla vurdu,	گه بسیلی زدیش گاه بمشت	۱۰۶۰
Gah qarnına vurdu, gah arxasına vurdu.	بر شکم گه زدیش گه بر پشت	
O bu zülmdən zar-zar ağladı,	او از آن ظلم زار مینالید	۱۰۶۱
Üzünü ayağının altına sürtürdü.	روی بر پشت پاش میمالید	
Ki, mən bu qissədən günahsızam,	که ازین قصه بیگامم من	۱۰۶۲
Zülmə də ədalət istəyirəm mən.	درستم نیز داد خواهم من	
Çoxlu üzr gətirdi, eşitmədilər,	عذر بسیار گفت نشیدند	۱۰۶۳
Cəfanı-zülmü daha çox etdilər.	بیشتر در جفا سگالیدند	
Əlini oğruların əli kimi bağladılar,	دست بستند همچو دزدانش	۱۰۶۴
Onu oğru kimi zindana apardılar.	لت زنان برد سوی زندانش	
O günahsız yüz zarılıtlı ilə,	دید آن بیگنه بصد زاری	۱۰۶۵
Oğurluğa görə yüz giriftarlıq.	بهر دزدی و خون گرفتاری	
Gör kimi o gördü zindanı,	دید مانند گور زندانی	۱۰۶۶
Ruhsuz ölümlər kimi hər bir tərəfdə yatmış.	خفته هر سو چو مرده بیجانی	
Bir müddət bu qəziyyədən keçdi,	مدتی چون بر این قضیه گذشت	۱۰۶۷
Bu bələdan bir müddət keçdi.	روزگاری درین بلیه گذشت	
Sübh oldu gecə, möhnəti birdən,	صبح شد شام محنتش ناگاه	۱۰۶۸
İtmiş gözətçi yoldan çatdı.	عسس گمشده رسید ز راه	
Yenə öz dostlarının üzünü gördü,	باز چون دید روی همنفسان	۱۰۶۹
Gözətçilərdən bir həyəcan qovqa qopdu.	شور و غوغa برآمد از عسسان	
Hamı onun əlinə-ayağına düşdülər,	همه در دست و پاش افتادند	۱۰۷۰
Gözlərindən sevinc göz yaşları tökdülər.	اشک شادی زدیده بگشادند	
Asudə öz dostları ilə oturdu,	بفراغت نشست باخویشان	۱۰۷۱
Öz qissəsini onlar üçün danışdı.	قصه خویش گفت با ایشان	
O zülmkar dirhəmlərə görə,	کان ستم پیشعه بی که زد راهم	۱۰۷۲
Əlimi bağladı, mənə quyuya atdı.	بست و افگند درین چاهم	
Diri qaldım, ömrüm davam etdi,	زنده ماندم چو عمر باقی بود	۱۰۷۳

Ruzumun camı saqinin əlində idi.	جام رزقم بدست ساقی بود	
O biri gün kəhriz qazımaq üçün,	روز دیگر بکندن کاریز	۱۰۷۴
Həmin quyuya əziz bir cavan gəldi.	در چه آمد یکی جوان عزیز	
Halımı görüb o ağladı,	حالم را چو دید گریان شد	۱۰۷۵
Oddan tüstü görməyib büryan oldu.	دود از آتش ندیده بریان شد	
Əjdahanın əlindən mənə nicat verdi,	از دم اژدها نجاتم داد	۱۰۷۶
Ölmüş idim, yenidən mənə həyat verdi.	مرده بودم ز نو حیاتم داد	
Qardaşı işindən agah olanda,	چون برادرش شد آگه از کارش	۱۰۷۷
O iddiaçıya xəbər göndərdi.	کرد از آن مدعی خبردارش	
Dedi: Mən tanıyıram o kəsi,	گفت من می شناسم آن کس را	۱۰۷۸
Yanıma gətir, külək çöpü gətirən kimi.	سویم آور چو باد آن خس را	
Bir avara kimi hazır oldu,	گشت حاضر چو مرد آواره	۱۰۷۹
Dedi: Bu o zülmkar deyil.	گفت این نیست آن ستمکاره	
Bu o işdən günahsız idi,	این از آن کار بیگناه بود	۱۰۸۰
Günahsızca zülm etmək günah idi.	جور بر بیگناه تباہ بود	
Bəndi açdı və onu azad etdi,	بند بگشاد و ساخت آزادش	۱۰۸۱
Yüyürək bəxti onu şad etdi.	کرد بخت گریزپا شادش	
Paltarın sahibi oğrusunu,	صاحب فوطه نیز دزدش را	۱۰۸۲
O gün tapdı və muzzdunu verdi.	یافت آن روز داد مزدش را	
Xacə o bələdan, möhnətdən xilas oldu,	خواجه زان ابتلا و محنت رست	۱۰۸۳
Tez o şəhərdən kənar oldu.	زود از آن شهر رخت خود بریست	
Tez bir zamanda o yerdən qaçdı,	بتک پا جهانند جان ز آنجا	۱۰۸۴
Orda ziyandan başqa bir şey görmədi.	که نبودش بجز زبان ز انجا	
Öz malını-ailəsini tərک etdi,	ترک مال و عیال خویش گرفت	۱۰۸۵
İraq mülkünün yolunu seçdi.	راه ملک عراق پیش گرفت	
O səfərdə yoldaşı bir qoca oldu,	همرهش شد درآن سفر پیری	۱۰۸۶
Gözəl, ağıllı, mübarək tədbirli.	نیک رایى نجسته تدبیری	
Xacə də ağıllı və bilici idi,	خواجه هم هوشمند و دانا بود	۱۰۸۷
Fikrinin qolu zorbalı idi.	بازوی فکرتش توانا بود	

O ikisinin arasında dostluq yarandı,	دوستی شد میان آن هر دو	۱۰۸۸
Onların ruhu bir-birinə qarışdı.	بهم آمیخت جان آن هر دو	
Qoca öz halından, gələcəkdən,	پیر از احوال خود زآینده	۱۰۸۹
Başına gələnləri danışdı.	تا بسالی شدش سراینده	
Amma onun halı bir xeyir idi,	لیک از آنجمله حال خیرش بود	۱۰۹۰
Ondan başqası ilə o dost deyildi.	خاص با او نه زان غیرش بود	
Necə deyirdisə, elə olurdu,	هر چه میگفت آنچنان میشد	۱۰۹۱
Bir başın tükü ondan savayı olmurdu.	یک سر مو نه غیر آن میشد	
Xacə öz dostundan bunu gördü,	خواجه چون دید آن ز همنفسش	۱۰۹۲
Ağlı dostu ilə eyni oldu.	کرد کردار همنفسش هوشش	
Dedi: Ey balıqdan aya kimi olan insan,	گفت کای نفر ماه تا ماهی	۱۰۹۳
Mənə öz halımdan bir xəbər ver.	بده از حال خویشم آگاهی	
Bu elm ki, səndə vardır,	داشتی کت از آن دو صد کام است	۱۰۹۴
O təlimdəndir, ya ilhamdandır.	آن ز تعلیم یا ز الهام است	
Nadanam, bir an mənsiz olma,	بکرم لحظه بی گرای بمن	۱۰۹۵
Onunla təlim yolunu mənə göstər.	راه تعلیم آن بنمای بمن	
Mənə kərəm göstər ki, çox ziyan çəkmişəm,	کرمی کن که بس زیان زده ام	۱۰۹۶
Ziyanla dünyada məşhur olmuşam.	بزبان در جهان زباز زده ام	
Ona tərəf rəhmət gözünü açdı qoca,	چشم رحمت گشاد و سویش بر	۱۰۹۷
Dedi: Ey dünyanın çətinliyində əsir.	گفت کای در وبال هر اسیر	
Filan vədidə bir çəmənlik var,	سبزه زاریست در فلان وادی	۱۰۹۸
Vadi görmüş yerini abadlıq.	دیده وادی زمینش آبادی	
O çəmənlikdə su bulağı var,	دارد آن سبزه زار چشمه آب	۱۰۹۹
Xızır suyudur onda ilğım kimi.	کاب خضر است نزد او چو سراب	
Get o bulağın suyundan qüsul al,	زآب آن چشمه رو طهارت ساز	۱۱۰۰
Ondan sonra namaza sən başla.	بعد از آن روی کن بسوی نماز	
Sən namazdan qurtaran zamanda,	چون شوی از نماز فارغ بال	۱۱۰۱
Xızır sənə camalını göstərəcək.	خضر خواهد ترا نمود جمال	
Hər nə deyərsə sənə, onu et,	هر چه گوید ترا بآن کن کار	۱۱۰۲

Dövlətdən eşit və canla əməl et.	از دولت بشنو و بجان کن کار	
Bu sözü dedi və xeyri ona öyrətdi,	این سخن گفت و خیربادش کرد	۱۱۰۳
Qəmi ürəyindən apardı, onu şad etdi.	غمش از دل برد و شادش کرد	
O həmin çəmənliyə üz tutdu,	او بآن سبزه زار روی نهاد	۱۱۰۴
Axtarış yolunda addım atdı.	گام در راه جستجوی نهاد	
Bir müddət vadinin yolunu qət etdi,	مدتی کرد راه و وادی طی	۱۱۰۵
Ta o həmin yaşıllığa gəib çatdı.	تا شد آن سبزه زار منزل وی	
Əvvəl bulaq suyu ilə dəstəmaz aldı,	ساخت اول زآب چشمه وضو	۱۱۰۶
Səcdədə üzünü torpağa qoydu, sonra o	سود بر خاک سجده آنکه رو	
Namazdan və niyazdan azad olanda,	چونکه فارغ شد از نماز و نیاز	۱۱۰۷
Birdən Xızır onun yanına gəldi.	ناگهان خضر آمدش دمساز	
Dedi: Bilirəm ki, məqsədin nədir?	گفت دانم که چیست مقصودت	۱۱۰۸
Məqsədə tərəf səni tez apararam.	سوی مقصود ره برم زودت	
Şəkər qamışının budağını verdi ki, qalx,	شاخ نیشکریش داد که خیز	۱۱۰۹
Xorasana tərəf tez sən yollan.	بارگی کن سوی خراسان تیز	
Xorasanda Tusda ⁷⁴ məqam seç,	در خراسان مقام کن در طوس	۱۱۱۰
Tus gəlinin üzü kimi bir şəhərdir.	طوس شهریست همچو روی عروس	
Orda bir dağ var, başı göylərdə,	هست کوهیش سوده سر بسپهر	۱۱۱۱
Başında bir bulaq günəş bulağı.	بر سرش چشمه بی چو چشمه ی مهر	
Onun adı yaşıl çeşmədir,	چشمه سبز باشد آن را نام	۱۱۱۲
Çünkü çəmənliyin ortasında yeri var.	زانکه دارد میان سبزه مقام	
Çeşmənin kənarında gözəl bir sərv var,	بر لب چشمه سرو دلجوی است	۱۱۱۳
Başında danışan bir tuti var.	بر سرش طوطی سخنگوی است	
Şəkər qamışını o tutiyə göstər,	نیشکر راهنما بآن طوطی	۱۱۱۴
Ki, səninlə danışmağa başlasın tuti.	تا شود با تو همزبان طوطی	
Sənin müşkülünü o açar bil,	مشکل تو azo gəshayid və bə	۱۱۱۵
Bunun sirrini bundan başqa kimsə bilməz.	سر این را جز او نداند کس	
Bu sözü dedi: Gözdən itdi,	این سخن گفت گشت ناپیدا	۱۱۱۶
Halı pərişan kişi oldu şeyda.	مرد سرگشته حال شد شیدا	

Həmin an Tusa o üz tutdu,	در هماندم بطوس روی آورد	۱۱۱۷
Bulağa tərəf o kuzə gətirdi.	جانب چشمه اش سبوی آورد	
Bir neçə gün istədiyini axtardı,	چند روزیکه گام زد پی کام	۱۱۱۸
Bulağın kənarında o məqam seçdi.	برلب چشمه سار کرد مقام	
Gördü bulağın başında tuti oturub,	دید طوطی نشسته بر شاخ	۱۱۱۹
Neşəkərlə onu özünə yaxınlaşdırdı.	کردش از نیشکر بخود گستاخ	
Tuti ona dedi: Ey yoldan çatan,	طوطیش گفت کای رسیده ز راه	۱۱۲۰
Sənin sirtindən də mən agaham.	هستم از سر کار تو آگاه	
Mübarək quş onun ustadı oldu,	گشت مرغ نجسته استادش	۱۱۲۱
Həmin an ona bir dua öyrətdi.	داد حرزی همان زمان یادش	
Dedi: Bunu oxu, suya verim,	گفت این را بخوان بآب بدم	۱۱۲۲
Ki, qəmdən artıq yox olmayasan.	تا نگردی دگر خراب زغم	
Duanı oxudu, bulağa tərəf qaçdı,	حرز را خواند و سوی چشمه دمید	۱۱۲۳
Həmin anda öz arzusuna çatdı.	در هماندم بکام خویش سپید	
Alnının əksinin ətrafında gördü,	دید بر گرد عکس پیشانیش	۱۱۲۴
Ona gizlin olan bir sirt yazılmışdı.	سرنوشتی که بود پنهانیش	
Onun halı çox yaxşı oldu,	بجز احوال خیر حال نبود	۱۱۲۵
O çox idi, amma ildən deyildi.	آن زیاده ولی ز سال نبود	
O cümlədən bu vardı ki, ilin sonunda,	بود از انجمله این که آخر سال	۱۱۲۶
Dünya sənə cah-cəlal verəcək.	خواهدت داد چرخ جاه و جلال	
Çin şahının qızı sənə müftə olacaq,	دختر شاه چین شود مفتت	۱۱۲۷
Çin mülkünün şahı onu sənə verəcək.	خسرو ملک چین کند جفتت	
Dedi: Qalx və Çinə tərəf üz tut,	گفت بر خیز و رو بچین آور	۱۱۲۸
Fələkdən Zöhrəni sən Yerə gətir.	از فلک زهره برزمین آور	
Başqa bir dua da ona öyrətdi,	کرد حرزی دگر باو تعلم	۱۱۲۹
Ki, bu yolda böyük bir əzab vardır.	کت درین راه عقبه ایست عظیم	
Əzab sənin yolunun səddi olanda,	چون شود عقبه ستد راه ترا	۱۱۳۰
Sənin halın bundan xarab olar.	حال گردد ازین تباه ترا	
Gərək bu duanı tez oxuyasan,	باید این حرز را بخوانی زود	۱۱۳۱

Xızır yenə də sənə yol göstərəcək.	خواهدت خضر باز راه نمود	
Həmin yolçu Çin yolunu tutaraq,	راه چین رهنورد پیش گرفت	۱۱۳۲
Yolun əzab-əziyyətini qəbul etdi.	محنت و رنج راه کشید	
Təqribən altı ay yolun əziyyətini çəkdi,	قرب شش ماه رنج راه کشید	۱۱۳۳
Ta gəlib həmin səfali yerə çatdı.	تابان طرفه جایگاه رسید	
Behiştədən bir şəhər gördü ki, sanki,	دید شهری بهشت ازو گویی	۱۱۳۴
Onun nəsimi sanki müşkü qoxulamışdı.	برده مشک از نسیم او بویی	
Qönçəağızlılar, laləzlülərlə dolu,	پر زعنجه دهان لاله عزار	۱۱۳۵
Həmin güldən və lalədən həmişə bahar.	زان گل و لاله اش همیشه بهار	
Küçələri gümüşbədənlilərin nazlı yerindən,	کوچه‌هاش از خرام سیمبران	۱۱۳۶
Xızır suyunun arxları ona tökülmüşdür.	جویها آب خضر رفته دران	
Hamısı aşiqsevən dilbərlər,	همه شان دلبران عاشق دوست	۱۱۳۷
Hamı Əzra, Vamiqin üzrünü sevənlər.	همه عزرا را عزار و وامق دوست	
Xacə elə bir yer görəndə,	خواجه چون دید آنچنان جای	۱۱۳۸
Xaçın ürəyini mehrabı etdi.	کرد محراب دل چلیپایی	
Gözəllər onu dinindən qaytaranda,	چون زدند آن بتان ره دینش	۱۱۳۹
Çinin gilinə ürəyinin ayağı batdı.	پای دل ماند در گل چینش	
Yolun çətinliyindən asudə olanda,	گشت آسوده چون ز محنت راه	۱۱۴۰
Şah qızının halı məlum oldu.	کرد معلوم خال دختر شاه	
Dedi: Bu nurdan bədəni yoğrulmuş,	گفت شخصیش کان سر تخته نور	۱۱۴۱
Nəzərdən mələk kimi uzaq olar.	از نظر چون فرشته باشد دور	
Onun atası padşahdır,	پدرش مرده پا دشاه وی است	۱۱۴۲
Bütün yaxşılar onun ayının ulduzudurlar.	جمله خوبان ستاره ماه وی است	
Bir qalada o ayın yeridir,	در یکی قلعه جای آن ماه است	۱۱۴۳
Ki, nə qəribə düyünləri yoldadır.	که عجب عقده هایش در راه است	
O qalanın yolu bir dərədəndir,	راه آن قلعه بر یکی در ره است	۱۱۴۴
Onun yanında dar qəbir məsxərədir.	نزد آن گورتنگ مسخره است	
Daim o dərədə quldur vardır,	هست دایم بان دره رهگیر	۱۱۴۵
Qırdan minarə kimi bir əfi vardır.	افعیبی چون مناره بی از قبر	

Hər kim həmin dərəyə tərəf üz tutsa,	هر که آرد بسوی آن دره رو	۱۱۴۶
Həmin əfi onu bir tikə kimi udar.	برآن افعیش چو لقمه مرو	
Onun xəndəyi vulkanın dalğalarıdır,	موجزن قزمی است خندق او	۱۱۴۷
Hər bir şey onun sanki halalıdır.	نبود جز هلال زورق او	
Həmin burulğanda nə qəribə halət var,	بوالعجب حالتی دران گرداب	۱۱۴۸
Ora hər nə düşərsə, tapılmaz olar.	هر چه افتد دران شود نایاب	
Həmin qalanın üç darvazası var idi,	بود آن قلعه را سه دروازه	۱۱۴۹
Onlardan hər biri də məşhur idi.	و هر ازایشان شده پرآوازه	
Birinci qapıdan od püskürürdü,	آتشی درنخست در بندش	۱۱۵۰
Bəndindən şölələr ötürülürdü.	شعله زن گشته ساخته بندش	
Heç bir su ilə onu söndürmək olmazdı,	نتوان کشتنش بهیچ آبی	۱۱۵۱
Heç bir şey ona tab gətirə bilməzdi.	هیچ چیزی نیاردش تابی	
İkinci qapıda qalxan geyimli rəqib,	در دوم در رقیب جوشن پوش	۱۱۵۲
Oxatanlar kimi qulağına qədər bağlı.	کیبری در کآنکشان تا گوش	
Kim ki, onun kandarına ayaq basar,	هر که بر آستانش پای نهد	۱۱۵۳
Sinəsi ilə onu itələyər.	کیبرش را بسینه جای دهد	
Üçüncü qapıda bir zülmkar vardı,	در سیم در بود جفا کیشی	۱۱۵۴
Pis düşüncəli div-şeytan.	دیو و دد زاده بد اندیشی	
Əlinin üstündə yüz batmanlıq daşı,	بر سردست صمد منی سنگش	۱۱۵۵
Döyüş üçün əlində bir daş vardır.	سنگ در دست از پی چنگش	
Hər kim qarşıya gəlirdisə,	هر که می آمدش پیش نظر	۱۱۵۶
Yüz batmanlıq daşı başına vurardı.	میزند سنگ صمد منش	
Ondan sonra şahın qızının yeridir,	بعد ازان جای دختر شاه است	۱۱۵۷
O ürəkyandıran ayın mənzilidir.	منزل دلفروز آن ماه است	
Kim ki, bu yolu gəlib keçərsə,	هر کس آید پیش ازین رهش	۱۱۵۸
O ayı özünün cütü edər.	می کند جفت خویش آن ماهش	
Çin ölkəsinin padşahı olar,	میشود پادشاه کشور چین	۱۱۵۹
Dünyanın başıucası və ölkənin başı olar.	سرفراز جهان و سرو چین	
Həmin sözdən xacə heyrətdə qaldı,	زان سخن خواجه در تحیر ماند	۱۱۶۰

Bir anlıq yaxşı-yaxşı düşündü.	لحظه بی نیک در تفکر ماند	
Tutinin ona dediyi dua birdən yadına düşdü,	حرز طوطیش ناگه آمد یاد	۱۱۶۱
Qəm çəkmiş kişi xürrəm və şad oldu.	مرد غم‌دیده گشت خرم و شاد	
Duanı oxudu, Xızır peyda oldu,	حرز را خواند خضر پیدا شد	۱۱۶۲
Sübh və şadlıq günü aşkar oldu.	صبح روز طرب هویدا شد	
Dedi: Xızıra öz qissəsini xacə,	گفت باخضر قصه را خواجه	۱۱۶۳
Xızır ona dostcasına söylədi.	خضر گفتش بدوستی کلمه	
Ki, ürəyin niyə bundan qorxur,	که دلت زین چرا هراسان است	۱۱۶۴
Bu zülm deyil, asan bir işdir.	این نه ظلم است کار آسان است	
Ağıllı adam niyə bundan qəm çəkə,	مرد عاقل چرا خود غم ازین	۱۱۶۵
Bir anda səni xilas edərəm mən.	برهانم ترا بیکدم ازین	
Ona xalis qızıldan bir qaş verdi,	خاقمی داد از زر نایش	۱۱۶۶
Ki, Süleyman onu yuxusunda görməmişdi.	که سلیمان ندیده در خوابش	
Gözəl idi, qaşı zümrüddən idi,	بود زیبا زمردیش نگین	۱۱۶۷
Onun qiyməti Çin məmləkətinin xəracı idi.	قیمت آن خراج ملک چین	
Dedi: Ey sən ağıllı kişi,	گفت کای هوشمند مرد سره	۱۱۶۸
Bu üzüyü apar qarşıya tərəf.	این نگین را ببر بسوی دره	
Əfinin elə ki, gözü sənə düşdü,	افعی اش را چو بر تو افتد چشم	۱۱۶۹
Başından gözünü çıxartmaq istəyəcək.	خواهدت قصد کردن از سر خشم	
Qəzəbindən sənin qorxun olmasın,	نکنی بیم و باک از خشمش	۱۱۷۰
Bunu onun gözünün qarşısında tut.	دار این را برابر چشمش	
İlan uzaqdan qaşığı görəndə,	مار بیند چو در نگین از دور	۱۱۷۱
Zümrüddən onun gözü kor olar.	میشود چشمش از زمرد کور	
Əgər kor olarsa, onu öldürə bilərsən,	چون شود کور میتوانش کشت	۱۱۷۲
O anda əlində kaman olmalıdır.	باید آدم کمان گرفت بمشت	
Onda oxunun yarası ilə qanını axıt,	آنکه از زخم تیر خویش ریز	۱۱۷۳
Torpaqla qanını bir-birinə qarışdır.	خاک و خویش بیکدیگر آمیز	
Elə ki öldü, başını parçala,	بشکافش چو کشته شد پس سر	۱۱۷۴
Sənin gözünə bir qaş dəyəcək.	مهره بی خواهد آمدت بنظر	

Həmin qaşın adı yədə ⁷⁵ daşdır,	۱۱۷۵	درد آن مهره نام سنگ یده
Onunla böyük bir şaxta yaranar		زان شود و هر زهریر کده
O qaşı dərin xəndəyə at,	۱۱۷۶	فکن آن مهره را بخندق ژرف
Ki olsun, qara bulud, külək və qar.		تا شود ابر تند و بار و برف
Su həmin qardan elə buza dönər	۱۱۷۷	آب از آن برف یخ کند زانسان
Ki, o buzdan asan keçərsən		که از آن یخ گذر کنی آسان
Bu olar ondan keçməyin çarəsi.	۱۱۷۸	این بود چاره گذشتن از آن
Ki, ondan qorxmaq lazım deyil.		که نباشد هراس گشتن از آن
Birinci qapıda olan atəşi,	۱۱۷۹	آتشی را که در نخست دراست
Bu buzun suyu ilə söndürmək olar.		آب این یخ کشنده شر است
Bir qədər onun suyunu atəşə tök,	۱۱۸۰	قدری آب از آن بر آتش ریز
Həmin anda güclü alov sönəcək.		خواهد آن لحظه مرد آتش تیز
Ondan bütün böyük şölələrdən,	۱۱۸۱	زان همه شعله های تیز شرر
Əlində bir ovuc kül əsər qalar.		مشتی خاکسترت بماند اثر
Ondan sonra qapı üzünə açılar,	۱۱۸۲	بعد از آن در شود برویت باز
Ox atan kişiyyə tərəf üzünü tut.		روی کن سوی مرد تیرانداز
Onun oxundan heç bir qorxu yoxdur,	۱۱۸۳	نیست از سهم تیر او وهمی
Oxunun səhmi də elə bu olar.		تیر او را بود همین سهمی
Amma ayağını kandara qoymayasan,	۱۱۸۴	پای اما بر آستان نهی
Bu arzunun dağını ürəyində saxlamayasan.		داغ این آرزو بجان نهی
Yolunda olan həmin bir ovuc külü,	۱۱۸۵	مشت خاکسترت که در گذراست
O yol üçün gözün sürməsidir.		بهر آن راه سرمه بصر است
Bir qədər ondan özünlə apararsan,	۱۱۸۶	قدری از آن بخویشتن بیری
Ki, onunla ürəyin yükünü bədəninədən götürəsən.		تابان بار دل ز تن بیری
Qalxanın tilsiminə sən üz tut,	۱۱۸۷	رو بروی طلسم جوشن دار
Toz tutmuş bir ayinədir o.		بود آئینه گرفته غبار
O zalım insanın tozu getməz,	۱۱۸۸	نرود آن غبار ز ظلمت وش
Yalnız həmin atəşin külü ilə.		جز بخاکسر همان آتش
Aynadan uzaqda o pas yaradar,	۱۱۸۹	سازد آن زنگ را ز آئینه دور

Ayna o nuru görən zamanda.	آن زمانی که بیند آئینه نوز	
Öz əksini aynada o görər,	عکس خود را در آئینه بیند	۱۱۹۰
Özünü müayinə o görər.	خویشتن را معاینه ببندد	
Bunu təsəvvür edər ki, bir başqasıdır,	این تصور کند که آن دگر است	۱۱۹۱
Sinəsinə onun oxundan zərər dəyər.	سینه اش را ز تیر او ضررست	
Onun elə ki, əli tərənər,	بیم آن را که جمید او را دوست	۱۱۹۲
İstəyər ki, əlini oxuna atsın.	خواهد این تیر خود گشاد ز شست	
Barmağına başqa bir ox gəlməz,	نیست تیر دگر پی شستش	۱۱۹۳
İstəyər öz rəqibini öldürə.	خواهد از کار ماند هم دستش	
Oxatan barmaq kimi geri qayıdar,	باز گردد چو شست تیر انداز	۱۱۹۴
Üzünə başqa bir qapı açılar.	در دیگر شود برویت باز	
Dəmir libaşlı, iri cüssəli adam,	شود آهن لباس روین چنگ	۱۱۹۵
Əlində daş tutanın qarşısında olar.	روروی کسی که دارد سنگ	
Həmin ağır daş maqnit olar,	بود آن سخت سنگ مقناطیس	۱۱۹۶
Az olar onun kimi qiymətli mal.	کم بود آنچه نایب متاع نفیس	
O ki, özünü dəmirdə gizlədir,	آنکه خود را نهان در آهن دید	۱۱۹۷
Daş onu özünə tərəf çəkər.	خواهدش سنگ سوی خویش کشید	
Dəmirgeyimli adam daşa dəyər	مرد آهن قبا خورد بر سنگ	۱۱۹۸
Kişinin əlindən o daşı düşər.	درفتد سنگ مرد را از چنگ	
Sənin üzünə bu qapı da açılar,	باز گردد برویت این در نیز	۱۱۹۹
Fələyin səadəti sənin yarın olar	شودت سعد چرخ یا در نیز	
Çin şahının qızı aqlını aparar,	دختر شاه چین برد هوش	۱۲۰۰
Halallıqla sənin ağışında qalar.	بجلالی شود در آغوش	
Xızrın dediklərinə diqqətlə qulaq asdı,	کارگر شد بآنچه گفتش خضر	۱۲۰۱
Xızrın söylədiyi hər gövhəri dəldi.	بود گوهر آنچه سفتش خضر	
Əzablar qarşısından çəkildi,	عقبه ها محو گشتش از پیشش	۱۲۰۲
Onu Çin özünə tərəf sələdi.	خواند آن ماهروی چین خویشش	
Xacə Çin şahının qızının cütü oldu,	خواجه شد جفت دختر شه چین	۱۲۰۳
Çin mülkü onun qaşına tabe oldu.	ملک چین آمدش زیر نگین	

O cavan ki, arvadını Reydə aparmışdı, Axırda onun arvadı arvadı oldu.	آن جوان کش ببرد زن در ری آخر الامر شد زنش زن وی	۱۲۰۴
Qadın ki, xacədən hamilə idi, Ədn ⁷⁶ dürrü kimi bir oğul doğdu.	زن که از خواجه بود آستن پسری زاد همچو درعدن	۱۲۰۵
Bir müddətdən sonra gözəl cavan öldü, Həmin cavanın həsrətini çox çəkdi.	بعد چندی جوان رعنا مرد حسرت بیشمار برنا برد	۱۲۰۶
Oğru əcəl onun yolunu kəsdi, Həlak yatağında arvadı yatdı.	گشت دزد اجل چو راهزنش خفت بر بستر هلاک زنش	۱۲۰۷
Öz vəziyyətini qadın başqa cür görəndə, Özünü qana qarq olmuş diri tək gördü.	حال خود را چو زن دگر گون دید خویش را زنده غرقه در خون دید	۱۲۰۸
Ölən zaman övladına söylədi, Ki, o cavan sənin atan deyildi.	گفت هنگام مردنش پیسر که ترا آن جوان نبود پدر	۱۲۰۹
Sənin atan Səbzəvar ⁷⁷ şəhərindən idi, Gözü yolda idi, səni də gözləyirdi.	پدر از شهر سبزوارت بود چشم بر راه انتظارت بود	۱۲۱۰
Ruzgar səni ondan məhrum etdi, Sənin varlığını o bilməmişdir.	روزگار از تو کرد محرومش نشده بودن تو معلومش	۱۲۱۱
Misrə getmək, Reydə qalmaqdan, Hər nə vardısıa bir-bir ona söylədi.	رفتن مصر و ماندنش در ری یک بیک گفت هر چه بود بوی	۱۲۱۲
O uşağa əbcədi oxuyan zaman, Ona həmin zümrüdü verdi.	چون برآن طفل خواند ابجد را داد آنگه باو زمرد را	۱۲۱۳
Qadın vəsiyyət edəndən sonra canın tapşırıdı, Şirin canını bir anda o tapşırıdı.	زن وصیت چو کرد جان بسپرد جان شیرین بیکریان سپرد	۱۲۱۴
O oğlan öz işindən soyuqqanlı oldu, Atasının hekayəsindən ürəyi dərdlə doldu.	آن پسر شد ز کار خود دلسرد کردش از قصه پدر دل درد	۱۲۱۵
Atası üçün dünyada canından keçdi, Təsadüfən yolu Çinə tərəf düşdü.	در جهان سر نهاد بهر پدر سوی چین ناگهش فتاد گزر	۱۲۱۶
Həmin dövrdə o şəhərin var idi, İşi pis, adı yaxşı olan bir neçə adam	بود آن شهر را درآن ایام چند بدکار لیک نیکونام	۱۲۱۷
O hiyləgərlər qırx nəfər idilər, O hiyləgərlər qırx nəfər idilər,	آن دغا پیشگان چهل بودند	۱۲۱۸

Hiylənin ardınca birləşmiş idilər.	در پی حیلە متصل بودند	
Hamı məkrli və hiyləgər idi,	همه مکر آوران پر تلبیس	۱۲۱۹
Hamı hiylədə İblisdən ⁷⁸ betər idi.	همه در حیلە بدتر از ابلیس	
Hər qırx nəfər şəhər qazısının şəriki,	هر چهل تن شریک قاضی شهر	۱۲۲۰
Onların əfsanəsini hər kəs bilirdi.	بود از ایشان فسانها در دهر	
Hər biri digərindən qabağa düşmüş,	هر یکی از دگر برده سبق	۱۲۲۱
İblis onların işini çevirmiş.	کرده ابلیس کارشان نسق	
O qərib cavan hər tərəfi gəzdi,	هر طرف گشت آن جوان غریب	۱۲۲۲
Qərib və əciblərə tamaşa etdi.	کرد نظاره غریب و عجیب	
Bir su gördü, köynəyini soyundu,	دید آبی کشید پرهنش	۱۲۲۳
Ki, bədənini yolun tozundan yusun.	که بشوید ز گرد راه تنش	
Misli olmayan o zümrüd	آن زمرد که بود بی مانند	۱۲۲۴
Bazubəndinin qiymətini xeyli artırmışdı.	کرده بودش ز قدر بازوبند	
O qırx töhmət vuran hiyləgərdən,	زان چهل حیلە ساز تهمتگوی	۱۲۲۵
Biri dayanmışdı arxın kənarında.	بود حاضر یکیش بر لب جوی	
Elə ki, qolunun gücünü gördü,	گفت چون دید زور بازویش	۱۲۲۶
Dedi: Bu çəkiddə ağır bir daşdır.	نیست این سنگ از ترازویش	
Onu götürdü ki, bu mənimdir,	بگرفتش که این از ان منست	۱۲۲۷
Mənim dükanımın əsl sərmayəsidir.	اصل سرمایە دکان منست	
Onu qazının yanına aparıb səs-küy saldı,	سوی قاضیش برد و کرد خروش	۱۲۲۸
Ki, bu dünən mənim evimi qarət etmişdir.	کاین مرا خانه کرده غارت دوش	
Otuz doqquz yaramaz toplaşdılar,	سی و نه نابکار جمع شدند	۱۲۲۹
Gecə bir çırağın, şamın ətrafında oldular.	در شب هم چراغ و شمع شدند	
Qazı hiyləgərlərin dostu olduğu üçün,	بود قاضی چویار مکاران	۱۲۳۰
Dostlarına görə iş yaradı.	کارگر شد بخاطر یاران	
Elə ki, malı ayaqqabıdan çıxardılar,	چون متاع از کفش برون کردند	۱۲۳۱
Hiyləgərlər onun qanına susadılar.	حیلە سازانش قصد خون کردند	
O köhnə olan məsəl təzələndi,	تازە گشت آن مثل که بود کهن	۱۲۳۲
Ki, kəsilmiş baş bir söz söyləməz.	که نگوید سر بریده سخن	

Hamısı Həzrət şahın yanına getdilər,	جمله رفتند نزد حضرت شاه	۱۲۳۳
Ki, bu oğrudan bizim işimiz xarab olub.	که ازین دزد کار ماست تباہ	
Mənim yanımda gecələr pusqu qurur,	بسته شبها میان کھین با من	۱۲۳۴
Şah bizim aramızda hökm versin.	او دور در دربار چین یا من	
Şah dedi: Oğruya çarə edin,	دزد را شاه گفت چاره کنید	۱۲۳۵
Çarə yəni onu parça-parça edin.	چاره یعنی که پاره کنید	
Onu qətlgaha tərəf apardılar,	سوی کشتنکھش روان بردند	۱۲۳۶
Xalq o cavana əfsuslar etdi.	خلق افسوس آن جوان خوردند	
Onların şahı dedi ki, o zümrüd hardadır,	شاهنشاهان گفت کان زمرد کو	۱۲۳۷
Alaram onu mən, əgər yaxşı olsa.	میخرم من اگر بود نیکو	
O zümrüdü şahın qarşısına apardılar,	پیش بردند آن زمرد را	۱۲۳۸
Öz cövhərini görüb tanıdı.	دید و بشناخت جوهر خود را	
Dedi: Hey-hey onu yenidən gətirin,	گفت هی هی بیاوردیش باز	۱۳۲۹
Ki, bu əfsanə uzun və uzadıdır.	که بود این فسانه دور و دراز	
Onu diri şəkildə qurbangahdan gətirdilər,	زنده از قتلگاهش آوردند	۱۲۴۰
Əli bağlı şəkildə şahın yanına gətirdilər.	دست بسته بشاهش آوردند	
Şah ona dedi ki, düzünü danış,	شاه گفتش که راستگویی کن	۱۲۴۱
Özün haqqında yaxşılıq et sən.	در حق خویشتن نکویی کن	
Bu Key ⁷⁹ tacının bəzəyi olan zümrüd,	این زمرد که زیب تاج کی است	۱۲۴۲
Nə sənə məxsusdur, nə də onundur.	نه ازان تو نی ازان وی است	
Şaha dedi ki, mən ərz edim,	گفت شه را که بنده عرض کنم	۱۲۴۳
Qulaq as ki, vacibatı yerinə yetirim.	گوش کن تا اوای فرض کنم	
Mən Reydən avara düşmüş biriyəm,	من سرگشته از دیار ریم	۱۲۴۴
Reyin daşından ayağım incimişdir.	بود آزدگی زخار ریم	
Bu zümrüd ki, başımın qorxusu ondandır,	این زمرد کراوست بیم سرم	۱۲۴۵
Ana və atamın mirasıdır.	هست میراث مادر و پدرم	
Anası ona nə ki, demişdi,	مادرش زانچه کرده بود آگاه	۱۲۴۶
Bir-bir Həzrət şahın yanında dedi.	یک بیک گفت نزد حضرت شاه	
Şah elə ki, bu nişanələri eşitdi,	شه چو بشنید این نشانیها	۱۲۴۷

Sevincindən ağlamağa başladı.	گشت گریان ز شادمانیها	
Övladın məhəbbəti onu iztirablı etdi,	مضطرب کرد مهر فرزندش	۱۲۴۸
İstəmədən onu arzu etdi.	کرد بیخواست آرزومندش	
Onu qucaqlayıb zar-zar ağladı,	در کارش گرفت و زار گریست	۱۲۴۹
Və dövrün cəfalarından ağladı.	در جفاهای روزگار گریست	
Dedi ki, anan dedi və öldü,	گفت کو مادرت بگفتا مرد	۱۲۵۰
Mən isə ondan çarəsiz qaldım.	من بیچاره ماندم از وی خرد	
Yenə ona dedi: Ey gözümün nuru,	باز گفتش که نور دیده من	۱۲۵۱
Və dünyadan ey mənim seçilmişim.	وزجهان ای تو برگزیده من	
Sənə bunlar nələr etdilər,	بتواینها چه ماجرا کردند	۱۲۵۲
Sənə niyə oğurluq töhməti vurdular.	تهمت دزدیت چرا کردند	
Mən bu söhbətdə də heyranam,	من درین گفت نیز حیرانم	۱۲۵۳
Bunların işindən heyrətə gəldim.	حیرت آید ز کار ایشانم	
Bir-ikisinə de ki, işkəncə versinlər,	یک دوکس را بگو شکنجه کنند	۱۲۵۴
Bədənlərinə taxta ilə əziyyət versinlər.	تنشان را بچوب رنجه کنند	
Bu əyriləri taxta ilə azaltmaq lazımdır,	این بجان را بچوب باید کاست	۱۲۵۵
Düz olanı onlar söyləsinlər.	تا بگویند آنچه باشد راست	
Hamı taxtadan çarə axtardılar,	همه از چوب چاره جوی شدند	۱۲۵۶
O əyrilərin hamısı birlikdə düzdanışan oldular.	وان سخن را براستی گفتند	
Onun sirrini şahdan gizlətmədilər,	سر آن از شاه نه نهفتند	۱۲۵۷
Və o sözü doğruluqla söylədilər.	وان سخن را براستی گفتند	
Ki, bu şəhərdə biz qırx nəfərlik,	که درین شهر ما چهل فردیم	۱۲۵۸
Gecə və gündüz kişi və qadının ardıncayıq.	روز و شب در پی زن و مردیم	
Qazı bizim böyüyümüz, şərikimizdir,	هست قاضی شریک مهر ما	۱۲۵۹
Məkr və hiylədə bizdən də yaxşıdır.	در فن مکر و حيله بهتر ما	
Ömrümüzdə bizim işimiz budur,	عمرها شد که کار ما اینست	۱۲۶۰
Bizim ruzgarın nəticəsi budur.	حاصل روزگار ما این است	
Biz qırx hiyləgər ki, dostuq,	ما چهل حيله گر که همنفسیم	۱۲۶۱
Gecə-gündüz insanların malını pusuruq.	روز و شب در کین مال کسیم	

Şah həmin qissədən qəzəbləndi,	شاه ازین قصه خشمگین آمد	۱۲۶۲
Büsətin üstünə kin də ələndi.	بر فراز بساط کمین آمد	
Bir-iki xidmətçiyə hökm buyurdu,	حکم فرمود یکدو بزرگ را	۱۲۶۳
Bu qırx qurdu və it qazını	کاین چهل گرگ قاضی سگ را	
Ki, yüz əziyyətlə parça-parça etsinlər,	که بصد زجر پاره پاره کنند	۱۲۶۴
Ki, pislər yaxşılar onlara tamaşa etsinlər.	تا بدو نیکشان نظاره کنند	
Şah onların bəndini bənddən açdı,	شاه جدا کرد بندشان از بند	۱۲۶۵
Ki, digər insanlara nəsihət olsun.	که شود مردم دگر را پسند	
Novruz idi, külək müşk saçırdı,	بود نوروز و باد غالیه بوی	۱۲۶۶
Arxın kənarında təzə ot göyərmişdi.	سبزه نودمیده بر لب جوی	
Səhranın ətəyi yaşıldan yaşıl,	سبز از سبزه دامن صحرا	۱۲۶۷
Səhra öz libasını yaşıldan etmişdi.	کرده صحرا لباس خود خضرا	
Şadlıq üçün bir yaşıllığı seçdi,	سبزه زاری گرفت بهر نشاط	۱۲۶۸
Onun üçün yaşıl büsat da qurdu.	بارگه زد بر وی سبز بساط	
Şah həmin zümrüd rəngli yaşıllıqda,	شاه در آن سبزه زمردرنگ	۱۲۶۹
Oğlunu oturtdu, taxtın üstünə.	پسرش را نشاند بر اورنگ	
Səltənəti ona hədiyyə verdi,	سلطنت را باد مسلم داشت	۱۲۷۰
Özündən daha çox ehtiram göstərdi.	از جودش بیشتر مکرم داشت	
Camı yaşıllığa tərəf apardı,	جام بر طرف سبزه زار گرفت	۱۲۷۱
Arzunu bahar otundan o aldı.	کام از سبزه بهار گرفت	
Yaşıl rəngdir, bəzək rəngi,	رنگ سبز است رنگ زینده	۱۲۷۲
Xatiri yandıran, ürəyi aldadan.	خاطر افروز و دل فریبنده	
Asiman həmin cah-cəlalı ilə,	آسمان با علو جاه و جلال	۱۲۷۳
Ayda və ildə yaşıl geyinir.	سبز پوشیست درد او و مه و سال	
Xızır Suruşun ⁸⁰ həmdəmi olanda,	خضر کو همدم سروش آمد	۱۲۷۴
Yaşıl axtaran və yaşıl geyinən gəldi.	سبزه جویان و سبزپوش آمد	
Nitqi ilə ürəkləri oxşayan tuti,	طوطی نطق را زند ره دل	۱۲۷۵
Gülzlülərin yaşıllığı olar məskəni.	سبزه خط گلرخان چگلی	
İrəmə oxşayan həmin bustan,	بوستان گزارم نظیر بود	۱۲۷۶

Yaşıl olan kimi ürək oxşayar.
Şah elə ki, həmin əfsanəyə qulaq asdı,
Yatdı və ayı öz ağuşuna çəkdi.

چون شود سبز دلپزیر بود
شاه کرد آن فسانه را چون گوش ۱۲۷۷
خفت و ماهی کشید در آغوش

Bəhram şahın seşənbə günü qırmızı günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن بهرام روز سه شنبه در منظر گلگون

Elə ki seşənbə humayun bəxtli şah
Qırmızı hərime tərəf yollandı
Gül rəngli ev və qırmızı geyinmiş şah
Gülgün tac qulağının guşəsində idi.
Şah qızılgül evinə çəmə həsəd aparır
Süheyl Yəməninin şəfəqində cilvələnməmişdi.
Badə gülrəngli, saqilər gül ətirli
Mütriblər lalə rəngli və müşk ətirli.
Yaxşılar al geyinmişdilər
Bir sırada əqiq⁸¹ dənəsi kimi.
Lalə rəngli ev bustana çevrildi
Laləzar al geyimlilərlə doldu.
Al günbəz al topa ilə doludur
Pərvanə onun kimi nazlandı.
Gecə şərabından taqətsiz oldu
Xumarlanmaq üçün xalis badə axtardı.
Nəsrin qoxulu, gül üzlü saqi
İradətlə kuzənin əlindən tutdu.
Məstlərin həyəcanı, içmək səsi
Fələklərin günəşinin qulağına çatdı.

چون سه شنبه شد همایون بخت ۱۲۸۷
برد سوی حریم گلگون رخت
خانه گلرنگ و شاه گلگون پوش ۱۲۷۹
تاج گلگون طراز گوشه گوش
شه گل سرخ و خانه رشک چمن ۱۲۸۰
جلوه گر در شفق سهیل یمن
باده گلرنگ و ساقیان گلجوی ۱۲۸۱
مطربان لاله رنگ و مشکین موی
گشته خوبان آل پوش رفیق ۱۲۸۲
در یکی سلک همچو عقد عقیق
لاله گون خانه رشک بستان شد ۱۲۸۳
لاله زاری ز آل پوشان شد
آل گنبد ز موج آل پرند ۱۲۸۴
بود پروانه طرفه ناز نخچند
از شراب شبانه شد بیتاب ۱۲۸۵
جست بهر خمار باده ناب
ساقی گلزار نسرین بوی ۱۲۸۶
با ارادت گرفت دست سبوی
شور مستان و بانگ نوشانوش ۱۲۸۷
مهر افلاک را رسید بگوش

Gülrəngli saplağın əlindən vardı	داشت از دست ساغر گلرنگ	۱۲۸۸
Saqinin ovcu həna rəngində idi.	کف ساقی زرنگ حنا رنگ	
Şadlıq səmasının meracının çəngi	چنگ معراج آسمان سرور	۱۲۸۹
Simləri nurdan işıq saçırdı.	تارها داده تا بهاش ز نور	
Udun damarının neştəri mizrab olmuş	شده مضراب نشتر رگ عود	۱۲۹۰
Nəğmə əhlinin gözündən qan açmışdı.	خون گشاده ز چشم اهل سرور	
Əlində camını görmüş idi	سرخود دیده جام بر کف دست	۱۲۹۱
Çox məst saqi heyran olmuşdu.	شده حیران ساقی بدمست	
Ney ki bədəni candan xali olmuşdu	نی که بودش تہی ز جان قالب	۱۲۹۲
Mütrib onun bətninə dodaqdan can üfürdü.	مطربش جان بتن و دمید ز لب	
Mütriblər nəğmələrdən canının qəmini çəkmiş	غم جان برده مطربان ز نغم	۱۲۹۳
Ürəkdən nəğmələr qəmə çevrildi.	نغم آمد ز دل پرندہ غم	
Şahidlər xoşoxuyanların səmindən	شاهدان از نوای خوشخوانان	۱۲۹۴
Rəqs edib əl açmışdılar	پای کوبان و دست افشانان	
Axşamlara kimi məstlərin hay-huyları idi	تا بشب های وهوی مستان بود	۱۲۹۵
Ev gülüzlülərdən gülüstani idi.	خانه ار گلرخان گلستان بود	
Gecə ki, səma taxtının Xosrovu	شب که این خسرو و سپهر اورنگ	۱۲۹۶
Zəngi ölkəsinin şahından qaçdı.	شد گریزان ز شاه کشور زنگ	
Qaranlıqda zülmətin girovu oldu	گشت در تیره گرد ظلمانی	۱۲۹۷
Qızıl top çövqanın topu ilə itdi.	گوی زرگم ز چرخ چوگانی	
Şah sərxoş halda yatağa gəldi	شاه سرخوش بخوابگاه آمد	۱۲۹۸
Ay üçün eyş mənzili oldu.	منزل عیش جای ماه آمد	
Ona dedi: Sən Fərzanədən istəyirəm	گفتش این خواهم از تو فرزانه	۱۲۹۹
Gecəmi əfsanə ilə xoş edəsən	که شیم خوش کنی بافسانه	
O əfsanədən ki, ondan yuxu gələr	زان فسانه که خواب آید ازو	۱۳۰۰
Elə bil şərabdan sərxoşluq gələr	سرخوشی در شراب آید ازو	
Huşmənd mədh etdikdən sonra	هوشمند از پی ثنا گوئی	۱۳۰۱
Candan və ürəkdən razılığını bildirdi.	گرددش از جان و دل رضا جوئی	
Ona dedi: Ey yeddi iqlimin başçısı	گفتش ای سرفراز هفت اقلیم	۱۳۰۲

Sənin qarşında təslimçilikdir düzgün fikir	زرد تو عاجز است رای سلیم	
At sənin yanında buzovdur	سامری پیش تست گوساله	۱۳۰۳
Keçmiş ağıl birillik tifildir.	عقل دیرینه طفل یکساله	
Mənim sözüüm sənin kimi biliciyə	سخن من بتو سخندانای	۱۳۰۴
Səhərə kimi boş-boş danışmaq olar.	ژاژناقل بود بصبحگاهی	
Cəm şahının qədəri bunda olduğundan	چون براینست شاه جم مقدار	۱۳۰۵
Bazarını sözlə qızıdıraram.	گر سخن گرم باشدم بازار	
Mən də mübarək fərqli padşah üçün	منهم از بهر شاه فرخ فر	۱۳۰۶
Onu məhd edirəm fərri nisar	بنایش کنم نثار فر	
Mötəbər tarixlərdən yadımdadır	از تواریخ معتبر یادم	۱۳۰۷
Ustad kişidən belə nəql olunur.	هست نقلی زمرد استاد	

Huşməndin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن هوشمند پیش بهرام

Dedi qədim zamanlarda	گفت وقتی درین قدیمی جای	۱۳۰۸
Çin padşahının qızı vardı.	دختری داشت پادشاه خطای	
Pəri çöhrəsini səma məşhur etmişdi,	کرده نام آسمان پری چهرش	۱۳۰۹
Sinəsinə atəş möhrünü vurmuşdu.	زده در سینه آتش مهرش	
Başdan ayağa kirişmə və naz,	پای تا سر همه کرشمه و ناز	۱۳۱۰
Naz əhlinin yanında ehtiyacı yaranmış.	در پیش اهل ناز کرده نیاز	
Lütfdən köynək canını əyninə geyinmiş,	کرده جان پیرهن ز لطف تنش	۱۳۱۱
Onun bədəni canı, köynəyi bədənidir.	تن او جان و پیرهن بدنش	
Şux, şirin ağız, yağlı dilli,	شوخ و شیریندهان و چرب زبان	۱۳۱۲
Danışanda dədəqalarından şəkkər töküdü.	در سخن ریخته شکر ز لبان	
Qəzəb və gülüşü ilə etmişdi o,	کرده از زهر خشم و از خنده	۱۳۱۳
Dirini ölü, ölünü diri.	زنده را مرده مرده را زنده	
Gül tabağı kimi üzü gözəl görünür,	روی خوب آمدش ز گل طبقی	۱۳۱۴
Bəlkə gül həmin tabaqdan bir vərəq idi.	بلکه گل زان طبق بود ورقی	

Məst gözü gülən qaşından,	چشم مستش زا بروی طناز	۱۳۱۵
Naz meyinin gəmisə başaşağı olmuşdu.	سرنگون گشته کشتی می ناز	
Qələminin başından məharətli əli,	طرفه دستی که از سر قلمش	۱۳۱۶
Vərəq üzərində rəsmi canlanmışdı.	جانور گشته بر ورق رقص	
Hünərdə ikinci Mani olmuşdu,	در هنر بوده مانیش ثانی	۱۳۱۷
Sanki Mani kimi addımlamışdı.	قدمش بر قدم زده مانی	
Hansı təsvirə ki, o qələm vururdu,	بهر تصویر کو قلم میزد	۱۳۱۸
Öz çöhrəsinin təsvirini vururdu.	صورت خویشتن زقم میزد	
Təsviri qələmdən çıxan zaman,	رقمش چون بر آمدی ز قلم	۱۳۱۹
Qiyməti yüz min dirhəm olardı	قیمتش بود صد هزار درم	
Tacirlər onu bir-birinə tapşırdılar,	تاجرانس بهم سپردندی	۱۳۲۰
Padşahların yanına töhfə kimi aparardılar.	زاد شاهان تحفه بردندی	
O sənəm bir gecə yuxuda gördü,	آن صنم دید یک شبی در خواب	۱۳۲۱
Aləmi nurlandıran bir ay kimi oğlan.	پسری همچو ماه عالمتاب	
Ona ürəyini verdi və qərarlı oldu,	دل بدو داد و بیقرارش شد	۱۳۲۲
Xumar gözlərinin xəstəsi oldu.	خسته چشم پرخمارش شد	
Həmin gözəl bunun ardınca,	در پی هم نگار نوش لبش	۱۳۲۳
Onu yeddi gecə yuxuda gördü.	دید در خواب تا بهفت شبش	
Birdəfəlik ürəyini əldən verdi,	برد بیچارگی دل از دستش	۱۳۲۴
Onun səbr və ağıl şüəsinə sındırdı.	شیشه صبر و هوش بشکستش	
O bir sirr deyil ki, kimsə kiməsə desin,	آن نه سری که کس بکس گوید	۱۳۲۵
Ya da, kimsə kimdənsə soruşsun.	وان نه چیزی که کس ز کس جوید	
Əgər kimsədən soruşsa, kim bilir kimdir,	گرز کس پرسدش که داند کیست	۱۳۲۶
Əgər kimdənsə axtarsa, kim bilir nədir?	درز کس جویدش که داند چیست	
Xarəzm şahının da həmin günlərdə,	شاه خوارزم هم در ان ایام	۱۳۲۷
Bir oğlu var idi, adı Kamqar.	پسری داشت کامگارش نام	
Ağıl onun gözəlliyinə heyran olmuşdu,	پیکر عقل گشته حیرانیش	۱۳۲۸
Yaradan əl onun canını qurmuşdur.	ساخته دست صنع از جانیش	
Ay onun elmini görən kimi,	ماه نو ابروانش تا دیده	۱۳۲۹

Öz qaşlarını yonmuşdu.	ابروی خویش را تراشیده	
Dodağından nabat dadı tökülürdü,	چاشنی داده از لبش بنبات	۱۳۳۰
Ağzından isə dirlik suyu.	وزدهن زندگی بآب حیات	
Məst nərgiz ondan xəbərsiz yatmış,	نرگس مست خفته بیخبرش	۱۳۳۱
Başı gümüş mütəkkəsi olmuşdu.	گشته از متکای سیم سرش	
Həmin ağızdan qönçə yaxasını cırır,	زان دهن غنچه را گریبان چاک	۱۳۳۲
Sünbül zülfünün qıvrımından quyuda.	سنبل از پیچ زلف در بیچاک	
O oğlan da bir gecə yuxuda gördü,	آن پسرهم بخواب دید شبی	۱۳۳۳
Qərübə bir ürək ovsunlayan qız.	دل فریبده دختری عجبی	
O gözəl nigarın valehi oldu,	واله آن نگار زیبا شد	۱۳۳۴
Eşqinin qəmindən səbirsiz oldu.	وزغم عشق ناشکیبا شد	
Oyandı, ürəyi hey çırpınırdı,	گشت بیدار دل بدستش نی	۱۳۳۵
Nəzərində zülfü neyin pərinə sındırırdı.	در نظر زلف پرشکستش نی	
Başqa gecə şirin yuxuda olarkən,	شب دیگر بخواب نوشینش	۱۳۳۶
O gözəl dünənki kimi yuxusuna gəldi.	آمد آن دلفریب دوشینش	
Oyandı, qərarlı oldu,	گشت بیدار بیقرار شده	۱۳۳۷
O ayın məhəbbəti birə min artdı.	مهر آن مه یکی هزار شده	
Düz bir həftə hər gecə onu yuxuda,	تا بیک هفته هر شبش در خواب	۱۳۳۸
Görür, məhəbbətinin gücündən gücünü itirirdi.	دید و از تاب مهر شد بیتاب	
Bir gözəl onun ürəyindən qərarını aparmışdı,	دلبری برد از دلش آرام	۱۳۳۹
Onun nə yerini, nə məqamını bilirdi.	کش نه معلوم داشت جا و مقام	
Dedi: Ey göz, niyə onu gördün?	گفت ای دیده اش چرا دیدی	۱۳۴۰
Bu bəlanı de, harda gördün?	این بلا را بگو کجا دیدی	
Onun yeri qurudadır, ya sudadır?	جای او خشکی است یا تری است	۱۳۴۱
Adamdır, mələkdir, ya ki pəridir.	آدمی با فرشته یا که پری است	
Bu danışılan gözəlin cismi,	اینچنین پیکر نجسته مقال	۱۳۴۲
Bir şeydir, fikirdir, ya xəyal?	هست چیزی درای خواب و خیال	
Ah çəkdi, gözündən yaş axıtdı,	آه کردی و اشک پاشیدی	۱۳۴۳
Sinəsini cırdı, ürəyini parçaladı.	سینه کندی و دل خراشیدی	

O məhəbbətin toxumunu ürəyində əkdİ,	تخم آن مهر را بجان میکاشت	۱۳۴۴
Lakin ondan, bundan gizli saxladı.	لیک از این و آن نهان می داشت	
Qəfildən Çin ölkəsindən bir tacir,	از قضا تاجری ز کشور چین	۱۳۴۵
Onun yolu Xarəzmə düşdü.	گشت خوارزم را سوار نشین	
Pəriüzlünün təsviri onun yanında idi,	از پری چهره بود همراهش	۱۳۴۶
Onun surətini padşahın yanına apardı.	صورتی برد جانب شاهش	
Rəsmi üzrə töhfəni peşkeş etdi,	کرد بر رسم تحفه پیشکشش	۱۳۴۷
Həmin töhfə ilə onun ürəyini şad etdi.	دل از آن طرفه تحفه کرد خوشش	
Şahın ondan o qədər çox xoşu gəldi ki,	شاه را آن بسی پسند افتاد	۱۳۴۸
Əzizi onun yadına düşdü.	در خور رای ارجمند افتاد	
Gördü və onu oğlunun yanına göndərdi,	دید و نزد پسر فرستادش	۱۳۴۹
Ki, qəmli ürəyini onunla şad etsin.	دل غم‌دیده کرد از آن شادش	
Kamqar elə ki, onu gördü xarab oldu,	کامگارش چو دید گشت خراب	۱۳۵۰
Yuxuda gördüyü təsviri o gördü.	دید تمثال آنکه دیده بخواب	
Həmin təsvirdən heyrətdə qaldı,	متحیر بماند از آن تمثال	۱۳۵۱
Bu gözəl surətdən dili lal oldu.	شد ازین صورت نگارین لال	
Tacir kişini yanına çağırdı,	داد آواز مرد تاجر را	۱۳۵۲
Həmin müsafiri həmdəmi etdi.	کرد دمساز آن مسافر را	
Onu məhrəm adlandırıb sirri soruşdu,	محرمش خواند و راز پرسیدش	۱۳۵۳
Vəziyyətini onun yenidən soruşdu.	صورت حال باز پرسیدش	
Ona dedi, bu pəriçöhrənin surətidir,	گفتش این صورت پری چهره است	۱۳۵۴
Onun qapısında məhəbbət pusqu qurmuşdur.	که همین حاجب درش مهرباست	
Çin mülkünün şəhriyarının qızıdır,	دختر شهریار ملک خطا است	۱۳۵۵
Ona tərəf baxmaq xəta olar.	که نظر سوی او دلیر خطا ست	
Oğlan həmin vəziyyəti danışdı,	پسر آن حال را حکایت کرد	۱۳۵۶
Qissəni başdan ayağa rəvayət etdi.	سرپسر قصه را روایت کرد	
O sözü elə ki, Kamqar eşitdi,	آن سخن را چو کامگار شنید	۱۳۵۷
Ürəkdən böyük bir ah çəkdi.	آه سرد از دل نگار کشید	
Ona öz işinin sirrini xəbər verdi,	دادش از سر کار خویش خبر	۱۳۵۸

Öz vəziyyətindən onu xəbərdar etdi.	کردش آنگه حال خود یکسر	
Dedi: Qalx, mənim işimi fikirləş,	گفت برخیز و فکر کارم کن	۱۳۵۹
Bu yaralı sinəmin çarəsini tap.	چاره سينه فگارم کن	
Mənə Çinə tərəf yolu göstər,	راه بنمای جانب چینم	۱۳۶۰
Ki, onun yolundan gözümlə çör-çöp yığam.	کز ره او بدیده خس چینم	
Olar ki, bir tərəfdən mənə yol göstərəsən,	باشد از جانبی ثمای راه	۱۳۶۱
Ki, olmasın kimsə ondan xəbərdar.	که نباشد کسی از او آگاه	
Əgər bu yolda mənə kömək etsən,	گر به بینم درین سبک خیزت	۱۳۶۲
Başdan ayağa səni gövhərə tutaram.	پای تا سر کنم گهر ریزت	
Tacir elə ki, onun qərarlılığını gördü,	دید تاجر چو بیقراری او	۱۳۶۳
Ona kömək göstərməyə hazır oldu.	بست محکم میان بیاری او	
Dedi: Bir yol var, kimsə onu bilmir,	گفت راهت کش نداند کس	۱۳۶۴
Ordan asanlıqla qaçmaq olar.	زان طرف میتوان گریخت و بس	
Ordan minlərlə karvan getsə də,	کندش گر هزار قافله طی	۱۳۶۵
Kimsənin ayağının izini görmək olmaz.	نتوان دید در ره از کس پی	
O yol uzundur, biyabandır,	بود آن راه دور ریگ روان	۱۳۶۶
Orda daşlar yoxdur, torpaq vardır.	آن نه ریگ روان که ریگ دوان	
O vadidə heç bir külək əsməz,	کش نه هادی بود دران وادی	۱۳۶۷
Ulduzdan başqası sənə hidayətçi olmaz.	جز ستاره نباشدت هادی	
Şahzadə şahdan gizlətdi,	کرد پنهان ز شاه شهزاده	۱۳۶۸
Bütün yol tədarükünü hazırladı.	همه اسباب راه آماده	
Neçə nəfəri özünə həmdəm etdi,	چند کس را بخویش همدم کرد	۱۳۶۹
Həmin söhbətdə məhrəm etdi.	واندران گفتگو محرم کرد	
Sonra bir bəhanə işə saldı,	کرد آنگه بهانه پی در کار	۱۳۷۰
Üçgünlük şikar üçün yola düşdü.	رفت بیرون سه روزه بهر شکار	
Tacir kişi ona yol göstərdi,	رهنما گشت مرد بازرگان	۱۳۷۱
Çin şəhərinə tərəf cilovunu çəkdi.	جانب شهر چین کشید عنان	
Bir neçə gün ki, yol getdilər,	چند روزی که ره نوردیدند	۱۳۷۲
Həmin səfərdə hədsiz əziyyət gördülər.	زنج یجد در آن سفر دیدند	

Bir gecə iti külək və yağış yağdı, Başları onlara qarışdı.	یک شبی باد تند و باران شد آفت جان بیقراران شد	۱۳۷۳
Yağış və küləklə məşğul olarkən, Həmin qrup yolu itirdilər.	باد و باران چو اشتلم کردند راه را آن گروه گم کردند	۱۳۷۴
Yolçular cilovu əldən verdilər, Hər biri başqasına tərəf yönəldilər.	ره نوردان عنان ز کف دادند هر یکی سوی دیگر افتادند	۱۳۷۵
Nə atasının oğlundan bir xəbəri vardı, Nə oğul atasından xəbərdar idi.	نه پدر بود آگه از پسرش نه پسر بود آنگ از پدرش	۱۳۷۶
Heç birinin bütün bunlardan xəbəri yox idi, Ki, necədir o birinin vəziyyəti.	هیچ یک را نه زان همه خبری که چه سان است حال آندگری	۱۳۷۷
Səhər vaxtı dünya işıqlananda, Gündüzün xosrovu məşəl saçdı.	بامدادان که شد جهان افروز مشعل ز رنگار خسرو روز	۱۳۷۸
Kamqar kimsələrdən ayrı qalmış, Əziyyət çəkib mübtəla qalmış.	کامگار از کسان جدا مانده گشته رنجور و مبتلا مانده	۱۳۷۹
Həmin gecə quldurlardan bir neçəsi, Əhdü-peyman bağlamışdılar.	هم در آن شب ز رهنزان چندی کرده بودند عهد و پیوندی	۱۳۸۰
Həmin qrup da pərişan olmuşdu, Onların halı da çox pis olmuşdu.	گشته آن جمع بد پریشان نیز شده سر گشته حال ایشان نیز	۱۳۸۱
Quldurlar tayfasından qanıçənlər, Səkkiz zalım Kamqara düşar olmuşdu.	شده از قوم رهنزان خوانخور هشت ظالم بکامگار دوچار	۱۳۸۲
Kamqar yırtıcı əjdaha kimi gəldi, Kamana qarğa lələyini bağladı.	کامگار آمد اژدهای دمان داد از تیر پر زاغ کمان	۱۳۸۳
Qartal kimi onların üzərinə şığıdı, O divsimalılardan altısını öldürdü.	گرد پران عقاب ترکش را گشت از آن دیو سیرتان شش را	۱۳۸۴
O qara günlülərdən ikisi qaldı, Hər biri atəşin kinindən yanırdı.	دو بماندند از آن سیه روزان هر یک از کینه آتش سوزان	۱۳۸۵
O iki bədbəxt nəhslər gəldilər, Biri öndən digəri arxa tərəfdən.	آمدندش دو نحس بداختر یکی از پیش دیگر از پس سر	۱۳۸۶
Hər birinin öldürmək qəsdı var idi, Hər birinin öldürmək qəsdı var idi,	هر یکی را بکشتش آهنگ	۱۳۸۷

Oxun yuxarisına pər bağlamışdı.	کرده پر بر فراز خنگ خدنگ	
Kin üzündən əllərini açdılar,	برگشادند از سر کین دست	۱۳۸۸
Hər ikisi baş barmaqlarını açdılar.	بگشادند هر دو باهم شست	
Altda at çevik və cəld oldu,	گشت در زیر اسب چابک و چست	۱۳۸۹
O qara gözlü cəsur insan.	آن سیه دیده دلیر دست	
Onların oxları bir-birinə dəydi,	تیر هر یک بدان دگریک خورد	۱۳۹۰
Oxlarından hər biri digərini öldürdü.	هر یک از تیر آندگریک مرد	
Kamqar aradan sağlam çıxdı,	کامگار از میان سلامت رست	۱۳۹۱
Həmin qiyamətdən tez və asan xilas oldu.	زود و آسان از آن قیامت رست	
Bir mil yol getdi az- ya çox,	رفت یک میل راه کم یا بیش	۱۳۹۲
Oğrulardan başqa birisi qarşısına çıxdı.	کامدش دیگری زدزدان پیش	
Atını döyüşə tərəf tez çapdı,	رخش را راند تند سوی نبرد	۱۳۹۳
Həmin döyüşdən yerdən toz qalxdı.	زان نبرد از زمین بر آمد گرد	
Şahzadənin səməndi şahə qalxdı,	در سر آمد سمند شهزاده	۱۳۹۴
Şahzadənin kəməndi qırılmış qaldı.	شد گسسته کمند شهزاده	
Düşməncilikdən ürəyi kin ilə doldu,	مبتلا شد بخصم پرکینه	۱۳۹۵
Onun qətlə üçün ayağa qalxdı.	پی قتلش نشست بر سینه	
İti xəncərini çıxartdı,	خنجر آبدار کرد برون	۱۳۹۶
Kinin səbəbindən qanını axıda.	کز سر کینه اش بریزد خون	
O döyüşkən kişinin ürəkçəməsi vardı,	بود مصروع مرد یاوه ستیز	۱۳۹۷
Qantökən xəncərin itiliyini görəndə,	دید چون آب خنجر خونریز	
Ürəyi getdi, ağılı itirdi,	زحمت صرع کرد و بیهوشش	۱۳۹۸
İki çiyini üstündə yerə yıxıldı.	بزمین شد یکی برد دو دوشش	
Şahzadə öz yerindən sıçradı,	شاهزاده ز جای خود برجست	۱۳۹۹
Tez xəncəri onun əlindən aldı.	تیز بگرفت خنجرش از دست	
Dərhal başını bədəninədən ayırdı,	کرد فی الحال سر جدا از تنش	۱۴۰۰
Tamahkarlıq paltarı onun kəfəni oldu.	جامه حرص و آز شد کفنش	
O biri gün ki, gül üzlü günəş,	روز دیگر که گلرخ خورشید	۱۴۰۱
Ağ ipək yaxadan başını qaldırdı,	سر زد از جیب پرنیان سفید	

Yolkəsənlərin başqa bir qrupu,	قوم ديگر ز رهزنان بودند	۱۴۰۲
Dərhal arxadan hücum etdilər.	ناگهان از قفاش نمودند	
Tərkində oxu yox idi artıq,	تیر در ترکشش نبود دگر	۱۴۰۳
Yolunu azmış kişi çarəsiz idi.	مرد بی راه در وی شد مظطر	
Öz-özünə heyfslənib, dedi əfsus,	برخود افسوس خورد و گفت دریغ	۱۴۰۴
Ki, arxadan zülmət qaranlıq çökdü.	کز قفا شد پدید ظلمت میغ	
Əcəmin o biri tərəfinə yollandı,	گشت در میغ دشت از آن سان گم	۱۴۰۵
İnsanların gözündən gizlin qaldı.	که شد از چشم خود نهان مردم	
O qrup onu çox axtardılar,	طلبیدندش آن گروه بسی	۱۴۰۶
Amma itilikdən kimsə onu görmədi.	لیکش از تیرگی ندید کسی	
O səkkiz nakəsin əlindən sağlam qaldı,	سالم از دست هشت ناکس ماند	۱۴۰۷
Onun yanından keçdilər o geri qaldı.	برگذاشتند از و او پس ماند	
Yenə o zülmkarların əlindən xilas oldu,	باز چون رست از آن جفاجویان	۱۴۰۸
Həmin hüduzsuz səhrada dolaşdı.	شد در آن دشت بیکران بویان	
Birdən uzaqdan bir qala gördü,	قلعه بی دید ناگهان از دور	۱۴۰۹
Həmin qalaya tərəf tələsik yollandı.	سوی آن قلعه تیز کرد عبور	
Gördü bir qövm orda məskən salmış,	دید قومی در آن گرفته وطن	۱۴۱۰
Hamı qarğa kimi boş-boş danışan.	همه بیبوده گو چو زاغ و زغن	
O yer moğolların məskəni idi,	بود آن دزد خانه جای مغل	۱۴۱۱
Qandalın halqası boyunlara keçirilmişdi.	طوق شاهیش گشته حلقه غل	
Hamısı dəvədən də tərs idilər,	بدخصالان و زشتر و همه شان	۱۴۱۲
Hamı bir soyuq insanlar idilər.	گرغجویان و سرد گووه شان	
Hamı donuz kimi qısa ayaqlı,	همه کوتاه پاچه همچو گراز	۱۴۱۳
Hamı uzunqulaq kimi anqıran idi.	همه مانند خر بلند آواز	
Hamı sarı kirpikli, yaşıl gözlü,	زرد مرگان و سبزچشم همه	۱۴۱۴
Hamı gec anlayan, tez qəzəblənən.	کند فهمان و تیز خشم همه	
Hamının üzü meymun kimi, qarnı ayı kimi,	همه بوزینه روی و خرس شکم	۱۴۱۵
Ömürləri çox, elmlərisə az.	عمرشان بیشمار و دانش کم	
Avara, qaçqın düşüb,	گشت بیخانمان و آواره	۱۴۱۶

Qaniçən divlərə mübtəla oldu.	مبتلای دوان خونخواره	
Hasarın daxilinə onu apardılar,	بدرودن حصار بردندش	۱۴۱۷
Dəvələrdən birinə onu tapşırdılar.	بیکی زشتتر و سپردندش	
Gördü taciri ki, onun dostu idi,	دید آن تاجری که یارش بود	۱۴۱۸
Kədər vaxtı onun qəmini çəkərdi.	گاه اندوه غمگسارش بود	
O da orda mübtəla olmuş,	گشته او نیز مبتلا آنجا	۱۴۱۹
Möhnətdə, bələda orada qalmış.	مانده در محنت و بلا آنجا	
Kim o hasarın daxilinə gedərdi,	هر که رفتی در آن حصار درون	۱۴۲۰
Qiyamətə qədər ordan çıxı bilməzdi.	تا قیامت نیامدی بیرون	
Sonra orda xüsusi əsir olardı,	وآنکه گشتی در آن اسیری خاص	۱۴۲۱
O yalnız ölümə xilas ola bilərdi.	نشدی او مگر بمرگ خلاص	
Elə ki, vəziyyəti belə gördülər,	صورت حال کالچنان دیدند	۱۴۲۲
Tamahı öz canlarından çıxartdılar.	طمع از جان خویش بیریندند	
Hər ikisi bəndəlik əzabında qaldı,	هر دو در رنج بندگی ماندند	۱۴۲۳
Cəhənnəmdə həyatlarını davam etdilər.	در جهنم بزندگی ماندند	
Saysız qüssə çəkirdilər,	غصه بیشمار میخورند	۱۴۲۴
Ölümlərinin intizarını çəkirdilər.	بهر مرگ انتظار میبردند	
Pəriüzlü də zar-zar ağlayırdı,	شد پری چهره نیز زار و زار	۱۴۲۵
Kimə o xəstənin əziyyətini bilmirdi.	کس ندانست رنج آن بیمار	
Hər zaman eşqdən daha çox nalə edirdi,	هر دم از عشق زارتر می شد	۱۴۲۶
Yaralı ürəyi atəşdə alovlanırdı.	دل ریشش فگارتر می شد	
O təsvir ki, ürəyini ovlamışdı,	صورتی را که پرده بود دلش	۱۴۲۷
Gül üzünün təsvirinə vurulmuşdu.	کرد تصویر گلرخ چگالش	
O şəkkərgülüşlü istədi ki,	خواست آن طرفه شوخ شکرخند	۱۴۲۸
Özünü onunla şad etsin.	که کند خویش را بآن خرسند	
Lakin ona sevinc vermirdi,	لیک خرسندی ندادش آن	۱۴۲۹
O qəm heç də onu şad etməzdi.	هیچ از آن غم نکرد شادش آن	
Atəşdən artıq qərarı və səbri qalmadı,	بیش از آتش قرار و صبر نماند	۱۴۳۰
Yağış üçün buludun göz yaşı qalmadı.	بهر باران اشک ابر نماند	

Onun bəyənilən bir dayəsi vardı,	دایه بودش زن پسندیده	۱۴۳۱
Dünyanın yaxşısını-pisini çox görmüşdü.	بدو نیک جهان بسی دیده	
Başında ürəyinin istəyi vardı,	بسرش در هوای دل هوسی	۱۴۳۲
Dünyanın istisini-soyuğunu dadmışdı.	گرم و سرد جهان گذشته بسی	
Çox ağıllı və işgüzar idi,	بود بسیار دان و کار گزار	۱۴۳۳
Zirək, ağıllı və işdə bilici idi.	زیرک و هوشمند و تجرید کار	
O qışsəni danışdı və zar-zar ağladı,	گفتش آن قصه را و زار گریست	۱۴۳۴
Yarın dərdindən, hicrinin qəmindən ağladı.	از غم و در هجر یار گریست	
Qarı elə ki, onun qan rəngli göz yaşını gördü,	دایه چون دید اشک گلگونش	۱۴۳۵
O göz yaşından ürəyi qanla doldu.	گشت از آن اشک دیده پرخونش	
Ona dedi: Ey üzünə ay qul olan,	گفتش ای ماه بنده رویت	۱۴۳۶
Bütün yaxşılar sənin bir tükünə fəda olsun.	همه خوبان فدای یک مویت	
Dünyada kimsə sağ niyə qalsın,	در جهان کس چرا بود زنده	۱۴۳۷
Ki, sən ağlayasan, gül də gülsün.	که تو گری و گل کند خنده	
Əgər Günəş üçün qəmli olarsan,	گر شوی بهر آفتاب حزین	۱۴۳۸
Sənin rahatlığın yerə səpilər.	آرمش بهر تو بردی زمین	
Və əgər Ay xatirindən razı olsa,	ورز مه خاطرت شود خوشنود	۱۴۳۹
Sənə görə onu səmadan yerə endirərəm.	بهرت آرم ز آسمانش فرود	
Qəmini çəkdiyən o surəti,	صورت آنکه دردت در غم	۱۴۴۰
Gətir mən də onu bir görüm.	بکشش تابع بینمش منم	
O təsvir var idi, ona göstərdi,	داشت آن نقش را باو بنمود	۱۴۴۱
Qəlbinin dərdini, qəmini onunla artırdı.	غم و درد دلش از آن بفرزود	
Ruhu dəyişdi və özündən çıxdı,	برگفتش روان و رفت برون	۱۴۴۲
Ürəyi qəmlə doldu, gözləri qanla.	دل پر از درد و دیده ها پر خون	
Sınanmış bir adamı tapdı,	کرد پیدا حریف سنجیده	۱۴۴۳
Bir tacir ki, bütün dünyanı görmüşdü.	تاجری کوهمه جهان دیده	
Onu öz evinə qonaq apardı,	برد در خانه اش بمهمانی	۱۴۴۴
Ona dedi, bu kimin təsviridir, bilirsən?	گفتش این نقش کیست میدانی	
Xacə elə ki, ürəkaçan təsviri gördü,	خواجه چون دید نقش دلکش را	۱۴۴۵

O təşvişə düşəni sevindirdi.	کرد خوشحال آن مشوش را	
Dedi: Bu Kamqarın təsviri idi,	گفت کاین نقش کامگار بود	۱۴۴۶
Ki, onun qəmindən aləm odda idi.	کز غمش عالمی فگار بود	
Xarəzm padşahının oğludur	پسر پادشاه خوارزم است	۱۴۴۷
Şadlığın şamı, döyüşün atəşidir.	شمع بزم است و آتش زم است	
Elə ki, bu qissədən onu xəbərdar etdi,	چون ازین قصه کرد آگاهش	۱۴۴۸
O ayüzlüyə tərəf yola düşdü.	بود همراه سوی آن ماهش	
Yarın vəslinin müjdəsini ona verdi,	مژده وصل یار داد او را	۱۴۴۹
Onun qəmli ürəyini şad etdi.	دل غمپیده کرد شاد او را	
Elə ki, pəriüzlü işdən xəbərdar oldu,	چون پری چهره شد ز کار آگاه	۱۴۵۰
Qəmli ürəyindən bir ah çəkdi.	برکشید از دل خزینش آه	
Ağladı öz halını danışdı,	گشت گریان و گفت حالت خویش	۱۴۵۱
Öz dərdi ilə onu da kədərləndirdi.	کرد غمگینش از ملالت خویش	
Ona dedi, səndən bu ümidim var ki,	گفتش از تو امید آن دارم	۱۴۵۲
Ki, gizlincə mənim yarımə tərəf gedəsən.	که نهانی بری سوی یارم	
Xacə onun tədbirindən boyun qaçırdı,	خواجه سرباز زد ز تدبیرش	۱۴۵۳
Ondan həmin fikri uzaqlaşdırdı.	کرد از او دور فکر کمپیرش	
Pəriüzlü qissəni qəbul etmədi,	پری چهره قصه در نگرفت	۱۴۵۴
Sözünü heç cürə qəbul etmədi.	سخنش را بهیچ بر نگرفت	
Axırda onu qızıl-gümüşə tutdu,	بزر و سیم آخرش زدره	۱۴۵۵
O ay sonda onu yola gətirdi.	بردش از راه عاقبت آن مه	
Yoxdur elə bir kəs ki, qızıl onu azdırməsın,	نیست آن کو بزر زره نرود	۱۴۵۶
Kəndirsiz başısağaı quyuya getməsin.	بی رسن سرنگون یچه نرود	
Ona dedi axır ki, istək vardır,	گفتش آخر که هست سوی هوس	۱۴۵۷
Çətin bir yolu vardır kimsə ordan qayıtmaz.	راه سختی که ناید از پس کس	
Həmin yer dümdüz səhralıqdır,	همه ریگ روانست آن بروم	۱۴۵۸
Qızılın ardınca kimsə ora getməz.	نشود پی ز رهروان معلوم	
Lakin o abadlığa yollanmaz,	لیک آن برندار و آبادی	۱۴۵۹
Həmin vadidə ölüm qorxusu vardır.	بیم مردن بود در آن وادی	

O sərv bədənli, gümüş qamətli ona dedi	گفتش آن سرو قد سیم اندام	۱۴۶۰
Ki, ölüm onun yolunun arzusudur.	که بود مرگ در ره او کام	
Çünkü yarın çöhrəsi olmadan öləcəyəm	چونکه بی روی یار خواهم مرد	۱۴۶۱
Onun ayrılığında zəlil və zar öləcəyəm.	دور ازو خوار و زار خواهم مرد	
Yaxşısı budur ki, axtaranda ölüm,	بهتر آنست که در طلب میرم	۱۴۶۲
Yarın şirin ləbinin yolunda ölüm.	در ره یار نوش لب میرم	
Özü ilə o bal dodaqlı qırx qızı,	با خود آن نوش لب چهل دختر	۱۴۶۳
Səfər məqsədilə birləşdirdi.	مشفق و بهر عزم سفر	
Çinin ətrafında bir məzar vardı	در حوالی چین مزاری بود	۱۴۶۴
Onun sahibi bir böyük idi.	صاحب آن بزرگواری بود	
O şəhərdən uzaqda bir-iki mənzil yol,	دو د از آن شهر یکدو منزل و راه	۱۴۶۵
Həmin məzara tərəf yollandı o ay.	کرد آهنگ آن مزار آن ماه	
Ziyarət üçün məzara tərəf tələsdi,	بزیارت سوی مزار شتافت	۱۴۶۶
Həmin bəhanə ilə yara tərəf tələsdi.	زان بهانه بسوی یار شتافت	
Xacə onun yardımçısı və dostu oldu,	خواجه شد کار ساز و یاور او	۱۵۶۷
Xarəzmə tərəf onun rəhbəri oldu.	سوی خوارزم گشت رهبر او	
Qızlar, həmsəfərlər gəldilər,	دختران کامدند همسفران	۱۴۶۸
Özlərini oğlan simasına salmışdılar.	کرده خود را بصورت پسران	
Hamı çevik süvari, çövqan oynayan,	همه چابک سوار چوگان باز	۱۴۶۹
Hamı nizə qoyan və ox atan.	همه نیزه گزار و تیر انداز	
Hamının əynində zireh, başında dəbilqə.	همه جوشن قبا و خود کلاه	۱۴۷۰
Hamı döyüş gününün kişiləri kimi.	همه مردان مرد روز سیاه	
Bir gecə təsadüfən ulduz sayan,	یک شبی از قضا ستاره شمار	۱۴۷۱
Ulduzları saymaqdan işsiz qaldı.	از شمار ستاره شد بیکار	
Rəhbərlik cilovu əlindən çıxdı,	رفقتش از کف عنان راهبری	۱۴۷۲
Səfər bələdçisi yolu çaşdırdı.	راه گم کرد هادی سفری	
Yolçuların işinə xələl dəydi,	رهروانرا خلل بکار افتاد	۱۴۷۳
Həmin qalaya onların yolu düşdü.	برهمان قلعه شان گزار افتاد	
Monqollar həmin qrupu görəndə,	مغلان کان گروه را دیدند	۱۴۷۴

Öz tərəziləri ilə ölçdülər.	بترازوی خود بسنجیدند	
Qürurdan onların üstünə həmlə etdilər,	تاختند از غرور بر سرشان	۱۴۷۵
Bəxt ulduzları bunda söndü.	ماند از آن درد بال اخترشان	
Qızlardan hər biri döyüşdə,	دختران فرد هر یکی بنبرد	۱۴۷۶
Üzdə qadın olsalar da, mənada mərd	زن بصورت ولی بمعنی مرد	
Pakların keçidi ətrafında dəbilqə	معفر گرد معبر بکران	۱۴۷۷
Ləçək səhv düşünənlərə dəbilqə olar	معجر معفر غلط فکران	
Monqolların qrupu məğlub oldu	درگروه مغل شکست افتاد	۱۴۷۸
Həmin uzunqulaqların başçısı ələ keçdi.	سر آن سرخران بدست افتاد	
Həmin məğlublara tərəf gəldilər,	آمدند آن بدان شکسته بسوی	۱۴۷۹
Öz əsirlərindən yarı axtardılar.	از اسیران خویش یاری جوی	
Qalada kim vardisa, cavanın ardınca,	هر که در قلعه لود پیر و جوان	۱۴۸۰
Birbaşa döyüşə yola düşürdü.	بارگی کرد سوی جنگ روان	
Həmin o qorxulu döyüşdə,	شد در آن تنگ ورطه پریم	۱۴۸۱
Pəriüzlü Kamqara qənim oldu.	پیری چهره کامگار غنیم	
Qəfildən Kamqarın üstünə çapdı,	از قضا کامگار را تازی	۱۴۸۲
Əsgərlik zamanında başının üstündə dayandı.	در سر آمد بگاه سر بازی	
Çubuq külək kimi iti gəlirdi,	شد چو بی اعتدال تندی باد	۱۴۸۳
Sərvi torpağın üstünə sərdi.	طرفه سروی بر وی خاک افتاد	
Pəriüzlü öz məğlubiyyətini görəndə,	چون پری چهره دید بازی خویش	۱۴۸۴
Həmin süvarinin üstünə qalxdı.	زود آمد فروز تازی خویش	
Həmin Çin gözəli sinəsinin üstündə yer aldı,	جای بر سینہ کردش آن بت چین	۱۴۸۵
Onun qətlə üçün kin xəncərini çəkdi.	بهر قتلش کشید خنجر کین	
Çinlilərin qiyamçısı döyüşə qalxdı,	خواست آشوب چینیان بستیز	۱۴۸۶
Ki, başını iti xəncərlə kəssinlər.	که بیرند سرش بخنجر تیز	
Öz yolundan düyünü o açdı,	ز ره خویش را گشاد گره	۱۴۸۷
Üzü yolun enişindən peyda oldu.	گشت پیدا رخس ز شیب ز ره	
Ayüzlü baxanda gördü ki,	چون نظر کرد مهوش چگکش	۱۴۸۸
Bu həmin dilbər idi, ürəyini ovlamışdı.	بود آن دلبری که برد دلش	

Huşunu itirdi həmin ayüzlü	گشت بیپوش ماه ضلع زاد	۱۴۸۹
Xəncər onun əlindən yerə düşdü.	خنجر از دست او ز پا افتاد	
Kamqar vəziyyəti başqa cür görəndə	کامگارش چو دید حال دگر	۱۴۹۰
İstədi o da başını kəssin.	خواست کونیز هم ببرد سر	
Elə ki, kindən sinəsinin üstündə oturdu	چون نشستش ز کینه بر سینه	۱۴۹۱
Sinəsini kin möhnəti ilə dolu gördü.	سینه اش دید محنت کینه	
Bəndi özündən qəzəblə açdı,	بندش از خود چون گشاد بخشم	۱۴۹۲
O pərinin üzünə gözü sataşdı.	بر رخ آن پری فتادش چشم	
Gördü yuxuda gördüyü ay	دید ماهی که دیده بود بخواب	۱۴۹۳
Ki, niqəbdən öz camalını göstərdi.	که نمودش جمال خود ز نقاب	
O ay da huşunu itirdi	رفت هوش از دماغ آن مه نیز	۱۴۹۴
O ayın da sinəsi dağlandı tez.	رو بر آورد داغ آن مه نیز	
O iki gülətirli özlərindən getdilər	آن دو گلبوی پیخود افتادند	۱۴۹۵
Ki, ürək və canlarını bir-birinə verdilər.	که دل و جان بیکدیگر دادند	
Tacirlər də qardaşlar idilər,	تاجران هم برادران بودند	۱۴۹۶
Ki, həmin yolda rəhbərlər idilər.	که دران ره رهبران بودند	
Onlar ikisi də bir-birinə qovuşdular	بهم آن هر دو هم دوچار شدند	۱۴۹۷
Kinəni kənara qoyub dost oldular.	کینه بگذاشتند و یار شدند	
Kindən şığıyan diş aslanlar	ماده شیران ز کینه تازان نیز	۱۴۹۸
O donuzlara qalib oldular.	چیره گشتند آن گرازان نیز	
O donuzlar onlara əsir oldular	آن گرازان اسیرشان گشتند	۱۴۹۹
Onların qılıncı, oxu ilə qırıldılar.	گشته تیغ و تیرشان گشتند	
Ağılları başlarına gələndə	باز آمد چو هوششان بدماغ	۱۵۰۰
Şam və çırağın vüsal bəzmini gördülər.	دید بزم وصال شمع و چراغ	
Hər ikisinə işin sirri məlum oldu,	هر دو را سر کار شد معلوم	۱۵۰۱
Qəlbləri həmin yerdən su içdi	دلشان آب خورد از آن بروم	
Dostlar elə ki, kama çatdılar	دوستان چون بکام بنشستند	۱۵۰۲
O iki nazəninin əqdini bağladılar.	عقد آن هر دو نازنین بستند	
Zöhrə və ay bir-birinə yaxın oldular	زهره و مه بهم قران کردند	۱۵۰۳

Səmanın günəşinə cilvə etdilər.	جلوه بر مهر آسمان کردند	
Hər ikisi məhəbbət məqamında	هر دوشان در مقام دلجویی	۱۵۰۴
Lakin evlənmək məqamında.	لیک بر صورت زناشویی	
Həmin əyalətin gözəl havası vardı,	بود آن بوم را هوای لطیف	۱۵۰۵
Həmin yerdə qış və yay gözəl keçərdi.	خوش گذشتی در آن شتا و حریف	
Qalanı öz taxtları etdilər	قلعه را تختگاه خود کردند	۱۵۰۶
Öz qoşun və ilxılarının yeri etdilər.	جای خیل و سپاه خود کردند	
Ondan sonra bir şəhər saldılar	طرح کردند بعد از آن شهری	۱۵۰۷
Şəhər yox, bəlkə də dünyanın məşhuru.	شهر نی بلکه شهره دهری	
Həmin şəhərin adı Vüsalabad oldu	نام آن شهر شد وصال آباد	۱۵۰۸
Yoxdur indi, amma ondan qalmışdır.	نیست اکنون ولی از آن بنیاد	
Çinə tərəf bir qasid göndərdilər	قاصدی سوی چین فرستادند	۱۵۰۹
Çin şahına özləri haqqında xəbər verdilər.	شه چین را ز خود خبر دادند	
Xarəzmə tərəf başqa bir qasid	سوی خوارزم قاصدی دیگر	۱۵۱۰
Getdi və işin sirrini xəbər verdi.	رفت و از سر کار برد خبر	
Tacirlər də onların vəziri oldular	تاجران هم وزیرشان گشتند	۱۵۱۱
Canü-dildən onların əsiri oldular	از دل و جان اسیرشان گشتند	
O iki şahdan yardım istədilər	طلبیدند از آن دو شاه مدد	۱۵۱۲
O ikisindən onlara saysız kömək gəldi.	یجد آمد از آن دو راه مدد	
Onlardan onuncu olan monqollar	مغلانی که بود از ایشان دهم	۱۵۱۳
Xəyalda onlardan dəhşətə gəldilər	در خیال آمدی از ایشان سهم	
Qəzəbdən qanlarını tökdülər	ریختند از سر غضبشان خون	۱۵۱۴
Səhra onlardan qırmızı qana boyandı.	دامن دشت گشت از آن گلگون	
Zalımın qanı gül rəngli badə tək	خون ظالم چو بادə گلرنگ	۱۵۱۵
Ürəyini açar əgər çətinlik hiss etsə.	دل گشاید ترا چو باشد تنگ	
Al rəngdən daha gözəl bir rəng yoxdur	خوشر از رنگ آل رنگی نیست	۱۵۱۶
Heç kəsin bunda şübhəsi yoxdur.	هیچکس را او راین رنگی نیست	
Peyğəmbərin ailəsidir dünyanın fəxri	آل پیغمبر است نغر جهان	۱۵۱۷
Qapıları böyük və kiçiklərin pənahgahı	درشان ملجا کهان و مهان	

Al gəldi, Süheyl ondan yüksəkdir	آل آمد سهیل از آن بالاست	۱۵۱۸
Al atlas və alın təmənnasıdır	آل تمنای اطلس و آلاست	
Ləl al rəngə boyananda	لعل کان کرد آل گون پوشی	۱۵۱۹
Şahın qulağını göylərə çəkər.	گوش شه را کشد بسر گوشی	
Bağ məclisinin çıraqı qırmızı güldən oldu	سر خگل شد چراغ مجلس باغ	۱۵۲۰
Lalə fanus, çəmənlik al oldu	لاله فانوس آل محفل راغ	
Bu hekayə elə ki sona çatdı	این حکایت چو دید انجامی	۱۵۲۱
Bəhram güləndamlı ilə yuxuya daldı.	خفت بهرام با گل اندامی	

Bəhram şahın çərşənbə günü göy günbəzdə məclis qurması

بزم آراستن شاه بهرام روز چهارشنبه در منظر کبود

Çərşənbə ki, bu göy səma	چهارشنبه که این سپهر کبود	۱۵۲۲
Xoşbəxt şaha günəşi göstərdi.	بشه کامیاب مهر نمود	
Şahın əynində asiman rəngində paltar	شاه را جامه آسمانی رنگ	۱۵۲۳
Göy rəngli günbəzin qapısında.	برد در گنبد کبود او رنگ	
Yeddi iqlimin taxtında oturmuş	چار بالش نشین هفت اقلیم	۱۵۲۴
Hökmdar tacını firuzəyi etdi.	کرد فیروزه افسر دو بهیم	
Ayüzlülər ki, aydan ağıl aparmışdılar	ماه رویان که برده از مه هوش	۱۵۲۵
Asiman rəngli paltarlar çiyinlərində.	آسمانی لباسها بردوش	
O xoşbəxti dövrəyə almışlar	گرد بر گرد آن نکو فرجام	۱۵۲۶
Ayın ətrafındakı ulduzlar kimi.	چون کواکب بگرد ماه تمام	
Mənzil cazibəli, hava lətif	منزل دلکش و هوای لطیف	۱۵۲۷
Saqi ay üzülü, hərif zərif.	ساقی مهوش و حریف ظریف	
Mütrib, şərab şahidi və kabab	مطرب و شاهد شراب و کباب	۱۵۲۸
Ney, çəng, çəğanə və rübab.	نی و چنگ و چغانه بود در باب	
Ürəyə hər dəfə ney vururdu	بر دل کس زدهر باری نی	۱۵۲۹
Gütlülülərin xəttindən savayı qubar yox idi.	جز خط گلرخان عنباری نی	

Şah dedi sadə saqiyə	شاه گفتا بساقی ساده	۱۵۳۰
Sadə əlindən xoş idi badə.	کز کف ساده خوش بود بادە	
Badəni cama tök düşünmək nədir?	بادە در جام کن تامل چیست	۱۵۳۱
Belə bir məclisdə başqa işlə məşğul olmaq nədir?	در چنین مجلسی تعلل چیست	
Saqi həmin şadlıq məclisində verdi	داد ساقی در آن طربخانه	۱۵۳۲
Badə içənlərin əlinə peymanə.	دست پیمان بدست پیانە	
Mütribin hər barmağı ney çalırdı	شد هر انگشت مطرب نایی	۱۵۳۳
Neyin kamını dillə alırdı	کام نی را زبان گویایی	
Məclis əhli hamı şad	اهل مجلس همه ز هم خوشتر	۱۵۳۴
Bir-birinə qarışmışdır süd və şəkər kimi	بهم آمیخته چو شیر و شکر	
Talib də arzulayanlar kimi	طالب هم چو آرزومندان	۱۵۳۵
Hamı bir-birinin üzünə gül kimi gülürdülər.	همه در روی هم چو گل خندان	
Gah saqi işvəyə verirdi nuş	گاه ساقی بعشوه دادی نوش	۱۵۳۶
Gah müğənni nəğmədən ağıl aparırdı.	گه مغنی ز نغمه بردی هوش	
Şah gecəyə kimi işrətlə	شاه تا شب بعشرت انگیزی	۱۵۳۷
Gah qızıl səpirdi, gah gövhər töküdü.	گاه زرباشی گه گهر ریزی	
Gecə beyni xalis meydən islananda	شب که تر شد دماغش از می ناب	۱۵۳۸
Hərəmxanaya gəldi yatmaq üçün.	بخرمخانه آمد از پی خواب	
Fərxundəyə dedi ki, ey bəyənilən kişi	گفت فرخنده را که ای سره مرد	۱۵۳۹
Məni əfsanə ilə şadlandırımalısən.	بایدم از افسانە خوشدل کرد	
Həmin qissə üçün dodağından gövhər tök	لب از آن قصه ساز گوهر ریز	۱۵۴۰
Ki olsun nuş və yuxu gətirən.	که بودنش بخیش و خواب انگیز	
Səna edən Fərxundə dedi	گفت فرخنده ثنا گستر	۱۵۴۱
Sənin tərifi mənə candan xoşdur	که ثنایت مرا زجان خوشتر	
Dünya durduqca şahın canı sağ olsun	تاجهان است شاه را جان باد	۱۵۴۲
Asıman onun fərmanında müti olsun	آسمانش مطیع فرمان باد	
Allahdan utanıram, özümdən də	از خدا شرم دارم از خود هم	۱۵۴۳
Ki, şahın yanında elmdən də m vuram.	که ز من نزد شه ز دانش دم	
Nə edər qətrə dənizin qarşısında	چه کند قطره پیش بحر محیط	۱۵۴۴

Zərrə böyük fələkdə nə olar?	چه بود زره پیش چرخ بسیط	
Süleymana nə sirr deyir qarışqa	بسلیمان چه راز گوید مور	۱۵۴۵
Süha ⁸² ulduzu nə vaxt günəşin nurunu artırar.	کی سها مهر را فزاید نور	
Lakin ali məqamlı şah istədiyinə görə	لیک خواهد چو شاه عالیقدر	۱۵۴۶
Bu Süha bədr kimi işıq yaradar	کاین سها روشنی کند چون بدر	
Şahın nəzəri kimya olar	نظر شاه کیمیا باشد	۱۶۴۷
Kimya padşahın lütfü olar	کیمیا لطف پادشاه باشد	
Mən də düzdanışan xəbərçinin dilindən	منهم از منبر درست سخن	۱۵۴۸
Qədim dövrdən bir əfsanə deyərəm.	گویم فسانه ز عهد کهن	

Həkim Fərxundərayin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن حکیم فرخنده رای پیش بهرام

Dedi: Bir zamanlar Nişapur ⁸³ şəhərində	گفت وقتی ز شهر نیشاپور	۱۵۴۹
Xürrəm və abad bir kənd var idi.	قریه بی بود خرم و معمور	
Həmin kəndin adı Kəbudan idi,	بود آن قریه را کبودان نام	۱۵۵۰
Qoca bir qarı orda sakin idi.	پیرزالی در آن گرفته مقام	
Hiyləgər, məkrli bir Zal ⁸⁴ idi.	حیلت انگیز زال مکاره	۱۵۵۱
O qoca hiyləgər, oğru, etimadsız idi.	دزد و نا اعتماد و عیاره	
Gündüz dilənçiliklə məşğul olur,	روز بر هیئت فقیره زنی	۱۵۵۲
Gecə ki oldu oğurluq edirdi.	شب که شد زره دیورهنی	
Gündüz tesbih, ağlama, zarıldama,	روز تسبیح و گریه و زاری	۱۵۵۳
Gecə əlində hiyləgərlik kəməndi.	شب بدستش کمند عیاری	
Peşəsi məkr, hiylə, yalan idi	مکر و تزویر و حیله بود فنش	۱۵۵۴
Sözündə yüz minlərlə yalan var idi.	صد هزاران فریب در سخنش	
O qadının çevik bir kənizi vardı,	داشت آن زن کنیز چالاکی	۱۵۵۵
Özü kimi hiyləgər və qorxmaz idi.	همچو خود فریب و بیباکی	

Qarının üzü qara kənazindən,	بود از آن رو سیه کنیز عجز	۱۵۵۶
Aləm hiylə ilə gecə-gündüz dolardı.	عالم حیله راهی شب و روز	
O qadının həmçinin bir oğlu vardı,	پسری بود نیز آن زن را	۱۵۵۷
Evdən nuru belə aparardı.	که به بردی ز خانه روزن را	
Ananın pulsuz etdiklərini	آنچه می کرد رایگان مادر	۱۵۵۸
O diyardan oğul pulsuz aparardı.	دور می برد از آن دیار پسر	
Oğurlanmış malı qızıla çevirib,	جنس دزدیده را که زر می کرد	۱۵۵۹
Yenə vətənə səfər edərdi.	باز سوی وطن گذر می کرد	
Bir gecə sultanın xəzinəsindən	یک شبی از خزینە سلطان	۱۵۶۰
Çoxlu girdə gövhər apardı.	برد بسیار گوهر غلطان	
O cəvahir ki, əlində gəldi,	آن جواهر که آمدش در چنگ	۱۵۶۱
Oğlu Firəng mülkünə apardı.	پسرش برد سوی ملک فرنگ	
Elə ki, orda bir neçə gün qaldı,	چونکه یکچند روز بود آنجا	۱۵۶۲
Onun ürəyini bir qız oğurladı.	دل ازو دخترى ربود آنجا	
Bir müddət çalışdıqdan sonra,	در پیش مدتی تک و پو کرد	۱۵۶۳
O pərinin elçiliyinə üz qoydu.	خواستگاری آن پری رو کرد	
O İrəm bəstəsinin sərvə üçün,	بەتر آن سرو بوستان ارم	۱۵۶۴
Min dirhəmlük firuzə apardı.	برد فیروزه یکهزار درم	
Ondan başqa yanlarında əziz yox idi,	غیر از آن نزدشان عزیز نبود	۱۵۶۵
Firuzədən yaxşı heç nə yox idi.	به فیروزه هیچ چیز نبود	
O çox nadir bir inci idi,	بود نایاب آن متاع بسی	۱۵۶۶
Ondan heç kəsin də xəbəri yox idi.	خبرش زان نداد هیچ کسی	
Nə ləli-cəvahir var idisə,	هر چه بودش ز لعل تا بخرف	۱۵۶۷
O nigarın yolunda tələf etdi.	در ره آن نگار کرد تلف	
Təhfələr apardı, onu nişanladı,	تخفه ها برد و کرد نامزدش	۱۵۶۸
Nəğd sikkələri ona bağışladı.	سکه بر نقد ناتمام زدش	
Dedi iki il müddətində,	گفت کان مهر را اگر بدو سال	۱۵۶۹
Onu gətirərəm, olar mənə halal.	آرمش جفت من شود بحلال	
İki ildən əgər bir gün keçsə,	بگذرد از دو سال اگر یک روز	۱۵۷۰

Bu mal sizin olar, siz qalib olarsız.	این متاع از شما شما فیروز	
Bu şərti bağladı, üz tutdu yola,	کرد این شرط رو براه آورد	۱۵۷۱
Həmin o qarıya pənah gətirdi.	هم بدان پیرزن پناه آورد	
Gəldi, qarını əziyyəətə saldı,	آمد زال را برنج انداخت	۱۵۷۲
Yüz min xəzinəni yardı.	رخنه در صد هزار گنج انداخت	
Qarı Nişapur şəhərinə gəldi,	زال آمد بشهر نیشاپور	۱۵۷۳
Kənizilə hiylə və aldatmaq üçün.	با کنیزش پی فریب و غرور	
Həmin gecə ev yaran qarı,	در همان شام زال خانه شکاف	۱۵۷۴
Qafillərin nəğdinin ardınca sərraf oldu.	شد پی نقد غافلان صراف	
Bir xacənin hündür damlı evi vardı,	خواجه پی داشت بام خانه بلند	۱۵۷۵
Zorla özünə bir kəmənd bağladı.	پست خود ساختش بزور کمند	
Kənizi həmin sarayın içinə daxil oldu,	شد کنیزش بآن سرای درون	۱۵۷۶
Hiyləgər qadın isə eşikdə dayandı.	وان زن حيله در ستاد برون	
Evin sahibi oyaq idi,	بود بیدار صاحب خانه	۱۵۷۷
Oğru tük oldu, pəncəsi daraq.	دزد شد موی و پنجه اش شانه	
Hiyləgər qarı xəbərdar oldu ki,	شد خبردار زال مکاره	۱۵۷۸
Həmin əyyarə giriftar olmuşdur.	که گرفتار گشت عیاره	
Öz-özünə dedi, iş çətinləşdi,	گفت با خود که کار مشکل شد	۱۵۷۹
Xəzinə istəyirdim, nəticəsi ilan oldu.	خواستم گنج مار حاصل شد	
Özünü korların halına saldı,	کرد خود را بصورت کوران	۱۵۸۰
Cındır paltarın altında üryan oldu.	شد نهان زیر ژنده چون عوران	
Sübh vaxtı ki, fələklərin dağçası,	بامدادان که شخه افلاک	۱۶۸۱
Bu zülmkar torpağa hakim olanda.	شد مسلط برین سمگر خاک	
Xacə oğrunun əlini və boynunu bağladı,	خواجه بر بست دست و گردن دزد	۱۵۸۲
Getdi ki, dağaya bunu xəbər versin.	رفت کر پیش شخه یابد مزد	
Qarı özünü zəif Zala çevirdi	خویشتن را گرفت زال ضعیف	۱۵۸۳
Yorğun, gücsüz, zəif göstərdi.	خسته و ناتوان و زار و نحیف	
Həmin evə daxil oldu ki, mən koram,	اندران خانه شد که کورم من	۱۵۸۴
Kimsəsiz, yorğun və üryanam.	بیکس و خسته حال و عورم من	

Zəiflikdən nəfəsim ağzıma çatmış,	بلب از ضعف آمده نفسم	۱۵۸۵
Aşdan istidir həvəs kasam.	ز آتش گرم است کاسه یی هوسم	
Xacənin arvadı onun zarılısını görəndə,	چون زن خواجه دید زاری او	۱۵۸۶
Onun yalvarışına rəhmi gəldi.	رحمش آمد ز دلفگاری او	
Savab üçün onu evinə apardı,	برد در خانه اش برای صواب	۱۵۸۷
Mətbəxə tərəf tələsik yollandı.	سوی مطبخ نهاد پابشتاب	
Bildi ki, orda kimsə yoxdur,	حاضر آنجا ندید هیچ کسی	۱۵۸۸
Tez işini görməyə başladı.	که تواند زد آتشی بخسی	
Xanım getdi, qarıya taxta vurdu,	رفت با نود تخته بر در زد	۱۵۸۹
Aş üçün qollarını çırmaladı.	وز پی آش آستین بر زد	
Təsadüfdən idi bilici qarı	از قضا بود زال پر تمیز	۱۵۹۰
Kəniz olan evdə idi.	در همان خانه یی که بود کنیز	
Xanımın əlləri xəmirin əsiri olanda,	دست بانو چو شد اسیر خمیر	۱۵۹۱
O kənizi qoca qarı açdı.	باز کرد آن کنیز را زن پیر	
Dedi qalx, qarıya tərəf üz tut,	گفت برخیز و روی بردر کن	۱۵۹۲
Çadramı götür və başına at.	چادرم را بگیر و بر سر کن	
Bir qutu da gördü, əlinə verdi,	حقه یی دید هم بدستش داد	۱۵۹۳
Ona dedi, bu da əlinin muzdu olsun.	گفتش این نیز مزد دستت باد	
Kəniz tez öz yerindən sıçradı,	جست از جای خود کنیزک زود	۱۵۹۴
O evi yandırdı və tüstü kimi getdi.	سوخت آن خانه و رفت چو دود	
O qədər səbr etdi, hiyləgər qarı,	کرد چندان حریف مکاره	۱۵۹۵
Ki, əyyarə oradan uzaqlaşdı.	صبر کز پیش رفت عیاره	
Bir nəərə qopardı ki, ah mənim çadram,	نعره یی زد که آه چادرکم	۱۵۹۶
Mənim çadramı o qız oğurladı.	چادرک بود از آن دخترکم	
Başımı açıb saçlarını yoldu,	معجز از سر گشاد و مو بر کند	۱۵۹۷
Sinəsini, yaxasını yırtdı.	چاک در سینه کرد و رو بر کند	
Ki, nə üçün bu evə gəldim,	که چرا آمدم درین خانه	۱۵۹۸
Kimsə belə bir ev görməsin.	کس میناد و اینچنین خانه	
Qadın mətbəxdən onun yanına qaçdı,	زن ز مطبخ دوید بر سر او	۱۵۹۹

Ki, görsün ki, hardadır onun çadrası.	که به بیند کجاست چادر او	
Nəzər salanda gördü ki, kəniz getmiş,	چون نظر کرد و دید رفته کنیز	۱۶۰۰
Tağçadan qızıl qutusunu da aparmışdır.	برده از طاق حقه زر نیز	
Dedi, qoca qarıya ki, ey ana,	گفت با پیر زال کای مادر	۱۶۰۱
Oğru hindu çadranı aparmışdır.	هندوی دزد برده ات چادر	
Tağçadan mənim qızılqabımı da aparmışdır,	برده آن حقه هم ز طاق مرا	۱۶۰۲
İndi ərim məni boşayacaq.	که دهد شوهرم طلاق مرا	
Qarı ona dedi ki, əfsanə düzəltmə,	زال گفتش که این فسانه مساز	۱۶۰۳
Sahibin üçün bəhanə düzəltmə.	از برای خدا بهانه مساز	
Peşəsi məkr və hiylə olanın,	آنکه این مکر و حیله است فنش	۱۶۰۴
İntizarım vardır ki, kəfəni olacaq.	چشم دارم که گردد آن کفنش	
Kaş ayağım şikəst olardı yüz dəfə,	کاش پایم قلم شدی صد بار	۱۶۰۵
Bu evə gəlməzdim mən.	که درین خانه نامدی بگذار	
Mənim çadramı ver, aş istəmirəm	چادر من بده نخواهم آش	۱۶۰۶
Zəhər, zəqqum yeyərdim yerinə kaş.	زهر و زقوم خورم بجایش کاش	
Üzr-xahiş etdi o xanım,	غذر خواهیش کرد آن بانو	۱۶۰۷
Məhəbbət üzündən qarşısında diz çökdü.	کردش از روی مهر هم زانو	
Əvəzində öz çadrasını da verdi,	در عوض داد چادر خویشش	۱۶۰۸
Kərəmdən onu öz anası səslədi.	وزکرم خواند مادر خویشش	
Çadrasını götürdü və başına saldı,	چادرش را گرفت و بر سر ماند	۱۶۰۹
Onu dua etdi, qızı səslədi.	کردش او هم دعا دختر خواند	
Bir az keçdi, ev sahibi gəldi,	لحظعی بی چون گذشت خواجه رسید	۱۶۱۰
Olanları olduğı kimi də eşitdi.	قصه را آنچه آنچنان که بود شنید	
Ardınca qaçdı, hey-hey səslədi,	در قفایش دوید و زد هی هی	۱۶۱۱
Amma onun nə ayağını gördü, nə izini.	لیک از وی نه پای دید نه بی	
O gözəl xanım duzla bişirdi	پخت آن طرفه بانوی نمک	۱۶۱۲
O zənci qarı üçün qayğanaq	خایگینه ز بهر پیر زنگ	
Gecə ki, oldu, qoca qarı,	شب که شد پیر زال دیرینه	۱۶۱۳
Xəzinənin içərisinə balıq apardı.	برد بالین درون گنجینه	

Elə ki, o evin əhli yuxuya getdi,	چون شدند اهل آن سرا در خواب	۱۶۱۴
Qarı belindən kəməndi açdı.	پیر زال از میان گشاد طناب	
Nə mal vardısa, hamısını möhkəm bağladı,	هر متاعی که بود در هم بست	۱۶۱۵
Möhkəm bir-birinin üstünə yığdı.	محکم و استوار برهم بست	
O evin qapısını yavaşca açdı,	باز کرد آن در سرا را نرم	۱۶۱۶
Ayağını ehmalca ordan eşiyə qoydu.	پای بیرون نهاد از آنجا گرم	
Səhər vaxtı, həmin hiyləgər qarı,	صبحدم برد زال مکر اندیش	۱۶۱۷
Öz evinə gəlib çatdı.	بفراغت درون خانه خویش	
Xacə, səhər yuxudan oyandı,	خواجه بیدار شد صباح از خواب	۱۶۱۸
Gördü, qarı gedib, evi xaraba qoyub.	دید زن رفته خانه کرده خراب	
Malları üçün hay-həşir saldı,	کرد غوغا ز بهر کالایش	۱۶۱۹
Harayının heç bir faydası olmadı.	هیچ سودی نداشت غوغایش	
Qoca qarının oğlu hər gün,	پسر پیر زال هر روزه	۱۶۲۰
Həmin firuzənin söhbətini edirdi.	داشت آن گفتگوی فیروزه	
Nəhayət qarı kənizə dedi,	عاقبت گفت پیرزن بکنیز	۱۶۲۱
Ki, mənim nuri-çəşmim qədər əziz.	کای مرا همچو نور دیده عزیز	
Qulaq as mənə, şəfqətli dostuna,	گوش کن از من رفیق شفیق	۱۶۲۲
Firuzə üç yerdə vardır yəqin.	هست فیروزه در سه جا تحقیق	
Padşahın evi, hər iki vəzir,	خانه پادشاه و هر دو وزیر	۱۶۲۳
Onun mədənidir, bir tədbir et.	معدن آن بود بکن تدبیر	
Yenə Nişapura gəldi o kəniz,	باز آمد بشهر نیشاپور	۱۶۲۴
Həmin adəti və göstərişilə.	آن کنیزک بعادت و دستور	
Bir gecə kiçik vəzirin evindən,	یک شب از خانه وزیر خرد	۱۶۲۵
Çoxlu qiymətli cəvahir apardı.	جوهر قیمتی فراوان برد	
Firuzədən başqa nə deyirdin vardı,	غیر فیروزه هر چه گفتی بود	۱۶۲۶
Cəvahirdən hər şey vardı.	از جواهر هر آنچه سفتی بود	
İkinci gecə o hiyləgər qadın,	شب دیگر ربود آن وله گرگ	۱۶۲۷
Böyük vəzirin evinə yollandı.	گله از خانه وزیر بزرگ	
O evdən də xeyli şey apardı,	برد از آن خانه هم فراوان خیر	۱۶۲۸

Nəyi axtarırdısa, orda da olmadı.	آنچه جستی نبود آنجا نیز	
O biri gecə yenə oğurluq etdi,	آرزو چون دگر شبش ره زد	۱۶۲۹
Özünü şahın xəzinəsinə vurdu.	خویش را بر خزینه شه زد	
Birdən gözünə dəydi,	ناگهان آمدش پیش نظر	۱۶۳۰
Firuzə ilə dolu qızıl aftava.	پر زد فیروزه آفتابه زر	
Kəmənd ilə özünü sallayan zaman,	چون در آویختش ببند کمند	۱۶۳۱
Hündür damın üstündən yerə yıxıldı.	درفتاد از پیش ز بام بلند	
Təsadüfən sağ əlini sındırdı,	از قضا دست راستش بشکست	۱۶۳۲
Həmin yükü o biri əli ilə apardı.	برد آن بار را بدیگر دست	
Əlinin bir barmağı getdi,	رفته از کف برون یک انگشتش	۱۶۳۳
Ovcunda dörd barmaq qaldı.	چار انگشت ماند در دستش	
Hələ gün başlamamış o kənizi,	آن کنیزش نگشته روز هنوز	۱۶۳۴
Hiyləgər qarının yanına apardı.	برد تا پیش کار دیده عجز	
Səhər vaxtı məmləkətin şahı,	بامدادان که خسرو انجم	۱۶۳۵
Öz çətirini beşinci fələyə qaldırdı.	چتر خود کرد طارم پنجم	
Xəzinədarlar hekayəni şaha söylədilər,	خازنان قصه را بشه گفتند	۱۶۳۶
O sözlə şahı pərişan etdilər.	زان سخن شاه را برآشفتمند	
Üç qardaş qətlə məşhur idilər,	سه برادر بقتل شهره دهر	۱۶۳۷
Hər üçü o şəhərin darğası idilər.	هر سه بودند شخه آن شهر	
Padşah onları qəzəblə səslədi,	جستشان پادشه ز روی غضب	۱۶۳۸
Onlara dedi, bu gecə xəzinəmdən,	گفتشان از خزینه ام امشب	
Oğru məşhur cəvahirı aparmış,	برده دزدی جواهرکاری	۱۶۳۹
Onu hiyləgərliklə tapmaq lazımdır.	بایدش یافتن بعیاری	
Əgər əfsunla onu tələyə salmasanız,	ناوریدش بدام اگر بفسون	۱۶۴۰
Onun günahına görə sizin qanınızı tökərəm.	ریزم از جرم او شمارا خون	
Elə ki, gözətçilər bu sözü eşitdilər,	چون شنیدند این سخن عسسان	۱۶۴۱
Onun ardınca birgə getdilər.	در پی او شدند همنفسان	
Onların üçü izin üstünə gəldilər,	آن سه تن آمدند بر سر پی	۱۶۴۲
Ki, həmin izlə yolunu kəssinlər.	که ز پی ره بزند جانب وی	

O iz ki, onlara yol göstərirdi	پی که شد رهنمای آن مردم	۱۶۴۳
Kəbudan yaxınlığında gözdən itdi.	شد بنزد یکی کبودان گم	
O üç cəsur kişi toplaşdılar,	آن سه فرزانه مرد جمع شدند	۱۶۴۴
Gecə həm çıraq, həm şam oldular.	در شب هم چراغ و شمع شدند	
Birinci böyük qardaş dedi,	گفت اول برادر مهتر	۱۶۴۵
Bu bədbəxt oğrunun,	کاین دغا پیشه دزد بداختر	
Sağ əlində bir eybi vardır	دارد از دست راستش المی	۱۶۴۶
Ki, o dirhəmə gücü çatmamışdır.	که نسجد بزور آن درمی	
Qədim çərxi-fələk belini əymişdir	داده چرخ قدیمی خم پشت	۱۶۴۷
Beli əylmiş, ayağında da altı barmaq vardır.	در یکی پاش نیز شش انگشت	
Yaşda ortancıl olan dedi	گفت آن کو میانه بود بسال	۱۶۴۸
Ki, bu qatıl hindu qadımıdır	که زن هندووست این قتال	
Ondan sonra kiçik qardaş dedi	گفت از آن پس برادر کهتر	۱۶۴۹
Sözü gövhərdən də gözəl olan.	گوهری در سخن از آن بهتر	
Bu çəpgözdür, son barmağı,	کاحول است این و آخر انگشتش	۱۶۵۰
Sağ əlində yumruğunda yoxdur.	نیست از دست راست مستش	
Elə ki, hər kəs hər şeyi dedi	همه چون نکته با ادا کردند	۱۶۵۱
Bütün deyilənləri isbat etdilər.	جمله اثبات مدعا کردند	
Böyük qardaşın dediyi kimi	آنکه گفت از یکاست تمیز	۱۶۵۲
Sağ əlində heç bir şey yox idi.	که بود دست راستش ناچیز	
Dedi, sol tərəfdə çoxlu qızıl var	گفت پای چپش زیاده زراست	۱۶۵۳
Yerdə oturmuşdur o məlumdur.	در زمین می نشسته آن پیدااست	
Əgər sağ əlində şikəstlik olmasaydı,	گر نبودیش دست راست تباہ	۱۶۵۴
O əlində tuta bilərdi samanı.	اندر آن دست میگرفتش گاه	
Bu ona dəlalət edir ki,	این دلالت کند بر آنکه مقیم	۱۶۵۵
Solda olmuşdur qızıl aftava.	در چپش بوده آفتابه سیم	
Ayağının izindən də anlaşılır,	فهم شد از نشان پایش هم	۱۶۵۶
O yolda ki, o qədəm atmışdır.	زان طریقی که می نهاده قدم	
Ayağının çəkməsindən görünür,	دیده پایش زموزه پا تنگی	۱۶۵۷

Axsaq dırnaqların izləri.	وز درازی ناخان لنگی	
Bir yerdə oturmuşdu, ayağından dırnaq,	در یکی جا نشسته بود ز پای	۱۶۵۸
Dırnaq ayağından düşüb qalmış.	ناخن از پا گرفته مانده بجای	
Ovcunda on bir dırnaq vardı,	یازده بود ناخان در مشت	۱۶۵۹
Naçar on bir barmağı vardır.	بوده ناچار یازده انگشت	
O ki, demişdir, hindu qadıdır,	وآنکه گفتش هندویست و زنت	۱۶۶۰
Sözümü dedim, Ədn lölösüdür.	سخنم گفتم لولوی عدن است	
Kolluqda bir an oturmuşdu,	در معنا کی نشسته بود دمی	۱۶۶۱
Elə ki, ona tərəf addım atdım.	چون نهادم بسوی او قدمی	
Nişanəyə nəzər salanda,	نظری می فگندمش بر پی	۱۶۶۲
Ondan sürmədan yerə düşmüşdü.	سرمه دانی فتاده بود زوی	
Dedim, bu qadınlara lazım olar,	گفتم این لازم زنان باشد	۱۶۶۳
Kişilərə sürmədan lazım olmaz.	آن مردان نه سرمه دان باشد	
Gördüm ehtiyatdan onda,	دیدم از احتیاط چون دروی	۱۶۶۴
Onun mili başısağa olmuşdu.	میل آن بود بازگون دروی	
Mən yəqinə çatdım ki, bu kəs hindudur,	شد یقینم که هندویست این کس	۱۶۶۵
Başısağa hindudan olar yalnız.	بازگونه زهند و آید بس	
O ki deyirdi, çəpgözdür bunu dedi,	آنکه گفت احوال است این می گفت	۱۶۶۶
Onda ki, o qiymətli dürrü deşirdi	آن زمان کلین در ثمن میسفت	
Gördüm ki, tullanıb bir arxın üstə	دیدمش جسته از یکی جو نیز	۱۶۶۷
Birindən tullanıb digərindən qalxmış.	زده یک جو یوار دیگر خیز	
Yenə həmin arxın yolunu tutub,	باز آن جو گرفته ره بروی	۱۶۶۸
Həmin yolla davam edib.	بر همان طور کرده بازش طی	
O ki, birini iki görən çəpgöz,	آنکه یک را دو دیده احوال دان	۱۶۶۹
Təkrar gördüyünü mənasız bil	وان مکرر که دیده مهمل دان	
Onda qəti oldu ki, o çəpgözdür	جزم گشت آنکه هم که هست احوال	۱۶۷۰
Çünki birincidən yox ikincidən tullanmışdır.	از دوم جستنش نه از اول	
İkinci arx gözünə görünəndə,	دومیش چون بچشم آمده جوی	۱۶۷۱
Ondan tullananda arxa düşmüşdür.	زان چو بر جسته در فتاده بروی	

Yerdən pəncəsi ağramışdır,	از زمین گشته پنجه اش رنجه	۱۶۷۲
Bədəninin təsvirini torpağa salmışdır.	بسته در خاک نقش آن بدنه	
Dörd barmağının izi qalmışdır,	چارانگشت را نشان مانده	۱۶۷۳
Nəyi vardisa onun nişanı qalmışdı.	آنچه بوده نشان آن مانده	
Hamının ürəyi bu qərarı qəbul etdi,	همه را دل بر این قرار گرفت	۱۶۷۴
Hamını düşünməyə vadar etdi.	دست فکرت زمام کار گرفت	
Məhəllədə gəzən həməən qadına	بزن لولی محله نورد	۱۶۷۵
O üç ağıllı kişi qissəni dedilər.	قصه گفتند آن سه دانا مرد	
Ki, çıx küçəni fırlan və dolan	که بر آگرد کوچه و برزن	۱۶۷۶
Hər sarayın dəhlizində qapını döy	سر بدهلیز هر سرا در زن	
Harda bu kəsi sən görsən,	هر کجا این کس آیدت بنظر	۱۶۷۷
Bizə ondan tez xəbər ver.	جانب ما پیار زود خبر	
Köynəyinin qoluna pullar tökdülər	بدره در آستین نهادندش	۱۶۷۸
Bir iş görməmiş ona mizd verdilər.	کار ناکرده مزد دادندش	
Evləri gəzirdi adət üzrə	خانه گشتن چو گشت آئینش	۱۶۷۹
Birinci evində gəzdidilər.	دید در خانه نخستینش	
Onlara dərhal xəbər gətirdi	خبر آورد سويشان فی الحال	۱۶۸۰
Sınnmış qəlbədən qorxunu apardı.	بردشان از دل شکسته ملال	
O ətrafı gözətçilər tutmuşdur,	آن درو بام را گرفته عسس	۱۶۸۱
Bal üstündə milçəklər qövqa etmişdir.	کرد غوغا بسوی شهید مگس	
Qoca xəbərdar olub aradan qaçdı,	زال واقف شد از میان بگریخت	۱۶۸۲
O ziyanda öz xeyrini görüb qaçdı.	سود خود دید از آن زیان بگریخت	
O kəviz onların tələsinə düşdü,	آن کنیزک بدامشان افتاد	۱۶۸۳
Püşk onların arzusunca çıxdı.	قرعه بر حسب کامشان افتاد	
Hamı birlikdə qərara aldılar,	جمله کردند اتفاق آنگاه	۱۵۸۴
Ki, onu həzrət şahın yanına aparaq.	که بریمش نزد حضرت شاه	
İddianı onunçun isbat edək,	مدعا را بر او کنیم اثبات	۱۶۸۵
Cahan şahının yanında onu mat edək.	نزد شاه جهان کنیمش مات	
Elə ki, onu şahın yanına apardılar,	چونکه بردند جانب شاهش	۱۶۸۶

Bir kəsi qarı onlarla birgə göndərdi.	کس فرستاد زال همراهش	
Ki, qulağına hər kəsdən gizlin	که بگوشش بگو نهان از کس	۱۶۸۷
Gözətçinin yanında zəlil olma.	نشوی ناگهان زبون عسس	
Bu gecə cəfaya döz sən,	امشب در جفا تحمل کن	۱۶۸۸
Doğruluq yolunda fikirləş sən.	در ره راستی تعلق کن	
Sabah səni xilas edəcəyəm,	که صباحت خلاص خواهم کرد	۱۶۸۹
Xilas olmağına cəhd göstərəcəm mən.	بخلاصیت خاص خواهم کرد	
Qoca vəzirin və şahın mallarını,	زال مال وزیر و شه را نیز	۱۶۹۰
Darğalar və kəninizin ardınca apardı.	بردنبال شخنگان و کنیز	
Gecə bu nəgd pulları,	شب که این نقد های قلب سپهر	۱۶۹۱
Götürüb yola düşdü o qarı.	شد روان بی ترازوی از مهر	
Yenə o hiyləgər qoca qarı,	باز آن پیرزال عیاره	۱۶۹۲
Kənizi üçün bir çarə etdi.	کرد بهر کنیز کش چاره	
Hakimin xəzinəsindən olan hər şeyi,	آنچه بود از خزینه داور	۱۶۹۳
Hiyləgər qarı gizlətdi.	کرد پنهان مجوز مکر آور	
Böyük darğanın bağının arxının kənarında	در ته جوی باغ شخنه مه	۱۶۹۴
Ki, onunla işlərin dünyünü açsın.	که گشاید بآن زگار گره	
Vəzirlərdən olan hər nə vardı apardı,	ازوزیران هر آنچه بود ببرد	۱۶۹۵
Ortancıl və kiçik darğaya tərəf.	بسوی شخنه میانه و خرد	
Gizlətdi onların bağçalarının içində,	کرد پنهان درون باغچه شان	۱۶۹۶
Hiylə oxu üçün onları nişan aldı.	کرد از بهر تیر حيله نشان	
Gündüz göy geyimli günəş	روز کلین آفتاب ازرق پوش	۱۶۹۷
Zirvənin göy libasını əyninə atdı.	ازرق اوج را کشید بدوش	
O hiyləgər, əyri adam düzəltdi	ساخت آن حيله صنعت کج باز	۱۶۹۸
Namaz yerinin dövrəsinə ləçək bağladı	عطف معجز ز دور جای نماز	
Yaxadan bəzəyi başına saldı	از گریبان زرق سر بر کرد	۱۶۹۹
Tikişlə dolu xirqəni əyninə aldı	خرقه پرز بخیه در بر کرد	
Qarı özü kimi iki-üç hiyləgərlə,	دوسه مکاره دگر چون خویش	۱۷۰۰
Qabağına salıb onlarla yola düşdü.	در پس افکند و شد روان از پیش	

Şahın qəsrinin qapısına gəlib tullandı,	بدر قصر شاه آمد جست	۱۷۰۱
Şahın xatunlarının yolunu bağladı.	بخواتین پادشه ره جست	
Ki, qoca qarıyam, qərrib və fəqir	که زن پیرم و غریب و فقیر	۱۷۰۲
Kəbənin yolunda çoxlu qır tökmüşəm.	در ره غیر کعبه ریخته قیر	
Bütün elmlərdən də xəbərim var,	بهر مندم هم از جمیع علوم	۱۷۰۳
Xüsüsən, rəml, kimya və nücumdan.	خاصه از رمل و کیمیا و نجوم	
Amma rəml elmində mislim yoxdur,	لیک در علم رمل بی بدلم	۱۷۰۴
Elmdən daha yaxşıdır əməlim.	باشد از علم خوبتر عملم	
Xatunlar elə ki, bundan agah oldular,	چون خواتین ازین شدند آگاه	۱۷۰۵
Həzrəti-şahın yanına müjdə apardılar.	مژده بردند نزد حضرت شاه	
Ki, gəlmişdir, peşəsi rəml atmaq olan qarı,	کامده رمل پیشه پیر زنی	۱۷۰۶
Ki, nişanəyə ox atan bir qarıdır.	که بود بر نشانه تیر زنی	
Şah atıldı ki, ey ağıllı adam,	شاه جستش که ای خرد پیشه	۱۷۰۷
Əgər dediklərin düz çıxarsa,	اگر راست آید اندیشه	
Sənin ürəyinin arzusunu verərəm,	بمراد دل تو کار کنم	۱۷۰۸
Pulları yolunda nisar edərəm.	بدره ها در رهت نثار کنم	
Qarının fikri ondan aram tapdı,	خاطر زال از آن قرار گرفت	۱۷۰۹
Rəml taxtasını yanında tutdu.	تخته رمل در کنار گرفت	
Dedi ki, bu mal həmin şəhərdədir,	گفت کاین مال در همین شهر است	۱۷۱۰
Şahın balı, oğrunun zəhəridir.	شاه را شهد و دزد را زهر است	
Ondan sonra o müjdə verən qarı,	پس از آن آن عجوز مژده رسان	۱۷۱۱
Gözətçilərin məhəlləsinə rəqəm atdı.	زد رقم در محله عسسان	
Ondan sonra rəqəmölçən yaxşı oldu,	شد رقم سنج بعد از آن بهتر	۱۷۱۲
Böyük darğanın evinin hərəminə düşdü.	بر حرم جای شخنه مهتر	
O təcübəli hərfi göstərdi	داد آنکه حریف پخته نشان	۱۷۱۳
Gizlətdiyi tərəfi aşkar etdi.	جانb آنکه کرده بود نهان	
Qəfildən günəş doğdu,	ناگهان آفتاب ظاهر شد	۱۷۱۴
O darğanın düşməni o cəvahir oldu.	خصم آن شخنه آن جواهر شد	
Ondan sonra iki vəzirdə olandan	بعد از آن آنچه بود از آن دو وزیر	۱۷۱۵

Qarı həmin tədbirlə tapdı.	یافتش زال هم بدان تدبیر	
Şəhərə, məhəlləyə təlatüm düşdü,	شور و غوغا بشهر و کوی افتاد	۱۷۱۶
Ki, belə bir hadisə baş vermişdir.	کاین چنین قصه بی بروی افتاد	
Gözətçilərin iki əllərini bağladılar	عسسارنا دو دست بر بستند	۱۷۱۷
Üzlərini, başlarını taxta ilə sındırdılar.	سر و روشان بچوب بشکستند	
Bu sözlər şahın qulağına çatdı,	شاه را کان سخن بگوش آمد	۱۷۱۸
Qeyrətinin damarı cuşa gəldi.	قلزم غیرتش بجوش آمد	
Ki, çoban əgər qurd olarsa,	که شبان هر گهی که گرگ شود	۱۷۱۹
Sürünün quzusu necə böyüyər.	رمة را بره چون بزرگ شود	
Bir diyarda ki, oğru gözətçinin özüdür,	در دیاری که دزد آن عسس است	۱۷۲۰
Tutuquşu ilə pişik bir qəfəsdədir.	طوطوی و گربه در یکی فقس است	
Hakimin yarı düzgün bir işdir,	کار افتاده راست حاکم یار	۱۷۲۱
Çünki hər kəsin işini o görər.	چون کسی را بجا کم افتد کار	
Dedi, kindən hamının qanını tökün	گفت ریزید خون زکین همه را	۱۷۲۲
Ki, bu hamıya bir təcrübə olsun.	که شود تجربه ازین همه را	
Cəllad onları qurbangaha apardı,	برد جلاد شان بشکتن گاه	۱۷۲۳
Ki, yoxluğa yol göstərər ora.	که بسوی عدم نماید راه	
Dedi, o qadın axırda öz-özünə,	گفت با خویش آخر آن زن پیر	۱۷۲۴
Ki, tədbirli bu üç ağıllı cavan	کاین سر دانا جوان پرتدبیر	
Heyf olar ki, belə günahsız halda,	حیف باشد که بیگناه چنین	۱۷۲۵
Kin qılıncının altında öldürülsünlər.	گشته گردند زیر دشنه کین	
Doğrunu əvvəldən axıra şaha söylədi,	راستی را بشاه گفت تمام	۱۷۲۶
Sonda doğruluqdan arzusuna çatdı.	آخر از راستی رسید بکام	
Şah o doğruluqdan çox təəccüblənib,	شاه از آن راستی شکفت بسی	۱۷۲۷
Qoca qarının tərifini söylədi.	مدحت پیر زال گفت بسی	
Günahsızlar kin qılıncından xilas oldular,	بیگناهان ز تیغ کین رستند	۱۷۲۸
Elə əzabdan belə qurtuldular.	از چنان محنتی چنین رستند	
Dodağı ənamla xəndan etdi,	لب ز انعام ساختش خندان	۱۷۲۹

Nəyi ki, axtarırdı, yüz dəfə artıq tapdı.	زانچه میجست داد صد چندان	
Firuzədən günü firuz oldu,	شد ز فیروزه روز فیروزش	۱۷۳۰
Bəxti qalib oldu həmin günündən.	بخت فیروز گشت از آن روزش	
Doğruluqdan son muradına çatdı,	یافت از راستی مراد آخر	۱۷۳۱
Oğlu ilə firəng məmləkətinə üz tutdu,	یافت از راستی گشاد آخر	
Firəngə qədər heç yerdə dayanmadı.	با پسر کرد رو بملک فرنگ	۱۷۳۲
Ora vədə verdiyi gündən daha tez çatdı,	تا فرنگش نبود هیچ درنگ	
Tələb olunandan ora daha çox apardı.	رفت از آن وعده بیشتر آنجا	۱۷۳۳
O misli olmayan həməən qönçə,	زان طلب برد بیشتر آنجا	
Öz xurma ağacı ilə peyvənd oldu.	آن نهالی که بود بمانند	۱۷۳۴
Firuzəsi muradının qaşu oldu,	کرد با نخل خویشتن پیوند	
O üstün göydən daha göy idi.	گشت فیروزه اش نگین مراد	۱۷۳۵
Arzu xatəmini onun əlinə verdi	خاتم آرزو بدستش داد	
Göy rəng ürəyi ovsunlayandır	دل رباینده است رنگ کبود	۱۷۳۶
Ona görə üstün fələk göy oldu	زان سپهر برین کبود نمود	
Elə ki, bənövşə bustana gəldi,	چون بنفشه بوستان آمد	۱۷۳۷
Göylüyü ilə cana ətir gəldi.	از کبودیش بوی جان آمد	
Nilufər gülüstanın zinətidir	زینت گلستانست نیلوفر	۱۷۳۸
Ondan daha göydür nilufər bağı.	زان کبودیست باغ نیکوفر	
Firuzə də bir daş parçasıdır,	هست فیروزه نیز پاره سنگ	۱۷۳۹
O göylüyünə görə qiymətli olmuşdur.	دیده آن قیمت از کبودی رنگ	
Bu dürr qulağının zivəri oldu	گشت این در چو زیور گوشش	۱۷۴۰
Gümüşbədənli onun ağuşunda yatdı	خفت سیمینبری در آغوشش	

**Bəhram şahın pəncşənbə
günü səndəl rəngli
günbəzdə məclis qurması**

**بزم آراستن بهرام روز پنجشنبه
در گنبد صندل فام**

Pəncşənbə ki günəş səndəl saçırdı	پنجشنبه که مهر صندل ریز	۱۷۴۱
Fələyin ələyindən səndəl ələnirdi	شد ز غربال چرخ صندل بیز	
Şahların başçısı Bəhram	کرد سر خیل خسروان بهرام	۱۷۴۲
Müştəri kimi səndəl rəngli paltar geyindi	مشتري وار جامه صندل فام	
Elm bayrağının sahibi	برد صاحب لوای فرزانه	۱۷۴۳
Oturacağı qara rəngli evə tərəf apardı.	صندلی سویی صندلی خانه	
Cana rahatlıq verən oturacaq	صندلی جا که پرورد جان را	۱۷۴۴
Oturacaqda oturanların yeri oldu.	جای شد صندلی نشینان را	
Ev qara rəngli ayüzlülərlə dolu idi	خانه پر مهوشان مشکین جعد	۱۷۴۵
Gözəl ulduzlar yerə enmişdilər	بر زمین آمده کواکب سعد	
Bütün yaxşılar səfa üzündən bir-birinə	همه خوبان بهم زردی صفا	۱۷۴۶
Bütün istəyənlər bir-birinə mehr və vəfa ilə	همه خواهان بهم بمهر و وفا	
Sillə, qulaqburması düzəldirdi	سیلی و گوشمال سازنده	۱۷۴۷
Canlı dəf, tənburun sədası	دف و طنبور را نوازنده	
Çəng simlərin tərənnümündən etdi	کرد چنگ از ترنم اوتار	۱۷۴۸
Yuxu işrətini təsəvvür pərdəsi	عشرت خواب پرده پندار	
Ney bir kəsin əlindən fəğan etmiş	نی زدست کسی فغان کرده	۱۷۴۹
Hər ikisi əlini ağızına salmış	هر ده انگشت در دهان کرده	
Nəsrinqoxulu daşürəklilərin yanında	پیش سنگیندلان نسرینوی	۱۷۵۰
Yalvarışdan kuzənin boğazı tutulmuşdu	بتضرع گلو گرفته سبوی	
Şah gülrəngli badə ilə məşğul	شاه مشغول باده گلرنگ	۱۷۵۱
Rübabın fəğanı, çəngin naləsi ilə	بفغان رباب و ناله چنگ	
Gecə ki, bu əfsanə ilə dolu günbəz	شب که این گنبد پر افسانه	۱۷۵۲
Ayı Zöhrə ilə həmxanə etdi	کرد مه را بزهره همخانه	
Yuxunun ardınca ədəbli şah	از پی خواب شاه با فرهنگ	۱۷۵۳

Yeddi taxtın büsatına söykəndi	تکيه زد بر بساط هفت اورنگ	
Fərzanəyə dedi ki, yuxunun ardınca	گفت فرزانه را که از پی خواب	۱۷۵۴
Gözəl dürr kimi bir əfsanə istəyirəm.	خواهم افسانه بی چو در خوشاب	
O sözü eşidəndə Fərzanə	آن سخن چون بشنید فرزانه	۱۷۵۵
Dedi ona ey zəmanədə əfsanə	گفتش ای در زمانه افسانه	
Gecə-gündüz bəndən Günəş və Ay olsun	روز و شب بنده مهرو ماهت باد	۱۷۵۶
Bütün başlar sənin yoluna fəda olsun	همه سرها فدای راهت باد	
Şahın qulağı diyirlənən dürrün qutusudur	گوش شه در غلطان است	۱۷۵۷
Mənim sözüüm ona layiq deyil	خزف من نه لایق آن است	
Ağcaqanad fillə yarışa girsə	پشه چون بارسنج شود	۱۷۵۸
Kuzə nə vaxt Nil çayının qabı olar.	کوزه که ظرف رود نیل شود	
Cahanın rəyi itaətçi olanda	چونکه رای جهان مطاع بود	۱۷۵۹
Günəş kimi zərrənin şüası olar	که چو خورد ذره را شعاع بود	
Zərrə də günəşin işini görər	ذره هم کار آفتاب کند	۱۷۶۰
Şah məhəbbətlə əgər xitab edərsə.	شه ز مهرش اگر خطاب کند	
Mən də sözbilicisi ravidən	منهم از راوی سخن پرور	۱۷۶۱
Gövhər boyunbağısı kimi əfsanə söyləyəyəm.	گویم افسانه بی چو عقد گهر	

Fərzanənin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن حکیم سخنور فرزانه نزد بهرام

Qədim zamanlarda Bağdadda ⁸⁵	بود وقتی قدیم در بغداد	۱۷۶۲
Biliyə, elmə qiymət verən bir padşah vardı	پادشاهی سمریدانش و داد	
Onun ədalətindən göyərçinlə şahin	بوده از عدل او کبوتر و باز	۱۷۶۳
Bir yuvada dost kimi qalırdılar.	در یکی آشیان بهم دمساز	
İt xorusun dayağı olmuşdu	شده سگ متکای قاقم پوش	۱۷۶۴
Dovşanı yatmağa yola salırdı.	از پی خواب کردن خرگوش	
Şəhər və ordu ondan abad idi	شهری و لشکری ازو آباد	۱۷۶۵
Bu ənam alırdı, o birisi ədalətdə qalırdı.	این زانعام و آن دگر از داد	

Katibin barmağı işsiz qalmışdı,	مانده انگشت خامه زن بیکار	۱۷۶۶
Divarın təsvirinin barmağı kimi.	همچو انشگت صورت دیوار	
Zalımın qələmi onun siyasətindən	قلم ظالم از سیاست وی	۱۷۶۷
Dırnaqlarının dibində neyə dönmüşdü.	شده در بیخ ناخنانش نی	
O cahandarın bir vəziri vardı	آن جهاندار را وزیری بود	۱۷۶۸
Ki, həmin işdə misilsiz idi.	که در آن کار بی نظیری بود	
Əl aparırdı, amma süfrəsində	دست میبرد و لیک در خوانش	۱۷۶۹
Nəməkdanına tərəf xəyanətlə.	بخیانت سوی نمکدانش	
Gizlində şahın arvadı ilə,	بزنش داشت خواجه پنهانی	۱۷۷۰
İşi olurdu bildiyin kimi.	سروکاری چنانکه میدانی	
Bir zaman fələyin padşahı,	نوبتی خسرو فلک مقدار	۱۷۷۱
Üçgünlük ova yola düzəldi.	رفت بیرون سه روزه بی بشکار	
Padşahın nayibi vəziri oldu	نائب پادشاه وزیر بماند	۱۷۷۲
Elə bil xəmirdə bir tük qaldı.	آتچنان موی در خمیر بماند	
Xacə elə ki, evi ağyarsız gördü	خواجه چون دید خانه بی اغیار	۱۷۷۳
Xəzinəni ilansız və qızıl gülü tikansız gördü.	گنج بی مار و سرخ گل بیخار	
Gecə elə ki, sırr pərdəsini örtdü,	شب چو پوشید پرده رازش	۱۷۷۴
Pərdədə o ayı səslədi.	داد در پرده آن مه آوازش	
O şəhərdən uzaqda, yar sənəmindən	دور آن شهریار از صنمش	۱۷۷۵
Qarğa göyərçinin cütü oldu.	زاغ جفت کبوتر حرمش	
Şahın kənzilərindən biri qəflətən,	از کنیزان شه یکی ناگاه	۱۷۷۶
Həmin sırrdən agah oldu.	شد از آن را از سر بهر آگاه	
Onlar da bundan xəbər tutdular,	واقف این شدند ایشان نیز	۱۷۷۷
Ki, kəviz işdən xəbərdar oldu.	که شد آگه ز سرکار نیز	
Padşahın arvadı və vəzir	کرد خاتون پادشاه و وزیر	۱۷۷۸
Kəvizin qətlü üçün tədbir tökdülər.	بهر قتل کنیزک این تدبیر	
Ki, etsinlər onu günahda ittiham	که کنندش بزهر کار تباہ	۱۷۷۹
Kimsə ondan olmasın agah.	که نگردد کسی از آن آگاه	
Zəhəri gizlincə bala qatdılar	ز زهر پنهان در انگبین کردند	۱۷۸۰

Lütfü kinin pərdəsində örtüdlər.	لطف را پرده دار کین کردند	
Qəhr camından ona zəhər içirttilər	زهرش از جام قهر پیوندند	۱۷۸۱
Şəkərini zəhərlə aludə etdilər.	شکرش را بزهر آلودند	
O kənimiz şahdan hamilə idi	بود آبستن آن کنیز از شاه	۱۷۸۲
Həmin ay doğmaq vaxtı idi.	شده هنگام زادن آن ماه	
Həmin içkidən halı dəyişdi	شد از آن شربش دگرگون حال	۱۷۸۳
Günəşin ömrü zavala getdi.	یافتش آفتاب عمر زوال	
Halının niyə belə olduğunu biləndə	چون شد آگه که حال زارش چیست	۱۷۸۴
Yaxasını yırtdı, zar-zar ağladı.	چاک زد جیب و زار زار گریست	
Anasına belə vəsiyyət etdi	گشت بامادرش وصیت سنج	۱۷۸۵
Ki, bu əzabdan öz xilasını görmürəm.	که نه بینم خلاص خود زین رنج	
Elə ki, məni basdırdınız	چون مرا باره گی جنازه شود	۱۷۸۶
Yoxluq yolunda cənazəm oldu.	بهر راه عدم جنازه شود	
Şahdan qulağımnda bir ləl vardır	هست لعلی ز شاه در گوşم	۱۷۸۷
Qəbir daşında mənimlə həmağuş edin.	در لحد سازیش هم آغوشم	
Ki, mənimçün məzarın lələsi olsun	تا مرا لاله مزار شود	۱۷۸۸
Qəbirdə qaranlıq gecənin şamı olsun.	در لحد شمع شام تار شود	
Anası yaxasını cırdı	ساختش مادر گریبان چاک	۱۷۸۹
Həmin atəşli ləllə torpağı qazdı.	بهمان لعل آتشین در خاک	
Təsadüfən həmin gecədə bu övlad	از قضا در همان شب این فرزند	۱۷۹۰
Yer üzünə gəldi və həbsdən xilas oldu.	بزمین آمد و رهید از بند	
Ağlama və nalə ilə yer üzünə gəldi	آمدش بهر گریه و نالش	۱۷۹۱
Qəbir beşiyi, kərpiclər balışı oldu.	گو گهواره خشته بالش	
Zal onun belə ağladığını görəndə	دید چون زال زارو گریانش	۱۷۹۲
Məhəbbətlə beşiyini tərpatdı.	گشت از مهر مهد جنبانش	
Elə ki, gecə oldu, kəfən çəkən tələsik	چونکه شب شد کفن کش چالاک	۱۷۹۳
Həmin qəbrin torpaqlarını boşaltdı.	کرد آن گور را تهی از خاک	
Qəbirdə ağlayan bir uşaq gördü	کودکی دید در لحد گریان	۱۷۹۴
Onun yanğısından ürəyi közə döndü.	گشت از سوز او دلش بریان	

Elə ki, ölünün kəfənini çiyindənən açdı,	مردە را چون کفن کشید ز دوش	۱۷۹۵
Qulağının bəzəyi olan ləlləri gördü.	طرفه لعلیش دید زیور گوش	
Astaca həmin dürrü və ləlləri götürdü,	آن در و لعل را گرفت روان	۱۷۹۶
Evinə tərəf qaça-qaça şad halda gəldi.	شادمان شد بسوی خانه دوان	
O uşaq nazənin bir oğlan idi	بود آن طفل نازنین پسری	۱۷۹۷
Oğlan deyil, nazənin bir gövhər idi.	پسری نی که نازنین گهری	
O uşağın adını gözəl qoydu,	نام آن طرفه طفل نیک نهاد	۱۷۹۸
Qəbireşən adını Qeybzad qoydu.	گور کاونده غیب زاد نهاد	
Elə ki, yaşı altı-yeddiyə çatdı	بشش و هفت چون رسیدش سال	۱۷۹۹
Gözəllik bağında fidan kimi baş qaldırdı.	سر کشید بباغ حسن نهال	
Bir gün başqa uşaqla dalaşdı,	کرد روزی بطفل دیگر جنگ	۱۸۰۰
İki-üç dişini daşla sındırdı.	دوسه دنداناش را شکست بسنگ	
Elə ki, həmin hekayə oğlanlardan çıxdı,	چون شد آن قصه صادر از پسران	۱۸۰۱
Atalarının canına şur və qovğa düşdü.	شور و غوغا فتاد در پدران	
Hekayə gedib padşaha çatdı,	قصه در پیش پادشاه افتاد	۱۸۰۲
Ki, belə bir pis vəziyyət yaranmışdır.	کاین چنین حالتی تباہ افتاد	
Pakqəlbli Qeybzada etdi	کرد بر غیب زاد پاک ضمیر	۱۸۰۳
Ərşin şahı belə bir hökmü.	ایچنین حکم شاه عرش سریر	
Hər biri bir dürr olan dişlər üçün	پی دندان که هر یکیست دری	۱۸۰۴
Bir dəvə gərək verəsiniz.	بدهد بهر هر یکی شتری	
Həmin hökmdən Qeybzadın halı pis oldu,	شد از آن حکم غیب زاد بتاب	۱۸۰۵
Padşah yatmağa məşğul oldu.	گشت مشغول پادشاه بخواب	
Dedi onun dişləri dürr kimi deyildi,	گفت دندان او چو در نبود	۱۸۰۶
Hər birinin əvəzi bir dəvə deyildi.	عوض هر یکی شتر نبود	
Çünki süd dişi olarsa bunlar	زانکه دندان شیر باشد این	۱۸۰۷
Onun kimi bu misilsiz olmaz.	نه چو آن نظیر باشد این	
Onun ardınca başqa birisi çıxacaq,	خواهد از پی برآمدش دگری	۱۸۰۸
Onun ardınca daha yaxşısı gələcək.	ز خودش در قفاست خوبتری	
Şah onun dediyindən heyrətdə qaldı,	در عجب ماند شه زگفتارش	۱۸۰۹

Onu özünə layiq gördü.	دید با خویشتن سزاوارش	
Dedi: Bu uşaq mənə layiqdir,	گفت کلین کودک لایق من	۱۸۱۰
Əcəb zirəkdir və gözəl danışıq.	که عجب زیرک است و نیک سخن	
Bu uşağın yeri sonda yuxarıdır,	جای این طفل عاقبت بالاست	۱۸۱۱
Meyvənin yaxşılığı gülündən peydadır.	خوبی میوه از گلشن پیدا است	
Dərhal onu öz xadimi etdi,	کرد فی الحال خادم خویشش	۱۸۱۲
Ona həddindən artıq ənam verdi.	داد انعام بیش از پیشش	
Şahın məclisinin şamı oldu,	گشت شمع حریم مجلس شاه	۱۸۱۳
Şahın məclisinin bilicisi və nədimi oldu.	نکته سنج و ندیم مجلس شاه	
Nökərdən tutmuş şaha qədər	بود از چاکریش تا شاهي	۱۸۱۴
Bütün işlərdən xəbərdar idi.	از همه کار و بارش آگاهی	
Şah bir gün ova tərəf tələsdi,	شاه روزی شتافت سوی شکار	۱۸۱۵
Ruhunun gecəsini gündüz etmək üçün	کرد بر وحش روز را شب تار	
Vəhşi eşşəyə səhranı dar etdi,	بر خرو وحش گشت صحرا تنگ	۱۸۱۶
Ox taxta yükünün altında axsaq oldu.	لنگ شد زیر بار چوب خلدنگ	
Kiçik və böyük ahuların qaçışında	در گریز آهوان خرد و بزرگ	۱۸۱۷
Qurdun bəlasından qoyun və quzu kimi.	همچو میش و بره ز آفت گرگ	
Hər tərəfdə xəncər tutan çeviklər	هر طرف چابکان خنجر گیر	۱۸۱۸
Qəssabla ahu döyüş meydanına girmiş	شده قصاب آهو و ننجیر	
Qeybzad təsadüfən bir oxu	غیب زاد از قضا یکی تیری	۱۸۱۹
Döyüş meydanına atdı	کرد پرتاب سوی ننجیری	
Ox vəzirə tərəf gəldi	تیر خود جناب وزیر آمد	۱۸۲۰
Bədəni oxun nişangahı oldu.	تنش آماجگاه تیر آمد	
Heyvandan yerə düşüb canını tapşırdı,	در فتاد از ستور و جان سپرد	۱۸۲۱
Şirin canını bir zamanda tapşırdı.	جان شیرین بیک زمان بسپرد	
Padşaha ondan xəbər verdilər	پادشاه را از آن خبر کردند	۱۸۲۲
Üzünü gözünün yaşı ilə islatdı.	رخش از آب دیده تر کردند	
Şah dedi onu belə edin	شاه گفتا کنید چندانش	۱۸۲۳
Onu zindanın sıxıntısına salın.	جای در تنگای زندانش	

Ki, ölsün yüz cəfa ilə orda,	که بمیرد بصد جفا آنجا	۱۸۲۴
Kimsə orda ona vəfa etməsin.	نکنند کس با وفا آنجا	
Qeybzad taledən zərər gördü,	غیب زاد از سپهر دید گزند	۱۸۲۵
Zindanda əlibağlı əsir oldu.	شد بزندان اسیر کند دو بند	
Qəfildən oldu ikinci Yusif ⁸⁶	ناگهان گشت یوسف ثانی	۱۸۲۶
Zəmanənin cəfasından məhbus.	از جفای زمانه زندانی	
Dar, qaranlıq və pis qoxulu ev,	خانه تنگ و تیره و بدبوی	۱۸۲۷
Məhbuslar hər tərəfdə oturmuşdular.	زشترویان نشستہ هر سوی	
Şimala tərəf onun bir dəliyi vardı,	بود سوی شمال سوراخش	۱۸۲۸
Onun arxasında bir köhnə qala vardı,	در پس آن یکی کهن کاخیش	
O qədim sarayın önündə qalmışdı,	مانده در پیش آن قدیمی کاخ	۱۸۲۹
Köhnə səndəl kötüyü, üstündə bir budaq.	کهنه صندل بنی در آن یک شاخ	
Onun yanından şimal küləyi əsəndə,	چون گذشتی بر آن نسیم شمال	۱۸۳۰
Zindan əhli ondan xoşhal olurdular.	اهل زندان از آن شدی خوشحال	
Qeybzad bağın səndəlinin qoxusundan,	غیب زاد از شمیم صندل باغ	۱۸۳۱
Bəzən gözəl ətri qoxulayırdı.	یافتی گاه گاه عطر دماغ	
Bu şərti özüylə ixlasdan etdi ki,	کرد این شرط با خود از اخلاص	۱۸۳۲
Bu bələdan xilas yolu tapacağam.	که پیام ازین بلیه خلاص	
Bu ağac ki, səndəl rəngindədir,	این درختی که هست صندل فام	۱۸۳۳
Budağın altında bir yer yaradacağam.	سازمش زیر شاخ جا و مقام	
Öz yaşayış yerimi quracağam,	منزل عیش خویشتن سازم	۱۸۳۴
Onun ardınca əncümən quracağam.	وزپی بزمش انجمن سازم	
Bu oyundan elə ki, bir müddət keçdi,	چونکه چندی گذشت ازین بازی	۱۸۳۵
Qammaz fəlak qammazlıq etdi.	چرخ غماز کرد غمازی	
Bir gecə o namuslu padşah	یک شب آن پادشاه پرناموس	۱۸۳۶
Öz hərəminin ətrafında casus oldu.	گشت گرد حریم خود جاسوس	
Ki, sirr pərdəsindən qulağına çatsın,	تا بگوش آیدش ز پرده راز	۱۸۳۷
Gizli sözlərin avazı.	از سخنهای سر بمهر آواز	
Birdən şahın qulağına bir söz çatdı,	ناگه آمد بگوش شه سخنی	۱۸۳۸

Ki, bir qadın qəlbinin sirrini başqasına deyirdi.	که زنی گفت راز دل بزنی	
Bu dünya bəlalılarla dolu olsa da,	کلین جهان گرچه پر زآفات است	۱۸۳۹
Lakin cəzaların mənzilgahıdır.	لیک منزلگه مکافات است	
Şahın arvadıyla baş vəzir	بانوی شاه با وزیر درشت	۱۸۴۰
Günahsız o kənizi necə öldürdü.	بیگناه آن کنیز را چو بکشت	
Axırda vəzir öz cəzasını gördü,	دید آخر جزای خویش وزیر	۱۸۴۱
Ki, o qadının başına təqdirən nə gəldi.	تا چه آمد بر آن زن از تقدیر	
Dünya şahın gözündə qaraldı,	شاه را تیره شد جهان بر چشم	۱۸۴۲
Həmin evin qapısını qəzəblə döydü.	سر بر آن خانه دزد و از سر خشم	
Qadınların üstünə qışqırdı ki, nədir bu söz,	بانگ زد بر زنان که چیست سخن	۱۸۴۳
Ki, mən bu sözü sizdən eşitdim.	که مرا جزم شد ز کیست سخن	
Hər iki qadın özlərini itirdilər,	هر دو زن دست و پای گم کردند	۱۸۴۴
Özlərini itirməkdən yerlərini də itirdilər.	دست و پا چه که جای گم کردند	
Dedi bir qadın şaha ki ey hakim,	گفت یکرن بشاه کای داور	۱۸۴۵
Düz danışana Allah yar olsun.	راستگو را خدا بود یاور	
O qadına Allahın lənəti olsun ki,	لنعت کردگار بر زن باد	۱۸۴۶
Harda nə pislik varsa, qadındandır.	زانکه هر جا بدیست از زن زاد	
Fitnələrin mayesi qadınlardır,	مایه فتنها زنان باشند	۱۸۴۷
Bəlkə qadınlar birbaşa ziyandırlar.	بلکه یکسر زنان زیان باشند	
Qadın heç kəsə vəfa etməz,	نکند زن وفا بهیچ کسی	۱۸۴۸
Bundan qabaq çox sınaqdan keçirmişlər.	پیش از این آزموده اند بسی	
Kəniz qorxudan olanları dedi	گفتش از بیم سرگذشت کنیز	۱۸۴۹
Vəzirlə qadının hekayəsini .	قصه های ویزو زن را نیز	
Şah həmin şəhərdə nərə çəkən şirə döndü,	شاه از آن شهر شد چو غران شیر	۱۸۵۰
Qəzəb üzündən qılıncını siyirdi.	برکشید از سر غضب شمشیر	
Kindən qadının başını üzdü	خون زن ریخت از سر کینه	۱۸۵۱
Onun kinindən sinəsini boşaltdı.	کرد از کینه اش تهی سینه	
Səhər vaxtı narahat halda ata mindi,	بامدادان سوار شد دلتنگ	۱۸۵۲
Onun sirrini saxlayan mədəni bir adam idi.	راز داریش بود با فرهنگ	

Dedi: Fələyin gərdişindən əzabdayam,	گفت هستم ز دور چرخ ملول	۱۸۵۳
Sözlə məni bir anlığa məşğul et.	بسخن کن مرا دمى مشغول	
O sirr saxlayan dedi ki, ey hakim,	گفت آن راز دار کای داور	۱۸۵۴
Sənə bir söz deyəcəm inan.	سخنى گويمت بکن باور	
Tayif ⁸⁷ padşahının bir qızı vardır,	دختری پادشاه طایفه راست	۱۸۵۵
Bütün tayfalar onun arzusundadır.	کارزویش همه طوایف راست	
Onun məhəbbətinin beş şərti vardır ki,	پنج شرط است مهر آن بدمهر	۱۸۵۶
Onun qarşısında acizdir dünyanın özü.	که از آن عاجزاست رای سپهر	
Yeddi iqlimin padşahları	خسروان بلاد هفت اقلیم	۱۸۵۷
Onun ədasına təslim olmuşlar.	گشته اند از ادای آن تسلیم	
O beş şərtədən birincisi bu idi,	اولین شرط آن بود زان هیچ	۱۸۵۸
Kim o ayla kəbin istəyirsə,	هر که آن ماه راست کابین سنج	
Onunçun bir saray tiksın gərək	سازد از بهر او یکی منظر	۱۸۵۹
Ki, ondan su damcıləsın, günəş nuru tək.	که چکد آب ازو تابش خور	
Əgər yağış suyu ilə islanmasa,	ورنه بیند ز آب باران نم	۱۸۶۰
Həmin su damlası tamamilə azalar.	گرد و آن آبچک بکلی کم	
Bu idi ikinci şərti onun	این بود شرط ثانی ای داور	۱۸۶۱
Gətirsinlər adamları o saraya.	کآورد مردمان در آن منظر	
Onların işləri qəribə olsun,	که همه کارشان عجب باشد	۱۸۶۲
Gecələri gündüz, gündüzləri gecə olsun.	شبشان روز و روز شب باشد	
Şərtlərdən üçüncüsü budur	شرط ثالث ز شرطها اینست	۱۸۶۳
Ki, bu pərinin kəbinin sirrindir.	کاین پری راز حبس کابین است	
Bir paltardır, kimsə yuxuda onu görməmiş,	جامه یی کش ندیده کس در خواب	۱۸۶۴
Suyu atəş görünür, atəşi su.	کآبش آتس نماید آتس آب	
Dördüncüsü gözəl üzlü çakərdir	چارمین چاکریست نیکوروی	۱۸۶۵
Ki, bəzən qadın axtarır ki, ər	که گهی زن طلب کند گه شوی	
Qadın olsun, əgər kişi ilə işi olsa,	زن بود گر بمرشد افتد کار	۱۸۶۶
Kişi olsun arvadı əgər yar olsa.	مرد گردد زنش گر آید یار	
Beşinci şərt xoşbəxt canlıdır	شرط پنجم نجسته جانوراست	۱۸۶۷

Bu sözün mümkünsüzlüyünün səməridir.	که محالات این سخن سمریست	
Əgər qəfəsdə bir gün qalsa,	که گرش در فقس کند روزی	۱۸۶۸
Gözəl bir quşa çevrilsin.	طرفه مرغی بود دل افروزی	
Əgər rahatlıq əldə etsə,	در دهد زیرمینش آرامی	۱۸۶۹
Onun miniyi olsun həyatında.	مرکبی گردد و زند گامی	
Bu sözlər şahın fikrini qarışdırdı,	در شرافتاد شاه را آن شور	۱۸۷۰
Ki, onun tələb etdiklərini əda etsin.	که بگيرد در آن طلب منشور	
Dərhal zirəkləri bir yerə toplayıb,	کرد فی الحال زیرکان را جمع	۱۸۷۱
Ki, həmin gecədə şam yandırısınlar.	کاندراں شام برفروزد شمع	
Hamı bu tədbirdən aciz oldular,	همه عاجز شدند از آن تدبیر	۱۸۷۲
Kimsənin oxu nişana dəymədi.	برنشانه نخورد کس را تیر	
Sonda açıq fikirli şah dedi,	عاقبت گفت شاه روشن رای	۱۸۷۳
Ki, saray bilicisi Qeybzad var idi.	که بود غیب زاد نکته سرای	
Bütün işlərə müdaxilə edirdi,	دخل میکرد در همه کاری	۱۸۷۴
Çoxlarının işindən xəbərdar idi,	واقف کار بود بسیاری	
Günahsızdır həmçinin zindanda,	بیگناه است نیز در زندان	۱۸۷۵
Gərək onu lütfə xəndan edim.	باید از لطف ساختش خندان	
Ki, bu yolda o səy göstərə	تا درین ره کند تک و پویی	۱۸۷۶
Kəndirdə çoxlu iplər var.	هست بسیار در رسن مویی	
Həmin zindandan Qeybzad azad oldu,	گشت از آن قید غیب زاد اخلاص	۱۸۷۷
Şahın inayəti ilə xüsusi oldu.	بعنايات خسروی شد خاص	
Hekayəni onun üçün danışdılar	عرض کردند قصه را بروی	۱۸۷۸
Dərhal məqsədə tərəf yollandı.	برد فی الحال سوی مقصد پی	
Dedi, bundan mənə belə məlum oldu ki,	گفت ازین شد مرا چنین معلوم	۱۸۷۹
Belə bir saray mumdan ola bilər.	که بود منظری چنین از موم	
Bir insan belə bir həvəsdə olsa,	مردی آنچنان که کرده هوس	۱۸۸۰
İnsanlar gözütöx olarlar bəs.	مردم چشمسیر باشد و بس	
Paltar əlbəttə ki, kağızdan olar,	جامه البته کاغذین باشد	۱۸۸۱
Sudan yanan elə bu olar.	آنچه سوزد آب این باشد	

Yağını səməndər yağından düzəlt,	چربش از روغن سمندر ساز	۱۸۸۲
Atəş şöləsi ilə o yana bilər.	کش بود با شرار آتش ساز	
O qulam xunsadan başqası olmaz,	غیر خنثی نباشد آن چاکر	۱۸۸۳
Çünkü o qadındır, həm də ki ər.	زانکه او هم زانست و هم شوهر	
Dəvəquşundan başqa bir heyvan yoxdur,	جز شتر مرغ نیست جاندارى	۱۸۸۴
Ki, onun yüyənlə, qəfəslə işi ola.	کش بزین و قفس بود کارى	
Hamının bu məsələlər xoşuna gəldi,	همه را نکته ها پسند افتاد	۱۸۸۵
Məqsədin ovu kəməndə düşdü.	صید مقصود در کند افتاد	
Şah ona dedi ki, elə sən kömək et,	شاه گفتش که هم تو یاری کن	۱۸۸۶
Get və tezliklə elçilik et.	بروزود خواستگارى کن	
Getdi və necə lazımdırsa etdi,	رفت و کرد آنچه می بایست	۱۸۸۷
Bəlkə də lazım olduğundan da artıq etdi.	بلکه بهتر از آنچه می بایست	
Şah üçün qızı istədi o,	خواست از بهر شاه دختر را	۱۸۸۸
O gözəli şahın yanına gətirdi o.	سویش آورد آن سمنبر را	
O xəndan bir qönçə idi,	بود آن طرفه غنچه خندان	۱۸۸۹
Göründüyündən də min dəfə artıq idi.	زانچه میداشت چشم صد چندان	
Şah həmin bəyənilən xidmətdən	شاه از آن خدمت پسندیده	۱۸۹۰
Onda insanların gördüyünü gördü.	دید در وی چو مردم دیده	
Onu vəzirinin yerində oturdu,	جا نشیننده وزیرش کرد	۱۸۹۱
Onu öz əmirlərinin üzərində əmir etdi.	برامیران خود امیرش کرد	
O kəfən oğrusu alçaq müxənnəs idi,	آن کفن دزد دون مخنث بود	۱۸۹۲
Əvvəldən təbiəti napak idi.	ازل طینتس ملوث بود	
Bir müddət arvadı bakirə qaldı,	مدتی بکر ماند خاتونش	۱۸۹۳
Gizli dürrü deşilməmiş qaldı.	بود ناسفته در مکنونش	
Ləl onun cibində qalmışdı,	لعل را مانده بود در جیبش	۱۸۹۴
Hər kəsdən onu gizlədirdi.	که نهان دارد از کسان عیبش	
Arvadından ləli alıb satdı,	از زنش لعل را گرفت و فروخت	۱۸۹۵
Qadının qəzəbini alovlandırdı.	آتش کینه زن ز خشم افروخت	
Qadın şahın yanına gedib qovqa saldı,	زن سوی شاه رفت و غوغا کرد	۱۸۹۶

Ərini xalqın qarşısında rüsvay etdi.	شوی را پیش خلق رسوا کرد	
Dedi: Ey şah, sənın xəbərın yox idi,	گفت کای شه ترا خبر نبود	۱۸۹۷
Ki, bu vəzır sənın atan deyildi.	کاین وزیر ترا پدر نبود	
Ərim arvaddan da azdır, mən qızam,	شویم از زن کم است و من دختر	۱۸۹۸
Nə onun atası var, nə anası.	نه پدر دارد او و نه مادر	
Bir ləl gətirdi gecə və onu,	لعلی آورد یکشب و او را	۱۸۹۹
Bir uşaq da vardı əlində.	کرد از کودکی بماخورا	
O ləli filan sərrafa verdi,	داد آن لعل را فلان صراف	۱۹۰۰
Bu söz yalan və boş deyildi.	نمود این سخن دروغ و گراف	
Şah qadının hekayəsinin ardınca getdi,	شاه رفت از پی حکایت زن	۱۹۰۱
Qadının bütün şikayəti düz gəldi.	راست آمد همه شکایت زن	
Elə ki, öz yaqutuna gözü sataşdı,	چون بلعل خودش نظر افتاد	۱۹۰۲
Ondan gözlərinə tər əqiq düşdü.	از دو چمشش عقیق تر افتاد	
O çevik kəfən oğrusuna dedi	گفت با آن کفن کش چالاک	۱۹۰۳
Düzünü de ki, həlakətdən xilas olasan.	راستی کن که وارهی ز هلاک	
Zamanənin cəfasını çəkən kişi	مرد بکجو کشد جفای زمان	۱۹۰۴
Əyirilkdən kaman çəkilməkdədir.	از بکجی در کشاکش است کمان	
Doğruluqdan başqa bir çarə görmədi,	چونکه از راستی ندید گزیر	۱۹۰۵
Şahın yanında hekayəni söylədi.	نزد شه کرد قصه را تقریر	
Qəbrin qazılması, uşağın doğulması,	کاوش گور و زادن کودک	۱۹۰۶
Canının qorxusundan hamısını bir-bir dedi	گفتش از بیم جان خود یک یک	
Elə ki, uzun hekayə qısa oldu	چون حدیث دراز گوته شد	۱۹۰۷
Şah o işin sirrindən agah oldu.	شاه از آن سر کار آگه شد	
Onu qucaqlayıb ağladı,	در کنارش گرفت و گریان شد	۱۹۰۸
Məhəbbət yangısından ürəyi büryan oldu.	دلش از سوز مهر بریان شد	
Hər ikisi murada yetişdilər	هر دو شان بر مراد بنشستند	۱۹۰۹
Dərdsiz və şad əyləşdilər.	بمی درود شاد بنشستند	
Haqq elə ki, öz yerini tutdu,	حق چو در مرکزش قرار گرفت	۱۹۱۰
Murad qönçələri bar verdi.	غنچه های مراد بار گرفت	

Oğul atanın şadlığında ağlayır,	پسر از شادی پدر گریان	۱۹۱۱
Ata oğulun atəşindən büryan	پدر از آتش پسر بریان	
Şah səltənət taxtında əyləşdi	شاه بر تخت سلطنت جا کرد	۱۹۱۲
Onun üçün bir oturacaq hazırladı.	صندلی بهر او مهیا کرد	
Qeybzad üçün bir oturacaq gəldi	صندلی بهر غیب زاد آمد	۱۹۱۳
Onun ətri səndəli xatırladırdı.	بوی آن صندلش بباد آمد	
Həmin ağacı yadına saldı,	برواج درخت رای آورد	۱۹۱۴
Verdiyi vədəni yerinə yetirdi.	وعدە کرده را بجای آورد	
Kim ki, vədəsinə vəfa etməsə	هر که با وعده اش وفا نکند	۱۹۱۵
Fələk ona qarşı yalnız cəfa edər.	چرخ با او بجز جفا نکند	
Bir oturacağı sandəl budağının altına apardı,	صندلی زیر شاخ صندل برد	۱۹۱۶
Səndəl qoxusu ilə saf meyi içdi.	می صافی بیوی صندل خورد	
Heç bir rəng səndəl kimi deyil	هیچ رنگی چو رنگی صندل نیست	۱۹۱۷
Gözəllikdə onun kimi mükəmməl deyil.	در نکویی چو او مکمل نیست	
Onun rəngi gözəl ətri gözəldir,	رنگ او خوب و بوی او خوب است	۱۹۱۸
Ürəkoxşayan və bəyəniləndir.	دلکش و جانفزا و مرغوب است	
Fələyin günəşi səndəldən girdədir	قرصی از صندل است مهر فلک	۱۹۱۹
Ondan olmuşdur şahın şadlığının noğulu	زان شده نقل بزمگاه ملک	
Səndəl budağının kölgəsi müşk kimi gəldi	سایه شاخ صندل آمد مشک	۱۹۲۰
Elə müşk kimi yox ki, beyin ondan qurudu.	نه چو مشکي که مغز ازو شد خشک	
Yer üzünün şahlarının şəfası üçün	بشفا خسروان روی زمین	۱۹۲۱
Səndəl alınlarını torpağa sürtdü.	سوده بر خاک صندلند جبین	
Elə ki, şah bu əfsanəyə qulaq asdı,	کرد شاه آن فسانه را چو گوش	۱۹۲۲
Yatdı və ayı ağışuna aldı.	خفت و ماهی کشید در آغوش	

Cümə günü Bəhramin ağ günbəzdə məclis qurması

بزم آراستن بهرام روز آدینه در منظر سفید

Cümə günü açıq fikirli şah	روز آدینه شاه روشن رای	۱۹۲۳
Başdan ayağa qədər paltarını təmiz etdi	گازری کرد جامه سر تا پای	
Ağ mənzərdə taxtını qurdu	تخت بر منظر سفید نهاد	۱۹۲۴
Başına ağ rəngdə bir tac qoydu	بر سرش افسر سفید نهاد	
Ağ rəngli mənzər ağ bəxt kimi	منظر عاجگون چو بخت سفید	۱۹۲۵
Şahın zinəti ağ tac-taxt oldu	زینت شاه تاج و تخت سفید	
Evin tavanı və divarı büllur kimi	خانه یی چون بلور سقف و جدار	۱۹۲۶
Ağ üzlü gülçöhrə etdi	کرد گلچهره سفید عزار	
Şahın evi gümüş rəngində, tacı gümüşdən	سیمگون خانه شاه سیمین تاج	۱۹۲۷
Fil sümüyündən olan qutunun içində dürlər	طرفه دری درون حقه عاج	
Şah dünyanı işıqlandıran mənzərə	شاه بامنظر جهان افروز	۱۹۲۸
Sübh günün ulduzu ilə gəlmiş	آمده صبح با ستاره روز	
Gülüzlülər işrət yaratdılar	گلزاران شدند عشرت ساز	۱۹۲۹
O ev həmin qrupdan bəzək tapdı.	یافت آن خانه زان گروه طراز	
Gözəl fikirli şah Fərruxpeylə	شاه فرخنده رای فرخ پی	۱۹۳۰
Büllur camda mey axtarırdı	جست از ساغر بلورین می	
Şüşədə nə qədər şərab vardişə	هر چه در جیب شیشه داشت شراب	۱۹۳۱
Rübabın fəğanından boşaltdı	بدرآورد از فغان رباب	
Hər tərəfdə çay axmağa başladı	گشت هر سو روانه رود دگر	۱۹۳۲
Musiqinin avazından kipriklərdən sel axdı.	سیل مژگان ز رود رامشگر	
Badə içənlər ayüzlülərin üzündən	باده نوشان زروی ماهوشان	۱۹۳۳
Nə dünənin qəmi vardı, nə sabahın fikri	نی غم دی نه فکر فرداشان	
Şadlıq, noğul, saqi və badə	طرب و نقل و ساقی و بادə	۱۹۳۴
Saf badə, sadə saqi	بادə صاف و ساقی ساده	
Bəhramin şadlığı, ürəyinin muradı üçün	بتشاط و مراد دل بهرام	۱۹۳۵

Badə içdi şam vaxtına kimi	باده پیود تا شباهنگام	
Gecənin bir-iki hissəsi keçəndə	چونکه بگذشت یکدو پاس از شب	۱۹۳۶
Məclis əhlinə tərəf yuxu yol tapdı.	خواب ره یافت سوی اهل طرب	
Farağat göstərişi verildi	بفراغت فگند دستوری	۱۹۳۷
Şadlığa kafur səpildi	تکيه بر بزمگاه کافوری	
Dedi: Sonra Xocəstəyə bu gecə	گفت آنکه نجسته را کامشب	۱۹۳۸
Əfsanə danışmaq üçün dodağını açsın.	بسرود و فسانه بگشالاب	
O əfsanə ki ondan yuxu gələr	زان فسانه که خواب آید از او	۱۹۳۹
Elə bil şərəbdən sərxoşluq gələr.	سرخوشی در شراب آید از او	
Onu tərifi etmək üçün Xocəstə dodağını açdı	بثنایش نجسته لب بگشاد	۱۹۴۰
Sənin arzunca olsun murad camı	که بکام تو باد جام مراد	
Mən ki yüz dəfə heç nədən daha aşağıyam	من که صد بار کمتر از هیچم	۱۹۴۱
Şahın yanında sözləri necə deyim	در سخن نزد شاه چون پیچم	
Yorğun tülkü nərildəyən şirin önündə	رو به خسته پیش غران شیر	۱۹۴۲
Ov yerinə necə cəsərlə gedə bilər.	چون رود سوی صید گاه دلیر	
Şahın yanında söz demək asan olmadığından	گر سخن نزد شه نه آسان است	۱۹۴۳
Onun hökmünü tərək etmək ondan daha betərdi	ترک حکمش ولی بتر ز آن است	
Mən də cəhalət və nadanlıq üzündən	منهم از روی جهل و نادانی	۱۹۴۴
Sultanın yanında danışaram.	نزد سلطان کنم سخنرانی	
Yadımdadır qədim bir dastandan	یاد دارم ز داستان قدیم	۱۹۴۵
Dürri-yətimdən ⁸⁸ gözəl bir söz.	سخن خوبتر ز در یتیم	

Hekayə

حکایت

Qədim zamanlardan birində	وقتی از وقتهای پیشینه	۱۹۴۶
Sinəsi kinlə dolu olan bir padşah vardı	خسروی بود سینه پر کینه	
Onun yeri Konstantinopol ⁸⁹ şəhəri	شهر قسطنطنیه اش منزل	۱۹۴۷
Həmin şəhərin əhalisinin işi ona görə müşkül idi	کار آن شهریان از او مشکل	

Zalım, pinti, səfeh və alçaq	ظالم و ممسک و سفیه و لئیم	۱۹۴۸
Nə xalıqdən, nə məxluqdan qorxusu vardı.	نه ز خالق نه از خلاق بیم	
Qoşun və rəiyyət nalə edirdi	لشکری ورعیتش نالان	۱۹۴۹
Biri xəsis idi, digəri talan.	این یک از بخل و آن یک از تالان	
Qulağının ləli uşağın göz yaşından	لعل گوشش ز خون چشم صغیر	۱۹۵۰
Dürrü qoca toyuğun yumurtasından	درش از تخم مرغ بیوه پیر	
Çörək kərpickəsənin kisəsindən idi	نان زانban خشت زن بودش	۱۹۵۱
Süfrəsi dul qadının ləçəyindən idi.	سفره کرباس بیوه زن بودش	
Dulun çarxından odun düzəltmiş	کرده از چرخ بیوه هیزم آش	۱۹۵۲
Cəhrənin ipi uşaqların saçından.	رشته دوک زالکان اگرash	
Allah ona öz kərəmi ilə	داده بود از کرم خداوندش	۱۹۵۳
Övladdan başqa hər şey vermişdi.	همه چیزی بغیر فرزندش	
Toxum səpirdi, bar vermirdi,	دانه میکاشت بر نمیدادش	۱۹۵۴
Xurma ucalırdı səmər vermirdi.	نخل قامت ثمر نمیدادش	
Həmişə başında bu arzu olardı,	بود در سر همیشه این هوشش	۱۹۵۵
Təmənnə edərdi, amma imkanı çatmazdı.	بتنا ولی نه دسترسش	
Çox gözəl bir munisi, yarı vardı,	بود زیبا ز نیش مونس و یار	۱۹۵۶
Onun üzü olmadan bir an aram tapmazdı	که دمی بی رخش نداشت قرار	
Həmin gözəl ondan hamilə oldu,	گشت آبستن آن نگار از وی	۱۹۵۷
O təzə xurma ondan bar gördü.	دید آن نخل تازه بار از وی	
O bu hekayədən sevincək idi,	او از این قصه شادمان میبود	۱۹۵۸
Gözü qonağın yolunda idi.	چشم بر راه میهمان میبود	
Yükün yerə qoyulmasının vaxtı yaxınlaşdı,	نوبت وضع حمل شد نزدیک	۱۹۵۹
Şahın ümid gözü qaranlıq oldu.	روز امیدش شاه شد تاریک	
Ölmüş bir oğlan doğdu, qadın da öldü,	پسری زاد مرده زن هم مرد	۱۹۶۰
Quş uçdu və qəfəs də dağıldı.	مرغ پرید و شد قفس هم خرد	
Övladın tamahını çəkirdi, arvad da getdi,	حرص فرزند داشت زن هم رفت	۱۹۶۱
Gülü səba küləyi apardı, çəmən də getdi.	برد گل را صبا چمن هم رفت	
Məsəl var deyərlər tamah çox pisdir,	مثل است اینکه حرص بس شوم است	۱۹۶۲

Tamah pis, həris isə məhrumdur.	حرص شوم و حریص محروم است	
Şahın bədəninə bir atəş düşdü	آتشی در نهاد و شاه افتاد	۱۹۶۳
Ki, belə bir pis hadisə baş verdi.	کش چنان قصه بی تباه افتاد	
Qəzəb atəşi şölələndi,	شعله زن گشت آتش غضبش	۱۹۶۴
Ondan ki, qəribə bir hadisə baş verdi.	زانکه افتاد قصه عجبش	
Bərk qəzəbləndi və qəhər üzündən dedi	پس برآشت و گفت از سر قهر	۱۹۶۵
Qadın istər kənddə, istər şəhərdə.	زن چه در روستا و چه در شهر	
Doğan kimi uşağını öldürün	چون بزایند بچه اش بکشد	۱۹۶۶
Ki, əri mənim kimi ümitsiz olsun.	که شود شوهرش چو من نومید	
Elə ki, qadın doğurdu, uşağını öldürürdü	زن چو میزاد بچه اش میکشت	۱۹۶۷
Dırnağının ardınca barmaqlarını kəsirdi.	پی ناخن همی برید انگشت	
Tac aparırdı, başı bədəndən ayırırdı,	تاج میبرد و سر جدا میکرد	۱۹۶۸
Ayaqqabını aparırdı, ayağı kəsirdi.	کفش میبرد و قصد پا میکرد	
Meyvə yeyirdi, budağı yandırırdı,	میوه میخورد و شاخ را میسوخت	۱۹۶۹
Əşyaları aparırdı və sarayı yandırırdı.	رخت میبرد و کاخ را میسوخت	
Bir xacənin çox gözəl bir arvadı vardı	خواجه بی داشت دلقریب زنی	۱۹۷۰
Qadın deyildi, gül bədənli bir qadın idi.	نه زنی بلکه سرو گلبدنی	
Bir gecə o qadın qəfildən doğdu,	زاد آن طرفه زن شبی ناگاه	۱۹۷۱
Bir oğlan ki, günəşin yolunu kəsdi	پسری کافتاب را زد راه	
Bir gövhər çıxdı, sədəfdən kənara,	گوهری آمد از صدف بیرون	۱۹۷۲
Gizlin dürr ona pərişan oldu.	که شد آشفته اش در مکنون	
Bir qönçə zahir oldu, gülün dibindən	غنچه بی گشت ظاهر از بن گل	۱۹۷۳
Eşqdən gül çıxdı və o bülbül.	گل که آمد ز عشق او بلبل	
Xacə elə ki, övladının üzünü gördü,	خواجه چون دید روی فرزندش	۱۹۷۴
Ürəkdən və candan onun arzusunda oldu.	از دل و جان شد آرزومندش	
Arvadına dedi ki, ey dünyanın zəif məxluqu,	بزنش گفت کای ضعیفه دهر	۱۹۷۵
Səhər sübh tezdən şəhərin darğası,	بامداد صباح شخنه شهر	
Bu uşağın qanını səninlə birgə,	خون این کودک و ترا باهم	۱۹۷۶
Bir anda qəzəbdən yerə tökəcək.	خواهد ازخشم ریخت در یکدم	

Məsləhət bu oldu ki, bu oyunda	مصلحت آن بود در این بازی	۱۹۷۷
Ki, sandıqdan bir ev düzəldəsən,	که ز صندوق خانه یی سازی	
Dənizdə köpük kimi ona yer verəsən,	جا بدریا کنی بسان حباب	۱۹۷۸
Ağla gələn ən yaxşı fikir budur.	این بود نزد عقل رای صواب	
Olsun ki, bir guşədə sağlam olarsan,	بو که افقی بگوشه سالم	۱۹۷۹
Bu zalımın əlindən canını qurtararsan.	ببری جان ز دست این ظالم	
Qadın bununla razılaşdı və razılıq verdi,	زن براین دل نهاد و داد رضا	۱۹۸۰
Ki, qəzaya belə razılıq verərəm.	که چنین میکم رضا بقضا	
Xacə elə ki, xatunla sağollaşdı,	خواجه چون الوداع خاتون کرد	۱۹۸۱
Ayrıılığından gözləri qanla doldu.	از جدائیش دیده پر خون کرد	
Bir neçə badam ləpəsi və yaqutunu,	چند بادام مغزو یاqوتش	۱۹۸۲
Verdi bu su olsun, o qüvvəti.	داد کلین آب باشد آن قوتش	
Əhli-əyalımı tələsik,	کرد اهل و عیال را بشتاب	۱۹۸۳
Evi sandığa qoydu, başlarını suya.	خانه صندوق داد و سر در آب	
Sandıq suda avarə oldu,	گشت صندوق در آب آواره	۱۹۸۴
Həmin uşaq üçün beşik oldu.	بهر آن طفل گشت گهواره	
O uşağın ardınca su dayə gəldi,	پی آن طفل دایه آمد آب	۱۹۸۵
Köpükdən dayələr kimi pəstan düzəltdi.	کرد پستان چو دایگان ز حباب	
O sandıqda iki sim bədənli,	قید صندوق آن دو سیم اندام	۱۹۸۶
Bir badamın iki lətif ləpəsi kimi.	چون دو مغز لطیف یک بادام	
Ləl və mərəcan bir qutuda gizlənmiş,	لعل و مرجان نهفته در درجی	۱۹۸۷
Süheyl yasəmənləri bir bürcdə.	یاسهای سهیل در برجی	
Ququ balası kimi qəfəsdə,	در قفس با بچه چو فاخته یی	۱۹۸۸
Fələyin cəfası ilə həmdəm olmuşdur.	بجفای سپهر ساخته یی	
Suyun ortasında var idi sandıq,	بود صندوق در میانه آب	۱۹۸۹
Qırx günə kimi hər tərəf köpüklənirdi.	تا چهل روز هر طرف چو حباب	
Təsadüfən bir balıq ona düçar oldu,	ماهی از قضا دوچارش خورد	۱۹۹۰
Tamah edib onu bir hasara apardı.	طعمه پنداشت در حصارش برد	
O bir balıq deyildi, dağ parçası idi,	آن نه ماهی که بود پاره کوه	۱۹۹۱

Belinin tikanı dağ qayası kimi idi.	تیغ پشتش چو تیغ خاره کوه	
Belinin mişarı dülgərlikdən,	اره پشتش از درودگری	۱۹۹۲
Çınara borclu qalmışdı birdən.	مانده در سهمگین چنار اری	
Belində ikirəngli xallardan,	برد پشتش ز خالهای دورنگ	۱۹۹۳
Pələng dağı belinə götürmüşdür.	کوه را بر کمر نموده پلنگ	
Sandığın işi yaman xarab oldu,	کار صندوق در تباهی ماند	۱۹۹۴
Yunis ⁹⁰ kimi balığın içində qaldı.	همچو یونس درون ماهی ماند	
Firəng şəhərlərindən bir şəhər vardı,	بود شهری ز شهرهای فرنگ	۱۹۹۵
Oranın paytaxtı Sofiya ⁹¹ adlanırdı.	نام صوفیه تخت جای فرنگ	
Balıq Sofiyaya tərəf yollandı,	رفت ماهی بسوی صوفیه	۱۹۹۶
Ki, Sofiya arxının suyundan içə.	که خورد آب جوی صوفیه	
Suda oturan bir ovçu vardı	نشست در آب داشت صیادی	۱۹۹۷
Ovçuluq sənətində bir sənətkardı	در فن صید طرفه استادی	
Qəfildən o balıq ovçuya tuş gəldi,	خورد بر شست ناگه آن ماهی	۱۹۹۸
Ömrünün günləri sona çatdı.	یافتش روز عمر کوتاهی	
Böyrünü gördü ki, ox yaraladı,	پهلویش دید چون شکافت تبر	۱۹۹۹
Sırrdən sirr sahibinə xəbər verdi.	داد از سر سر بمهر خبر	
Ondan ovçu heyrətdə qaldı,	متحیر بماند از آن صیاد	۲۰۰۰
Sandığın qıflını elə ki, açdı.	قفل صندوق را چو کرد گشاد	
Bir qadın gördü yanında bir uşaq	عورتی دید بچه بی بکار	۲۰۰۱
Əzab və əziyyətdən gıryan və nalan	گشته از درد و رنج زار و نزار	
Qissəni anladı və onu apardı,	قصه معلوم کرد و برد او را	۲۰۰۲
Öz yaxınlarına onu tapşırı.	بکس و کوی خود سپرد او را	
Oğlanın adını Dürri-yeganə ⁹² qoydu,	کرد در یگانه نام پسر	۲۰۰۳
Həmin yeni ulduza atalıq etdi.	پدري کردش آن نکو اختر	
Sofiya şahı da bir müddət idi,	شاه صوفیه نیز یکچندی	۲۰۰۴
Nəsli üçün bir övlad istəyirdi.	خواست از بهر نسل فرزندی	
Ona görə ki, şam kimi canı əlindən gedəndə,	زانکه چون شمع جان رود ز کفش	۲۰۰۵
Çırağı xələfi ilə yanar qalsın.	زنده گردد چراغ از خلفش	

Bir xələf ki, ondan yadigar qalsın,	خلفی آنکه یادگار بماند	۲۰۰۶
Adı həmin diyarda diri qalsın.	زنده نامش در آن دیار بماند	
Bir oğlan qəfildən qeybdən gəldi,	پسری ناگهش ز غیب رسید	۲۰۰۷
Gövhəri sədəfdən həbibə çatdı.	گوهرش از صدف بجیب رسید	
Elə ki, yeni ay doğdu və gizləndi,	چون مه نو نمود و پنهان شد	۲۰۰۸
Yenə o qətrə ümmana gəldi.	باز آن قطره بحر عمان شد	
Elə ki, qönçəsi açıldı, külək apardı,	غنچه اش چون شکفت باد ببرد	۲۰۰۹
Çünki anadan doğuldu və öldü.	چونکه از مادرش بزاد ببرد	
Bir gün oğlunun ölümündən həzin idi,	بود روزی حزین ز مرگ پسر	۲۰۱۰
Dəniz kənarında o gəzişirdi.	سوی دریا کنار کرد گذر	
Dürri-yeganəni gördü nəgah,	دید در یگانه را ناگاه	۲۰۱۱
Üzünün məhəbbəti şahın ürəyinə düşdü.	مهر رویش فتاد در دل شاه	
Ondan şahın ürəyi şadlıq tapdı,	زد دل شاه دید خورسندی	۲۰۱۲
Onu övlad məhəbbəti ilə ağışuna aldı.	بر گرفتش بمهر فرزندی	
Anası ilə birlikdə hərəmə tərəf apardı,	برد با مادرش بسوی حرم	۲۰۱۳
Ona dirhəm xəzinələrini ənam verdi.	کردش انعام گنجهای درم	
Gülüzlülər onu dövrəyə aldılar,	گلزاران گرفته پیوستش	۲۰۱۴
Gül dəstəsi kimi başına-qoluna sarıldılar.	همچو گلده بر سر دستش	
Elə ki, yaşı on dördü keçdi,	چونکه سالش ز چارده بگذشت	۲۰۱۵
Dövlətinin bayrağı ayı keçdi.	رایت دولتش ز مه بگذشت	
Şah elə ki, onu övladı yerində gördü,	شه چو دیدی بجای فرزندش	۲۰۱۶
Öz xurması ilə onu peyvənd etdi.	کرد بانخل خویش پیوندش	
Onun mədəninədən bir ləl deşilməmişdi,	بود لعلی ز کان اونا سفت	۲۰۱۷
Həmin dürrə səmənini cüt etdi.	کرد با آن در ثمینش جفت	
Elə ki, kürəkənlik hazırlığını gördü,	دید چون فروزب دامادی	۲۰۱۸
Dövlətin sarayı ondan abad oldu.	یافتش قصر دولت آبادی	
O padşah bəxtin süstlüyündən öldü,	مرد آن پادشاه ز سستی بخت	۲۰۱۹
Dürri-Yeganə taxtın sahibi oldu.	گشت در یگانه صاحب تخت	
Atasının onun halından xəbəri yox,	پدرش را خبر ز حالش نی	۲۰۲۰

Onun ayrılığında əziyyətdən başqa yolu yoxdur.	در جدایی بجز ملالش نی	
Anasından onun kimi iki oğlu var idi,	داشت از مادرش چو او دو پسر	۲۰۲۱
İki gövhər sədəfdən ayrı qalmışdı.	مانده بودش از آن صدف دو گهر	
Bir gün ata övladlara dedi,	گفت روزی پدر بفرزندان	۲۰۲۲
Kədər üzündən ey bilicilər.	از سر حزن کای خردمندان	
Bir ömürdür o iki sərgərdandan	عمر باشد کز آن دو آواره	۲۰۲۳
Bir xəbərim yoxdur, necə çarə edim.	خبرم نیست چون کنم چاره	
Heç onlardan kimsə bir xəbər vermədi,	هیچ از ایشان نداد کس خبری	۲۰۲۴
Kimsə onlardan bir nişan vermədi.	کس از ایشان نگفت هیچ اثری	
Onun vaxtı çatmışdır ki, axtaraq,	وقت آن شد که جستجوی کنیم	۲۰۲۵
Hər birimiz bir yola üz tutaq.	برهی هر کدام روی کنیم	
O iki yolunu itirmişin xəbərini alağ,	زان دو بی راهرو خبر پرسیم	۲۰۲۶
Ananın və oğulun xəbərini soruşaq.	خبر مادر و پسر پرسیم	
Hamı bu fikirdə birləşdilər,	همه کردند اتفاق بر این	۲۰۲۷
Hamısı bir tərəfə səpələndilər.	جمله رفتند ز اشتیاق بر این	
Böyük oğlan dəniz yolu ilə getdi,	پسر مه ز راه دریا رفت	۲۰۲۸
Yolu Sürəyyanın ⁹³ yolu ilə getdi.	ره بهمراهی ثریا رفت	
Kiçik olan dağ yolunu tutdu,	آنکه که بود راه کوه گرفت	۲۰۲۹
Əzəmətli dağdan xəbər soruşdu.	خبر از کوه پرشکوه گرفت	
Ata səhra yolundan sorag etdi,	پدرا ز راه دشت کرد سراغ	۲۰۳۰
O iki sərgərdanın ciyərini yaraq etdi.	آن دو سرگشته را جگر پرداغ	
O ki, yolunun şamı Sürəyya idi,	آنکه شمع رهش ثریا بود	۲۰۳۱
Dənizin üstündə o yol gedirdi	راه پیمای روی دریا بود	
Bir gün yenə gəmi suyun üzərində idi,	بود روزی در آب کشتی باز	۲۰۳۲
Külək onun əksinə əsirdi.	گشت باد مخالفش ناساز	
Qanıçən dəniz dalğalanırdı,	موج زن گشت بحر خونخواره	۲۰۳۳
Həmin dərin dənizdə avara oldu.	شد در آن بحر ژرف آواره	
Dəniz gəmissi ilə döyüşdə idi,	بود دریا بکشتیش در جنگ	۲۰۳۴
Hər tərəf köpüyü ilə dolmuş idi.	هر طرف در کف از جبابش سنگ	

Balıǵı zülmün dəyirman daşı,	ماهیش آسیای سنگ ستم	۲۰۳۵
Məhv olma yolunu öyrətmiş idi.	یاد داده ز تنگای عدم	
Sonda həmin əzəmətli gəmi,	آخر کار کشتی بشکوه	۲۰۳۶
Həmin dalğalardan daǵın ətəyinə dəydi.	خورد از آن موج بر کمر گه کوه	
Təsadüfən o kişi çarəsiz qaldı,	از قضا مرد ماند بیچاره	۲۰۳۷
Bir taxta parçasının üstündə avarə qaldı.	بر یکی تخته پاره آواره	
Nəhayət kənara yıxıldı o	آخر الامر بر کنار افتاد	۲۰۳۸
Yardan və diyardan uzaq düşdü o.	دور از یار و از دیار افتاد	
Hər çölü-səhranı dolandı o	بود سرگشته گرد هر در و دشت	۲۰۳۹
Sofiya tərəfdən birdən keçirdi o.	سوی صوفیه ناگهان بگذشت	
Bir şəhər gördü behişt ona həsəd aparar,	دید شهری بلطف رشک بهشت	۲۰۴۰
Adamları lətif və gözəl təbiətli.	مردمانش لطیف و خوب سرشت	
Hamısı xoşdilli və gülər üz	همه شان خوش زبان و خندانروی	۲۰۴۱
Hamı miskin bəsləyən, qonaq axtaran.	همه مسکین نواز و مهمان جوی	
Bir müddətdən sonra bir küçədə,	بعد یکچند بر سر کوی	۲۰۴۲
Bir pəriüzlü ilə yar oldu o.	یار شد با یکی پری روی	
O gözəl üzlü ki, qəmخاری idi,	آن نکورو که غمگزارش بود	۲۰۴۳
Qəriblikdə dostu və yarı idi.	در غریبی رفیق و یارش بود	
Vəfadar bir məşuqəsi var idi,	داشت معشوقه وفاداری	۲۰۴۴
Ki, onunla işi-əməli var idi.	که باو داشتی سرو کاری	
Məşuqənin əri işdən xəbərdar oldu,	شوی معشوقه واقف کارش	۲۰۴۵
Ki, bir kəs onun divarını dəlmişdir.	که کسی رخنه کرد دیوارش	
Getdi və bir gün bir bəhanə düşündü	رفت و روزی بهانه بی انگیخت	۲۰۴۶
O əfsunçu bir əfsanə düşündü.	آن فسونگر فسانه بی انگیخت	
Ki, görsün ki, baǵının oǵrusu kimdir,	تا به بیند که دزد باغش کیست	۲۰۴۷
Şam çırağının pərvanəsi kimdir.	شام پروانه چراغش کیست	
Dedi qadına filan ki, bilirsən	گفت زن را فلان که میدانی	۲۰۴۸
Bu gecə məni bir qonaqlığa aparır.	میبرد امشب بمهمانی	
Gərək evdən xəbərdar olasan,	باید از خانه بر خبر باشی	۲۰۴۹

Yol, dam, qapıdan vaqif olasan.	واقف از راه بام و در باشی	
Onu özündən belə azad etdi,	فارغ از خویشتن چنین کردش	۲۰۵۰
Getdi, bir küncdə pusquda durdu.	رفت و در گوشه بی کمین کردش	
Qadının xəyalı ərindən cəm olanda,	زن چو دل جمع کرد از شویش	۲۰۵۱
Sevgilisinin yanına bir kimsəni göndərdi.	کس فرستاد سوی دلجویش	
Ki, bu gecə bizə tərəf sən gəl,	که بیا سوی ما بسیر امشب	۲۰۵۲
Ev bu gün boş qalacaqdır.	خانه خالی بود ز غیر امشب	
Elə ki, rəqib bu sözü eşitdi,	چون شنید آن حریف این آواز	۲۰۵۳
Qərib cavanla munis oldu.	بجوان غریب شد دمساز	
Ona dedi, bu gecə sədaqətindən,	گفتش امشب روزی صدق دمی	۲۰۵۴
Yarın yolunda bir qədəm at.	در ره یار نه بما قدمی	
Yarı üçün bir paltar bağladı,	جامه بی بست در بریارش	۲۰۵۵
Ki, dildarı onun üçün göndərmişdi.	که فرستاده بود دلدارش	
Həmin paltar qadının ərinin idi,	بود از شوهر زن آن جامه	۲۰۵۶
Gündüzlər geyindiği paltar idi.	جامه بی روز های هنگامه	
O qərib cavan onun hərəminə getdi,	همریش رفت آن جوان غریب	۲۰۵۷
Yarının sarayının qapısına getdi.	تا در رخنه سرای حبیب	
Əyləş dedi, bir anlıq sən burda,	بنشین گفت یکرمان اینجا	۲۰۵۸
Ki, şübhəsiz bir yer olar bura.	که بود جای بیگمان اینجا	
Bu oturdu, o yuxarı çıxdı,	این نشست آن برخنه بالا رفت	۲۰۵۹
Gecə oğrusu mala tərəf yollandı.	دزد شېرو بسوی کالا رفت	
Qadının əri pusqudan hey-hey etdi,	شوهر زن زد از کمین هی هی	۲۰۶۰
Bu qaçdı, o da onun dalınca getdi.	این گریزان شد آن دوان از پی	
Başını elə ki, divarın dəliyindən çıxartdı,	سر چو بر زد برخنه دیوار	۲۰۶۱
Qərib cavanla rastlaşdı o.	بجوان غریب حورد در علم	
Aşiq rəqibin əlindən xilas oldu,	رفت عاشق برون ز چنگ رقیب	۲۰۶۲
O qərib cavana giriftar oldu.	شد گرفتار آن جوان غریب	
Paltarı qəribin əynində tanıdı,	جامه را در بر غریب شناخت	۲۰۶۳
Kininin atəşi şölələndi.	آتش کینه اش علم افراخت	

Gah onu əllə vurdu, gah təpiklə	زد بدستش گهی و گه بلگد	۲۰۶۴
Ona hədsiz təpik-yumruq vurdu.	لگد و مشت میزدش یجد	
Onu zindana aparıb ora saldı,	سوی زندانش برد و بندش کرد	۲۰۶۵
Çox xətərli bir quyuya saldı.	بسته چاه پر گزندش کرد	
Kiçik oğlan dağları dolaşırdı,	پسرک که کوهگردی کرد	۲۰۶۶
Anasının dalınca dünyanı gəzirdi.	پی مادر جهان نوردی کرد	
Bir gecə bir hadisə baş verdi,	یکشب افتاد قصه بهش	۲۰۶۷
Quldurlar şübhəsiz yolunu kəsdi.	بیگان رهنزان زدند رهش	
Qulağının dibindən bir şapalaq dəydi,	کیبری خورد بر سر گوشش	۲۰۶۸
Qulağının üstündəki çiyinə düşdü.	سر گوشش فتاد بر دوشش	
Bir müddət avara və kefsiz oldu	بود سرگشته مدتی ناشاد	۲۰۶۹
Onun yolu Sofiyaya düşdü.	سوی صوفیه اش گزر افتاد	
Bir məscid gördü o gündüz vaxtı,	مسجدی دید روز پیگه بود	۲۰۷۰
Bir dostu, bir munisi onun yox idi.	فارغ از همینشین و همیره بود	
Məscidə gedib orda yer tutdu,	رفت در مسجد و مقام گرفت	۲۰۷۱
Şamı qaredən və imamdan aldı.	şam az mqrı və imam گرفت	
Bu kişinin halı əfsanə idi,	بود مردی بحال افسانه	۲۰۷۲
Məscidin kənarında evi var idi.	در جوائی مسجدش خانه	
Həmin gecə mal qəsdilə oğurluq etdi,	کرد و زدیش قصد مال آن شب	۲۰۷۳
Səbəbsiz onun malı zavala getdi.	مال بی علت زوال آن شب	
Ev sahibi birdən agah oldu,	صاحب خانه ناگه آگه شد	۲۰۷۴
Oğrunun əli maldan qısa oldu.	دست دزدش زمال کوتاه شد	
Qovqa salıb onun ardınca düşdü	کرد غوغا و در پی افتادش	۲۰۷۵
Şəhər və məhəllə onun fəryadından xəbərdar oldu.	شد خبر شهر و کوز فریادش	
Oğru qəfildən məscidin qarısına qaçdı,	دزد ناگه دوید در مسجد	۲۰۷۶
Xacənin qarşısında min ciddü-cəhdlə	در پیش خواجه با هزاران جد	
Başqa bir yol var idi, eşiyə tullandı,	بود راه دگر که بیرون جست	۲۰۷۷
Evsiz-eşiksiz kişi əkinə düşdü	مرد بیخائمان فتاد بدست	
Boynunu, əlini möhkəm bağladılar,	گردن و دست محکمش بستند	۲۰۷۸

Başımı-üzünü taxta ilə yardılar.	سر و رویش بچوب بشکستند	
O ağlaya-ağlaya dedi: Günahsızam mən	او بزاری که بیگام من	۲۰۷۹
Belə bir yerdə pənahsızam mən.	در چنین جای بی پناهم من	
Başımı-qulağını kəsilmiş görəndə,	سر گوشش بریده چون دیدند	۲۰۸۰
Daha çox əziyyət verməyə səy etdilər.	در جفا بیشتر سکالیدند	
Zindana onu günahkar kimi apardılar	سوی زندان حولت زنان بردند	۲۰۸۱
Onu gözetçilərə tapşırdılar.	بعسس پیشگانش بسپردند	
Elə ki, qardaş bəndi-zənciri gördü,	بند و زنجیر چون برادر دید	۲۰۸۲
Amma möhnəti başqa yerdən gördü.	لیک محنت ز جای دیگر دید	
Ata çölü-səhranı dolaşırdı	پدر از راه دشت ره پیمایی	۲۰۸۳
Əhli-əyalının yolunda od saçırdı.	پی اهل و عیال آتشیپای	
Səhər vaxtı bir karvanla həmrəh oldu	بود صبح بکاروان همراه	۲۰۸۴
Yuxu oğrusu yuxusunu ərsə çəkdi.	رهزن خواب ره زدش ناگاه	
Uzaq yolun bir hissəsini getdi,	پاره بی راه رفت از ره دور	۲۰۸۵
Tikan koluna miniyinin cilovunu bağladı.	بست بر خاربن عنان مستور	
Yatmaq üçün bir balış gördü	دید بالین چو بهر خواب سرش	۲۰۸۶
Yuxu onu başqa gecəyə kimi apardı.	برد آن خواب تا شب دگرش	
Elə ki, müsafir yuxudan ayıldı,	چون مسافر ز خواب دیده گشود	۲۰۸۷
Tikana bağladığı miniyi yox idi.	بسته بر خاربن بستور نبود	
Karvan səhranı aşib keçmişdir,	کاروان کرد راه بادیه طی	۲۰۸۸
Düz torpaq idi, izi itirmişdi.	بود ریگ روان و گم شد و پی	
Bir müddət dünyada kefsiz oldu,	مدتی گشت در جهان ناشاد	۲۰۸۹
Axır o da həmin diyara gəldi.	آخر او هم در آن دیار افتاد	
Gecə vaxtı bağlı bir qapı var idi,	بود دروازه بسته شب بیگام	۲۰۹۰
Ki, həmin yolçu oraya gəldi.	که رسید آن جهان نوردد از ره	
Orda bir xarabalıq gördü	دید ویرانه بی بخفت آنجا	۲۰۹۱
Öz kimsələrini gizlətmışdilər orda.	از کسان خویش را نهفت آنجا	
Bir neçə yolu kəsmişdilər	زده بودند یکدو راهی را	۲۰۹۲
Bir günahsız öldürmüşdülər.	کشته بودند بیگامی را	

Onu həmin xarabaya tərəf apardılar	بسوی آن خرابه بردندش	۲۰۹۳
Qəm və kəfəninin qəmini çəkmirdilər.	غم گور و کفت نخوردندش	
Ölünü həmin xarabalığa atdılar	کشته را در خرابه افکندند	۲۰۹۴
Elə ki, məğlub olanda qohumluğu unudular	چون شکست آن قرابه افکندند	
Yatmışın işdən heç xəbəri yox,	خفته از سر کار آگه نی	۲۰۹۵
Zəmanənin bəlasından xəbəri yox.	ز آفت روزگار آگه نی	
Viranə kişisi azad, xoş yatmışdı,	مرد ویرانه خفت خوشن بفراغ	۲۰۹۶
Səhər burnundan qan axdı onun.	کز قضا خون روان شدش ز دماغ	
Təsadüfən onun paltarı qanlı oldu	جامه اش پر ز خون شد او غافل	۲۰۹۷
Dərdi-qəmi əvvəlkindən də artıq oldu.	غم و دردش فزون شد او غافل	
Səhər vaxtı qanın sahibi,	بامدادان صباح صاحب حزن	۲۰۹۸
Həmin xarabanın içinə gəldi.	برد پی را بآن خرابه درون	
Yatmış həmin səsdən ayıldı	خفته بیدار شد از آن آواز	۲۰۹۹
Gözü qəflət yuxusundan açıldı	چشم گشتش ز خواب غفلت باز	
O adamlar onu qanla tutdular	آن جماعت بخون گرفتندش	۲۱۰۰
Kişi zəlil oldu və onu tutdular.	بود مرد زبون گرفتندش	
Paltarı qanlı, ölü isə yıxılıb	جامه پر خون و گشته افتاده	۲۱۰۱
Bütün döyüş ləvazimatı hazır.	جمله اسباب حرب آماده	
O da zindanda məhbus edildi	گشت او نیز بسته زندان	۲۱۰۲
Amma övladlarının halından xəbərdar deyildi.	لیک غافل ز حال فرزندان	
Elə ki, bu hadisədən bir müddət keçdi	چون ازین قصه چند گاه گذشت	۲۱۰۳
İş həftələri və ayları keçdi.	کار از هفته و ز ماه گذشت	
Bir kəs Kanstantinopoldan xəbər verdi ki,	کس ز قسطنطنینه داد خبر	۲۱۰۴
Orda bir adamdan əsər qalmamışdır.	که در او ز آدمی نماند اثر	
Adamları vəba bəlasından ölmüşlər	مردمش ز آفت وبا مردند	۲۱۰۵
Hamı həmin dəvasız bəladan öldülər.	همه زان رنج پیداو مردند	
Bu sözü elə ki, şahın anası eşitdi,	این سخن چون شنید مادر شاه	۳۲۰۶
Öz paltarını qap-qara etdi.	کرد پیکر لباس خویش سیاه	
Ərinin və iki övladının matəmi	ماتم شوهر و دو فرزندش	۲۱۰۷

Bir neçə müddət qaralıqda keçirdi.	در سیاهی کشید یکچندش	
Şah bu əsnada əziyyətə düşdü	شه در اثنای این فتاد برنج	۲۱۰۸
Beş günlük dünyadan ümitsiz oldu.	نا امید آمد از سرای سبنج	
Elə ki, ana övladının əziyyətini gördü,	دید مادر چو رنج فرزندش	۲۱۰۹
Öz nəsl-i ailəsi üçün yandı.	سوخت از بهر نسل و پیوندش	
İxlas üzündən nəzrlər etdi,	نزرها کرد از سر اخلاص	۲۱۱۰
Ki, həmin əziyyətdən xilas tapsın.	که بیاید بآن ز رنج خلاص	
Onların hamısı zindanda idilər	بود از جمله اینکه در زندان	۲۱۱۱
Əgər bir zindanın göztçisi şah ola	هر که باشد ز شاه دربان	
Açar öz əlindən bəndi	بگشاید ز دست خود بندش	۲۱۱۲
Övladına görə azad edər.	کند آزاد بهر فرزندش	
Həmin dərdə qəfildən bir şəfa gəldi	آمد آن درد را شفا ز قضا	۲۱۱۳
Banu öz əhdinə vəfa etdi	کرد بانو بعهده خویش وفا	
Bir-bir onların günahını soruşdu	یک یک را نگاه پرسیدی	۲۱۱۴
Bəndi açıb onları bağışladı.	بند بگشادی و بخشیدی	
Bəxtinin dodağı yenidən xəndan oldu,	لب بخت از قضا شدش خندان	۲۱۱۵
Onun oğlu zindandan xilas oldu.	پسر او بر آمد از زندان	
Ana elə ki, övladının üzünü gördü	دید مادر چو روی فرزندش	۲۱۱۶
Dərhal onun arzusunda oldu.	گشت پیخواست آرزومدش	
Onu səslədi ki, sən hardansan,	دادش آواز از کجایی تو	۲۱۱۷
Niyə sən belə mübtəlasan.	اینچنین مبتلا چرایی تو	
Öz halını birbaşa ərz etdi	عرض کردش چو حال خود یکسر	۲۱۱۸
Bu sözlərdən ana onu tanıdı.	زان سخنها شناختش مادر	
Onu qucaqlayıb ağladı,	در کنارش گرفت و گریان شد	۲۱۱۹
Şövqünün atəşindən büryan oldu.	ز آتش اشتیاق بریان شد	
Gah ayağını öpdü, gah başını	گاه بوسید پا و گاه سرش	۲۱۲۰
O biri qardaşın halını soruşdu.	قصه پرسید از آن دوی دگرش	
Ana övladının bəndini açıb,	زن فرزند بر گرفت چو بند	۲۱۲۱
O biri övladın dalınca bayıra çıxıdı.	آمد از پی برون دگر فرزند	

Onun arxasınca atası çıxdı,	در پی او پدر برون آمد	۲۱۲۲
Sədəfdən o gövhər eşiyə çıxdı.	از صدف آن گهر برون آمد	
Onları zindandan şahın yanına apardı,	بردشان سوی شاه از زندان	۲۱۲۳
Murad qönçələri xəndan oldu.	غنچه های مراد شد خندان	
Hamı bir-birinə sarıldılar	همه با یکدیگر چو پیوستند	۲۱۲۴
Murad büsatında oturdular.	بر بساط مراد بنشستند	
Uzaqlıq möhnəti unuduldu,	شد فراوش محنت دوری	۲۱۲۵
Yardan ayrılıq əzabı getdi.	رفت از یاد رنج مهجوری	
Qadın ərinə dedi, ey mənim tacım	شوی را گفت زن کای سره مرد	۲۱۲۶
Ölüm xəbərini bir kəs gətirdi.	خبر مردنت کسی آورد	
Bu qara geyinməyim o səbəbdəndir	این سیاه پوشیم از آن سبب است	۲۱۲۷
Bir müddətdir ki, gündüzüm gecə kimidir.	مدتی شد که روز من چو شب است	
Ondan sonra şadlıqda çalışdılar	بعد از آن در نشاط کوشیدند	۲۱۲۸
Ağ paltarları geyindilər.	جامه های سفید پوشیدند	
Rənglərin padşahı ağ rəngdir	خسرو رنگهاست رنگ سفید	۲۱۲۹
Ağdan başqa ümid sübhü yoxdur.	نیود جز سفید صبح امید	
Ananın südü ki, canın şirəsidir	شیر مادر که شیر جان است	۲۱۳۰
Ağlıqda həmişə gizlin qalmışdır.	در سفیدی همیشه پنهان است	
Paltarın ağılığından bağın nərgizi	از سفیدی جامه نرگس باغ	۲۱۳۱
Bostanın gözü və çırağı oldu.	بوستان را نمود چشم و چراغ	
Ağ üz insanların şərəfidir	شرف مردم است روی سفید	۲۱۳۲
Ağ saç nurdan xəbər yetirir.	خبر از نور داده سوی سفید	
Dünyanın şahı həftədə hər gün	شاه گیتی ز هفته هر روزی	۲۱۳۳
Bir gözəlin sarayında gün keçirir.	بود در منظر دل افروزی	
Bu sözə elə ki, qulaq asdı,	این سخن را چو کرد یکس گوش	۲۱۳۴
Gülüzlü ilə meydən bihuş halda yatdı.	خفت با گلرخ ز می بیهوش	
Bəhram Gur qəbrin kənarına kimi getdi	بود بهرام گور تالب گور	۲۱۳۵
Bu göstərişə baş əymədən.	بی ورود هم بدین دستور	

**Bəhram şahın dövlətinin
zalım vəzir tərəfindən
dağıdılması**

**حکایت زوال دولت شاه بهرام
بواسطه وزیر ظالم پیدشه
خود کام**

Bu qədim dastanı bəzəməyə getdim	رفتم آرای این حدیث کهن	۲۱۳۶
Söz səhifəsində belə yazıldı	اینچنین راند در صحیفه سخن	
Elə ki, Bəhram Həft mənzəri düzəltdi	که چو بهرام هفت منظر ساخت	۲۱۳۷
Torpağı müşk, kərpici qızıldan	خاکش از مشک و خشتش از زر ساخت	
Ürəyi imarət tikmək istədi	دلش اندیشه عمارت کرد	۲۱۳۸
İmarətçiliyə işarət etdi.	بعمارتگری اشارت کرد	
Hər tərəfdə bir imarət əsası qoydu	کرد هر سو عمارتی بنیاد	۲۱۳۹
Ki dağılmış aləm abad olsun.	که شود عالم خراب آباد	
Onun hiyləgər və zalım vəziri vardı	حیله در ظالمی وزیرش بود	۲۱۴۰
Ki bir dünya onun məkrinin əsiri idi	که جهانی بمکر اسپرش بود	
Saxtakar, yalandanışan, iftiraçı	قلب و ناراستگوی و پرتلیس	۲۱۴۱
İblisdən yüz dəfə daha pis idi	بود صد بار بدتر از ابلیس	
Köhnə qurd, amma it sifətində	کهنه گرگی ولی بصورت سگ	۲۱۴۲
Zərurətdən çobanların ardınca qaçırdı.	بضرورت پی شبان زده تگ	
Hər tərəfə yeddi başlı ilan kimi gedirdi	هر طرف رو چو مار هفت سری	۲۱۴۳
Bəlkə yeddi başlı ilandan daha pis idi.	بلکه از مار هفت سر بتری	
Gecə-gündüz hiyləgərlik edirdi	روز و شب در پی دغابازی	۲۱۴۴
Ki kimi necə aldada bilsin.	که کسی را چه سان دهد بازی	
Sözləri yalan vədəsinə xilaf	سخنانش دروغ و وعده خلاف	۲۱۴۵
Dilində ancaq boş-boş sözlər.	بر زبانش نرفته غیر گراف	
Gözü kimsəni görmürdü, lakin şahdan	در نمیدید چشم لیک ز شاه	۲۱۴۶
Cəsəratli kimsəyə tərəf kimsə baxa bilər.	که کند سوی کس دلیر نگاه	
Şah kimi imarətə mayil oldu	بعمارت چو شاه مایل شد	۲۱۴۷
Vəzirin iddiası hasil oldu.	مدعای وزیر حاصل شد	

O pis təbiətli və hiyləgər xəbis	آن بداندیش کج نهاد و دغل	۲۱۴۸
Tikilənləri dağıtmaq üçün fürsət tapdı.	پی تاراج خلق یافت محل	
Şaha dedi ki, ey ağılda üstün	گفت شه را که ای بعقل سمر	۲۱۴۹
Bütün işlərin bir-birindən daha yaxşıdır.	همه کارت زیکدیگر بهتر	
Dünyada çoxlu şah olsa da	در جهان گرچه شاه بود بسی	۲۱۵۰
Sənin kimisini amma görmədi kimsə	چون تو اما ندید هیچ کسی	
O Firidun ⁹⁴ ki, səndən öyrənir	کو فریدون که از تو گیرد یاد	۲۱۵۱
Ədalətin ayinini, insafın yolunu.	رسم و آئین عدل و شیوه ی داد	
O İskəndər ⁹⁵ ki, dünyaya sahib olmağı	کو سکندر که تاجهانبانی	۲۱۵۲
Səndən asanlıqla öyrənər.	یاد گیرد ز تو باسانی	
Bu dünyada heç nə yoxdur	در خم این سپهر بیچاپچ	۲۱۵۳
İmarətdən daha yaxşı olsun.	نیست نکوتر از عمارت هیچ	
Əgər kimsədən bir imarət qalsa	گر بماند عمارتی ز کسی	۲۱۵۴
Öləndən sonra onu çox yada salar.	دهدش بعد مرگ یاد بسی	
Bənnalar əgər bir bina tiksələr	بانیان گرنای در کنند	۲۱۵۵
Onların arxasınca xeyir-dua edərlər.	از قفاشان دعای خیر کنند	
O ki körpü salır, karvansara tikir	آنکه پل ساز دورباط کند	۲۱۵۶
Cənnətə tərəf Siratdan ⁹⁶ yol çəkir.	ره سوی جنت از سراط کند	
İnsanlar arasında bir misal var	مثلی ماند در میان کسان	۲۱۵۷
Ki, get yol kəs və yaxşılıq et	که بروره زن و بکن احسان	
Şahın dünyada nə qəmi vardır	شاه خود در جهان چه غم دارد	۲۱۵۸
Əgər imarət tiksə nəyi azalar	گر عمارت کند چه کم دارد	
Onun səxavətindən xəzinələr boş olsa da,	گر ز جودش خزینه ها عود است	۲۱۵۹
Mülkü ədalətdən abaddır	ملکش از عدل نیز معمور است	
Şahın ədalətindən dünya abad olmuş	شده از عدل شه جهان آباد	۲۱۶۰
Kimsənin qarısını külək açmaz.	نگشاید در کیرا باد	
Bir kəndli ədalətinin yayılmasından	روستایی ز عدل گستریت	۲۱۶۱
Əskərinə əkin çörəyi verməz.	ندهد نان بزر بلشکریت	
Qorxu ondandır ki, insanlar bundan sonra	هم آن شد که مردمان زین پس	۲۱۶۲

Səltənətin zənginliyindən həvəsə düşsünlər.	از غنا سلطنت کنند هوس	
Əgər rəiyyət belə bir qanunda olsa,	گر رعیت بود بدین قانون	۲۱۶۳
Hamı şahın əlindən çıxar.	همه از دست شر رود بیرون	
Şah çoban, rəiyyətdir sürü	شاه شبان ورعیت است گله	۲۱۶۴
Sürünü dünyada kim boş buraxmış	گله را در جهان که کرد یله	
Əgər çoban sürünü buraxsa,	بگزارد اگر شبان رمه را	۲۱۶۵
Çox keçməz hamını o itirər.	زود باشد که گم کند همه را	
Şah ona dedi ki, mənim yaxşılığımı istəyənsən	شاه گفتش که نیکخواه منی	۲۱۶۶
Gecə mənim yolumun fikrinin şamısan.	شب اندیشه شمع راه منی	
Elə et ki, məsləhət bilirsən	آچنان کن که مصلحت دانی	۲۱۶۷
Olsun, amma kimsəni incitməyəsən.	باید اما ولی نرنجانی	
Xalqı elə hesaba apar ki sən	خالق را آچنان بری بحساب	۲۱۶۸
Ondan nə şiş yansın, nə də ki kabab.	که نه زان سیخ سوزد و نه کباب	
Zalım zülmə rüxsət tapdı	یافت رخصت بظلم ظلم اندیش	۲۱۶۹
Biçarələr dəstəsini önünə çəkdi	مشت بیچاره را کشید پیش	
O bədxah qara fikirliyindən	از سیه سیل خامه آن بدخواه	۲۱۷۰
Qara suyun hərəkətinə yol verdi.	داد سر در قلهرو آب سیاه	
Qələmi zülmə qara taxtadır	قلمش درستم سیه چوبی	۲۱۷۱
Ki, eyibdən fəğan qoparırdı.	که برآرد فغان ز معیوبی	
Xacələr zülmədən gəda oldular	جواجگان از ستم گدا گشتند	۲۱۷۲
Hamı möhtac və səfil oldular.	همه محتاج و بینوا گشتند	
Səfillər sillə altında öldülər	بینوایان زیر لت مردند	۲۱۷۳
Məhv olmaq üçün o qədər sillə yedilər.	بهر نابود بسکه لت خوردند	
Bağbanın ayağının altına batırdı	بر کف پای باغبان میخورد	۲۱۷۴
Təzə budaq ki, onun əziyyətini çəkirdi.	تازه شاخی که رنج آن میبرد	
Çobanın boynunun kəndiri oldu	رسن گردن شبان شد نیز	۲۱۷۵
Əzizlədiyi quzunun həmin yunu	پشم آن بره بی که داشت عزیز	
Zülm həddi, əndazəni keçdi	ستم از حد گذشت و اندازه	۲۱۷۶
Zülmün sorağı hər yerə yayıldı.	ظلم را شد بلند آوازه	
Evləri yandırmaq üçün düzəltdi	کرد از بهر خائمان بسوزی	۲۱۷۷

Zülmün şöləsindən atəş yandırdı.	شعله جور آتش افروزی	
Buqələmun vəzirin hiyləsindən	از فریب وزیر بوقلمون	۲۱۷۸
Şəhərlər dağıldı, kəndlər məhv oldu.	شهر ویران و روستاهامون	
Şah məmləkətinin işindən qafil idi	شاه غافل ز کار مملکتش	۲۱۷۹
Yatmışdı zərli yatağında	خفته بر روی زرنگار کتتش	
Qəfildən bir fitnə yülsəldi	فتنه بی ناگه از کمین برخاست	۲۱۸۰
Bəzəkli evlərdən bəla yüksəldi	آفت از خانهای زین برخواست	
Ölkədə qan tökmək bir dəlik açdı	رخنه در ملک کرد خونریزی	۲۱۸۱
Kəskin qorxulu bir fitnə yarandı.	تمد بیباک فتنه انگیزی	
Şahın qulağına həmin söz çatdı	شاه را زان سخن رسید بگوش	۲۱۸۲
Beyni qeyrətindən cuşa gəldi	مغز از غیرت آمدش در جوش	
Qeyrətinin atəşi şölələndi	آتش غیرتش زبانه کشید	۲۱۸۳
Belə bir dəhşətli əfsanəni eşitdi	کاین چنین سهمگین فسانه شنید	
Orduda düşmənçilik yarandı	کرد آهنگ خصم لشکر نی	۲۱۸۴
Onun xəzinəsi və qızılı qalmadı.	بلکه او را خزانه و زر نی	
Çadırın dirəyi əsgərlərin övcunda idi	تیر خیمه سپاهیان در مشت	۲۱۸۵
Ayaqlarında ayaqqabı yox, cilov möhkəm idi	موزه در پای نی وزین درشت	
Ordusundan kim cəsarətli idisə	از سپاهش کسیکه بود دلیر	۲۱۸۶
Aclıqdan qılınc yemişdi	خورده نبود از گرسنگی شمشیر	
Harda ki, bir qurban var idisə	شده هر جا که بود قربانی	۲۱۸۷
Əlinə dilənçilik üçün köhnə kisə almışdı.	بهر در یوزه کهنه انسانی	
Şah həmin haldan heyrətdə qaldı	شاه از آن حال در تحیر ماند	۲۱۸۸
Bir xoş an təfəkkürdə qaldı	لحظه بی نیک در تفکر ماند	
Müharibə üçün səfərbərlik yolu gördü	از پی جنگ چون بسیج ندید	۲۱۸۹
Qaçmaqdan başqa bir yol görmədi	چاره غیر از گریز هیچ ندید	
Düşmənçilik başına döyüş açdı	بر سرش خصم چون ستیز آورد	۲۱۹۰
Bədbəxtçilik onu qaçmağa vadar etdi.	رو بنا کام در گریز آورد	
Həmin həngamədən ürəyi qanla dolu getdi	رفت از آن ورطه بادل پر خون	۲۱۹۱
Bir at və bir şallaqla tərک etdi	بیکی اسم و تازیانه برون	

Kimşə bilmədi ki, bu məzlum şah	کس ندانست کان شه مظلوم	۲۱۹۲
Necə öldü və hansı ölkədə.	که چسان مرد در کدامین بوم	
Asiman onu elə bada verdi	آسمان دادش آنچنان برباد	۲۱۹۳
Həm gözdən itdi, həm də xatirdən.	که هم از دیده رفت و هم از یاد	
Bəhram aradan elə getdi ki	از میان رفت آنچنان بهرام	۲۱۹۴
Ondan nə nişan qaldı, nə də ki ad.	که از اونی نشان بماند و نه نام	
Beşgünlük dünyanın adəti budur	این بود عادت سرای سپنج	۲۱۹۵
Xəzinə zamanında səni ilana verər	که بمارت دهد بوعده گنج	
Ruzgar sənin başına əl apardı	بردت روزگار بر سردست	۲۱۹۶
Səni başısağğı etsin və alçaltsın.	که کند سرنگون و ساز و پست	
Nuş et ki, bu dünya neştərdir	سر بسر نوش این جهان نیش است	۲۱۹۷
O ki sənə mərhəm edir yaradır	آنچه مرهم نمایدت ریش است	
Dünyaya sıx ürək bağlama	دل میند بر جهان پیچایچ	۲۱۹۸
Əvvəli də axırı da heç nədir.	کاول و آخرش بود همه هیچ	

Kitabın sonu

در ختم کتاب

Allaha həmd olsun ki, bu sirr səhifəsi	الله الحمد کلین صحیفه راز	۲۱۹۹
Əvvəldən axıra çatdı	بنهایت رسید از آغاز	
Şükür ki bu mübarək yazılmış yazı	شکر کلین نامه نجسته رقم	۲۲۰۰
Qələm işinin sehrindən qələm gördü	دید عنوان از سحرکار قلم	
Allahın fəzli ilə sorğu-sualsız etdim	کردم از فضل ایزد و بیچون	۲۲۰۱
Xəzinələri gizli yaqutlarla dolu.	گنجها پرلعالی مکنون	
Bir-bir deşilməmiş dürrü və yaqutu	یک بیک در و لعل ناسفته	۲۲۰۲
Başdan başa deyilməmiş sözlər	سر بسر نکته های ناگفته	
Mənzərləri ürəkaçan etdim	ساختم دلگشای منظرها	۲۲۰۳
Fəsahtinin fəzasında qapılar	درفضای فصاحتش درها	
“Həft gülşən” ⁹⁷ hamısı xoş ətirli	هفت گلشن همه عبیر سرشت	۲۲۰۴

“Həşt beheştin” ⁹⁸ savadına tənə vururlar	طعنه زن بر سواد هشت بهشت	
Gözəl təsvirlər bağlamışam	بسته ام نقشهای زبینه	۲۲۰۵
Xoş xatirlərlə və ürəkoxşayan	خاطر افروز و دل فریبنده	
Hamı əcib ürəyəyatan əfsanələr	همه دلکش فسانه های عجیب	۲۲۰۶
Bir-bir qərribə incəliklərlə	یک بیک طرفه نکته های غریب	
Fələk onun adını “Həft mənzər” qoydu	هفت منظر نهاد چرخش نام	۲۲۰۷
“Səb-e şəddad” ⁹⁹ kimi tamam oldu	همچو سبع شداد گشت تمام	
Fikir qısa, elmin sirri az	کوتاه اندیشه راز دانش کم	۲۲۰۸
Qüssə yemək qarnın ağrımastı	خوردن غصه داد و درد شکم	
Yalvarışla dodaqlarını açdı	برگشاد از پی تعرض لب	۲۲۰۹
Qızdırması olan kimi sayıqladı.	هزیان گفت همچو هرزه تب	
Onun yersiz etirazları	اعتراضات ناموجه وی	۲۲۱۰
Biri Rumdan, digəri Reydən	یکی از روم و دیگر از ری	
Yersiz müdaxilə işindən uzaq	بی محل دخل و دور از کارش	۲۲۱۱
Şeirləri kimi gülüşə səbəb oldu.	موجب خنده همچو اشعارش	
Kaş ki, öz həbibinə sirr aparardı	کاشکی سر بچیب خویش برد	۲۲۱۲
Azca öz eybindən agah olardı.	پاره بی پی بعیب خویش برد	
Öz xüsusi mənalارına baxsın	در معانی خاص خود نگرد	۲۲۱۳
Kəslərin dediklərini rədd etməsin.	نکند گفته کسان را رد	
Əgər onun bir zərrə incikliyi olsa,	باشد ش ذره بی اگر آزر	۲۲۱۴
Xalqdan və xəlayiqdən xəcalət çəkər.	دارد از خالق و از خلائق شرم	
Artıq öz şeirindən söz deməz	دیگر از شعر خود سخن نکند	۲۲۱۵
Yeni və köhnə nəzmin eybini axtarmaz	عیب نظم نو و کهن نکند	
Qərribə şeyləri qarışdırmış	درهم آورده چیزهای عجیب	۲۲۱۶
Nə əcəm yoludur, nə tərzi ərəb.	نه طریق عجم نه طرز عرب	
Ona xüsusi bir məna vermiş	معنی خاص کرده آن را نام	۲۲۱۷
Xüsusi məna yox, boş məna	معنی خاص نه که مهزل عام	
Böyük qaşı cilova bağlamış	بسته خر مهره بر سرافسار	۲۲۱۸
Ki tacda şahlara layiq idi	که در افسر بود در شهوار	

Ev quşu əziyyət içində	مرغک خانگی بخت پر	۲۲۱۹
Yumurta qoymuşdu bu dürrdən daha yaxşıdır	بیضه کرده که این به است ا زدر	
Bayquş viranədə iddia edirdi	جغد دعوی کغان بویرانه	۲۲۲۰
Ki bu ev behiştədən daha yaxşıdır	که به است از بهشت این خانه	
Ortada ayırmaq olmadığından	در میانه چو نیست تمیزی	۲۲۲۱
Yalnız kibr və təkəbbür var idi	غیر کبر و مکبره چیزی	
Hatifi, dünyanın cəfasından nalə çəkmə	هاتفی از جفای دهر منال	۲۲۲۲
Özündə bundan artıq əziyyətə yol vermə	ره مده بیش از این بخویش ملال	
Səbr et ki, səbrdən arzuna çatarsan	صبر کن تا از صبر یابی کام	۲۲۲۳
Ki işlər səbrlə tamam olar.	که شود کار ها بصبر بتمام	
Bu şikayət məktubunu saxla	طی کن این نامه شکایت را	۲۲۲۴
Bununla hekayəni xətm et.	بر همین ختم کن حکایت را	

MÜNDƏRİCAT

9	9	Həft mənzər məsnəvisi
12	12	Həzrət Peyğəmbərin meracının vəsfi
15	15	İslam qapısında yalvarış
17	17	Övladına öyüdü
19	19	Kitabın nəzminin səbəbi
24	24	Bəhram Gur dastanı
38	38	Bəhram şahın şənbə günü qara günbəzdə məclis qurması
40	40	Məclisərinin Bəhrama əfsanə söyləməsi
56	56	Bəhram şahın yekşənbə günü narıncı günbəzdə məclis qurması
58	58	Xordebinin Bəhrama əfsanə söyləməsi
77	77	Bəhram şahın düşənbə günü yaşıl günbəzdə məclis qurması
79	79	Fərruxpeyin Bəhrama əfsanə söyləməsi
99	99	Bəhram şahın seşənbə günü qırmızı günbəzdə məclis qurması
101	101	Huşməndin Bəhrama əfsanə söyləməsi
116	116	Bəhram şahın çərşənbə günü göy günbəzdə məclis qurması
118	118	Həkim Fərxundərəyin Bəhrama əfsanə söyləməsi

بزم آراستن بهرام روز پنجشنبه در گنبد صندل فام	132	Bəhram şahın pəncşənbə günü səndəl rəngli günbəzdə məclis qurması
افسانه گفتن حکیم سخنور فرزانه نزد بهرام	133	Fərzanənin Bəhrama əfsanə söyləməsi
بزم آراستن بهرام روز آدینه در منظر سفید	145	Cümə günü Bəhramın ağ günbəzdə məclis qurması
حکایت	146	Hekayə
حکایت زوال دولت شاه بهرام بواسطه وزیر ظالم پیشه خود کام	160	Bəhram şahın dövlətinin zalım vəzir tərəfindən dağıdılması
در ختم کتاب	164	Kitabın sonu

“HƏFT MƏNZƏR” MƏSNƏVİSİ

شوی، هفت منظر

(Nəzmlə tərcümə)

- 1 Ey gizli varağın gizli yazarı,
Adın gizlinlərin başı, uyarı.
ای مخارنده صحیفه غیب
نام تو صدر صحیفه لاریب
- 2 Varlığın yoluna bəzək vuransan,
Varlıq gedişində başda duransan.
نقش پرواز کارخانہ کن
کار ساز جهان بی سرو بن
- 3 Bu iki dünyanı yazmış qələmin,
Can vermiş onlara lütfün, kərəmin.
دو جهان زاده تو از قلمت
زندگی بخش انس و جان کرمت
- 4 Əlinlə vurulmuş bütün bərbəzək,
Sənin qələmindən qüdrət görərək.
این همه نقشهای گوناگون
آمد از کلک قدرت تو برون
- 5 Bu fırlanan yeddi səmanın özü,
Sənin hikmətinlə dolanır, düzü!
دارد این هفت کنبه دوار
از مدارای حکمت تو مدار
- 6 Günəş Günəşinin kölgəsi olar,
Sənin Günəşinsə əbədi qalar.
سایه آفتاب تو خورشید
آفتاب تو سایه جاوید
- 7 Cənnət gülüstanı bəzəyən Sənsən,
Kərəm bostanını bəzəyən Sənsən!
چمن آرای گلستان قدم
نخل پیرای بوستان کرم
- 8 Adəmlə Həvvayə bilik öyrətdin,
دانش آموز آدمی و پری

- Ayı şam, Günəşi bir məşəl etdin.
- 9 Qarımış torpağa güc verdin artıq,
Fələklərdən çərxi, buluddan pambıq.
- 10 Yağış saplarından toxudun ipək,
Bəzədin bostanı təzə gəlintək.
- 11 Ulduz yumurtadan çıxardın, necə,
Qarğa balaları saysız hər gecə?!
- 12 Yaranışdan elə qarğanı da sən
Şahin üçün havayı yem eyləmişən!
- 13 Azadələr kimi çoxlu bəndən var,
Bəndələr xacədən çox utanırlar.
- 14 Qarşında açılar günəşli göyün,
O qocaman qozbel – Vahidül-eyn.
- 15 Hər tacidar tacı səndən almışdır,
Süfrələr süfrənə möhtac qalmışdır.
- 16 Bu uca göylərin bəzəyi Səndən,
Bu torpaqsa umar hər şeyi Səndən.
- 17 İsanı qaldırdın ulu göylərə,
- شمع و شعل فروز ماه خوری
داده فسلت بدین عجزه خاک
پنبه از ابر و چرخ از افلاک
تاکنده رشته های باران را
حد سازد عروس بستان را
بدر آرد میوه کوکب
بچه زغابی عدد حشر شب
طرفه ز اغاان ز صنغ پردازی
طمع بی بازو نشان سازی
همه آزادگان ترابنده
بندگان ز خوابه شمر منده
بردت آسمان ز مهر نیر
واحد العین کوشه شتی پیر
از تو دارند تاجداران تاج
خیل خانان بنحوان تو محتاج
زین آسمان بلند از تو
هست این خاک مستمند از تو
گاه صیبری پرخ برین

- Qarunu batırdın biryolluq yerə. گاه قارون فروبری بزین
- 18 Səxavət göstərdin ağcaqanada, پشە پی رادی ز مطیح جود
Nəmrud baş tacından barındı o da! طمعە از کاسە سر نمرود
- 19 Gücündən qarınca oldu bir cəsür, مور کز قوت دلیر شود
Yırtıcı aslanlar önündə susur. عاجز او دژنده شیر شود
- 20 Birini məbəddən tez çıxarırsan, که یکی را بر اوری ز کشت
Cənnətə qarını açırsan asan. بکشایی برو درسی ز بهشت
- 21 Birini min cəhdlə açıb yolları, که یکی را بصد هزاران جد
Qovursan məsciddən cəhimə sarı. سوی دوزخ دوانی ز مسجد
- 22 Onda itaətə güvənc qalmamış, چونکه بر طاعت اعتمید نماند
Suçunu yumağa heç güc qalmamış. معصیت کرده نامید نماند
- 23 Özüm itaətdən əlimi üzdüüm, من که از طاعت تو محروم
Ümitsiz eyləmə, daha çox dözdüm. نامیدم مکن که مظلوم
- 24 Nadantək pis işin getdim ardınca, من نادان اگر تب کردم
Qaraltdım məktubu mən aç-aça. نامه خویش را سیه کردم
- 25 Kərəm et, bağışla suçumu mənim, تو بخش از کرم کتابم را
Cır, at məktubumu, o oldu qənim. پاره کن نامه سیاهم را
- 26 Demək, duymamışam adın deyəni, گرچه نیکو نرفتم ام راهت

- Öz ümid qarından qovma Sən məni. نامیدم مکن زدگاہست
- 27 Boyun qaçırmaram pis əməlimdən, سر نہ چم از آنکہ بد کردم
- Yaxşılıq gözlərəm, gəlsə əlimdən. بد ز من سر نوشت خود کردم
- 28 Əzəldən hər nəyi bəyəndin özün, در ازل هر چه کرده ای تقدیر
- Yolunu düz tutduq gecə-gündüzün. نود غیر کردش تبتیر
- 29 Qələmin çəkdiyi bir tükün ucu, سر مویی از آنچه رفته قلم
- Nə ondan çox etdim, nə də az suçu. نی از آن بیش کرده ام نه کم
- 30 Pis iş gərək deyil, bilirəm bunu, دانم این را که کلابدنه رواست
- Qələm işləmişsə, qaytarmaz onu. قلم رفته را اولی چه دو است
- 31 Demərəm, yaxşı iş görənəm mən də, من نکویم که نیک کارم من
- Ehtiyac duyuram pislik görəndə. به دیدها خود نیازم من
- 32 Ya Rəbb, tövbə, tövbə, bu qara işdən, توبه یارب اربنی سیه کاری
- Daha pis işlərdən qayıdaram mən! بازگردیدم از بهکاری
- 33 İlahi, işimdən xəciləm, xəcil, یا الھی زکار خود نجلم
- Ondan utanıram, o mənim deyil! وز دیدهای غمیش مستعلم
- 34 Demərəm, nədənsə suçla sən məni, من نکویم ترا چه کن یارب
- Bağışla hökm verə bilməz bəndəni! نیست بر خواجه حکم بنده ادب
- 35 Mən kiməm Səndən nəyə istəyim من کیم از تو این و آن خواهم

- Sənin istədiyın olar diləyım
- 36 Varlığı idarə etməyın özü,
Sənə öyrətməyım yanlışdır, düzü.
- 37 Bir ümidim var ki, haqq-hesab günü,
Etmə mənə qarşı bir əzab günü!
- 38 Mərhəmət göstərüb, mənə sarı bax,
İman işığına bürünsün torpaq!
- 39 O həşr günündə məni bəndən san,
Sən iki dünyaya xacə olarsan.

هرچه خواهی تو من بجان خواهم

تو آموختن جهانانی

جهل محض است و صین نادانی

دارم امید آنکه روز حساب

کنی با من از عتاب خطاب

سویم از مرحمت نگاه کنی

نور ایمان چراغ راه کنی

بشاری بگناه شمر مرا

از غلامان خواجہ دو سرا

Həzrət Peyğəmbərin meracının vəsfi

در صفت معراج

- 40 Ey üstün görünən uca meracı,
Övliya, peyğəmbər başının tacı!
- 41 Qureyşə taxt, Haşimiyə tacsan,
Əbtəhinin ayrı başısan hər an.
- 42 Bəthanın şahısan, Məhəmməd ərəb,
Şe bətlhi محمد عربی

ای بلند از تو پادیه معراج

اولیا را سسرانیار اتاج

قرشی تحت هاشمی افسر

الطی را ویشربی را سر

شه بطلی محمد عربی

- Səndən şərsiz keçər odu Bu Ləhəb. بی شرارتو شرار بولسبی
- 43 Batının Ayısan, Doğudan doğan, ماه مغرب طلوع مشرق کیر
- Günəş işıq almış öz işığından نور کیر از تو آفتاب نیر
- 44 Mısvaki dostunu bütə çevirdi, کرد مسواک رابت دمساز
- Hikmət qıfılı açıb devirdi. قفل حکمت پچوب کردی باز
- 45 Göyün dirəkləri oldu başmağın, لنگر عرش آمدت نعلین
- Açdı niyyətini yüngül ayağın. دیده زان پای سدره زینت وزین
- 46 Gəldi merac günü, açıldı meydan, قاب قوسین روز میدان
- Sənə qurban oldu o iki kaman. دو کمان آمده ز قربانت
- 47 Səmalardan gələn dəvə ardınca, هر پی نامة تراز سپهر
- Camalın aynası Ay doğdu uca. کرده آینه جالش مهر
- 48 O namaz xalçandan hədiyyə gələr, شده سجاده تو دست نیاز
- Namaz çağı çatdı, “amin” yüksələr. پی آمین گشاده وقت نماز
- 49 Dünya dərk etmədi səndən azanı, بکر دنیا نکرده ازانت هوس
- Oldun neçəsinin nigah yazanı. که بود در محاح چندین کس
- 50 Arxının suyundan Adəm aldı gil, گل آدم ز آب جوی تو شد
- Qeyrəti küçənin torpağıdır, bil! آبرویش ز خاک کوی تو شد
- 51 Küçənin torpağı hamıya çatar, خاک کوی تو آبروی همه

- Qapında ölməyə çoxu can atar.
- 52 Əlində işlərin hər çarəsi var,
Nuh – uşaq, gəmissi beşiyə oxşar.
- 53 Süleymanın gücü yanında külək,
Təkani olmasa, çətin əsəcək!
- 54 Əgər göy səmaya çəkildi İsa,
Aşağıda qaldı, ha ucaldısa.
- 55 Süfrə bolluğundan bəxşiş alsan xan,
Xəlil süfrəsində olarmı nöqsan?!
- 56 Sənin əsana da söykəndi Kəlim,
Səlmanın yolunu seçəndi Səlim. (?)
- 57 Bütün bu kainata yol göstərdin sən,
Yaxşı-pis hamının pənahı sənsən!
- 58 Ey xoş o kəsə ki, belə bir sayaq
Əqsaya sarı Rəxşi açdı ayaq
- 59 Bu fani dünyadan ki, oldun xilas
Yüksəklik deyildir heç kəsə miras
- 60 Cəbrayıl qulağı sırgalı qulun,
- بردت مردن آرزوی همه
یشت ای بر کار پاره
نوح و کتیش طفل و گمواره
نزد تو شست سلیمان باد
هست معلوم باد را بنیاد
رفت عیسی اگر پمچ کبود
ماند از تو خزار پایه فرود
نزد خوان تو ای جهان نوال
قدر خوان خلیل کم ز خلال
بر عصای تو تکیه کرد کھیم
ره سلمی گزید و راه سلیم
همه عالم طفیل راه تواند
نیک و بد جمله در پناه تواند
ای خوش آن گز اجمای جای
سوی اقصی نهاد رشت پای
بازستی از این سرای سنج
زیران باد پای علوی سنج
جبرئیل غلام حلقه بکوش

- Şimşəkdən çiyində dəyəmək onun.
- 61 Ayın mənzilinə çatdığın yoldu,
Girdə çörək kimi Ay da var oldu.
- 62 Sonra ikinciyə bəzək vurdun sən,
Utaridə bəxşiş çatdıran sənsən!
- 63 Atdı üçüncüyə səməndin dırnaq,
Möhrətək quyruqdan Zöhrə asaraq.
- 64 Dördüncü fələyin uzundur başı,
Günəşin səndədir axan göz yaşı.
- 65 Adımı məclisin başçısı qoydu,
Beşinci fələyə yollanan oydu.
- 66 Müştəri beşinci evdə yanırdı,
Pərvanə başına hey dolanırdı.
- 67 Zühəldən saçının sünbülü gəldi,
Qoxundan mişkinin öz gülü gəldi.
- 68 Savab seyrinə də olmuşdu heyran,
Xeyir qazanardın seyrə dalmaqdan.
- 69 O həzərdən yaxşı olsa bu səfər,
- وژشملش عسلی بی بردوش
چونکه مترل مقام مابست شد
کرده ماه مان راهست شد
پس دوم چرخ زیب و دید از تو
بعطارد عطار سید از تو
بر سوم زین زد سمندت سم
زهره آویختش چو مهره زدم
چارمین چرخ را سردر از تو
چشم خورشید دیده نور از تو
زد بنامت سپه انجم
پنج نوبت بطارم پنجم
مشری شمع پنجمین خاند
کرد شمع تو کشته پروانه
چون زعل دید سنبل مویت
نافه مشک آمد از بویت
کشته حیران ثوابت از سیرت
شده آن سیر سمر خیرت
سفری کان به از حضر باشد

- Dediyin səfərlə hər an düz gələr.
- 70 Bütün yaranmışa geydirdin libas,
Çarxı ayaqalta atmışdır atlas.
- 71 Bu göylər tağının öz türfəsindən,
Buraq pırıltısı göründü həmə.
- 72 Sən bu kainatı işıqda gördün,
Məlik ucqarını işıqla hördün.
- 73 Elə ki, düşdülər yolu uzağa,
Çatmaq istədilər bir də Burağa.
- 74 Onda Rəfrəf sənin yoldaşın oldu,
Sevginin üzündən sirdaşın oldu.
- 75 Söylədin sözünü qələm dilində,
Bir lövhə oxudun tutub əlində
- 76 Ərş də ətəyinə yaxın tutuldu,
Ətəyin ərşin də yaxası oldu.
- 77 Ərşdən kənara ki özün yönəldin,
Gözünə Allahın surəti gəldi.
- 78 Yaxalığ sənin də baxdığın yerdi,
- راست گویم همین سفر باشد
بهرت ای بر لباس صنع طراز
چرخ اطلس کفنده پای انداز
چون ازین طرفه لاجوردی طاق
جست بر تلبان برق براق
عالم کون در نور دیدی
سرحد ملک الاکبان دیدی
بازمانند ره چو گشت دراز
جبرئیل از تک و براق از تاز
رفرف آنگه رفیق راهت شد
وز سر مهر کنیه کاهت شد
بزبان قلم سخن راندی
بچ ناخوانده لوح را خواندی
جیب عرشت قرین دامن شد
عرش را دانست گریبان شد
چون نمادی ز عرش بیرون پای
در نظر آمدت جمال خدای
جای بجا نظاره کاهت شد

- İki dünya yolu təfil verirdi. دو جهان چون طفیل راهت شد
- 79 Görülməli nə var, göstərdi sənə,
Sonda qulaq asdın dediklərinə. تو بنمود دیدنیهارا
گفت آخر شنیدنیهارا
- 80 Kərəmi üzündən vermişdi bütü,
Məqsədin olandan çox idi qəti. داده از روی لطف مبعودت
بیشتر ز آنچه بود مقصودت
- 81 Qayıtdın geriyə gərəkli idi,
Daha yaxşı gəldin, istəkli idi. بازگشتی چنانچه می بایست
به از آن آمدی که می شایست
- 82 Sən iki aləmə etsən də səfər,
Getməyin, gəlməyin bircə an çəkər. سفرت که چه بر دو عالم بود
رفتن و آمدن بیکدم بود
- 83 Dostlara süfrəndən verdin azuqə
Cana qıdanı da sən etdin xassə. دوستان را از نوان رها آورد
خاص کردی بقوت جان پرورد
- 84 Kərəmin üzündən verdin də sonra,
Azadlıq ümidi üsyankarlara. بعد آن از سر کرم دادی
عاصیان را امید آزادی
- 85 Hatifi, Rəsullah dostu kimi sən,
Ümidi vardır ki, yol göstərərsən! هاتفی از تو یار سوانده
دارد امید کش نیایی راه
- 86 Düşsə mərhəmətlə mənə nəzərin
Olum o cinsindən qapı itlərin. سویم افتد بمرحمت نظرت
باشم از زمره سگهان درت

İslam qapısında yalvarış

تضرع بردن بدرگاه اسلام

- 87 Ey din aləminin göyünün Ayı,
Ey yəqin mülkünə verən tac payı!
- 88 Qurtuluş yolçusu, başçısı Sənsən,
Biz ciyəri yangı, diriliksən sən!
- 89 İşıqlı şəriət yoluna hamı,
Sən din səmasının Günəşi Cami.
- 90 İnam saxlancının saxlancdarısan,
Qıfılı açılar dilinlə asan.
- 91 Sən İsa nəfəsli, köçənsə mənəm,
Öz əlindən ağı içənsə mənəm!
- 92 Kaş bir nəfəsinlə can verəsən sən,
Sonra da əbədi diri qalım mən!
- 93 Sağlıq yerlərindən qovuldum, demə,
Suçluq dənizinə qərq oldum, demə!
- 94 Mənə bir yol göstər özünə sarı,

ای مه آسان عالم دین

وی سه تاج بخش ملک یقین

رهبر رهروان راه نجات

ما جگر تشنه تو آب حیات

شرع را راه روشنست حامی

آفتاب سپردین جامی

خازن کنج خاند توحید

قفل آرز زبان تست کلید

تو میگی دی و مرده منم

زهر از دست خمیش خورده ام

کاش از یک نفس دبی جانم

که از یک نفس دبی جانم

رانده کوی عافیت شده ام

غرق دریای معصیت شده ام

جانب خودشتن نمای رهبر

- Bağlansın önümə azğın yolları. باشد از دام کمران برهم
- 95 Saf susan, ləngimək qorxun da yoxdur, آب صافی که بوی درکش نیست
Yollarda təngimək qorxun da yoxdur. بیچ جانخطی درکش نیست
- 96 Bağın bənövşəsi qoxlansa əgər, شودش کر قرین بنفشه باغ
Beyinlə buruna dinclik gətirər. دحد آسودکی بمقره دماغ
- 97 Qoxumuş bir cəmdək iyini alar, سازدش چیضی کر آلوده
Burun əziyyətədən tezcə qurtular. هست رنج دماغ آسوده
- 98 Dəmirçi dəmiri qoydu bir yana, نخت آهن گرفت آهنگر
Başqa ərintidən düzəltdi ayna. برد آینه ساز نخت دگر
- 99 İskəndər aynası düzəltdi biri, یکی آینه سکندر ساخت
Qatıra nal çəkdi sonra o biri. واندر نعل پای استر ساخت
- 100 Bir damla sudan da, baxsan bir qədər, قطره بی کان زینانی
Dəniz daşqınlığı dürrü tökülər. ریخت در موج خیزغانی
- 101 O dürrün içində sədəfi varsa, اگر او را صدف پناه شود
Şahın qulağına uyğundur, qısa. در خور گوش پادشاه شود
- 102 Sədəflə yaxınlıq olmasa, əgər, ورنگردد باو صدف دساز
Şor su damla-damla yerə tökülər. قطره آب شور کردد باز
- 103 Bir ağac təzəcə gətirərsə bar, بس درختی که میوه دار شود

- Əgər su içməyə, sözsüz, quruyar. چو نچورد آب چوب دار شود
- 104 Mənəm susuz qalıb solan o fidan, مەنم آن نونمال پرمرده
Dəclə kənarında içmədim sudan. بر لب دجله آب نخورده
- 105 Bulud səxavətlə suyu boşaldar, چه شود ای بر آب لطف سحاب
Budaqlar su içər, nə qorxusu var?! کز تو شاخ کیا شود سیراب
- 106 Dənizin bir damla suyu az olar, کم شود کز بجز قطره نم
Kim deyir, onun da suyu azalar?! بحر از قطره بی نکرد کم
- 107 Xırmandan qarınca aparsa bir dən, و بردان بی ز خرمن مور
Xırman zərər görməz bu bircə dəndən. خرمنی رازدان بی چه تصور
- 108 Halıma acıyıb, mənə tərəf bax, سویمی از مرحت محابی کن
Sən kömək umana nəzər sal, qabaq! نظری سوی داد خواهی کن
- 109 Əgər yaxşılığı göstərsən hərdən, چه شود کز روی لطف کئی
Bir nəzər salmaqla dinclik görərsən! نظری اکلنی بچاک ری
- 110 Elə ki, bu torpaq tutiya olar, تا که این خاک توتیا کردد
Gözlər işığını torpaqdan alar! روشنی بنش دیدا کردد
- 111 Umacağım yoxdur sənin özündən, نیست این دعویم که خویش توام
Bu təmiz dininin yaxınıyam mən! یازباران پاک کیش توام
- 112 Yaşasam, qapının itlərindənəm, عمر باشد که از سگان درم

Qapı torpağından tac qoyan mənəm!
113 Bir ümidim var ki, özüm də sonda,
Can verim mən sənin qonşuluğunda.

خاک این درگفت تاج سرم
دارم امید آنکه آخر کار
و حیم در جوار خوشت بار

Övladına öyüdü

114 Gözəllik göyünün yeni Ayısan,
Neçə öyüdüm var; ol qulaqasan.
115 Üzünü hələ ki, tük örtməmişdən,
Küçədə üzaçıq getməyəsən sən!
116 Yetən pis adamla yaxınlıq etmə,
Dizin üstə otur, həddini ötmə!
117 Yaxından da sənə əziyyət dəyər,
Qələm bəsdir, olsa yaxının əyər.
118 Yaşlılarla çox da girmə oyuna,
Axırda, düşərsən su hovuzuna.
119 Ayıq ol, boş işlə qarışsa başın,

در بیان نصیحت فرزند

ای سپر جمال رامه نو
کلمتہ چند کویمت بشنو
تا نکرده نقاب رویت موسی
نزوی روگشاده بر سر کوی
ہمیشینی مکن بہر بد کیش
مشین بزر بہر دو زانوی خویش
رسد از ہر جان بسی المت
ہر زمان تو بس بود قلمت
پی بازوی بہمقدان محرام
کہ ہوسازی و شوی بدنام
گر زمانی بلہو پردازی

- Bütün yaşam boyu axar göz yaşın. کنگی جز بجا کت بازی
- 120 Bir şeyi havayı versələr sənə,
Götürmə, can belə olsa da yenə. آنگد چیزى براى جان دهدت
نتانى اگر چه جان دهدت
- 121 Gözünü qarğatak qaraltma elə,
Zövq üçün sürmələr çəkilsə, belə! چشم با آن سیه مکن چو زلغ
گر همه هست سرمه مازاغ
- 122 Heç kəsi qəminə eyləmə şərək,
Özün çək, qəm vermə ona üstəlik. هچکس راماز هدم نویش
به که هم نویشتن خورى غم نویش
- 123 Kölgən köləni kimi yaşıdlıq edər,
Çox zaman sürünər, ardınca gedər. ساید ات بس غلام همالت
که رود که کنی زدالت
- 124 Aldansan, bu yalnız yolu getmə sən,
Boşuna sözlərlə yol getməyəsen! بنزیرب کسان زره نروی
بسخن بی رسن بچه نروی
- 125 Hər yetən adamla etmə tanışlıq,
Əfsanə işini salar qarışıq. آشنایى مکن به بیگان
که شوی در ملامت افزاز
- 126 Yad kimi səndən də lap yaxşı olsa,
Yaxşıdır, söhbətdən uzaqda qalsa. مرد بیگان کز تو به باشد
دور از صحبت تو به باشد
- 127 Əgər özgələrlə səcdəyə getsən,
Özgənin işidir, söyləyərdüşmən. گر به بیگمان روی بسجد
خصم گوید که کار دیگر بود
- 128 Pislər söhbətindən çəkin həmişə,
میکن از صحبت بدان پرینیز

- Quru çöp tez düşər yanar atəşə.
- 129 Dünüyada ağıllı yanında heç nə
Daha pis görünməz sənin gözünə!
130 Gözəl xasiyyətli, incə qızlardan,
Həmişə çox isməti gözləyər oğlan.
131 Üzün sadə və həm olsun cəmil
Mey içmə olsa da, əgər Səlsəbil
132 Gülüzlü badəni istəsə, sonra
Al meydən olacaq o, üzüqara.
133 Mey içmə, tiryəkdən uzaq ol uzaq,
Yaxşı bil, axırın pis qurtaracaq!
134 Oğlanlara verər iki iş əzab,
Bir bəzək həvəsi, bir də ki şərab.
135 Vay o oğlana ki, gəzəyən olsa,
Mey içib, özünü bəzəyən olsa.
136 Şahidlər bəzənib-çox düzənərlər,
Sevgili yanına yollansa, əgər
137 Qadınlar geyərlər qırmızı, sarı,
- بچه خاشاک کجک از آتش تیز
در جهان بیچ نزد اهل خرد
نوبد تراز مصاحب بد
پسر از دختران کیلکیش
بیش باید که عسمت آردیش
تارخت ساده و جمیل بود
می نخورگر چه سلسیل بود
ساده رویان که بادە خواه شوند
از می سرخ روسیاه شوند
بخوری بنگ کان زیان کندت
غاقبت لوت بگیان کندت
پسران را کند و کار خراب
ه.س زینت و هوای شراب
وای بر آن پسر خزاران وای
که شود می پرست خود آرای
خویش را شاهدان یار آیند
خاصه وقتی که پیش یار آیند
بهرزن جامه سرخ و زرد آمد

- Bu rəngdə geyinməz kişi paltarı. آپنجان زنگ تنگ مرد آمد
- 138 Qırmızı-sarılıq layıqdır mərdə سرخ وزردی که لایق مرد است
- Qırmızı – göz yaşı, sarı da çöhrə. اشک سرخ است و چهره زرد است
- 139 Gözəllik çağların çatanda sona, چون سرآید ترا زمان جمال
- Bürünər Günəşin qara bir dona. یابدت آفتاب جن زوال
- 140 Qanda var, ya yoxdur, çox qürrələnmə, خوبرویان کبر و ناز مکن
- Bir nöqsan taparlar, ona güvənmə! عیبجو را زبان دراز مکن
- 141 Çirkinlik sayılar saqqal kişiyə, زشت باشد ز مرد ریشینه
- Əvvəlki çağları yad etməz deyə. ناز کردن بسخن پیشینه
- 142 Gül təzə olanda müşkdən yaxşıdır, گل که در تازگی بـلاست از مشک
- Kimsə iyilməz ki, solmağı çatır. کنزد بو کسی که کردد حشک
- 143 Gəncin bəzəyidir hər təzə paltar, جامه نو که زیب هر چشک است
- Köhnəni geyinsən utanmaq artar! چون شود کهنه موجب تنگ است
- 144 Atmilçəyi kimi qonmayasan sən, تشینی بسان خرگمان
- Süfrə kənarına bir səs vermədən. بی طلب بر کنار خوان کسان
- 145 Qara toxunmasın, qoyma adına, عزت خویش خود کند داری
- Sən də yanmayasan onun oduna. تانیفتی بجنت و خواری
- 146 Sevgi xatirinə söylədim sənə, کردم از روی مهر و پیوندت

- Qulaq as atanın öyüdlərinə. پدرانہ نصیحتی چنت
- 147 Böyük faydası var, eşitsən, əgər دارت سوداگر کنی کوشش
- Unutsan, gözlənməz ağrı gətirər! بس زیانماست در فراموشش

Kitabın nəzminin səbəbi

سبب نظم کتاب

- 148 Ulu Tanrımızın mərhəmətindən من که از فضل ایزد چون
- “Leyli-Məcnun” adlı əsər yazdım mən. کتابم را ندیم ز لیلی و مجنون
- 149 Elə ki, yayıldı şöhrəti-şanı, چونکه گشت آن بلند آوازه
- Ondan təzələndi varlığın canı. شد از آن جان عالمی تازه
- 150 Onda, söylədim ki, keçmiş hekayə کتابم آنکه حکایت دیرین
- “Xosrov və Şirin”in vəsfidir deyə. هم در وصف خسرو شیرین
- 151 O, nadir töhfəni gördü, nəhayət, دید آن طرفه تحفه چونکه طراز
- Yenidən canlandı köhnə məhəbbət. نوشد آسین عشق بازمی باز
- 152 Fələkdən min cürə azarım vardı, داشتم از فلک هزاران درد
- İçimdən ürəyi soyuq apardı. بودم از کار خویشتم دل سرد
- 153 Mən yazıq əziyyət gördüm nə qədər, من مسکین بسی الم دیدم

- Yerin fırlanması baş hərləndirər. همه از دور چرخ غم دیدم
- 154 Göylər də mənimlə eylədi savaş, ب سرم آمدی سپهر بنگ
- Ulduzlar başıma səpələdi daş. دامنی از ستاره با پر سنگ
- 155 Bu olan varlığa çatmadı yaşam, نرسیدی دین سسرای سنج
- Mən ağır əlində əsir qalmışam. بمن از کس بغیر غصه و رنج
- 156 Bir yaxın susamış qanıma mənim, شده قومی بخون من تنه
- İti xəncər ilə kəsilib qənim. تیز کرده بکشتنم دشنه
- 157 Çağında duymuşdum qorxulu yolu, من طبقهای کاغذ پر سیم
- Sinilər apardım gümüşlə dolu. نزدشان برده پر زدیم
- 158 Düzlük görünmürdü arada hələ, در میان بود تمیزی
- Təmizlik ölçüsü gövhərlər ilə. غیر کردن کاغذ پر چیزی
- 159 Uzunqulaq şallağı gövhər idi مهره خربزخ کوهر بود
- Bəlkə də, gövhərdən dəyər yox idi. بل ز کوهر گر آنها تر بود
- 160 Yaxının yanında hesab çox idi. پیش آن قوم بیش داشت حساب
- Toyuq yumurtası dürdən xoş idi بیضه مایکان زدر خوشاب
- 161 Onların yanında bir quş da vardı, نزدشان بود مرغ مشکین بال
- O, tutuquşusundan çox danışardı. خوشتر از طوطی خجسته مقال
- 162 Onun aslanları acgözlük edən, شیرشان بر طمع دنگ و تاز

- Süfrələr pişiyi naz-nemət güdən.
- 163 Bir dəvə var idi, çoxdu dəyəri,
Ona heyran idi ağıl gözləri.
- 164 Bir yazıq da vardı həmin günlərdə,
Nəzmi bədnam etmiş onu hər yerdə.
- 165 Bu işdə bir suçu yox idi onun,
Çoxlu qolu vardı nəzmə yolunun.
- 166 Niyət ayağı da yaman ləng getdi,
On gündə doqquzca o fərsəng getdi.
- 167 Yoxdur ayaqda güc, rəftara meyli,
Günü tükənmişdi, yol gedə xeyli.
- 168 Özünü tuturdu üstün Camidən,
Yüz yol həm Xosrovdan, həm Nizamidən.
- 169 Bir qısa qanadlı ev quşcuğazı,
Oynamaq həvəsi var idi, azı.
- 170 Bir gücsüz qarınca nadanlığından,
Süleymanlıq üçün çox atırdı can.
- 171 Uzunqulaq dedi tikansatana,
- گر به برخواستن بنمست و نماز
زین شمر که بها فراوان بود
که دران چشم عقل حیران بود
بود چاره بی در آن ایام
تهمت نظم کرده اش بدنام
او ازان کار یکنه بسی
بود ازو نظم راه بسی
آنجمن بود پای غمخس لنگ
که بد روز رفت ز فرنگ
میل رفتار و قوت پانی
پای رفتار بکله اصلانی
دعویش آنگه او ز جامی به
صد ره از خسرو و نظامی به
مرغی خانگی کوته پر
هوس بازیش بود در سر
مورکی ناتوان زندانی
می کند دعوی سلیمانی
خرک لنگ پیر خار فروش

- Mən Rəxşlə qaçaram, inan yan-yana!
- 172 Aman, cahillərin əlindən, aman,
Boş-boş danışarlar hər yerdə yaman!
- 173 Gülməli fikirlər, odur ki, bəzən,
Zərli kitablarda yer alır həməən.
- 174 Ucuz düşüncədən yarılr ciyəər,
Üç-dörd belə sözü oxusa, əgər.
- 175 Çox şeyi çəkirdi nəzmə öz əli,
Qəsidə, məsnəvi, həm də qəzəli.
- 176 Sözlər incəlikdən çox uzaq idi,
Anlamsız, dolaşiq, təmtəraq idi.
- 177 Dedilər: - Bu nəzmi oxumaq olmaz,
Heç nəyə yaramaz, təsiri çox az!
- 178 Boş-boş danışığıdan şad oldu özü,
Soyuq nəfəsindən soyudu sözü.
- 179 O, gözəl kağızda aydın bir xətlə,
Yazırdı ipəkdə naxıştək elə.
- 180 Bütün şəhərlərdə vardı bəzəyi,
- گفت بارش میدوم هموش
داد ازین جاھلان بی انصاف
که نداشتند غیر لاف و کراف
گاه اندیشه های خنده کشای
برکتب زر محار کردی جای
جلگر از فکر یاده کردی روش
تا که کردی سه چار لفظ سمدیش
تلم می کرد چیز با حیل
نه هسیده نه شوی نه غزل
لشها جمله نامناسب هم
معنی اش نی و کربود مبهم
کستن تکللی چنان بخرج
روشن ناروا و نقشش کج
اوشد از زار خوابی خود شاد
وزدم سرو خوب نشتن پر باد
بخط خوب و کاغذ زیبا
بوشتی چو نقش بردیا
بر همه شهر جلوه اش دادی

- Varlıq görməmişdi belə göyçəyi. که نباشد چنین پریزادی
- 181 Gəlin özü gözəl olmasa, əgər, نشود که عروس بد منظر
- Bər-bəzək şeyləri onu bəzəyər. طرف از حسن زینت و زیور
- 182 Korlar həvəslitək baxdığı zaman, لیک کوران شدی چو بوالهوسان
- Özgə gözü ilə olarlar heyran. واله روی او پشتم کسان
- 183 Onun korluğunda nə şübhə vardı, آن که در کوریهش نبود کھلی
- Zibilliklə gülşən eyni olardı. گلخن و گلشن نمود یکی
- 184 Qulaqlar bahadır qulaqlarıtək, کوش بایش در بهار بود
- Ona dəvə idi adi hörümçək. عسکبوتش برنج اشتر بود
- 185 Çərtədim qələmimi dastan üçün mən, من از این غصه خامه کرده قلم
- Ürəyə əziyyət verdim qələmdən. بردم از قلم هزار الم
- 186 Ürək mürəkkəbdən bağlamış düyün, کربی از دو ات داشت دلم
- Bütün varlığımı əzdiyi üçün. وان گره کشته رنج آب و کلم
- 187 Rədif, qafiyədən əlimi üzdüm, شسته نیز از ردیف و قافیہ دست
- Min-min uğursuzluq olsa da, dözdüm. که از ان داشتم هزار شکست
- 188 Çağın hərifləri sənət naminə. از حریفان آن زمان چندی
- Çoxu da bu yolda bağlıydı mənə. که بمن داشتند پیوندی
- 189 Hamısı deyirdi: - Sən zülm görmüsən, جمله گفتند کای ستمیده

- Çağın ağrısına sinə gərmisən!
 190 Bu gizli kələyin qarşısını al,
 Çağın işdəkiləri qayğısına qal!
 191 Biryolluq atını “Həft peykər”ə çap,
 Onun kimi sən də “Yeddi mənzər” tap!
 192 Yeddi qat səmaya o olsun bina,
 Fələk bir Günəştək qoy baxsın ona!
 193 Yüz min dolananı dağıt, tök yerə,
 Yalnız bu, yaraşlıq olsun göylərə.
 194 İnsanlar dedilər, yenə yer-yerdən,
 Bu gözəli bir də nəzmə çəkimi mən.
 195 Üz tutdular mənə sağdan və soldan,
 Bu hədisdə gərək olmasın nöqsan.
 196 Bir də gərəkdir ki, gizli dürr belə,
 Çağın palçığından çıxmasın çölə!
 197 Bu, gəlin bağının çiçəyi olar,
 Tikandan çıxması yersiz sayılar.
 198 Bu yaqut şahların tacını bəzər,
- ورنجای زمانه غمیده
 باز بر کبر گلک سحر انگیز
 برخلاف زمانه سحر انگیز
 باری سوی هفت پیکر تاز
 مثل آن نیز هفت منظر ساز
 تا که باشد بنای هفت سپر
 چرخ بیند دو دیده مهر
 صد هزار ان بنای کردون سای
 کم شود وین بنا بود برجای
 اکثر مردمان چه خاص چه عام
 خواستند آنگه این رسد بنظام
 روی کردند با من از چپ و راست
 که تعلق درین حدیث خطاست
 حیف باشد که این در کنون
 ناید از بجه محیط برون
 کردد این تازه گل بیخ عروس
 که ناید برون ز خار افوس
 شود این لعل زیب تاج شهبان

- Pis olar, torpaqlar gizləsə əgər!
- 199 Mən bu söhbətlərdən xəcalət çəkdim,
Yığnaqdan utandım, inci tər tökdüm.
- 200 O kəslər ki mənə yaxın idilər,
O kəslər ki mənə qəm-xar dedilər.
- 201 Kərəm sahibitək etdilər kərəm,
Hamısı olmuşdu daha möhtərəm.
- 202 Kərəm sahibinin hökmü düz olar,
Əgər o kəsdə ki can yanğısı var.
- 203 Mən də xatirinə həmin kəslərin
İti düşünəntək saxladım yeri.
- 204 Şehirli qələmim əlimdə durdum,
Bu yeddi qat göyün nəqşini qurdum.
- 205 Elə ki, başlandı tamaşa ona,
Yüz min göz açıldı o asimana.
- 206 Yüz dəfə təriflər söylədi fələk,
Mənim sözlərimdən şövqə gələrək.
- 207 Bu yüksək tağların bəzəyi üçün,
- زشت باشد درون کان پیمان
من ازین گفتگو خجل گشتم
پیش آن قوم منقعل گشتم
آن کسایکدیا من بودند
مونس و غمخوار من بودند
آنمە صاحب کرم یکسر
و ذکر م کشته محرم یکسر
حکم صاحب کرم روان باشد
گر همه بر خدای جان باشد
منم از بهر خاطر ایشان
آدم بچو چابک اندیشان
قلم سحر ساز در دستم
نقش این بهفت آسمان بستم
بتشای آن چو کشت آباد
آسمان صد خزار رویده کشاد
کرد تحسین سپهر صد بارم
ماند حیران ز لطف گفتارم
بهر این طرف طاقتمای بلند

Bəyənیلən oldu başlanan düyün.

چرخ و انجم شدند عهد سپند

Bəhram Gur dastanı

داستان بهرام گور

208 Bu gözəl nağlılı danışan durdu,

روای این روایت زیبا

İpəyə naxışı o belə vurdu;

بختین بست نقش بردیا

209 Başçılar başçısı Əcəm mülkünün,

که سرسوران ملک عجم

Yəzdigerd verəndə Cəmə cam günü

یزدجرد آنگه داد جام بجم

210 Bir oğlu var idi – adı da Bəhram,

پسری داشت نام بهرامش

Adına əbədi qalır ehtiram.

که از زمانه در جاتن نامش

211 Xəvərnəqdə Noman şöləsi idi,

در خورنق چراغ نمان بود

Bağının açılan laləsi idi.

لاله طرف باغ نمان بود

212 Çağında Xəvərnəq dönmüş cənnətə,

شده خلد برین خورنق ازو

Çatdırmış oranı min bir zinətə.

در خورنق حرار رونق ازو

213 Elə ki, oturmuş ata taxtına,

چونکه بگذاشت جابو پدرش

Adamlar qiblətək baxmışlar ona.

قبله خاص و عام کشت درش

214 Atası varlıqdan köçəndən sonra,

رخت برست از میان پدر

- Şahlıqda qalxmışdı uzaqlara. کشت در خسروی فغانه پسر
- 215 Atanı apardı bu alçaq fələk, کرد اگر چه سپه دون تلفش
- O qaldı mülkündə bir xələfitək, ملکتشرا خلیفه شد خلش
- 216 Buqələmun çağın işidir bir qan این بود کار و حجر بو قلمون
- Birinə mey verər, birisinə qan! که دهد می باین بان یک خون
- 217 Çiçək solub getsə, gülabı qalar, گل اگر رفت ازو کلاب باند
- Dan yeri ağarsa, Günəş od qalar. صبح غایب شد آفتاب باند
- 218 O neçə cəsura ox payı verdi, داد سهم سنان دلیران را
- İranı özünə mülkə çevirdi. ملک خود کرد ملک ایران را
- 219 Şahlıq meşəsinə olmuşdu aslan, پیش آن شیر بیشه شاهی
- Tülkülük edirdi önündə xaqan. کرد خاقان زیم روباهی
- 220 Kərəmlə görürdü adəti ondan, دید رسم کرم نوی ازوی
- Ədalət alırdı qüvvəti ondan. بازوی عدل شد قوی ازوی
- 221 Aləmin nəzmini nizama saldı, نظم عالم ازو نظام گرفت
- Yaxşılıq yazısı yeni ad aldı. نامه داد و عدل نام گرفت
- 222 Doğruluğa açdı insafla qapı, شد ز انصاف نیک شاه سلیم
- Cəhrənin ipinin gümüşdü sapı. رشته دوک پیوه رشته سیم
- 223 Yoxsulun ovucu qabarı oldu, کف کاسب که بود ز آبلد پر

- İstəyə çatanda qızılla doldu. چون بھمدش رسید شد پرد
- 224 Odunçunun beli olanda yağır,
Şahlıq xələtini geymişdi fağır. خارکش را کہ پشت بودی ریش
دید بر پشت خمیش خلعت کیش
- 225 Çin mülkündən şahın kənizi vardı
Üzündən Günəş də işıq alardı,
Üzündən Günəş də işıq alardı, بودش از چین کئینکی چون حور
کز رخ آفتاب یافتہ نور
- 226 Adı Aşub idi, gözdə fitnələr,
Sanki ərıyirdi ağızında şəkər. ناش آشوب فتنہ عجبی
دیش از شکر ز نو شنبی
- 227 Çiçək rəngi almış lələ yanağı,
Çiçəyə vurulmuş sünbül saplağı. عارضش برده عرض لالہ و گل
زدہ بر گل کلالہ سنبل
- 228 Gözəldi, gülərüz, zirəkdən zirək,
Ağıllı, şirindil və açıqürək. زیرک و دلغریب و نیکوروی
واقف و خوش ادا و شیریکلوی
- 229 Canları alardı nazı, şivəsi,
Aləm yaradardı çağlayan səsi. ناز و شیوہ حریف طمازی
طرف سازندہ بی خوش آوازی
- 230 Əlində tutmuşdu qanun, saz elə,
Qorxardılar ondan böyüklər belə! ساز قانون چخان بدستش بود
کہ مقامات ز حمرہ پرستش بود
- 231 Gözəllik elmini yetirmiş sona,
Kimsə bənzəməzdi bu işdə ona. علم صورنگری نکو دانست
کس درین فن باونمی مانت
- 232 Rəssamlıqda özü çatmış kamala,
آنچه بودی کمال نقاشی

- Hamı can atardı, ondan kam ala. میش از گلک طرفه اش ناشی
- 233 Şah bir an Aşubsuz tapmırdı qərar,
O gözəldən özgə, yox idi qəmzar. شاه بی اودی قرار نداشت
غیر اویار کنگار نداشت
- 234 Yazın günlərinin birində belə,
Aparmışdı ova şah özü ilə. روزی از روزهای فصل بهار
بدره بودش بنجیش سوی شکار
- 235 Atını sürürdü şahla yan-yana
Ov çağı aslandı, ceyran da ona. همنان باشه سپهر سیر
آهویش شیردپی نخیر
- 236 İgidlik ovunda aslan yıxırdı,
Bu halı çölləri yaman sıxırdı. از شکار یلان شیرا گلن
لرزه اقاد دشت رابرتن
- 237 Qulanlar qorxudan qan-yaş tökürdü,
Gecə də, gündüz də ağır çəkirdi. خروشی ز جورشان نالان
آرزو کرده محنت پالان
- 238 Bu acı fəğandan çöl olmuş tarac,
Yuvasız qalmışdı göyərçin, turac. شده از جنج و نازشان تاراج
آشیان کبوتر و دراج
- 239 Ceyranlara dardı, geniş dünya dar,
Soyulan keçiyə həsədləri var. کنگ بر آهوان جهان فراخ
رنگها برده بر بزرسلان
- 240 Bağlardılar onun ov kəməndini,
İnek və maralın buynuz bəndini. از کند شکاری پروزن
ریسمان کرده شاخ کلاکوزن
- 241 Qaldırantək yerdən dovşan başını,
چونگه ترکوش سبر آوردی

- Oxu bişirərdi tezcə aşını. از پیر تیر بر بر او ردی
- 242 Çöldə qoparardı dumanı, tozu آن زمانی که گر صفحه دشت
- O çağ ki, atlılar halqanı vurdu, نقطهای سوار دائره گشت
- 243 Bəhram şah çaparaq arada durdu. هچ مرکز دران میان بهرام
- Ovlamaqda çox mahir idi Guru, از پی صید کور بی آرام
- 244 Üz tutub Aşuba o belə dedi: گفت آشوب را که ای دجوی
- Ey dilbər, ox atıb, qıraram teli, در فن تیر می شکافم موی
- 245 Çeviklik görənlər olmazlar aram! کس ندیده چو شست من شستی
- Əlimin üstündə əl yoxdur balam, نیست بالای دست من دستی
- 246 Elə ov tapılmaz, mən ona yenim. هر محل را که گویی از نخیر
- Çox sərrast ataram, oxumdur mənim. میزنم بی خطا بول تیر
- 247 Gülüzlülər şahı, o nazlı gözəl, خواست آن رشک گلرخان چگل
- Şahın sözlərinə əks çıxdı, əzəl: دعوی شاه را کند باطل
- 248 -Ey şahlıq mülkünün öz tacıdır, گفتش ای تاج بنش ملک سریر
- İstərəm, gücünü mən görüm, barı. دارم آن آرزو که چو بر تیر
- 249 Gurun arxasından elə vur ki, sən, کند آسان ز پشت کور کوزر
- Keçsin özgə gurun lap göbəyindən! که براید ز ناف کور دگر
- 250 Şahsa ona dedi: -Hər nə sözün var, شاه گفتش هر آنچه هست رای

- Əməl eyləyəərəm sənin, ey nigar! آورم بهر خاطر تو بجای
- 251 Qızmış aslan kimi çıxdı aradan رفت از انسان سان شیرید
- Gurlar sürüsünə yanaşdı bu an از تعصب بسوی گور گور
- 252 Sürünün içində dişi gur vardı ماده گوری که بود آسبتن
- Bu yaxın günlərdə, yəqin, doğardı. که بسی داشت بار بچه بتن
- 253 Sürətlə qaçana o yaxınlaşdı, کشت مشرف بر آن دونده تیز
- Tuşlayıb, sonra da barmağı açdı. شست بگشاد بعد ازان سنیز
- 254 Gurun düz belinə oxunu sıxdı. خورد بر پشت کور تیر ز دور
- Bala göbəyindən bayıra çıxdı, رفت بیرون ز ناف بچه کور
- 255 Şah öz hünərinə olanda əmin, جست تحمین بشه نکو فرجام
- İstədi, o gözəl tərif söyləsin! کفتش آن سرو قد سیم اندام
- 256 -Oxunun hədəfi vurması deyil, نیست این کار نعر از تیرت
- Yaxşı sınağın var, iş ondadır, bil! هست از رای نیک و تدبیرت
- 257 Şah da bu sözlərdən oldu çox dalğın, شاه آشفته شد ز گفتارش
- Daddı acısını bu acılığın که ز انصاف داد در کارش
- 258 Padşah danışanda, sözün doğrusu, دین پادشاه گاه خطاب
- Yarısı od olar, yarısı da su. نیمه بی آتش است و نیمه بی آب
- 259 Onun qarşısında söz demək özü, پیش شاهان سخن دلیر خطا است

- Aslan qarşısında oyundur, düzü.
- 260 Vəzirlər içində var idi biri,
Deyən, qancıq doğmuş xəbis vəziri.
- 261 Hər kim ölümünü istəsə onun,
Tutmağa verərdi öz cilovunu.
- 262 Kim ağır zülmünə tez tuş olardı,
Qurtula bilməzdi, aciz qalardı!
- 263 Dedi: - Acı sözün heç yoxdur yeri,
Lovğalıqdan doğur söylədikləri.
- 264 Dəclə balığına yem eylə onu,
Timsah qarnına salsın yolunu.
- 265 İşinin axırı dolaşiq olsun,
Saçını balığın qoy ağzı yusun.
- 266 Deyə bilməzsən ki, həlimlik sevir,
Onunla az görüş, ondan üz çevir.
- 267 Aşubu zülmsevən zalım apardı,
Saray həyatından tamam qopardı.
- 268 Şah suya atdırdı acıq üzündən,
- لهو کردن بتر شیر خطاست
بودش از حاجان بجاکشی
سک نش زاده بداندیشی
هر کر اخواستی بجد تلفش
باز دادی عنان خود بکفش
آنگد کشتی بخت او خاص
زو نمیشد مگر بمرک خلاص
کفتش این را که نقد او سره نیست
کار و بارش بجز بکاره نیست
طعمه ماهیان و جلد کنش
در درون نهنگ جلد کنش
حاصل کار او تابی به
بشت زلفش بجام ماهی به
آن که انصاف نیست آینهش
روی برتاب ازو کم پیش
بردش آن ظالم جفايشه
وزو بالمش نکرد ايشه
از سر کین در آب آنگندش

- Düşdü həriflərin uzaq gözündən. وز حریفان گسست پیوندش
- 269 Bunlarsa səmənin dərdindən oldu, کرد از درد آن سمن در آب
- Üzünə köpüklə göz yaşı doldu. اشک بر روی خود روان ز جاب
- 270 Suda dalğalarla girdi döyüşə. کرد آن ناتوان بموج ستیز
- Az qaldı, ölümlə üz-üzə düşə, نخطی آشنای مرک آمیز
- 271 Bir taxta parçası üzürdü suda, از قضا نخت چوب شد پیدا
- Ondan möhkəm-möhkəm yapışdı o da! زد بر آن دست میدل شیدا
- 272 Sahilə çıxardı taxta gözəli, بردش آن نخت چوب بر ساحل
- Dəclədən qurtardı onun öz əli. رست از موج دجله پایل
- 273 Gördü, bir qoca var, Xızıra oxşar, دید پیری نشسته خضر مثال
- Balıq ovlamaqla burada yaşar. شست در آب بهره صید حلال
- 274 Özü həm ovçuydu, həm də ki bənna, پیر صیاد و مرد بنا بود
- Etməzdi qazancdan artıq təmənna. رزق صیدش ولی تمنا بود
- 275 Aşub yaxınlaşdı qocaya sarı, رفت آشوب جانب آن پیر
- Sandı, göstərəcək çıxış yolları! که کند بهره کار خود تدبیر
- 276 Başına gələni danışdı ona, هسته خویش کرد تفریرش
- Qoca qulaq asdı öz qonağına. خواند فرزند خویش آن پیرش
- 277 Sonra komasına onu apardı, نزد اهل و عیال خویش برد

- Yaralı canında dərddi, qubardı. درد و غربت ز جان ریشش برد
- 278 Çağ ötdü, bir xeyli keçəndən sonra, بعد چندی که در میان افتاد
- Dilin ucqarında açıldı ara; رخنه در سد آن زبان افتاد
- 279 Hamilə qalmışdı Bəhramdan dilbər, بود آبستن آن بت از بهرام
- Ay parçası kimi qız doğdu səhər. دختری زاد، همچو ماه تمام
- 280 Elə bil, sədəfdən gövhər ayrıldı, کوهری آمد از صدف بیرون
- Gizli dürrə o da heyran sayıldı. که شد آشفته اش در کمنون
- 281 O zaman ki yaşı dörd ili keçdi, چونکه بگشت سال از چارش
- On dörd günlük Ay da tək onu seçdi. شد مه چاره خریدارش
- 282 Adəti öyrəndi həsəddən uzaq, بود از حد اصول او بیرون
- Anası qaydanı başa salaraq. کرد تعلیم مادرش قانون
- 283 İşlər aydın oldu ona bir gündə, واقف کارگشت در یک روز
- Bəzəndi-düzəndi ana önündə... شد به از مادرش با بزرگ روز
- 284 Bəhram şah qəmləndi bu ayrılığa, روز دیگر که مهر برامی
- Fələkdən başına daş yağa-yağa. دید از دور چرخ کلم نامی
- 285 Tutduğu bu işdən çox dalğın oldu, از چنان کار خود پشیمان شد
- Dəniz gözləri də qan-yaşla doldu. دیده اش موج خیزغان شد
- 286 Geri qaytarmağa bir çarəsi yox, خورد افوس و بیچ چاره نداشت

- Ovcunda dostundan işarəsi yox.
- 287 Aşubun yoxluğu ağlını almış,
Sağlıq xələtini çiyindənən salmış.
- 288 Elə ki, ayrılıq yoluna düşdü
Dəlililik adlanan oyuna düşdü.
- 289 Yer-yerdən oldular nöqərlər bütün.
Bir yol axtardılar çarəsiz üçün.
- 290 Düşüncə xurması bar verən zaman,
Hamının ürəyi dincəldi yaman.
- 291 Belə düşündülər; yeddi ölkədən
Yeddi gözəl gəlsin, güləruz, şən-şən.
- 292 Qoy olsunlar onlar bu şaha qəmzar,
Qaranlıq gecədə şamtək yansınlar.
- 293 Dağın ki, yaxını nə ola bilə,
Düşüncəsi başdan çıxarar belə.
- 294 Cahanın şahına toplandı, yalnız,
Şahlar soykökündən yeddi gözəl qız.
- 295 Dolanan ulduzlar yaşam taleyi,
- دركوش غير حبيب پارچه نداشت
شور آشوب صبر و هوشش برد
حلمت عافیت زدوشش برد
چون، بهران اوققاد کار
سرید یو اگی نداشت کار
نابانش ز مویه موی شدند
پی چاره چاره جوی شدند
نخل اندیشا چو بار گرفت
همه رادل برین قرار گرفت
کز شهان بلاد، هفت اقلیم
هفت دختر سیکه سیم
مونس و غلزار او باشند
شمع شبهای تار او باشند
بو که کردد یکیش مرهم داغ
وان خیالش برون بروز باغ
جمع کردند بهر شاه جهان
هفت پرده نشین ز نسل شهان
طالش را کواکب سار

- Bürçdə tapmışdılar onlar hər şeyi. دیکى برج کرده جای قرار
- 296 Gözəllik həftəsi sayılan bir gün, هریکى آمدش دلافرۆزى
- Gözəllər gəldilər, tanışlıq üçün هفته حسن را شده روزى
- 297 Qoy şahın yanında gözəllər olsun, بود با آن تان سیم اندام
- Badələr də dolsun, camlar da dolsun. روز و شب در خیال باده و جام
- 298 Şah meyl edirdisə, hansı birinə, شه بهریک که میل کردى بیش
- O da daş asırdı ürək yerinə. دیگر انرا ازان شده دل ریش
- 299 Başladı arada qısqanclıq belə, شد خصومت میان مریوان
- Yağılıq etdilər bir-biri ilə. مرک ہم رابارزو جویان
- 300 Şahın adamları bildilər, nə var, نزد اهل خرد بود معلوم
- Bildilər, döyüşür bir-bir toyuqlar... که بود جنگ کایانان شوم
- 301 Onun sağlığında dinclik olmadı, بزم بهرام را حضور نماند
- Başçının çırağı işıq salmadı. در چراغ سرور نور نماند
- 302 Çəkişmələr vardı hər yığnağında, مجلس پرفتنق زشت بود
- Birlik olmalıydı yaşam çağında. کر چه با جور در بهشت بود
- 303 Əgər olsaydı qəfildən biri کر بمیرد باتفاق کسی
- İnfaqlı ömürə yetməzdi səyi بهتر از عمر باتفاق بسی
- 304 Nökərlər şahı ki dalğın gördülər, شاه را چون خزین ازین دیدند

- Bir yerdə bu işə qərar verdilər. نانبان مصلحت چنين دیدند
- 305 Qurulsun hər yerdə qəslər bütün, که بسازند از بی حر حور
- Uzaqlardan gələn gözəllər üçün. طرفه قصری ز پهلوی ہم دور
- 306 Varlıq şahı isə hər gələn gündə شاه کیتی ز هفته حر روزی
- Mey içsin, şənlənsin Aylar önündə. می خورد با مد دل افروزی
- 307 Gözəllər uzaqdan olsalar belə, چونکه افتد میانشان دوری
- Arada əziyyət çəkməzlər elə. کم شود در میانه رنجوری
- 308 Harada vardısa usta bir kişi, هر کجا بود مرد استادی
- Himindən bacaran həmənlər bu işi که در آن کار داشت بنیادی
- 309 Toplandı saraya bu işə görə, بهر آن کار جمعشان کردند
- Tədbirlər tökdülər bu qəslərə. بر زمین طرح آسمان کردند
- 310 O neçə sənətkar, o usta əllər ساختند آن هنر نمایان زود
- Yaratdı Yer üstə Yeddi gözəl yer. هفت منظر چو هفت چرخ کبود
- 311 Onlardan birisi Zühəl çalarlı بود از آسمانی بربک زحل
- Hil ənbərdən almış bəzək uyarlı. که جلا یافت ز خنبر حل
- 312 Fələk binasının himi qoyuldu, کشت آن منظر فلک بنیاد
- Şuxgözlü hindunun mənzili oldu مترل شوخ چشم هندوزاد
- 313 O biri parlaqdı Günəştək sarı, آن دگر همچو ممر رشتان بود

- Zər saçırdı bütün qapı-divarı. درو دیوار او زرافشان بود
- 314 Burada Xorasan dilbəri qalar, هرم دلبر خراسانی
Boyuna bağcanın səvri mat qalar. قاتش رشک سروستانی
- 315 Biri yaşıl idi Ay kimi girdə, وان دگر سبز همچو کوی قمر
Abırda qəməri qoymuşdu girdə. برده در رنگ آبروی قمر
- 316 Bir oda düzəltdi Bulqar ayına, ماه بلغادش تئین ساخت
Öz üzündən gülşən yaraşdı ona. از گل روی نغیش گلشن ساخت
- 317 Mars kimi birisi qırmızıydı, al, همچو مریخ آن دگر گلگون
Yaqutun üzünə qandan düşmüş xal, لعل از رشک رنگ وی در خون
- 318 Rumlu laləüzün eviydi bura, لاله رخسار روم را خانده
Bir məskən olmuşdu o, ululara. جای فرخنده فال فرزانه
- 319 Utarid rəngi tək birisi göy rəng. چون عطارد کبود آن دگری
Göy səmādan daha qəşəngdi, qəşəng. ز آسمان کبود طرفه تری
- 320 İraqılı dilbərin odası idi, مسکن دلبر عراقی بود
Şaha yaşam verən ədası idi. که بان عیش شاه باقی بود
- 321 Biri cənnət kimi ruhagərəkli, و آن دگر چون بهشت روح فریب
Yupiter tək də bərli-bəzəkli. صندلی همچو مشتری پرزیب
- 322 Yəmən gözəlinə bir hərəmxana, شد حرمخانه محاریمین

- Çəmən qönçələri batırdı qana. کسکد ساز غنچه های چمن
- 323 Biri Veneratək tamam ağ idi, وان دگر بود، همچو زهره سفید
- Hər səhər alışan çil-çıraq idi, زان دهد صبح هر صبح نوید
- 324 Xarəzm gözəli məqamı burda. بت خوارزم را مقام آمد
- Ayın asimantək qulamı burda کیش مه آسمان غلام آمد
- 325 O yeddi gözəl yer, o yeddi günbəz, کشت آن بهفت منظر زیبا
- Mina günbəzləri etməzdi əvəz. رشک این بهفت گنبد مینا
- 326 O yeddi gülüzlü tutdu da qərar, هفت گلرخ در آن گرفت قرار
- Çatmazdı fırlanan göydə ulduzlar. به ازین بهفت احتریار
- 327 Elə ki, Bəhramin imarətləri چون حدیث عمارت بهرام
- Tikildi, şöhrəti tutdu hər yeri. قاف تا قاف عالم آمد عام
- 328 Bunun da, sədası Aşuba çatdı, کشت آشوب ازین سخن آگاه
- Ürəyində həzin bir ah oyatdı. برکشید از دل حزینش آه
- 329 Qocaya üz tutdu: - Ey ağıllı kəs, پیرا گفت ای سمور هوش
- Sənə üz tutmağım deyildir əbəs! سخنی کو یمت نکو کن گوش
- 330 Şahın gümüşbədən gözəllər üçün قصه هرسازی بهرام
- Qəsri tikməyini bilirsən, yəqin?! بهراں گهرخان یم اندام
- 331 O mənim üzümə həsrət qalıbdır, از فراق رخ نکوی نست

- Saçımı boynuna, sanır, salıbdır. کردنش طوق دار موی نست
- 332 Mən də həsrətliyəm, göynəyir yaram, منم از بحر روی او زارم
Əlacsız, ağrımı üzə vurmuram! از ضرورت بخود نمی آرم
- 333 Cahanda sənintək yox özgə kəsim در جهانم بجز تو نیست کسی
Yaxşı olmağınsa bəsimdir, bəsim. در حق من کلونی تو بسی
- 334 Bir özgə xahişim olacaq sənə, از تو ام یک توقع دگر است
Çox maraqlı gəlir söhbətlər mənə, که درین قصه ام بسی نظر است
- 335 Get şahın yanına, sən ona söylə: نزد بهرام رو که ای داور
Ədalət göstərib, bir kömək eylə! که بود همت بمن یاور
- 336 Saray ucaldaram sənə ölkədə, سازم از بهر تو کیی منظر
Təzə binaların qalar kölgədə! کاین بنا نیندیت بنظر
- 337 Uyarlı bir cavab verməzsə, əgər, کویت گرز روی حزل جواب
Birdən o cavabı xətrinə dəyəər?! روی ازان حرف ناصواب متاب
- 338 Üzülmə, söylə ki, mənimdir bu iş, باز گو کاین کینه کار نست
Mən belə işlərə etmişəm vərdiş. بو چنین کار بلکه عار نست
- 339 Qızıl aldım, kimdir zəif kənim زر خریدم کینیز کیست ضعیف
Öz saçı tək olar zəif, tər-təmiz که بود بچو موی خویش نحیف
- 340 Ucaldar səninçün gözəl bir bina, منظری سازد از اینها به

- Sözü çatar fələk ucalığına. که تحسین سپهر کویده
- 341 İşi özgələrdən çox artıq olar, کار دیگر کند زیاده بر آن
- Əqli kəsən hamı heyrətdə qalar. که شود عقل کل در آن حیران
- 342 O elə ayrıca təsvirlər çəkər, صورتی ہم در آن محارر خاص
- Rəqqas yığıncaqda quş kimi şəkər. که بود بهر مجلس رقص
- 343 Qoca bu gizlini tez düşdü başa, آن همانده نکار آگاه
- Şahın hüzuruna getdi birbaşa. رفت یکسر نزد حضرت شاه
- 344 Dedi: - Aləm sənin məskənin olar, کفتم ای عالمت کین جایی
- Bu qoca kişinin təmənnası var! دارد این پیر ہم تمنایی
- 345 Qoca istəyir ki, təzə ev tiksin, که بسازد بهرت آن خانه
- Adı əfsanətək ucaya çəksin! که شود در زمانه افسانه
- 346 Şah güldü qocanın hekayəsinə شاه خندان شد از حکایت پیر
- Söylədi: - Ey yazıq, nə düşüb sənə?! کفتم کای پیر ناتوان تحیر
- 347 Deyəsən, ağıldan çox-çox uzaqsan, راست گویم ز عقل بس دوری
- Özünü giclərin diyarından san! غابا از ولایت غوری
- 348 Ya saqqal bağlamış gülməlisən sən, یا برویش بسته سخره یی
- Ya da lovğalanan aciz kişisən?! یا یکی مردک کابره یی
- 349 Bəlkə, dəlilərdən çox azdır aqlın, یا ز دیوانهان یخردی

- Boş-boş danışandan dayazdır ağlın! یاز پیران هرزه کرد روی
- 350 Özünü göstərmə bir belə ütük, این سخن ورنه کس چرا گوید
- Kimin dırnağından axtarırsan tük?! موزناخن کسی کجا جوید
- 351 Hörumçəyin toru yırtıqdır, yırtıq, خانه عسکرتک نابود
- Göy bu asimanda qalanmaz artıq! چه بود نزد آسمان کبود
- 352 Bəhram şah qocanı danladı yaman, سرزنش کرد بیدش بهرام
- Qocasa dönürdü öz inadından. پیردر کار خویش لیک تمام
- 353 Cavablar verirdi suallarına, کتفت آنگه جوابها یک یک
- Axırda, şah həsəd apardı ona زان نخمها قاده در رشک
- 354 Qocanın yolunda gördü, işıq var, دید چون بیکت دران کارش
- Görəcəyi işə oldu ümidvar. او در آن کار نیز شد یارش
- 355 Adını, evini soruşdu onun, کرد تعیین نام و خانه او
- Bilsin əfsanəsi düz olduğunu... که شود راست آن افسانه او
- 356 Aşubsa dedi ki: - Əvvəl, ey ustad, کتفت آشوب اول ای استاد
- Sən himi olmayan bir günbəz yarat! ساز کن کنبدی تویی بنیاد
- 357 Qapı açıq qalsa, düşünmə əbəs, چون شود ساز در دوش باز
- Onun kimi düzəlt başqa bir günbəz. به چه آن کنبدی دگر کن ساز
- 358 Özgə bir günbəz də qurdu o qoca, ساخت آن پیرکار دوان زودش

- Daha qəşəng çıxdı, daha da uca. بس کلو تراز آنچه فرمودش
- 359 Aşubda fırçanı götürdü ələ, آن که آشوب بر گرفت قلم
- Bəzədi günbəzi təsvirlər ilə. نقشهای غریب کرد قلم
- 360 Bu bəzək-düzəkdə yüzmin rəng vardı, کرد با صد هزار زینت و زیب
- Mani təsviritək gözü oxşardı. مانوی نقشهای روح فریب
- 361 Lalə şəkilləri bəzədi damı, شش از لاله های کوناگون
- Heyrətdə qoyurdu baxcaq adamı. دل فرمنده لاله زارنگون
- 362 Divarda çəkilmiş elə yarpaqlar, برگهای کشیده بر دیوار
- Gülzarın kölgəsi olmuşdu divar. شده دیوار سایه گلزار
- 363 Padşahın taxtının önündə asta. روی در روی چارباش شاه
- Ay kimi bir ayna düəltədi usta. ساخت آینه چو چاره ماه
- 364 Ayna düzələndən o qoca sonra, کرد ازان پس که دید آینه ساز
- Qarşıdan bir yarıq açdı bayıra. روزی در برابر آن باز
- 365 O hündür sarayın içində, əvvəl, بعد ازان در نخست کاخ بلند
- Uca tağ yaratdı, hər şeydən gözəl. ماه صورت بخار طاقی کند
- 366 Aşub öz qızını həmin o tağda دترش را درون آن طاق
- Oturtdu bu qəşəng, gözəl otaqda. جای کرد آن یکنانه آفاق
- 367 Qızını sığınmaqçün oturtdu tağa, طاق را دترش و ماوا کرد

- Aynadan öz əksi düşdü o bağa
- 368 Bacarıqlı usta hər nə qururdu,
Öndəki aynada əks olunurdu.
- 369 Aşub qıza dedi: - Qarşına bir bax,
Qızılı otaqda şah oturacaq!
- 370 Ona baş endirib, qalx öz yerindən,
Sonra rəqs etməyə başla özün sən!
- 371 Elə ki, həmin ev tamam düzəldi,
Bəhram şah o evə baxmağa gəldi.
- 372 Heyrətdə qalmışdı İrəmin bağı,
Onun pərvanəsi İrəm çıraqı.
- 373 Bütün təsvirləri şah sehr eylədi,
Mat qaldı, axırda, belə söylədi:
- 374 -Yüz afərin olsun qoca ustada,
Layiqdir hər cürə tərifə, ada!
- 375 Sonra öz taxtına keçib oturdu,
Qızsa təzim üçün ayağa durdu.
- 376 Şah baxdı ürəyiçalan gözələ:
- عکس خود را در آینه جا کرد
هر چه کردی موله ما هر
میشدی اندر آینه ظاهر
کفتش آندم که شه بنیروزی
جا کند بر بساط زر دوزی
بهر تعظیم اوز جا بر خیز
بعد از آن طرفه رقصها انگیز
چونکه کشت آن محار خان تمام
بهر نظاره آدش بهرام
خان بی دید رشک باغ ارم
شده پروانه اش چراغ ارم
نقشهای غریب کوناگون
بود روی ز حد و حصر برون
کفتد صد آفرین بر آن استاد
که بنایی چنین نخته نهاد
چونکه بنیشت شاه بر دیهیم
کرد آن طرفه صورتش تعظیم
بود آن دلنریب پیکر خوب

- Necə bənzəyirdi Aşuba elə! در کلوبی بعینه آشوب
- 377 Gülüzlü sevgili yadına düşdü. آمد آن سرو گلزارش یاد
Aşub göz önündən gəlib ötüşdü. شور آشوب در سرش افتاد
- 378 Təsvirlər başladı rəqs eyləməyə, رقصها کرد صورت دیوار
Gələn adamları, mat qoysun deyə. کزدل اهل بزم برد قرار
- 379 Hamı gözəlliyə olmuşdu heyran, همه حیران شدند از آن تماشال
Kimsə görməmişdi bunu heç zaman. زانکه دیدند کارهای محال
- 380 Şahsa çağırırdı qoca bənnanı, شه طلب کرد پیرنارا
Dedi: - Bu gizlimin sorağı hanı? که خبرده ز سر این مارا
- 381 Hələ ki, bu dünya yarandıdan کرد ایندو چو این جهان نیاد
Belə bir möcüzə görməmiş, inan! اینچنین چیز کسی ندارد یاد
- 382 Qoca dedi: - Ey şah, imkan ver mənə, پیر گفتش که ای سپهر سیر
Təsviri çəkəni söyləyim sənə! کویمت آنگه کرده این تصویر
- 383 Bu vaxt Aşub gəldi üzü örtülü, آمد آشوب بسته برقع ناز
Düyünün üstündən götürsün tülü. که کند آن گره ز کارش باز
- 384 Şaha belə dedi: - Uğurlusan sən, شاه را گفت ای کوفرجام
Qalx ki, istəyinə çata biləsən! خیز تا زین غرض میایی کام
- 385 Sən dayan, üzünü divara çevir, پشت کن سوی صورت و بکر

- Gizlindən soracağı verəcək təsvir!
- 386 Şah necə demişdi, elə də etdi,
Nigaranlıq pası aynadan getdi.
- 387 Bu işin gizlini açıldı belə,
Divarda təsvirin oynacağı ilə.
- 388 Tərif gözləyirdi Aşub da şahdan,
Gözləyirdi nəfəs çəkmədən bir an.
- 389 Şah dedi: - Qələmin olmamış işi,
Ağıl yaratmışdır burda gedişi.
- 390 Bu, ağıl işidir, qələmin deyil,
Təsvirlər qələmdən gəlməz, yaxşı bill!
- 391 Aşub cavab verdi: - Ey ağıllı kəs,
Bir söz deyəcəyəm, bu olmaz əbəs!
- 392 Sən oxla vuranda dedi fağır qız,
Gurun şikarını etdi dil-ağız
- 393 - Bu da ağıldandır, ağıldan yalnız!
Sən məni qoymadın o an cəzasız,
- 394 Acıqdan yazığı Dəcləyə atdın.
- تایابی ز سترکار خبر
شاه کرد آنچه آنچنان که فرمودش
ز آینه زنگ جمل بزودش
گشت معلوم سر آن کارش
شد یقین رقص نقش و دیوارش
چشم تحسین ز شاه داشت بسی
او تحسین ولی نزد نفسی
گفت گلگت نکرد کار اینجا
عقل گردید با تو یار اینجا
کار عقلست این نه کار قلم
وز قلم نیست این خجسته رقم
گفت آشوب ای بعقل سر
کلمتی کویمت ز بیجی سر
آن فهمیکند گفت روز شمار
که خدگفت ز گور کرد گزار
این ز عقلست نیست از تیرت
این جزا آمدت ز تدبیرت
کش کلندی در آب و جلد ز خشم

- Ya Rəbb, məndən başqa nə intizarın? یارب از من جز این چه داری چشم
- 395 Şahın Aşub düşdü yadına həməən. شاه را یاد آمد از آشوب
- Bir də eşidəndə odur söyləyəən, که شنید آن حکایت ناخوب
- 396 İçində danladı özü özünü. جیب را چاک کرد و گفت دروغ
- Buludlar Günəşin örtü üzünü, که شد آن آفتاب کم در میغ
- 397 Qəfildən o çinli ayüzlü doğdu. ناله آن ماحروی چینی زاد
- Örtüyü götürdü qəhrini boğdu, پرده از پیش روی خویش گشاد
- 398 Elə ki, bir kərə gözüənə baxdı, شاه را چون نظر بر او افتاد
- Bu dəmədə gözüəndən onun yaş axdı. اشک از دیده اش فرو افتاد
- 399 Onu qucaqlayıb, ağladı zar-zar, در کنارش گرفت و زار گرفت
- Ağırlar törətdi bu zalım rüzgar. وز خنای روزگار گرفت
- 400 Şah dedi: - Bu sənsən, yuxu görürəm, کاین تویی یا بنجواب می ینم
- Çöldə su gəzirəm, ilğım görürəm?! تخته جانم سراب می ینم
- 401 Əgər yuxudadır bu vəfadarlıq, که بنجواب است این وفاداری
- Qiyamətə qədər ayılmaz, artıq... تا قیامت مباد میداری
- 402 Yayıldı qovğanın səsi hər yana, شور و غوغا بشهر و کوی افتاد
- Bu əhvalat gəlmiş dilbər başına. که چنین قصه پیش بروی افتاد
- 403 İşin gizlinləri açıldı tamam, کشت معلوم سرکار تمام

- Axır istəyini tapdı şah Bəhram. دید آخر مرو خود بهرام
- 404 Nə xoş ki, bir saat sən darıxasan, ای خوش ساعتی که دلگشایی
- Gül rəngi ilə ürək açılar asan. بکشاید دلش ز گلرنگی
- 405 Xoşdur o ilin ki, xoşdur o günün, خرم آن سال و فرخ آن روزی
- Gözəllə günün xoş keçdiyi üçün. که شود بهشتین دلا فروزی
- 406 Bəhram şadlıq qurdu, düzəltdi yığnaq, کرد بهرام شادمانیا
- Gövhərlər payladı o, tabaq-tabaq. و ز شارش کمرشانیها
- 407 Sevinc içindəydi şah ilə kəviz, شاد و خندان بعیش بنشینند
- Keçmiş ayrılıqdan qalmadı bir iz. بهم آن هر دو عهد نوبستند
- 408 Var idi Bəhramın yeddi alimi, شاه را بود بهشت دانشور
- Biri o birinin yaxını kimi. هر یکی محرم سرای دگر
- 409 Bütün tarixçiydi, alimdi bir-bir, همه تاریخ دان و عقل گزار
- Hamısı bilikli, ya da ki, şair. همه شان کلمت دان و شعر شعار
- 410 Hər biri alimdir bir iqlimin هر یکی آمده ز اقلیمی
- Ağıl təliminə möhtac aqilin, عقل محتاجان به تعلیمی
- 411 Əvvəl, Məclisara, sonra Xordebin. مجلس آرا و خورده بین آنگاه
- Fərruxpey də idi bilən hər işin, بود فرخ پی آن ز کار آگاه
- 412 Ondan sonra, alim Hüşmənddi gələn. بعد از آن هوشمند و فرزانه

- Hamıdan baş idi ulu Xocəstə deyən,
 413 Fərxundə onların yeddincisiydi,
 İtidüşünənlər bilicisiydi.
 414 Hamısı olmuşdu şahın yaxını,
 Ayın dövrəsində ulduz axını.
 415 Şahsa günbəzdə həmin gözəllə,
 Günlər keçirirdi sevgilər ilə.

بس خجسته بدانش افغانه
 بود فرخنده بهتتم ایشان
 سرور خیل چاک اندیشان
 همه شان محرابان شه بودند
 چون کواکب بگردمه بودند
 شاه با آن مکار هر روزی
 بود در منظر دل افزودی

Bəhram şahın şənbə günü qara günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن شاه بهرام روز شنبه در منظر غمبرفام

- 416 Bu cahanın şahı bir şənbə günü
 Getdi ki, günbəzdə qursun düşünü.
 417 Bir əfsanə idi o qara günbəz,
 Şahidi olmuşdu dünya qaragöz.
 418 Şah ona baxırdı bir insan kimi,
 Odur ki, geymişdi qara geyimi.
 419 Huri təbiətli şux qaralardan,

روز شنبه شاه جهان بهرام
 رفت سوی حریم غمبرفام
 غمبرین خانانی فغانه شهر
 کشته چشم سیاه شاهد دهر
 شاه در وی چو مردم دیده
 غمبرین رنگ جامه پوشیده
 از سیه پردگان حور سرشت

- Cənnət qarasına olmuşdu nişan. خانە زد طعنه بر سواد بهشت
- 420 Gələn can atırdı görməyə onu, خوب رویان بعیش بهشتند
- Hər biri məhəbbətdən ona qoşuldu بوی از روی مهریوستند
- 421 Ağbədən Ay geymiş qara donunun. ماه مشکین لباس یم اندام
- Əlində büllur cam saf mey onun, صاف میریخت از بلورین جام
- 422 Müğənni oxuyur, gözəl süzürdü. نغمه سنجان عندیلب آواز
- Bərbət sızlayırdı inci düzürdü, بر بط می شدند بر بط ساز
- 423 Musiqi səsləri tutmuş otağı. سخن خنیاگران زهره جبین
- Dinin bəlasıydı ağlın qiyamı, کشت آشوب عقل و آفت دین
- 424 O tutmuş başını həmnəfəs ilə, عود سرد کنار همنفسی
- Bir kəs fərağında edirdi nalə. ناله می کرد در فراق کسی
- 425 Müğənni çıxartdı çox da ki sadə کرد بیرون معنی ساده
- Qulağı pambıqsız oldu badə پنبه از گوش شیشه باده
- 426 Alüzlü bütlərin gözü önündə, بخارین تان بیغمایی
- Badə içilirdi belə bir gündə. کرد تا شام باده پیمایی
- 427 Gecənin qarqara saçıyla fələk, چرخ کز طره منغر شب
- Ulduzun üzünə vururdu bəzək. جلوه کر کرد چهره لوکب
- 428 Şahsa mey içməkdən bayğındı o gün, شاه کشت از شراب مست خراب

- Tələsdi otağa o yatmaq üçün. بستان شتافت از پی خواب
- 429 Əfsanə danışan Məclisara da مجلس آرا که بود طرفه ندیم
Üz tutdu Bəhrama bu vaxt arada: کتکش آن تاجدار بهفت اقلیم
- 430 -Fikri gizli olan, ağılla coşan,
Şirin yuxu görüb, əfsanə qoşan! کای خریدیشه مرد میکورای
از پی خواب خوش فسانه سرای
- 431 Sonra ulu kişi öpdü kandarı: آستان بوسه داد دانا مرد
-Ey dövlət taxtının öz iftixarı!
دانش من بترد دولت شاه
- 432 Mənim biliyim var, dövlət payında,
Çox deyil, olacaq budaq sayında. هست نزدیک سدره شاخ گیاه
- 433 Sən öndə gedirsən, kimsə nə deyər?
Şahini ov kimi milçəkmi yeyər?
یش بچون تویی چه کوید کس
چون شود شاهز صید کس
- 434 Şah razılıq versə, gizli bir iş var,
Sözün cilovu da əlimdə olar!
لیک چون رای شاه آن باشد
کز سخن در کفم عنان باشد
- 435 Boyun qaçırırmaram sənin hökmündən,
Hökmü candan artıq istəyirəm mən!
برنچم ز حکم فرمانده
حکم فرمانرواست از جان به
- 436 Yadıma düşübdür şirin əfsanə,
Gərəksə, qoy onu danışım sənə... یاد دارم فسانه عجیبی
که شنیدم که در شباب شبی

Məclisənin Bəhram əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن مجلس آراد حضرت بهرام

437 Bir zamanlar Şamda şahzadə vardı,

بود وقتی ز وقتنا در شام

Gecə Aytək üzü işıqlanardı.

طرفه شهزاده بی چو ماه تمام

438 Gözəllikdə cahan yaranışıydı,

قنه د حرد نکورونی

Şəhərin yaxşılıq oyanışıydı.

شهره شهر د نکونوی

439 Rövşənrəy adını vermişdir fələk,

چرخ ناهش نهاده روشن رای

Başında işıqlar hərərdi çələng.

داده بر فرق روشنانش جای

440 Yanında gözəllər şahzadə bir gün,

باسی قامتان لاله عذار

Çıxmışdı çöllərə ov etmək üçün.

سوی صحرا شتافت بهر شکار

441 Yaz idi, buluddan yağırdı gövhər,

فضل نوروز ابر کو هر ریز

Torpaqda yayırdı qoxu küləklər.

خاک مشکین و باد عالیه ییز

442 Şənliklər, sərmışdi xalılar yerə,

سبزه نوبساط کسترده

Şeh yumuş yolları, düşməz kədəre.

لطف شبنم خبار ره برده

443 İtburnu, qızılgül, lələdən bir də

کشته از لاله و گل و نسیرین

Gəlintək bəzəklər vurulmuş yerdə.

بچه روی عروس روی زمین

444 Başına toplaşmış gözəllər bütün,

بود شهزاده با پریریمان

- Qaçan ceyranları ovlamaq üçün. در پی صید آهوان پویان
- 445 Meşədə gəzirdi hürkək bir qaçaq, دید شخصی چو ویشان در دشت
- Gur ilə əliklə qururdu yığnaq. که بکوران و آهوان میکشت
- 446 Kimsəni görməyə yox idi, gözü ز آدمی همچو وحشی کرده نغور
- Hürkmüş insanlardan uzaqdı özü. کشته چون ویشان ز مردم دور
- 447 Şahzadə tez ona üzünü tutdu, بارکی شاهزاده سیدش راند
- Səsləyib yanında yaxın oturtdu. دادش آواز نزد خود بشاند
- 448 Gözəl bir gənc idi, dalgındı elə, دید نغمین جوان زیبایی
- Gözdən yaş töküdü hey gilə-gilə. اشک در دیده ناکشلیایی
- 449 O, üz döndərmişdi hər bir insandan, ز آدمی رو گریز بود بسی
- Bağlılığı yoxdu kimsədən, inan. هیچ انی ندانستی بکسی
- 450 Şahzadə soruşdu: - Söylə, nədən sən, کفنت با دام و دود چرایی تو
- İnsanlardan belə uzaq düşmüşsən? بهره ز آدمی جدایی تو
- 451 Gəncsə cavab verdi: -Yox elə insan, کفنت از آنرو که نیست آدمی
- Ürək qızdırasan, yaxın olasan! کآید از وی طریق مردی
- 452 Üzü dönük çağın vəfası varmı? عالم سفدر اربتایی نیست
- Xalqın köməyinin faydası varmı?! یاری خلق را وفاایی نیست
- 453 Axırda, son mənzil olacaq, خانه آخر چو کور خواهد بود

- İlan və qarınca ora dolacaq!
 454 Özümü yaşamda gora salmışam,
 Qarınca ilanla birgə qalmışam.
 455 Şahzadə söylədi: -Ey xoş danışan,
 Əzəlki halından göstər bir nişan!
 456 Səni insanlardan ayrı salan nə,
 Haqqını əlindən tutub alan nə?!
 457 Başına gələni deməyincə sən,
 Əlimdən qurtulub gedə bilməzsən!
 458 Gözü kölgəliydi o insanlardan,
 Odur ki, söhbətdən qorxurdu yaman.
 459 Gördü, bu çəkinmək üzəcək onu,
 Tutdu doğruluğun açıq yolunu.
 460 Dedi: -Eşitməsən, üstündür, üstün,
 Görməyin faydası yox sənin üçün.
 461 Başıma gələni bilmək istəsən,
 Yəmən şəhərinə doğru yürü sən!
 462 Şəhərə çox yaxın gömgöy dəniz var,
- بہشتین مار و مور خواهد بود
 خوی در زندگی بگور کنم
 مونس خویش مار و مور کنم
 گفت شہزادہ کا ہی خجستہ مقال
 هست چیزی در ای این احوال
 کان تراز آدمی جدا کردہ
 بد و دامت آشنا کردہ
 تا گوی بن حکایت خویش
 نیست مکن کہ خیزمت از پیش
 ز آدمیزادگان جہاںش بود
 صحبت آدمی عدالتش بود
 دید و حسی نہاد غم فرمود
 کہ بجز راستی ندارد سود
 بر بود گفت ناشنیدن این
 نیست سودی تراز دیدن این
 کر ترا آرزوست تھہ من
 بایدت رفت سوی شہر یمن
 هست نزدیک شہر دریایی

- Onun sahilində bir həkim yaşar. بر لب آن حکیم دانایی
- 463 Mənimsə bu acı hekayətimi قصه من ازو شود معلوم
- Bil ki, o danışar bir həkim kimi! او بود راه دان این برو بوم
- 464 Onun əlindədir bu gizli açar, سر این حال را نداند کس
- İşin düyününü ancaq o açar. گره از کار او کشید و بس
- 465 Yüz parça etsən də qılıncıla məni, کر بتیغم کنی بصد پارہ
- Söyləyə bilmərəm həkim deyəni... نبود غیر از این دگر چاره
- 466 Elə ki, şahzadə eşitdi bunu, این حکایت چو شاهزادہ شنید
- Söndürə bilmədi istək odunu. آتش آرزو زباز کشید
- 467 Yol aldı tələsik şəhərə sarı, سوی شهر آمد آن هوادر سر
- İstəyi bu idi, açsın bunları. ہو سی غیر آن نداشت دگر
- 468 Bütün dincliyini bu gizlin aldı, فکر آن کار پتیرا ش کرد
- Düyünü açmağın qeydinə qaldı. کار افتاده فکر کارش کرد
- 469 Sonra da üz tutdu birbaş Yəmənə, عاقبت کرد رو بسوی مەمن
- Sanki quş qəfəsdən uçdu çəmənə. رفت مرغ از قفس بسوی چمن
- 470 Beləcə bir xeyli yol getdi özü, مدتی راه نورد راه برید
- Yol üstə qocaya sataşdı gözü. تا بتردیک پیر راه رسید
- 471 Bu qoca düşmüşdü eldən uzağa, دید پیری ز خلق بجانہ

- Dəniz kənarında qurmuşdu zağa. بر لب بحر از نیش خانە
- 472 Görmək istəmirdi qoca heç kimi, روی بر تافت ز خلق جهان
- Gözdən aralıydı pərilər kimi. کشته؛ همچون پری ز دیده نمان
- 473 Ceyrantək yeməyi ot-pencər idi, هېچ آهوخندانیش از نیش خاشاک
- Nəfəsindən müşkün ətri gələrdi. در نفس بود از انش نکتە مشک
- 474 Özündə yaşadır quş havasını, مرغ روح آمده همتن او
- Şaxlardan qurmuşdu öz yuvasını. بود از نیش چو مرغ مسکن او
- 475 Gecə yaş axardı gözündən acı, برده اشک ز دو چشم خواب شبش
- Yalnız su içməkdə onun qazancı. خوردن روزه آب از دو لبش
- 476 Susmuşdu, haçandı süsənsayağı, مانده چون سوسنش زبان ز مثال
- Qönçətək açıqdı iki dodağı. غنچە سان لب کشاده سال بسال
- 477 Ona qul olmuşdu, yalnız kölgəsi, پی خدمت ز سایه کرده غلام
- Haya çatmamışdı heç vaxt özgəsi. که زبان هرگز نشسته به کام
- 478 O, gözün yaşında batmamış kindən, نه قداش بر آب دیده ز چشم
- Gizlənmiş, ummadan kömək heç kimdən. زان که بر چون خودیش ناید چشم
- 479 Çöplər söhbətindən yayınmış özü, کرده از صحبت خان پریز
- Çöp kimi qurumuş ocağın közü... هېچ خاشاک سگک ز آتش تیز
- 480 Rövşənrəy bir ili onunla qaldı, بود سال تمام روشن رای

- Qulluqda özünü ayağa saldı. از پی خدتش ساده پای
- 481 Bircə söz demədi acıqdan ona, که باو یک سخن گفت ز خشم
- Dözdü qocanın da acıqlarına. گنشاو از غضب برمش چشم
- 482 Bir il keçdi, sonra sordu o dərviş:
-Niyə acıqlıqdır gördüyün bu iş?!
- بعدیکمال گفتش آن درویش
چه بلایی که آمدی درویش
- 483 İstəyin nədir ki, olmusan tanış,
Məndən ayrılmırsan, bir açıq danış?!
- چیت مقصود از آشنایی من
که نخواهی دی جدایی من
- 484 Şahzadə hazırıdı, başlaya sözə:
-Sən ulu kişisən, gəlmə heç gözə!
- لب بگفتن گنشاو شہزادہ
کای جهان دیدہ مرد آزادہ
- 485 Başqa niyyətim yox səni görməkdən,
Ardınca çox uzun yol gəlmişəm mən!
- نیست جز دیدن تو مقصودم
راہما از پی تو پیمودم
- 486 Neştərlə dilini deşib birbaşa,
Dedi hekayəti o başdan-başə.
- گفت یکسر باو حکایت خویش
کرد از منتز ز باناش رویش
- 487 Qoca eşidincə ondan bu sözü,
Çatıldı qaşları, bərəldi gözü.
- پیر چون آن سخن شنید ازو
از غضب چین گنڈ در ابرو
- 488 Dedi: - Yanılırsan sözlərinde sən,
Bunu söyləməyi istəməzdim mən.
- گفت ہی ہی عجب خطا گفتی
این سخن را بمن چرا گفتی
- 489 O gənc ki meşədə tuş gəlib sənə,
- آن جوانیکہ دیدہ بی او را

- Sözsüz ki, çəkmisən öz tərəfinə. جانب خودکشیده بی اورا
- 490 Mən açə bilmərəm baş vermişləri, قصه ما و او گفتنی است
- Deşiləsi deyil sözün gövhəri. کوه این سخن ز سقنی است
- 491 Yaxşısı budur ki, burdan uzaqlaş, زود بر خیر و رخت خود بر بند
- İstək qapısına biryolluq bas daş! در این آرزو برخ در بند
- 492 Bundan artıq məni daha izləmə, بیش از اینم دگر عذاب مکن
- Boş yerə, ilğımdan sən su gözləmə! وز سراب آرزوی آب مکن
- 493 Rövşənrəy zarıdı, yalvardı bu an: لب بزاری کشاد روشن رای
- Tanrı xatirinə, qovma yanından! که مرا نم زایش بهر خدای
- 494 Ümitsiz eyləmə, yazığam, məni, نا امیدم مکن که مظلومم
- Qapından qovantək görməyim səni! مکن از لطف خویش محرومم
- 495 O özünü çəkdi, bu zarıdı çox, کرد آن سرکشی و این زاری
- Bir rəhmi gəlmədi onunsa yox, yox! این بزاری و آن به بیزارای
- 496 Axırda, qoca da lap təngə gəldi, عاقبت پیر ازو بنگ آمد
- Barışıq etmədi, o cəngə gəldi. صلح بگذاشت سوی جنگ آمد
- 497 Şahzadə söylədi: - Bu necə işdir, گفت شهباده کاین چه دستور است
- Kişilikdən uzaq olan vəzirdir?! از طریق مروت این دور است
- 498 Acıq qılıncınla qana bulasan, تیغ کین کر کینی بخونم ساز

- Ümidsiz qapından getmərəm asan!..
- 499 Onun sözlərindən kövrəldi qoca,
Deməkdən başqa yol görmədi bunca.
- 500 Ona söylədi ki:-Bir yemək yeyək,
Sonra bu barədə söhbət eyləyək!
- 501 Qazanı ocağın qoydu üstünə,
Dönüb, şahzadənin düşdü üstünə:
- 502 -Yüyəni qırılmış səfil, avara,
Sözləri çəkirsən gör hardan hara?!
- 503 Sözü eşidincə şahzadə o gün,
Tezəcə hazır oldu qüsl almaq üçün.
- 504 Yudu əl-üzünü, su çəkdi başa,
Suya girən çağda düşdü təlaşa.
- 505 Quyunun dibində gördü özünü,
Başı ağrıyırdı, döydü gözünü:
- 506 -Allah, Allah, görən düşmüşəm hara,
Yoxsa qismət ollam əjdahalara?!
- 507 Quyu dərin idi bir fərsəng qədər,

نا امید از درت نگردم باز

سیر را شد غصه پاره جگر

غیر کفتن نید چاره دگر

کفتش اول بهم طعام خوریم

راه آنگه سوی کلام یریم

سر بدم کرد پیردیک طعام

کفت کاواره کسته زمام

خیزو اول در آب غسلی کن

تا ز من بشوی حدیث کهن

این سخن چون شنید شهزاده

کشت از بر غسل آماده

دست و رو شست و پا و سر تر کرد

خورد غوطی در آب و سر بر کرد

خویش را دید در ته چای

از سرد بر کشید آبی

کانه الله کجا قدام من

در دم اژدها قدام من

عمق آن چاه قرب یک فرسنگ

- Cuhud məzarına çox oxşar gələr. بهیچ کور جهود تیره و تنگ
- 508 Ondan yoxluğa da bir addım qalmış, ستمنای عدم از آن قدمی
- Yüz-yüz günahsızın canını almış. کشته صد میگناه را بدمی
- 509 Quyu deyil, bəlkə, bir bəlaya tən, چاه نی بلکه آن بلایی بود
- Yoxsa ki, əjdaha qalxmışdı yerdən?! در زمین رفته اژدهایی بود
- 510 O, dərhal dayandı, qorxular duydu, داشت آن هولناک جای دغل
- Qoltuq iyi kimi qoxular duydu. بویها همچو بوی زشت بغل
- 511 O yerdə yox idi havadan əsər, ره نبرده در آن هوا هرگز
- Bu yer görünməmiş indiyə qədər. آنچه نمان جانیده کس هرگز
- 512 Düşdüyü yerdəcə itirdi yolu, ماند از ره قاده کمره
- Ürəyi qəm ilə kədərlə dolu. دل پر از درد و داغ در ته چاه
- 513 Özünü burada kimsəsiz gördü, دید نکلین میکس ورنجور
- Önündə məzarlı bir dəniz gördü. خویشتن را بزنگی در کور
- 514 Duydu, faydası yox qəm yemək belə, بیچ سودی نداشت غم خوردن
- Sonda razı oldu ölməyə belə. عاقبت دل نهاد بر مردن
- 515 Heyrətdən dondu ki, elə bu zaman بود حیران که از همتا نگاه
- Bir vedrə sallandı quyu ağzından. دلوی آمد بر بیمان در چاه
- 516 Tezəcə yerdən qalxıb, ona oturdu, جست از جای خود بد نوشت

- Kəndirdən yarışıb, möhkəmcə durdu. کرد محکم برپاش دست
- 517 Bu zindan quyudan beləcə çıxdı,
Darlıq varlığını yamanca sıxdı. چون برآمد ز چاه زندانی
رست از گنگمای حیرانی
- 518 Quyunun başında durmuşdu karvan,
Döydü qapıları, qopdu bir tufan. دید بر کرد چاه قافله‌ی
زود رایشان قفاد زلزله‌ی
- 519 Hamısı cəm oldu onun yanına,
Yardım göstərdilər Loğmantək ona. همه جمع آمدند پیش
همه مرهم شدند بر ریش
- 520 Köhnə dostlar kimi yaxın oldular,
Onu anlamaqda aciz qaldılar. کرچه کشتند مونس و یارش
می نکردند فهم کفتارش
- 521 O da yaxın sandı onları bütün,
Ancaq dil tapmaqda acizdi o gün. کشت او نیز یار جانیشان
لیک عاجز ز همزبانیشان
- 522 Özü əcəm idi, onlarsa yunan,
Burda dilmanlığı istədi yaman. او عجم و آن گروه یونانی
خوره حسرت پی زباندانی
- 523 Gecə Ay işığa saçanda ənbər,
Qaranlıq ölümdən doğdu bir səhər. شب که غبرقشانند بر کافور
قائم روز شد بدل بسور
- 524 Yükdən azad oldu heyvanın çoxu,
Qaçdı, uzaq qaçdı gözlərdən yuxu. هر که بود از تور بار گرفت
خواب در دیده باقرار گرفت
- 525 Rövşənrəy gözünü açanda səhər, صبح بکشد دیده روشن رای

- Daha qalmamışdı karvandan əsər. زان خلیق اثرنید بجای
- 526 Yol keçdi, vadidən adladı özü, کرد هر چند راه وادی طی
- Onlardan heç yerdə tapmadı izi. زان جماعت ن پای دید نی پی
- 527 Bir çölə yetişdi: nə quş, nə heyvan, بود دشتی ز وحش و پیرتیی
- Yolun ortasında oldu pərişan. ماند حیران در آن میا زربیی
- 528 Sonsuz düşüncələr yordu özünü, بی نهایت چو عرصه کاه خیال
- O, Quzeyə sarı tutdu üzünü. نگدشته در آن بنیر شمال
- 529 Odlu bir ah çəkdi, dayandı dalgın, کشت با آه آستین نشاد
- Çör-çöpü yığmışdı yel yığın-yığın. بهچو خاشاک حر طرف از باد
- 530 Cahanın Günəşi Şam atlasından چو نگه مبر فلک ز اطلس شام
- Üzünə ənbərdən üz çəkdi bu an. بست بر رخ کتاب مبر فام
- 531 Gündüz məğlub oldu rumlular کشت مغلوب خیل رومی روز
- Gecə qalib oldu zənci qaralar زنگیان سیاه شب فیروز
- 532 Uzaqda qalxırdı alov dilimi, نگه مان آتشی نمود از دور
- Qaçdı oda sarı küləklər kimi. سوی آتش چو باد کرد عبور
- 533 Sanki od ayaqlı vadidən keçdi, مرد وادی نورد آتش پای
- Odun kənarında durub, yer seçdi. کرد چون بر کنار آتش جای
- 534 Gördü, iki zənci burda bihuşdu, دید بهلوی هم دوزنگی مست

- Hər biri əlində xəncər tutmuşdu. دشمنی هر یکی گرفته بدست
- 535 Onlar zəncilər yox, aslandı-qara, نه دوزنگی دونه شیرسیاه
- Bəxti qaralıqdan olmuşlar qara. بچه بخت سیاه نمیش تابه
- 536 Hər biri – minarə, yapılmış qırdan, هر یکی چون مناره بی از قیر
- Görmək istəməzdi heç vaxt qırsalan. آمده قیروان ازو بتغیر
- 537 Qazantək ağzından töküb qaralar, دحسی بچه دیک رنگرزان
- Gecə qaranlığı alıb qaralar. شب محنت سیاه رنگ ازان
- 538 Divar tüstüsüylə burnu dolmuşdur, پیش دور خورد دیواری
- Sanki Yer üzünə bir yük olmuşdur. دیده روی زمین از وباری
- 539 Dodaqlar seçilməz gur dodağından, چون لب کور بونکش لب
- Elə bil, altında qıvrılmış ilan. حلقه ماری بزیر آن غنجب
- 540 Suçsuzlar qanının burulğan gözü, چشم کرداب خون گیلانان
- Qırıb varlıqları, olmuş qırmızı. سرخ کرده بقتل خلق جهان
- 541 Ağı dişlərini sancmış canına, بچه پیش کر از دندانس
- Susamış hər yerdə aciz qanına. تیزرد تصد مستدانش
- 542 Qorxudan Rövşənəy əsirdi tir-tir, کشت لرزان زیم روشن رای
- Ağlı başdan getmiş, güc tükənmişdir. عقلش از سر برفت زور از پای
- 543 Əlacsız tez salam verdi onlara, کردشان از سر نیاز سلام

- Quş kimi tələyə düşdü avara. مرغ آواره در قفاد بدام
- 544 Zəncilərdən biri söylədi ona: زنگی گفت کای رسیده ز راه
-Ayağınla gəldin son ayağına! چه نکو آمدی بکشتن گاه
- 545 İki adam düşər bizə hər gecə, هر شبی رزق ما دو آدمی است
Bu, doğru yol deyil, qalmaz dirisi, گرچه نه آن طریق مردمی است
- 546 Otur, gözlə, gəlsin özgə birisi. بنشین تا که دیگری برسد
Sənə qardaşlığın yoludur – çatdı... بهرت از ره برادری برسد
- 547 Elə ki, bu sözlər tez ona çatdı, این سخن چون رسید در گوشش
Ağlı da başından çıxdı həmin an, رفت یکبارگی ز سر بوشش
- 548 Dedi: - Ah, nə etdim özüm-özümə, گفت آوخ بنخود چه کردم من
Əlimlə ağımı tökdüm gözümə?! زهر از دست غمیش خوردم من
- 549 Belə zülm eyləməz özünə hər kəs بر خود این ظلم هیچ کس نکند
Kimsə yoxluğuna göstərməz həvəs... مردن خویش کس هوس نکند
- 550 Beləcə keçirdi qorxu anları, چون ازین ماجرا گذشت دمی
Baqşası qədəm basdı onlara sarı, دیگری سويشان بز قدمی
- 551 Zəncilərdən biri dedi: - Ov yenə زنگی گفت کاین شکار نمت
Qurbanlıq gəlibdir bu adam mənə! خلتش از پی تار نمت
- 552 O biri zəncisə dedi: - Mənimdir, آن دگر گفت نه ازان نمت

- Tikə sənə çatmaz, yaxşı düşün bir!
- 553 Onlar başladılar qanlı döyüşə,
İti qılıncları saldılar işə.
- 554 Çıxdılar savaşa o gün səhərə,
Bıçaqdan keçdilər sivri xəncərə.
- 555 Biri o birinin əlində öldü,
Bundan şahzadənin bəxti də güldü.
- 556 Ölə də bilərdi axı o belə,
Haqqa şükr eyləyib, yollandı çölə.
- 557 Duydu ki, arxadan kimsə gələn var,
Qalxan bağırıtdan adam lal olar.
- 558 Dönüb qorxa-qorxa geriyə baxdı,
İki qadın gördü, gözləri axdı.
- 559 Onlar qışkırdılar: - Ey quldur, dayan,
Bizi qadın bilib, qaçma belə yan!
- 560 Sanma, cəsur olsa, bir təkə ceyran,
Önündə basılar hər dişi aslan?!
- 561 Başını bədəndən üzərik açıq,
- تقریبی در خوردن است
عاقبت در میان تنیز افتاد
کار بادشمنای تیز افتاد
تادم صبح راه جنگ زدند
خنجر و دشنه میدرنگ زدند
کشته کشند آن دو بر سر این
زان میان سعد بود اتر این
چونکه شهزاده شد خلاص از رنج
شکر حق گفت و کشت بادیه نج
بود در پویه گامد از دنبال
نعره باکز صلاش شد لال
بانپس دید چون شنید غریو
دید دنبال خود دوزن چون دیو
بانگ بروی زدند کای رهن
مرد جنگیم اگر چه بینی زن
کیرم آهوی نرد لیر بود
عاجز جنگ ماده شیر بود
در زمان برکنیم سرزنت

- Ölən kişilərə olar bu acıq... عوض شوهران نخیشت
- 562 İfritədən biri qabağa keçdi, زان دو عنقرت شدیکی پیش
 Öz yerinə çəkmək yolunu seçdi. کرد بر سوی مسکن نخیشت
- 563 O birisi dedi: - Yox, aparım mən, آن دگر گفت بی که من برمش
 Övladlarım üçün bu ovu hökmən! بهر طفلان نخبشتن برمش
- 564 Bir anda araya sərt savaşı düşdü, در میان دو زن خلاف افتاد
 Kin qılınca döndü, kinlər döyüşdü. تیغ کین شد علم خلاف افتاد
- 565 Hər iki ifritə qəfildən coşdu هر دو عنقرت در هم افتادند
 Döyüş onlara açıq ağuşdu دست و بازو بجنگ بکشادند
- 566 Biri saçı yoldu, cızdı üzünü, گاه این روی کندش آتش موی
 Biri üzü cızdı, deşdi gözünü. گاه آن موی کندش لیش روی
- 567 Elə qışqırdılar kindən, acıqdan, آنچنان داد کینه را دادند
 Hər ikisi düşdü əldən-ayaqdan. که ز پا هر دو پیچود افتادند
- 568 Onların sustaldı əli, həm qolu, هوش چون رفت از دماغ زنان
 Aslanların bura düşəndə yolu. کشت پیدا دو شیر نعره زنان
- 569 Görmüşdü, bir adam gəlmiş bu yerə, چونکه از دور آدمی دیدند
 Odur ki, göylərtək çəkirdi nərə. بچه ابر سیاه غریدند
- 570 Ağzında dişləri iti xəncərdi, صف دندان چو دشمنها پر آب

- Qəssab kötüyünü kəsib keçərdi. خنده زن بر ققاره قصاب
- 571 Kəhrəba gözləri sarılıq yayar,
Onun əlacında, bil, boğulmaq var. کهر با چشم آورد یرقان
یرقانی علاج آن نختقان
- 572 Gah çökür, dikəlidir, dağ kimi aslan,
Elə bil, belində qıvrılmış ilan. دم خم کشته در کمر که کوه
افعی بر کمر بفر و شکوه
- 573 Dırnağı almasdan, pəncəsi dəmir,
Üzü pəncəsindən sərtliyi umur. ناخن الماس و آهنین پنجه
روی خار از پنجه شان رنجه
- 574 Qorxunc heyvanları gördü şahzadə,
Çox qorxuya düşdü həddən ziyadə. دید شهنشاده چون مهابتقان
کشت یحال از صلابتقان
- 575 Yazıq kimi dindi: - Nə haldı, düşdüm,
Ya Rəbbim, yuxudu, xəyaldı, düşdüm? کفنت مسکین که وه چه حال بود
یارب این خواب یا خیال بود
- 576 Görən nə yol tapıb, xilas olum mən,
Necə uzaqlaşım bu səksəkədən?! زین ددان چون رهم چه چاره کنم
زین بلا پاهان کناره کنم
- 577 Düşündü: bu yola o necə çatsın;
Bu qaniçən divdən necə qurtarsın. کفنت آخر که این بود چاره
که رهم زین ددان خوشواره
- 578 -Hər aslan önünə bir qadın atsın?!
Bu yolla dardan özün çıxarsın, که زنی پیش هر یکی کلتم
بو که خود را از بیسان بکنم
- 579 Cumdu, xilas olsun o aslanlardan. سوی شیران قدم نهاد لیر

- Aslanların yanına çatdı o an, رونه چچید از آن دو غران شیر
- 580 Hər biri önünə bir qadın atdı. یش حر شیر ز زنی انداخت
- Aslanlar o qadınları tez qapdı, کار شیران بان زنان پرداخت
- 581 Yoxluq belə tapdı o qadınları?! مانده بی اختیار شیر زنان
- Əl-ayaq o iki şirin şikarı دست و پا زیر آن دو شیریشان
- 582 Düşdülər bir anda aslan ağzına, چونکه شیران بطعمه ره بردند
- Aslanlar sustaldı, coşmadı buna. پای در طعمه خوردن افتدند
- 583 Qadınların saçından düzəltdi zəncir ساخت از موی آن زنان زنجیر
- Şirlərin üstünə sanki atdı tir بهر شیران و جت همچون تیر
- 584 Qaçdı o divlərdən, ürəyi yara. زان ددان میکدیخت بادل ریش
- Önünə qarışıq bir meşə çıxı, کادش یشینی عجب دیش
- 585 Dolaşığı kol-koslar onu çox sıxa. خار و خاشاک بافته برهم
- Kol-koslar zəncinin bənzər saçına, رفته چون موی زنگیان درهم
- 586 Bu meşədə, çətin ki, qalar. مار راراونی در آن یش
- Kol-koslar içində o, yolu çəşar, واندر آن یش کمره اندیش
- 587 Buradan keçərsə sərt əsən külək, باد آنجا اگر کزار کند
- İncidər gələni tələsən külək. قدمی صدر رحش فکار کند
- 588 Şahzadə bu yerin oldu heyranı, ماند حیران غریب چاره

- Göynədi ürəyi, ağrıdı canı. دل بصد درد جان بصد پاره
- 589 Elə ki, meşəyə bir kərə baxdı, چون بآن سوی بیشه کرد نظر
 Bir anda içini qorxular yaxdı. دید سرگشته حال چاک جگر
- 590 Gördü, göz dikibdir ona əjdaha, رو باو کرده اژدهای دمان
 Ağzını qapıtək açmışdı daha. چون در دوزخش کشاده دمان
- 591 İçindən bir atəş alovlanırdı, آتشی از دون زبانه زرش
 Ağzında dil kimi məşəl yanırdı. چون زبان آن زبانه در دهنش
- 592 Yaratikən iynə oddan əyilmiş, کشته قلاب نیش پرخم ازو
 Bu görünən halqa cənnət deyilmiş. حلقه بی دیده در جهنم ازو
- 593 O qorxular dağı qıvrılır elə, زند آن کوه غم چو پیچ و خمی
 Aləmi bir anda udacaq belə. عالی را فرو برد بدمی
- 594 Bu meşəyə yaxın bir vadi vardı, کرد او وادی چو بخت سیاه
 Burada yaşıllığı odlar yaxardı... ز آتش او در آن نرسته گیاه
- 595 Çırpındı qorxunun od caynağında, لرزه افتاد از آن بر اعنملیش
 Daha güc qalmadı əl-ayağında. رفت از آن هول قوت از پلایش
- 596 Qurtula bilmərəm bu dəfə - dedi: گفت این بار جان نخواهم برد
 Əcəllə ölmərəm bu dəfə - dedi. بصد اندوه و درد نخواهم مرد
- 597 Arxadan yırtıcı aslanlar gəlir, شیردنبال آن ددان در میش

- Öndənsə təzə bir qorxu dikəlidir. این بلا از پیش
598 Çarəsiz şahzadə çox fikir etdi, مرد بی راه و در اندیشه
Əjdaha özünə kolda yer etdi. کاشد با جای کرد در پیشه
599 Ağzından alovlar püskürən zaman ازدهانش که بود آتش ریز
Qamışlıq od aldı düşən yangından. در نیستان قدا آتش تیز
600 Burada quru da, yaş da odlandı, نیستان را چه تنگ و چه تر سوخت
Əjdahayla birgə ağaclıq yandı. پیشه و ازدها سراسر سوخت
601 Şahzadə bələdan qurtuldu yenə, باز چون رست از آن بلای سیاه
Şükr edib, tez düşdü yolun izinə. شکر گویمان نهاد روی راه
602 Artıq gecə düşmüş, iş əydi fələk, شب دیگر که چرخ دولابی
Qara sincab rəngli xələt geyərək. خلعت خویش کرد بنجایی
603 O avara kişi qəm edirdi hey, مرد آواره کرد غم فرسود
Gecə səhərədək yol gedirdi hey. تا بترد یک صبح راه پیمود
604 Bir yandan huşsuzluq sıxdı canını, رفته عقل از سر از داغش هوش
Qəfildən eşitdi xoruz banımı. کادش نعره خروس بگوش
605 Sevindi, hər işi düzəldi, sandı, شادمان شد زره قاده جوان
Xoruz səsi gələn səmtə yollandı. در پی نعره خروس روان
606 Elə ki, işıqlı Ay şamı söndü, چونکه بنشت شمع ماه سوز

- Dünya başdan-başa işığa döndü. شعله مرشد جهان افروز
- 607 Bir səhər açıldı, cənnət səhərdi, طرف شهری نمود رشک بهشت
- Lətif havasından ruh sevinərdi. بمچ جانش هوا لطیف سرشت
- 608 Hər yanda zümrüdü, yaqutu rəng-rəng, برج و بار و زمرد و یاقوت
- Cana güc gələrdi ona baxandək. دیده جان از تظاره آن قوت
- 609 Şəhər qapısından içəri girdi, چون بدروازه اش نهاد قدم
- Burda dünya gözü bir qızı gördü. دترى دید فتنه عالم
- 610 Qız da salam verdi ona hörmətlə, داد و دختر سلاش از سر مهر
- Sonra belə dedi səmimiyyətlə: گفت کای نوجوان زیبا چهر
- 611 -Kim gəlsə uzaqdan bizim diyara, حرکه آید بیان دیار از دور
- Mənəm yol göstərən o qonaqlara! رهمیش منم سوی دستور
- 612 Qoşulub, o qızın ardınca getdi, راه پهمود و برد از راهش
- Şahın sarayında şənliyə yetdi. جانب برمخاز شاهش
- 613 Bir şəhər gördü ki, bol-bol işıqlı, دید شهری چو جنت پر نور
- Qızlar vardı burda çox yaraşlıqlı. مردمش دختران بمچون حور
- 614 Yaşları ya on üç, ya on dörd olar, خردسالان جمالشان بکمال
- Azyaşlı qızlardır, ağlıları var! سیزده یا پهمارده شان سال
- 615 Kişilər görməzsən, qızlarsa çoxdur, مرد آنجا بنغیر او کس نی

- Sanki durgun sudu, çör-çöpü yoxdur. آب صافی بروی اوخس نی
- 616 Qız şah sarayına aparan kimi, چون بدرگاه پادشاهش برد
Şah da qarşılıdı onu səmimi. ز آستان سوی پیشگاهش برد
- 617 Burda bağ gördü ki, cənnətdən üstün, دید باغی بر از بهشت برین
Cənnət bulağından suyu da üstün. آب آن کشته رشک ماء معین
- 618 Ərgəvan ağacı mərcandan qəşəng, ارغوانش درخت مرجان بود
Nar giləsi kimi qönçələr rəng-rəng. غنچه اش نار لعل رمان بود
- 619 Sanki firuzədir arxın torpağı, ریک فیروزه بود در جویش
Dirilik suyudur-suyun qaynağı. آب حیوان دویده بر رویش
- 620 Çiçəyi budaqda gövhərə dönmüş, شاخهای شکوفه عقد کمر
Qoxusu müşk olmuş, ənbərə dönmüş. زیر آن مشک تازه ضبر تر
- 621 Qəsrinin binası bir parça ləldir, طرفه قصریش لعل یکبارہ
Qüllələr ulduza burdan əl edir. لنگرش بزمبان سیارہ
- 622 Qəsrin qarısında əcəb yığnağı, واندران قصر مجلس عجبی
Ucalır dörd yana şənlik sorağı. هر طرف جلوه کردنوشلی
- 623 Hamı lələzlü, saçı qara qız, همه لاله عزار و مشکین موی
Hamı gülxoxulu, dar qönçəağız. همه غنچه دهن و نسرين بوی
- 624 Hamı naz-qəməzəli, aşıqi çəkən, همه غمزہ زنان و عاشق کش

- Hamı Əzra kimi Vamiqi çəkən. همه غزرا غرار و و ا م ق ک ش
- 625 Bir Sərvboylu gəzir ortada سرو قدی در آن میان شده جمع
Elə bil, pərvanə dolanır oda. همه پروانه وار گردش شمع
- 626 Hamı xidmət üçün qulluqda durur, همه در بندگیش بسته کمر
Hamı boyun əyir, onda var qürur. همه سریر زمین و او سرور
- 627 Ənbərli atlasa o vurmuş naxış, زیورش کرده غبیرین اطلس
Çindən belə atlas gəlib çıxmamış. از خطا ناید انچنین اطلس
- 628 Ənbərdən geyinər bəzəkli paltar, جامه پیوسته غبیرین بودش
Boyunbağı, xalxal yerində olar. طوق و خلخال انچنین بودش
- 629 Astananı öpüb, Rövşənrey girdi, آستان بوسه داد روشن رای
Yığnağın hərəmi ona yer verdi. کرد چون در حریم مجلس جای
- 630 Yerindən qalxmışdı qızlar sərvəri, سرور دختران ز جا برخاست
Göstərdi sağ yanda boş qalan yeri. کرد پهلوی خویش جانش راست
- 631 Elə ki, qonağı aldı yanına, پهلوی خویش چون مقامش داد
Lalərəng mey dolu cam verdi ona. کام از جام لاله فاش داد
- 632 Və gördü, gözəllə dolu yığnaq var; مجلسی دید پربتان چگل
Huşu başdan alar, ürəyi yaxar. عقل را پای دل از ان در گل
- 633 Yığnağa bəzəkdi saqi qəmzəsi, نغمه ساقیان تشنه می

- Mütriblər şərqisi, neyin naləsi. نغمه مطربان و ناله نی
- 634 Camlar meylə dolu ta ağzınacan, جام زرکشته سرگردان ز شراب
- Xalis meydən parıltılar nur saçan. تالیش پر برآمده می ناب
- 635 Mizrab dilləndirir udu da həzin, عود و مضراب نغمیش کرده زبان
- Baldodaqlar tərifi bəzəsin. بهر وصف دبان نوشلمان
- 636 Neydən qopan səslər, şənlik, kef üçün نی و نیایی ز بهر عیش و طرب
- Nəğməyə can verib ucalır o gün. شاهد نغمه را لباس قسب
- 637 Ortada meydolu camlar dolanır, کشت سجد چو دور جام شراب
- Gülüzlülər başlarına dolanır. گلرخان سرگردان شدند ز خواب
- 638 O nazənin şahzadəyə bu zaman کرد آن نازنین موافق او
- Bir qız qoşdu onun layiqi olan. دختری را که بود لایق او
- 639 Ənbərgəyimli Ay çağ ötüşüncə مدتی ماه غمبیرین پویشش
- Bir büt göndərirə ona hər gecə. کرد هر شب بتی در آغوشش
- 640 Yaxın eyləyirdi sonra özünə, بعد از آن کرد بدم خویشش
- Sübhədək getməsin yuxu gözünə. شام تا صبح محرم خویشش
- 641 Gümüşbədənliyə şərt kəsdi xatın; شرط این داشت سروسیم اندام
- Gündüz gözəllərə düşməsin yaxın. که از روز کس نکمیرد کام
- 642 Belə qadağa ki qoyuldu ona, منع چون کرد از دل افروزش

- Qadağanı vurdu qulaqardına. در سراقاد و شهوت روزش
- 643 O Ayın bu işdən səbri tükəndi, از دل آن آرزو قرارش برد
Yanına çağırıb, dindi, nə dindi: زود دستی بسوی یارش برد
- 644 -Sözümü saymadın, bu ki kam deyil, کفتش آن مه که این نه کام بود
Çox baş aparırsan, bunu yaxşı bil! در سرت آرزوی خام بود
- 645 Belə təmənnadan peşman olarsan, زین تمناشوی پشیمان زود
Peşmanlıq önündə aciz qalarsan! وان پشیمانیت ندارد سود
- 646 Öyüdlər verdisə nə qədər ona, کرد از آن یار منع هر چندش
Əsər eyləmədi tük qədər ona. بیچ سودی نداشت آن بندش
- 647 Gördü ki, deməyin yoxdur faydası, دید کان کفت او ندارد سود
Başına gələnlə olmayır razı. بحکایت نمیشود مشود
- 648 Söylədi: - Qalx, səni çatdırım kama, کفت برخیز تا دهم کامت
İstədiyın meyi mən süzüm cama. زین می آرزوی دهم جامت
- 649 Bir hovuz var idi hərəmxanada, بود حوضش در حریبخانه
O bağlı qalmışdı hər gələn yada. که ندیدش چشم بیخانه
- 650 Xatın söylədi ki: - Suda sən qüsl al, کفت غملی روان بر آرد آب
Ancaq bərəsində doğmasın sual. تارسی از سوال خود بخواب
- 651 Rövşənrəy soyundu o, deyən kimi, جامه از تن کشید روشن رای

- Dondu əli-qolu keyiyən kimi. کرد در حوض آب روشن جای
- 652 Elə ki, başını bu suya saldı, سر چو در آب برد و کرد بدر
Gözünü açanda heyrətdə qaldı. دیده از هم گشاد و کرد نظر
- 653 Bir su kənarında gördü özünü, خویش را در کنار آبی دید
Axtardı, dörd yana tutdu üzünü. کز تن خود سخت جامه کشید
654 Heç yerdə yox idi paltarı onun, بر لب جامه اش بترار
Düşmüşdü içinə alız oyunun. سر بدم و یک همچنان برپار
- 655 Qışqırıb hay saldı: - Xəta etmişəm, نغمه بی زد که وه خطا کردم
Yanlış bir istəyə sarı getmişəm! لپنخین آرزو چو اکر دم
- 656 Qocasa söylədi: - Qışqırma bunca, سپر کتیش یا کمن فریاد
Uçdu gördüklərin varlıq olunca. رفت آنها که داشتی بریاد
- 657 Onları düşüncə, ya da yuxu san, آنچه دیدی خیال و خواب اعمار
Xızır bulağını ilğım et güman. چشمه خضر را سراب اعمار
- 658 O bir sərvət idi, yoldurdun tağı, دولتی بود رفت از دستت
Murad xurmasının sındı budağı. شاخ نخل مراد بکشنتت
- 659 Gördüyün su gəlməz arxa bir daha, دیگر آن آب نیدت در جوی
Sən çıx a bilməzsən dağa bir daha. هرگز این داغ برینار دروی
- 660 Fitnəkar gözəlin varıdır onlar, دارد آن دلفریب عیاره

- Yüz min sənin kimi avarası var. بېچ تو صد خزار آواره
- 661 Ənbərdən geyinir bütün paltarı, غبرین کرد جامه آن دلنگ
 Bir rəngdə görünsün hər bir rəftarı. زانکه باشد یار خود هم رنگ
- 662 Ənbər çalarlıdır çanta, başmağı, کنش و دستار کرد غبر فام
 Gümüşbədənliyə xoş gəlsin axı. بهر غبر پرست یم اندام
- 663 Bəzək-düzək üçün bilir ki, olmaz, نود بهر زینت و زیور
 Ənbərin çaları tapılar az-az. بېچ رنگی ز غبرین خوتر
- 664 Orada Ayüzlü gözəllər ki var, کھر خانی که ماه سیامند
 Üzlərini bəzər ənbərdən xallar. چهره از خال غبر آرايند
- 665 Onların da saçı ənbərsaçandır, زلف خوبان غبر اشناست
 Ağıllar ürəyə mənzil açandır. منزل جان بهوشمنداست
- 666 Göz öz bəbəyini örtər ənbərlə, مردم دیده غبرین پوشند
 İnsanın özü də geyinər belə. آشناخان مردم اچنچین پوشند
- 667 Dirilik suyu ki kamında qaldı, آب حیوان که خضر باشد کام
 Xızır da niqabı ənbərdən saldı. بست بر رخ نقاب غبر فام
- 668 Bayğınlıq geyindi ənbər paltarı, غبرین جامه گشت پهوشی
 Ənbər bürünmüşdü kişinin yarı. از عم یار غبرین پوشی
- 669 Dalğınlıq onu da eylədi dəli, گشت دیوانه مرد فرزانه

- Döndü dağınığa abad mənzili. مترل خویش کرد ویرانه
- 670 Qaldı viranədə son günə qədər, بود ویرانه کرد تا جان داد
- Gözəlin yolunda yaşamı hədər. جان شیرین ز بحر جانان داد
- 671 Elə ki, hekayət yetişdi sona, این حکایت رسید چون تمام
- Bəhram da gözəlin girdi qoynuna. کشت به خوابه باقی بهرام.

Bəhram şahın yekşənbə günü narıncı günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن شاه بهرام روزیکشنبه درکنبد

نارنج

- 672 O xoşbəxt yaşamlı Bəhram bir bazar روزیکشنبه آن کوفه جام
- Geyindi əyninə narıncı paltar. کرد نارنج رنگ جامه و جام
- 673 Narıncı günbəzə yollandı o gün, شد بکنبد سرای نارنجی
- Nazlı gözəllərlə əylənmək üçün. که کند با تان طرب بنجی
- 674 Qızılı bir topa bənzərdi günbəz, زرد کنبد نمود زرین کوی
- Gələrdi buraya şənlənən hər kəs... شاهد عیش را کریان جوی
- 675 Dörd yanı saraydı, sarı paltarı, هر طرف زرد جامه سیم تنی
- Çəmən, ev olmuşdu güllərdən sarı. از گل زرد خانه شد چمنی

- 676 Hər bir lələüzlü geymiş zəfəran,
Qırmızı sırğalar asmış qulaqdan.
- 677 Bu yeni şadlığın sərvboyluları
Daha baxmırdılar heç sərvə sarı.
- 678 Qönçə ağzın dili oxşardı gülə,
Baxır hər qönçəyə o gülə-gülə.
- 679 Ürəklər sevincli və kindən uzaq,
Uşaqların qəbi idi cümədə oyaq
- 680 Girmişlər hurilər şadlıq evinə.
Cənnət hərəminə vurmuşlar tənə,
- 681 Badələr dolmuşdu, saqilər sadə,
Hazır dayanmışdı, doldursun badə.
- 682 Dünənki içkidən şah baygın idi,
Yeni badə üçün çox çılğın idi.
- 683 Saqi belə çağda aranı süzdü,
Kəhrəbayi camdan sarı mey süzdü.
- 684 Əlində qoxulu cam tutan gözəl,
- لاله رویان زعفرانی پوش
سرخ گلزار عشوه تا مژگه کوش
معتدل قامتان نوشادی
سرور اداده خط آزادی
دعنی غنچه سان گل بزبان
خنده بر غنچه های باغ زمان
سینه با پر نشاط و بی کینه
چون دل کو دوکان بادینه
خانه از گلرخان حور سرشت
زده صد طعنه بر حریم بهشت
باده با صاف و ساقیان ساده
همه اسباب عیش آماده
شاه خمور باده دو سین
کرد آهنگ باده نوشین
داد ساقی در آن خجسته مقام
می اصغر ز کهریایی جام
جام بر کف محار نسیرین بوی

- Qarasaç ceyrana oxudu qəzəl
- 685 Badə gülzlünün gəldi xoşuna,
Bir ipək xələtdi şüşə də ona.
- 686 Meyin gizlisindən əzab çəkdi cam,
Əində tutmuşdu narıncı Bəhram.
- 687 Gün belə ötüşdü, gecə də keçdi,
Şah kef çəkənlərlə sarı mey içdi.
- 688 Yuxu istəyində oldu o, daha,
Girdi yataq adlı o qərargaha.
- 689 -Xordebin qoy gəlsin hərəmxanadan!
O da hazır oldu öndə həmin an.
- 690 Dedi: - Xırdalığı bilən sənətkar,
Bu cahanda sözdən daha xoş nə var?!
- 691 Bir əhvalat danış, yuxu gətirsin,
Ağıza şirinlik, qoxu gətirsin!
- 692 Xordebin eşitəcək şahın sözünü,
Əmrə tabe olan tutdu özünü.
- شد غرنخوان غزال مشکین موسی
گلرخ بادە و دلپنیر آمد
شیشه اش خلعت حریر آمد
برد جام زر از دونهارنج
شد سردست شاه رانارنج
زوال روزتابا تر شب
بادە پەمودشە باہل طرب
زد تمنای خواب خوش چو رەش
جامە خواب شد قرار کەش
در حیرمخانە خوردین رانواند
کرد تقظیم و پس خودپسند
گفت کای کلمتە دان و داتشور
از سخن چیست در جهان خوشتر
سرگزشتی بلوکە خواب آرد
در دین از لطافت آب آرد
خوردە بین چون حدیث شاه شنید
جز بر فرمانبریش چاره ندید

- 693 Ədəb büsatını gözləyə bildi,
Buyruq şərtlərini izləyə bildi.
- 694 Dedi: - Ey başçısı Əcəm mülkünün,
Adınla fəxr edir Cəm taxtı bu gün.
- 695 Tacın bu dövlətdən yüksəklik gördü,
Taxtın öz bəxtindən bir təklük gördü.
- 696 Kandarın torpağı asiman olsun,
Asimanın uca astanan olsun!
- 697 Bütün üstünlərdən üstün oldun sən,
Sənə layiq olan nə söyləyim mən?!
- 698 Sultanın hökmünə çarə olmasa,
Gərək hamı ona tez qulaq asa!
- 699 Nə desən, canımla tabeyəm sənə,
Fərmana baş əymək doğrudur yenə.
- 700 Bir gün eşitmişəm ulu kişidən,
Bu ürəyəyatan əfsanəni mən.
- بر بساط ادب چو پای آور
شرط خد مسکری بجای آورد
گفت کای سرور ملوک عجم
تو نازند تخت و افسر جم
تاج از دولت بلندی دید
تخت از بخت ارجمندی دید
آسمان خاک آستان باد
آستان فوق آستان باد
ای تو بر جلد فایقان فایق
من چه گویم که افتد لایق
چاره نبود چو حکم سلطان را
باید از جان و دل شنید آترا
هر چه گویی بجان برم فرمان
هست فرمان و رای تو دمان
از بزرگی شنیده ام روزی
طرف افسانه دل افروزی

Xordebini Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گقتن خورده بين بابهرام

701 Bir vaxt İsfahanda bir şah yaşardı,

گفت وقتی بشهر اصفهان

O, şahların başçısı bir hökmdardı.

خسروی بود سرورشان

702 Bir qız böyütmüşdü gözəllikdə tək,

دختری داشت در کوی طاق

Günəşdi, səpərdi nur ətək-ətək.

بچه خورشید شهره آفاق

703 Gülüzlünün adı Mehrəngiz idi,

نام آن گلزار مهر انگیز

Şəkərdodaq, ənbərsaçlı qız idi.

لب شکر ریزد زلف خوبریز

704 Ucaboy sərv idi, xuraman kəklik,

سرو بالابتی تیز و خرام

Canın dincliyini aparan kəklik.

برده از جان که خرام آرام

705 Gözəl qaşlarından Yer ilə zaman,

زاروان آفت زمین و زمان

Ceyranlar üstünə çəkmişdi kaman.

بر سر آهوان کشیده کمان

706 Ceyran gözlərinin oynaq bəbəyi,

چشمش آهوی رام با مردم

Bir sincab kimi idi onun göbəyi.

ناف سنجاب کون شکم قائم

707 Dar ağızı şor çiçək qönçəsi idi,

دهن گمش از پری نمک

Şadlıq büsatının püstəsi idi.

پسته شور بزنگاه ملک

708 Ağılı, düşüncəsi uzaqgörənin,

تیز بینی چو عقل دور اندیش

- Bəlkə də, ağıldan qabaqgörənin.
- 709 Bir gün bu nazlı büt minmişdi filə,
Fil üstə bənzərdi bir qızılıgülə.
- 710 Onun kəcavəsi qəfəs gümüşdü,
Quşun nəfəsindən sehrə düşmüşdü
- 711 Gördü gümüşbədən bir sərvboylu,
Aya oxşayırdı zərgərin oğlu.
- 712 Fələk ki Mahsima ad vermiş ona,
Elə bil, bal süzüb dodaqlarına.
- 713 Ürək ovsunlayan baxışı vardı,
Qaynar baxışından qəmzə yağardı.
- 714 Ucaboy önündə əyilmiş küknar,
Suçundan başına dəymiş yumruqlar.
- 715 Baxışı itidir, qaşları kaman,
Gözlər o kamandan diləyər aman.
- 716 Hər kim onu görsə, o dəm vurular,
Dalğınlıq gölünə o kəs tuş olar.
- 717 Adam aldanardı şux baxışına,
- بلکه از عقل و دور بین در پیش
بود یک روز آن بت طناز
چون گل سرخ در عاری و ناز
کشته سیمین صحیفه اش قفسی
طرف مرغی در آن قفس نفسی
در کز دید سرو سیم اندام
پسر زرگری چو ماه تمام
ماه سیماش چرخ کرده لقب
شوخ و شیرین زبان و شکر لب
دل فرمنده و کرشمه فنی
آفت انگیز و شوخ غمزه زنی
زده با قاتش صنوبر بر بر
خورده زان جرم مشتابر سر
دیده اش سخت و ابرویش چو کمان
زان گروه کمان که دیده مان
هر که دیدش بملاشید
بغم و درد آشنایش
میشد از یک نظر فریفته اش

- Tezcə bağlanardı üzrəkdən ona. واله و پتقار و شینتاش
- 718 Elə ki, görəntək onun üzünü, دید و تترچو روی زیلایش
- Qorxudan itirdi o qız özünü. کشت مد هوش و ناکشیلایش
- 719 Əzra istəklisi Vamiqdi deyən, بت غرار غرار و امتق شد
- O, məşuqə idi, aşıqdi deyən. اگله مشوقه بود عاشق شد
- 720 Örtüyü üzündən yana çəkində, پرده از پیش رو روان بشود
- Sanki ox vurdular o dəmdə gəncə. دل از آن نازنین جوان بر بود
- 721 Elə ki, gözünə gözü sataşdı, چون جوان را بر اوقاد نظر
- Ağlı-huşu onun başından aşdı. صبرش از دل ر مید و هوش از سر
- 722 Bir daha görüncə nazlı gözəli, بخطی نیک در قناد و از پای
- Bir anlıq özündən üzüldü əli. بازش آمد چو هوش رفته بجای
- 723 Sonra gözlərini yumub açanda, دیده را چونکه کرد از هم باز
- Kəcavə buradan uçdu bir anda. رفته چون عمر آن عمارى ناز
- 724 Tündlükdən halı da çox oldu acı, کشت آزده ناله از تیرى
- Yoxdu çıxış yolu, yoxdu əlacı. که بودش علاج و تدبیرى
- 725 Mınbir qayğı ilə bəslənmiş o kəs, اگله پرورده با خزانان ناز
- Ehtiyac yükünü hər yetən çəkməz! سختش آید کشید بار نیاز
- 726 Başçıdan da böyük baş olsa, əgər, سر بزرگ اگله بوده از افسر

- Qapı taxtasını başında görər.
- 727 Ayağı yüngülcə dalasa yarpaq,
Tikanlar üstündə yalın qalacaq!
- 728 Düşündü: - Mən necə bir çarə qılım,
Ürəyim süstləşib, kəsməyir ağlım?!
- 729 Haçan baxa billəm bir də üzünə?
Kaş ki, onu görə biləydim yenə.
- 730 Kaş ki, hər nazını çəkəydim özüm,
Uzaqdan damını görəydi gözüm!
- 731 Getdi dildarının evinə sarı,
Uzaqdan seyr etsin daşı-divarı.
- 732 Ürəkdən keçənlər haçalanmışdı,
Köksü, elə bil ki, parçalanmışdı.
- 733 Gördü, bir qəsr var, ucalmış göyə,
Üstünə mələklər alçalmış deyə.
- 734 Bişmiş kərpicləri gümüşdən çin-çin,
Damının üstünə qonmuş göyərçin.
- 735 Günəş həsəd çəkər Şərqiin Günəşi,
- چوب دربان خورد چنان بر سر
پای کز برک گل فگار بود
چون بر حوض بروی خار بود
گفت کاوخ چنان کنم چاره
شد دل یاره کردم آواره
کی توانم نظر برویش فاش
بینم آن را که دیده او را کاش
چون کنم آرزو خرامش را
کاش بینم ز دور باش را
رفت سوی حریم دلدارش
که بر بند ز دور و دیوارش
دلش از غیر دوست پاک شده
سینه و جیب چاک چاک شده
دید قهری کشیده سر بنگاک
مچراش گشته همزمان بنگاک
خشت پخته ز نقره خامش
نسر طائر کبوتر باش
شمس خاور ز شمس اش پیمتاب

- Nurlu Ayı yaxar öz Ay atəşi. ماه انور ز مچھ اش پیتاب
- 736 Qəsrinin bağından-behiştdən olmaz, طرفه قهری ب از بهشت برین
- Onda qüsür gəzən tapılar az-az. هچکس را سخن نبوده دین
- 737 Baxandək cənnətə o qaldı heyran, کشت حیران آن بهشت از دور
- Ürəyi dağlandı qəmdən, ağrıdan. دل پر از دلغ و حسرت ورنجور
- 738 Qərarsız qalmışdı orda o nigar, پیترار آن محارم ز غش
- Yeri onun üçün zindana oxşar. شده زندانسرا بر او حرمش
- 739 Gördü öz yerindən baxdığı zaman, ناکش دید از دون حرم
- Duydu ki, alışıx sevgi odundan. شد یقینش که خورده ناوک غم
- 740 İstədi, xəbərdar eyləsin o qız; خواست دستر که سازدش آگاه
- Məni də bu yolda qoydun qərarsız! که مرا هم توره زدیی ناگاه
- 741 Mat qaldı, o necə göndərsin soraq, ماند حیران که چون دهد خبرش
- Gözündən yaş axdı, qurudu dodaq. از لب سحک خویش و چشم ترش
- 742 Düşündü: -Kimisə göndərsəm, əgər, کفنت اگر کس برش فرستم بد
- Birdən özgəsinə söz çata bilər. زو مبادا سخن بنمیرسد
- 743 Çətindir, mən özüm gedim yanına, مشکل اینم که خود روم پیشش
- Bütün əhvalımı danışım ona?! باز کویم حکایت خویشش
- 744 Bir də düşündü ki, rəmzlər yolu var, کفنت آختر که از طریق رموز

- Bu yolla qoy onu edim xəbərdar. سازش کاردان و کار آموز
- 745 Bilsin, bu rəmzlərin anlamı nədir, کنش از رموز اشارتها
- İstəyə yetişmək üçün müjdədir. بوصالش دهم بشارتها
- 746 Varlıq rəmzlərdə gizlinlər yatar, کبرهای رموز دان جهان
- Kəhrəba kamandan ona ox atar. سوش افکند از گروهمه کمان
- 747 Elə ki, kəhrəba önünə yetər. کبرها چون قنادیشش
- O öz qollarını talisman edər, کرد تعویز بازوی خویشش
- 748 Bilə ki, bu kimin xoş müjdəsidir, چونکه دانست کان بشارت کیست
- Deyər ki: - Ya Rəbbin işarəsidir?! گفت یارب که این اشارت چیست
- 749 Sonunu söylədi, bu olsun yaqın, عاقبت گفت کاین یقین باشد
- Kəhrəba mənası bilinsin həmin. معنی کبرها همین باشد
- 750 O, üz tutdu ona, gəlmiş zamanı, کان زمانی که رخ نمودی تو
- Əbəs yerə, oğurladı samanı. پیچود این گاه را ربودی تو
- 751 Gizlinin açmalı üstü bu idi, بود پیشه سرکار همان
- Nigarın qərəzi, qəsdı bu idi... غرض و قصد آن نگار همان
- 752 O çağ ki, eşitdi güldən sözləri, زان گل پردگی شنید چو بوی
- Şad halda saraydan qayıtdı geri. شادمان بازگشت از ان سرسوی
- 753 Sabahı gün isə kələkbaz fələk روز دیگر که چرخ شعبده باز

- Qurdu hər tərəfdə yüzlərcə kələk. کرد هر سو هزار شعبه ساز
- 754 Yollandı, bir daha görsün cananı, کرد آهنگ کوی جانانش
Bəlkə, təzələnsin havadan canı. که شود تازه زان هوا جاناش
- 755 Ayrılıq min əzab verirdi yenə, باز بجران کشیده رنجور
Bir də heyran oldu yarın qəsrinə. کشت حیران قصریار از دور
- 756 Yenə qərarızdı sənəmin özü, آن صنم نیز پتیرارش بود
Gözləyir, yollarda qalmışdı gözü. چشم بر راه انتظارش بود
- 757 Girovdan çıxdı bütün tirlər از گرو همه مکان دگر باره
Hər işi hiyləydi, fitnəkar dilbər, دلبر پر فریب عیاره
- 758 Qorumuş sevgiyə qiymətli gövhər... کوهر شجران از سر ممر
Gözəl yarını o beləcə bəslər کرد ایشان یار زیبا چهر
- 759 Götürdü ən gözəl bir gövhəri کوهر شجران را برداشت
Ayrılıq gecəsi öz şamı etdi شمع شام فراق خویش افکاشت
- 760 Dedi budur bax kamal əhlinə کففت نیست نزد اهل کمال
Bunun sirri də deyilməz dillə سر این کلتی بی که نیست مقال
- 761 Bu gövhər asayişin şamıdır کاین کمر را که هست شمع فراغ
Gecə görünməyə çırağ lazımdır تو ان دید شب کمر چیراغ
- 762 Gümüşbədənlinin budu niyyəti هصد آن گلزار سیمین بر

- Bundan savayı da yoxdur istəyi
 بیچ چیزمی جز این نبود دگر
- 763 Elə ki, şamını fələk söndürdü
 چونکه شمع فلک ز سوز نشست
 Pərdə arxasından çıxdı günün
 در پس پرده بگر روز نشست
- 764 Açdı gözlərini qara qarğalar
 صد خزاران خزار مشکین زانغ
 Gözləri oldu sanki çiraqlar
 برکشاند دیده با چو چراغ
- 765 Cahanı etdi qərq öz nuruna
 کرد در بر جهان نورانی
 Zülmət paltarını çəkdi qoynuna
 بار دیگر لباس ظلمانی
- 766 Aləmi nuruna qərq edən şam
 آن فروزنده شمع عالم سوز
 İşığı yanırdı onun müdam
 در یکی رجه شد چراغ افزوز
- 767 Varlıq işıqlandı məşəl görünəcə,
 مشعل و شمع چون بسوز آمد
 Həmin nurdan düşdü həsədə
 رجه زان نور رشک روز آمد
- 768 Mahsima məşələ baxdı o gecə.
 ماه سیادان شب و یخود
 Uzaqdan məşələ baxdı gizlicə
 کرد نظاره رجه را از دور
- 769 Çəkmişdi köksünə lalə kimi dağ,
 آن کزوداغ داشت لاله باغ
 Özünü onunçün etmişdi çıraq.
 خویش را داشت بهراو پچراغ
- 770 Durub işartıya baxdı uzaqdan,
 کرد این جلوه آن ز دور نگاه
 Xəbərdar olmadı bundan bir insan.
 هیچکس ز سرسکار آگاه
- 771 Dualar eylədi səhərə kimi,
 تادم صبح بود نماز و نیاز

- Şam yandı, yaxıldı pərvanə kimi. کرد پروانه سوز و شمع که داز
- 772 Bir gün belə keçdi, o birisi gün روز دیگر که مهر عالتاب
- Örtük arxasından üz göstərdi Gün. چهره نمود از نقاب تراب
- 773 Mahsima dünənki yol ilə yenə, ماه سیما بعبادت دی روز
- Düşdü səadətın bu gün izinə. رفت بهر سعادت امروز
- 774 Bir qıbləgah oldu qəsrı dilbərın, قبد که ساخت قصر دلبر را
- Baxıb o saraya, ah çəkdi dərin. کرد نظاره طرفه منظر را
- 775 Cahana nur yayan o gülüzlü qız خواست آن گلرخ جهان افروز
- Ürəkdən istədi görüşün gündüz. که به بیند یکدیگر را روز
- 776 Bütün kamanlar batmış toza از کرد همه کمان در سیراب
- Atıldı görünən hər bir bağa کرد سوی تظار کی پر تاب
- 777 Zərgərin oğlu da buna mat qaldı, دید زرگر چو در بانی او
- O dəyərlı dürrə meylini saldı... برگرفت آن در بانی او
- 778 Dedi nədir bunun sizcə sirri کفست آیا که سر این چه بود
- Səbəbi bilinmir belə him-cimin باز ایامی این چنین چه بود
- 779 Yolunu göstərdi ağıl və idrak از ره عقل و جانب ادراک
- Qeyrisi gəlmədi xatirinə pak غیر از این نمدش بخاطر پاک
- 780 Ələ düşən deyil bu nadir dürrə کاین چنین در که نیش نیاب

- Onun yeri yalnız suda görünür توان دید سیربزد آب
- 781 Kələkbaz dünyanın belə hünəri همنرمهره باز شعبده ساز
- Açdı üzündən həmin düyünü این کره بود کوشادش باز
- 782 İşi cilov kimi əlində tutdu, آمدش چون عنان کار بدست
- Gəlib şah bağına yaxın oturdu. بر لب غلب باغ شاه نشست
- 783 Dedi o nazənin doğulmuş aya گفت آن نازنین بهمزادان
- Gülərlə gəlin bağ kənarına. که میانید خرم و شادان
- 784 Mey içək, bu bağda dolanaq şən-şən, باده نوشیم و کشت باغ کنیم
- Qurtaraq kədərin, qəmin əlindən. یعنی راد می فرغ کنیم
- 785 O yeniyetmələr ad eylədilər, آن سی قامتان خلق زاد
- O gülüzlü sərvə şad eylədilər. کرد آن سرو قد گلخ شاد
- 786 Yaşıldı, güllükdü bağ başdan-başa, کرد بر کرد باغ کردیدند
- Görən vurulardı, etsə tamaşa. بر گل و باغ و مرغ خندیدند
- 787 Gəzib dolaşdılar hey dəstə-dəstə, چون تروان طرفه دجوی
- Kəklilər toplaşdı sonda arx üstə... جلوه گر آمدند بر لب جوی
- 788 ...Mahsima sulara saldı nəzərin, ماخرو چون نظر در آب انداخت
- Gördü surətini orda dilbərin. عکس دلدار را در آب شناخت
- 789 Söylədi: – Ey huri simalı qızlar, گفت کای دختران حور سرشت

- Dincəlin , behiştə öz yeriniz var. بفرغت کنید طوف بهشت
- 790 Elə ki, nəzərim axır bu suda, تازمانی در آب بینم من
- Özümü pərdəsiz görürəm orda. خویش را بی حجاب بینم من
- 791 Gözüm faydalıdır mənim suda سوومند است دیده ام در آب
- Səbəbi aradan aparır o da می کند علتی از آن نیاب
- 792 Axan durgun sular aynası oldu, آب صافی چو کشت آینه اش
- Sevginin ən gözəl duası oldu. کشت آن منظر معاینه اش
- 793 Suda tanıdılar biri-birini, هر دو در عکس یکدیگر دیدند
- Saldılar Ay, Günə nəzərlərini. ماه و خورشید در نظر دیدند
- 794 Oldu bir-birinə iki büt heyran, کشته حیران یک دگر دو بختار
- Dəliyə döndülər süzgün baxışdan. پی نظاره چشم هر یک چار
- 795 Elə baxışdılar axşama qədər, تا شب آنجا نظاره کر بودند
- Biri o birinə yüz çarə edər. بهر بزم هر دو چاره کر بودند
- 796 Get-gedə hədləri aşdığı zaman چون ز حد درگذشت آمد و شد
- Halları bir anda qarışdı yaman. هضمی آن دو نازنین بد شد
- 797 Onları tanıdı hamı hər yerdə, گاهمان هشتان ز بام افتاد
- Sevgi söhbətləri gəzdi dillərdə. آن صدا در میان عام افتاد
- 798 Sevgini kimsədən gizlətmək olar, عشق را کی توان ز کس پوشید

- Məşəli çör-çöplə heç örtmək olar?!
- 799 Evdə ocaq yansa gizlicə belə,
Duyarsan bacanın tüstüsü ilə.
- 800 Qönçəni tikanda gizlədər çiçək,
Yaz çağı üzünü göstərsin göyçək...
- 801 Gəzdi aralıqda bu söz, bu söhbət,
Oğlan atasına çatdı hekayət.
- 802 Oğlunu çağırırdı bir gün yanına
Öyüd gövhərindən dürr saçdı ona.
- 803 Onu gizlinlərdən edib xəbərdar,
Dedi: - Göz işığı, bilirsən, nə var?!
- 804 Bu işdən şah soruq tutarsa, əgər,
Qılıncı sağ qoymaz, başını kəsər.
- 805 Səninlə bir yerdə, gedər başımız,
Silinər Varlıqdan hər soydaşımız.
- 806 Məhsimə bu sözdən utandı yaman,
Başını qaldıra bilmədi oğlan.
- 807 Soruşdu: - Ay ata, söylə, görüm mən,
- شعد را کی توان بخش پوشید
آتش خانه گر چه پنهان است
دو روزن علامت آن است
غنچه خود را انمان کند در خار
که کند آشکار فصل بهار
چون زبانه گشت کتبه ازان
پدر آن پسر شد آله از آن
دادش آواز و پیش خود بشناند
کو هر چند ز آستین افتاند
بند بکشاد و از زبان نهیج
گفت آن قصه را باو بصیج
که اگر شاه از این خبر یابد
بهر شمشیر خویش سریابد
تو و ما را از کین سراندازد
نسل ما از زمین براندازد
ماه سیما نخل شد از پدرش
وز خجالت پیش ماند سرش
گفتش آخر بگو چه چاره کنم

- Necə xilas olum tutulan işdən?!
 زین بلا چکان کناره کنم
- 808 Ata cavab verdi: - Bir yol var, ancaq,
 گفت این را سفر بود چاره
- Gərəkdir, vətəndən olasan uzaq!
 بایدت از وطن شد آواره
- 809 Səfərə çıxarsan, bunu yaxşı bil,
 چاره عشق جز سفر نبود
- Bu səfər yoludur, özgə cür deyil!
 از سفر هیچ خوتر نبود
- 810 Bu işə hazırlıq apardı zərgər,
 از زر و مال ساخت کار سفر
- İstədi, uğurla başlansın səfər.
 در همان روز بست بار سفر
- 811 Nə gərəksə, yığdı ticarət üçün,
 تجارت گرفت ره در پیش
- Oğlan mal götürüb, çıxdı biri gün.
 برد با خمدیش مال از حد پیش
- 812 Bir müddət yol getdi, günlər ötüşdü,
 بعد چندی که بر درنج سفر
- Axırda, səfəri Yəmənə düşdü.
 بریمن ناکش قمار کر
- 813 Yəmənün şahı da yaxşılıq etdi,
 پادشاه یمن در آن زدودی
- O, Mahsima üçün yığnaq düzəltdi.
 مجلسی ساخت بمر بهودی
- 814 Onun düzəltdiyi yığnaqdan olmaz,
 خاص و عام یمن در آن مجلس
- Çox adam görmüşdü bu cürə az-az.
 دیده کم دیده آنچنان مجلس
- 815 Mahsima ürəyi yüz yerdən para,
 ماه سیادلی بصد پاره
- Baxırdı yığnağa yığışanlara.
 شد در آن بزنگاه نظاره
- 816 Baxırdı dörd yana o dönə-dönə.
 در کر بود حر طرف نظرش

- Baxışı sancıldı sultan qəsrinə. تھر سلطان قناد برگرز ش
- 817 Burdasa oturmuş nəzənin bir qız, بی تقارہ نیز دتھر شاہ
- Pərdə arxasından seyr edir yalqız. کرد در منظری ز پرده محاک
- 818 Mahsimanın qəfil gözünə dəydi. ماہ سیماش در نظر آمد
- Sevgisi ürəyin özünə dəydi. تیر عشقش سوی جگر آمد
- 819 Qənzəsi ciyərin içində qaldı, ناوک عشق خورد بر جگرش
- O andan ağılnı başından aldı. کرد از عقل و ہوش بیخبرش
- 820 O biri pərdənin arxasındasa, در پس پرده دگر ز حریر
- Ayrı yer verilmiş başqa bir qıza. دتھری بود خوبتر ز وزیر
- 821 Mahsimanın o da gözünə yatdı, برد از او نیز ماہ سیماش
- Ağıl xələtini çiyindənən atdı. خلعت ہوشش او کلند ز دوش
- 822 Onların halından oğlan sorasız, پسراز حال دتھران غافل
- Qızaların ayağı bağlı-dayaqsız! دتھران را از وود پاد گل
- 823 Bir-iki ay keçdi bu əhvaltdan, چون ازین قسیمک دو ماہ گذشت
- Qızların günləri oldu pərişan. دتھران را از ماہ آہ گذشت
- 824 Mahsima yollandı Hindistan sarı, ماہ سیماسوی ہند شافت
- O ölkədə ötdü səfər ayları. روی از راہ غیر ہند تافت
- 825 Ayrılıq göz yaşını dəniz oyatdı, بودش از ہجر دیدہ دریماد

- Aşiq göz yaşından dərya yaratdı. راه دریا گرفت عاشق زار
- 826 Yükləri doldurub o, kisələrə, ساخت از بار جنگهارا پر
Qoydu dəvə üstə taxtda, yəhərə. همچو فطلان ز چوب کرد شتر
- 827 Karvantək yollara düzüldü dəvə, شد پی استران ببحر قطار
Cilovu kəndirdən, yelkən kəcavə. بادبان محل و طناب مهاد
- 828 Zinət şeylərini saxladı, qala, بست از ببرزیب و زینت آب
Dəvələr gedirdi səs sala- sala. زنگهار کرد جنگهار حساب
- 829 Bir gecə göylərdə çaxdı ildırım. یک شبی آسمان خروش گرفت
Dəniz dalğalandı hey şırım-şırım. ز آتش برق آب جوش گرفت
- 830 Yağışlı buludlar dindi, nə dindi, از نهدمای ابر نیسانی
Göylərin yağışı buluda döndü. شد هوار الباس بارانی
- 831 Qalxan dalğalara çırpındı ümman, کشت از قظره های عان خیز
Yelkən parçalandı bu çırpntıdan. بادبان نخت ابر باران ریز
- 832 Dalğalar dəvətək əl çala-çala, اشتر موج کفرنان آمد
Gəmini titrədib saldı pis hala. بنجی مست ماگمان آمد
- 833 Sanki göz yaşından göyertə doldu, بود کشتی چو دیده پر آب
Adamların halı qarışıq oldu. مردمش راد آب حال خراب
- 834 Gəmi ağırlıqdan batdı sulara, غرق کردید ناله آن کشتی

- Onun bəxti belə gətirdi qara. دید از بخت و از کون پستی
- 835 Başının üstünü qorxular aldı, ماه یمانیمه راه بماند
Sanki saman çöpü üstündə qaldı. بر یکی باردان کاه بماند
- 836 Dalğalar səngidi, açıldı səhər, روز چون شد نشست بجز موج
Günəş ucalıqdan səpdi zərrələr. روی نمود آفتاب ز اوج
- 837 Mahsima düşsə də burda tufana, باردان جانبی روان شد تند
Lənglik göstərmədi, atıldı yana. بیج از آن تندیش نمی شد کند
- 838 Qəfildən tuş gəldi ona bir ada, گامان گشت ساحلی پیدا
Qurtuldu, boğulub batmadı suda. رست از غم چو میل شیدا
- 839 Xurcun girdisə yükün altına باردانی که زیر بار آمد
Daha möhkəm olur ordan çıxanda تیر تر شد چو بر کنار آمد
- 840 Kəhrəba topası gördü uzaqdan, توده کهر باز دور نمود
Üzdü ona sarı tələsik oğlan. باردان سوی آن عبور نمود
- 841 Oraya çataraq etmədi fəqan چون بر آنجا رسید و درنگزشت
Bir az nəfəs aldı, qorxusu yatdı. کرد آنجا قرار و برنگزشت
- 842 Burda meşə vardı, kol-kosla dolu, بیشه نی دید پرز کاه با
Qol atıb, dörd yandan tutmuşdu yolu. نگدشته در آن بغیر صبا
- 843 Mahsima başlayıb, gəzdi adanı, ماه سیاد آن جزیره بماند

- Min maraq içində süzdü dörd yanı. بهر نظاره حر طرف میماند
- 844 Gözaçıq, güləruz, mehriban oğlan دید آن نوجوان زیبا سحر
- Ucalan bir bürcü gördü bu zaman. کرد برجی کشید سحر سپهر
- 845 Daşdandı divarlar, qapısı dəmir, در دیوار آن ز آهن و سنگ
- Ona tay bir qala ağıla gəlmir. داشت در محکم ز خیر تنگ
- 846 Burda nə yaşayan, nə pəri vardı, لیک آنجا ن آدمی نه پری
- Girməyə nə yolu, nə yeri vardı. نه منفی در آن و نی سفری
- 847 Gün keçdi, adanın axşamı gəldi, چون زمانی گذشت شام آمد
- Xacəsi sovuşdu, qulamı gəldi. خوابه روز شد علام آمد
- 848 Mahsima kolluğun içində bu an, ماه سیما زیر سرو بینی
- Eşitdi, səs gəlir ağac altından... بود گامد بکوش او نهنی
- 849 Bu agac altında çıxaran səsi, که بود زیر آن درخت نمان
- Olardı görməyən gözün sürməsi? سرمد دیده کمان و ممان
- 850 O sürmə kor gözə verərdi işıq, روشنی بخش دیده کور است
- Gözün görməsini saxlardı açıq... راحت دیده های رنجور است
- 851 Yenidən Şərqin Günəşi doğdu, بار دیگر که مهر خاور کرد
- Varlıq qaranlığı işıqla boğdu. دیرو دیرینه را منور کرد
- 852 Dirilik suyu da bulaqdan axdı, چشمه خور قشاند آب حیات

- Gecə qaranlığı uzaqdan axdı. دور شد کرد تیره غلطات
- 853 Axtardı hər yeri, gəzdi hər yeri, کرد بر کرد سرو بن راکافت
- O, beləcə tapdı bu sürmələri. سرمه مجد و نهایت یافت
- 854 Sürmə olan yerdən ayrılan zaman دیده بود آن زمان کز آب امان
- Gördü, yoldaşından qalıb ox-kaman. بهر حش مانده بود تیرو کمان
- 855 Ağacın qonmuşdu quş budağına, دید مرغی نشسته بر سر شاخ
- Çəkib kamanını, ox atdı ona. تیری آکلند سوی او کلتخ
- 856 Ox quşa dəymədi, səmti dəyişdi, تیر بر کشت و سوی دیگر رفت
- Qayıdıb, başqa bir tərəfə düşdü. جانب آرزوی دیگر رفت
- 857 Kamandan buraxdı daha bir oxu, تیر دیگر کشاد هم ز کمان
- Ondan da gəlmədi o quşa qorxu. دید ازین تیر نیز کار همان
- 858 Bu iş o yolçunu şübhəyə saldı, زان سفر کرده در تخیر ماند
- Düşündü bir xeyli, heyrətdə qaldı. بخت بی نیک در فکر ماند
- 859 Oxlar uçan səmtə tez düşdü yola, در پی تیر ماروان کردید
- Axtardı, dolaşdı o, sağa, sola. چو کرد تیر مارا دید
- 860 Gördü ki, oxları dəyibdir daşa, رفت در تخته سنگ پیکانها
- Bura mədənlərmiş ta başdan-başa. دید از آن حر طرف بسی کانهما
- 861 Maqnitli dağlarmış bu mədən yeri, بود کوهی تمام متقاطیس

- Tapdı üzə çıxan xəzinlöləri. دیدی رنج کنهائیس
- 862 “Çox sağ ol” söylədi o həmin yerə, رو مترکه نختین کرد
Bir də nəzər saldı bu mədənlərə. بر خود و کار خویش تحسین کرد
- 863 Gördü, bir gəmi var yanında qayıq, زورقی دید کشتی در پی
Ona tərəf getdi o sayıq-sayıq. کلد از روی بحر جانب وی
- 864 Dedi: - Sahib olan, sözsüz, bu yerə, کفنت کو یا که صاحب مترل
Kəcavə bağlamış mənzilə görə! بته بر عزم مترلش مغل
- 865 Getdi, dörd tərəfi gəzdi, dolandı, رفت و در گوشه بی نمان کردید
Yolunu itirib, suya boylandı. سرفرو برد و پیشان کردید
- 866 Elə ki, gəmiçi çatar sahilə, چون بسال رسید کشتیمان
Gəmi üz döndərər onlardan belə. رخ ز کشتی نمود ز شستیمان
- 867 İki zənci, qansız, eybəcər, qara, دو سیاه مهب خون آشام
Tələsik gəmidən çıxdı kənara. زان دو کشتی زدند بیرون کام
- 868 Onların çox çirkin görkəmi vardı, زشت روزیان آدمی آزار
Divə, şeytana da, sözsüz, oxşardı. دیو و دد سیرتان مردوخوار
- 869 Onlar bir-biriylə qardaş idilər, آن دوزنگی برادران بودند
Dəniz quldurutək sirdaş idilər. رخرن بحر میکوران بودند
- 870 Birisi gəmidən yükü atırdı, داد بیرون یکی ز کشتی بار

- Birisi hasara onu dartırdı. وان دگر میکشد سوی حصار
- 871 Mahsima kamanı üzünə çəkdi,
Tuşlayıb, zənciyə oxunu çəkdi. ماه سیماکان گرفت بدست
زد خنکی از ان کانش نشست
- 872 Zənci qışqıraraq düşdü torpağa,
Sonra güc toplayıb qalxdı ayağa. کرد آبی و درمقاد زپای
چون درمقاد برنخاست ز جای
- 873 Qardaşı yüyürdü cəld ona sarı,
Başladı onların qan savaşları. آن دگر یک دوید سویش تیز
زد خنکی دگر بر او بستیز
- 874 Biri o birini boyadı qana,
Yıxılıb, düşdülər onlar yan-yana. هر دو خونریز گشته کردیدند
آنچه کردند باکسان دیدند
- 875 Məşədə al qandan lələlər çıxdı,
Oğlan tikanlıqdan kənara çıxdı. بیشه از خون چو لاله کون آمد
آن گل از خار بن برون آمد
- 876 Bürcün dövrəsində xeyli dolandı,
İstəyi yolunda yandıqca yandı. جانب کرد برج کام نهاد
کام بر تجوی کام نهاد
- 877 O vaxt ki, yetişdi qorxulu yerə,
Ciyəri bölündü azı yüz yerə چون در ان جای هولناک آمد
جگرش از نیب چاک آمد
- 878 Bir ev vardı burda, qapısı bağlı,
Bəxti-diləyitək qapalı, bağlı. خانگی دید در فروبته
چون در بخت و آرزوبته
- 879 Nə görsə, yaxşıdır, qapını açcaq, در چو بکشاد دید خانچه پر

- Bütün əsirlərlə dolmuş künc-bucaq. مردان لطیف بر آخر
- 880 Hər biri görüncə üzünü onun, آن اسیران چو روی او دیدند
Düşdü ayağına zərgər oğlunun. همه در دست و پاش غلطیدند
- 881 Qara zəncilərin ölüm xəbəri, مرثه مرک بد خصالان را
Ürəkdən şad etdi bu əsirləri. داد و بکشد خسته حالان را
- 882 Ağzıbağlılıqdan hamı qurtuldu, خنکان چون ز بستگی رستند
O gündən oğlana xidmətkar oldu. همه در خدمت کمر بستند
- 883 Bu yerin var idi saxlanclar yolu, بود ویرانی در آن صد کج
İçi cəvahirlə, gövhərlə dolu. پاک کو هر دران جواهرنج
- 884 Çin, Firəng qumaşı evlər döşəli, خانها پر قاش چین و فرنگ
Bəzəmiş yüz çalar insanın əli. ننگ بر ننگ چیده رنگ برنگ
- 885 Yiğdılar malları-təzə, ya köhnə, هر متاعی که بود کهنه و نو
Calaq eylədilər biri-birinə, بست بر جگهای دیارو
- 886 Çoxu da onların al qumaşlardı, برد با آن قاشما نفیس
Kəhrəba, sürməsi, maqniti vardı. سرمه و کهربا و مغانطیس
- 887 Yenə də o tutdu Yəmən yolunu, باز راه یمن گرفت پیش
Aparsın birbaşa yurduna onu. که رود جانب ولایت خویش
- 888 Yəmən şəhərinin şahının qızı دختر شهریار شهره یمن

- Çəmənlin açmamış çiçək ulduzu. آن گل ناسمفٹ طرف چمن
- 889 Ağıladı, axırda, kor oldu gözü, کور شد بسکہ از غم بکیرست
- Heç kəs bu gizlini bilmədi, düzü, کس ندانست کیر اش از چیت
- 890 Vəzirin qızısa bir gecəyarı, از قناد تتر وزیر شی
- Qışqırır, dağıtdı daşı, divarı. داشت از بھر روی او شنبی
- 891 O, huşsuz özünü taxtına atdı, کشت بیوش و در قنادز تخت
- Qaşının altına bir dəmir batdı. زیر ابروش رفت آهن سخت
- 892 Harda təbib varsa, cərrah vardsa, بود حر جاطیب و جراحی
- Hər kim sağaltmağı bacarardısa, و اندران کار طرفه طراحی
- 893 Bir əlac eyləyə bilmədi ona, ہم عاجز شدند از آن بطلاج
- Hamı aciz qaldı sağaltmağına. ناوک کس نخود بر آماج
- 894 Təzə şərt bağladı şah ilə vəzir, شرط کردند پادشاه و وزیر
- Kim tükü çıxarsa, durulsa xəmir, حرکه این مو بر آوردز خمیر
- 895 Yəmən ulduzları göz gör-görə آن در عثمان ستاره بینی
- Sağaldan adama versinlər ərə. هر دو کردند بخت او بزنی
- 896 Bir kimsə bilmədi işin yönünü, کس نیاور دره بان متزل
- Açan tapılmadı çətin düşünü. وز کسی حل نکشت آن مشکل
- 897 O yandan Mahsima çatdı diyara, ماه سیما بان دیار رسید

- Sanki əlac üçün yetişdi bura. خنجان را علاج کار رسد
- 898 Yolda eşidincə bir belə sözü, کشت واقف از آن سخن در راه
- Şahın hüzuruna yollandı özü. رفت از آن پس نزد حضرت شاه
- 899 Söylədi: - Bu işi bacararam mən, گفت این کار از من آید و بس
- Məndən özgəsini sanma işbilən. جز من این کار کس نداند و بس
- 900 Şah dedi: - Qabaqca vəzirə baş çək, گفتش اول برد بترد وزیر
- Sən onun qızına çarə et, görək. وز پی کار او بکن کار او بکن تدبیر
- 901 Ondan sonra, yoxla bizim xəstəni, بعد از آن سوی خسته ما آئی
- Onda bacarıqlı görərik səni وز پی کار بسته ما آئی
- 902 Dərindən çəkərək beləcə ahı نخت آبی بابدست آورد
- Qəmin ordusunda etdi günahı در سپاه الم شکست آورد
- 903 Pərdə arxasına salındı o gül, پرده بستند بر رخ آن گل
- Onun camalını görməsin bülbül. که نه بیند جمال او بلبل
- 904 Pərdə gizlinini biləndə oğlan آهنگ راز پرده بنمودند
- İşin örtüyünü açdı bu zaman. پرده از روی کار بکشوند
- 905 Maqnit yapışdırdı o, Aytək üzə, سنگ چون شد متقارن رویش
- Dəmir az qalmışdı girsin gözə آهن آمد برون ز ابرویش
- 906 O ayın üzündə yarandı ləkə برد از روی مه کلف بیرون

- Saxsıdan qırışı istədi çəkə
- 907 Şahsa eşidincə şadlandı buna,
Gəldi hörmət etsin öz qonağına;
- 908 O iki sevənə kəsildi kəbin,
Çırağı asıldı Ayla Zöhrənin.
- 909 Qız isə bu işdən çox dalğın idi,
Ayrılıq ürəkdə bir yangın idi.
- 910 Gecə bəy gəlinin yanına gəldi;
Sanki təbil səsi ərşə yüksəldi.
- 911 Qız bir bucaqdaca oturmuşdu tək,
Duruxdu, bəy durub yaxına gələcək.
- 912 Bir daha o Ayın üzünü gördü,
Sevgidən yaxılan özünü gördü.
- 913 Zarıya-zarıya söylədi belə:
-Bu, yuxudur, yoxsa ayıqlıq?-Söylə!
- 914 Bu sənsən, yoxsa ki, qarşımda kölgə,
Bir sual doğurur bu iş də özgə?!
- 915 Başına gələnı danışdı oğlan,
- کرد از سگ در خرف بیرون
شاه از آن قهقه شادمان آمد
کش چنان طرف میمان آمد
عقد آن حردو نازین کردند
زحره و ماه را قرین کردند
دختر از کار خویش محزون بود
کش دل از جرمه پرخون بود
شب که دالاد شد بسوی عروس
رفت تا عرش بانگ نعره کوس
بود دختر بکوشه بی نشاد
که در آمد پیش او داماد
دید روی چو طرفه ماه چکال
بود آن زدست بروش دل
ککش آن نازین بصد زاری
کاین بنخواست یا میداری
این تویی یا خیال در میشم
کاین نمید محال در میشم
حال خود را باو حکایت کرد

- Söylədi özündən, bacarığından. بعد از آن کار خود کفایت برد
- 916 Sonra şah qızının getdi yanına, پس از آن سوی دخترش رفت
Diqqətlə bir nəzər yetirdi ona. بتمنای مهران مهران مه رفت
- 917 Sormadı, gözləri tutulmuş nədən, سرمه دانى ز کحل بينايى
Onun gözlərinə sürtdü sürmədən. برد سوى مكار بينايى
- 918 Gecə pərdəsini çəkdi araya, شب که شد پرده حجاب نظر
Bir qatı qaranlıq çökdü saraya. کشت تاریک خانه دختر
- 919 Qaranlıq içində elə bu ara, کرد در تیره شام نطانی
Sürmədən gözləri büründü nura. زرکش راز سرمه نورانى
- 920 Elə ki, bu işi başa yetirdi, کار سازیش کرد و رفت برون
Otağa bir yanan çıraq gətirdi. راز دارى چراغ برد درون
- 921 İşığı görüncə nazənin dilbər, دید گر دیده نازنین دختر
Artıq anladı ki, görür nərgizlər. زرکش از نخست پنا
- 922 Kəbini kəsildi o pərinin də, عقد بستند آن پری را نیز
Açdı gözəlliyi hər birinin də. تازه کردند و دلبری نیز
- 923 Bilmirdi, o sərvın alanı kimdir, غافل آن سرو از خریدارش
Dildardan sorasız qalanı kimdir? بی خبر زان که کیست دلدارش
- 924 Özünün toyunda matəm saxlardı, در عروسی خمیش ماتم داشت

- Axı ayrılıqdan dalğınlıq vardı.
- 925 Elə ki, aynada dostlarsız gördü
Girdaba qərq olmuş bir ölü idi
- 926 Üzünün ətrafında gözəl örpəyi
Yarsız elə bildi geyib kəfəni
- 927 Saçına, başına o bəzək vurdu
Sanki munisinə o pusqu qurdu
- 928 Olanlardan ürəyində qəm yedi,
Ancaq bir kimsəyə o bildirmədi.
- 929 Qız da Mahsimanı yadına saldı,
Sevincdən ürəyi qərsiz qaldı.
- 930 Gəldi qarşısına onun cananı
O kəsdi yolunu qəlbi yaranı
- 931 Qalxdı öz yerindən o biixtiyar
Ağladı öpməyə o verdi qərar
- 932 Öz yarı, məhrəmi onu bildi
Ürəyində nə vardı bir-bir dedi
- 933 Şahınsa bunlardan soracağı yoxdu,
- کز فراق مکار خود غم داشت
چون در آینه دید بی احباب
مرده بی بود غرق در گرداب
مجر طرفه کرد رخسارش
کفن آمد پشتم بی یارش
داد مشاطه اش خردان زیب
که برد دل ز بختین بنیرب
او از آن قصه غصه با دل
بکس انهار آن دلی مثل
دست در سر ز بجر جانانش
که در آمد پیش او جانش
نیک چون دیده بود دلدار ی
که زدش راه دل بر قاری
هست بی اختیار خویش ز جای
داد گریه کسانش بوسه پای
دید چون یار و محرم خویش
درد خود گفت یک یک پیش
پادشاه را نبود و پیوندی

- Onun qızdan başqa, uşağı yoxdu. غیر از آن سرو بیج فرزندی
- 934 Aldı övladlığa Mahsimanı o, خواند فرزند ماه سیارا
- Sandı göz işığı, din-imanı o. کنفت کای نور دیدگان مارا
- 935 Söylədi: - Tac-taxtım qoy sənin olsun, افسرو تخت من از آن تو باد
- Bu dövlətim-baxtım qoy sənin olsun! دولت و بخت من از آن تو باد
- 936 Qəfildən sevinci qüssəyə qatdı, گامهان شاحرا رسید اجل
- Yaşamının sonu bu yerdə çatdı. یاقتش دستگاه عمر خلل
- 937 Mahsima oturdu şahlıq taxtına, ماه سیانشت بر تختش
- Güldü dövləti də, baxtı da ona. سوی اورفت دولت و بختش
- 938 Artıq şahlıqda o yerini tutdu, پادشاهی بر او قرار گرفت
- Mülkün sahibini yaxın oturtdu... شاهد ملک در کنار گرفت
- 939 Çıxmırdı Mehrəngiz fikri başından, در سرش لیک شور مهر انگیز
- Yanırdı sevginin od-atəşindən. بچنان آتش محبت تیز
- 940 İstədi, o nigar dəysin gözünə, رفت سوی مهار کیکو کیش
- Yeritdi qoşunu yurdun özünə. کشر پیتیاں برد بجمیش
- 941 Qoşun da torpağı tezcə fəth etdi, فتح می کرد تا با سپاهان
- O, şahlar şahına saray düzəltdi. ساتش چرخ خسرو شانان
- 942 Ordular başçısı o şah qəfildən از قهنا خسرو سپاهانی

- Döyüşə həvəssiz idi bəs nədən? مرد بی شور جنگ سلطانی
- 943 Elə ki, fəth etdi o doğma yurdu, ریاست فتح بر پساخان زد
- Şah kimi adına o sikkə vurdu. سکه بر نقد پادشاهان زد
- 944 Səd ulduzu gəzdi Ayın bürcünü کوکب سعد برج مه راجت
- Mübarək Süheylsə şahın özünü وان سهیل خجسته شه راجت
- 945 Sarılıq tutmuşdu bir gün Məhrəngiz, شده ایند فراق او یرقان
- Boğula-boğula qalmışdı o qız. یرقان بازگشته با منتفان
- 946 Onu gətirdilər təzə saraya, محرمانش بشاه آوردند
- Daha tapşırınsınlar Günəşi Aya. مهر را سوی ماه آوردند
- 947 Şah da söylədi ki, kəbinsiz olmaz, کفنت بی عقد دیدنش نہ سمر است
- Bu iş sevənlərdən iznsiz olmaz! نزد من کار اینچنین نہ رواست
- 948 Kəbin kəsirdilər, sonra bir daha, عقد کردند و پیش بردنش
- Qızı tapşırıdılar kəbinlə şaha. بشه کامران سپردنش
- 949 Sevənlər görüncə biri-birini چو کله دیدند آن دو تن هم را
- Bir an itirdilər tez özlərini. بر کر گفتند سوز و ماتم را
- 950 Sevinc yaşılı gözläri dolu, دیده ما پر زگریه شادی
- Vüsala çatdırdı ayrılıq yolu. خانده وصل دیده آبادی
- 951 O iki sevgili kamına yetdi, یافتند آن دو نامراد مراد

- Diləyə qovuşdu, qüssədən yetdi. دم آخر مراد ایشان داد
- 952 Şah taxta oturub, əmr etdi bir gün, آن مالک استان مالک تاج
- Saraya yığışın həkimlər bütün. حکامرا نشاندهر علاج
- 953 İşin düyününü onlar açsınlar, کاین گره را از کارب بازکنند
- Bu sarılıq üçün hansı əlac var?! یرقان را علاج سازکنند
- 954 Onların içində bir həkim vardı, آن حکیمی که بود فرزاند
- Sarı kəhrəbadan ev ucaldardı. ساخت از کهربا یکی خانه
- 955 Ev tikib, ayrıca bir taxt da qurdu, نخعی از کهربا نهاد در آن
- Şahın qızı gəlib, onda oturdu. دختر شاه را نشاندهر بر آن
- 956 Həkim xəstə qıza baxdı neçə gün, چند روزی علاج کارش کرد
- Sağaltdı xəstəni cavan şah üçün. بعد از ان یار شهریارش کرد
- 957 Sonra bişirildi zəfəranlı aş, هم در آنجای زعفرانی فام
- İşlər yönə düşdü hey yavaş-yavaş. ساختند از پی نشاط مقام
- 958 Həkim kəhrəbadan əlac aradı, کهربا آخرش بچار آمد
- Axırda, kəhrəba işə yaradı. کهربایش علاج یار آمد
- 959 Bu sarı çalارın dözəlliyi var, بوالعجب رنگ ز رو زیباست
- Günəşin xələti qızılı tək parlar. خلعت مهر زر دو دیباست
- 960 Bir sevən sevgidən, əgər, alçalar, عاشقی کو بشق فرد آمد

- Rəngi qızıl kimi sarıya çalar. چون زرش رنگ مرزرد آمد
- 961 Bu bazar dörd yandan çox uyarlıdır, بر سر چار سوی این بازار
- Qızıl sarı rəngdə tam əyarlıdır. زرد آمد زر تمام عیار
- 962 Zəfəran şadlıqlar yaratdığından زعفران کونشاط انگیز
- Hər yerdə sarıya çalacaq bostan. زرد ز اطراف بوستان خیزد
- 963 Narıncı olarsa qabdakı dərman کر چه شده دو نارنج
- Çəkilər əziyyətsiz hər sarı saman کاه زردی کشانده شد سیرنج
- 964 Elə ki, hekayət yetişdi sona, چون باخر رسید آن لب
- Şah qalxıb, bələndi Ay işığına! کشت مای شاه بهنجاب

Bəhram şahın düşənbə günü yaşıl günbəzdə məclis qurması

مجلس آراستن بهرام روز دوشنبه در کنبه سبز

- 965 Göylər çalan zaman yaşıl rənginə, چون دوشنبه سپر سبز رنگ
- Burda hər şey düşdü öz ahənginə. داد شه را پی نشاط درنگ
- 966 Bu, yolu açdı ki, o uca şaha, ساخت آن سرفراز فرزانه
- Söz desin yığnağa burda bir daha. منظر سبز را طربخانه
- 967 Yığnağı bəzədi şahın da özü. کرد همگام مجلس آرایانی

- Geymişdi Xızırtək tünd yaşıl donu, خضر آساباس نخرایی
- 968 Şəhərdə günbəzin öz ad-sanı var. سبز کنبد بحسن شهره شهر
- Yaşıl xal zamana şahid durar خال سبزی بروی شاهد دحر
- 969 Şah mina sarayda yaşıl otaqda, شه در آن رشک سبزینا کاخ
- Sanki qırmızı gül açmış budaqda. سبز خلعت چو سرخ گل بر شاخ
- 970 Yaşılgeyimlilər qurdular yığnaq, کردش از سبز پوش انجمنی
- Açılmış qarşıda bir çəmənsayaq. خانه شد زان سخی قدان چمنی
- 971 Çox xoşbəxt idilər yaşıllar tamam, سبز پوشان در آن نخبه مقام
- Tutilər çəməndə tutmuşdu aram. کرده در سبزه طوطیان آرام
- 972 Şah dedi: - Mey verin, içək, şənlənək, شاه بهر نشاط می طلبید
- Çəngin səsi gəlsin, ney dinsin gərək. می باواز چنگ و نی طلبید
- 973 Saqi meyi süzdü zümrüd kuzədən, داد از ساغر زمره درنگ
- Ləlrəngli badələr payladı hərdən. باده لعل فام ساقی بنگ
- 974 Çəngin səsi gözəl – həm bəm, həm zildi, کرد چنگ از برده شتم بəm وزیر
- İpək paltarlarsa daha gözəldi. شاهد نغمه را لباس حریر
- 975 Saqilərin nazı, udun nəğməsi, عشوه ساقیان و نغمه عود
- Qalxırdı rudun da yayılan səsi. صوت د بجوی رود و سخن سرود
- 976 Oxuyan müğənni bulbül olmuşdu, مطرب از بلبله شده بلبل

- Zənci meydən içib, lap lül olmuşdu. رگمش از می برآمده گل گل
- 977 Lalərəngli camı gəzdirib belə, لاله کون جام داده مست بمست
Gəzirdi lalətək o, əldən-ələ. رفته مانند لاله دست بدست
- 978 Şamın ipəyindən geymiş asiman, آسمان کز حریر ساده شام
Bir ənbər çalarlı paltar bu zaman. کرد زیور لباس غمیر فام
- 979 Şahı yuxu tutdu orada o gün, شاه را خواب در دماغ آمد
Yönəldi otağa dincəlmək üçün. بحریم چاکه فراغ آمد
- 980 Yaşılərəngli taxta o kölgə saldı, ساید بر سبزگون سریر انداخت
Yatağa baş qoyub, yuxuya daldı. کتیه بر بستر حریر انداخت
- 981 Dedi: -Söz ustadı o Fərruxpeyə, کفتم فرخ پی سخندان را
Gözəl bir əfsanə söyləsin deyə. آن جهانمیده کهنندان را
- 982 Elə ki, o ustad sözü eşitdi, کان خرد پیشه مرد و شرای
Şahın istəyinə o əməl etdi... از پی خواب خوش فزانه سرای
- 983 Varlığın şahından eşitcək sözü, چون شنید این سخن ز شاه جهان
Dedi: - Ey kiçiklər, böyüklər gözü! کفتم کای سرور کمان همان
- 984 Günəşdir nazın, səmadır adın ناز مروت سپهر نام بود
Yüksək kölgən əbədi qalsın ظل عالیت مستدام بود
- 985 Bu uca asiman səndən alçaqdır, آسمان با علو تو سفلی

- Ağıllar yanında boş qalacaqdır. عقل دیرینه نژد تو لطفی
 986 Döyüş meydanında Aya ölçü yox, ماه نجی بود ز زکمت
 Şadlıq meydanında çalğıcılar çox. زهره خنیاگری ز بزکمت
 987 Qapında hər gündə gözləyən qərar, بردت روز و شب بمطلومی
 Zənci və rum- əsilli iki qulam var. دو غلامند زنگلی و رومی
 988 Mən nə söyləyim ki, o bəyənilsin, من چه گویم که آن پسند افتد
 Şahın da söhbətim xoşuna gəlsin?! در خورشاه ارجمند افتد
 989 Əgər şah hökmünə olmasa dəva, حکم شه را ولی دوا نبود
 Fərmanından qaçmaq deyildir rəva. ترک فرمان او روا نبود
 990 Nə desən, atmaram mən eşitməyi, هر چه گوینی بگوش جان شنوم
 Köhnədən, təzədən bilirəm nəyi آنچه باشد ز کهنه و ز نوم
 991 Şahın hüzuruna təqdim edərəm, عرضه دارم بمحضرت شاهش
 Onun dərgahında məhvə gedərəm. سرزنه چم ز حکم درگاهش
 992 Qədimdən ağıllı dünyagörmüşdən, ز جهانمیده عاقلی کهنه
 Xatirimdə qalan söz söylərəm mən. هست بر خاطر م عجب سخن

Fərruxpeyin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گستن فرخ پی نزد بهرام

- 993 Qədim zamanlarda, keçən çağlarda
Bir kişi yaşardı o Səbzəvarda.
994 Sərvəti, dövləti həddindən artıq,
Təmkində çoxundan olardı artıq.
995 Qarunluq etmişdi çağında özü,
Son günlər dönmüşdü bəxtinin üzü.
996 Cahan Günəşi nur səpələrdi,
Bədbəxtlik qılıncı üstünə gərdi.
997 Nə iş görürdüsə, tapırdı ziyan,
İstəyin önünü alırdı duman.
998 Qalmışdı dalğınlıq vadisində o,
Donmuşdu işinin sinisində o.
999 Əlində mücrüsü bomboş boşalmış,
Gövhərləri getmiş, sədəfsiz qalmış.
1000 Kisələr əvvəlki kisələr deyil,
- گفت وقتی زوقتمای قدیم
بود مردی بسزوار کریم
زرو مالش برون ز اندازہ
در تجل بلند آوازہ
کرده در عمد خویش قارونی
گمان بخت کرده واژونی
مهر کیتی فروز بختش کاست
رو باو کرد نکبت از چپ و راست
هر چه میکرد آن زیان میشد
هر چه میخواست غیر آن میشد
ماند در وادی پریشانی
کرد در کار خویش حیرانی
درج در خالی بکف مانده
رفته کو هر برون صدف مانده
گشته خالی ز نقد هیمانها

- Ruhu varlığından uçmuş, elə bil. رخت برت ز کالبد جاننا
- 1001 Yalnız barmağında bir üzük vardı, بعد چندی بغیر انگشتمش
- Ovcunda zinətlər çətin qalardı بیچ چیزمی نامده در دستش
- 1002 Sonda möhtac oldu bircə dinara, خواجہ محتاج شد یک دینار
- Gədalıq xacəni çəkdi kənara. بکدایی کشیدش آخر کار
- 1003 Küçə bazarları borclara saldı, بر سر کوچه قرض خوانان
- Ətəyi qazının əlində qaldı. سوی قاضی کشیده دامانش
- 1004 Evdə arvadı da düşdü təşvişə. بود در خانه از زنش تشویش
- O donuq qalmışdı belə bir işə. کز پی نطفه میکرفتش ریش
- 1005 İpəyi, gövhəri, gümüşü bütün, زان همه سیم و جوهر و دیلمش
- Zümrüdlə bir yerdə qalmış onunçün. بود بر جا ز مردی زیاش
- 1006 Gizli saxlayırdı qadın bunları, بچو جاننش ز دیده پنهان داشت
- Candan artıq idi dövləti, varı... نزد او قدر بیش از جان داشت
- 1007 Misirdə o çağlar bir şah yaşardı, بود در مصر هم در آن ایام
- Səxavət, kərəmi çaytək daşardı. پادشاهی که داد جم را جام
- 1008 Onun qapısına hər kim gedərdi, بدرش حرکه التجا کردی
- Dilək, istəyinə əməl edərdi. حاجتش را روان روا کردی
- 1009 Saxlanca çoxluca gövhəri vardı, بود میل جواهرش بسیار

- Ləli, yaqutu da əldə meyardı.
- 1010 Bir gün xacə dedi öz arvadına,
-Gəl vətəndən gedək, razı ol buna.
- 1011 İmandan olsa da, vətəni sevmək,
Ondan asan deyil kasıblıq, demək!
- 1012 Kasıblıq-bədbəxtlik, əziyyət verir.
Səfər şirin söhbət, qənimət verir.
- 1013 Onun evdar olan həmin xanımı
Dadmışdı həm yüyən, şallaq dadını
- 1014 Səfərin təşvişi, qorxuları var
Yükdən, yaş taxtadan tez azad olar,
- 1015 Ev quşu mənzili, baxma vətəndir.
Dən üçün yenə də qapı güdəndir.
- 1016 Hər kim ki ov üçün eyləyər səfər,
Şahın əlində o olar cılvəgər.
- 1017 Sən qalx ki, bir yerdə Misirə gedək,
O Misir şahından kömək istəyək.
- 1018 Bizim zümrüdümüz ona layiqdir,
- لعل ویاقوت را کفش معیار
بزنش کفت خواجه کای بی بی
دل بر این نه که از وطن کسی
گرچه حب وطن زیان است
نگدستی در اونه آسان است
میدهد این زرنج و نکبت پست
در سفر صحبت و عقیمت دست
کنک شہ کو مقیم خانہ بود
رنج زین و تازیانہ بود
خروجی کہ در سفر باشد
فارغ از بار و چوب تر باشد
مرغ خانہ کہ مترش وطن است
بہر دانه مطیع پیرزن است
باز کز بہر صید در سفر است
بر سر دست شاہ جلوہ گر است
خیز تار و براہ مصر کنیم
چارہ خود ز شاہ مصر کنیم
در خور او بود ز مردما

- Hər bir öyüdümüz ona layıqdır!
- 1019 Ər-arvad Misrə yol aldı, o gün,
İtən sərvətləri qaytarmaq üçün.
- 1020 Arvad uzaq yolda qaldı hamilə,
Xacəsə karvana başçıydı elə.
- 1021 Beləcə neçə gün yol getdi karvan,
Reyin kənarını seçdilər məkan.
- 1022 Arvadı oturtdu burda o xoca,
Özü də yollandı ərzaq dalınca.
- 1023 Onu burda qoyub, üz tutdu Reyə,
Qadınsa oturdu, dincəlsin deyə.
- 1024 Səfərdə çəkdiyi əziyyət çoxdu,
Daha əziyyətə dözümlü yoxdu.
- 1025 Bircə işarəyə bənd idi, yalnız,
İşarə gözlədi o da aramsız.
- 1026 Birdən şəhər səmtdən birisi gəldi,
Tayı tapılmazdı, çox-çox gözəldi.
- 1027 Qadın görən kimi, meyl etdi ona,
- زود شو نیک طالع بدما
زن و شوهر بمصر رو کردند
دولت رفتن آروز کردند
زن در آن راه دور حامله گشت
خواجه زن بار میر قافله گشت
چند روزیکه راه طی کردند
جایکه بر کنار ری کردند
خواجه زن را نشانند و رفت بری
که زری توشه آورد سوی وی
این سخن گفت و رو براه نهاد
بند در طرف کوجه گاه نهاد
او بنگ آمده زرنج سفر
طاقت محتش نمانده کرد
بود در بندیک اشارت بس
وان اشارت بشارتش از کس
از قضا آمدش ز جانب شهر
طرف شمعی بسخن شاهد دهر
زن چو دیدش ز دور میلش کرد

- Adı qurban getdi öz namusuna. نام و ناموس را فطیش کرد
- 1028 Tezcə mayil oldu qadına cavan, آن جوان نیز کشت مایل او
- Belə gözəlliyə kəsildi heyran. شد سراسیمه شایل او
- 1029 Odur ki, yanaşdı gəlinə sarı, رفت دامن کشان، سوی عروس
- Xoruztək açıldı zər qanadları. بی جش کشید مال خروس
- 1030 Elə ki, göz-gözə gəldilər onlar, هر دو چون آمدند باهم راست
- Axırda, düz sözə gəldilər onlar پرده عصمت از میان برخاست
- 1031 Onu yaxın etdi o gənc özünə, بدم خمیش کرد آساش
- Apardı, dəyməsin xacə gözünə... بردونی احوال کرد پنهانش
- 1032 Qayıtdı Reydən kişi geriyyə, خواجه کلد برون زبلده ری
- Axtardı, arvadı o tapsın deyə. جست زننا پای دید نی
- 1033 Tapmadı, dörd yana uçdu xəyalı, رفت زن ز مردش بمره
- Yaman dalğın oldu, pozuldu halı. کشت یکبار کیش حال تباه
- 1034 Yoldu saqqalını, cırdı köynəyi, ریش بر کند و سپرین زد چاک
- Kül oldu başına, artdı göynəyi. کرد بر سر از آن مصیبت خاک
- 1035 Dalğınlıq odundan sinəsi dağlı, ز آتش غصه سیند داغ کنان
- Qaldı aralıqda, qaldı soraqlı. کشت کم کرده را سمرغ کنان
- 1036 Bir azdan gündüzü dəyişdi gecə, بود در چو که شام آمد

- Araya qapqara günbüz düşüncə... کنبه چرخ قیرفام آمد
- 1037 İki-üç peşəkar oğru, bu zaman دو سه ذرد مقرر کج باز
- Yapışdı xacənin tez yaxasından. از پی رایگان شده همراز
- 1038 Köməksiz kişini qamarladılar, مرد سرکشته را دچار شدند
- Tulatək ovunu tumarladılar. آن سگان واله شکار شدند
- 1039 Sonra da alındı əmmamə, başmaq, این یکیش کنش و آن عامه ربود
- Biri soyundurdu, eylədi çılpaq. آن دگر جامه کند و فوطه ربود
- 1040 Bundan da insanın halı pis gələr, حالت کس ازین بتر گردد
- O çağ ki bəxt ondan tez üz döndərər. آن زمانی که بخت برگردد
- 1041 Kişi halsız qaldı, köməksiz qaldı, مرد بیجان و مان برهنه و عور
- Bir atəş gözünə işığı saldı. مانند کز آتشی نمودش نور
- 1042 Bu işıq tərəfə yollandı kişi, سوی آتش دوید بچاره
- Burda aydın gördü qarışan işi. دید سرکشته حال آواره
- 1043 Bir dəstə qumarbaz toplaşmış bura, که گروهی قمار بازانند
- At, eşşək qoyurlar, həтта qumara. اسب و خرد قمار تازانند
- 1044 Onların yanına qaçıb ağladı, پیش ایشان دوید کریان شد
- Atəş sinəsini çarpaz dağladı. ز آتش سوز سینه بریان شد
- 1045 Onlara danışdı hekayətini, گفتن یکسک حکایت خویش

- Dedi hər birinə şikayətini. کردشان سینه زان شکایت ریش
- 1046 Bir qumarbaz onun yandı halına, یک مقام حزین شد از دردش
Bağışladı başmaq və paltar ona. فوطه و جامه سی کرم کردش
- 1047 O qaldı orada səhərə kimi, بود تا صبحدم باوباشان
Qulluq da eylədi xidmətçi kimi. سرخدمت نهاده برپاشان
- 1048 Sübh çağı gülüzlü bu uca səma. صبح کان گلرخ سپهر خرام
Bütün göy tağını çatdırdı kama. زد براین طاق لاجوردی کام
- 1049 O yazıq kişi də üz tutdu yola, رو بره کرد مردی ره دروی
Bəlkə, arvadından bir soraq ala. بو کز آن گلزار یابد بوی
- 1050 Geydiyi paltarı qumarbaz alçaq بود آن فوطه کش چمنین رشت
Bir yoxsul evindən çalmışdı, ancaq. برده از خانگی بدبخت
- 1051 Gözətçinin qardaş paltarı idi, جامه بود از برادر عسمی
Tikişi sökülən astarı idi. که تلف کرده درزیش کسی
- 1052 O geyim əynində gəzdi gecəni, دزد خونی و لیک نامعلوم
Oldu bir qəribtək zülmün çəkəni وان ستمش غریب آن برو بوم
- 1053 Elə ki, Gün doğub, açdı səhəri, روز چون شد بلند آوازه
Xacə darvazadan girdi içəri. خوابه آمد درون بدروازه
- 1054 Çərxin başlananda o tərs oyunu, خورد از مکر چرخ کشر قمار

- Paltarın yiyəsi tez gördü onu. صاحب فوط ناگهیش دوچار
- 1055 O kişi papağı tanıdı, tapdı, فوط را دید در سرش بپاشخت
Üstünə acığın atını çapdı. بر سرش تو سن ملامت تاخت
- 1056 Öz halal malından görəndə nişan, چون ز کالای خویش دید نشان
Dedi gözətçiyə o yubanmadan. بپسجانه اش کشید کشان
- 1057 Gözətçi paltarı tanıyan kimi, چون عس جامه برادر دید
Sandı xacəni da bir oğru kimi. خویشتن را از دور آذر دید
- 1058 Dartdı ki, əynindən çıxсын o paltar, چاک زد جیب تابدانش
Hırslandı, qəzəblə eylədi rəftar. بخت کرد از خضب گریانش
- 1059 Dedi: - Qardaşımın paltarıdır, bax, زد برودیش که کو برادر من
Əcəlin çatıbdır sənin, a sarsaq! چون رسانیده است اجل بر من
- 1060 Yumruq ilişdirdi, sillələr vurdu, که بیلی زدیش گاه بمشت
Qarnını tapdadı, belində durdu. بر کلم که زدیش که بر پشت
- 1061 Xacə dözəmmədi bu əziyyətə, او از آن ظلم زار مینالید
Düşdü ayağına, düşdü minnətə. روی بر پشت پاش مینالید
- 1062 Dedi ki, bu işdə günahsızam mən, که ازین هسه یکلانم من
Qurtarın siz məni zülmün əlindən. در تم نیز داد خواهم من
- 1063 Nə qədər yalvardı, eşitmədilər, عذر بسیار گفت نشنیدند

- Ona əzabları az etmədilər. بیشتر در جناح کالیدند
- 1064 Oğrutək bağlayıb tez əl-qolunu, دست بستند بچو ذرائش
Aparıb, zindana saldılar onu. لت زمان برد سوی زندانش
- 1065 Bir suçu yox idi, zarıdayırdı, دید آن یکنه بصد زاری
Özünü bu işdə aciz sayırdı. بهر دزدی و خون گرفتاری
- 1066 Axırda, gor kimi zindanda gördü, دید مانند کور زندانی
Ruhsuz ölüləri zindanda gördü. خفته هر سو چو مرده بیجانی
- 1067 Olan əhvalatdan az keçməmişdi, مدتی چون بر این تھیه گذشت
Baş verən bələdan yol seçməmişdi. روز کارای درین بلیه گذشت
- 1068 Qara gecə keçdi, nurlu Dan atdı, صبح شد شام محتش باکاه
İtmiş gözətçi də geri qayıtdı. عس گمشده رسید ز راه
- 1069 O, köhnə dostlarla görüşdü yenə, باز چون دید روی بهمندان
Şərikdi onların sevinclərinə. شور و غوغا برآمد از عسان
- 1070 Hamı düşdü onun əl-ayağına, همه در دست و پاش افتادند
Keçdilər soluna, gah da sağına. اشک شادی ز دیده بکشادند
- 1071 Tapdı dincliyini dostları ilə, بفراغت نشست با خویشان
Başına gələni söylədi belə: تھه خویش گفت با ایشان
- 1072 -O qansız dirhəmlə aranı qatdı, کان تسم بیشع بی که ز دراهم

- Məni əl-qolu bağı, quyuya atdı. بست و اکند دین چاهم
- 1073 Ölmədim, quyuda mən diri qaldım, زنده ماندم چو عمر باقی بود
- Azuqə camını saqidən aldım. جام رزقم بدست ساقی بود
- 1074 Kəhriz qazımağa bir günsə sonra, روز دیگر بکندن کاریز
- İstəkli, gülərüz gənc gəldi bura. در چه آمد یکی جوان عزیز
- 1075 Halıma dözməyib, o da ağladı, حالتم را چو دید گریان شد
- Mənə kömək etdi, diri saxladı. دود از آتش نیده بریان شد
- 1076 Əjdaha əlindən qurtardı məni, از دم اژدها نجاتم داد
- Ölmüşdüm, diriltədi o da öləni. مرده بودم ز نو حیاتم داد
- 1077 Qardaşı bu işdən alanda xəbər, چون برادرش شد آگه از کارش
- Bildi ki, yazığı tutmuşlar hədə. کرد از آن مدعی خبردارش
- 1078 Bir soraq göndərdi: - Tanıyıram mən, کفتم من می شناسم آن کس را
- O kəsi yanına gətirin hökmən. سویم آور چو باد آن خس را
- 1079 Tezcə gətirdilər onun yanına, کشت حاضر چو مرد آواره
- Zülmedən deyilsən! – söylədi ona. کفتم این نیست آن تکه
- 1080 Çünki suçsuz idi o kişi özü, این از آن کاریگناه بود
- Suçsuzə zülm etmək günahdır, düzü. جور بریکنه تباه بود
- 1081 Açdı bağı bəndi, azad eylədi, بند بکشاد و ساخت آزادش

- Yüyrək bəxti onu çox şad eylədi. کرد بخت گریز شادش
- 1082 Paltarın yiyəsi öz oğrusunu صاحب فوطه نیزدوش را
- Tapıb, düçar etdi cəzaya onu. یافت آن روز داد مردش را
- 1083 Xacəsə bu yerdən qurtulmaq üçün خواجہ زان ابتلا و محنت رست
- Tez çıxdı şəhərdən elə həmin gün. زود از آن شهر رخت خود برست
- 1084 Qaçdı o yerlərdən daha durmadan, بگسک پا بماند جان ز آنجا
- Axı çox çəkmişdi orada ziyan. که نبودش بجز زبان ز آنجا
- 1085 Artıq ailədən, malından keçdi, ترک مال و عیال خویش گرفت
- O, İraq mülkünün yolunu seçdi. راه ملک عراق پیش گرفت
- 1086 Ağıllı, tədbirli, ulu bir qoca بمرحش شد در آن سفر پیری
- Ona yoldaş oldu bu yol boyunca. نیک رایلی خجسته تدبیری
- 1087 Xacə da ağıllı, anlaqlı idi, خواجہ ہم ہوشمند و دانا بود
- Düşüncə sarıdan qaynaqlı idi. بازوی فکرش توانا بود
- 1088 Odur ki, arada dostluq yarandı, دوستی شد میان آن هر دو
- Hər biri ruhları yaxındır –sandı. ہم آمیخت جان آن هر دو
- 1089 Danışdı o qoca görəcəyindən, پیراز احوال خود ز آئینده
- Başına gələndən, gələcəyindən. تابیلی شدش سر اینده
- 1090 Ancaq onun işi xeyirli idi, لیک از آنجھ حال خیرش بود

- O Xızır suyudur, ilğimliğa bax!
- 1100 Sən get, o bulağın suyunda yuyun,
Sonra da namaz qıl üstündə suyun.
- 1101 Namazını qılıb qurtaranadək
Xızır özünü sənə tez göstərəcək.
- 1102 Sənə nə söyləsə, qulaq as ona,
Əməl et sən onun hər fərmanına.
- 1103 Qoca ki bunları ona öyrətdi,
Nisgili apardı, könlü şad etdi.
- 1104 Xacə yola düşdü çəmənə sarı,
Axtardı, aradı gedən yolları.
- 1105 Axırda, vadinin tapdı yolunu,
Üz tutdu çəmənə, tez görsün onu.
- 1106 Əvvəl, o bulaqda dəstəmaz aldı,
Torpağa üz qoydu, o niyaz aldı.
- 1107 Namazdan, niyazdan azad olunca
Gördü, Xızır gəlib, diksindi xacə.
- 1108 Söylədi: - Bilirəm, olmursan aram,
- کاب خضر است نزد او چو سراب
ز آب آن چشمه رو طهارت ساز
بعد از آن روی کن بسوی نماز
چون شوی از نماز فارغ بال
خضر خواهد ترا نمود جمال
هر چه گوید ترا بان کن کار
از دولت بشنو و بجان کن کار
این سخن گفت و خیر بادش کرد
غمش از دل برد و شادش کرد
او بان سبز زار روی نهاد
گام در راه تجوی نهاد
مدتی کرد راه و وادی طی
تا شد آن سبز زار مترل وی
ساخت اول ز آب چشمه وضو
سود بر خاک سجده انگه رو
چونکه فارغ شد از نماز و نیاز
گمان خضر آمدش دمساز
گفت دانم که چیت مقصودت

- Səni məqsədinə tez çatdıraram. سوی مقصود ره برم زدودت
- 1109 Al bu qamışı sən, tez ayağa dur,
Yola düş, Xorasan gedən yolundur. شاخ میشلدیش داد که خیز
بارکی کن سوی خراسان تیز
- 1110 Xorasana çatcaq, sonra Tusa keç,
O gözəl şəhərdə özünə yer seç. در خراسان مقام کن در طوس
طوس شهیدست بچو روی عروس
- 1111 Ucalır səməyə Tusun öz dağı,
Ucada qaynayır Günəş bulağı. هست کویش سو ده سر بپهر
بر سرش چشمه بی چو چشمه ی مهر
- 1112 O, yaşıl bulaqdır, əslində, özü,
Qaynayır çəməninin içində gözü. چشمه سبز باشد آن را نام
ز آنکه دارد میان سبزه مقام
- 1113 Bulağın üstündə bir sərv uclar,
Budağına qonmuş tutuquşu var. بر لب چشمه سرو د بجوی است
بر سرش طوطی سنجکوی است
- 1114 Şəkər qamışını göstər sən ona,
Sonra da diqqət et danışığına. میشلد را همان بان طوطی
تا شود با تو به زبان طوطی
- 1115 Sənin düyününü, ancaq o açar,
Onun əlindədir, bil, yalnız açar. مشعل تو ازو کشاید و بس
سر این را جز او نداند کس
- 1116 Bunları söyləyib, o itdi gözdən,
Halı dalğın kişi şad oldu sözdən. این سخن گفت گشت ناپیدا
مرد سرگشته حال شد شیدا
- 1117 Sonra da üz tutdu Tusa həmin an,
در همان دم بطوس روی آورد

- Kuzəni doldurdu yaşıl bulaqdan. جانب چشمه اش سوی آورد
- 1118 Axtardı neçə gün, çox yerdən keçdi, چند روزیکه گام زد پی کام
- Bulağın başında təzə yer seçdi. بر لب چشمه سار کرد مقام
- 1119 Gördü bulaq üstdə tutuquşunu, دید طوطی نشسته بر شاخ
- Qamış tez öyrətdi özünə onu. کردش از میثگر بنخود کتسخ
- 1120 Tutuquşu dedi: - Ey yoldan gələn, طوطیش گفتن گامی رسیده ز راه
- Sənin gizlinindən soraqlıyam mən. حتم از سرکار تو آگاه
- 1121 Sonra da başlayıb ustalıq etdi, کشت مرغ خجسته استادش
- Həmin an xacəyə dua öyrətdi. داد حرز می همان زمان یادش
- 1122 Dedi: - Bunu oxu, mən verim suya, گفتن این را بخوان باب بدم
- Daha düşməyəsən qəmdən qorxuya. تا نگردی دگر خراب زغم
- 1123 Duanı oxuyub, bulağa qaçdı, حرز را خواند و سوی چشمه دیدم
- Onda, diləyi də çiçəklər açdı. در همانم بگام خویش سپید
- 1124 Alnının əksini gördü önündə, دید بر کرد عکس پیشانیش
- Açıldı gizlini yazılan gündə. سرنوشتی که بود پنهانیش
- 1125 Çox-çox yaxşılaşdı halı da onun, بجز احوال خیر حال نبود
- Yazılmış cavabı hər bir sorğunun. آن زیاده ولی ز سال نبود
- 1126 O saydan yazılmış, ilin sonunda بود از انجمله این که آخر سال

- Fələk çoxlu dövlət verəcək, onda,
- 1127 Çin şahının qızı düşəcək sənə,
Sevin Çin şahının hədiyyəsinə.
- 1128 İndi qalx, özünü tez Çinə yetir,
Fələkdən Zöhrəni sən Yerə gətir!
- 1129 Başqa bir dua da öyrətdi ona,
Dözsün bu yolların əzablarına.
- 1130 -Əzab yolu üstə bir sədd olanda
Bundan da pis olar əhvalın onda
- 1131 Gərək bu duanı tez oxuyasan,
Xızır yenə yolu edəcək asan...
- 1132 Yolçu da baxmadan belə çətinə,
Dözdü bu yolların əziyyətinə.
- 1133 Altı ay min əzab o görə-görə.
Ta gəlib yetişdi səfalı yerə.
- 1134 Gördü, bir şəhər var lap cənnət kimi
Dörd yana müşk yaymış səhər nəsimi.
- 1135 Burda qönçəağız, laləüz dolu,
- خواهدت داد چرخ جاه و جلال
دتر شاه چین شود منت
خسرو ملک چین کند بخت
گفت بر خیز و رو بچین آور
از فلک زحره بر زمین آور
کرد حرزی دگر باو تعلیم
کت درین راه عقبه ایست عظیم
چون شود عقبه سد راه ترا
حال گردد ازین تاه ترا
باید این حرز را بخوانی زود
خواهدت خضر باز راه نمود
راه چین رهنوردیش گرفت
محنت و رنج راه کشید
قرب شش ماه رنج راه کشید
تابان طرفه جایگاه رسید
دید شهری بهشت از کوی
برده مشک از نسیم ابوی
پر ز عنقه دمان لاله غرار

- Çiçəklər, lalələr yoludur yolu. زان گل و لاله اش همیشه بهار
- 1136 Küçələr bələnmiş gözəl nazına,
Xızır suyu axır arxlardan ona. کوچه‌هاش از خرام سیمبران
جویها آب خضر رفته دران
- 1137 Burdakı hər gözəl aşıqsevəndi,
Əzra və Vamiqtək işıqsevəndir. همه شان دلبران عاشق دوست
همه عزرا عزرا و و امق دوست
- 1138 Xacə bu yerləri gördüyü zaman
Ürəyində xaça gətirdi iman. خواجه چون دید آشنان جایی
کرد محراب دل چلیبایی
- 1139 Hər dilbər ayırdı dinindən onu
Qəlbi unutmadı Çinin yolunu چون زدند آن بان ره دهنش
پای دل ماند در گل چینش
- 1140 Qurtuldu bu yolun yorğunluğundan
Şah qızının halı olunca əyan: کشت آسوده چون ز محنت راه
کرد معلوم حال دتر شاه
- 1141 -Yoğrulmuş bədəni nurdan, elə bil,
Nəzərdən uzaqdır, bunu yaxşı bil. گفت تشخیص کان سر رشته نور
از نظر چون فرشته باشد دور
- 1142 Axı padişahdır atası onun,
Yaxşılar Ayına ulduzdur onun. پدرش مرده پادشاه وی است
جمله خوبان ستاره ماه وی است
- 1143 Qalaya yer olmuş Ayın qoynu
Qızı görməyin də çoxdur oyunu. در یکی قلعه جای آن ماه است
که عجب عتده ملیش در راه است
- 1144 Qalasının yolu dərədən adlar. راه آن قلعه بر یکی دره است

- Sanarsan, bu dərə dərin məzarlar,
1145 Quldurla doludur, keçidlər dardır.
Qırdan minarətək bir ilan vardır
1146 Gözləyirdi, gəlsin burdan yol salan.
Onu tikə kimi udardı asan,
1147 Vulkanın gözündən xəndək atardı.
Hər bir şey, elə bil, ona halaldı,
1148 Haçandı, öyrəşmiş bu burulğana.
Ora nə düşərdi, çıxardı yoxa,
1149 Qalanın üç yerdən qapısı vardı.
Onlardan söz-söhbət dildə gəzərdi,
1150 Birinci qapıdan od püskürərdi.
Bəndindən qalxardı alovlar çölə,
1151 Söndürmək olmazdı onu su ilə.
Heç güc gəlməz idi ona uyarlı,
1152 İkinci qapıda dəmir paltarlı
Gözətçi durmuşdu, üz-gözü bağlı,
1153 Kim ki ayaq basar özü kandara

نزد آن کورنگ مخره است
هست دایم بان دره ره حکمیر
افعیبی چون مناره بی از قیر
هرکه آرد بسوی آن دره رو
بر آن افیش چو لقمه مرو
موجزن قلزمی است خندق او
نود جز هلال زورق او
بو العجب حالتی دران کرداب
هرچه افتد دران شود نیاب
بود آن قلعه راه دروازه
و حر از ایشان شده پر آوازه
آتشی در نخست در بندش
شعل زان کشته ساخته بندش
توان کشتش بهج آبی
بهج چیزی نیاردش تابی
در دوم در رقب جوشن پوش
کیبری در کجانشان تا کوش
هرکه بر آسانش پای مند

- Onu itələyib qovar kənara, کیرش رایسنه جای دهد
- 1154 Üçüncü qapıda bir qansız vardı, در سیم در بود جاکیش
- Heybətli div idi, qorxunc, yekəbaş. دیو و دودزاده بد اندیشی
- 1155 Başında tutmuşdu yüz batmanlıq daş بر سردست صد منی سنگش
- Əlində saxlardı döyüş üçün daş, سنگ در دست از پی چنگش
- 1156 Qarşılardı gələni hər gün daşla هر که می آمدش پیش نظر
- Yüz batmanlıq daşı vurardı ona, میزند سنگ صد منش
- 1157 Sonra yer ayrılmış qızına şahın. بعد از آن جای دختر شاه است
- Burdaydı canyaxan Ayın odası, مترل و نفروز آن ماه است
- 1158 Kim yolu keçərsə, vardı qaydası; هر کس آید پیش ازین رهش
- O Ayı özünə həmdəm sanardı, می کند بخت خویش آن ماهش
- 1159 Bu Çin ölkəsinin şahı olardı. میشود پادشاه کشور چین
- Varlığın başıydı, olunca başçı, سرفراز جهان و سرد چین
- 1160 Bunları eşidib, donuxdu xacə. زان سخن خواجده در تحیر ماند
- Dayanıb düşündü, anlar ötüşüncə, محظی نی نیک در فکر ماند
- 1161 Tutuquşu deyən yadına düşdü; حرز طوطیش کماله آمد یاد
- Kişi unatdı tez qəmi-qüssəni مرد غمخیده گشت خرم و شاد
- 1162 Duanı oxudu, yetişdi Xızır, حرز را خواند خضر پیدا شد

- Sübh və şadlıq günü aşkardı, hazır. صبح روز طرب هویداشد
- 1163 Başına gələni xoca söylədi, گفت باخضر هغه را خواجه
Xızır da dinləyib, beləcə dedi: خضر گفتش بدوستی کلمه
- 1164 -Bəs niyə qorxursan özün bunlardan که دلت زین چرا هراسان است
Bu ki əzab deyil, bir işdir asan?! این نه ظلم است کار آسان است
- 1165 Ağıllı bir adam bundan çəkməz qəm, مرد عاقل چرا خود غم ازین
Bir anda mən səni xilas eylərəm. برهانم ترا یکدم ازین
- 1166 Bir qızıl üzük də göstərdi ona, خاتمی داد از زر نمداش
O qismət olmamış heç Süleymana. که سلیمان ندیده در خوابش
- 1167 İncəydi, gözəldi, zümrüddən qaşı, بود زیبا ز مردیش کلین
Çinin varı ilə dəyər yanaşı. قیمت آن خراج ملک چین
- 1168 Eşit sözlərimi, ağıllı kişi, گفت کای هو شنید مرد سره
Al, apar üzüyü, düzələr işin! این کلین را ببر سوی دره
- 1169 İlanın gözü ki zilləndi sənə, افعی اش را چو بر تو افتد چشم
Gözləri çıxacaq lap kəlləsinə. خواهدت تصد کردن از سر شتم
- 1170 Əgər qəzəblənsə, olmasın qorxun, کلنی یم و بانک از شمش
Tut gözü önünə üzüyü onun. دار این را برابر شمش
- 1171 Uzaqdan o qaşı görəndə özü, مار پند چو در کلین از دور

- Zümrüddən o anda kor olar gözü. شود چشمش از زمرد کور
- 1172 Gözləri tutulsa, verməzsən aman, چون شود کور میتوانش کشت
- Gərəkdir o anda əlində kaman. باید آندم کمان گرفت بشت
- 1173 Onda, sən oxunla axıt qanını, اگر از زخم تیر خوش ریز
- Torpağa tapşırınsın qoy öz canını. خاک و خوش میکیلر آمیز
- 1174 Başını əzərsən, gəlməz özünə, بشکافش چو کشته شد پس سر
- Fəqərə dəyəcək, onda, gözünə. مهره بی خواهد آدت بنظر
- 1175 Yədə daşı kimi onun adı var, دارد آن مهره نام سنگ ید
- İstəsən, o böyük tufan qoparar. زان شود و هرز مهر برکده
- 1176 Sən o fəqərəni xəndəyə atsan, کلن آن مهره را بخندق ذرف
- Bulud, külək və qar gətirər boran. تا شود ابر تند و بار و برف
- 1177 Qar suyu dondurar, bunu yaxşı bil, آب از آن برف بچ کند ز انسان
- Ondan qorxmağın da heç lazım deyil! که از آن بچ گذر کنی آسان
- 1178 Ona güzəşt üçün çarə budur این بود چاره گذشتن از آن
- Ondan keçməyə qorxu da yoxdur که نباشد حراس کشتن از آن
- 1179 Birinci qapıda yanan od ki var, آتشی را که در نخست داست
- Buzun suyu ilə söndürmək olar! آب این بچ کشته شرر است
- 1180 O sudan bir qədər oda axandək قدری آب از آن بر آتش ریز

- Həmin an dil atan alov söncək.
- 1181 Qalxan şölələrsə səngiyər belə,
Yanar odlar dönər bir ovuc külə.
- 1182 Sonra da açılar darvazaları,
Sənsə üzünü tut kişiyə sarı.
- 1183 Kişinin oxundan yoxdur bir qorxu,
Atsa, yan ötüşər onun da oxu.
- 1184 Ancaq ayağını basma kandara,
Bu istək ürəyə vurur min yara.
- 1185 O yola tökülən bircə ovuc kül
O yolun gözünün sürməsidir, bil!
- 1186 Ondan özün üçün götür bir qədər,
Onda, ürəyi də çox yüngül edər.
- 1187 Dəmir geyim isə tilsimdir özü,
Sanki bir güzgütək toz basmış üzü.
- 1188 O qansız insanın silinməz tozu,
Yalnız kül götürər, belədir, düzü.
- 1189 Güzgüdən uzaqda o tez pas atar,
- خواهد آن مخط مرد آتش تیز
زان همه شعله های تیز شرر
مشتی خاکسرت بماند اثر
بعد از آن در شود برویت باز
روی کن سوی مرد تیر انداز
نیست از سم تیر او و بی
تیر او را بود، همین سہمی
پای اما بر آستان نئی
دلغ این آرزو بجان نئی
مشت خاکسرت که در گذراست
بہر آن راه سرمہ بہر است
قدری از آن پنخہ شستن بہری
تباں بار دل ز تن بہری
رو بروی طلسم جوشن دار
بود آئینہ گرفتہ غبار
نرود آن غبار ز ظلمت وش
جز بجا کسر ہمان آتش
سازد آن زنگ راز آئینہ دور

- O külü göröntək tozu da yatar. آن زمانی که پینه آینه نوز
- 1190 Silinmiş güzgüdə özünü görər. عکس خود را در آینه پینه
- Güzgüdə olanı özgəsi bilər, خویشتن را معاینه بینه
- 1191 Bu təsəvvür edər o digər این تصور کند که آن دگر است
- Sanar ki, oxundan çəkəcək zərər. سینه اش را ز تیر او ضررست
- 1192 Əlini tərpadər, istəyə çatsın, یم آن را که جمده او را دوست
- İstəyə, əlini oxuna atsın. خواهد این تیر خود گشا در شمشت
- 1193 Dəyməz barmağına öz oxu belə, نیست تیر دگر بی شمشت
- Diləyə, qarşıda o insan ölə. خواهد از کار ماند هم دشت
- 1194 Oxatan barmaqtek çəkiler geri, باز کردد چو شمشت تیر انداز
- Açılar üzünə bir qapı yeri. در دیگر شود برویت باز
- 1195 O dəmirgeyimli, cüssəli insan شود آهن لباس رویین چنک
- Görər, qarşısında durub daştutan. رو بروی کسی که دارد سنگ
- 1196 Vardı o daşın da maqnit qüdrəti, بود آن سخت سنگ مقناطیس
- Az olar belə bir malın qiyməti. کم بود آنچه نمان متاع نفیس
- 1197 Gizlədər özünü maqnit dəmirdə, آنگه خود را نمان در آهن دید
- Sonra da özünə çəkər dəmir də. خواهدش سنگ سوی خویش کشید
- 1198 Dəmirgeyimli ki daşa ilişər, مرد آهن قبا خورد بر سنگ

- Kişinin əlindən o daşı düşər.
- 1199 Açılar son qarı sənin üzünə,
Fələyin ağ günü çatar özünə.
- 1200 Çin şahının qızı ağlını alar,
O sənin halalca qoynunda qalar.
- 1201 Xızıra diqqətlə o asdı qulaq,
Hər dediyi sözü gövhər sanaraq.
- 1202 Əzablar önündən çəkildi geri,
Açıldı Çin sarı onun gözləri.
- 1203 Çin şahı qızına yar oldu xacə,
Çin mülkü əmrinə tabe qalınca.
- 1204 Reydə arvadını qaçıran cavan
Arvadla evləndi arvadqaçıran.
- 1205 Qadın hamiləydi o çağa kimi,
Bir oğul da doğdu Ədən dürr kimi.
- 1206 Çağ ötüşdü, sonra öldü o cavan,
Qadın əzab çəkdi ayrılığından.
- 1207 Başının üstünü əcəl də aldı,

دردقندسنگ مرد را از چنگ

بازگردد برویت این دینیز

شودت سعد چرخ یا دینیز

دتر شاه چین برد هوشت

بجلالی شود در آغوشت

کارگر شد با آنچه کتکش خضر

بود کوهرا آنچه ستش خضر

عقبه با محو کتکش از پیشش

خواند آن ماهر وی چین خوشش

خواجه شد بخت دتر شه چین

ملک چین آمدش زیر نگین

آن جوان کش برد زن در ری

آخر الامر شد زنش زن وی

زن که از خواجه بود آستین

پسری زاد، بچو در عدن

بعد چندی جوان رعنا مرد

حسرت بیشمار برنا برد

کشت دزد اجل چو را هنرش

- Onu uzun zaman yatağa saldı. خفت بر بستر هلاک زنش
- 1208 Duydu ki, köçəcək həyatdan daha, حال خود را چون دگرگون دید
- Bu gündən ümidi yoxdu sabaha. خویش را زنده غرقه در خون دید
- 1209 Dedi övladına öldüyü zaman: گفت هنگام مردنش پسر
- Sənin atan deyil o ölən cavan. که ترا آن جوان نبود پدر
- 1210 Atanın şəhəri Səbzəvar idi, پدر از شهر سبزوارت بود
- Səni gözləyirdi, ümidvar idi. چشم بر راه انتظارت بود
- 1211 Çağ da ayrı saldı, bilmədi atan, روزگار از تو کرد محرومش
- O soraq almadı doğrulmağından. نشده بودن تو معلومش
- 1212 Misirə getməyi, Reydə qalmağı, رفتن مصر و ماندنش در می
- Söylədi, necə var, yalnız qalmağı. یک یک گفت هر چه بود بوی
- 1213 Uşağa əbcədi oxuyan zaman چون بر آن طفل خواند ابجد را
- Zümrüdü verdi ki, qoy qalsın nişan. داد انگه باو ز مود را
- 1214 Oğluna vəsiyyət edən zamanda زن وصیت چو کرد جان پسر و
- Tapşırıdı canını qadın bir anda. جان شیرین یک زبان سپرد
- 1215 Oğlan eşidincə bu hekayəti آن پسر شد ز کار خود دلسرد
- Deşdi ürəyini ata həsrəti... کردش از قصد پدر دل درد
- 1216 Dözmədi atanın bu möhnətinə, در جهان سمر نهاد پسر پدر

- Yollarsa aparıb çıxardı Çinə. سوی چین ناکش قداگز
- 1217 Onun yetişdiyi şəhər ki vardı, بود آن شهر را در آن ایام
- Həm yaxşı, həm də pis adam yaşardı. چند بدکار یک کیونام
- 1218 Düz qırx nəfər idi hiyləgər insan, آن دغايشگان چهل بودند
- Hiylə qurmaq isə onlara asan. در پی حيله متسل بودند
- 1219 Biciklər işlədən hiyləgərdilər, همه کله آوران پر تلمیس
- Bu yolda İblisdən çox betərdilər. همه در حيله بدتر از ابليس
- 1220 Şəhər qazısına şərik qırx nəfər, هر چه چهل تن شریک قاضی شهر
- Onlardan dillərdə söz-söhbət gəzər. بود از ایشان فغانا در دهر
- 1221 Biri o birindən düşmüş irəli, هر یکی از دیگر برده سبق
- İşləri əymişdir İblisin əli. کرده ابليس کارشان نقت
- 1222 Dolaşdı dörd yanı o, başdan-başa, هر طرف کشت آن جوان غریب
- Əcayib şeylərə etdi tamaşa. کرد نظاره غریب و عجب
- 1223 Bir axar su görüb, tezcə soyundu, دید آبی کشید پیریش
- Yolun tozu getsin deyə yuyundu. که بشوید ز کرد راه تش
- 1224 Zümrüd qolundaydı, yoxdu dəyəri, آن زمرود که بود بی مانند
- Onun qolbağından çoxdu dəyəri. کرده بودش ز قدر بازو بند
- 1225 O qırx talançıdan biri bu zaman, زان چهل حيله ساز همستگوی

- Ona nəzər saldı arx kənarından;
 1226 Gəncin qolundakı zümrüdü gördü,
 Tezəcə hiyləgərlik torunu hördü.
 1227 Qaçıb qamarladı, dedi: - Mənimdir,
 Bu daş dükənima yaxşı zəmindir.
 1228 Apardı qazının yanına onu,
 Söylədi: - Tutmuşam ev oğrusunu!
 1229 Otuz doqquz nəfər topladı bura,
 Dedilər: - Hərifi salmışıq tora!
 1230 Oğruların dostu olduğu üçün
 Qazı da hiyləyə yaradı o gün.
 1231 Qolundan çıxarıb baxandək ona,
 Onlar susadılar gəncin qanına.
 1232 O köhnə məsəli bilirdi hər kəs;
 “Heç vaxt kəsilməmiş baş danışa bilməz!”
 1233 Şahın hüzuruna yollandı onlar,
 Dedilər: - Oğrudan bir şikayət var;
 1234 Gecə pusqu qurur bu həris bizə,
- بود حاضر یکیش بر لب جوی
 گفت چون دید ز نور باز پیش
 نیست این سنگ از ترازودیش
 بگر فتن که این از ان منت
 اصل سرمایه دکان منت
 سوی قاضیش برد و کرد خروش
 کاین مرا خانه کرده غارت دوش
 سی و نه نابکار جمع شدند
 در شب هم چراغ و شمع شدند
 بود قاضی چو یار کاران
 کار کرد شد بخاطر یاران
 چون متاع از کفش برون کردند
 حید سازانش همد خون کردند
 تازه گشت آن مثل که بود کهن
 که کلید سر بریده سخن
 حمد رفتند نزد حضرت شاه
 که ازین دزد کار ماست تابه
 بسته شهباسیان کمین با من

- Şahımız hökm edə bu ərzimizə. او دور در دیار چین یامن
- 1235 Şah da hökm eylədi: - Boynu vurulsun, دزد را شاه گفت چاره کنید
- Bu da özgələrə bir ibrət olsun! چاره یعنی که پاره کنید
- 1236 Onu apardılar tez qurbangaha, سوی گشتکش روان بردند
- O gənci hər görən düşürdü aha. خلق افوس آن جوان خوردند
- 1237 Sonra şah soruşdu: - Hardadır dəyə, شاهشاهان گفت کان زمره کو
- Mən onu alaram, yaxşısa, əgər. میخرم من اگر بود نیگو
- 1238 Zümrüdü o şaha göstərən kimi پیش بردند آن زمره را
- Zümrüdü tanıdı tez görən kimi دید و بشاخت جوهر خود را
- 1239 Əmr etdi: - O gənci qaytarın geri. گفت ہی ہی میاوردیش باز
- Onu gözləyirəm nə vaxtdan bəri, که بود این فضا دور و دراز
- 1240 Gənci qaytardılar şahın yanına, زنده از قهقههش آوردند
- Əl-qolu açdılar, şah dedi ona: دست بسته بشاخت آوردند
- 1241 -Bu zümrüd hardandır, düzünü danış, شاه گفتش که راستگویی کن
- Mən olum səninlə yaxından tanış. در حق خویشتن گمبویی کن
- 1242 Zümrüd Key tacının bəzəyidir, bil, این زمره که زیب تاج کی است
- O sənin də deyil, onun da deyil! نه ازان توئی ازان وی است
- 1243 Gəncsə şaha dedi: - Bildiklərimdən, گفت شه را که بنده عرض کنم

- Mənə qulaq asın, ərz edərəm mən.
- 1244 Reydən didərginəm düşmüşəm bura,
Yolları keçmişəm hey yora-yora.
- 1245 Bu zümrüd ki mənə qorxu yaradır,
Ata və anamın yadigarıdır...
- 1246 Ana nə demişdi, söylədi ona,
Bir-bir Həzrət şahın saldı yadına.
- 1247 Elə ki, bunları eşitdi o şah
Sevincdən ağladı, çəkdi dərin ah!
- 1248 Övladın sevgisi göynətdi onu,
Ağlına gəlməzdi, tapsın oğlunu.
- 1249 Bir də qucaqlayıb, ağladı zar-zar,
Çağ onun köksünə çəkmişdi dağlar.
- 1250 -Bunları söyləyib, köçmüşdür anan,
Mənsə uzaq düşdüm illərlə ondan.
- 1251 Sonra ona dedi: - Ey göz işığım,
Mənim bu dünyada yar-yaraşığım!
- 1252 O qansız oğrular tələ qurdular,

کوش کن تا او ای فرض کنم

من سرکشته از دیار یم

بود آزرگی ز خار یم

این زمرد کز اوست یم سرم

هست میراث ماد و پدرم

مادرش ز آنچه کرده بود آگاه

یک یک گفت نزد حضرت شاه

شہ چو بشنید این نشانیها

کشت گریان ز شادمانیها

منظرب کرد مهر فرزندش

کرد یخواست آرزومندش

در کنارش گرفت و زار گریست

در بنامای روزگار گریست

گفت کومادرت بگفتا مرد

من چپاره ماندم از وی خرد

باز کتیش که نور دیده من

وز جهان ای تو برگزیده من

تو اینها چه ماجرا کردند

- Sənə oğru kimi ləkə vurdular?!
 1253 -Mən də mat qalmışam belə söhbətə,
 Onların işindən düşdüm heyrətə.
 1254 De, cəza versinlər bir neçəsinə,
 Taxtaya salsınlar qoy dönə-dönə.
 1255 Bunların kökünü bu yolla kəsin,
 Doğrusu necədir, hər biri desin!
 1256 Hamısı taxtadan axtardı çarə,
 Taxta əzabını göz görə-görə.
 1257 Doğrusunu dedi şaha hər biri,
 Şahdan gizlətmədi heç biri sirri.
 1258 Dedilər: - Şəhərdə düz qırx nəfərik,
 Gecə də, gündüz də insan gəzirik
 1259 Başımız qazıdır bu yolda bizə,
 Məkrdə, hiylədə başıcıdır bizə
 1260 Bizim taleyimiz çapqın yoludur.
 Dövrün istəyi də bizdən budur
 1261 Qırx hiyləgər dostuq, birik hər zaman,
- تهمت دزدیت چرا کردند
 من دین گفت نیز حیرانم
 حیرت آید زکار ایشانم
 یک دو کس را بگوئین کجند
 متشان را بچوب رنج کجند
 این کجان را بچوب بید کاست
 تا بگویند آنچه باشد راست
 همه از چوب چاره جوی شدند
 وان سخن را براستی گفتند
 سر آن از شاه نه گفتند
 وان سخن را براستی گفتند
 که دین شهر ما چهل فردیم
 روز و شب در پی زن و مردیم
 هست قاضی شریک همتر ما
 در فن مکر و حیلد بهتر ما
 عمر ما شد که کار ما اینست
 حاصل روزگار ما این است
 ما چهل حیلد کر که همسفیم

- Qurtulmaz bizlərdən çox malı alan.
- 1262 Şahsa bu sözlərdən bərk qəzəbləndi,
Sevincin üstünə kin də ələndi.
- 1263 Qulluq göstərənə buyurdu belə
-Tutsun qırx qulduru, o qazı ilə.
- 1264 Tezcə hər birini çəkdirsən dara.
Qoy bu ibrət olsun yolazanlara!
- 1265 Şah onların bütün bəndini açdı,
Öyüd olsun deyə fəndini açdı...
- 1266 Yaz günləri idi, əsirədi külək,
Arxın kənarında ot yaşıl ipək
- 1267 Çöllərin ətəyi yaşıldı yaşıl,
Çöllərin geyimi ışıldar yaşıl.
- 1268 Şah bu yaşılığın üstündə durdu,
Yaşılıq içində bir yığnaq qurdu.
- 1269 Zümrüd yaşılıqda sevindi yenə,
Oğlunu oturtdu o öz yerinə.
- 1270 Daha səltənəti tapşırırdı ona,
- روز و شب در کین مال کیم
شاه ازین قصه سخلمین آمد
بر فراز بساط کین آمد
حکم فرمود یکدو بزرگ را
کاین چهل گرگ قاضی سگ را
که بصد زجر پاره پاره کنند
تا بدو میثاق نگاه کنند
شاه جدا کرد بندگان از بند
که شود مردم دگر را پسند
بود نوروز و باد غایب بوی
سبز نو میدیده بر لب جوی
سبز از سبز دامن صحرا
کرده صحرا لباس خود خضرا
سبز زاری گرفت بهر نشاط
بار که زد بروی سبز بساط
شاه در آن سبز زمردنگ
پسرش را شناند بر اورنگ
سلطنت را باد مسلم داشت

- Yığnağı hörmətlə çatdırdı sona. از جودش بیشتر مکرم داشت
- 1271 Camı yaşıllığın içinə saldı, جام بر طرف سبز زار گرفت
- İstəyi yaşıl yaz otundan aldı. کام از سبز بهار گرفت
- 1272 Bildi ki, yaşıl rəng bəzəkdir bəzək, رنگ سبز است رنگ زمینده
- Xatiri yandırır, aldanar ürək. خاطر افروز و دل فرینده
- 1273 Bər-bəzək içində gülər asıman, آسمان با علو جاہ و جلال
- Yaşıl paltar geyər yaz gələn zaman... سبز پوشیت درد او و مه و سال
- 1274 Xızır Suruşunu yaxını bildi, خضر کو بدم سروش آمد
- O yaşıl axtaran, geyinən gəldi. سبز جویان و سبز پوش آمد
- 1275 Ürəklər oxşayan tutidir gələn, طوطی نطق را زنده دل
- Yaşıllıq gülüşə olmuşdu məskən. سبز خط مکر خان چکل
- 1276 İrəmə bənzəyən o həmin bostan بوستان گزارم نظیر بود
- Ürəklər oxşadı yaşıllığından. چون شود سبز دلپذیر بود
- 1277 Elə ki, hekayət yetişdi sona, شاه کرد آن فساد را چون کوش
- Şah yatıb, bələndi Ay işığına. خفت و ماهی کشید در آنخوش

**Bəhram şahın seşənbə günü
qırmızı günbəzdə məclis qurması**

مجلس آراستن بهرام روز سه شنبه در منظر گلگون

- 1278 Çərşənbə axşamı bu uğurlu şah
Qırmızı guşəni eylədi dərgah.
چون سه شنبه شد هایون بخت
برد سوی حریم گلگون رخت
- 1279 Günbəztək geymişdi qırmızı paltar,
Qırmızı tacı da qulağa çatar.
خانە کلرنگ و شاه گلگون پوش
تاج گلگون طراز گوشه کوش
- 1280 Günbəzi qırmızı, geyim qırmızı,
Yəmən şəfəqində parlar ulduzu.
شە کل سرخ و خانە رشک چمن
جلوه کرد شفق سیل یمن
- 1281 Badələr gülrəngli, saqilər gültək,
Mügənni müşk saçır, özü lalərəng.
بادە کلرنگ و ساقیان کلبوی
مطربان لالە رنگ و مشکین موی
- 1282 Yaxşılar əynində aldan geyimi,
Bir düzüdə əqiq dənəsi kimi.
کشته خوبان آل پوش رفیق
در یکی سلاک بچو عقد عشیق
- 1283 Lalərəngli günbəz döndü bostana,
Laləgeyimli də doldu hər yana.
لاله کون خانە رشک بستان شد
لاله زاری ز آل پوشان شد
- 1284 Al günbəz al topla tamam doludu,
Pərvanə naz ilə qarşılar odu.
آل کنبەز موج آل پرند
بود پروانە طرف ناز خند
- 1285 Gecə meyi onu yaman əzirdi,
از شراب شبانه شد پیتاب

- Ayaqlar rəqs edir, əllər çalırdı
پای کوبان و دست افشانان
- 1295 Gecə yarıyadək hay-küy idi.
تابشب های و هوای ستان بود
- Gülüzlüdən bura gülüstan idi.
خاندار گلرخان گلستان بود
- 1296 Gecə şah taxtına asiman idi.
شب که این خسرو و سپهر اورنگ
- Ölkənin şahından qovulan idi
شد گریزان ز شاه کشور زنگ
- 1297 Gecə qaranlığın oldu girovu.
کشت در تیره کرد غلغانی
- Çovqanın topundan qızıl top qovdu,
کوی زرکم ز چرخ چوکانی
- 1298 Şahsa bayğın halda yatmağa getdi.
شاه سرخوش بنجوابگاه آمد
- Ay üçün əylənmək oldu mənzili,
مترل عیش جای ماه آمد
- 1299 Qoyuldu söz himni Fərzanə ilə
کفتش این خواهیم از تو فرزانه
- Xoş elə gecəmi əfsanə ilə
که شبنم خوش کنی بافسانə
- 1300 Elə əfsanə də, gətirsin yuxu,
زان فسانə که خواب آید ازو
- Necə mey gətirir bayğına qorxu.
سرخوشی در شراب آید ازو
- 1301 Huşmənd tərif dedi xeyli istəkdən
هوشمند از پی ثنا گوینی
- Sözə razı oldu candan, ürəkdən
کردش از جان و دل رضا جوینی
- 1302 Söylədi: - Ey yeddi iqlim sərvəri
کفتش ای سرفراز هفت اقلیم
- Qarşında təsliməm haçandan bəri.
نزد تو عاجز است رای سلیم
- 1303 At sənin yanında buzova oxşar,
سامری میش تست کوساله

- Aqıl də biryaşlı körpəni yaşar. عقل دیرینه طفل یکسال
- 1304 Çatmaz sözüüm səntək bir biliciyə, سخن من تو سخندانى
- Boş-boş danışmağım gəlməz ölçüyə. ژاناناقل بود، بصحکابى
- 1305 Cəm şahın qədəri olarsa aram, چون برانست شاه جم مقدار
- Bazarımı sözlə qızıqdıraram! گر سخن گرم باشدم بازار
- 1306 Mən də mübarək nurlu padşaha منم از بهر شاه فرخ فر
- Söylərəm mədhi deyərəm daha بشایش کنم شار فر
- 1307 Yadımda qalıbdır tarixlər ilə, از تواریخ معتبر یادم
- Ustad bir kişidən əfsanə belə... هست نقلی ز مرد استاد

Huşməndin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن، هوشمند پیش بهرام

- 1308 Söylədi: - Çox qədim, uzaq çağlarda گفت وقتی درین قدیمی جای
- Gözəl qızı vardı şahın diyarda. دخترى داشت پادشاه نطای
- 1309 Göylərə bənzərdi pəritək üzü, کرده نام آسمان پری چهرش
- Möhrünü vurmuşdu köksünün közü. زده در سینه آتش مهرش

- 1310 Naza bələnmışdi başdan-ayağa,
Naz əhli yanında düşməz ayağa.
پای تا سر همه کرشمه و ناز
در پیش اهل ناز کرده نیاز
- 1311 Yaxşılıq köynəyi geymiş əyninə,
Bədən yaraşardı öz köynəyinə.
کرده جان سپردن ز لطف تش
تن او جان و سپردن بدنش
- 1312 Şuxdu, şirinağız, şirindil dilbər,
Danışan dodaqlar tökərdi şəkər.
شوخ و شیرین زبان و چرب زبان
در سخن ریخته شکر ز زبان
- 1313 Kini və gülüşü etmiş hər biri,
Diriləri ölü, ölünü diri.
کرده از زحر خشم و از خنده
زنده را مرده مرده را زنده
- 1314 Bir gül tabağıydı üzü, elə bil,
Bəlkə, ləçək idi o tabaqdan gül.
روی خوب آمدش ز گل طبعی
بلکه گل زان طبق بود ورقی
- 1315 Gülən gözü, qaşu gəmisayağı
Dönmüş naz gəmisu başısaşağı.
چشم مستش ز ابروی طناز
سرنگون گشته کشتی می ناز
- 1316 Mahir qələminin qüdrətli əli,
Varaq üzərinə çəkmiş gözəli.
طرف دستی که از سر قلمش
جانور گشته بر ورق ر قلمش
- 1317 İkinci Maniydi bu bacarıqda,
Manitək gedirdi, sanki varlıqda.
در هنر بوده نایش ثانی
قدمش بر قدم زده مانی
- 1318 Hansı təsvirə ki vururdu qələm,
Üzü yaradırdı təsvirdə aləm.
بهر تصویر که قلم میزد
صورت خویشتن ز قلم میزد

- 1319 Elə ki, qələmədən çıxar təsviri,
Dəyərdi o, yüz min dirhəmə biri.
- 1320 Hər tacir alardı heç qısqanmadan,
Hər şah aparardı şaha ərməğan.
- 1321 O sənəm yuxuda gördü bir gecə,
Ay kimi bir oğlan – işıqlı necə?!
- 1322 Ona könül açdı, dinclik pozuldu,
Xumar gözlərinə dalğınlıq doldu.
- 1323 Yeddi gecə keçdi dalbadal bundan,
Ancaq yuxulardan çıxmadı oğlan.
- 1324 Batmışdı biryolluq ürəyin səsi,
Sınımışdı dincliyin, ağlın şüşəsi
- 1325 Gizli deyil, desin kimsə kiməsə
Vacib deyil, sorsun kimdənsə nəşə?
- 1326 Kim bilir kimdir ki, kimdən soruşsa
Kim bilir, nədir ki, kimdən axtarsa,
- 1327 Xarəzm şahının söylənən çağlar
Bir oğlu var idi- adısa Kamqar

رشم چون برآمدی ز قلم

قیمتیش بود صد هزار درم

تا جرائش بهم سپردندی

نزد شاهان تجھ بردندی

آن صنم دیدیک شبی در خواب

پسری همچو ماه عالمتاب

دل بدو داد و پتزارش شد

خسته چشم پر خارش شد

در پی هم بکار نوشت لبش

دید در خواب تا به منت شبش

برد یکبارگی دل از دستش

شیشه صبر و هوش بگسستش

آن نه سری که کس بکس گوید

وان نه چیز دیگری که کس ز کس جوید

گر ز کس پرسدش که داند کیست

در ز کس جویدش کنج داند چیست

شاه خوارزم هم در آن ایام

پسری داشت کارکش نام

- 1328 Ağıl yaraşığa olardı heyran,
Gözəl yaratmışdı onu yaradan.
- 1329 Ay bu gözəliyyə çətin çətardı,
Görəntək qaşları yolub atardı.
- 1330 Dodağın nabattək öz dadı vardı,
Ağzından dirilik suyu axardı.
- 1331 Xumar gözlər ondan soraqsız yatar,
Gümüş mütəkkətək başını atar.
- 1332 Ağzını görübən açar qönçə gül,
Saçın qıvrımında dolaşar sünbül.
- 1333 Oğlan da yuxuda gördü bir gecə,
Canalan bir qızı incədən incə.
- 1334 Vuruldu ürəkdən gözəl nigara,
Bu qəfil sevgidən düşdü azara.
- 1335 Oyandı, ürəyi hey çırpırdı,
Gözündə saçları ney pəri qırdı.
- 1336 Başqa bir gecəsə yuxu görərkən
Girdi yuxusuna o gözəl erkən.
- پیکر عقل کشته حیرانش
ساخته دست صنغ از جانش
- ماه نو ابروانش تا دیده
ابروی خمیش را تراشیده
- چاشنی داده از لبش نبات
وز دهن زندگی آب حیات
- نرگس مست خفته بیخبرش
کشته از مکتای یم سرش
- زان دهن غنچه را گریبان چاک
سنبل از پیچ زلف در چپاک
- آن پسر هم بنجواب دید شبی
دل فرمنده دتتری عجبی
- والد آن محار زیاشد
وز غم عشق ناکلیباشد
- کشت بیدار دل بدتش نی
در نظر زلف پر شکلتش نی
- شب دیگر بنجواب نوشیش
آمد آن دلفریب دویشش

- 1337 Oyandı, qalmışdı əlində qəmin,
O Aya sevgisi artdı birə min.
کشت بیدار بپتزار شده
مهران مریکی هزار شده
- 1338 Düz bir həftə gördü yuxuda onu,
Duydu bu sevginin nə olduğunu!
تایک هفته حشرش در خواب
دید و از تاب مهرش پتاب
- 1339 Ürəkdən aparmış tamam aramı,
Nə yer bilinirdi, nə də məqamı.
دلبری برد از دلش آرام
کش نه معلوم داشت جا و مقام
- 1340 Söylədi: - Ey gözüm, sən niyə gördün,
Bu bəla torunu harada hördün?!
گفت ای دیده اش چرا دیدی
این بلارا بگو کجا دیدی
- 1341 Suda, qurudadır, hardadır yeri,
Adamdır, mələkdir, ya da ki pəri?!
جای او کجاست است یا تری است
آدمی با فرشته یا که پری است
- 1342 Haqqında söylənən gözəlin özü
Bir addır, düşüncə, ya xəyal, düzü!
ببین پیکر خجسته متال
هست چیزی در ای خواب و خیال
- 1343 Ah çəkib, gözündən yaş axıtdı, yaş,
Cırdı sinəsini, titrətdi təlaş,
آه کردی و اشک پاشیدی
سینه کندی و دل خراشیدی
- 1344 Ürəkdə o, sevgi toxumu əkdi.
Lakin ondan-bundan gizlədi, əkdi.
تخم آن مهر را بجان میکاشت
لیک از این و آن نمان می داشت
- 1345 Bir tacir gəlirdi Çin ölkəsindən,
Onun yolu düşdü Xarəzmə həməən.
از قناتا جری ز کشور چین
کشت خوارزم را سوار نشین

- 1346 Rəsmi özündəydi pəriüzlünün,
Ərməğan apardı onu şah üçün.
- 1347 Rəsmi bağışladı, elə ki, ona,
Yol açdı şahın da şadlanmağına.
- 1348 Çox xoşuna gəldi şahın ərməğan,
İstəklisi yada düşdü bu zaman.
- 1349 Oğlunun yanına rəsmi göndərdi,
Sandı, ürəyini qəmdən döndərdi.
- 1350 Kamqar görəni kimi, dəyişdi halı,
Bir də yuxusuna uçdu xəyalı.
- 1351 O rəsmi önündə xəyalda daldı,
Gözəllik önündə özü mat qaldı.
- 1352 Çağırdı yanına gələn taciri,
Özünə dost etdi o müsafiri.
- 1353 Odur ki, soruşdu gizlini ondan,
Heç nə gizlətmədi dost kimi ondan.
- 1354 Tacirsə söylədi bu həqiqəti,
Öydü qədərincə gözəl surəti.
- از پری پھرہ بود ہمراہش
صورتی برد جانب شاحش
کرد بر رسم تحفہ پیشکش
دل از آن طرفہ تحفہ کرد خوشش
شاہ را آن بی پسند افتاد
در خور رای ارجمند افتاد
دید و نزد پسر فرستادش
دل غمیدہ کرد از آن شادش
کامکارش چون دید کشت خراب
دید تمثال آنگد دیدہ بنواب
متحیر بماند از آن تمثال
شد ازین صورت نگارین لال
داد آواز مرد تاجر را
کرد دمساز آن مسافر را
محرش خواند و راز پرسیدش
صورت حال باز پرسیدش
گفتش این صورت پری پھر است
کہ کمین حاجب درش مہراست

- 1355 Dedi: - Çin şahının qızıdır pəri,
Ona baxmaq gözdən salar dəyəri.
- 1356 Danışdı gözəldən nə bilirdisə,
Bütün hekayəti – necə idisə.
- 1357 Elə ki, bunları eşitdi Kamqar,
Ürəkdən ah çəkib, eylədi ah-zar.
- 1358 Ona gizlimləri söylədi bir-bir,
Öyrəndi gizlimi söhbətdən tacir.
- 1359 Tacirə söylədi: - Məni də düşün,
Yaralı kökümün çarəsi üçün.
- 1360 Çinin yollarını sən göstər mənə,
Gözümlə yol ölçüm mən dönə-dönə,
- 1361 Ancaq tapşırdı ki, ona da Kamqar.
Bir kimsə olmasın bundan xəbərdar.
- 1362 Dedi: - Kömək etsən, bu yolda, əgər,
Gövhər alacaqsan, istəyin qədər...
- 1363 Tacir dincliyini pozuq görəntək
Hazır oldu, ona göstərsin kömək.
- دختر شهباز ملک خطاست
که نظر سوی او دلیر خطاست
پسر آن حال را حکایت کرد
سر بر قصه را روایت کرد
آن سخن را چون کاکلار شنید
آه سرد از دل بھار کشید
دادش از سر کار خویش خبر
کردش آگه حال خود میکسر
گفت بر خیز و فکر کارم کن
چاره سینہ فھارم کن
راه بنای جانب چینم
کز ره او بیدہ رخ چینم
باشد از جانبی نمایی راه
که نباشد کسی از او آگاہ
گر بپنم دین بسک خیزت
پای تا سر کم کھر ریزت
دید تا بھر چو پیتزاری او
بست محکم میان یاری او

- 1364 Dedi: - Kimsə bilməz, bunun yolu var,
Bu yoldan qaçmağın faydalı olar.
- 1365 Bu yoldan minlərlə keçsə də karvan,
Ayaq izlərini görməzsən asan.
- 1366 Bu yol çox uzundur, boş çöldür, ancaq,
Elə yaranışdan daşsızdır torpaq.
- 1367 Bu geniş vadidə heç əsməz külək,
Ulduzlar görünər yolgöstərəntək.
- 1368 Şahzadə atadan işi gizlətdi,
Yola nə gərəkdir, o hazır etdi.
- 1369 Özünə dost saydı neçə nəfəri,
Onlarla keçirsin uzaq səfəri.
- 1370 Sonra da düşündü ayrıca belə,
Guya, ova çıxır üçgünlük çölə.
- 1371 Tacir yol göstərdi, doğrudan, doğru,
Üz tutdu Çindəki şəhərə doğru.
- 1372 Neçə gün yol gedib, bərk yoruldu,lar,
Yaman bezikdilər, halsız oldular.
- کفت راهت کش نداند کس
زان طرف میتوان گریخت و بس
- کندش کر خزار قافله طی
توان دید دره از کس پی
- بود آن راه دور ریک روان
آن نه ریک روان که ریک دوان
- کش نه هادی بود دران وادی
جز ستاره ناشدت هادی
- کرد پنهان ز شاه شهزاده
همه اسباب راه آماده
- چند کس را بجهش همدم کرد
واندران گفتو محرم کرد
- کرد آنکه بهانه بی درکار
رفت بیرون سه روزه بهر شمار
- رهناشت مرد بازرگان
جانب شهر چین کشید عنان
- چند روزی که ره نوریدند
زنج میجد در آن سفر دیدند

- 1373 Əsən sərt küləkdi, yağan yağışdı,
Neçə gün başları buna qarışdı.
1374 Bir də ayıldılar, azıblar yolu,
Seçə bilmirdilər heç sağı, solu.
1375 Yolların səmti də çıxmışdı əldən,
Asılı qalmışdı bir nazik teldən.
1376 Yolda olsalar da günlərdən bəri,
Atanın oğuldan yoxdu xəbəri.
1377 Oğulsa atadan tutmadı soraq,
Beləcə soraqsız qaldılar ancaq.
1378 Dünya işıqlandı, göz açdı səhər,
Gündüzün od şahı saçdı şəfəqlər.
1379 Kamqar yolçulardan qalmışdı ayrı,
Özünü əzaba salmışdı ayrı.
1380 Həmin quldurlardan bir neçə nəfər.
Öz aralarında söz kəsmişdilər.
1381 Bu dəstə yamanca dalğın olmuşdu,
Halı da qarışmış, çılğın olmuşdu.

یک شبی باد تند و باران شد

آفت جان پتزاران شد

باد و باران چو استلم کردند

راه را آن گروه کم کردند

ره نوردان عنان ز کف دادند

هر یکی سوی دیگر افتادند

نپدر بود آکه از پسرش

نپسر بود آنگ از پدرش

بیچ یک ران زان همه خبری

که چه سان است حال آنگری

باده ادان که شد جهان افروز

شعل زرنگار خسرو روز

کامکار از کسان جدا مانده

کشته رنجور و مبتلا مانده

هم در آن شب ز رهنمان چندی

کرده بودند عهد و پیمندی

کشته آن جمع بد پریشان نیز

شده سرگشته حال ایشان نیز

- 1382 Bu quldur soykökü çəkilib dara,
Səkkizi çıxmışdı qarşı Kamqara.
- 1383 Əjdaha Kamqarsa duydu kələyi,
Bağladı kamana qarğa lələyi.
- 1384 Qartaltək onların üstünə cumdu,
Düz altı qansızın gözünü yumdu.
- 1385 O qaragünlüdən ikisi qaldı,
Açıqdan özünü odlara saldı.
- 1386 İki bədbəxt keçdi hücumə gendən,
Birisi arxadan, birisi öndən.
- 1387 Öldürmək qəsdində idi hər biri,
Oxların ucuna taxılmış pəri.
- 1388 Açıqdan əlləri açdılar yana,
Oxu keçirdilər barmaqlarına.
- 1389 Nə qədər çıxdılar çevik döyüşə,
Cəsurluq burada keçmədi işə.
- 1390 Onların oxları baş-başa dəydi,
Biri o birinin işini əydi.
- شده از قوم رهنمان خوانخوار
هشت ظالم بکامگار دوچار
کامگار آمد آژدای دمان
داد از تیر پر زغ مغان
کرد پیران عتاب ترکش را
کشت از آن دیو سیرتان شش را
دو ماندند از آن سیه روزان
هریک از کینه آتش سوزان
آمدش دو نحس بداتحر
یکی از پیش دیگر از پس سر
هریکی را بکشتش آهنگ
کرده بر بر فراز جنگ خنک
برگشادند از سر کین دست
بکشادند هر دو باهم شست
کشت در زیر اسب چابک و چت
آن سیه دیده دلیر دست
تیر هر یک بدان دگر یک خورد
هریک از تیر آن دگر یک مرد

- 1391 Kamqar sağ-salamat çıxdı aradan,
Bu açıq torundan qurtuldu asan
- 1392 Bir mil yol getmişdi, az-ya çox, doğru,
Çıxdı qarşısına başqa bir oğru.
- 1393 Atını döyüşə sürdü çaparaq,
Döyüşdən ucaldı yerdə toz-torpaq.
- 1394 Sahzadənin şahə qalxdı kəhəri,
Qırıldı kəməndi, itdi təhəri.
- 1395 Çırpındı acıqla dolu ürəyi,
Onu öldürməyə artdı diləyi.
- 1396 İti xəncərini çəkdi qınından,
Acıqla istədi, o axıda qan.
- 1397 Kişinin var idi ürəkkeçməsi,
Xəncəri görəntək boğuldu səsi.
- 1398 Huşunu itirdi o birdən-birə,
Dayana bilmədi, yıxıldı yerə.
- 1399 Şahzadə yerindən sıçrayıb həməən,
Tələsik xəncəri aldı əlindən.
- کامکار از میان سلامت رست
زود و آسان از آن قیامت رست
- رفت یک میل راه کم یا بیش
کمدش دیگر می زدندان پیش
- رخش را راندند سوی نبرد
زان نبرد از زمین بر آمد کرد
- در سر آمد سمند شهزاده
شد کسته کند شهزاده
- بتلاشد بنخضم پر کینه
پی قتلش نشست بر سینه
- خنجر آبدار کرد برون
کز سر کینه اش بریزد خون
- بود مصروع مرد یاده تنیز
دید چون آب خنجر خوریز
- زحمت صرع کرد و پیهوشش
بزین شد یکی بر دود و دوشش
- شاخراده ز جای خود بر جست
تیز بگرفت خنجرش از دست

- 1400 Ayırdı başını bədəndən dərhal,
Tamahdan doğmuşdu bu dözülməz hal.
- 1401 Bir gün keçmiş idi, Günəş gülüzlü
Ağ ipək yaxadan göstərdi üzü.
- 1402 Başqa bir dəstəsi çapqınçılının
Kəsdi arxasını bir də Kamqarın.
- 1403 Ox qabında oxu yox idi artıq,
Çərəsi qalmamış onun bir qırıq.
- 1404 Öz-özünə belə olmuşdu peşman,
Dedi: - Qaranlığım çökdü arxadan.
- 1405 Yolunu dəyişdi özgə bir yana,
Daha görünməsin heç bir insana.
- 1406 Onu xeyli gəzdi o quldur dəstə,
Araya bilmədi yolları üstə.
- 1407 O səkkiz qansızın əlindən çıxdı,
Yanından keçdilər, bir az karıxdı.
- 1408 Onlardan biryolluq qurtuldu özü,
Dolaşdı ucqarsız həmin o düzü.
- کردنی اعمال سر جدا از تنش
جامه حرص و آزشد کفش
روز دیگر که کله رخ خورشید
سرزد از جیب پرینان سفید
قوم دیگر ز رخزان بودند
گامهان از قاش نمودند
تیر در ترکش بود در
مرد بی راه در وی شد منظر
بر خود افوس خورد و گفت دینغ
کز قاش پدید غلظت مینغ
گشت در مینغ دشت از آن سان گم
که شد از چشم خود نهان مردم
طلعیدندش آن گروه بی
لیکش از تیرگی نید کسی
سلم از دست هشت ناکس ماند
برگذشتند از و او پس ماند
باز چون رست از آن جاجویان
شد در آن دشت یکمران بویان

- 1409 Uzaqdan bir qala dəydi gözünə,
Tələsdi, yetişsin onun özünə.
- 1410 Gördü, bir soykökdür, salıbdır məskən,
Qarğatək qarılıdar hamısı birdən.
- 1411 Monqollar tutmuşlar bu yeri bir vaxt,
Zəncirdən boyuna halqa salaraq.
- 1412 Hamı dəvə kimi tərs idi yaman,
Hamı soyuq idi başdan-binadan.
- 1413 Hamı donuz təki ayağı gödək,
Hamı anqırdı uzunqulaqtək.
- 1414 Hamı sarı kirpik, mavi gözlüdü,
Hamı kütbeyindi, açıq sözlüdü.
- 1415 Qarnı ayı kimi, meymuntək üzü,
Uzunömürlüdü, elmdə az sözü,
- 1416 Kamqar qaçqın kimi burdan ötüşdü.
Qanıçən divlərin əlinə düşdü.
- 1417 İçəri çəkdilər, burub qolunu,
Divlərdən birinə verdilər onu.
- قلعه نی دید ماگمان از دور
سوی آن قلعه تیز کرد عبور
دید قومی در آن گرفته وطن
همه پیوده کوچو زغ و زغن
بود آن دزد خانه جای مثل
طوق شایش کشته حلقه غل
بد خصالان و زشترو همه شان
گر خویان و سرد کو همه شان
همه کوتاه پاچه همچو گراز
همه مانند خر بلند آواز
زرد مهران و سبزه چشم همه
کند فغان و تیز چشم همه
همه بوزینه روی و خرس کشم
عمرشان بیشمار و دانش کم
کشت چغانان و آواره
مبتلای دوان خونخواره
بدرون حصار بردندش
یکی زشترو سپردندش

- 1418 Gördü dost olduğu tacir də burda,
Qəmini çəkərdi bir zaman orda.
- 1419 O da ələ keçmiş bir əsir kimi,
Qalmış dərd əlində bir yesir kimi.
- 1420 Kim ki o hasarın içinə düşər,
Yaşamı sonadək burda ötüşər.
- 1421 Sonra da qalardı əsir, gümansız,
Ölümlə qurtular burdan o, yalnız.
- 1422 Elə ki, gördülər işləri belə,
İstəyi, diləyi verdilər yelə.
- 1423 Qaldı hər ikisi min qəm içində,
Günləri ötüşdü ələm içində.
- 1424 Hər biri günlərlə, qəmi izlədi,
Hər birisi, ancaq ölüm gözlədi
- 1425 O pərizülüsə ağlardı zar-zar,
Ağrıdan deyildi kimsə xəbərdar.
- 1426 Sevgidən daha çox nalə çəkirdi,
Ürəyi yanırıdı, şölə çəkirdi.

دید آن تاجری که یارش بود

گاه اندوه نگلارش بود

گشته او نیز مثلاً آنجا

مانده در محنت و بلا آنجا

حرکه رفتی در آن حصار درون

تا قیامت نیلیدی بیرون

و آنکه گشتی در آن اسیری خاص

نشدی او مگر بمرک خلاص

صورت حال کانچنان دیدند

طمع از جان خودشان بریندند

هر دو در رنج بنگی ماندند

در جنم بزندگی ماندند

غصه بشمار میخوردند

بهر مرک انتظار میبردند

شد پری چهره نیز زار و نزار

کس ندانست رنج آن یار

هر دم از عشق زار ترمی شد

دل ریشش محار ترمی شد

- 1427 Çünki ovsunlamış o təsvir onu,
Demirdi kimsəyə vurulduğunu.
- 1428 O şəkərgülüslü istədi hər gün
Könlünü onunla şad etsin bütün.
- 1429 Sevinc bəxş etmirdi, nədənsə, ona,
Qəmi yükləyirdi hər şadlığına.
- 1430 Yanğıdan göynədi bağırının başı,
Tükəndi buludun yağış göz yaşı.
- 1431 Onun çox ağıllı dayəsi vardı,
Varlıqda gedişi yaxşı duyardı.
- 1432 Ürəkdə istəyi atmışdı çoxdan,
İstini-soyuğu dadmışdı çoxdan.
- 1433 Bir işdə qərara tez gələn idi,
İşdən baş çıxaran, düz bilən idi.
- 1434 Qız dərdi damışdı, zar-zar ağladı,
Ayrılığın odu köksü dağladı.
- 1435 Qarı görən kimi, qanlı göz yaşı,
Ağrıdan göynədi bağırının başı.
- صورتی را که پرده بود دیش
کرد تصویر گلرخ چکالاش
خواست آن طرفه شوخ نکلرخند
که کند خویشت را بان خرسند
لیک خرسندی نداش آن
بیچ از آن غم نکرده شادش آن
بیش از آتش قرار و صبر نماز
بهر باران اشک ابر نماز
دایه بودش زن پسنیده
بدو نیک جهان بسی دیده
بسرش در هواي دل هو سی
کرم و سرد جهان گذشته بسی
بود بسیار دان و کار گزار
زیرک و هوشمند و تجرید کار
کفتش آن همه را و زار گریست
از غم و در بجز یار گریست
دایه چون دید اشک گلگونش
گشت از آن اشک دیده پر خونش

- 1436 Dedi: - Qulu olar Ay da üzünün,
Üzərlər özünü yaxşılar bütün,
1437 Cahanda nə qalar səndən diriyə,
Sən ağlar qalasan, qul gülsün, niyə?!
- 1438 Günəşçün çəkəsən həsədi, əgər.
Dincliyin işıqtək yerə səpilər...
- 1439 Ay razı qalarsa tək sənə görə,
Onu endirərəm göylərdən yerə.
- 1440 Qəmini çəkdiyən o surəti sən,
Gətir ki, onunla tanış olum mən.
- 1441 O rəsm qızda idi, göstərdi tezəcə,
Dərdini artırdı qəmə düşüncə.
- 1442 Ruhu tez dəyişdi, getdi özündən,
Qanlı yaşlar axdı yaşlı gözündən.
- 1443 Axtarış atını qarı hey çapdı,
Axırda, sınıanmış taciri tapdı.
- 1444 Bu dünyagörmüşü apardı qonaq,
O rəsmi göstərib, dedi, ver soraq.
- کفتش ای ماه بنده رویت
بهر خوجان فدای یک مویت
در جهان کس چرا بود زنده
که تو کربنی و گل کند خنده
گر شوی بهر آفتاب حزین
آر مش بهر تو بردی زمین
ور زمه خاطر ت شود خوشود
بهرت آرم ز آسمانش فرود
صورت آنگه دردت در غم
بکشش تابع پیمش منم
داشت آن نقش را باو بنمود
غم و درد دلش از آن بقرود
برگرفتش روان و رفت برون
دل پر از درد و دیده ما پر خون
کرد پیدا حریف نخبیده
تا جری کو همه جهان دیده
برد در خانه اش بهمانی
کفتش این نقش کیست میدانی

- 1445 Tacir görən kimi, tanıdı onu,
Söylədi qarıya kim olduğunu
- 1446 -Qəmindən odlanan, bunu yaxşı bil,
Kamqarın rəsmidir, özgəsi deyil!
- 1447 Xarəzm şahının doğma oğludur,
Şadlıq şamı , döyüş atəşi odur!
- 1448 Elə ki, bu xəbər yetişdi ona,
Tacir yola düşdü qızın yanına.
- 1449 Çatdırdı gözələ bu xoş xəbəri,
Şadlıqdan dindirdi ürək telləri.
- 1450 O pəriüzlü də soraq alandək
Dərindən ah çəkdi, sızladı ürək.
- 1451 Ağladı, dərini gətirdi dilə,
Taciri kövrəltdi bu ağrı ilə.
- 1452 Dedi: - Ümid var ki, gizli yolla sən,
İstəkli yanına özün gedəsən!
- 1453 Tacir bu təklifdən boyun qaçırdı,
Sanki bu fikirdən uzaq qaçırdı.
- خواجه چون دید نقش دلکش را
کرد خوشحال آن موش را
گفت کاین نقش کاکار بود
کز غمش عالی فکار بود
پسر پادشاه خوارزم است
شمع بزم است و آتش زم است
چون ازین هسه کرد آگاش
بود بمره سوی آن ماهش
مژده وصل یار داد او را
دل نمیده کردشاد او را
چون پری چهره شد ز کار آگاه
برکشید از دل خرنیش آه
گشت کریان و گنت حالت خویش
کرد غمخیش از ملامت خویش
گفتش از تو امید آن دارم
که نهانی بری سوی یارم
خواجه سرباز زد ز تدبیرش
کرد از او دور فکر کمیرش

- 1454 Dincliyə qoymadı pəri özünü,
Ondan əl çəkmədi, dedi sözünü.
- 1455 Axırdasa tutdu gümüş-qızıla,
O Ay sonda onu gətirdi yola.
- 1456 Yox elə adam ki, qızıldan paya,
Kəndirsiz düşməyə dərin quyuya.
- 1457 Tacir ona dedi: - Bu işdə hər kəs
Getsə, çətin yoldan geriyyə dönməz!
- 1458 Həmin yer çöllükdür, bomboş bir səhra,
Qızıl verilsə də, getməzlər ora.
- 1459 Odur, abadlığa düşməz çoxusu,
Vardır o vadidə ölüm qorxusu.
- 1460 O sərvədənli, gümüşqamətli,
Söylədi: - Ölümdür mənə qiymətli!
- 1461 Mənsə öləcəyəm, onu görmədən,
İstəyim yolunda ölməyim, nədən?!
- 1462 Yaxşısı budur ki, ölüm yolunda,
Yarın dodağından öpdüyüm anda.
- پری چهره قصه درگرفت
سخن را بهج برنگرفت
- بز و سیم آخرش زده
بردش از راه عاقبت آن مه
- نیست آن کو بز زره نرود
بی رسن سرنگون بچه نرود
- کفتش آخر که هست سومی بوس
راه نختی که ناید از پس کس
- همه ریک روانست آن برو بوم
نشود بی زر ره روان معلوم
- لیک آن بر نزار و آبادی
پیم مردن بود در آن وادی
- کفتش آن سمروقد سیم اندام
که بود مرک در ره او کام
- چونک بی روی یار خواهم مرد
دور ازو خوار و زار خواهم مرد
- بتر آنست که در طلب میرم
در ره یار نوش لب میرم

- 1463 O, qırx baldodaqlı yığdı bir yerə,
Hazırlıq gördü ki, çıxsın səfərə.
باخود آن نوش لب چهل دتر
مشق و بهر عزم سفر
- 1464 Qədim Çin tərəfdə bir məzar vardı,
Orda çox tanınmış insan yatardı.
در حوالی چین مزاری بود
صاحب آن بزرگوارى بود
- 1465 Şəhərdən neçə mil uzaqdı ora,
Ay ziyarət üçün düşdü yollara.
دو د از آن شهر یکدو مترل و راه
کرد آهنگ آن مزار آن ماه
- 1466 Tələsdi, səfəri tez çatsın başa,
Bəlkə, duracaqdı onunla qoşa?!
بزیارت سوی مزار شتافت
زان بهانه سوی یار شتافت
- 1467 Tacir də bu yolda dost idi ona,
Xarəzmə gedən yol yetişsin sona.
خواجہ شد کار ساز و یاور او
سوی خوارزم گشت ر، مبر او
- 1468 Qızlarsa gəldilər onlara sarı,
Hamısı geymişdi oğlan paltarı.
دتران گلەند، بمسفران
کرده خود را بصورت پسران
- 1469 Hamısı atlıydı, çövkən oynayan,
Hamısı oxatan, nizə tullayan.
همه چابک سوار چوگان باز
همه نیزه گزار و تیر انداز
- 1470 Hamı dəbilqəli, dəmir geyimli,
Hamı döyüş günü kişilər kimi.
همه جوشن قبا و خود کلاه
همه مردان مرد روز سیاه
- 1471 Bir gecə bilmədən ulduzu sayan,
Ulduzu saymaqla yerində sayan.
یک شبی از هفتاد ستاره شمار
از شمار ستاره شد بیچار

- 1472 Başçılıq cilovu əlindən çıxdı,
Səfər bələdçisi yolda karıxdı.
- 1473 Yolçuların işi yaman ötüşdü,
Yolları o həmin qalaya düşdü.
- 1474 Monqollar görüncə bu yolçuları
Hiylə işlətdilər onlara sarı.
- 1475 Hücuma keçdilər qızların üstə,
Ağır bir döyüşlə üzleşdi dəstə.
- 1476 Hər biri uğurla keçdi döyüşü,
Üzdə qadın idi, döyüşdə kişi.
- 1477 Qızların başında vardı dəbilqə
Dəbilqə ləçək olar səhv düşünənə
- 1478 Monqollar dəstəsi uduzdu belə,
Onların başçısı tez keçdi ələ.
- 1479 Əsirlər içində gəzib dörd yanı,
Tarmaq istədilər o gənc oğlanı.
- 1480 Qalada kim vardı hamısı bütün,
O gəncə qoşuldu döyüşmək üçün.
- رقتش از کف عثمان راهبری
راه کم کرد با دی سفری
رحرو انرا خصل بکار افتاد
بر همان قلعه شان گزار افتاد
مغلان کان گروه را دیدند
بتر از وی خود بنشیندند
تا قصد از غرور بر سرشان
ماند از آن درد بال احترامشان
دختران فرد هر یکی بنبرد
زن بصورت ولی بمحیی مرد
منغر کرد معبر بکران
معبر منغر غلط فکران
در گروه مغل شکست افتاد
سر آن سرخران بدست افتاد
آمدند آن بدان شکسته سوی
از اسیران خویش یاری جوی
هر که در قلعه لود پیرو جوان
بارگی کرد سوی جنگ روان

- 1481 Çıxanda qorxulu döyüşdə düzə,
O pəri Kamqarla gəldi üz-üzə.
- 1482 Atını oğlanın sürdü üstünə,
Başının üstündə durdu qəsdinə.
- 1483 Kamqarsa küləktək gəlirdi iti,
Sərvə ilk zərbəni etdirdi qəti.
- 1484 O pəri özünü enmiş görüncə
Çapdı o atlının üstünə, öncə.
- 1485 Çöküb sinəsinə Çinin gözəli,
Çəkdi kin xəncəri qətl üçün əli.
- 1486 Bir çinli qiyamçı qalxdı döyüşə,
İstədi, baş kəsib qarışa işə.
- 1487 Özü öz yolundan düyünü açdı,
Üzü yol üstünə işıqlar saçdı,
- 1488 Ayüzlü baxanda gördü bu zaman,
Bu həmin dilbərmiş –ürəkovlayan,
- 1489 Huşunu itirdi Ayüzlü həməni,
Qəfil yerə düşdü xəncər əlindən,
- شدد آن سنگ در طه پریم
پیری چهره کاکلار قنیم
از قنا کاکلار رانازی
در سر آمد بگاہ سربازی
شد چوبی اعتدال تدی باد
طرفه سروی بروی خاک افتاد
چون پری چهره دید بازی خمیش
زود آمد فروز تازی خمیش
جای بر سین کردش آن بت چین
بهر قتل کشید خنجر کین
خواست آشوب چینان بستیز
که بر بند سرش بنخ تیز
ز ره خمیش را کشاد گره
کشت پیدارش ز شیب زره
چون نظر کرد مهوش چگش
بود آن دلبری که بردش
کشت بیوش ماه ضلع زاد
خنجر از دست او ز پا افتاد

- 1490 Kamqar başqa cürə görüb gərdişi,
İstədi, baş kəsib, bitirsin işi.
- 1491 Elə ki, acıqla köksünə çökdü,
Acığı o Ayın üstünə tökdü.
- 1492 O Ayın bəndini açanda özü
Pərinin üzünə dikildi gözü.
- 1493 Tanıdı yuxuda gördüyü Ayı,
Örtükdən çıxmışdı gözəllik payı.
- 1494 O Ay da itirdi tezcə huşunu,
Bu görüş köksünü dağladı onun.
- 1495 İki gül özündən getdi bir anda,
Canını verəndə, ürək çalanda...
- 1496 O iki tacir də olub səmimi,
Görüşdü bu yolda başçılar kimi.
- 1497 Onlar qovuşdular biri-birinə,
Dost olub, acığı sərdilər Günə.
- 1498 Acıqla şığıyan dişi aslanlar
Əzdilər donuzu – burda nə ki var!
- کامقارش چو دید حال دگر
خواست کونیزیم ببرد سر
چون نشست ز کینه برینه
سینه اش دید محنت کینه
بندش از خود چون گشاد بنشتم
بر رخ آن پری قاشد چشم
دید مایه که دیده بود بخواب
که نمودش جمال خود ز نقاب
رفت هوش از دماغ آن مه نیز
رو بر آورد دماغ آن مه نیز
آن دو گهوبی بخود افتادند
که دل و جان یکدیگر دادند
تا جبران هم برادران بودند
که دران ره روبران بودند
بهم آن هر دو هم دوچار شدند
کینه بگذاشتند و یار شدند
ماده شیران ز کینه تا زمان نیز
چیره کشتند آن گرازان نیز

- 1499 Donuzlar onlara düşmüşdü əsir,
Qılıncla, ox ilə qırıldı bir-bir.
- 1500 Huşdan gedənlərsə huşa gələndə
Gördülər, şam-çıraq salınıb bəndə.
- 1501 Duydular, gizlinin nə olduğunu,
Ürəklər bu yerdən içdi suyunu.
- 1502 Dostlar da istəyə olandək əmin
O iki sevənə kəsdilər kəbin.
- 1503 Qovuşdu bu yerdə Ay Zöhrə ilə,
İşıq göndərdilər Günəşə belə.
- 1504 Sevgi üstə idi ürəkləri də,
Qovuşmaq çağıydı diləkləri də!
- 1505 Bu yerin çox gözəl havası vardı,
Qışı da, yayı da gözəl olardı.
- 1506 Məskən eylədilər daha qalanı;
Qoşunu, ilxını, yerdə qalanı.
- 1507 Sonra da bu yerdə saldılar şəhər,
Kimsə görməmişdi gözəl o təhər.
- آن کر از ان اسیرشان گشتند
کشته تیغ و تیرشان گشتند
- باز آمد چو هوششان بدماغ
دید بزم وصال شمع و چراغ
- هر دور اسیرکار شد معلوم
دلشان آب خورد از آن برو بوم
- دوستان چون بکام بنشستند
عقد آن هر دو نازنین بستند
- زهره و مه هم قران کردند
جلوه بر مهر آسمان کردند
- هر دو شان در مقام دنجویی
لیک بر صورت زناثوینی
- بود آن بوم را هوای لطیف
خوش گذشتی در آن شنا و حریف
- قلعه را تختگاه خود کردند
جای خیل و سپاه خود کردند
- طرح کردند بعد از آن شهری
شهرنی بلکه شهره دهری

- 1508 O da Vüsalabad adını almış,
Özü yoxdur indi, izləri qalmış...
- 1509 Qasid göndərdilər onlar da Çinə,
Bir soraq aparsın şahın özünə.
- 1510 Başqa bir qasidsə Xarəzmə getdi,
Onları bu işdən xəbərdar etdi.
- 1511 Tacirlər oldular şahın vəziri,
Qaldılar biryolluq qulluq əsiri.
- 1512 Yardım istədilər hər iki şahdan,
Onlar hazırdılar köməyə hər an.
- 1513 Bundan monqollar da yaman qorxdular,
Baxma ki, qızlardan xeyli çoxdular.
- 1514 Acıqdan qanları töküldü bura,
Qırmızıya çaldı bu çöl, bu səhra.
- 1515 Zalımın gülrəngli qanı badətək
Yandırar adamı, alışar ürək.
- 1516 Al rəngdən də gözəl yoxdur bir çalar,
Bundan bir kəsinmi şübhəsi qalar?!
- نام آن شهر شد وصال آباد
نیست اکنون ولی از آن بنیاد
قاصدی سوی چین فرستادند
شاه چین راز خود خبر دادند
سوی خوارزم قاصدی دیگر
رفت و از سرکار برد خبر
تاجران هم وزیرشان گشتند
از دل و جان اسیرشان گشتند
طلبیدند از آن دو شاه مدد
یجد آمد از آن دو راه مدد
مغفانی که بود از ایشان دهم
در خیال آمدی از ایشان سهم
ریختند از سر غضبشان خون
دامن دشت گشت از آن گلگون
خون ظالم چو باه گهرنگ
دل کشید ترا چو باشد تنگ
خوشتر از رنگ آبل رنگی نیست
چو چکس را او را این رنگی نیست

- 1517 Peyğəmbər cahının bir iftixarı,
Hamıya açılar söz qapıları.
درشان بلجاکمان و ممان
- 1518 Daim yüksəklərə qalxar ulduzlar,
Atlasın onlardan alacağı var.
آل آمد سیل از آن بلاست
آل تمنای اطلس و آلاست
- 1519 Al rəngə boyansa, bir ləl də, əgər,
Şahın qulağını göylərə tikər.
لعل کان کرد آل کون پوشی
کوش شه را کشد بسرکوشی
- 1520 Bağın yığnağının al gül çırağı,
Al lələ də yandı fanarsayağı...
سر حکل شد چرخ مجلس باغ
لاله فانوس آل محفل رخ
- 1521 Elə ki, hekayət yetişdi sona,
Bəhram daldı gülün bal yuxusuna!
این حکایت چو دید انجامی
خفت بهرام با گل اندامی

Bəhram şahın çərşənbə günü göy günbəzdə məclis qurması

بزم آراستن شاه بهرام روز چهارشنبه در منظر کبود

- 1522 Çərşənbə günüydü göy səma səhər
Günəşi göstərdi şaha gülümsər.
چهارشنبه که این سپهر کبود
بشه کامیاب ممر نمود
- 1523 Əynində var idi göy rəngli paltar,
Günbəzin önündə bu gün hökmdar
شاه را جامه آسمانی رنگ
برد در کنبه کبود او رنگ

- 1524 Yeddi iqlim taxtı üstə oturmuş,
Tacının üstünə firuzə vurmuş.
چارباش نشین هفت افغیم
کرد فیروزه افسر دو بهیم
- 1525 Hər Ayüzlü qoydu Ayı yerində,
Göy rəngli paltarlar çiynlərində.
ماه رویان که برده از مه هوش
آسمانی لباسها بردوش
- 1526 O bəxtəvər şahı sevirilər deyə,
Ulduzlar almışdı Ayı dövrəyə.
کرد برگرد آن نکو فرجام
چون کواکب بگرد ماه تمام
- 1527 Mənzil cazibəli, hava lətifdi,
Saqi Ayüzlüyüdü, hərif zərifdi.
مترل دلکش و هوای لطیف
ساقی موش و حریف ظریف
- 1528 Bir yanda müğənni, mey var, şişlik var,
Ney, çəng, çəğanə rübab çalanlar.
مطرب و شاهد شراب و کباب
نی و چنگ و چخانە بود در باب
- 1529 Hər dəfə ürəyin neydi tutarı,
Gülüzlüdən özgə, yoxdu qubarı.
بر دل کس زد حر باری نی
جز خط گھر خان غنباری نی
- 1530 Şah dedi saqiyə: - Ey zərif, sadə,
Xoş idi əlindən içdiyim badə,
شاه گفتا بساقی سادە
کز کف سادە خوش بود بادە
- 1531 Düşünmə, mey ilə camları doldur,
Belə bir yığnaqda, ancaq yol budur.
بادە در جام کن تامل چیست
در چنین مجلسی تعلق چیست
- 1532 Saqi mey süzürdü camlara bir-bir,
Deyirdi, by şənlik içənlərindir!
داد ساقی در آن طربخانە
دست پیمان بدست پیمان

- 1533 Çalırdı baramaqları bir gözəl neyi
Neyin ağzısa deyirdi hər şeyi
- 1534 Gülürdü hamının üzü yığnaqda,
Südə qənd qatılmış, sanki tabaqda.
- 1535 Şənliyi istəyən, şadlıq istəyən
Baxıb bir-birinə gülürdü həməən.
- 1536 Saqinin nazına çoxu dalırdı,
Müğənni nəğməsi ağıl alırdı.
- 1537 Şah da şənlənirdi istəyi qədər
Qızıllar səpirdi, töküdü gövhər.
- 1538 Gecə artıq meyi salmadı saya,
Gəldi yatmaq üçün hərəmxanaya.
- 1539 Fərxundəyə dedi: - Ey xalis qızıl,
Əfsanə ağrımə özün çarə qıl!
- 1540 Gövhər tök dodaqdan söhbət üçün sən,
Şirin sözün olsun yuxu gətirən!
- 1541 Öyən Fərxundəsə söylədi belə:
-Mən də xoşlanıram tərifi ilə.
- شدر اکلشت مطرب نایی
کام نی رازبان کویایی
اہل مجلس ہمہ زہم خوشتر
ہم آہینتہ چوشیر و شکر
طالب ہم چو آرزومندان
ہمہ در روی ہم چو گل خندان
گاہ ساتی بشوہ دادی نوش
کہ معنی ز نغمہ بردی ہوش
شاہ تاشب بشمرت انگیزی
گاہ ز رہایشی کہ گہر ریزی
شب کہ تر شد دماغش از می ناب
بجرمخاند آمد از پی خواب
گفت فرخندہ را کہ ای سرہ مرد
بایم از افغانہ خوشدل کرد
لب از آن قصہ ساز کوحر ریز
کہ بودنش بخش و خواب انگیز
گفت فرخندہ تا گستر
کہ شایستہ مرا ز جان خوشتر

- 1542 Bu dünya durduqca sağ olsun canın,
Asımanı əysin sənin fərmanın.
- 1543 Tanrıdan, özümdən bərk utanıram,
Ki, şahın yanında elmdən dəm vuram.
- 1544 Nə edər bir damla dəniz önündə,
Zərrə nədir fələk böyüklüyündə?!
- 1545 Süleymana gizlin açmaz qarşıqa,
Nurlu ulduz varmı Günəşdən başqa?!
- 1546 Lakin şah istəsə işıq pay kimi,
Bu Səha parlayar bütöv Ay kimi.
- 1547 Onda, kimya olar şahın nəzəri,
Kimyada görünər onun öz yeri.
- 1548 Onda, düzdanışan nədim dilindən,
Qədim bir əfsanə söyləyərəm mən!
- تاجمان است شاه را جان باد
آسائش مطیع فرمان باد
از خدا شرم دارم از خود هم
که ز نعم نزدشته زدانش دم
چه کند طهره پیش بحر محیط
چه بود زره پیش چرخ بسط
بسلیان چه راز گوید مور
کی ساهمرا فرزند نور
یک خواهد چو شاه عالیقدر
کاین ساهوشی کند چون بدر
نظرشاه کیما باشد
کیما لطف پادشاه باشد
منم از نبر دست سخن
کویم فسانه ز عمد کمن

Həkim Fərxundərəyin Bəhrama əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن حکیم فرخنده رای پیش بهرام

- 1549 Dedi: -Nişapurdan bir az aralı,
Bir abad kənd vardı, cahlı-cəlallı.
1550 Həmin kəndin adı Kəbudan idi,
Bir qoca orada yaşayan idi.
1551 Məkrlə o çoxlu yalan deyərdi
Güvənsiz, oğruydu, çox hiyləgərdi.
1552 Hər gün yolda durub o dilənərdi.
Gecə oğurluğu peşə etmişdi,
1553 Gündüz zarıyardı zar-zar həmin.
Gecə əlindəydi ipi hiylənin,
1554 Dostuydu biclərin, yalan deyəninin.
Bu kənddə qarımış qadın bilənin,
1555 Onun da hiyləgər kənizi vardı.
O həm hiyləgər, həm də yalançı
1556 Elə kənizitək qaraydı üzü,

گفت وقتی ز شهر نیشاپور

قریه بی بود خرم و معمور

بود آن قریه را کبودان نام

پیرالی در آن گرفته مقام

حیلت انگیز زال نگاره

دزد و نا اعمید و عیاره

روز بر هیئت قهیره زنی

شب که شد زه دیور خرنی

روز تسبیح و گریه و زاری

شب بدتش کند عیاری

مکر و تزویر و جیل بود فنش

صد هزاران فریب در سخنش

داشت آن زن کنیز چالکی

بچه خود فریب و بیباکی

بود از آن رویه کنیز عجز

- Biclikdə keçirdi gecə-gündüzü. عالم حیلد راهی شیب و روز
- 1557 Oğlu da var idi qadının daha, پسری بود نیز آن زن را
- Batardı oğurluq üstdə günaha. که بر بردی ز خانه روزن را
- 1558 Ananın havayı etdiklərini, آنچه می کرد رایگان مادر
- Pulsuz aparardı işdəklərini. دور می برد از آن دیار پسر
- 1559 Oğurluq malları satıb qızıla, جنس دزدیده را که زر می کرد
- Yenidən vətənə dönərdi dala. باز سوی وطن کدزمی کرد
- 1560 Sultan saxlancından yenə bir gecə یک شبی از خزینة سلطان
- Çoxlu girdə gövhər çaldı gizlicə. برد بسیار گوهر غلطان
- 1561 Əlinə ki düşdü bunlar bir günə, آن جواهر که آمدش در چنگ
- Apardı malları Firəng mülkünə. پسرش برد سوی ملک فرنگ
- 1562 Orda neçə günü qaldı aramsız, چونکه بیچند روز بود آنجا
- Çaldı ürəyini ürəkçalan qız. دل ازو دتخری ربود آنجا
- 1563 Çalışdı, döyüşdü o dönə-dönə, در پیش مدتی تک و پو کرد
- Getdi o pərinin elçiliyinə. خواسکاری آن پری رو کرد
- 1564 Cənnət bağçasının o sərvı üçün بهر آن سرو بوستان ارم
- Apardı min dirhəm firuzə o gün. برد فیروزه یکمزار دم
- 1565 Dəyərlı yox idi ondan heç nədən, غیر از آن نزدشان عزیز نبود

- Yaxşı nə olardı o firuzədən?! بە فیروزە بیچ پەنجیر بوو
- 1566 O nadir inciydi, çoxdu dəyəri, بو دنیا ب آن متاع بسی
 Bir kimsə tutmadı ondan xəbəri. خبرش زان نداد بیچ کسی
- 1567 Nə ki ləl-cəvahir var idi onda, هر چه بودش ز لعل تا بخرف
 Xərclədi o gözəl qızın yolunda. دره آن بکار کرد تلف
- 1568 Təhfələr aparıb, verdi nişana, تخفە با برد و کرد نامزدش
 Sikkələr hədiyyə eylədi ona. سکه برتفە ناتمام زدش
- 1569 Dedi: - İki ilə gələrəm yenə, گفت کان مەمر اکر دو سال
 Cütünü gətirərəm, o düşər mənə. آرمش جغت من شود بحلال
- 1570 İki ildən bir gün keçərsə, əgər, بگذرد از دو سال اکر یک روز
 Sözsüz ki, mal özü sizlərə düşər. این متاع از شما فیروز
- 1571 Bu şərti bağlayıb, qayıtdı ordan, کرد این شرط رو براه آورد
 Döndü anasının yanına oğlan. هم بدان پیرزن پناه آورد
- 1572 Qarının əliylə bu dəstə yenə, آمد زال را برنج انداخت
 Yüz minlik xəzinə çapdı bir günə. رخزد در صد هزار گنج انداخت
- 1573 Qarı Nişapura yollandı bir gün, زال آمد بشهر نیشاپور
 Kənizlə bir yerdə oğurluq üçün. با کنیزش پی فریب و غرور
- 1574 Bir evi yaranda o həmin gecə در همان شام زال خانه شکافت

- Oldu qafillərin sərrafi necə?! شد بی تھد غافلان صراف
- 1575 Xacə evi idi, hündür divarı,
Kəmənd düzəltmişdi arxadan qarı. خواجہ بی داشت بام خانہ بلند
پست خود ساختش بزور کند
- 1576 Kənizi buraxdı evin içinə,
Özüsə söykəndi divar küncünə. شد کنیزش بان سمرای درون
وان زن جیلد در ستاد برون
- 1577 O evin sahibi qalmışdı oyaq,
Bu oğru tük oldu, pəncəsi daraq. بود میدار صاحب خانہ
دزد شد موی و پنجه اش شانہ
- 1578 Bu vaxt anladı ki, hiyləgər qarı
Çapa bilməyəcək kənim malları. شد خبردار زال بکارہ
کہ کہر قمار گشت عیارہ
- 1579 Dedi ki, düyünə düşdü iş yaman,
Mən saxlanc istədim, qoymadı ilan. گفت با خود کہ کار مشکل شد
خواستم کج مار حاصل شد
- 1580 Özünü yalandan korluğa saldı,
Cındır paltarların içində qaldı. کرد خود را بصورت کوران
شد نمان زیر ژندہ چون عوران
- 1581 Dan sökdü, fələyin işiq dağası
Olanda torpağın hakim ağası بامدادان کہ شخہ افلاک
شد مسلط برین ستمکار خاک
- 1582 Evin sahibi də tutdu oğrunu,
Getdi, xəbər versin dağaya bunu. خواجہ بر بست دست و گردن دزد
رفت کز پیش شخہ بامد مزو
- 1583 Dürtüldü içəri qarı bu zaman,
 خویشتن را گرفت زال ضعیف

- Özünü göstərdi üzülmüş yaman. خسته و ناتوان و زار و نحیف
- 1584 Adamlara dedi: - Mən koram, şiləm, اندران خانه شد که کورم من
Kimsəsiz, yorğunam, qorxuram öləm. میکس و خسته حال و عورم من
- 1585 Az qalır, nəfəsim ağzımdan çıxır, بلب از ضعف آمده نفسم
Həvəssiz gəzirəm mən qorxa-qorxa. ز آتش گرم است کاسه بی هو سم
- 1586 Xacənin arvadı inandı ona, چون زن نواجه دیداری او
Hətta rəhmi gəldi yalvartısına. رحمت آمد ز دل لھاری او
- 1587 Savab üçün girdi evinə qarı, برد در خانه اش برای صواب
Özüsə tələsdi mətbəxə sarı. سوی مطبخ نهاد پاشتاب
- 1588 Bildi, kimsə yoxdu, ona ilişə, حاضر آنجا ندید هیچ کسی
Ora çatan kimi, başladı işə. که تواند زد آتشی بنجی
- 1589 Qapıya arxadan taxta caladı, رفت بانود تخته بردرد
Aş üçün qolunu o çırmaladı. وز پی آتش آستین برزد
- 1590 Yox idilər burda ev adamları, از قضا بود زال پر تمیز
Kənizin yanına düşmüşdü qarı. در همان خانه بی که بود کنیز
- 1591 Görəndə əlləri xəmirdə onu دست بانو چو شد اسپر خمیر
Açdı kənizin də o, əl-qolunu. باز کرد آن کنیز رازن پیر
- 1592 Dedi: - Qalx, tələsik qapıya yürü, گفتت بر نیز و روی برد کن

- Götür, çadramı da başına bürü.
- 1593 Bir qutu da gördü, tez verdi ona,
Qoy əl muzdu olsun öz oğrusuna.
- 1594 Kə niz dayanmadı, sıçradı birdən,
Bu evə od vurub, qaçdı o yerdən,
- 1595 O qədər gözlədi qarı hiyləgər,
Kə niz uzaqlaşsın evdən bir qədər.
- 1596 Həy-həşir qopardı: - Ah, mən im çadram,
O qız oğurladı, necə tutaram?!
- 1597 Başladı saçını yolub atmağa,
Açıb yaxasını, köksü yırtmağa.
- 1598 Qışqırdı: - Bu evə mən gəldim niyə?
Bu qismət olmasın heç bir kimsəyə.
- 1599 Xanım qaçıb gəldi onun yanına,
İstədi, köməklik göstərsin ona.
- 1600 Gördü, kə niz getmiş, ta keçməz ələ,
Qızıl qutusu da aparmış hələ.
- 1601 Qarıya üz tutub söylədi: - Ana,
- چادرم را بگیر و بر سر کن
تقدی دیدیم بدستش داد
کفتش این نیز مرد دست باد
جست از جای خود کنیزک زود
سوخت آن خانه و رفت چو دود
کرد چندان حریف نگاره
صبر کن پیش رفت عیاره
نهره نی زد که آه چادرم
چادک بود از آن دتحرکم
مجر از سر کشاد و مو بر کند
چاک در سینه کرد و رو بر کند
که چرا آدم دین خانه
کس میناد و پنخین خانه
زن ز مطنج و دید بر سراو
که بر بند کجاست چاد او
چون نظر کرد و دید رفته کنیز
برده از طاق تقد زر نیز
کفت با پس زال کای ماد

- Sən ancaq yanırısan mitil çadrana. هندی دزد برده ات چادر
- 1602 O hindu aparmış qızıl qutunu, برده آن ختنه بهم ز طلاق مرا
- Ərim boşayacaq, yəqin et bunu? که دهنده شوهرم طلاق مرا
- 1603 Qarı cavab verdi: - Boş-boş danışma, زال کتتش که این فغانه ساز
- Sən Allah bircə bəhanə qurma از برای خدا بهانه ساز
- 1604 Ərindən mənə nə, həddini aşma! آنگه این مکر و حید است فنش
- Deyirdim, kəfən olacaq o çadra, چشم دارم که کردد آن کتتش
- 1605 Kaş çolaq qalardım, ancaq bundansa,. کاش پاپیم قلم شدی صدمبار
- Gəlməzdim kaş ki mən bu qarıya, که درین خانه نمدی بگذار
- 1606 Ver mənim çadramı, zəhər olsun aş. چادر من بده نخواهم آتش
- Zəhər-zəqqum yeyim yerinə mən kaş زهر و زقوم خورم بجایش کاش
- 1607 Xanımın ərindən qorxusu vardı, خنذر خوایش کرد آن بانو
- Diz çöküb, qarıya xeyli yalvardı. کردش از روی مهریم زانو
- 1608 Əvəzində, verdi çadrasını o, در عوض داد چادر خویشش
- Sanki əzizlədi anasını o و زکرم خواندمادر خویشش
- 1609 Qarı tez çadranı başına saldı, چادرش را گرفت و بر سرماند
- Xanımsa qarıya çox borclu qaldı. کردش او بهم دعا دتتر خواند
- 1610 Ev sahibi gəldi, bir az keçməmiş, بخلط بی چون گذشت خواجه رسید

- Öyrəndi bu evdə necə olub iş. قەسە را آسپنجان که بود شنید
- 1611 Kənizin dalınca atdı özünü,
Nə oğrunu tapdı, nə də izini. در قهلهش دوید و زد بی بی
لیک از وی نپای دید نیلی
- 1612 O gözəl xanım belə, bu sayaq
Qarıya bişirdi duzlu qayğanaq پخت آن طرف بانوی نمک
خاکیکه ز بهر سیر زنگ
- 1613 Gecə düşən kimi, hiyləgər qarı
Tapdı düz saxlanca gedən yolları. شب که شد پیر زال دیرینه
برد بایلین درون کنجینه
- 1614 Elə ki, hamını verdi yuxuya,
Kəməndi belindən açdı ehmalca چون شدند اهل آن سرادر خواب
پیر زال از میان کشد طناب
- 1615 Malları toplayıb, bağladı bəndi.
Sonra da onları yığdı üst-üstə, هر متاعی که بود در بهم بست
محکم و استوار برهم بست
- 1616 Evin qapısını açdı çox asta.
Ehmalca qapıdan çıxdı bayıra, باز کرد آن در سرار انرم
پای بیرون نهاد از آنجا گرم
- 1617 Səhər açılırdı, bu vaxt dan atdı,
Qarı sağ-salamat evinə çatdı. صبحدم برد زال مکد اندیش
بنفراغت درون خانده خویش
- 1618 Xacə oyananda səhər yuxudan,
Gördü, qarı qaçıb, ev qalıb viran. خوابه بیدار شد صبح از خواب
دید زن رفته خانه کرده خراب
- 1619 Gedən mallar üçün hay-həşir saldı, کرد غوغا ز بهر کاللیش

- Onun qışığı, faydasız qaldı. بیچ سودی نداشت غوغلش
- 1620 Hiyləgər qarının oğlu da hər gün,
Söhbətlər açırdı firuzə üçün. پسر پسر زال هر روزه
داشت آن گفتگوی فیروزه
- 1621 Axırda, o qarı dedi kəniyə
-Mənim göz işığı, əzizsən bizə. عاقبت گفت پسر زن بکنیز
کای مرا بچو نور دیده عزیز
- 1622 Şəfqətli dostuntək qulaq as mənə,
Firuzə hardadır deyirəm sənə; کوش کن از من رفیق شفیق
هست فیروزه در سه جا تحقیق
- 1623 -Vəzirlərin evi, şahın sarayı,
Ordadır dediyim saxlancın payı. خانہ پادشاه و هر دو وزیر
معدن آن بود مکن تدبیر
- 1624 Yenə Nişapura gəldi o kəniyə,
Köhnə adətincə o canı əziz. باز آمد بشهر نیشاپور
آن کنیزک بعبادت و دستور
- 1625 O, kiçik vəzirin evini çapdı,
Evdən o ki var cəvahir tapdı. یک شب از خانہ وزیر خرد
جوهر قیمتی فراوان برد
- 1626 Firuzədən özgə, hər şey var idi,
Çoxusu dəyərlı qızıllar idi. غیر فیروزه هر چه گفتی بود
از جواهر آسچ سنئی بود
- 1627 İkinci gecəsə hiyləgər yenə
O, böyük vəzirin girdi evinə. شب دیگر بود آن ولہ کرک
گلہ از خانہ وزیر بزرگ
- 1628 Vəzirin evindən çox şey apardı, برد از آن خانہ ہم فراوان نیر

- Ancaq firuzəni çətin tapardı. آنچه حتی بود آنجا نیز
- 1629 Bir də dinc durmadı üçüncü gecə,
Şahın saxlancına girdi gizlicə. آرزو چون دگر شیش ره زد
خویش را بر نرینه شه زد
- 1630 Burdasa işığa açıldı yolu,
Qızıl aftavaydı firuzə dolu. گمان آمدش پیش نظر
پرزد فیروزه آفتاب زر
- 1631 Kəməndlə özünü sallayan zaman
Yıxıldı o, hündür saray damından. چون در آویختش بند کند
در قناد از پیش ز بام بلند
- 1632 Sağ qolu biləkdən sındı oğrunun,
Yükü aparırdı sol əli onun. از قناد دست راستش بگشت
برد آن بار را بیکر دست
- 1633 Özü də bilmədi, bu necə işdi,
Əlindən bir barmaq sınıb düşmüşdü. رفته از کف برون یک انگشتش
چار انگشت ماند در دستش
- 1634 Hələ gözlərini açmamış səhər,
Qarının yanına çatdı hiyləgər. آن کنیزش نکشته روز هنوز
برد تمییش کار دیده عجز
- 1635 Səhərin gözləri açılan vaxtda
Məmləkətin şahı oturdu taxtda. بامدادان که خسرو انجم
چتر خود کرد طارم بیجم
- 1636 Baş verən işləri dedilər ona,
Soğan doğradılar xoş ovqatına. خازنان قصه را بشه گفتند
زان سخن شاه را برآشفتند
- 1637 Bu şəhərdə vardı üç dərğa qardaş,
Sə bradər bəqetl şərə dər. سه برادر بقتل شه ره دهر

- Tutub asardılar, kəsərdilər baş. هر سه بودند شخه آن شهر
- 1638 Tezcə çağırtdırdı dağaları şah, جنتان پادشه ز روی غضب
- Söylədi, bu işdən olsunlar agah: کفتان از خزینه ام اشب
- 1639 -Bu gecə bir oğru saxlancı yarmış, برده دزدی جواحرکاری
- Nadir cəvahiri çalıb aparmış. بایش یاقتن بیاری
- 1640 Qura bilməsəniz tələ əfsunu, ناوریدش بدام اگر بفسون
- Tökərəm qanını mən o oğrunun ریزم از جرم او شمارا خون
- 1641 Elə ki, üç qardaş eşitdi sözü, چون شنیدند این سخن عسنان
- Getdilər, bir yerdə tapsınlar izi. در پی او شدند بمسنان
- 1642 İzinə düşəndək onlar oğrunun آن سه تن آمدند بر سر پی
- Kəsmək istədilər yolunu onun. که ز پی ره بزند جانب وی
- 1643 Üç qardaş bu izlə bir xeyli getdi, پی که شد رهنامی آن مردم
- Kəbudan yanında iz birdən itdi. شد بترو یکی کبودان کم
- 1644 Toplaşdı bir yerə üç fəndgir kişi, آن سه فرزانه مرد جمع شدند
- Gecə şam çıraqtək gördülər işi. در شب هم چراغ و شمع شدند
- 1645 Böyük qardaş ilkin başladı sözə: کفت اول براد مہتر
- Bu bədbəxt oğrudan söyləyim sizə. کاین دعايشه دزد بد اختر
- 1646 Qadının sağ əli çolaqmış demə, دارد از دست راستش الی

- Qızıl aftavanı sol əl tuturmuş. در چپش بوده آفتاب سیم
- 1656 Ayağın izindən aydındır bu da, فم شد از نشان پلایش هم
- O keçib getdiyi kəndin yolunda. زان طریقی که می نماده قدم
- 1657 Başmaq izlərindən görünür açıq, دیده پلایش ز موزه پانگی
- Ayaqdan topalmış, axsaqmış yazıq. وز درازی ناخان کنگی
- 1658 Hərdən otururmuş o, quru yerdə, در یکی جا نشسته بود ز پای
- Ayağından dırnaq qalıbdı yerdə. ناخن از پا گرفته مانده بجای
- 1659 Əllərində on bir dırnağı varmış, یازده بود ناخان در مشت
- Başqa sözlə, on bir barmağı varmış. بوده ناچار یازده انگشت
- 1660 Onda söylədi ki qadındır hindi و آنکه گفتش هندو بیست و زنت
- Sözüm düz Ədnin gözəl gövhəri سختم گفت لولوی عدن است
- 1661 Kolluqda oturmuş, dincəlsin deyə, در معنای نشسته بود می
- Ona tərəf gücü verdim qədəmə چون نهادم بسوی او قدمی
- 1662 Ancaq baxan zaman hər nişanəyə نظری می گنندمش بر پی
- Gördüm, sürmədanı düşübdü yerə, سرمه دانی قاده بود روی
- 1663 Axı nəyə lazım bu, kişilərə?! کتتم این لازم زنان باشد
- Kişidə olsun sürmədan niyə آن مردان نه سرمه دان باشد
- 1664 Görəndə mən bu sürmədanı دیدم از احتیاط چون دروی

- Onun mili olmuşdu başısağağı میل آن بود باژگون دروی
- 1665 Yəqinə çatdım ki, hindudur bu kəs شد یقینم که هندو هست این کس
- Başısağılıq hindudandır bəs باژگون ز هندو آید بس
- 1666 Çəpgöz olduğunu deyən o an آنکه گفت احوال است این می گفت
- Qiymətli dürrü deşir durmadan آن زمان کاین در شین میفت
- 1667 Bir arxdan ki gördüm tullanıb دیدم جسته از یکی جو نیز
- Birinə yıxılıb digərindən qalxıb زده یک جو یوار دیگر نیز
- 1668 Yenə o arxı tutub öz yolu باز آن جو گرفته ره بروی
- Həmən tərəfə qət etmiş yolu بر همان طور کرده باز طی
- 1669 Çəpgöz bil biri iki görəni آنکه یک را دو دیده احوال دان
- Gözündə axtarma onun eyibi وان مکرر که دیده محل دان
- 1670 Çəpgöz olduğu sübuta yetdi جزم کشت آنکلم که هست احوال
- Bir yox ikincidən o getdi از دوم جتیش ز از اول
- 1671 İkinci gözünə arx tək görünmüş دویش چون چشم آمده جوی
- Ordan tullanarkən arxa düşmüş زان چو بر جسته در قفاده بروی
- 1672 Torpaq pəncəsinə vermiş əziyyəti از زمین کشته پنجه اش رنجه
- Torpağa basılmış sanki bədəni بسته در خاک نقش آن بدن
- 1673 Dörd barmağı yerə nişan salmış چار انگشت را نشان مانده

- Nə varsa ondan nişanə qalmış
آنچه بوده نشان آن مانده
- 1674 Hamısı bunlara veribən qərar,
همه را دل بر این قرار گرفت
Belə düşünməyə vadar oldular.
دست فکرت زمام کار گرفت
- 1675 Yanaşıb bu kənddə gəzən qadına,
بزن لولی محله نورد
Üç kişi olanı söylədi ona.
قصه گفتند آن سه دانا مرد
- 1676 Bir çıx küçəyə həm də ki dolan
که بر آگر دکوچه و برزن
Hər saray dəhlizində qapı vur o an
سر بد هلئیز هر سراسر ادرن
- 1677 Dedilər: - Harda sən bu kəsi görsən,
هر کجا این کس آیدت بنظر
Bizə ondan tezəcə xəbər verərsən!
جانب ما یار زود خبر
- 1678 Çoxlu pul verdilər qadına onlar,
بدره در آستین نمادندش
Bir işi görməyin muzdu bu olar.
کار ناکرده مزد دادندش
- 1679 Başladı evləri gəzməyə bir-bir,
خانہ کشتن چو کشت آیش
Tapdı ki, o kənis hansı evdədir.
دید در خانہ نخستیش
- 1680 O, dərhal gətirdi onlara xəbər,
خبر آورد سوشان فی الحال
O qara – qorxudan yan ötüşdülər.
بردشان از دل شکسته ملال
- 1681 Ətrafı tutmuşdu gözətçi bütün,
آن دو بام را گرفته عس
Milçəklər daraşmış şirin bal üçün.
کرد غوغا بسوی شهد مکس
- 1682 Qarı duyuyq düşüb, qaçdı aradan,
زال واقف شد از میان بگریخت

- Bildi ki, bu işdən çəkəcək ziyan.
- 1683 O qara kənizsə düşdü tələyə,
Onların istəyi düz çıxdı deyə.
- 1684 Dedilər: - Aparaq şahın yanına,
Qoy versin cəzanı şah özü ona.
- 1685 Bütün sübut edək deyilənləri,
Şahın qarşısında qoy öpsün yeri.
- 1686 Qarı izləyirdi qarabaqara,
Başqa bir adamı qoşdu onlara.
- 1687 Onun qulağına dedi gizlicə:
-Gözətçi yanında ayıq ol gecə.
- 1688 Döz bu əziyyətə, sabahsa səni
Xilas eyləyəm, unut keçəni.
- 1689 Başqa fikrə düşmə, arxayın ol sən,
Burdan qurtulmağa çalışaram mən.
- 1690 Sonra da oğurluq olan malları
Onların ardınca apardı qarı.
- 1691 Gecəyəkən özünü çatdırdı ora,
- سود خود دید از آن زیان بگریخت
آن کنیزک بدامشان افتاد
قرعه بر حسب کامشان افتاد
جمله کردند اتفاق آسمگاه
که بریمش نزد حضرت شاه
مدعا را بر او کنیم اثبات
نزد شاه جهان کنیش مات
چونکه بردند جانب شاهش
کس فرستاد زال بهراش
که بکوشش بگو نمان از کس
نشوی مانمان زبون عس
اشبی در جفا تحمل کن
در ره راستی تحمل کن
که صباحت خلاص خواهم کرد
بخلاصیت خاص خواهم کرد
زال مال و زیروشه را نیز
بردنال شحخان و کنیز
شب که این نهد های قلب سپهر

- Qarı güvənirdi həmin mallara. شەروان بی ترازوینی از مەر
- 1692 Nəsə düşünmüşdü hiyləgər yenə, باز آن سپرزال عیاره
Bir kömək göstərsin öz kənizinə. کرد بھر کنیزکش چاره
- 1693 Hakim saxlancından olan hər nə var, آنچه بود از خزینہ داور
Qarı gizlətdi ki, qoy duymasınlar. کرد پنهان عجز مکر آور
- 1694 Bu yer bağ arxının kənarı idi, در تہ جوی باغ شختمہ
Bu iş düyünlərin açarı idi. کہ کشید بان زکار کره
- 1695 Vəzirlərdən olan malları tezcə, از وزیران هر آنچه بود ببرد
Döndü ortancilla kiçiyə sarı. بسوی شختمیانہ و خرد
- 1696 Onların bağında gizlətdi gecə. کرد پنهان درون باغچه شان
Tuşladı onlara hiylə oxunu. کرد از بھر تیر جلد نشان
- 1697 Səhər göy geyimli Günəşsə yenə. روز کاین آفتاب ازرق پوش
Geyəndə ucalıq göyü əyninə ازرق اوج را کشید بدوش
- 1698 Əl atdı hiyləyə o əyri adam ساخت آن حیلہ صنعت کج باز
Ləçəyini etdi namazda məqam عطف معجز دور جای نماز
- 1699 Yaxadan bəzəyi başına saldı از گریبان زرق سر بر کرد
Tikişlə dolu xırqəni əyninə aldı خرقہ پرز بنجیہ در بر کرد
- 1700 Qarı özü kimi iki-üç nəfər دوسہ بخارہ دگر چون نخیش

- Götürüb, eylədi saraya səfər
- 1701 Gözətçi içəri qoymadı onu,
Osa xatunların kəsdi yolunu:
- 1702 -Bir qoca qarıyam, mən nələr çəkdim,
Kəbənin yolunda göz yaşı tökdüm,
- 1703 Bütün biliklərdən alaram nişan:
Rəmlədən, kimyadan, bir də nücumdan.
- 1704 Rəmlə elə bir uyarım yoxdur,
Bütün elmlərdən əməlim çoxdur.
- 1705 Elə ki, xatunlar oldular agah,
Dedilər, qoy bundan agah olsun şah.
- 1706 Gəlibdir saraya rəml atan qarı,
Salar nişanəyə oxatanları.
- 1707 Şah isə şərt kəsdi: -Ağıllı adam,
Dediyin düz çıxsın, mən buna şadam!
- 1708 İstəyin nə olsa, söylərsən mənə,
Pulları şabaştək paylaram sənə!
- 1709 Cəld fəl taxtasını açdı o qarı,
- دېس اکلند و شد روان از نیش
بدر قهر شاه آمد چت
بنو اتین پادشاه ره بست
که زن پریم و غریب و فقیر
در ره غیر کعبه دیدم تیر
بهر مندم هم از جمیع علوم
خاصه از رمل و کیمیا و نجوم
لیک در علم رمل بی بدلم
باشد از علم خوتر علم
چون نواتین ازین شدند آگاه
مرده برزند نزد حضرت شاه
کامده رمل پیشه پیرزنی
که بود بر شانه تیرزنی
شاه جیش که ای خریدیشه
اگر ت راست آید اندیشه
بمرا دل تو کار کنم
بدره مادر هست شمار کنم
خاطر زال از آن قرار گرفت

- Başladı saymağa bütün malları.
- 1710 Dedi: - O malların yeri bu şəhər,
Şaha bal kimidir, oğruya zəhər.
- 1711 Sonra o, xəbəri xəbərə qatdı,
O darğalar üçün rəqəmi atdı.
- 1712 Bu dəstə falaçan yaxşı ötüşdü,
Böyük darğanın da bağına düşdü.
- 1713 Hiylədə yol keçmiş bu qoca kaftar,
Gizlətdiyi yeri eylədi aşkar.
- 1714 Qəfildən Dan atdı, Günəş doğuldu,
Darğanın yağısı cəvahir oldu.
- 1715 Sonra o iki vəzir malını
Belə aşkarladı olanlarını.
- 1716 Yayıldı bu xəbər elə həmin gün,
Dəydi bir-birinə o şəhər bütün.
- 1717 Bağlandı əlləri onların belə,
Əzildi üz-başı taxtalar ilə.
- 1718 Şah da eşidincə bütün bunları,
- تخت رمل در کنار گرفت
گفت کاین مال در همین شهر است
شاه را شهید و دزد را زهر است
پس از آن آن عجز مرده رسان
ز در قم در محلد عسان
شد رقم نج بعد از آن بهتر
بر حرم جای شخه متمر
داد انکه حریف پخته نشان
جانب انکه کرده بود نمان
ماگمان آفتاب ظاهر شد
خضم آن شخه آن جواهر شد
بعد از آن آنچه بود از آن دو وزیر
یاقتش زال هم بدان تیدیر
شور و غوغا بشرو کوی افتاد
کاین چنین قصه بی بروی افتاد
عسانرا دود دست بر بستند
سر و روشن پویب بگشتند
شاه را کان سخن بکوش آمد

- Sanki cuşa gəldi qeyrət damarı: قلزم غیرتش بجوش آمد
- 1719 -Sürünün çobanı qurd olsa, düzü, که شان هرکمی که گرگن شود
- Bəs necə böyüyər sürüdə quzu?! رمد را بره چون بزگن شود
- 1720 Oğru gözətçiymiş, necə olan iş, دردیاری که دزد آن عس است
- Tutuquşu pişik bir qəfəsdəymiş?! طوطی و گربه در یکی قفس است
- 1721 Düzgün iş olacaq hakim qərarı, کار اقداه راست حاکم یار
- Yoluna-qoyacaq o da bunları. چون کسی را بجاکم اقد کار
- 1722 Şah dedi: - Bunların tökün qanımı, کفست ریزید خون زکین همه را
- Görsünlər, kimlərdir pozan qanunu?! که شود تجربه ازین همه را
- 1723 İstədi onları cəllad apara, برد جلا دشان بگشتن گاه
- Yoxluğa yolu da göstərər ora. که بسوی عدم نماید راه
- 1724 Qarısa düşündü özü-özünə; کفست با خویش آخر آن زن پیر
- İnanıblar onun yalan sözüne. کاین سردانا جوان پرتدییر
- 1725 Ağıllı, tədbirli gedir üç cavan, حیف باشد که میکناه چنین
- Hayıf, heç birinin suçu olmadan. کشته گردند زیر دشنه کین
- 1726 Doğrunu əvvəldən söylədi şaha, راستی را بشاه کفست تمام
- Doğruluqda çatdı istəyə daha! آخر از راستی رسید بکام
- 1727 Şahsa doğruluğa heyrət eylədi, شاه از آن راستی کشفست بسی

- Qarının şərinə tərif söylədi. مدحت پیر زال گفت بسی
- 1728 Suçsuzlar qılıncdan xilas oldular. یکسانان ز تیغ کین رستند
- Beləcə əzabdan tez qurtuldular از چنان محنتی چخین رستند
- 1729 Qarı doğruluqla bu işi yaptı, لب ز انعام ساختش خندان
- Nəyi axtarırdı, yüzə-yüz tapdı. ز آنچه میجست داد صد چندان
- 1730 Elə bil, yenidən xoşbəxt doğuldu شد ز فیروزه روز فیروزش
- Firuzədən günü aydınlıq oldu بخت فیروز گشت از آن روزش
- 1731 Doğruluqdan çatdı son muradına یافت از راستی مراد آخر
- Doğruluqdan çatdı arzu-kamına یافت از راستی کما د آخر
- 1732 Üz tutdu oğulla Firəng yurduna. با پسر کرد رو بملک فرنگ
- Heç yerdə durmayıb Firəngə qədər, تا فرنگش بود بیچ درنگ
- 1733 Vədə günündən də tez yetişdilər. رفت از آن وعده پیشتر آنجا
- Vədə verdiyindən çox aparmışdı. زان طلب برد پیشتر آنجا
- 1734 O qönçə sevincdən alışıb yandı, آن نهالی که بود چماند
- Öz xurma ağacı ilə calandı. کرد با نخل خویشتن بیبوند
- 1735 Firuzə istəyin oldu öz qaşı, گشت فیروزه اش کین مراد
- Arzu xatəminin o üzük daşı خاتم آرزو بدتش داد
- 1736 Ürək ovlamaqdır göyün sirdaşı دل رباینده است رنگ کبود

- Göy göylə o indi durdu yanaşı. زان سپهر برین کبود نمود
- 1737 Elə ki, bənövşə bostana gəldi, چون بنفشه بوستان آمد
- Göylük ətirləndi, bir cana gəldi. از کبودیش بوی جان آمد
- 1738 Nilufər gülzarın bəzəkli çağı, زینت گلستان نیلوفر
- Ondan daha göydür nilufər bağı. زان کبودیست باغ نیلوفر
- 1739 Firuzə olsa da bir daş parçası, هست فیروزه نیز پاره سنگ
- O, göylüyə görə qazanmış xası! دیده آن قیمت از کبودی رنگ
- 1740 Bu dürr qulağında döndü zivərə کشت این در چو زیور کوشش
- Yer verdi ağuşunda həmin gözələ نخت سینبری در آغوشش

Bəhram şahın pəncşənbə günü səndəl rəngli günbəzdə məclis qurması

بزم آراستن بهرام روز پنجشنبه در کنبه صندل
فام

- 1741 Səndəl çalarlıydı Günəş lələyi, پنجشنبه که مهر صندل ریز
- Səndəl ələyirdi fələk ələyi. شد ز غمبال چرخ صندل نیز
- 1742 Cümə axşamında Bəhram şah yenə کرد سرخیل خسروان بهرام
- Müştəritək səndəl geymiş əyninə. مشتری وار جامه صندل فام

- 1743 Elmin bayrağının öz bayraqdarı
Apardı kürsünü o evə sarı.
- 1744 Bir dinclik verərdi kürsüdə cana,
Dincəlmək üçündü hər oturana.
- 1745 Ev qucaq açmışdı ayüzlülərə,
Ulduzlar göylərdən enmişdi yerə.
- 1746 Yaxşılının burda səfası vardı,
Bir-birinə mehri, vəfası vardı.
- 1747 Qulaqburma, şillə öz yerindəydi,
Gurultu dəf, tənbur səslərindəydi.
- 1748 Yaman sızlayırdı cəngin simləri,
Yuxu pərdəsini çəkirdi geri.
- 1749 Bir kəsin əlində ney haray salmış,
Hər ikisi əli ağzında qalmış.
- 1750 İtburnuqoxulu daşürəklilər
Kuzə boğazına çəkmişlər təhər.
- 1751 Şah gülgün badəyə edirdi marağ,
Rübaba, çəngə də qulaq asaraq.
- برد صاحب لواي فرزاند
صنلی سويي صنلی خان
صنلی جاکه پرورد جان را
جای شد صنلی نشینان را
خاندر پر مهوشان مشکین جعد
برزین آمد کواکب سعد
همه خوبان بهم زردی صفا
همه خوانان بهم بمهر و وفا
سیلی و گوشمال سازنده
درف و ظنور را نوازنده
کرد چنگ از ترنم اوتاد
عشرت خواب پرده پندار
نی زدست کسی فغان کرده
هرده انگشت در دهن کرده
پیش سکیندان نسینوی
بصرع کلو گرفته بسوی
شاه مشغول باد کهرنگ
بفغان رباب و ناله چنگ

- 1752 Bu əfsanə dolu günbəzə yenə,
Ayı Zöhrə ilə etdi həmxanə.
شب که این کنبه پر افغانه
کردمه رابزهره بهمانه
- 1753 Şahsa dinclik verdi yuxu atına,
Söykəndi yeddi taxt öz büsatına.
از پی خواب شاه بافرهنگ
کنیه زد بر بساط هفت اورنگ
- 1754 Fərzanəyə dedi: - Yuxu ardınca,
Dürr kimi əfsanə istərəm, qoca!
گفت فرزانه را که از پی خواب
خواهم افغانه پی چو در خوشاب
- 1755 O sözü eşidən kimi Fərzanə,
Dedi:-Ey bu çağda özü əfsanə!
آن سخن چون بشنید فرزانه
گفتش ای در زمانه افغانه
- 1756 Gecə-gündüz Günəş, Ay olsun bəndən,
Kimsə əsirgəməz başını səndən!
روز و شب بنده مروماهست باد
همه سر با فدای راهست باد
- 1757 Bir dürr qutusudur şahın qulağı
Ona layiq deyil sözümlün sağ!
کوش شه درج در غلطان است
خزف من نه لایق آن است
- 1758 Ağcaqanad girməz yarışa fillə,
Kuzə salınarmı qab kimi Nilə?!
پشه چون بارنج شود
کوزه که ظرف رود نیل شود
- 1759 Varlıq bir şah kimi sənə baş əyər,
Günəş işığından qopar zərrələr.
چونکه رای جهان مطاع بود
که چو خورد ذره را شعاع بود
- 1760 Zərrə də işini görər Günəşin,
Əgər şah xeyrini duyursa işin.
ذره هم کار آفتاب کند
شه ز مرش اگر خطاب کند

1761 Sözüün bilicisi nağıl deyəndən

منم از رادی سخن پرور

Gövhərtək əfsanə söyləyərem mən!...

کویم افسانہ بی چو عقد کمر

Fərzanənin Bəhram əfsanə söyləməsi

افسانه گفتن حکیم سخور فرزانه نزد بهرام

1762 Bağdad şəhərində keçmiş çağlardı;

بود وقتی قدیم در بغداد

Elmə dəyər verən bir padşah vardı.

پادشاهی سمر بدانش و داد

1763 Onun qayğısından göyərçin, şahin,

بوده از عدل او کبوتر و باز

Bir yuva içində olmuşdu sakin.

در یکی آشیان بهم دمساز

1764 İtlər dōşəkçəni yola salırdı,

شده سگ متکاهی قاتم پوش

Dovşanı yatmağa yola salırdı.

از پی خواب کردن خرگوش

1765 Şəhər abad idi, ordu nizamlı,

شهری و لشکری از او آباد

Biri pay alırdı, biri aramlı.

این ز انعام و آن دگر از داد

1766 Katibin barmağı işsiz qalırdı,

مانده انگشت خامه زن بیکار

Divar təsvirini yada salırdı.

بچه انگشت صورت دیوار

1767 Zalımın qələmi niyə dönmüşdü?

قلم ظالم از سیاست وی

Dırnağı dibində neyə dönmüşdü.

شده در بیخ ناخانش نی

1768 Həmin bu şahın bir vəziri vardı,

آن هماندار را وزیر بود

- Gizlincə işlərdə öz yeri vardı. که در آن کار بی نظیری بود
- 1769 Gizli əl qatırdı hər süfrəyə o, دست یبرود و یک در خوانش
Xəyanət edərdi duz-çörəyə o. بنیانت سوی کمدانش
- 1770 Yaxındı, haçandı şah arvadına, بزنش داشت خواجه پنهانی
“Göz üstə qaşın var” – deyən yox ona. سروکاری چنانکه میدانی
- 1771 İşi lap düzəldi bir dəfə yenə, نوبتی خسرو فلک مقدار
Padşah ova çıxacaq azı üçgünə. رفت بیرون سه روزه بی بشکار
- 1772 Arada vəzirlik nökrə düşdü, نائب پادشاه وزیر بماند
Elə bil, xəmirə bir tük ilişdi. آتچمان مومی در خمیر بماند
- 1773 Vəzir görəndə ki, dolaşmış əğyar, خواجه چون دید خان بی اغیار
Saxlanc ilansızdır, nə də tikan var... کنج بی مار و سرخ گل یچار
- 1774 Gecə qaranlıqdan çəkəndə pərdə شب چو پوشید پرده رازش
O, Ayı səslədi qara pərdədə. داد در پرده آن مه آوازش
- 1775 O gecə şəhərdən xeyli kənardə دور آن شهر یار از صنمش
Qarğa göyərçinlə cüt oldu orda. زرخ جنت کبوتر حرمش
- 1776 Şah kənzilərindən biri qəflətən از کنیزان شه یکی مگاه
Gizli xəbər tutdu bu gizli işdən. شد از آن را از سر بهر اگاه
- 1777 Onlar da duyduklar, örtülməz bu iz, واقف این شدند ایشان نیز

- “Yoxluq” sayan zaman bir cənazəni
بهر راه عدم جنازه شود
- 1787 Şahdan qulağında bir ləl sırğam var,
هست لعلی ز شاه در گوشم
Onu başdaşıma taxın yadigar.
در سینه ساندیش هم آغوشم
- 1788 Mənim məzarımın lələsi olsun,
تا مرا لاله مزار شود
Qaranlıq gecənin şöləsi olsun!
در سحر شمع شام تار شود
- 1789 Anaydı, yaxıldı, özgə yanmazdı.
ساختن مادر گریان چاک
O sırğa ləllərlə torpağı qazdı.
بهان لعل آستین در خاک
- 1790 O gecə məzarda körpə doğuldu,
از قضا در همان شب این فرزند
Elə bil, tutqudan o, xilas oldu.
بزمین آمد و رهید از بند
- 1791 Ağlaya-ağlaya doğuldu, artıq,
آمدش بمرگریه و نالاش
Məzar beşik oldu, kərpiclər yastıq.
کو کهوره تختها باش
- 1792 Elə ki, o gördü, körpə ağladı,
دید چون زال زار و گریاناش
Məzar beşiyini tez yırgaladı.
کشت از مرهمد جنباش
- 1793 Səsə məzarqazan yürüdü bura,
چونکه شب شد کنن کش چالاک
Məzardan torpağı atdı kənara.
کرد آن گور راتمی از خاک
- 1794 Məzarda ağlayan uşağı gördü.
کودکی دید در سحر گریان
Ürəyi dağlayan bu dağı gördü
کشت از سوز او دلش بریان
- 1795 Kəfəni açanda əsdi əlləri.
مرده را چون کنن کشید ز دوش

- Ölü qulağında gördü ləlləri.
- 1796 Astaca o dürrü, ləlləri açdı,
Uşağı götürüb, evinə qaçdı.
- 1797 Uşaq gözəl-göyçək bir oğlan idi.
Çağından da əvvəl, doğulan idi.
- 1798 Tapdığı uşağa gözəl ad qoydu,
Məzarqazan adı Qeybzad qoydu.
- 1799 Böyüdü, altıya-yeddiyə çatdı,
Gözəllik bağında fidan boy atdı.
- 1800 Başqa bir uşaqla bir gün dalaşdı,
Qırdı dişlərini, işi dolaşdı.
- 1801 Oğullar gəldilər üzbəüz belə,
Atalar canına düşdü vəlvələ.
- 1802 Bir gündə qızışdı ara daha da,
Axırda, əhvalat çatdı şaha da!
- 1803 O isə suçları Qeybzadda gördü,
Şah oğlana qarşı hökmünü verdi;
- 1804 -O dişlər olubdur həb biri dürtək,
- طرف لعلیش دید زیور کوش
آن درو لعل را گرفت روان
شادمان شد بسوی خانه دوان
بود آن طفل نازنین پسر می
پسر می بی که نازنین گهر می
نام آن طرف طفل نیک نهاد
کور کا نده غیب زاد نهاد
بشش و بهفت چون رسیدش سال
سرکشید باغ حسن نهنال
کرد روزی بطفل دیگر جنگ
دوسه دندانش را شکست بنگ
چون شد آن همه صادر از پسران
شور و غوغا قناد در پدران
هسته در پیش پادشاه افتاد
کاین چنین حالتی تاه افتاد
کرد بر غیب زاد پاک ضمیر
بچنین حکم شاه عرش سریر
بی دندان که حریم کیست در می

- Verilsin hər dişə bir dəvə gərək!
- 1805 Şah bu hökmü verib, istəyə yetdi,
Bu hökmü Qeybzadı pərişan etdi.
- 1806 Dedi: - İki-üç diş dürr ola bilməz,
Dəvə bu dişləri edərmi əvəz?!
- 1807 Axı süd dişidir hələlik bunlar,
Kim deyir, bunların dürr dəyəri var?!
- 1808 Yerində özgəsi bitəcək, sözsüz,
Bundan yaxşılari yetəcək, sözsüz.
- 1809 Şah onun sözündən heyrətdə qaldı,
O gündən oğlanı qayğıya aldı.
- 1810 Dedi ki, layıqdır mənə bu uşaq,
Gözəldir, zirəkdir, qoçaqdır, qoçaq!
- 1811 Ucada olacaq uşağın yeri,
Meyvəni tanıdar onun gülləri.
- 1812 Ona qulluq verdi, göstərib inam,
Hətta bağışladı çoxluca ənam.
- 1813 Yanan şamı oldu şah yığnağının.
- بدهد بھر حرکی شتری
شد از ان حکم غیب زاد بتاب
کشت شغول پادشاه بخواب
گفت دندان او چو در بود
عوض حرکی شتر نبود
زانکه دندان شیر باشد این
نه چو آن نظیر باشد این
خواهد از پی برآمدش دکری
ز خودش در قفاست خوتری
در عجب ماند شه ز گفتارش
دید باخویشتن سز او ارش
گفت کاین کودک لایق من
که عجب زیرک است و نیک سخن
جای این طفل عاقبت بلاست
خوبی میوه از گهشن پیدا است
کردنی اعمال خادم خود شش
داد انعام بیش از پیشش
کشت شمع حریم مجلس شاه

- Bilicisi oldu gənclik çağının کلمتہ نچ و ندیم مجلس شاہ
- 1814 Nökərindən tutmuş şahına qədər, بود از چاکریش تا شاہی
- Hamının işindən verərdi xəbər. از ہمہ کار و بارش آگاہی
- 1815 Şah bir gün çevirdi ova sarı üz, شاہ روزی شتافت سوی شکار
- Ruhu gecəsini eyləsin gündüz. کرد بروش روز را شب تاد
- 1816 Vəhşi qulanlara çölü etdi dar, بر خروش کشت صحرائنگ
- Öz taxta yükündən əyildi oxlar. کنک شد زیر بار چوب خدنگ
- 1817 Balalı ceyranlar önündə o gün در کیز آهوان خرد و بزرگ
- Qoyun- quzu qurddan qorxduğu üçün بچویش و بره ز آفت گرگ
- 1818 Hər yanda çeviklər tutmuşlar xəncər, حر طرف چاکان نخر کیر
- Qəssabla ceyranlar üz-üzə gələr... شده حساب آه و نخیر
- 1819 Qeybzad qəfildən girdi meydana غیب زاد از قھنایکی تیری
- Oxu tuşlayırdı o hər bir yana کرد پرتاب سوی نخیری
- 1820 Ox gəlib qəflətən dəydi vəzirə, تیر خود جناب وزیر آمد
- Bədəni ox üçün düşmüşdü girə. تش آماجگاہ تیر آمد
- 1821 Atdan yerə dəyib, tapşırdı canı, در قفاد از سورا و جان سپرد
- Yetmişdi köçməyin artıq zamanı. جان شیرین یک زمان سپرد
- 1822 Elə ki, padşaha bu soraq çatdı, پادشہ را از آن خبر کردند

- Üzünü gözünün yaşı islatdı.
- 1823 Qeybzad atan oxdu, dəymiş vəzirə,
Şah saldı zindana bax, ona görə.
- 1824 Dedi: - Qoy gəbərsin, çürüsün orda
“Yoxluq” dumanları bürünsün orda.
- 1825 Qeybzad yaşamından gördü zərəri,
Daha zindan oldu qalacaq yeri.
- 1826 Qəfildən ikinci Yusifə döndü,
Qolubağlı qaldı, çırağı söndü.
- 1827 Gördü bu zindanı qaranlıq və dar,
Dustaqlar küncərdə oturmuşdular.
- 1828 Yarıq açılmışdı üzü şimala,
Ordan görünürdü qədim bir qala.
- 1829 Bu qala-sarayın önündə bir bax;
Səndəlin kötüyü – üstündə budaq.
- 1830 Onu titrəyəndə şimal küləyi,
Hamı unudardı inildəməyi.
- 1831 Qeybzad da duyurdu səndəl qoxusu,
- رخش از آب دیده ترکردند
شاه گفتا کنید چندان
جای در گمگمای زندانش
که بمیرد بصد جنا آنجا
کنند کس با وفا آنجا
غیب زاد از سپردید گزند
شد بزندان اسیر کند و بند
گمان گشت یوسف ثانی
از جای زمانه زندانی
خاننگ و تیره و بدبوی
ز شرویان نشسته هر سوی
بود سوی شمال سوراخ
در پس آن یکی کهن کاخ
مانده در پیش آن قدیمی کاخ
کنند صندل بنی در آن یک شاخ
چون گذشتی بر آن نیم شمال
اہل زندان از آن شدی خوشحال
غیب زاد از شمیم صندل باغ

- 1832 Düşündü-daşındı o, səhər-axşam;
 -Burdan qurtulmağa yol tapacağam!
 1833 Səndəl ağacının altındaca mən
 Bir yer tutacağam özümə həməən.
 1834 İstərəm, o yerdə evim qurulsun,
 Sonra da bu evdə yığnağım olsun!
 1835 Elə ki, bunlardan azca çağ ötdü,
 Fələk də yenidən zalımlıq etdi.
 1836 Şah nə duymuşdusa, elə bir gecə
 O öz hərəmini güddü gizlicə.
 1837 İstədi, deyilən hər gizli sözü
 Özgələrdən qabaq, eşitsin özü.
 1838 Şahın qulağına səs gəldi bu vaxt,
 Duydu, pıçıldayan hərəmdi, ancaq.
 1839 Varlıq bəlalarla olsa da dolu,
 Cəzalar çəkməyin var özgə yolu.
 1840 Şahın arvadıyla vəzir gizlicə
- یافتی گاه گاه عطر دماغ
 کرد این شرط با خود از اخلاص
 که یابم ازین بلیه خلاص
 این درختی که هست صندل فام
 سازمش زیر شاخ جا و مقام
 منزل عیش نوشتم سازم
 وز پی بزمش انجمن سازم
 چونکه چندی گذشت ازین بازی
 چرخ غماز کرد غمازی
 یک شب آن پادشاه پرناموس
 کشت کرد حریم خود جاسوس
 تا بکوش آیدش ز پرده راز
 از سخنهاي سر بمر آواز
 گاه آمد بکوش شه نخی
 که زنی گفت راز دل بنی
 کاین جهان گر چه پرز آفات است
 یک منزله کافات است
 بانوی شاه با وزیر درشت

- Öldürdülər suçsuz kənizi necə?!
 1841 Çatdı cəzasına, axırda, vəzir,
 Kənizin söhbəti arada gəzir...
 1842 Şahın gözlərində dünya qaraldı,
 Qarı cəftəsini acıqla çaldı.
 1843 Qışqırdı qadınlar üstünə bərkdən:
 -Bu necə sözdür ki, eşidirəm mən?!
 1844 Özünü itirdi hər iki qadın,
 Hörmətdən düşərlər, bu ki çox aydın!
 1845 Biri qorxa-qorxa dedi: - Ey hakim,
 Yalan danışana özün ol qənim!
 1846 Allahın lənəti olsun qadına,
 Pislilər eyləyir o ona-buna!
 1847 Fitnələrin mayasıdır hər qadın,
 Hər işə ziyanda çıxarar adın.
 1848 Qadın vəfa etməz heç vaxt heç kəsə,
 Bu iş sınaqlardan çıxmışdır, kəsə.
 1849 Kəniz də qorxudan danışdı şaha,
- میکنه آن کنیز را چو بکشت
 دید آخر جزای خیش وزیر
 تاج آمد بر آن زن از تقدیر
 شاه را تیره شد جهان بر چشم
 سر بر آن خانه زد و از سر خشم
 بانگ زد بر زنان که چیست سخن
 که مرا جرم شد ز کیست سخن
 هر دو زن دست و پای کم کردند
 دست و پاچه که جای کم کردند
 گفت یکزن بشاه کای داور
 راستگو را خدا بود یاور
 لعنت کرد گل بر زن باد
 ز آنکه هر جا بدست از زن زاد
 مایه قیننا زمان باشند
 بلکه میکسر زنان زیان باشند
 کند زن وفا بهج کسی
 پیش از این آزموده اند بسی
 کتتش از بیم سرگذشت کنیز

- Vəzirlə qadından ona bir daha.
- 1850 Şah bir həsir saldı, çıxdı özündən,
Sıyırdı qılıncı acıq üzündən.
- 1851 Acıqdan qadının başını üzdü,
Köksünü boşaltdı, ürəyi üzdü.
- 1852 Dincliyi pozuldu, atını mindi,
Bir ulu yanında atından endi.
- 1853 Dedi: -Fələk məni əzaba salıb,
Söz söylə, əlacım tək sənə qalıb.
- 1854 O ulu başlayıb dedi: - Ey hakim,
Bir söz söyləyəcəm, bilməyir heç kim.
- 1855 Tayif padşahının vardı bir qızı,
Çoxunun qalmışdı gözəldə gözü.
- 1856 Beş şərti var idi sevgidə belə,
Varlıq qarşısında acizdi hələ.
- 1857 Yeddi iqlimin də şahları bütün
Ölüb gədirdilər ədası üçün.
- 1858 Beş şərtdən birinci beləydi, kəsə,
- هسه های وزیروزن رانیز
شاه از آن شمرشد چو غران شیر
برکشید از سر غضب شمشیر
خون زن ریخت از سر کینه
کرد از کینه اش تپی سیند
بمادادان سوار شد دلگنگ
راز دادیش بود با فرخنگ
گفت حتم ز دور چرخ ملول
بسخن کن مرادمی مشغول
گفت آن راز دار کای داور
سخنی گویمت بکن باور
دختری پادشاه طایفه راست
کار زویش همه طوایف راست
بچ شرط است ممر آن بد ممر
که از آن عاجز است رای سپر
خسروان بلاد هفت اقلیم
گشته اند از ادای آن تسلیم
اولین شرط آن بود زان بیچ

- Kim Ayla kəbini kəsmək istəsə,
- 1859 Onunçün bir saray ucaltsın gərək,
Ondan su damlasın Gün işığıtək.
- 1860 Əgər islanmasa yağan yağışdan,
Azalar damlalar tamam o zaman.
- 1861 Qoymuşdu ikinci şərti araya:
-Adamlar gəlsinlər həmin saraya.
- 1862 Onların işləri cürbəcür olsun,
Gündən gecə, gecədən gün doğulsun!
- 1863 Üçüncü şərtisə buydu pərinin;
Biz gizlin üstündə kəsilsin kəbin.
- 1864 Bu elə paltardır, görməmiş kimsə;
Suyu od göstərər, odu su isə.
- 1865 Dördüncüsü, olsun güləruz nöker,
Gah sayılsın qadın, gah sayılsın ər.
- 1866 Əgər qadın kimi olarsa işi,
Özü qadın olsun, arvadı kişi.
- 1867 Beşinci, xoş günlü diridir, diri,
- هر که آن ماه راست کابین نج
سازد از بهر او یکی منظر
که چکد آب از و تلدش نور
ورن بیند ز آب باران نم
کرد و آن آبچک بجلی کم
این بود شرط ثانی ای داور
کآورد مردمان در آن منظر
که همه کارشان عجب باشد
ششان روز و روز شب باشد
شرط ثالث ز شرطها نیست
کاین پری راز جس کابین است
جامه بی کش نیده کس در خواب
کآش آتش نماید آتش آب
چارمین چاکریست نیکوروی
که کھی زن طلب کند که شوی
زن بودگر ببردش افتد کار
مردگر در زنش گر آید یار
شرط پنجم خجسته جانور است

- Bu mümkün deyildir sözün səməri.
- 1868 Qəfəsə salınsın, qalsa baş-başa,
Bir quşa çevrilsin, gözəl bir quşa.
- 1869 Əldə eyləyərsə dincliyi, əgər,
Onda, istədiyini miniyə dönər.
- 1870 Bu sözlər o şahı çaşdırdı yenə,
-Qoy əməl olunsun tələblərinə.
- 1871 Toplandı bir yerə, nə ki var, zirək,
Şah dedi: - Şam yansın bu gecə gərək!
- 1872 Ancaq aciz qaldı tədbirdən çoxu,
Kimsənin nişana dəymədi oxu.
- 1873 Aydın düşüncəli şah belə dedi;
-Saray bilicisi Qeybzad var idi.
- 1874 O bütün işlərə edərdi marağ,
Çoxunun işindən verərdi sorağ.
- 1875 Günahsızdır, yatır indi zindanda,
Gərək azad edim onu bu anda.
- 1876 O özü bu yolda göstərə səyi,
- که محاللات این سخن سمریست
که گرش در نفس کند روزی
طرف مرغی بود دل افروزی
در عهد زیر زمینش آرامی
مرکبی گردد و زندگامی
در شر افتاد شاه را آن شور
که بگیرد در آن طلب مشور
کردنی اعمال زیرکان را جمع
کاند ان شام بر فرزند شمع
همه عاجز شدند از آن تدبیر
بر نشاند نخورد کس را تیر
عاقبت گفت شاه روشن رای
که بود غیب زاد کلمه سرای
دخل میکرد در همه کاری
واقف کار بود بسیاری
یکسناه است نیز در زندان
باید از لطف ساختش خندان
تا دین ره کند تک و پویی

- Qıra bağılı qalan bütün hər şeyi. هست بسیار در سن موی
- 1877 Qeybzad azad oldu zindandan daha, کشت از آن قید غیب زاد اخلاص
- Bu yaxşılıq üçün baş əydi şaha. بنیادت خردوی شد خاص
- 1878 Bütün hekayəti dedilər ona, عرض کردند قصه را بروی
- Səy etdi məqsədi yetirsin sona. بردنی الحال سوی مقصدی
- 1879 Dedi: - Məlum oldu bu gizlin mənə, گفتت ازین شد مرا چنین معلوم
- Əhsən, bu sarayı mumdan tikənə! که بود منظری چنین از موم
- 1880 Belə bir həvəsdə olarsa insan, مردی آنچنان که کرده هوس
- Gözütöx yaşaya bilərmə asan?! مردم چخشیر باشد و بس
- 1881 Əlbət ki, kağızdan düzələr paltar, جامه البته کاغذین باشد
- Suda tez alışan kağızlar olar. آنچه سوزد آب این باشد
- 1882 Səməndər yağından yağı düzələr, چریش از روغن سمندر ساز
- Alışib alovla o yana bilər. کش بود با شرار آتش ساز
- 1883 O qulam bənzəməz heç başqasına, غیر خشی نباشد آن چاکر
- Çünkü o qadındır, həm də ər ona. زانکه او هم زنست و هم شوهر
- 1884 Dəvəquşu kimi yox vəhşi belə, جز شتر مرغ نیست جاندارى
- Qəfəsə salına, yüyənə gələ. کش بزین و قفس بود کارى
- 1885 Məsəllər hamının gəldi xoşuna, همه را نکته با پسند افتاد

- Kəmənd atılmadı ova boşuna. صید مقصود در کند افتاد
- 1886 Şah ona dedi ki, özün kömək et,
Yubanma, tezliklə elçiliyə get!
شاه گفتش که هم تو یاری کن
بروز خود خواستگاری کن
- 1887 Getdi, elçiliyi oldu uğurlu,
Qayıtdı səfərdən o üzünurlu.
رفت و کرد آسپنجان می بایست
بلکه بهتر از آنچه می بایست
- 1888 Şah üçün o qızı alıb gətirdi,
Elçitək yanına salıb gətirdi.
خواست از بهر شاه و تهر را
سویش آورد آن سمنبر را
- 1889 Qız təzə açılmış bir qönçə idi.
Min dəstə incədən o incə idi.
بود آن طرفه غنچه خندان
زانچه میداشت چشم صد خندان
- 1890 Şah da razı qaldı Qeybzaddan yaman,
Onun gördüyünü görməz hər insan.
شاه از آن خدمت پسندیده
دید روی چو مردم دیده
- 1891 Vəzirin yerində onu oturtdu,
Əmirilər üstündə hökmünü tutdu.
جا نشینده وزیرش کرد
بر امیران خود امیرش کرد
- 1892 O kəfən oğrusu çox alçaq idi,
Çoxuna hiylələr quracaq idi.
آن کفن دزد دون محبت بود
از ازل طیشش ملوث بود
- 1893 Guya ki, çoxdandır, bir arvad almış,
Arvadı hələ də bakirə qalmış.
مدتی بکر ماند خاتونش
بود نامسته در کنونش
- 1894 Saxlardı ləlləri o neçə ildi,
لعل را مانده بود در حبش

- Onlar bir kimsəyə məlum deyildi. که نمان دارد از کسان عیش
- 1895 Əri ondan alıb, ləlləri satdı, از زنت لعل را گرفت و فروخت
- Qadının acığı son həddə çatdı. آتش کینه زن ز ختم افروخت
- 1896 Dözmədi, o, şahın yanına getdi, زن سوی شاه رفت و غوغا کرد
- Sarayda ərindən şikayət etdi. شوی رایش خلق رسوا کرد
- 1897 Dedi: - Şah, arada söhbətlər gəzir, گفت کای شه ترا خبر بود
- Bil, atan deyildi o ölən vəzir. کاین وزیر ترا پدر بود
- 1898 Ərim arvaddan pis, mən qızam hələ, شویم از زن کم است و من دختر
- Ayrılib atası, anası ilə. نه پدر دارد او و نه مادر
- 1899 Bir dəfə bir ləli gətirdi gecə, لعلی آورد یکشب و او را
- Qucağında körpə vardı gizlicə. کرد از کونگی باخورا
- 1900 O ləli sərrafa verdi keçən il, داد آن لعل را فلان صراف
- Mənim dediklərim yalan, boş deyil! بود این سخن دروغ و کزاف
- 1901 Şah bütün bunları yoxladı özü, شاه رفت از پی حکایت زن
- Düz çıxdı hər yerdə qadının sözü. راست آمد همه شکیات زن
- 1902 Elə ki, yaquta gözü sataşdı, چون بلعل خودش نظر افتاد
- Ondan gözlərinə bir əqiq düşdü. از دو چشمش عقیق تر افتاد
- 1903 Kəfən oğrusunun dedi üzünə; گفت با آن کفن کش چالاک

- Düz danış, yazığın gəlsin özünə!
- 1904 Çəğın cəfasını çəkən o kişi
Gördü ki, kamantək əyilib işi,
- 1905 Doğrunu danmağın yeri deyildir,
Şaha olanları söylədi bir-bir.
- 1906 Məzar qazılması, doğulan uşaq
Danışdı bunları o, qorxaq-qorxaq.
- 1907 Bu uzun hekayət oldu çox qısa,
Bütün gizlinləri öyrəndi şahsa.
- 1908 Onu qucaqlayıb zar-zar ağladı,
Yanğıdan özünü güclə saxladı.
- 1909 Murada yetişdi şah ilə Qeybzad,
Yanaşı oturdu ikisi çox şad.
- 1910 Haqq tapdı yerini, bitdi intizar,
İstək qönçələri verdi şirin bar.
- 1911 Oğul ağlayırdı ata adına,
Atasa yanırdı oğul oduna.
- 1912 Şah əyləşən kimi şahlıq taxtına,
- راستی کن که واری زحلاک
مرد کج و کشد جهای زمان
از کجی در کشاکش است کمان
چونکه از راستی نمیدکیر
نزد شه کرد همه را تقریر
کاوش کور و زادن کودک
ککش از بیم جان خود یک یک
چون حدیث دراز کوته شد
شاه از آن سرکار آگه شد
در کنارش گرفت و گریان شد
دلش از سوز مهربان شد
هر دو شان بر مراد بشتند
بی درو شاد بشتند
حق چو در مرکزش قرار گرفت
غنچه های مراد بار گرفت
پسر از شادی پدر گریان
پدر از آتش پسر بریان
شاه بر تخت سلطنت جا کرد

- Dedi: - Oturacaq düzəlsin ona!
- 1913 Oturacaq gəldi tez Qeybzad üçün,
Səndəli andırdı qoxusu bütün.
- 1914 Qeybzad o ağacı yadına saldı,
Vədə dəyişmədi, yerində qaldı.
- 1915 Kim ki vədəsinə əməl etməsə,
Fələk cəfa verər həmin o kəsə.
- 1916 Təzə taxtı çəkdi budaq altına,
Tez səndəl qoxulu mey gəldi ona.
- 1917 Hər çalar bənzəməz gözəl səndələ,
Onuntək gözəllik çətin düzələ.
- 1918 Həm ətri gözəldir, həm də çaları,
Məst edər ətrini qoxuyanları.
- 1919 Fələyin Günəşi səndəldən girdə,
Şahın şadlığını qoymaz geridə.
- 1920 Səndəl budağının kölgəsi müşktək
O, beyindən quru olmasın gərək.
- 1921 Cahan şahlarının sağlığı üçün
- صندلی بهر او مهیا کرد
صندلی بهر غیب زاد آمد
بوی آن صندلش باد آمد
برواج درخت رای آورد
وعدہ کردہ را بجای آورد
ھر کہ با وعدہ اش وفا نکند
چرخ با او بجز جفا نکند
صندلی زیر شاخ صندل برد
می صافی بوی صندل خورد
بج رنگی چو رنگی صندل نیست
در کلویی چو او گل نیست
رنگ او خوب و بوی او خوب است
دلکش و جانتر او مرغوب است
قرصی از صندل است مرفک
زان شدہ نقل بزنگاہ ملک
سید شاخ صندل آمد مشک
نه چو مشکلی که متر از او شد مشک
بشفا خسروان روی زمین

- Döşəndi torpağa səndəllər bütün.
- 1922 Elə ki, əfsanə yetişdi sona,
Bəhram şah bələndi Ay işığına.

سوده بر خاک سندنند جین
کردشاه آن فناء را چو کوش
خفت و ماهی کشید در آنخوش

Cümə günü Bəhramın ağ günbəzdə məclis qurması

بزم آراستن بهرام روز آدینه در منظر سفید

- 1923 Cümə günü açıq fikirli Bəhram,
Bütün paltarını dəyişdi tamam.
- 1924 Gedib ağ günbəzdə taxtı qurdurdu,
Ağrəngli günbəzdə ağgünlü kimi
- 1925 Tavanı, divarı büllurla bütün
Ağüzlü, gülüzlü eylədi o gün.
- 1926 Şahın evi gümüş, tacı da gümüş,
O, fil sümüyündən qutuya düşmüş.
- 1927 Ev də gümüşüdür, başdakı tac da
Dürlər gizlədیلən ağ saxlanc da
- 1928 Cahanı nurladan günbəzə belə

روز آدینه شاه روشن رای
گازی کرد جامه سرتاپای
تخت بر منظر سفید نهاد
بر سرش افسر سفید نهاد
منظر عاجگون چو بخت سفید
زینت شاه تاج و تخت سفید
خانلی چون بلور سقف و جدار
کرد کلچره سفید عزار
سیکون خاند شاه سیمن تاج
طرف دری درون تخته عاج
شاه با منظر جهان افروز

- Gəlmişdi Dan yerinin ulduzu ilə. آمده صبح با ستاره روز
- 1929 Gülüzlülər yenə qurdular şənlik, گلزاران شدند عشرت ساز
- Ev onlardan bəzək tapdı üstəlik. یافت آن خانه زان گروه طراز
- 1930 Fərruxpeylə şah də elə bu zaman شاه فرخنده رای فرخ پی
- Mey axtarırdılar büllur camlardan. جست از ساغر بلورین می
- 1931 Boşaltdı şüşədə olan şərabi, هر چه در جیب شیشه داشت شراب
- Dinləyə-dinləyə sızlar rübabi. بدر آورد از فغان رباب
- 1932 Elə bil, çay axdı burda dörd yandan, کشت هر سو روانه رود دگر
- Kirpiklər islandı çalğıdan bu an. سیل میخانه ز رود را سنگر
- 1933 Hər bir içənin də gözəl üzündən باده نوشان ز روی ماهوشان
- Oxunurdu qüssə və qəm gözündən. نی غم دی نه فکر فرداشان
- 1934 Şadlıqlar, noğullar, saqi və badə, طرب و نقل و ساقی و باده
- Badələr saf idi, saqilər sadə. باده صاف و ساقی ساده
- 1935 Şah şadlığı-ürək istəyi kimi بتشاط و مراد دل بهرام
- Mey içdi o, gecəyarıya kimi. باده پهمود تا شامهنگام
- 1936 Elə ki, gecənin yarısı ötdü, چونکه بگذشت یکدو پاس از شب
- Yuxu gözlərinin üstünü örtüdü, خواب ره یافت سوی ابل طرب
- 1937 Göstəriş verildi şənlik dayandı, بفراغت گلنده دستوری

- Şadlıqlar səpələn kafurla yandı. کئیله بر بزرگناه کافوری
- 1938 Şah dedi: -Xocəstə bu gecə gərək,
Əfsanə danışsın bir bilicitək. گفت آنکه خجسته را کاشب
بسرود و فسانه بکشاب
- 1939 Elə əfsanə ki yayğınlıq gələr,
Elə bil, şərabdan bayğınlıq gələr. زان فسانه که خواب آید از او
سرخوشی در شراب آید از او
- 1940 Xocəstə başladı, öysün Bəhramı;
-İstəyincə olsun muradın camı. بمشایش خجسته لب بکشاد
که بکام تو باد جام مراد
- 1941 Daha aşağıyam yüz yol heç nədən,
Şah yanında sözü necə deyim mən?! من که صد بار کمتر از چشم
در سخن نزد شاه چون بگویم
- 1942 Yorğun tülkü qorxunc aslan önündə
Necə gedə bilər bir ov günündə?! رو به نستیش غران شیر
چون رود سوی صیدگاه دلیر
- 1943 Şah yanında dinmək deyildir asan,
Hökmü tərək etməksə, betərdir ondan! گر سخن نزد شه ز آسان است
ترک حکمش ولی بترز آن است
- 1944 Cəhalət, nadanlıq eylərsə aram,
Sultanın önündə mən danışaram! منم از روی جهل و نادانی
نزد سلطان کنم سخنانی
- 1945 Yadıma düşübdür qədim əfsanə,
Əl qataram onun mirvarisinə! یاد دارم ز داستان قدیم
سخن خوبتر ز دردیتم

Hekayə

حکایت

- 1946 Qədim zamanlarda şöhrətli, ünlü,
Bir padşah yaşardı; acıqlı, kinli.
وقتی از وقتمای پیشند
خسروی بود سیند پرکیند
- 1947 İstanbul şəhəri onun yeriidi,
Acıqlı olanlar sakinləriydi.
شهر قطنیند اش مترل
کار آن شهریان از او مشعل
- 1948 Zalımdı, alçaqdı, ağılı da dardı,
Nə haqdan, nə xalqdan qorxusu vardı.
ظالم و منک و سفید و لئیم
نزد خالق نزد از خلایق ہم
- 1949 Qoşun da, sakin də qalmışdı nalan.
Biri xəsis idi, birisi talan.
کوشری و رعیتش نالان
این یک از بنخل و آن یک از تالان
- 1950 Ləli göz yaşına gələrdi uyğun,
Dürrü-yumurtası anac toyuğun.
لعل کوشش ز خون چشم صغیر
درش از تنم مرغ پویه پیر
- 1951 Çörək – kərpickəsən çörəyindəndi,
Süfrəsi-dul qadın ləçəyindəndi.
نان ز انسان خشت زن بودش
سفره کرباس پویه زن بودش
- 1952 Dulabın çarxından odun düzəlmiş,
Cəhrənin ipini saplardan etmiş.
کرده از چرخ پویه، ہمیزم آتش
رشته دودک ز الحان اگر اش
- 1953 Ancaq Allah ona, bu necə işdi,
داوه بود از کرم خداوندش

- Bir övladdan özgə, hər şey vermişdi?!
 1954 Toxum səpirdisə, almırdı bəhər,
 Xurma ucalırdı, vermirdi səmər.
 1955 Həmişə ürəkdə istəyi vardı,
 Təmənnə edərdi, boşluq qalardı.
 1956 Ancaq yarımışdı arvad sarıdan,
 Dincliyi olmazdı, görməsə bir an.
 1957 Çağ düşdü, o gözəl hamilə qaldı,
 Xurma ağacında xurma qaraldı.
 1958 Belə bir xəbərdən oldu sevincək,
 Gözlədi, qonağı haçan gələcək?!
 1959 Çağı yaxınlaşdı olacaq işin,
 Amma gözü söndü qəfil gərdişin.
 1960 Qadın öldü, oğlan ölü doğuldu,
 Quş uçdu, qəfəs də belə dağıldı.
 1961 Övlad istəyirdi, arvad da köçdü,
 Gülü yel apardı, çəmən də uçdu.
 1962 Məsəl var, deyərlər; “tamah çox pisdir,
- هېسپه چيزی بغیر فرزندش
 دانه میکاشت بر نید اوش
 نخل قامت ثمر نید اوش
 بود در سر همیشه این هوسش
 بتنا ولی ندرت سرش
 بود زیار نیش مونس و یار
 که دی بی رنش نداشت قرار
 کشت آبستن آن بگل ازوی
 دید آن نخل تازه بار ازوی
 او از این هسه شادمان میبود
 چشم بر راه میمان میبود
 نوبت وضع حل شد نزدیک
 روز امیدش شاه شد تاریک
 پسری زاد مرده زن هم مرد
 مرغ پید و شد قفس هم خرد
 حرص فرزند داشت زن هم رفت
 برد گل را صبا چمن هم رفت
 مثل است ای که حرص بس شوم است

- Tamah pis, məhrumsa yenə hərisdir”.
- 1963 Şahın bədəninə od düşdü, yandı,
Önündə belə bir “itki” dayandı.
- 1964 Qalxıb şölələndi acığın közü,
Acıqdan heç nəyi görmədi gözü.
- 1965 Belə hökm eylədi acı qəhərdə:
-Qadın kənddə olsun, istər şəhərdə;
- 1966 Doğantək uşağı öldürsün, getsin,
Ərini mənimtək ümitsiz etsin!
- 1967 Dırnağın ardınca barmaq bururdu,
Tacı götürürdü, başı vururdu.
- 1968 Başmağı aparır, ayaq kəsirdi,
Barını yeyirdi, budaq kəsirdi.
- 1969 Nə var, yığışdırır, yandırır saray,
Dinclik buraxmırdı içində haray.
- 1970 Bir xacənin gözəl arvadı vardı,
Sevimli qadınla xoşbəxt yaşardı.
- 1971 Bir gecə o qadın bir oğlan doğdu,
- حرص شوم و حریص محروم است
آتشی در نهاد و شاه افتاد
کش چنان قصه بی تباه افتاد
شعله زن گشت آتش غضبش
ز آنکه افتاد قصه عجبش
پس بر اسفند و کفنت از سر مقرر
زن چه در روستا و چه در شهر
چون بزایند بچه اش بشکند
که شود شوهرش چون نومید
زن چو میزاد بچه اش میکشت
پی ناخن بمی برید انگشت
تاج میبرد و سر جدا میکرد
کفش میبرد و قصد پا میکرد
میوه میخورد و شاخ را میسخت
رخت میبرد و کاخ را میسخت
خواجگه بی داشت و لغزب زنی
ز زنی بلکه سرو گلبدنی
زاد آن طرف زن شبی ناگاه

- Bir gözəl oğlan ki, əvəzi yoxdu. پسری کا قہار رازدراہ
- 1972 Bir gövhər sədəfdən çıxdı kənara,
Gizlin dürr atanı sıxdı divara. کوہری آمد از صدف بیرون
کہ شد آشفته اش در کمون
- 1973 Bir qönçə açıldı, parladı bir gül,
Gülün sevgisindən sevindi bülbül. غنچہ بی کشت ظاہر از بن گل
گل کہ آمد ز عشق او بلبل
- 1974 Xacə görən kimi övlad üzünü,
İstəyi gülaçan sandı özünü. خواجہ چون دید روی فرزندش
از دل و جان شد آرزومندش
- 1975 Arvadına dedi: - Varlıq acizi,
Darğa səhər tezdən güdəcək bizi. بز نش گفت کای ضعیفہ دحر
باد ادا صبح ششمہ شہر
- 1976 Səninlə bir yerdə uşaq qanını
Tökəcək, alacaq şirin canını. خون این کودک و ترا باہم
خواہد از خشم ریخت در یکدم
- 1977 Məsləhət budur ki, bu gecə gərək
Sənə sandıq boyda bir ev düzəldək. مصلحت آن بود در این بازی
کہ ز صندوق خانہ بی سازی
- 1978 Buraxaq köpüktək onu dənizə,
Bu, uğur gətirər, olsun ki, bizə. جا بدریا کنی بسان جاب
این بود نزد عقل رای صواب
- 1979 Qorxusuz-ürküsüz sağlam qalarsan,
Zalımın əlindən xilas olarsan! بو کہ افقی بکوشہ سالم
ببری جان ز دست این ظالم
- 1980 Qadın da etiraz etmədi buna, زن بر این دل نہاد و داد رشا

- Yoxsa ki, düşərdi qanlı oyuna.
- 1981 Xacə sağollaşdı xatunu ilə,
Gözündən yaş axdı hey gilə-gilə.
- 1982 Ona yaqut verdi, badam ləpəsi,
Biri güc, biri su olsun hərəsi.
- 1983 Arvad-uşağını tələsik kişi
Qoyub ev-sandığa, bitirdi işi.
- 1984 Sandıq suda üzən bir yeşik oldu,
O körpə uşağa ev-beşik oldu.
- 1985 Köpükdən dalğalar dayəsi onun,
Köpüklər əmədiyi məməsi onun.
- 1986 Bir sandıqda iki gümüş ləpəydi,
Bir badamdan qopan iki ləpəydi.
- 1987 Qutuda gizlənmiş ləl ilə mərcan,
İki yasəməndi-bir bürcdə yanan.
- 1988 Qəfəsdə bir ququ balası ilə
Sığınmış fələyin cəfası ilə.
- 1989 Suların içində bir qayıq kimi,
- که چنن مینم رضا بقضا
خواجہ چون الوداع خاتون کرد
از جدائش دیدہ پر خون کرد
چند بادام مقزو یا قوتش
داد کاین آب باشد آن قوتش
کرد اہل و عیال را بقتاب
خانہ صندوق داد و سردر آب
کشت صندوق در آب آوارہ
بہر آن طفل کشت کھوارہ
پی آن طفل دایہ آمد آب
کرد پستان چو دایگان ز حباب
قید صندوق آن دو سیم اندام
چون دو متر لطیف یک بادام
لعل و مرجان نمفتہ در درجی
یا سہای سہیل در برجی
در قفس با بچہ چو فاختہ نی
بجہای سپر ساختہ نی
بود صندوق در میاز آب

- Üzmüşdü o sandıq qırx günə kimi. تله چهل روز هر طرف چو حباب
- 1990 Qəfildən tuş gələn köpək balığı, ماهی از قناد و چارش خورد
Uddu bir dəfəyə həmin sandığı. طعمه پنداشت در حصارش برد
- 1991 O, balıq deyildi, dağ boyda idi, آن نه ماهی که بود پاره کوه
Belində ülgüclər çox sayda idi. تیغ پشش چو تیغ خاره کوه
- 1992 Sanki dülğərlikdə belin mişarı اره پشش از دردگری
Dibindən kəsərdi uca çınarı. مانده در سگمین چنار اری
- 1993 Belində zolaqlı xalları vardı, برد پشش ز خالهای دورنگ
Pələngdi, üstündə dağ oynadardı. کوه را بر کمر نموده پلنگ
- 1994 Sandığın taleyi yaman qaraldı, کار صندوق در تبابی ماند
Yunistək balığın içində qaldı. همچو یونس درون ماهی ماند
- 1995 Firəng ölkəsində vardı bir şəhər, بود شهری ز شهرهای فرنگ
Paytaxtdı, Sofiya söyləyərdilər. نام صوفیه تخت جای فرنگ
- 1996 Balıq can atırdı şəhərə keçsin, رفت ماهی بسوی صوفیه
Arxının dumduru suyundan içsin. که خورد آب جوی صوفیه
- 1997 Qaya ucalırdı dəniz içində, نشست در آب داشت صیادی
Üstündə yer vardı ovçu üçün də. در فن صید طرفه استادی
- 1998 Qəfildən tuş gəldi balıq ovçuya, خورد بر شست ناله آن ماهی

- Ox atıb, qanını axıtdı suya. یاقتش روز عمر کوتاهی
- 1999 Yanından ox onu bərk yaraladı, پهلویش دید چون شکافت تبر
- Gizlini yiyəsi tez araladı. داد از سر سر بمر خبر
- 2000 Ayağı, altından, sanki yer qaçdı, متخیر بماند از آن صیاد
- Ovçu da sandığın ağzını açdı. قفل صندوق را چو کرد کشاد
- 2001 Gördü bir qadın var, yanında uşaq, عورتی دید بچہ بی بماند
- Əziyyət çəkməkdən olubdur qorxaq. کشته از درد و رنج زار و نزار
- 2002 Anladı ağrımış bu işin sonu, قصه معلوم کرد و برد او را
- Aparıb, yaxına tapşırıdı onu. بکس و کوی خود سپرد او را
- 2003 Nadirdürü adını qoydu oğlana, کرد در یگانہ نام پسر
- Atalıq eylədi o gündən ona. پدری کردش آن کلو اختر
- 2004 Sofiyanın şahı gözləyib hər gün, شاه صوفیہ نیز بکیندی
- Övlad istəyirdi soykökü üçün. خواست از بمر نسل فرزندى
- 2005 Əlindən gedəndə şam kimi canı, زانکہ چون شمع جان رود ز کفش
- Çırağı yandırısın öz yandıranı. زندہ کردد چراغ از خلفش
- 2006 Bir varis ki ondan qalsın yadigar, خلفی آنکہ یادگار بماند
- Adıyla həmişə öyünsün diyar. زندہ نامش در آن دیار بماند
- 2007 Bir oğlan qəfildən bu yerə çatdı, پسری نامکش ز غیب رسید

- Sədəfdən gövhəri sevənə çatdı.
- 2008 Ay doğdu, çəkildi bulud içinə,
O damla ümmana qayıtdı yenə.
- 2009 Açılan qönçəni apardı külək,
Öldü bu dünyaya gözü açandək.
- 2010 Bundan sarsılan şah çıxmışdı bir gün,
Dəniz kənarında gəzişmək üçün.
- 2011 O, Nadirdürrü gördü qəfildən,
Düşdü ürəyinə üz nuru həməən.
- 2012 O işıq yayıldı şahın üzünə,
Körpəni götürdü övlad özünə.
- 2013 Anası qatıldı hərəmxanaya,
Bəxşilər verildi o təzə Aya.
- 2014 Körpəni sarayda dövrələdilər,
Başına dolanıb, gül ələdilər.
- 2015 Gün ötdü, yaşı ki ön dördə çatdı,
Dövlətin bayrağı lap Aya çatdı.
- 2016 Şah övlad biləndə bu yad oğlunu,
- کوهرش از صدف بچیب رسید
چون مه نو نمود و پنهان شد
باز آن قطره بحر عان شد
غنچه اش چون شکفت بادبرد
چونکه از مادرش بزدبرد
بود روزی حزین زمرک پسر
سوی دیکنار کرد گذر
دید دیکانه را نگاه
مهر رویش قادر دل شاه
زد دل شاه دید نورسندی
بر گرفتش بهر فرزندی
برد با مادرش بسوی حرم
کردش انعام کنجهای دم
گلغزاران گرفت پیوستش
بچه گلدهسته بر سر دستش
چونکه سانش ز چاره بگذشت
رایت دولتش ز مه بگذشت
شه چو دیدی بجای فرزندش

- Oz xurması ilə caladı onu. کرد با نخل خمیش بیونمش
- 2017 Onun mədəninədən qalmışdı bir ləl, بود علی زکان اونا سنت
- Dürlə səmənini cüt etdi, əvvəl! کرد با آن در شمیش بهنت
- 2018 Gördü kürəkənlik hazırlığını, دید چون فروزب دامادی
- Qaldırdı sarayın bu darlığını. یافتش هردولت آبادی
- 2019 Bəxti yar olmadı, ancaq ki, ona, مرد آن پادشاه ز سستی بهنت
- Nadirdürr oturdu şahlıq taxtına. کشت در یگانه صاحب تخت
- 2020 Doğma atasından yoxdu xəbəri, پدرش را خبرز حالش نی
- Çəkirdi ayrılıq əziyyətləri. در جدایی بجز ملاش نی
- 2021 Orda daha iki qardaş qalmışdı, داشت از مادرش چو او دو پسر
- Gövhərlər sədəfdən ayrı qalmışdı. مانده بودش از آن صدف دو کمر
- 2022 Atası onlara söylədi bir gün; گفت روزی پدر بفرزندان
- Məni qəmə salıb açılmaz düyün. از سر حزن کای خردمندان
- 2023 İtirdim əlimlə iki doğmanı, عمر باشد که ز آن دو آواره
- Bir xəbərim yoxdur, yerləri hanı? خبرم نیست چون کنم چاره
- 2024 Kimsə verməyibdir onlardan soraq, بیچ از ایشان نداد کس خبری
- İndi hansı yerdə düşüb axtaraq?! کس از ایشان گفت بیچ اثری
- 2025 Ancaq çağ yetişib, arayaq gərək, وقت آن شد که جستوی کنیم

- Hərəmiz bu işə yarayaq gərək!
- 2026 İki yol itirmiş soraqsız qalır,
Ananı, oğulu yadıma salır.
- 2027 Belə axtarışı hamı bəyəndi,
Sandılar doğrusu ata deyəndi.
- 2028 Böyük qardaş getdi dənizə sarı,
Sürəyya nurlatdı gedən yolları.
- 2029 Kiçik qardaş isə tutdu dağ yolu,
Dağ oldu ona da bir soraq yolu.
- 2030 Atasa çöllərdən sordu sorağı,
Doğmalar ciyəri oldu yarağı.
- 2031 Yolu ki Sürəyya nurlu edirdi,
O qardaş dənizdə hey yol gedirdi.
- 2032 Bir gün dənizdəydi yenə üzərək,
Qarşıdan əsirdi bu zaman külək.
- 2033 Tanımaq olmurdu o gün dənizi,
Dalğalar içində itirdi izi.
- 2034 Gəmi dəniz ilə gəldi döş-döşə,
- برہی حرکتد ام روی کنیم
زان دوی را حرو خبر پریم
خبر ما د و پسر پریم
ہمہ کردند اتفاق بر این
جد رفتند ز اشتیاق بر این
پسر مر ز راه دیار رفت
رہ ہمراہی شیرا رفت
آنگہ کہ بود راہ کوہ گرفت
خبر از کوہ پر شکوہ گرفت
پدر از راہ دشت کرد سراغ
آن دو سرگشتہ را جگر پرداغ
آنگہ شمع ر حش شیرا بود
راہ پمای روی دیا بود
بود روزی در آب کشتی باز
کشت باد مخالفش نساہ
موج زن کشت بحر خونخواہ
شد در آن بحر زرف آوارہ
بود دیا بکشتش در جنگ

- Girmişdi, elə bil, çətin döyüşə. هر طرف در کف از جلاش سنگ
- 2035 Balığı işgəncə dəyirman daşı. مابیش آسای سنگ تم
- Ölüm yolu ilə tutmuş yanaşı. یاد داده زغمناى عدم
- 2036 Axırda, dözmədi, güclüydü dalğa, آخر کار کشتى بشکوه
- Gəmini qaldırıb çırpdı o dağa. خورد از آن موج بر کمر که کوه
- 2037 Qardaş təsadüfən salamat qaldı, از قضا مرد ماند چاره
- Taxta parçasının üstündə qaldı. بر یکی تخته پاره آواره
- 2038 Birtəhər dənizdən çıxdı kənara, آخر الامر بر کنار افتاد
- Düşdü görmədiyi uzaq diyara. دور از یار و از دیار افتاد
- 2039 Dolandı çölləri-hey sağı, solu, بود سرگشته کرد هر دو دشت
- Sofiya tərəfə səmtləndi yolu. سوی صوفیه ماکهان بلد شت
- 2040 Cənnətə bənzəyən, gözəl şəhərdi, دید شهری بلطف رشک بهشت
- Hər sakin burada üzügülərdi مردمانش لطیف و خوب سرشت
- 2041 Hamı xoşdillidi, hey deyib gülər, همه شان خوشتر بان و خندانروی
- Yazığa əl tutar, qonaq gözləyər. همه مسکین نواز و همان جوی
- 2042 Gün keçdi, küçədə bir gün o qardaş, بعد یکچند بر سر کوی
- Bir pəriüzlüyə o oldu sirdaş. یار شد با یکی پری روی
- 2043 Həmin gözəl onun qəmxarı oldu, آن کئور که غمزارش بود

- Bu qərib diyarda dost, yarı oldu. در غمبى رفیق و یارش بود
- 2044 Onunsa var idi bir məşuqəsi, داشت مشوقه و ناداری
- Qadınla olardı kefi, nəşəsi. که باو داشتی سروکاری
- 2045 Məşuqənin əri tutmuşdu xəbər, شوی مشوقه واقف کارش
- Ki, onun evinə gəlib-gedirlər. که کسی رخت کرد دیوارش
- 2046 O da bir bəhanə düşündü belə, رفت و روزی بهانه بی انگیزت
- Yalandan danışsın arvadı ilə. آن فونکر فسانه بی انگیزت
- 2047 Görsün ki, o kimdir bu bağa gəlir, تابینه که دزد باغش کیست
- O pərvanə kimidir, çırağa gəlir?! شام پروانه چراغش کیست
- 2048 Bir gün arvadına söylədi yalan: کففت زن را فلان که میدانی
- Məni qonaqlığa aparır filan. میبرد ایشتم بهمانی
- 2049 Evdə ayıq-sayıq olasan gərək, باید از خانه بر خبر باشی
- Hər şeyin qeydinə qalasan gərək! واقف از راه بام و در باشی
- 2050 Arvada bu cürə bir pusqu qurdu, فارغ از نوحه شستن پخین کردش
- Gizlincə çəkilib pusquda durdu. رفت و در گوشه بی کین کردش
- 2051 Qadın ki xətirçəm oldu ərindən, زن چو دل جمع کرد از شویش
- Məşuqə bir soraq göndərdi həməni; کس فرستاد سوی دجویش
- 2052 -Bu gecə yubanma, sən tez bizə gəl, که یا سوی ما میر ایشب

- Ev boş qalacaqdır, yox belə əngəl. خانە خالی بود ز غیر اشب
- 2053 Elə ki, eşitdi rəqib bu sözü, چون شنید آن حریف این آواز
O qərib cavanı axtardı gözü. بجان غریب شد دساز
- 2054 O dedi: - Hazırlaş, sən də bu gecə, کتکش اشب روزی صدق دمی
O yarın yanına yollan gizlicə. دره یارنه باقدمی
- 2055 Geydirdi qəribə təzə bir paltar, جامه بی بست در بپارش
Onu göndərmişdi həmin o dildar. که فرستاده بود دلدارش
- 2056 Qadının ərinin paltarı idi, بود از شوهر زن آن جامه
Onu gündüz çağı evdə geyərdi. جامه بی روز های هکانه
- 2057 Məşuq yol göstərdi, guya ki, ona, بمرحش رفت آن جوان غریب
Apardı qadının düz qapısına. تا در رخنه سرای حیب
- 2058 Dedi: -Otur burda bir anlığa sən, بئشین گفت کیلزمان اینجا
Sözsüz ki, qadınla tez görüşərsən! که بود جای ییگمان اینجا
- 2059 Oturdu, o işə çıxdı yuxarı, این نشست آن برخنه بالا رفت
Oğru yollanırdı o mala sarı. دزد شېرو بسوی کلا رفت
- 2060 Pusqudan hay etdi qadının əri, شوهر زن زد از کین هی بی
İşi belə görüb, qaçdılar geri. این کریزان شد آن دو ان از پی
- 2061 Başını divardan çıxaran kimi, سر چو برزد برخنه دیوار

- Əri tutdu onu bir oğru kimi. بچوان غریب جوردد علم
- 2062 Rəqib xilas olub, qaçdı bir yana, رفت عاشق برون زچنگ رقب
- Əri diqqət edib, baxdı cavana. شدرقادر آن جوان غریب
- 2063 Tamıdı o saat öz paltarını, جامه رادر بر غریب شناخت
- Acıqla artırdı sərt rəftarını. آتش کیند اش علم افزاخت
- 2064 Təpiklə, silləylə onu hey vurdu, زد بدتش کمی و که بلکه
- Döyüb baş-gözünə, qolunu burdu. لکه و مشت میزدش سجد
- 2065 Apardı zindana, atdı bir suya, سوی زندانش برد و بندش کرد
- Ordan da qorxulu dərin quyuya. بسته چاه پرگزندش کرد
- 2066 Kiçik qardaş isə dağları aşdı, پسرک که کوهلردی کرد
- Ana deyə-deyə ərzi dolaşdı. پی مادر جهان نوردی کرد
- 2067 Bir gecə bir qorxu bürüdü onu, یکشب افتاد قصه بهش
- Quldurlar kəsdilər gəncin yolunu. یگان رحمان زدند رحش
- 2068 Qulağı dibinə dəydi şapalaq, کیبری خورد بر سرکوشش
- Qulağına düşən çiyini əydi. سرکوشش قادر بردوشش
- 2069 Günlər dalğın-dalğın gəlib ötüşdü, بود سرگشته مدتی ناشاد
- Onun da yolu Sofiyaya düşdü. سوی صوفیه اش گذر افتاد
- 2070 Bir dostu, tanışı yox idi burda, مسجدی دید روزیکه بود

- Gündüz məscid görüb, yer tutdu orda. فارغ از همیشهن و بهره بود
- 2071 Elə ki, yer tutdu, məsciddə qaldı, رفت در مسجد و مقام گرفت
- Qaredən, imamdan şamları aldı. شام از مقرئ و امام گرفت
- 2072 Başı əzab çəkmiş kişi yaşardı, بود مردی بحال افسانه
- Məscidin yanında öz evi vardı. در جوانی مسجدش خانه
- 2073 Bu evdən o qardaş oğurluq etdi, کرد و زدیش قصد مال آن شب
- Kişinin malları havayı getdi. مال بی علت زوال آن شب
- 2074 Duydu oğurluğu evin yiyəsi, صاحب خانه ناکه اگر شد
- Qışqırdı, kəsilsin oğrunun əli. دست دزدش زمال کوتاه شد
- 2075 Onu tutmaq üçün düşdü ardına, کرد غوغا و در پی افتادش
- Qalxdılar kişinin bu fəryadına... شد خبر شهر و کوز فریادش
- 2076 Oğru qaçıb getdi məscidə sarı, دزد ناکه دوید در مسجد
- Aradı qaçmağa çıxış yolları. در پیش خواجه با خراران جد
- 2077 Axır bir yol tapıb, tullandı çölə, بود راه دگر که بیرون جست
- Bu evsiz-eşiksiz tez keçdi ələ. مرد بیجانان قادی بدست
- 2078 Möhkəm bağladılar cəld əl-qolunu, کردن و دست کجکش بستند
- Ağacla xubunca döydülər onu. سرو رویش چوب بستند
- 2079 Ağlayaraq dedi: - Günahsızam mən, او بزاری که می گنایم من

- Bu yerdə köməksiz, pənahsızam mən.
- 2080 Baş-gözü əzilmiş onu görüncə,
Verdilər daha çox ona işgəncə.
- 2081 Saldılar günahkar kimi zindana,
Gözətçi çox diqqət yetirsin ona.
- 2082 Qardaş görən kimi bəndi, zənciri,
Bildi ki, deyiblər, qoy qalsın diri.
- 2083 Ata dolaşırdı çölü, səhranı,
Doğmalar yolunda yanırdı canı.
- 2084 Sübh çağı rast gəldi o bir karvana,
Durub dayanmadı yuxudan yana.
- 2085 O, davam eylədi uzaq yoluna,
Ulağı bağladı tikan koluna.
- 2086 Bir balınc da tapıb, yıxıldı, yatdı,
Yuxu onu başqa gecəyə atdı.
- 2087 Elə ki, yuxudan yolçu oyandı,
Gördü, ulaq yoxdu, alışıb yandı.
- 2088 Karvan çıxıb getmiş, aşıbdır düzü,
- در چنین جای بی پناهم من
سرکوشش بریده چون دیدند
در جانی بیشتر سکالیدند
- سوی زندان حوصلت زنان بردند
ببوس میثکانش بسپردند
- بند و زنجیر چون برادر دید
لیک محنت ز جای دیگر دید
- پدر از راه دشت ره پیمانی
پی اهل و عیال آشتیای
- بود صبح بکاروان همراه
رحمن خواب ره زدش نگاه
- پاره بی راه رفت از ره دور
بست بر خار بن عنان مستور
- دید بالین چو بهر خواب سرش
برد آن خواب تا شب دگرش
- چون مسافر ز خواب دیده کشود
بسته بر خار بن بستور بود
- کاروان کرد راه بادیه طی

- Bu çölün içində qalmamış izi.
- 2089 Bir müddət dolaşdı kefsiz, dünyada,
Axır gəldi həmin diyara o da.
- 2090 Gecəydi, bir bağlı qapı gördü o,
Özünü tələsik ora verdi o.
- 2091 Gördü, evlər uçub, dağıntı orda,
Kimlər gizlədilmiş dağıntılarda?
- 2092 Kəsmişlər dörd yandan gələn yolları,
Yazıq günahsızın olmuş məzarı.
- 2093 Ölünü atmışlar bu məzarlığa,
Varlığı uğramış belə darlığa.
- 2094 Ölmüşü atdılar bir xarabaya
Beləcə vida deyildi əqrəbaya
- 2095 Yatmışın heç nədən xəbəri yoxdu,
Zalım zəmanədən xəbəri yoxdu.
- 2096 Səhər göz açaraq dörd yana baxdı,
Qəfildən burnundan qara qan axdı.
- 2097 Üst-başı bulaşdı bu axan qana,
- بودریک روان وکم شد وپی
مدتی کشت در جهان نشاد
آخر او هم در آن دید افتاد
بود دروازه بسته شب بیگاه
که رسید آن جهان نورد از ره
دید ویرانی بی سخت آسجا
از کسان خویش را نهفت آسجا
زده بودند یکدیگر را بی را
کشته بودند میکنای را
بسوی آن خرابه بردندش
غم کور و کفنت نخوردندش
کشته را در خرابه افکندند
چون شکست آن قرابه افکندند
خفته از سر کار آگه نی
ز آفت روزگار آگه نی
مرد ویرانه خفت خوش بفرغ
کز قضا خون روان شدش ز دماغ
جامه اش پرز خون شد او غافل

- Dərd-qəmi ikiqat artıqdı ona. غم و دردش افزون شد او غافل
- 2098 Qalxıb qorxa-qorxa irəli gəldi, باداوان صباح صاحب حزن
Dağıntı içinə doğru yönəldi. برد پی را بان خرابه درون
- 2099 Burdakı səs-küylər ayıldı onu, نخته میدار شد از آن آواز
Qovdu gözlərindən daş yuxusunu. چشم کشتش ز خواب غفلت باز
- 2100 Başının üstünü onlar aldılar, آن جماعت بنحون گرفتندش
Suçsuz bir kişini suça saldılar. بود مرد زبون گرفتندش
- 2101 Tutub apardılar zindana sarı, جامه پر خون و کشته افتاده
Əynində bulaşmış, qanlı paltarı. جمله اسباب حرب آماده
- 2102 O da bu zindanda oldu bir dustaq, کشت او نیز بسته زندان
Övladlardan xəbər tutmadı, ancaq. لیک غافل ز حال فرزندان
- 2103 Həftələr ötüşdü, aylar ötüşdü, چون ازین همه چند گاه گذشت
Başqa bir əhvalat dillərə düşdü. کار از هفته و ز ماه گذشت
- 2104 Kimsə İstanbuldan gətirdi xəbər, کس ز قسطنطنیه داد خبر
Şəhərdə qalmamış canlıdan əsər. که در او ز آدمی نماند اثر
- 2105 Adamlar ölmüşlər vəbadan bütün, مردمش ز آفت و بامردند
Qırılırlar dəva-dərmansız hər gün همه زنان رنج میدوا مردند
- 2106 Şahın anası da olub xəbərdar, این سخن چون شنید مادر شاه

- Geyindi əyninə o, qara paltar. کردپیکر لباس خویش سیاه
- 2107 Yas tutdu ərinə, kiçik oğluna ماتم شوهر و دو فرزندش
- Geyim yaraşmadı çox da ki ona. در سیاهی کشید یکچندش
- 2108 Şah da onu görüb, düşdü ələmə, شه در آتشی این قادی برنج
- Beşgünlük dünyada dözmədi qəmə. نا امید آمد از سرای سنج
- 2109 Anası tez duydu bu əziyyəti, دید مادر چونج فرزندش
- Üzdü doğmaların ağrı, həsrəti. سوخت از بهر نسل و پیوندش
- 2110 Sədaqət üzündən nəzirlər dedi, نزره کرد از سر اخلاص
- Bunlar ağrılardan xılası idi. که پیدایان زرنج خلاص
- 2111 Doğmalar zindanda dustaq idilər, بود از جمله ایگه در زندان
- Zindan gözətçisi şah olsa, əgər. هر که باشد ز شاه دربان
- 2112 Açar əllərindən bəndi-zənciri, بکشاید ز دست خود بندش
- Zindandan qurtrular, onda, hər biri. کند آزاد بهر فرزندش
- 2113 Bir gün həmin dərdə tapıldı şəfa, آمد آن درد را شفا ز قضا
- Banu öz əhdinə eylədi vəfa. کرد بانو بعهده خویش وفا
- 2114 Dustaqları bir-bir tutdu sorğuya, یک یک را کناه پرسیدی
- Keçmiş günahları saydı doğruya. بند بکشادی و بنشیدی
- 2115 Yenidən açıldı bəxtin dodağı, لب بخت از قضا شدش خندان

- Ana azad etdi oğul dustağı. پسر او بر آمد از زندان
- 2116 Elə ki, o gördü övlad üzünü, دید مادر چو روی فرزندش
İstədi, dinləsin onun sözünü. کشت یخواست آرزومندش
- 2117 Soruşdu: -Hardansan, oğul, söylə sən, دادش آواز از کجایی تو
Hardan bu zindana gəlib düşübsən?! اونچنین متلاچراپیی تو
- 2118 Başına gələnı danışdı ona, عرض کردش چو حال خود میکسر
Doğma övladını tanıdı ana. زان سخماش تفتش مادر
- 2119 Onu qucaqlayıb, ağladı zar-zar, در کنارش گرفت و کریان شد
Saçıldı gözündən alovlar, odlar. ز آتش اشتیاق بریان شد
- 2120 Öpdü ayağını, gah da başını, گاه بوسید پا و گاه سرش
Soruşdu o biri öz qardaşını. هسه پرسید از آن دوی دگرش
- 2121 Ana övladının bəndini açdı, زن فرزند بر گرفت چو بند
Kiçiyi görməyə bayıra qaçdı. آمد از پی برون دگر فرزند
- 2122 Ata da eşiyə çıxdı bu zaman, در پی او پدر برون آمد
Gövhər ayrılırdı sədəf daşından. از صدف آن کمر برون آمد
- 2123 Onları apardı şahın yanına, بردشان سوی شاه از زندان
Mindilər istəyin qanadlarına. غنچه های مراد شد زندان
- 2124 Onlar sarıldılar biri-birinə, همه با یکدیگر چو بوستند

- Düşdülər şənliyin şirin yerinə. بر بساط مراد بستند
- 2125 Artıq unuduldu möhnət ayrılıq, شد فراوش محنت دوری
- Uçub uzaq düşdü həsrət-ayrılıq. رفت از یاد رنج مجوری
- 2126 Ərinə dedi ki, ey mənim tacım, شوی را گفت زن کای سره مرد
- Ölümü eşitdim, yoxdu əlacım. خبر مردنت کسی آورد
- 2127 Elə ona görə geyindim qara, این سیه پوشیم از آن سبب است
- Gündüzüm büründü qaranlıqlara... مدتی شد که روز من چو شب است
- 2128 Bundan sonra, keçdi günləri çox şən, بعد از آن در نشاط کوشیدند
- Düşmədi ağ paltar əyinlərindən. جامه های سفید پوشیدند
- 2129 Çünki ağ çalarlar rənglərin şahı, خسرو رنگهاست رنگ سفید
- Ağdan başqa açmaz ümid sabahı. نمود جز سفید صبح امید
- 2130 Ana südü ağdır, şirədir cana, شیر ماد که شیره جان است
- Ağlıq dayaq olar daim insana. در سفیدی همیشه پنهان است
- 2131 Geyim ağlığından bağça nərgizi از سفیدی جامه نرگس باغ
- Oldu bostanın da çırağı, gözü. بوستان را نمود چشم و چراغ
- 2132 Ağ üz insanların yaraşığıdır, شرف مردم است روی سفید
- Ağ saç yaşamların gur işığıdır. خبر از نور داده موی سفید
- 2133 Cahan şahı Bəhram həsrətdə hər gün, شاه کیتی ز هفته حر روزی

- Bir gözəl sarayda keçirirdi gün. بود در منظر دل افروزی
- 2134 Söhbəti dinlədi, bitdi hekayət, این سخن را چو کرد یکس کوش
- Mey ilə gözəldən yatdı, nəhayət! خفت با کله نخی ز می بهوش
- 2135 Bəhram gur getdi gor kənarına بود بهرام کور تالاب کور
- Bu göstərişə də vermədi aman بی ورود هم بدین دستور

**Bəhram şahın dövlətinin
zalım vəzir tərəfindən
dağıdılması**

**حکایت زوال دولت شاه بهرام بواسطه وزیر
ظالم پیشه خود کام**

- 2136 Düşdüm bir dastanın mən marağına, رقم آرای این حدیث کهن
- Belə yazılmışdı ilk vərəğına: این سخن را نذر صحیفه سخن
- 2137 -Bəhram “Yeddi gözəl” günbəzi qurdu, که چو بهرام هفت منظر ساخت
- Kərpici qızıldan, yerə müşk vurdu. خاکش از مشک و خوش از زر ساخت
- 2138 Könlündən keçirdi, tiksini imarət, دلش اندیشه عارت کرد
- Hər gün eyləyirdi buna işarət. بهار نگری اشارت کرد
- 2139 Tapşırdı, imarət himi qoyulsun, کرد هر سو عارتی بنیاد
- Dağılmış bu ölkə qoy abad olsun! که شود عالم خراب آباد

- 2140 Vardı bir hiyləgər, zalım vəzir, حیدر خالی وزیرش بود
 Varlıq hiyləsinin olmuş əsiri. که جهانی بگر اسیرش بود
- 2141 Saxtakar, yalançı, bir iblis idi, قلب و نار استلوی و پرتلیس
 İblisdən yüz dəfə daha pis idi. بود صد بار بدتر از ابلیس
- 2142 Bir qoca qurd idi, it sifətində, کهنه گرگی ولی بصورت سگ
 Çobanla qaçardı darda, çətində. بضرورت پی شبان زده تک
- 2143 Yeddibaş ilantək sürünürdü o, حر طرف رو چو مار هفت سری
 İlandan daha pis görünürdü o. بلکه از مار هفت سبتری
- 2144 Yaşayırdı hər gün hiyləgər kimi, روز و شب در پی دغا بازی
 Can atardı, necə aldatsın kimi. که کسی را چه سان دحد بازی
- 2145 Sözündə yalançı, vədinə xilaf. سخنانش دروغ و وعده خلاف
 Boş-boş danışar hər yerdə əclaf. بر زبانش زفته غیر کراف
- 2146 Həm də götürmürdü kimsəni gözü, در نمیدید چشم یک ز شاه
 Guya, tərəfkeşdi şaha da özü. که کند سوی کس دلیر محاه
- 2147 İmarət tikməyə şah mayil oldu, بمارت چو شاه مایل شد
 Vəzirin istəyi tez hasil oldu. مدعای وزیر حاصل شد
- 2148 O pis xasiyyətli, fitnəkar, xəbis, آن بداندیش کجمناد و دغل
 Vurub dağıtmağa ürəkdən həris. پی تاراج خلق یافت محل

- 2149 Şaha belə dedi:-Ağılda üstün,
Daha yaxşı gedir işlərin bütün.
- 2150 Çoxlu şah olubdur qoca dünyada,
Kimsə görünməyib bu ucalıqda.
- 2151 O Firudin səndən öyrənsin bunu,
Ədalət qanunu, insaf yolunu.
- 2152 İskəndər cahana sahib olmağı
Asan mənimsərdi bir şahsayağı.
- 2153 Dünyada de, nəyin vardır naxışı
Olsun imarətdən o daha yaxşı?!
- 2154 Əgər bir kimsədən imarət qalar,
Öləndən sonra da yada salınar.
- 2155 Bənnalar tiksələr uca binanı,
Onlara edərlər xeyir-duanı.
- 2156 Kim ki körpü salar, yol evi tikər,
Deməli, cənnətə körpü –yol çəkər.
- 2157 İnsanlar içində gözəl misal var;
“Yaxşılıq eyləyən əbədi qalar!”
- گفت شہ راکہ ای بعقل سمر
ہمہ کارت زیکدیکر بہتر
در جمان کہ چہ شاہ بود بسی
چون تو اما ندید بیچ کسی
کو فریدون کہ از تو کیر و یاد
رسم و آئین عدل و شیوہ ی داد
کو سکندر کہ تاجمانانی
یاد کیرد ز تو آسانی
در خم این سپہر چاہیچ
نیست نکوتر از عمارت بیچ
کہ ماند عارتی ز کسی
دحدش بعد مرگ یاد بسی
بانان کر نای در کنند
از قاشان دعای خیر کنند
انگد پل ساز دور باو کند
رہ سوی جنت از سراط کند
مثلی ماند در میان کسان
کہ برورہ زن و بکن احسان

- 2158 Şahın bu cahanda nə qəmi vardır,
İmarətlər qalan bir yadigardır.
- 2159 Saxlanclar boşalsa səxavətindən,
Mülkün abad olar ədalətindən.
- 2160 Dünya abad olmuş sayəndə sənin
Qapısını açmaz külək kimsənin.
- 2161 Kəndli ədaləti yayınmasından
Əsgərinə çörək verməz heç zaman.
- 2162 Qorxu var, insan da tez bəhsə düşər,
Zənginliyi görüb, həvəsə düşər!
- 2163 Rəiyyət belə bir qanuna baxar,
Hamı ulu şahın əlindən çıxar.
- 2164 Şah çoban, rəiyyət sürüdür ona,
Sürünü buraxmış kim boş-boşuna?
- 2165 Çoban sürüsünü buraxsa, əgər,
Çox çəkməz, hamısı əlindən gedər...
- 2166 Şah dedi: - Xeyirxah olmaq istəsən,
Yan yolun üstündə bir şamtəki sən!
- شاه خود در جهان چه غم دارد
گر عمارت کند چه کم دارد
گر ز جودش خزینة ما عود است
مکملش از عدل نیز معمور است
شده از عدل شه جهان آباد
نگشاید در کیرا باد
روستایی ز عدل کسرت
نهدنمان بزر بلشکرت
هم آن شد که مردمان زین پس
از غنا سلطنت کنند هوس
گر رعیت بود بدین قانون
همه از دست شرود بیرون
شه شبان ورعیت است گله
گله را در جهان که کرد یله
بگذارد اگر شبان رمد را
زود باشد که کم کند همه را
شاه گفتش که کیخواه منی
شب اندیشه شمع راه منی

- 2167 Elə et, bir aqıl bilsinlər səni,
İşinlə incitmə, ancaq kimsəni.
- 2168 Xalqınla apar ki, bir elə hesab,
Ondan nə şiş yansın, nə də ki, kabab.
- 2169 Zalım öz zülmünü tez önə çəkdi,
Biçarə dəstəni önünə çəkdi.
- 2170 O, bədxah öz qara fikirləriylə
Suyu da qaraya çaldırdı belə.
- 2171 Qara taxta idi, zülmədə qələmi,
Başına alardı, səsi aləmi.
- 2172 Xacələr əzabdan gəda oldular,
Möhtac yollarında fəda oldular.
- 2173 Öldülər sillələr altı səfillər,
Çoxu ölüm üçün yedi sillələr.
- 2174 Bağban ayağına batırdı, ancaq,
Əkib becərdiyi ağacdən budaq.
- 2175 Kəndirlə bağladı çoban boynunu,
Bəslənən quzunun yapağı yunu.
- آسپنجان کن که مصلحت دانی
باید اما ولی نرنجانی
خلق را آسپنجان بری بحساب
که نذران بچ سوزد و نه کباب
یافت رخصت بظلم ظلم اندیش
مشت پچاره را کشید پیش
از یه سیل خامه آن بدخواه
داد سرد قلم و آب سیاه
قلمش درستم سیه چوبی
که بر آرد فغان ز معیوبی
جوا بجان ازستم کد اگشتند
همه محتاج و مینواگشتند
مینوایان بزیر لست مردند
بهر نابود بسکلت خوردند
بر کف پای باغبان میخورد
تازه شاختی که رنج آن ببرد
رسن کردن شبان شد نیز
پشتم آن بره یی که داشت عزیز

- 2176 Əzabın ölçüsü keçdi həddini,
Sorağı da açdı öz sərhəddini.
- 2177 Düzəltdi evləri yandırmaq üçün,
Zülmün şöləsindən odları bütün.
- 2178 Hiyləgər vəzirin pis əməlindən
Şəhər, kənd dağıldı lap təməlindən.
- 2179 Şahsa uzaq düşmüş almır sorağı,
Yatmışdı, qalxmırdı, xoşdur yatağı
- 2180 Qəfildən ucaldı fitnələr səsi,
Bəzəkli evlərdən bəla naləsi.
- 2181 Ölkədə qan tökmək açdı bir ara,
Fitnələr apardı ağır yollara.
- 2182 Axırda, şaha da bu soraq çatdı,
Qeyrətdən beynini xəbər qanatdı.
- 2183 Yandı, şölələndi qeyrət ocağı,
Belə əfsanənin gəlcək sorağı.
- 2184 Orduda yağılıq yarandı artıq,
Qalmadı saxlanca daş-qaş bir qırıq.
- ستم از حد گذشت و اندازه
ظلم را شد بلند آوازه
کرد از بهر خانمان بسوزی
شعله جور آتش افروزی
از فریب وزیر بوقلمون
شهر ویران و روستا نامون
شاه غافل ز کار مملکتش
خفته بروی زرمکار کتتش
فتنه بی ناله از کین برخاست
آفت از خانمای زین برخواست
رخزد در ملک کرد خونریزی
تند بیباک فتنه انگیزی
شاه را زان سخن رسید بگوش
مقر از غیرت آمدش در جوش
آتش غیرتش زبانه کشید
کاین چنین گسکین فغان شنید
کرد آهنگ خشم کنگرانی
بلکه او را خزان و زرنی

- 2185 Əsgərlər ovcunda göylər dirəyi,
Ayaqyalın, cilov deyil gərəyi.
- 2186 Ordusundan hər kim qoçaq idisə,
Aclıqdan qılıncı yemişdi, kəsə.
- 2187 Harda ki, bir qurban var idi yenə,
Dilənçi kisəsi almış əlinə.
- 2188 Şah bunları görüb, heyrətdə qaldı,
Çıxış yolu üçün xəyala daldı.
- 2189 İstədi, savaşa başlasın daha,
Qaçmaqdan savayı, yol yox sabaha.
- 2190 Yağılıq başına açdı oyunu,
Bədbəxtlik uzağa apardı onu,
- 2191 Hay-küydən qara qan doldu ürəyi,
Bir at, bir şallaqla oldu gərəyi.
- 2192 Kimsə bilmədi ki, bu zavallı şah,
Ölümə harada oldu o, urcah?!
- 2193 Elə bada verdi onu asiman,
Həm gözdən, xatirdən itdi o yaman.
- تیرنجیه سپاهیان درشت
موزه در پای نی وزین درشت
از پاشک کیکه بود دلیر
خورده بود از کرسکی شمشیر
شده حر جاکه بود قربانی
بهر دیوزه کمنه انسانی
شاه از آن حال در تحیر ماند
مخطف نی نیک در فکر ماند
از پی جنگ چون بچ نمد
چاره غیر از کرسکی نمد
بر سرش خصم چون ستیز آورد
رو بیا کام در کرس آورد
رفت از آن ورطه بادل پر خون
میکی اسم و تازیانه برون
کس ندانست کان شه مظلوم
که چنان مرد در کد امین بوم
آسمان دادش آسپنجان بر باد
که هم از دیده رفت و هم از یاد

- 2194 Zəmanə aradan elə götürdü,
Nə nişanı qaldı, nə adı gördü.
- 2195 Beşgünlük dünyanın budur adəti,
Çağında ilanı yedirər qəti.
- 2196 Ruzgar da başına çəkər əlini,
İnsanlar önündə alçaltsın səni!
- 2197 Nuş et ki, bu dünya neştərdir iti,
Yaradar, göstərər o, mərhəməti.
- 2198 Dünyaya o qədər könül bağlama,
Birdir, əvvəl-axır, yetirməz kama!

از میان رفت آنچه برام
که از اونی نشان ماند و نام
این بود عادت سمرای سنج
که بارت دحد بود کج
بردت روزگار بر سردست
که کند سرگون و ساز و پوست
سر بر نوش این جهان نیش است
آنچه مرهم نماید ریش است
دل بند بر جهان چایچ
کاول و آخرش بود همه بیچ

Kitabın sonu

در حم کتاب

- 2199 Allaha çox şükür, gizlin varağı,
Çatdırdı əvvəldən axıra çağı.
- 2200 Şükür ki, yazılmış mübarək kağız
Qələmin sehrindən söz oldu, yalnız.

اسد الحمد کاین صحیفه راز
بنیات رسید از آغاز
شکر کاین نامه خسته رقم
دید عنوان از سحر کار قلم

- 2201 Allahın sorgusuz mərhəmətindən
Saxlanıcı yaqutla dolu etdim mən.
- 2202 Topladım oraya yaqutu, dürrü,
Hələ söylənməmiş sözdü hər biri.
- 2203 Qurduğum günbəzlər ürəkaçandı,
Düşüncəm fəzaya qapı açandı.
- 2204 Bu “Səkkiz gülşən”in qoxusu vardı,
“Səkkiz behişt”ə o, tənə vurardı.
- 2205 Gözəl təsvirlərdən ki bağlamışdım,
Şirin xatirədən çox saxlamışdım.
- 2206 Hamısı ürəyəyatan əfsanə,
Bir-bir incəliklə doludur yenə.
- 2207 “Yeddi günbəz” qoydu adını fələk,
“Səb-e Şəddad” kimi də başa gələk.
- 2208 Fikir yığcam olsa, elmin sirri az,
Qəm, qüssə çəkməklə qarın ağrımaz!”
- 2209 Yalvara-yalvara açdı dodağı,
Dindi qızdırmalı adamsayağı.
- کردم از فضل ایندو چون
کنجا پر لعلی کنون
یک یک در لعل نمانته
سر بر سر نکته های نمانته
ساقم دلکشای منظرها
در فضای ضامتش درها
هفت گلشن همه عیر سرشت
طنه زن بر سواد هشت بهشت
بسته ام نقشهای زینده
خاطر افروز و دل فرینده
همه دلکش فضاها های عجب
یک یک طرفه نکته های غریب
هفت منظر نهاد چرخش نام
بچه سبج شد ادکشت تمام
کوته اندیشه راز دانش کم
خوردن غصه داد و درد شکم
بر کشاد از پی تعرض لب
هریان گفت بچه حرزه تب

- 2210 Onun yersiz-yersiz etirazları
Apardı gah Ruma, gah Reyə sarı.
- 2211 Gərəyi olmayan yerə baş saldı,
Sözləri kimi də gülüşdə qaldı.
- 2212 Kaş ki, öz dostuna gizlin açardı,
Azca nöqsanından uzaq qaçardı.
- 2213 Açdığı anlamı bir də arasın,
Çoxunun dediyi sözə yarasın!
- 2214 O da zərrə qədər incisə əgər,
Xalqdan, yaranandan xəcalət çəkər.
- 2215 Onda, öz şerindən söhbət eyləməz,
Yeni, köhnə nəzmdən qeybət eyləməz!
- 2216 Qəribə şeyləri qarışdırıb o,
Nə əcəm, nə ərəb araşdırıb o.
- 2217 Veribdir sözlərə xüsusi mənə,
Xüsusi mənə yox, boş bir təmənnə.
- 2218 Bağlamış cilovla o böyük qaşı,
Onu taclar ilə tutur yanaşı.
- اعتراضات ناموجوبی
یکی از روم و دیگر از ری
بی محل دخل و دور از کارش
موجب خنده بچه اشعارش
کاشکی سر بجنب خویش برد
پاره بی بی بعیب خویش برد
در معانی خاص خود نگردد
کنند گفته کسان را در
باشدش ذره بی اگر آزر م
دارد از خلق و از خلایق شرم
دیگر از شعر خود سخن نکند
عیب نظم نو و کهن نکند
در هم آورده چیزهای عیب
نه طریق عجم نه طرز عرب
معنی خاص کرده آن را نام
معنی خاص نه که منزل عام
بسته خر مهره بر سرافشار
که در افسر بود در شهوار

- 2219 Əziyyət içində o evin quşu
Yumurta qoymuşdu dürdən də yaxşı.
- 2220 Bayquş viranədə ulayırdı tək,
-Belə ev tapmazsan, behiştədən qəşəng.
- 2221 Ortada ayırmaq olmadığından
Lovğalıq, təkəbbür açmışdı meydan.
- 2222 Hatifi, dəhrdən nalə çəkmə sən,
Ağırdır, əzaba belə yol versən!
- 2223 Səbr göstər, səbrə sən eylə vərdis,
Səbrlə, təmkinlə düzələr hər iş.
- 2224 Saxla bu məktubu, bu şikayəti,
Bununla da qurtar sən hekayəti!
- مرغک خانگی بخت پر
بیخته کرده که این به است از در
بخند دعوی کنان بویراند
که به است از بهشت این خانه
در میانه چو نیست تمیزی
غیر کبر و کابرد چیز می
باتنی از جای دهر منال
ره مده بیش از این بنجدیش ملال
صبر کن تا از صبر یابی کام
که شود کار با بصیر تمام
طی کن این نامه شکایت را
بر همین محکم کن حکایت را

İZAHLAR

1. La reyb – Bəqərə surəsinin ikinci ayəsinə işarə. Ayənin tərcüməsi: “Bu, heç bir şəkk-şübhə olmayan, müttəqilərə doğru yol göstərən Kitabdır”.
2. İrəm – cənnət bağı
3. Adəm- Tövrata, Zəbura, İncilə və Qurana görə Allahın yaratdığı ilk insan və insan nəslinin ulu babası.
4. Vahidül-eyn – tək gözlü
5. İsa – Allaha yaxın olan ulul-əzm peyğəmbərlərdən biri
6. Qarun – Musa peyğəmbərin əmisi oğlu olmuş, çoxlu sərvət sahibi olsa da, sonda evi ilə birlikdə yerə batmışdır.
7. Nəmrud – Allahlıq iddiası edən Babil padşahı olmuşdur. Nəmrudun göstərişi ilə İbrahimi odda yandırmaq istəmişlər, amma Allahın istəyi ilə atəş gülüstana çevrilmişdir.
8. Həşr günü – Qiyamət günü
9. Qureyşi - Qureyş qəbiləsinə mənsub.
10. Haşimi – Haşim nəslindən olan kəs
11. Əbtəhi - İslam Peyğəmbərinin ləqəblərindən biri
12. Yəsrebi – İslam Peyğəmbərinin şəhərinin adı, həmin şəhərə mənsub adam
13. Bətha – Məkkə vadisi və bəzən Bəthadan məqsəd Məkkə şəhəridir.
14. Məhəmməd – İslam Peyğəmbəri (s)
15. Bu Ləhəb – Peyğəmbərin İslamı qəbul etməyə əmisi
16. Sədrə - Yeddinci səmada ağac adıdır və Cəbrayıl yalnız həmin dərəcəyə qədər yüksələ bilər.
17. Nuh - ulul-əzm peyğəmbər. Quranda adı müstəqil bir surəyə verilən 6 peyğəmbərdən (Hud, İbrahim, Yusif, Yunus, Məhəmməd və Nuh) biridir.
18. Süelyman – peyğəmbər
19. Xəlil – İbrahim peyğəmbərin ləqəbi
20. Kəlim – Musa peyğəmbərin ləqəbi
21. Səlma – Allahın qarşısında təslim olmuş
22. Səlīm – sağlam, eyibsiz
23. Əqsa – daha uzaq
24. Rəxş – Şahnamədə Rüstəm pəhləvanın atının adı
25. Cəbrayıl – İslam və digər səmavi dinlərdə Allaha yaxın mələklərdən birinin adıdır ki, vəhyi Peyğəmbərə nazil etmişdir.

26. Utarid – Merkuri planeti, Günəşə ən yaxın və ən kiçik planet.
27. Səmənd – sarı at
28. Əncüm sipəhbodu – ulduzların başçısı
29. Müştəri – Yupiter. Günəş sistemində günəşdən məsafəsinə görə beşinci yerdə duran ən nəhəng planetdir.
30. Zühəl – Saturn. Günəş sisteminin altıncı planeti. Başqa adı Keyvandır.
31. Buraq – Merac gecəsində peyğəmbərin atının adı
32. Rəfrəf – Həzrət peyğəmbərin merac gecəsində mindiyi iki atdan birinin adı
33. Abi-həyat – dirilik suyu
34. Cami – Nizami məktəbinin davamçısı Əbdürrəhman Cami (1414-1492). Cami həm də Abdullah Hatifinin dayısı olmuşdur.
35. Məsih – Həzrət İsanın adı
36. Ayine-ye Sekəndər – Əmir Xosrov Dəhləvinin “Ayine-ye Eskəndəri” (İskəndər aynası) əsərinə işarədir.
37. Dəclə - İraq ərazisindən axan çayın adı
38. Tutiya – göz xəstəliklərinin müalicəsi üçün sürmə kimi istifadə olunan kimyəvi maddənin adı
39. Ma-zaqə- Quranın ən-Nəcm surəsinin 17-ci ayəsinə işarədir; tərcüməsi: “O, yana baxmadı”. Məhəmməd peyğəmbər öz meracı zamanı göylərdəki gülüstandan keçərkən Allahdan əmr gəldi: “Sən ətrafa baxma ki, diqqətin dağılmasın”. Məhəmməd bu kəlamı gözləri üstünə qoydu və o kəlam sürmə kimi onun gözlərinə dərman oldu.
40. Səlsəbil – behiştə bir bulağın adı
41. Leyli və Məcnun – Abdullah Hatifinin “Leyli və Məcnun” əsəri
42. Xosrov – Nizami “Xəmsə”sinə ilk nəzirə yazan şair Əmir Xosrov Dəhləvi (1253-1325)
43. Həft peykər – “Xəmsə”nin dördüncü kitabı “Yeddi gözəl”
44. Həft mənəzər – Yeddi imarət ya günbəz, Abdullah Hatifinin əsərinin adı
45. Yəzdigerd – Bəhram Gurun atasının adı
46. Cəm - Dördüncü Pişdadi padşahı Cəmşidin qısaldılmış adı
47. Cəmin camı – Dördüncü Pişdadi padşahı Cəmşidin ixtira etdiyi və onun vasitəsilə dünyaya baxdığı cam
48. Xəvərnəq - əzəmətli saray. Nomanın Bəhram gur üçün tikdiyi əzəmətli sarayın adı

49. Noman – Xəvərnəq sarayını tikən memarın adı
50. Xaqan – Çin padşahlarının ləqəbi
51. Aşub – fars sözüdür. آشتن Feilinin köküdür. Mənası qiyam, fitnə deməkdir
52. Fintə - Yeddi gözəl əsərində Bəhram Gurun kənzinin adı
53. Bulqar – Volqa çayı ətrafında yaşayan və IX əsrdən böyük dövlət qurmuş türk xalqlarından biri
54. Mərrix – Mars. Günəş sistemindən uzaqlığına görə dördüncü planetin adı.
55. Rum – Kiçik Asiya
56. Yəmən – Ərəbistan yarımadasının cənub-qərində yerləşən ərazi
57. Zöhrə - Venera planeti
58. Xarəzm – Orta Asiyada tarixi-coğrafi ərazi
59. Qaf - əfsanəyə görə Simurğun yuvasının yerləşdiyi dağın adı
60. Mani – məşhur rəssamın adı
61. Bət- sūrahi
62. Bərbət – ud musiqi aləti
63. Şam – keçmişdə İordaniya, Suriya, Livan və Fələstini əhatə edən coğrafi ərazinin adı
64. Vamiq və Əzra – məşhur aşıqlər
65. Çin - Mərkəzi Asiyada ölkə
66. Xızır – müsəlmanlara görə dirilik suyundan içmiş və Musanın mürşidi olan peyğəmbərin adı
67. İsfahan – İranda şəhər adı
68. Behiştə-bərrin - ən üstün beheşt
69. Firəng - qərb ölkələri
70. Səd – mübarək ulduz
71. Süheyl – göy üzünün cənubunda çox parlaq bir ulduz. Yəməndən daha yaxşı göründüyü üçün Süheyli-Yəmani də adlanır.
72. Misir – Şimali Afrikada dövlət
73. Rey – qədim İran şəhəri
74. Tus – Xorasanda (gün çıxan yer, İranın şərqində tarixi vilayət) yerləşən şəhər
75. Yədə - xüsusi daşlardan istifadə ilə soyuqluq və qar yaradan sehr növü
76. Ədn – yerə endirilməzdən əvvəl Adəm və Həvvanın olduğu yer; cənnət
77. Səbzəvar – Xorasanda yerləşən şəhər

78. İblis – Adəm və Həvvanın behiştədən qovulmasına səbəb olan varlıq, şeytan
79. Key – məqamı çox uca olan şah
80. Suruş – mələk
81. Əqiq – Yəməndə çıxarılan qırmızı qiymətli daş növü
82. Süha – Kiçik Ayı bürcündə nuru az olan ulduz
83. Nişapur – Xorasanda şəhər
84. Zal – saçları ağ olan adam
85. Bağdad – Abbasilər dövründə əsas qoyulmuş şəhər
86. Yusif – Yaqubun yeddinci oğlu, peyğəmbər
87. Tayif - Səudiyyə Ərəbistanının qərbində Məkkə vilayətində şəhər.
88. Dürri-yətim – sədəfin içində təkə bir dənəsi olan iri mirvari
89. Konstantinopol – indiki İstanbul şəhərinin köhnə adı, Bizans imperiyasının paytaxtı
90. Yunis – Zunnun ləqəbi almış Bəni-İsrail peyğəmbəri
91. Sofiya – Bolqarıstan şəhəri
92. Dürri-yeganə - Nadir dürr
93. Sürəyya – Yeddiqardaş, Ülkər ulduzu
94. Firidun – nəslə Təhmürəsə çatan Pişdadilər sülaləsinin padşahı
95. İskəndər – Makedoniya şahının adı
96. Sirat – aydın yol
97. Həft gülşən – Nizaminin “Həft peykər”inə nəzirə olaraq yazılmış əsərin adı
98. Həşt beheşt – Əmir Xosrov Dəhləvinin Nizami Gəncəvinin “Həft peykər”inə nəzirə olaraq yazdığı əsər
99. Səb-e şəddad – Yeddi asiman

MÜNDƏRİCAT

شوی، هفت منظر	169	Həft mənzər məsnəvisi
در صفت ممرج	173	Həzrət Peyğəmbərin meracının vəsfi
تضرع برون بدرگاه اسلام	179	İslam qapısında yalvarış
در بیان نصیحت فرزند	182	Övladına öyüdü
سبب نظم کتاب	186	Kitabın nəzminin səbəbi
داستان بهرام کور	193	Bəhram Gur dastanı
مجلس آراستن شاه بهرام روز شنبه در منظر عنبر فام	216	Bəhram şahın şənbə günü qara günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن مجلس آراد در حضرت بهرام	219	Məclisəranın Bəhrama əfsanə söyləməsi
مجلس آراستن شاه بهرام روز یکشنبه در کنبه نارنج	245	Bəhram şahın yekşənbə günü narıncı günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن خورده بین بابهرام	249	Xordebinin Bəhrama əfsanə söyləməsi
مجلس آراستن بهرام روز دوشنبه در کنبه سبز	278	Bəhram şahın düşənbə günü yaşıl günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن فرخ پی نزد بهرام	282	Fərruxpeyin Bəhrama əfsanə söyləməsi
مجلس آراستن بهرام روز سه شنبه در منظر گلگون	314	Bəhram şahın seşənbə günü qırmızı günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن هوشمندیش بهرام	317	Huşməndin Bəhrama əfsanə söyləməsi

بزم آراستن شاه بهرام روز چهارشنبه در منظر کبود	341	Bəhram şahın çərşənbə günü göy günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن حکیم فرخنده رای پیش بهرام	345	Həkim Fərxundərəyin Bəhrama əfsanə söyləməsi
بزم آراستن بهرام روز پنجشنبه در کنبه صندل فام	366	Bəhram şahın pəncşənbə günü səndəl rəngli günbəzdə məclis qurması
افسانه کشتن حکیم سخور فرزانه نزد بهرام	369	Fərzanənin Bəhrama əfsanə söyləməsi
بزم آراستن بهرام روز آدینه در منظر سفید	387	Cümə günü Bəhramın ağ günbəzdə məclis qurması
حکایات	390	Hekayə
حکایت زوال دولت شاه بهرام بواسطه وزیر ظالم پیشه	411	Bəhram şahın dövlətinin zalım vəzir tərəfindən dağıdılması
خودکام		
در محکم کتاب	418	Kitabın sonu

Kompüter tərtibçisi: *R van  İlmanqızı*
B di tərtibat: *Őalal  Məmməd*

Formatı 70x100 ¹/₁₆
Həcmi 26,75  .v.
Tirajı 500
Qiyməti müqavilə əsasında

Kitab MİHAN MMC tərəfindən hazır
diapozitivlərdən istifadə olunmaqla
 ap edilmiŐdir.